

FONTES
RERUM BOHEMICARUM.

TOM. II. PARS 2.

ANNALES PRAGENSES. ANNALES BOHEMIÆ. ANNALES GRADICENSES ET OPATOVICENSES. VINCENTII CANONICI
PRAGENSIS ET GERLACI, ABBATIS MILOVICENSIS, ANNALES. CHRONICON DOMUS SARENsis.

PRAMENY
DĚJIN ČESKÝCH,

VYDÁVANÉ

Z NADÁNÍ PALACKÉHO.

DÍLU II. ČÁST 2.

LETOPISY PRAŽSKÉ. LETOPISY ČESKÉ. LETOPISY HRADIŠTSKÉ A OPATOVICKÉ. LETOPISY
VINCENTIA, KANOVNÍKA PRAŽSKÉHO, A GERLACHA, OPATA MILEVSKÉHO. LETOPIS DOMU
ŽDÁRSKÉHO.

VYDAL

DR. JOSEF EMLER.

V PRAZE 1875.

NÁKLADEM MUSEA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

XII Wenceslaus sanctus, fraterna fraude martyrizatus IV Kal. Octobris.
 XIII Boleslaus ferus, fratricida.
 XIV Boleslaus pius, creator episcopatus Pragensis.
 XV Boleslaus mitis.
 XVI Wladiwoj.
 XVII Jaromir.
 XVIII Odalricus.
 XIX Brzeczislaus.
 XX Spitigneus, fundator ecclesiae Pragensis.
 XXI Wratislaus dux et primus rex Bohemiae.
 XXII Conradus dux.
 XXIII Brzeczislaus dux.
 XXIV Borziwoy dux.
 XXV Swatopluk dux.
 XXVI Wladislaus dux.
 XXVII Sobieslaus dux.
 XXVIII Vadislaus dux et secundus rex Bohemiae, fundator Strahoviensis ecclesiae.
 XXIX Fridricus dux.
 XXX Sobieslaus dux.
 XXXI Conradus dux.
 XXXII Henricus dux et episcopus.
 XXXIII Wladislaus dux.
 XXXIV Przemysl dux et tertius rex Bohemiae, qui et Otakarus dictus est.
 XXXV Wenceslaus rex.
 XXXVI Przemysl rex.
 XXXVII Wenceslaus rex¹⁾.

Et quia numerum ducum ac regum et ordinem breviter hoc loco descriptsimus, dignum duimus, ut numerum annorum et distantiam temporum inter ipsos describamus. A primo igitur duce christianorum Borziwoy usque ad Wratislaum, primum in regem Bohemiae, leguntur successive fuisse XII duces, infra quod tempus computantur lustra XL. A Wratislao primo rege usque ad Vadislaum secundum regem fuerunt duces sex, infra quorum tempora subputavi...

Cronica finitur, qui mortuus est sepelitur.

12. Wáeslaw swaty, lstí bratrowau umučený dne 28 Září.
13. Boleslaw Ukrutný, bratrowrah.
14. Boleslaw Pobožný, zakladatel biskupství Pražského.
15. Boleslaw Dobrý.
16. Wladiwoj.
17. Jaromír.
18. Oldřich.
19. Břetislaw.
20. Spytihněw, zakladatel kostela Pražského.
21. Wratislaw kníže a první král český.
22. Konrad kníže.
23. Břetislaw kníže.
24. Bořivoj kníže.
25. Swatopluk kníže.
26. Wladislav kníže.
27. Soběslav kníže.
28. Wladislav kníže a druhý král český, zakladatel kostela Strahowského.
29. Bedřich kníže.
30. Soběslav kníže.
31. Konrad kníže.
32. Jindřich kníže a biskup.
33. Wladislav kníže.
34. Přemysl kníže a třetí král český.
35. Wáeslaw král.
36. Přemysl král.
37. Wáeslaw král.

A poněvadž jsme počet knížat a králů i pořádek krátcie na tomto místě popsali, měli jsme za hodné, abychom počet let a vzdálost časů mezi nimi wypsali. Od prvního tedy knížete křesťanského Bořivoje až do Wratislava prvního krále českého čte se, že bylo po sobě 12 knížat. Za kterýžto čas počítá se 40 pětiletí. Od Wratislava prvního krále až do Wladislava druhého krále bylo knížat šest, za jichž časů počítal jsem...

Kronika končí se; jenž jest umřel, pohřbi se.

¹⁾ Po straně připsáno: A. d. 1320 obiit Wilhelmus Lepus, fidelissimus regum Bohemorum et gentis tutor Bohemicæ.

I.

LETOPISY PRAŽSKÉ. LETOPISY ČESKÉ.

ANNALIS
BONHOMIO
ET
MAGNUM

ANNALIS BRUGENSIS. ANNALIS BOHEMIE. ANNALIS GRADICENSIS ET DIAVOLICENSIS. ANNENTI CANONICI
PRAEGENSIS ET GERLACI ABBATIS MILIOCIENSIS ANNALIS. CHRONICON DOMUS SARVENSIS.

PRIMA
HISTORIA BOHEMIAE VITI TUDORUM

z NADÁNÍ PALÁCÉHO
LETOPIS PRÁSKÉ. LETOPIS ČESKÉ. LETOPIS HRADÍČSKÉ A DIAVOLICKÉ. LETOPIS DOMU
VINCENTIA, KANOVNIKA PRÁSKÉHO, A GERLACHA, OPATY MILÍVECKÉHO. LETOPIS DOMU
ŠÚRKSKÉHO.
D. JOSEPH EINBERGER

A PRVÝE JAZYK
Z KAPITULNÍM MURÁM KŘÍDLOVATÍ OPEKÁNO

Krátké neb delší výpisy daly se k rozličným potřebám od dávných časů jak z letopisu Kosmova tak i z jeho pokračovatelů. Mezi takovéto výpisy vkládaly se často i zprávy z letopisů jiných a pak nezřídka pokračoval vypisovatel své sepsání přidávaje zprávy o udalostech věku svého. Takové výpisky z letopisu Kosmova a jeho pokračovatelů protkané zprávami vzatými z některých letopisů cizích a s případky pozdějšími snad současnými zachovaly se nám dosud z doby před uplynutím věku XIII dvoje; jsou to tak zvané *letopisy pražské* a tak zvané *letopisy české*.

A) V pergamenovém rukopise král. knihovny v Bamberce, B, IV, 6 znamenaném jsou vepsány tak řečeným písmem lombardským kratší letopisy kláštera Cavy, k nimž na počátku věku XIII rukou prozrazující písáre z krajin zaalpských připsány byly zmíněné *letopisy pražské*. Pertz¹⁾ myslí, že vepsaní těchto letopisů do rukopisu svrchu zmíněného stalo se snad pražským biskupem Ondřejem, který l. 1217 do Říma se ubíral, aby tu práva svého biskupství hájil, anebo jeho průvodcem Vincenciem, kanovníkem od sv. Antonína. Pertz soudí tak bezpochyby podle zpráv k letům 1216 a 1217 položeným, kde arcit připomenutí dnů při udalostech tam vypravovaných aspoň k domnění oprávňuje, že osudy biskupa Ondřeje vpisovateli snad dosti podrobně byly známy. Pertz se zároveň domnívá, že sepsání těchto letopisů stalo se v první části dle pramenů, které též měli před sebou Kosmas a jeho pokračovatel mnich sázavský.

Jinde vysloveno zase mínění, že jako se při jiných kostelích biskupských letopisy skládaly, že tak se dalo i při biskupském kostele pražském, a to že zbytek spůsobem tímto vzniklých letopisů pražských. Jich neb nějakých s nimi podobných zápisů užil prý Kosmas, a odtud prý srovnalost některých jeho zpráv s těmito letopisy.

Avšak nedá se pochybovat, že nutno představovati si vše naopak. Sestavení letopisů pražských stalo se dle Kosmy, dle letopisů korvejských a hildesheimských. Nejsou letopisy pražské nic jiného než kratičké výtahy z pramenů právě dotčených. Již chybě chronologické, s nimiž se tu potkáváme a kterých v letopisu Kosmovu není, dosvědčují, že mínění toto pravé.

B) *Letopisy české*. Chvalně známému německému diplomatičtímu K. F. Stumpfovi dostal se do rukou papírový list, který sňat byl z vnitřku desky jednoho rukopisu kapitulní knihovny břetislavské, na kterémžto listě na půldruhé sloupce jest konec textu jakéhosi rozjímání obsahu nábožného, na zbytku pak t. j. na ostatním půltřetím sloupce jsou letopisné zápisí nejvíce dějin českých se týkající, psané rukou z konce věku XIV. Zápisí tyto nazval Stumpf letopisy české (böhmische Annalen) a vydal je tiskem.²⁾

¹⁾ Monumenta Germaniae V, 119. — ²⁾ Slavische Bibliothek oder Beiträge zur slav. Philologie und Geschichte, herausgegeben von Fr. Miklosich und J. Fiedler. II, str. 301—303.

Cena letopisů těchto není zvláštní jako i tak zvaných letopisů pražských; neboť jsou na skrz kratičké vyňatky ze známých letopisů jiných, jmenovitě z letopisu Kosmova a jeho pokračovatelů. Letopisy ty jdou až do r. 1163; bezpochyby šly ale dále, jen že se nám na tomto jediném zbylém listu více nezachovalo.

Letopisy pražské vydány tiskem Pertzem v jeho Monumentech, V, 119—121, letopisy české Stumpfem v publikaci Slavische Bibliothek zvané II, 301—303, dle nichž i my naše texty podáváme.

A. LETOPISY PRAŽSKÉ.

894. Hoc anno baptizatus est Borivoi, primus christianus in Boemia, cum uxore sua Ludmila, ex qua natus est Wratislaus, pater sancti Wenceslai.¹⁾

901. Alfonsus²⁾ imperator obiit.

910. Ludowicus pugnavit contra Ungaros.³⁾

911. Ludowicus rex obiit, cui Conradus successit.⁴⁾

912. Ungari Franciam vastaverunt.⁵⁾

915. Bellum fuit in Hersburch.

919. Conradus rex obiit, cui Henricus successit.⁶⁾

929. Sanctus Wenceslaus martirizatus est. Consecratio ecclesie sancti Viti a Tutone episcopo Ratisponensi, per Boleszaum fraticidam.⁷⁾

931. Translatio sancti Wenceslai de Boleszau in Pragam.⁸⁾

933. Ungarorum exercitus a Henrico interfactus est.⁹⁾

934. Henricus rex Danos subiecit.

935. Henricus rex obiit.¹⁰⁾

939. Sol visus est minutus.

941. Comete apparuerunt.

945. Legati Grecorum ad regem Ottонem cum muneribus venerunt.¹¹⁾

950. Bellum magnum factum est inter Bavarios et Ungaros.¹²⁾

966. Hoc anno constitutus est Pragensis episcopus. Dethmarus primus Pragensis episcopus.¹³⁾

968. Sanctus Adalbertus secundus Pragensis episcopus.

973. Otto primus imperator obiit.

981. Slaunic, pater sancti Adalberti, obiit.

984. Otto primus cesar Rome extitit.¹⁴⁾

894. Tohoto léta byl jest pokřtěn Bořivoj, první křesťan v Čechách, i s manželkou svou Lidmilou, z níž se narodil Wratislav, otec svatého Václava.

901. Alfons císař zemřel.

910. Ludvík bojoval jest proti Uhrům.

911. Ludvík král umřel jest, po něm následoval Konrad.

912. Uhři poplenili jsou Francii.

915. Válka byla v Hersburku.

919. Král Konrad umřel jest, po něm následoval Jindřich.

929. Svatý Václav byl jest umučen. Posvěcení kostela sv. Vítka, které se stalo od Tutoňa, biskupa řezenského, spůsobením Boleslava bratrovraha.

931. Přenesení sv. Václava z Boleslavi do Prahy.

933. Vojsko uherské bylo jest poraženo od Jindřicha.

934. Král Jindřich podmanil jest Dány.

935. Král Jindřich umřel jest.

939. Slunce bylo vidět zatměno.

941. Ukázaly jsou se vlastice.

945. Vyslanci Řeků přišli jsou ke králi Ottovi s dary.

950. Svedena velká bitva mezi Bavoru a Uhry.

966. Toho léta zřízeno jest pražské biskupství. Dethmar první biskup pražský.

968. Sv. Vojtěch, druhý biskup pražský.

973. Otto první císař umřel jest.

981. Slavník, otec sv. Vojtěcha, zemřel jest.

984. Otto první byl v Římě císařem.

987. Strezslava, mater sancti Adalberti, obiit.

990. Professio sancti Adalberti. Nemcis¹⁾ perdita est.

995. Lubic perdita est.

997. Sanctus Adalbertus martirizatus est.

998. Tydagus tertius episcopus successit.

999. [Silvester II.] Iste fuit Gilbertus, tempore cuius impletus est annus millesimus ab incarnatione domini.

1017. Tydagus episcopus obiit, cui successit Heccardus.²⁾

1024. Heccardus³⁾ quartus episcopus obiit. Cui Izo successit quintus.

1030. Izo episcopus obiit. Severus sextus successit.

1031. Severus episcopus ordinatus est.

1036. Odaldicus dux obiit, cui Bretizlaus filius eius successit.⁴⁾

1037. Boleslaus dux cecus obiit.

1038. Jaromyr dux cecus obiit.

1039. Sanctus Adalbertus translatus est de Polonia in Boemiam per Brecizlaum ducem.

1042. Teutonici vastaverunt Boemiam.

1044. Brecizlaus fecit plagam super Ungaros.

1053. Domnus Procopius, felicis memorie abbas Zazavensis, viam universe carnis ingressus est.

1054. Brecizlaus dux obiit, cui Spitigneus successit.⁵⁾

1059. Spitigneus vastavit Moraviam.

1060. Spitigneus dux obiit, cui Wratizlaus successit.⁶⁾

1066. Severus episcopus obiit, cui Gebehardus septimus successit.⁷⁾

1069. Gebehardus episcopus ordinatus est.⁸⁾

1074. Gebehardus episcopus Romam adiit, pulsus a sede sua; set restituitur a Gregorio papa.

1087. Otto, dux Moravie, obiit.⁹⁾

1088. Wratizlaus unctus est in regem.¹⁰⁾

1090. Gebehardus episcopus obiit, cui Cosmas successit.

1091. Monasterium Pragense sancti Viti incendio corruit.

1094. Wratizlaus rex obiit, cui Conradus successit et obiit. Bretizlaus intronizatur.¹¹⁾

987. Střezislava, matka sv. Vojtěcha, zemřela jest.

990. Složení slibu sv. Vojtěcha. Němci bylo jest zničeno.

995. Libice zkažena jest.

997. Sv. Vojtěch byl jest umučen.

998. Tehdak třetí biskup nastoupil jest.

999. [Silvestr II.] Tento byl Gilbert, za jehož času naplněn jest tisící rok od narození pána.

1017. Zemřel jest biskup Tehdak, po němž následoval Ekkard.

1024. Ekkard čtvrtý biskup zemřel jest, po němž nastoupil pátý Izzo.

1030. Biskup Izzo zemřel, po němž následoval šestý [biskup] Šebíř.

1031. Šebíř biskup posvěcen jest.

1036. Kniže Oldřich zemřel jest, po němž následoval jeho syn Břetislav.

1037. Slepý kníže Boleslav zemřel jest.

1038. Slepý kníže Jaromír umřel jest.

1039. Přenešen jest svatý Vojtěch z Polska do Čech od kníze Břetislava.

1042. Němci poplenili Čechy.

1044. Břetislav učinil útok na Uhry.

1053. Pan Prokop, šťastné paměti opat sázavský, nastoupil jest cestu všeho tělesného.

1054. Břetislav kníže zemřel jest, po něm následoval Sptyhněv.

1059. Sptyhněv poplenil Moravu.

1060. Kniže Sptyhněv umřel jest, po něm následoval Vratislav.

1066. Biskup Šebíř umřel, po něm nastoupil sedmý Jaromír.

1069. Biskup Jaromír vysvěcen jest.

1074. Biskup Jaromír šel do Říma, sehnán byv se svého stolce; ale papežem Řehořem zase jest dosazen.

1087. Otto, kníže moravský, umřel.

1088. Vratislav pomazán jest za krále.

1090. Biskup Jaromír zemřel jest, po něm následoval Kosmas.

1091. Pražský klášter sv. Vítka ohněm zničen jest.

1094. Král Vratislav umřel, po něm Konrad následoval a zemřel. Břetislav na trůn posazen.

¹⁾ Dle letopisu Kosmova. — ²⁾ Má být Arnuldus, který zemřel 13 pros. 899. Dle letopisu weissenb.

³⁾ Let. hildesheimské. — ⁴⁾ Tamtéž, ale z r. 912. — ⁵⁾ Let. quedlinb. — ⁶⁾ Let. hildesh. — ⁷⁾ Kosm. let. —

⁸⁾ Tamtéž, ale při r. 932. — ⁹⁾ Let. quedlinb. — ¹⁰⁾ Jindřich I zemř. r. 936. — ¹¹⁾ Let lamb. — ¹²⁾ Let. hildesh. a quedlinb. — ¹³⁾ Let. Kosmův s l. 967; a tak vzaty všecky z něho níže položené zprávy. — ¹⁴⁾ Má být Otto II., který ale zemřel r. 983.

¹⁾ Henicis ruk. a Pertz, Mon. V, 119. — ²⁾ Ruk. a Pertz mají Meschardus. — ³⁾ Taktéž. — ⁴⁾ Kosm. při l. 1037. — ⁵⁾ Kosm. při r. 1055. — ⁶⁾ Kosm. při l. 1061. — ⁷⁾ Kosm. při r. 1067. — ⁸⁾ Kosm. při r. 1068. — ⁹⁾ Kosm. při r. 1086. — ¹⁰⁾ Vratislav korunován na krále r. 1086. — ¹¹⁾ Kosm. při r. 1092. Ruk. má Conrandus.

1095. Cosmas ordinatur.¹⁾
 1096. Mortalitas hominum facta est.²⁾ Judei baptizati sunt.
 1097. Cosmas episcopus obiit, cui Hermannus natus successit.³⁾
 1100. Hermannus episcopus ordinatus est. Geto ep..
 1106. Henricus cesar obiit.
 1107. Boryouoi dux de solio pellitur, Zuatopluk intronizatur.
 1117. Terre motus fuit per multa loca.
 1118. Borivoy dux recepit ducatum.⁴⁾
 1122. Hermannus episcopus obiit. Meinnardus successit decimus.
 1124. Borivoy dux obiit.
 1125. Wladizlaus dux obiit, Zobeslaus successit.⁵⁾
 1126. Otto, dux Moravie, interfectus est.
 1130. Meinnardus episcopus, Pribislava perrexit Hierosolimam.
 1133. Sol visus est minutus.
 1134. Meinnardus episcopus obiit. Johannes XI successit, et hoc anno ordinatus est IX Kal. Maii.
 1139. Johannes episcopus obiit. Silvester, Procopiensis abbas, eligitur, non tamen ordinatus mansit, et postea reversus est in abbatiam.
 1142. Bellum actum est inter Boemos et Moravos.
 1143. Legatus apostolicus destruxit convivia sacerdotum.
 1147. Wladizlaus dux Hierosolimam perrexit, contra paganos pugnaturus.
 1148. Otto episcopus XII obiit. Daniel successit XIII.
 1149. Daniel episcopus ordinatur. Tungdalus visionem vidit.
 1157. Spitigneus dux obiit. Wladizlaus dux cesari Poloniem subegit.
 1158. Wladizlaus factus est rex, Mediolanum adiit.
 1160. Hoc anno Mediolano Daniel praesul redit.⁶⁾
 1164. Wladizlaus rex terram Hunorum intravit, regem Grecorum ex ea perturbavit, Ungarorum optimates pacificavit.
 1168. Teobaldus dux et Daniel episcopus in Italia obierunt, cui Fridericus XIV successit.

¹⁾ Kosm. při r. 1094. — ²⁾ Taktéž. — ³⁾ Kosm. při r. 1098. — ⁴⁾ Kosm. při r. 1117. — ⁵⁾ Následující zprávy vzaty jsou z pokračování letopisu Kosmova mnichem Sázavským. — ⁶⁾ Následující zprávy podány jsou dle výpisů z Vincencia a Gerlacha v. II, str. 275 a násled.

1095. Kosmas posvěcen.
 1096. Umrtnost lidí stala se. Židé byli křtěni.
 1097. Kosmas biskup zemřel, jehož následoval Heřman devátý (biskup).
 1100. Heřman biskup posvěcen jest. Geto biskup..
 1106. Císař Jindřich umřel jest.
 1107. Kníže Bořivoj byl s trůnu svržen. Svatopluk na trůn dosazen.
 1117. Na mnoha místech bylo třesení země.
 1118. Kníže Bořivoj dostał zase knížetství.
 1122. Heřmann biskup zemřel. Menhart následoval desátý.
 1124. Kníže Bořivoj zemřel jest.
 1125. Kníže Vladislav zemřel jest, Svatopluk následoval.
 1126. Otto, kníže moravský, byl jest zabít.
 1130. Biskup Menhart a Přibyslava putovali jsou do Jerusalema.
 1133. Bylo vidět zatmění slunce.
 1134. Menhart biskup zemřel jest, Jan jedenáctý (biskup) následoval, a téhož léta dne, 23 Dubna jest posvěcen.
 1139. Jan biskup zemřel jest. Silvester, opat od sv. Prokopa, zvolen byl, ale zůstal nevysvěceným a vrátil se potom k svému opatství.
 1142. Byla jest válka mezi Čechy a Moravany.
 1143. Papežský legat rozloučil manželstva kněží.
 1147. Kníže Vladislav táhl do Jerusalema, chtěje bojovati s pohany.
 1148. Otto, biskup dvanáctý, zemřel, po něm následoval Daniel třináctý.
 1149. Biskup Daniel byl jest posvěcen. Tungdal měl vidění.
 1157. Kníže Spytihněv umřel jest. Kníže Vladislav podrobil císaři Polsko.
 1158. Vladislav stal se jest králem a táhl k Milánu.
 1160. Toho léta vrátil se biskup Daniel z Milána.
 1164. Král Vladislav vtrhl jest do země Uherské; vypudil z ní krále řeckého a připravil ku pokoji pány uherské.
 1168. V Italii zemřeli jsou kníže Děpolt a biskup Daniel, po kterémžto nastoupil Fridrich čtrnáctý.
 1172. Wladizlaus rex cum cesare Polonię intravit.
 1174. Sobeslaus a vinculis dimittitur et dux constituitur.
 1175. Oldaricus dux, frater Sobezlai, profectus est Mediolanum.
 1176. Sobezlaus dux vastavit incendio Austriam.
 1177. Nimia siccitas attenuavit fruges. Oldaricus dux a fratre suo capit; ipse a perfidis Boemis de solio pellitur. Fridericus, filius regis Wladislai, intronizatur.
 1180. Fridericus episcopus obiit. Valentinus XVIIus successit.
 1182. Valentinus episcopus obiit. Henricus XVIus successit, qui in episcopatu ducatum optinuit postea.
 1183. Conradus, dux Moravie, Pragam obsedit.
 1184. Boemi cum Moravis bellum commiserunt.
 1185. Wencezlaus dux Pragam coactus obsedit, et spe fraudatus recessit.
 1186. Eclypsis solis fuit; inde mortalitas hominum facta est.
 1187. Hoc anno capta est terra Jerosolimitana a Sarracenis.
 1189. Romanus imperator contra paganos pugnaturus, ultra mare viam tenuit, et ibi naufragio vitam finivit, et in Anthyochia quiescit. Quem etiam multi nobiles Boemi cum duce Theobaldo secuti, inopinata morte sunt preventi. Fridericus dux obiit. Conradus, Moravie laudabilis dux, successit. Teobaldus recepit provincias. Hoc anno Fridericus imperator in Saretico fluvio submersus est.
 1190. Dux Conradus cum filio imperatoris in Apuliam est proiectus, ubi famosissimum de se referens triumphum, heu inmatura morte est praeventus, ossaque delata sunt Prage sua tumulata.
 Quique gemit flentes super hunc et corde dolentes.
 Ach! ach! Conrade dux crebro commemorande,
 Vivas in Christo, mundo translatus ab isto!
 1191. Wencezlaus dux in solio consedit dux; (quod) vix in tribus mensibus possedit.
 1192. Wencezlaus dux de solio pellitur. Premisl dux efficitur. Civitas Pragensis obsidione circumdatur, nec capitur. Tandem post tres menses, ipso duce Wencezlae permittente, per internuntium imperatoris in manus domini episcopi traditur.
 1193. Hoc anno intrante Martio dominus episcopus ad imperatoris curiam regreditur, et inde intrante

1172. Král Vladislav táhl jest s císařem do Polska.
 1174. Soběslav propuštěn jest z vazby a knížetem učiněn.
 1175. Kníže Oldřich, bratr Soběslavů, táhl jest k Mediolanu.
 1176. Kníže Soběslav poplenil jest ohněm Rakousy.
 1177. Přílišné sucho ztenčilo úrodu. Kníže Oldřich zajat jest od svého bratra, on pak sám od nevěrných Čechů s trůnu svržen. Fridrich, syn krále Vladislava, na stolec posazen.
 1180. Biskup Fridrich zemřel, Valentin co patnáctý (biskup) následoval.
 1182. Biskup Valentin umřel jest, následoval po něm Jindřich XVI., který potom v biskupství svém i knížetství došel.
 1183. Konrad, kníže moravský, obléhal Prahu.
 1184. Češi válčili jsou s Moravany.
 1185. Kníže Václav přinucen obléhal jest Prahu, a naděje (k vítězství) zbaven byv, odtáhl jest.
 1186. Stalo se zatmění slunce; z toho velké mření lidu bylo jest.
 1187. Téhož léta dobyt jest Jerusalem od Saracenů.
 1189. Římský císař chtěje válčiti s pohany, vytáhl na cestu za moře, a tam utopením skončil jest život a v Antiochii odpočívá. A také mnozí ze vznešených Čechů, kteří s knížetem Děpoldem jej následovali, předčasnou smrtí tam zahynuli. Kníže Fridrich zemřel jest. Konrad, kníže moravský, chvály hodný nastoupil jest. Děpolt obdržel krajiny své. Téhož léta císař Fridrich utupil se v řece Selefě.
 1190. Kníže Konrad táhl jest se synem císařovým do Apulie, kdež dobyv nejslavnějšího vítězství, až předčasnou smrtí jest uchvacen, a kosti jeho do Prahy jsou přeneseny a pochovány.
 Nad ním pláče slzice a z svých srdcí litujice
 Ach, ach! Konrad kněz ten, jenž nám v paměti často,
 Nech žije v Kristu milém, když ze světa toho vzat
 jest.
 1191. Václav kníže dosedl jest na stolec otcovský, jež držel sotva tři měsíce.
 1192. Kníže Václav zapuzen jest se stolce. Přemysl knížetem učiněn. Hrad Pražský jest oblézením sevřen, ale nedobyť. Konečně po třech měsících se svolením knížete Václava skrze prostředkování posla císařova vydán jest v ruce biskupovy.
 1193. Téhož léta na počátku měsíce Března vrátil se pan biskup zase ke dvoru císařskému a na začátku

Augusto cum magna gloria et honore in Boemiam cum ducello Spitigneo revertitur, gestans ab imperatore sibi tradita vexilla ducatus; non tamen omittens nomen et dignitatem sui episcopatus.

1216. Hoc anno Andreas, episcopus Pragensis, opposuit se Ottakro, regi Boemie, et magnatibus eius pro libertate Pragensis aecclesie, et exilium petiit VII Kal. Novembr.

1217. Hoc anno facto interdicto, Andreas, Pragensis episcopus, venit Romam cum uno monacho de Ebra, et uno clero Vincentio nomine, canonico sancti Antonii, XII Kal. Aprilis ad prosequendas iniurias ecclesie Pragensis.

1218. Otto imperator obiit, depositus et excommunicatus.

1220. Hoc anno capta fuit Damiata, civitas Egipti, a christianis.

B. LETOPISY ČESKÉ.

Anno domini DCCXXV Bonifacius episcopus convertit Theutonicos ad fidem.

DCCCLXXXVII Arnulfus, filius Karolomanni, rex Romanorum, concessit Zvatopluc, regi Moraue, conpatri suo, ducatum Boemie.

Anno DCCC(LXX)XXIII¹⁾ Borzivoj, dux Boemie, baptisatur a Methudio, episcopo Moraue, cum uxore sua Ludmilla.

DCCC(C)I obiit Borzivoj, cui succedit filius eius Spitigneus.

DCCC(C)V obiit Spitigneus, cui frater eius Vratizlaus succedit.

DCCC(C)XI defuncto Vratizlao sanctus Vencezlaus, filius eius, succedit.

DCCCCXXIX sanctus Venceslaus martirio coronatur, cui succedit frater eius Bolezlaus.

DCCCCXXX Saxones prosternunt Sclauorum CXX milia.

DCCCCXXXIII corpus sancti Vencezlay translatum est in Pragam.

DCCCLIII Constantinus Imperator post XLVII annos imperii sui moritur, et hic finis imperatorum Constantinopolitanorum.

DCCCLXVIII Polonia cepit habere episcopum.

Srpna s velkou slávou a se cti vrátil se jest do Čech s knížákem Spytihněvem, přinášeje korouhvě vévodské od císaře sobě dané; předce však neodíekl se jmena a hodnosti svého biskupství.

1216. Toho léta opřel se Ondřej, biskup pražský, Otakarovi, králi českému, a jeho velmožům, chtěje obhájiti svobody kostela Pražského, a odebral se do vyhnanství dne 25 Října.

1217. Toho léta uloživ interdikt přišel biskup pražský Ondřej do Říma s jedním tolíko mnichem z Ebry a s klerikem Vincentiem zvaným, kanovníkem od sv. Antonina, a to 21 Března, aby se bránil křivdám, kostelu Pražskému učiněným.

1218. Otto císař zemřel jest, byv sesazen a do klatby dán.

1220. Toho léta dobyta jest od křesfanů Damiata, město egyptské.

DCCCCLXXII obiit dux Bolezlaus, occisor sancti Vencezlay, cui succedit filius eius Bolezlaus cognome pius.

DCCCCLXXIII Pragensis ecclesia cepit habere episcopum nomine Ditmarum.

DCCCCLXX(X)I obiit Zlauik, pater sancti Adalberti.

DCCCCLXX(X)II sanctus Adalbertus in Pragensem episcopum consecratur.

DCCCCXC sanctus Adalbertus episcopus Rome ad sanctum Alexium monachus niger effectus est.

DCCCCXX(XX)III per sanctum Adalbertum monasterium in Brevnov fundatum est et dedicatum.

DCCCCXX(XX)VIII¹⁾ sanctus Adalbertus, Boemorum secundus episcopus, martirio coronatus est; cui Theogadus succedit.

MIII quinque fratres in Polonia martirisantur.

MXXXIX Brethizlaus dux vastauit Poloniam et translit corpus sancti Adalberti in Pragam.

MXLV obiit Guntherus monachus et heremita, sepultus in Brunonia in die beati Dionysii.

MXLIII fames maxima fuit in Bohemia.

MXVII Theogadus, episcopus Pragensis tertius, moritur, cui Echardus succedit IIII^{us}.

MXXIII obiit Echardus episcopus Pragensis IIII^{us}, cui Yzo succedit V^{us}.

MXXX obiit Yzo, cui succedit Severus episcopus VI^{us}.

MLIII obiit sanctus Procopius abbas.

MLXVII obiit Seuerus, episcopus Pragensis, episcopus VI^{us}, cui succedit Jaromir, frater ducis Bratizlay, qui et Gebhardus VII.

MLXXI sanctus Stanizlaus Cracouiensis episcopus ordinatur²⁾.

MLXXIX sanctus Stanizlaus martirio coronatur³⁾.

MLXXXVIII imperator Heinricus quartus ducem Boemie Vratizlaum sublimauit in regem, et iste fuit primus rex in terra Boemie⁴⁾.

MLXXXIX ordo cartusiensis a Brunone incepit sub Victore papa secundo⁵⁾.

MXC obiit Gebhardus, qui et Jaromir, episcopus Pragensis VII, cui Cosmas succedit VIII^{us}.

DCCCCLXXII umřel jest kníže Boleslav, vrah sv. Václava, po němž následoval syn jeho Boleslav s příjím Pobožný.

DCCCCLXXIII začal míti kostel Pražský biskupa jmenem Dětmara.

DCCCCLXX(X)I zemřel Slavník, otec sv. Václava.

DCCCCLXX(X)II svatý Vojtěch na biskupa pražského posvěcen jest.

DCCCCXC biskup sv. Vojtěch stal jest se v Římě u sv. Alexia černým mnichem.

DCCCCXCIII založen a posvěcen jest od sv. Vojtěcha klášter Břevnovský.

DCCCCXCIV sv. Vojtěch, druhý biskup český, mučednictvím korunován jest; po něm následoval Tehdak.

MIII pět bratří v Polsku umučeno.

MXXXIX kníže Břetislav poplenil jest Polsku a přenesl tělo sv. Vojtěcha do Prahy.

MXLV umřel jest Vintíř mnich a poustevník a pochován v Břevnově v den sv. Diviše.

MXLIII byl veliký hlad v Čechách.

MXVII umřel jest Tehdak, třetí biskup pražský; po něm následoval Ekkard jakožto čtvrtý.

MXXIII umřel jest Ekkard, čtvrtý biskup pražský, po kterém pátým byl Izzo.

MXXX umřel jest Izzo, po němž nastoupil Šebíř šestý biskup.

MLIII zemřel jest sv. Prokop opat.

MLXVII umřel jest Šebíř, šestý biskup pražský; po něm následoval sedmý v biskupství Jaromír, bratr kníže Vratislava, který se jmenoval také Gebhart.

MLXXI stal se sv. Stanislav biskupem krakovským.

MLXXIX byl jest mučednictvím korunován svatý Stanislav.

MLXXXVIII povýsil císař Jindřich IV Vratislava, vévodu českého, za krále, a ten byl prvním králem v zemi České.

MLXXXIX učiněn od Brunona počátek řádu kartuskanského za papeže Viktora II.

MXC zemřel jest Gebhart jinak také Jaromír zvaný, biskup kostela Pražského sedmý, po němž biskupem osmým stal se Kosmas.

¹⁾ Co tuto a níže v závorkách položeno, přidáno jest od nás a v rukopise se nenalezá.
²⁾ Zpráva tato položena v rukopise k létu následujícímu a — ³⁾ zpráva tato zase k létu předcházejícímu. Patrně zmíchány obě zprávy nepozorností písářovou. — ⁴⁾ Povýšení Vratislava na krále stalo se r. 1086. — ⁵⁾ Viktor II byl papežem r. 1086 a 1087.

MXCI ignotorum vermiculorum prodigium fuit.
MXCII terra sancta per christianos recuperatur.
MXCVII Cistercium fundatur sub Urbano papa II°.
MXCVIII Cosmas Pragensis VIII^{us} moritur, cui Hermannus succedit IX.

MXCIX ¹⁾ Franci expugnant Iherusalem et vincunt Soltanum.

MCXIII sanctus Bernhardus in Cistercio monachus efficitur.

MCXVIII inundatio aquarum fuit in omni terra.

MCXIX in Boemia ventus magnus mira fecit.

MCXXII Hermannus, episcopus Pragensis, obiit, cui Meinhardus succedit X^{us}.

Anno milleno centeno bis quoque deno sub patre Rodpero Premonstrati viget ordo.

MCXXXIII Bohemi vastauerunt Poloniam. Eclipsis fuit IIII° Nonas Augusti.

MCXXXIII obiit Meinhardus, episcopus Pragensis, cui Johannes succedit XI^{us}.

MCXXXVI confirmacio ordinis Premonstratensis ab Innocentio papa Pisis.

MCXXXVIII inventus est homo nomine Johannes, qui CCCLXI annis vixerat, scilicet a temporibus Karoli magni.

MCXXXIX obiit Joannes, episcopus Pragensis XI^{us}, cui Otto succedit XII^{us}.

MCXLII bellum factum est inter Boemos et Morauos in Visoca, et ecclesia in . . . tur ²⁾.

MCXLIII Guido cardinalis fuit in Boemia.

MCXLVII Cunradus, rex Romanorum, et Vladislavus, dux Bohemorum, et omnes principes Alemaniae Jerosolimam pergunt.

MCXLVIII obiit Otto, episcopus Pragensis, cui succedit Daniel XIII.

MCLI Gracianus monachus decretum conponit et magister Petrus sententias.

MCLIII obiit sanctus Bernhardus.

MCLVIII Fridericus imperator Poloniam ingreditur et Bolezlaum et Mescam vincit.

MCLIX ³⁾ dux Vladislavus Ratispone in regem coronatur et sic contra Mediolanum preparatur.

MCLXIII rex Vladislavus mittit Theobaldum, fratrem suum, et Fridericum, filium suum, in auxilium Friderici imperatoris Mediolanum, et hic Mediolanum destruitur.

MXCI bylo jest nesmírné množství červíků neznámých.
MXCII vyrobena jest zase země svatá od křesťanů.
MXCVII za papeže Urbana II založeno Cistercium.
MXCVIII Kosmas biskup pražský osmý umřel jest; po něm nastoupil co devátý Heřman.

MXCIX vyrobili jsou Frankové Jerusalem a přemohli sultana.

MCXIII stal jest se sv. Bernard mnichem v Cisterciu.

MCXVIII byla jest veliká povodeň v celé zemi.

MCXIX spůsobil jest vítr divně věci v Čechách.

MCXXII Heršman, biskup pražský, umřel jest; po něm nastoupil Menhart X^{tv}.

Léta MCXX za otce Rudpera v Praemonstratě zkvětl rád.

MCXXXIII poplenili jsou Češi Polsku. Bylo jest zatmění slunce druhého dne měsíce Srpna.

MCXXXIII umřel jest Menhart, biskup pražský; po něm následoval Jan XI^{tv}.

MCXXXVI stalo se stvrzení rádu praemonstrátského v Pise od papeže Innocence.

MCXXXVIII nalezen byl člověk jmenem Jan, jenž 361 let byl živ, to jest od času Karla Velikého.

MCXXXIX umřel jest Jan, XI^{tv} biskup pražský, po kterém následoval dvanáctý Otto.

MCXLII svedena jest bitva mezi Čechy a Moravy na Vysoké, a kostel (sv. Jiří byl zapálen).

MCXLIII byl jest v Čechách kardinal Quido.

MCXLVII Kunrát, král římský, a Vladislav, kníže český, a všichni knížata němečtí táhli jsou k Jerusalemu,

MCXLVIII umřel jest Otto, biskup pražský, po němž nastoupil Daniel XIII^{tv}.

MCLI mnich Gracian sebral jest dekrety a místři Petr nálezy.

MCLIII umřel jest sv. Bernard.

MCLVIII vtrhl jest císař Fridrich do Polska a přemohl Boleslava a Meška.

MCLIX korunován jest za krále kníže Vladislav, a tak připraven, aby proti Mediolanským táhl.

MCLXIII poslal jest král Vladislav na pomoc císaři Fridrichovi k Mediolanu Děpolta, bratra svého, a Fridricha, syna svého, a tu Mediolan byl jest rozbořen.

¹⁾ Ruk. má MCXIXCIX. — ²⁾ Nedoplňené tuto místo vztahuje se bezpochyby k zapálení kostela sv. Jiří při oblehání hradu Pražského. — ³⁾ Vladislav stal se králem r. 1158.

II.

LETOPISY HRADIŠTSKO-OPATOVICKÉ.

LETOPISY HRADIŠTSKO-OPLAČOVICKÉ

seří letopisy dlejí očima ani zároveň odlišnou mluvou a mluveností dlej 1011. Je však
že odlišností mluvy i mluvenosti mluvou mluvou je však i v odlišnosti mluvenosti mluvou.

Až do věku XVIII nevěděli dějepiscové čestí ničeho o letopisech, jež jsme hradištsko-
opatovické nazvali; ani Neplachovi, někdy opatu kláštera Opatovického, nebyly známy, když svou
kroniku spisoval. Teprv pilný sběratel pramenů dějepisných Benediktin Bon. Pitter užil některých
zpráv z nich spisuje život blahoslaveného Vintíře. Později dostal výpis zpráv Čech se týkajících
až do r. 1093 od dvorního archiváře rytíře z Rosenthalu náš neunavný badatel Gel. Dobner a uve-
řejnil je jakož i některé přídavky z Pitterova spisu „*Thesaurus absconditus*“ v III díle své
publikace *Monumenta hist. Bohemiae*. Tenkráte (r. 1774) domníval se Dobner jako před tím Pitter,
že letopus náš pochází od některého mnicha kláštera Hradištského na Moravě a že všecky zprávy
o klášteře, v němž pisatel žil, jehož ale nejmenuje, týkají se kláštera právě jmenovaného. Ale již
o pět let později (1779), když byl mezi tím Pubička vyslovil domnění¹⁾, že některé zprávy táhnou
se ku klášteru Opatovickému a ne Hradištskému, naklonil se i Dobner k náhledu tomu²⁾, doklá-
daje, že snad některý mnich opatovický ke kronice kláštera Hradištského připojil některé zprávy
o opatech opatovických. Není pochyby, žeby byl důmyslný Dobner udeřil ihned do černého, kdyby
byl měl původní rukopus před sebou anebo alespoň jeho přepis, ale to měl jen výtahy do r. 1093,
mnohem důležitější zbytek, který až do r. 1146 má zprávy ku každému roku, byl mu neznám.
Konečný úsudek o našich letopisech a o vzniknutí jeho pronesl Palacký³⁾, který s některými do-
plňky, jež Wattenbach učinil⁴⁾, v následujícím zahrnut jest: Rukopus letopisů našich chová se
v c. k. dvorní knihovně vídeňské a znamenán jest číslem 395 (druhdy theol. 125, potom hist.
eccl. 50), jest pergamenový, v XII věku psaný a na poslední stránce jest připsáno: *Liber mona-
sterii Opatovicensis*. Letopisy naše jsou tu na listu 111–148 a sice až k r. 1146 jednou rukou
psány, potom do r. 1163 rukou jinou a konečně dvě zprávy let 1157 a 1158 se týkající jsou jaksi
dodatečně připsány rukou třetí.

Sepsání letopisů našich, které hned od 1 roku po narození pána začínají, stalo se původně
v Hradišti. Až do roku 1000 užil skladatel letopisů Ekkardových připojuje mezi zprávy jeho vý-
pisky z letopisu Kosmova, z něhož jakož i z jeho pokračovatelů kanovníka Vyšehradského a mnicha
Sázavského jsou zprávy až do r. 1140, mezi něž ovšem přidána celá řada zpráv v řečených pra-
menech nepřicházejících, bud samostatných bud vzatých z pramenů jiných nyní již neznámých.
Tím se vyložiti dá, že některé zprávy k rozličným létům dvakrát se kladou.

Co se doby sepsání letopisů hradištských týče, ta dá se určiti tím, že skladatel letopisů
těch mluví o opatu Deokarovi co ještě žijícím, který r. 1138 byl zvolen, a o smrti Jindřicha Zdika,
biskupa olomouckého, jenž r. 1150 zesnul, se nezmínuje. I připadá dle toho sepsání letopisů
našich v Hradišti asi do r. 1140–1150.

¹⁾ Chronol. Gesch. Böhmens IV, 315. — ²⁾ Mon. historica Bohemiae IV, 106. — ³⁾ Würdigung der
alten böhm. Geschichtschreiber, str. 52—64. — ⁴⁾ Pertz: Mon. Germ. hist. Ss. XVII, 643 a 644.

R. 1161 byli Benediktini z kláštera Hradiště vytlačeni a na místo jejich uvedeni Praemonstráci do kláštera toho. I zdá se, že se uchýlili poslední bratří kláštera Hradiště do kláštera Opatovického, Benediktiny osazeného, a s nimi že se tam dostaly i jejich letopisy. Zde se letopisy hradiské přepsaly, některými přídavky nejvíce kláštera Opatovického se týkajícími rozmnožily a několik zpráv ku konci se přidalo. Jsou to jmenovitě zprávy z let 1143, 1146, 1147, 1148 a 1163, jakož i některé drobnější z let dřívějších. V té spůsobě zachovaly se nám letopisy hradisko-opatovické až na naše dny, v jediném rukopisu, v němž mimo jiné jest i Necrologium Bohemicum, které z téže doby pochází a Dobnerem ve III dílu publikace *Monumenta hist. Boh.* na str. 9—16 bylo u veřejnost dán.

Co se vydání letopisů hradisko-opatovických týče, o tom zmínili jsme se výše, že některé zprávy podal z nich nejdříve Bonav. Pitter ve svém spisu „*Thesaurus absconditus in agro Brzeznowiensis*“, více pak Dobner ve své sbírce pramenů „*Mon. hist. Boh.*“ nazvané, v III díle na str. 17—24; celou řadu doplňků podal Palacký v nevyrovnané své práci „*Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber*“ na str. 55—61, jež ještě více rozmnožil Meinert v pojednání svém „*Durchsicht des Auszuges aus dem Hradischer Zeitbuche*“ atd. uveřejněném v spise „*Jahrbücher der Literatur*“ v dílu 48, Anzeigebatt str. 35—58. Celou kroniku od r. 894 uveřejnil dle rukopisu Wattenbach v Pertzových Monumentech, Ss. XVII na str. 644—653, vyneschav také léta před rokem 894, právě zmíněným; k nimž vypsány a to ne vždy dosti přesně jsou zprávy z letopisů Ekkardových. Vydání naše začíná toutéž dobou, jen že jsme vynechali i všecka zaznamená po roce 894 z letopisů Ekkardových vzata, poněvadž se dějin českých netýkají a nezřídka valně pochybená jsou.

LETOPISY HRADIŠTSKO-OPATOVICKÉ.

Anno 894 Borivoi est baptizatus, primus dux Boemie catholicus, patris nomine Goztivit filius, qui originem duxit a Premizl, qui primus ab aratro in primum Boemie principatum est raptus, vaticinante Lubosa, a qua castrum Lubosin dictum est, filia patris increduli nomine Crhoko, qui et ipse a primo nomine Boemus, a quo Boemia dicta est, [qui primus]¹⁾ Boemiam intravit, originem duxit, et has tres filias habuit: Kazi, Theta, a qua²⁾ castrum dictum est Thetin. Ille quidem, ut iam dicere cepimus, Borivoi a Goztovit, Goztovit a Neklan, Neklan a Crezamizl, Crezamizl ab Unezlau, Unezlau a Vogen, Vogen a Mnata, Mnata a Nezamizl, Nezamizl a Premizl; ab his predictis genitus³⁾, ut iam dictum est, felicis memorie dux Borivoi feliciter est baptizatus. Ante cuius tempora Arnulfus Zvatopluk, filio suo⁴⁾, Moraviensium et Boemiensium a. d. 890 concessit ducatum. Hac ipsa tempestate Cyrilus et Methodius inventis Bulga-

Léta 894 pokřtěn jest Bořivoj, první kníže katolický, syn z otce jmenem Hostivita, jenž měl původ svůj od Přemysla, který od pluhu za prvního knížete českého byl odveden, a od věstkyne Libuše, podle níž pojmenován hrad Libošín, která byla dcera nevěříčího otce Kroka, jenž sám zase pocházel od prvního [knížete] jmenem Čecha, dle něhož Čechy pojmenovány jsou a který první do Čech přišel, a [kterýžto Krok] měl tři dcery: [Libuši], Kazi, Tetu, dle níž má jméno hrad Tetín. Tento Bořivoj, jakž jsme již vyprávěti začali, pocházel od Hostivita, Hostivit od Neklana, Neklan od Křesomysla, Křesomysl od Vneslava, Vneslav od Vojena, Vojen od Mnaty, Mnata od Nezamysla, Nezamysl od Přemysla — od nich všech, jak již řečeno, pošel blahé paměti kníže Bořivoj, jenž šťastně jest pokřtěn. Před jehož časy roku 890 postoupil Arnulf Svatoplukovi, synu svému, knížetství Moravské a České. Toho samého času Cyril

¹⁾ Slova ta scházejí v rukopisu. — ²⁾ Ruk. má quo. — ³⁾ gentibus ruk. — ⁴⁾ Chyba tato vzešla asi z nerozumění slov Kosmových: contra dominum suum et compatrem.

orum litteris verbum dei predicatorum Moravicis. Eodem anno, quo dux Boemie prefatus Borivoi est baptizatus, Zvatopluk, predictus rex Moraviae, monachus factus est in Zober quodam cenobio Pannonie¹⁾, sed quot annis ibi vixerit, posteritas certitudinem non accepit. Borivoi vero dux iam totes nominatus duos genuit filios, Zpitigneum et Vratizlaum, de Ludmila, Zlavoboris comitis filia, de castello Psov nomine orta. Quo²⁾, vide licet Borivoi, defuncto³⁾ Zpitigneus, eius senior filius, principatum Boemie est adeptus; post eum Vratizlaus, qui genuit duos filios de Dragomir, Luticensis principis filia, orta ex Ztodor nomine provincia, beatum Wencezlaum et Bolezlaum, in eundem Boemie ducatum est adoptatus. His tot interim annis defluentibus, quos infra serie certa subnotavimus, incerti quo quisque illorum trium, id est Zpitignei, Vratizlavi atque beati Wencezlavi, principatum post baptismum⁴⁾ Borivoi et obitum acceperit et quot eundem annis cum vita terminaverit⁵⁾.

A. d. 900 Arnulfus imperator obiit, moxque eodem anno Ungari morte illius audita collecto permagno exercitu Moravianorum gentem, quam illorum auxilio Arnulfus imperator sibi subdiderat, invadunt sibique vendicant. Baioariorum quoque fines occupant, castella dirunt, ecclesias igni consumunt, populos ingulant, et ut magis magisque timeantur, intersectorum sese sanguine potant.

A. d. 929 sanctus Wencezlaus martirizatus est. Eodem anno Bolezlaus⁶⁾, infelix frater beati Wencezlavi, principatum Boemie accepit.

A. d. 930 sancti Viti ecclesia X Kal. Octobris est dedicata a Michaele, Ratisbonensi episcopo.

A. d. 931 Heinricus rex Boemiam petit.

A. d. 932 translatum est corpus beati Wencezlavi de castello Bolezlau in Pragam.⁷⁾

A. d. 950 Bolezlaus, dux Boemorum, frater beati Wencezlavi, Ottoni regi rebellavit; quem rex Otto validia manu adiit, sueque ditioni per omnia subdidit.⁸⁾

A. d. 957 Bolezlaus, frater beati Wencezlavi, Idus Iulii obiit, cui filius cuius Bolezlaus piissimus successit. Huius soror Mlada nomine hoc ipso mutato Maria prima ad cenobium sancti Georgii abbatissa constituitur, et Dethmarus ecclesie Pragensis presul primus efficitur.⁹⁾

A. d. i. 969 Dethmarus, Pragensis episcopus, IV Non. Jan. obiit, cui beatus Adalbertus successit, XI Kal. Mart. eiusdem anni in episcopum electus.¹⁰⁾

¹⁾ Rukop. má panno, ale p. dole přetrženo. — ²⁾ Ruk. 9. — ³⁾ defunto ruk. — ⁴⁾ baptismam ruk. — ⁵⁾ termina ruk. — ⁶⁾ Belezlaus ruk. — ⁷⁾ T. j. z Boleslavi Staré. — ⁸⁾ Srovn. Kosm. l. I, str. 20. — ⁹⁾ Kosmas I, 21 klade zprávu tu k r. 967. — ¹⁰⁾ Kosmas I, 24 str. 38.

a Metuděj vynalezli jsou písmo bulharské a kázali slovo boží Moravanům. Téhož také léta, když jmenovaný kníže český Bořivoj byl pokřtěn, stal se Svatopluk, řečený král moravský, mnichem v Zobenu, nějakém to klášteře Panonie; ale kolik roků tam žil, o tom se nedostalo potomstvu určité zprávy. Bořivoj kníže však již tolíkrát jmenovaný zplodil dva syny, Spytihněva a Vratislava s Lidmilou, dcerou hraběte Slavibora, narozenou na hradě jmenem Pšov. Po jeho pak t. j. po Bořivojově smrti dosáhl jest knížetství Spytihněv, starší syn, a po něm dosáhl jest téhož knížetství Vratislav, který zplodil s Drahomírou, dcerou knížete Lutického, mající svůj původ v kraji Stodorané zvaném, dva syny, sv. Václava a Boleslava. Mezitím co uplynulo tolík let, jak je níže dle řady vypočítáváme, zůstalo nejistým, kterého léta každý z těchto tří, t. j. Spytihněva, Vratislava a sv. Václava po pokřtění Bořivoje a po jeho smrti vládu dostal a po kolika letech ji a život svůj skončil.

L. p. 900 zemřel císař Arnulf; Uhři pak jakmile se dozvěděli o jeho smrti, sebravše převleké vojsko, na národ Moravský, jež si byl Arnulf s jejich pomocí podmanil, vtrhli a sobě si jej podrobili. Také pomezi bavorských se zmocnili, hrady pobořili, kostely popálili, lid hubili, a aby větší a větší postrach budili, napájeli se krví zabitych.

L. p. 929 svatý Václav byl umučen. Téhož léta dostal nešťastný Boleslav, bratr sv. Václava, knížetství České.

L. p. 930 kostel sv. Václava posvěcen byl od Michala, biskupa řezenského, dne 22 Září.

L. p. 931 udeřil Jindřich na Čechy.

L. p. 932 přenešeno jest tělo sv. Václava z hrádku Boleslavi do Prahy.

L. p. 950 zdvihl se proti králi Ottovi Boleslav, bratr sv. Václava, na něhož král Otto mocně udeřil a jej svému panství docela podrobil.

L. p. 957 zemřel Boleslav, bratr sv. Václava, dne 15 Července, jehož následoval syn jeho, Boleslav Zbožný. Jeho sestra Mlada přijavši změnou jména Marie stala se první abatyší kláštera sv. Jiří; Dětmar pak učiněn prvním biskupem kostela Pražského.

L. p. 969 dne 2 Ledna zemřel Dětmar, biskup pražský, jehož sv. Vojtěch následoval, zvolen byv za biskupa 19 dne měsíce Února téhož léta.

A. d. 977 Dubrauca obiit, que adeo fuit reproba, ut duci Polonico nupta peplum capitis iam vetula deponeret et coronam puerarem sibi imponeret¹⁾.

A. d. 990 sanctus Adalbertus Rome ad sanctum Alexium, ignotus quis esset, monachus efficitur.²⁾

A. d. 994 sanctus Adalbertus episcopus de Praga civitate a Prucis martirio coronatur.

A. d. 995 fratres sancti Adalberti Lubic sunt interfici, quorum nomina hec fuerunt: Zobebor, Zpimir, Probraslav, Portu, Caslau³⁾.

A. d. 998 sanctus Adalbertus est martirizatus feria sexta⁴⁾, quo

A. d. 999 anno VII pascha Kal. Mai, et eodem anno Teddagus episcopus Non. Iulii est in episcopum consecratus. Item hic secundus Bolezlaus dux patri dissimilimus utpote christianissimus obiit, cui tertius Bolezlaus suo fratre Wencezao mortuo successit. Cui Mesco, dux Polonie, ad convivium invitato oculos abstulit, et Boemiam a. d. M vi invasit, et duobus eam annis obtinuit. Item Vrissovici Jaromir, iuniorem filium Bolezlai ducis, ad montem Veliz captum ligaverunt; sed per fidelem servum Douhoram prodiit in fugam dilapsi sunt. Oldricus vero, senior filius Bolezlai, traditus fuerat a patre ad imperiale curiam. Item eodem anno Radim, sancti Adalberti frater, ad Gneznensem ecclesiam episcopus ordinatur.

Anno 1002. Hic dux Oldricus, incertum est an clam fuga elapsus vel imperatoris gratia dimissus, in Boemiam regrediens Meskone turpiter fugato ducatum patris sui oblinuit, et ex Bozena, coniuge aliena non ex propria, Bracizlaum filium genuit.

Anno 1003. Hic interficti sunt Vrissovici.

Anno 1004. Hic quinque fratres Bolezlavenses martirizati sunt.

Anno 1017 Teddagus, Pragensis episcopus, IV Idus Junii obiit, cui Heccardus successit, qui constituit, ut modius V palmarum et II digitorum pro decimacione unus tritici et alter avene solveretur.

Anno 1023 Heccardus presul obiit VI Idus Augusti, cui Izo successit, qui est⁵⁾ ordinatus eodem anno IV Kal. Januarii.

¹⁾ Kosm. I, 27, str. 40. — ²⁾ Kosm. I, 28, str. 42. — ³⁾ Kosm. I, 29, str. 43 a 44. — ⁴⁾ Zprávu tuto klade Kosmas k r. 996, ač usmrcení sv. Vojtěcha stalo se r. 997; a co při léte následujícím položeno, to klade Kosmas k r. 997—1003. Viz Kosm. let. II, str. 46—51. Co níže drobnějším písmem podáno, vzato jest bud z Kosmova letopisu, bud z letopisu kanovníka Vyšehradského, bud z letopisu mnicha Sázavského. — ⁵⁾ nemá ruk.

L. p. 977 zemřela Dubravka, která tak byla pověstnou, že když se za vévodou polského provdala, ač již byla stařenou, závoj s hlavy své sňala a věnec pánský si na ni vsadila.

L. p. 990 sv. Vojtěch stal se v Římě u sv. Alexia, nebyv poznán, kdo by byl, mnichem.

L. p. 994 sv. Vojtěch, biskup Pražský, od Prusů mučednictvím korunován.

L. p. 995 bratři sv. Vojtěcha v Libici byli pobiti. Jejich jmena jsou: Soběbor, Spytimír, Probraslav, Porej a Čáslav.

L. p. 998 svatý Vojtěch umučen v pátek, kteréhožto . . .

L. p. 999 veliká noc byla 25 Dubna, a téhož léta 7 dne měsice Července posvěcen byl na biskupa Tehdak. Také druhý Boleslav vévoda, otec svému docela nepodobný, zemřel co nejlepší křesťan, jehož následoval Boleslav třetí, poněvadž bratr jeho Václav zemřel. Jemu odhal zrak Mešek, vévoda polský, když jej byl k hostině pozval, a vpadl mocně do Čech r. 1000 a držel zemi po dvě léta. Také Vršovci Jaromíra, mladšího syna Boleslavova, na hoře Veliši jali a svázali, ale byvše věrným služebníkem Davorou prozrazeni rozutíkali se. Ale Oldřich, starší syn Boleslavův, dán byl od otce ke dvoru císařskému. Také téhož léta povýšen za biskupa hnězdenského Radim, bratr sv. Vojtěcha.

L. 1002. Tuto kníže Oldřich, nejisto tajně-li útěkem unik aneb byl-li z milosti císařské propuštěn, do Čech se vrátil a vypudiv potupně Meška obdržel vévodství otce svého, a z Boženy, ženy jiného a ne vlastní, zpolid syna Břetislava.

L. 1003. Tuto jsou zbiti Vršovci.

L. 1005. Tuto jest umučeno pět bratří Boleslavských.

L. 1017 dne 10 Června zemřel Tehdak, biskup pražský, po němž následoval Hekkart, který ustanovil, aby místo desátku odváděla se měřice o pěti píďích a dvou palcích jedna pšenice a jedna ovesa.

L. 1023 Hekkart biskup zemřel 8 dne měsice Srpna, po něm následoval Izo, kterýž téhož roku svěcen jest dne 29 Prosince.

Anno 1029. Hoc anno dux Bracizlaus magna cede Ungaros stravit, procedens de Moravia, et usque ad Strigoniam terram illorum vastavit. Eodem anno Izo episcopus obiit III Kal. Februarii, cui Severus successor, et in festo apostolorum Petri et Pauli episcopus est ordinatus. Et eodem anno Zpítigneus, filius ducis Bracizlai, in Moravia natus est.

Anno 1035 Oldricus, dux Boemie, obiit, et dux Jaromir, quem frater Oldricus excecauerat, elegit nepotem suum Bracizlaum ducem Boemie. Bolezlaus obiit, quem Mesco, dux Polonie, cecaverat.¹⁾

Anno 1039. Hic de Polonia transfertur beatus Adalbertus et Radim, frater eius, et V fratres Bolezlavenses.

Anno 1040 Henricus II imperator cum suo exercitu in silva prope Tugozc a Boemicis graviter sternitur et [a] Bracizlao.

Anno 1041 Henricus imperator hostiliter invadit Boemiam, et igne vastat eam, sui ulciscens iniuriam, et usque ad Sybenu²⁾ montem perveniens, ibi castra metatus est, et ibidem dux Bracizlaus redit in eius gratiam per coniugem suam.

Anno 1045 Gunterius heremita VI Idus Oct. obiit.

Anno 1046 ecclesia Bolezlavensis a Severo episcopo dedicata est XIV Kal. Iunii.

Anno 1049 hic Bracizlao a Polonicis est laudata pecunia D marcarum in perpetuum solvenda.

Anno 1052 obiit Bozena, coniunx Oldrici, mater Bracizlai.

Anno 1055 dux Bracizlaus, obiit IV Idus Jan., cui Zpítigneus filius eius successor, qui absque mora omnes Teutonicos eiecit de terra, et cum matre sua nomine Juditha, Ottonis Teuthonici filia, et sancti Georgii abbatissa.

Anno 1058 Judita, uxor Bracizlai, ductrix Boemie, IV Non. Aug. obiit, que prius electa fuerat de terra, quia Petro, regi Ungarorum, nupserat, que postea a filio suo Vratizlao reportata, iuxta virum suum Bracizlaum in Pragensi ecclesia est sepulta.

Anno 1059 dux Zpítigneus de rotunda sancti [Viti] ecclesia, [ubi sanctus Wenceslaus] est sepultus, et de altera quasi [in] por[ticu sita] ubi corpus beati Adalberti iacebat, unam maiorem facit.

Anno 1060 dux Zpítigneus obiit VI principatus sui anno, cui Vratizlaus frater eius successor, qui mox inter

L. 1029. Toho léta kníže Břetislav velkou porážku spůsobil Uhrům, postoupiv z Moravy zemi jejich až k Ostríhomu zpustošil. Toho roku zemřel biskup Izo dne 30. Ledna, po němž Sever následoval a na den svátku svatých Petra a Pavla na biskupa byl posvěcen; a téhož léta narodil se Spytihněv, syn Břetislava, knížete moravského.

L. 1035 zemřel Oldřich, kníže český, a kníže Jaromír, jejž bratr Oldřich oslepil, ustanovil bratrovce svého Břetislava knížetem českým.

L. 1039. Tuto přenešen z Polska sv. Vojtěch a bratr jeho Radim a pět bratří Boleslavských.

L. 1040 Jindřich Druhý císař byl s vojskem svým v lese blíže Domažlic od Čechů a od Břetislava těžce povalen.

L. 1041 Jindřich císař vpadel nepřátelsky do Čech a ohněm je poplenil, mstě takto svou urážku, a přised až k hoře Šibenci, rozbil tu ležení, a tu obdržel kníže Břetislav odpustění skrze manželku svou.

L. 1045 umřel Vintíř poustevník dne 10 měsice Ríjna.

L. 1046 vysvěcen jest 19 dne měsice Května od biskupa Severa kostel Boleslavský.

L. 1049. Tuto Břetislavovi od Polan slíbeno odváděti po věčné časy poplatek 500 hřiven.

L. 1052 zemřela Božena, manželka Oldřichova, matka Břetislavova.

L. 1055 umřel 10 dne měsice Ledna kníže Břetislav, po němž následoval jeho syn Spytihněv, který bez odkladu vyhnal všecky Němce ze země i s matkou svou Jitkou, dcerou Oty Němce, a s abatyší u sv. Jiří.

L. 1058 umřela Jitka, manželka Břetisláva, kněžna česká, která dříve vypuzena byla ze země, poněvadž se provdala za Petra, krále uherského; ona potom přinesena byla nazpátek a vedle manžela svého Břetislava v kostele Pražském pohřbena jest.

L. 1059 kníže Spytihněv učinil z okrouhlého kostela sv. Vítka, kde svatý Václav jest pohřben, a z druhého kostela, který byl jako ve dveřích prvnějšího, kde tělo svatého Vojtěcha odpočívalo, kostel jediný větší.

L. 1060 umřel kníže Spytihněv roku svého knížetství šestého. Po něm následoval Vratislav, který brzy

¹⁾ Kosmas podává zprávy ty k r. 1037. — ²⁾ Kosmas Sibenica.

fratres suos Conradum et Ottone terram Moravicam dividit, Ottoni orientalem, Conrado dans australem.

Anno 1067 Severus episcopus V Idus Decembris obiit. Hic a duce Bracizlao captus et catherenatus ac carceri fuit mancipatus, qui fertur omni tempore sui presulatus Boemie et Moravie unum rexisse episcopatum, nisi rogatu ducis Vratislai concessisset Iohannem monachum de Brevnov sumptum ordinari in episcopum.

Anno 1068 Gebardus, a fratribus Conrado et Oto de militari habitu revocatus ad clericalem, in episcopum est electus. Lanco autem ab omnibus Boemicis solo eum duce predicto eligente repudiatur. Eodem anno Marcus, prepositus Pragensis, de fratribus eiusdem ecclesie irregularibus facit regulares et instituit eis omni anno XXX modios tritici et totidem avene dari. Qui post XXX annos sue prepositure XVIII Kal. Mar.¹⁾ obiit.

Anno 1074 Gebeardus episcopus Romam adiit, pulsus a sede sua, sed restituitur a Gregorio papa.

Anno 1077 pater patrie, Otto, dux Moravie, cum coniuge grata, nomine Eufemia, hoc in tempore construxit monasterium prope urbem Olomuc sancti Stephani in honore pro eterne retribucionis munere contemptoribus mundi deo ad serviendum, auro et argento et omnibus ornamentis bene ditatum.

Anno 1078, III Non. Febr. gloriosa huius oratorii dedicatio, scilicet sancti Stephani protomartyris, ab umillimo tertio Olomucensis ecclesie episcopo nomine Johanne facta est, presente serenissimo principe Ottone, eiusdem oratorii constructore, et coniuge sua Eufemia et aliis. Johannes abbas hic ordinatus est.

Anno 1081 Johannes abbas obiit, cui Bermarus successit.

Anno 1082 principes Boemie devastaverunt Racozi.

Anno 1085 obiit Judita Polonica ductrix.

Anno 1086 obiit Otto dux Moravie. Rex Vratislau factus est.

Anno 1087 hic dux Boemie unctus est in regem Vratislau, et uxor eius Zuatava in reginam. Eodem anno V Idus Iunii pater Moravie, dux Otto, migravit ab hoc mundo.

Vivat in celis, ubi vivit quisque fidelis.

potom zemi Moravskou mezi bratry své Kunrata a Oty rozdělil, odevzdav Otovi část východní, Kunratovi jižní.

L. 1067 zemřel Šebíř biskup 9 dne měsice Prosince. On byl od knížete Břetislava zajat, spoután a do vězení uvržen; a on by byl téměř po celý čas svého biskupování jako jedno biskupství v Čechách a na Moravě spravoval, kdyby nebyl k prosbě knížete Vratislava svolil k dosazení Jana, mnicha břevnovského, za biskupa.

L. 1068 Jaromír od bratří svých Kunrata a Oty povolán nazpět a přijav místo oděvu rytířského roucho duchovní zvolen jest za biskupa. Lanc však, jež kníže [Vratislav] sám zvolil, jest ode všech Čechů zavržen. Téhož léta Marek, probošt pražský, učinil z bratří [kanovníků] téhož kostela nezřízených pořádné, a ustavil, aby se jim dávalo po 30 mírách pšenice a tolktéž ovsu. On umřel po 30 letech svého probostování dne 14 Února.

L. 1074 odešel biskup Jaromír do Říma vypuzen byv od sídla svého; ale od papeže Řehoře jest zase dosazen.

L. 1077 otec vlasti Ota, kníže moravský, s milou manželkou svou Eufemie zvanou, založili tohoto času klášter bliže města Olomouce ku cti sv. Štěpána pro věčnou odplatu, aby v něm bohu sloužili, kdo světem opovrhují; a opatřili jej dobře zlatem a stříbrem a všemi ozdobami.

L. 1078 dne 3 Února stalo se slavné vyšvěcení této modlitebnice, totiž sv. Štěpána prvořečenika, od Jana, přezbožného třetího biskupa olomouckého, u přítomnosti nejjasnějšího knížete Oty, zakladatele této modlitebnice, a manželky jeho Eufemie a jiných. Tuto posvěcen jest opat Jan.

L. 1081 zemřel opat Jan; po něm následoval Bermar.

L. 1082 poplenili knížata čeští Rakousy.

L. 1085 umřela Jitka, knězna polská.

L. 1086 zemřel Ota, kníže moravský. Vratislav stal se králem.

L. 1087. Tuto kníže český Vratislav pomazán byl za krále a manželka jeho Svatava za královnu. Téhož léta odebral se 9 dne měsice Června z tohoto světa otec Moravy, kníže Ota.

Kéž žijena nebesich, kdež žijí všichni pravověrní.

Anno 1090, VI Kal. Iul. obiit Gebeardus, septimus episcopus Pragensis ecclesie, qui fuit pater clericorum et consolator pupillorum.

Anno 1091 Cosmas electus est in episcopum. Eodem anno monasterium sancti Wencezlae combustum est. In illa hieme nec nix nec pluvia fuit.

Anno 1092 eclipsis solis fuit¹⁾.

Anno 1093 obiit Wratislau rex. Cui Chonradus successit sed eodem post menses VII mortuo Chuonrado Bracizlaus successit. Eclipse solis fuit²⁾.

Anno 1094 Cosmas ordinatus est episcopus octavus Pragensis ecclesie, et eodem anno Bracizlaus dux Boemie Liuchardam accepit in uxorem.

Anno 1095 in Boemia et ubique mortalitas hominum factu est³⁾. Obiit Wladizlaus, rex Ungarorum⁴⁾.

Anno 1096. Dedicatio ecclesiae sancti Viti. Et Judei christianum percepérunt. Eodem anno Andreas, Moraviensis episcopus, obiit⁵⁾. Eclipse lune⁶⁾. Ea tempestate Spes latine, sclavonice Nadej natus est⁷⁾.

Anno 1098, IV Idus Dec. Cosmas, episcopus octavus Pragensis ecclesie, obiit.

Anno 1099 Hermannus episcopus nonus ordinatus est. Dux Boemie Bracizlaus iunior obiit, cui frater eius Borivoj successit in regnum. Eodem anno Theutonici cum filiis Chuonradi⁸⁾ Boemiam intraverant, ut seniorem eorum fratrem scilicet Udalricum intronizarent, et ducem Borivoj de terra fugarent. Sed dei non sua dispositione quidam eorum interfecit, quidam per fugam vix fuerunt morti erepti. Episcopus vero Frisingensis, qui simul cum eis venerat in auxilium, capellam suam amisit et ipse vix evasit.

Anno 1101. Hic interfecitus est dux Bracizlaus, et frater eius Borivoj successit.

Anno 1104 Johannes electus est in episcopum Moravie.

Anno 1105⁹⁾. Hoc anno dux Borivoj cum suis venit in auxilium imperatori Heinrico, et eum revertentem de expeditione, quam contra filium suum habuerat, in terra sua quam optime suscepit. Quem ipsem cum suis per terram suam conduxit ac de suis rebus dignissime pro-

L. 1090, dne 26 Června umřel Jaromír, sedmý biskup kostela Pražského, který byl otec duchovních a těšitel sirotků.

L. 1091 zvolen Kosmas za biskupa. Téhož léta shořel klášter sv. Václava. Této zimy nebylo ani sněhu ani deště.

L. 1092 bylo zatmění slunce.

L. 1093 zemřel král Vratislav. Po něm následoval Kunrat, ale když Kunrat po 7 měsících umřel, následoval Břetislav. Bylo zatmění slunce.

L. 1094 posvěcen jest Kosmas za osmého biskupa kostela Pražského a téhož roku pojat Břetislav Liuchardu za manželku.

L. 1095 bylo v Čechách a všude mření lidí. Zemřel Ladislav, král uherský.

L. 1096. Vysvěcení kostela sv. Víta; a židé přijímali křesťanství. Toho léta zemřel Ondřej, biskup moravský. Téhož času narodil se (syn Oty) Spes po latinskú a Naděj po slovanskú jmenovaný.

L. 1098 umřel 10 dne měsice Prosince Kosmas, osmý biskup kostela Pražského.

L. 1099 posvěcen Heřman, devátý biskup. Kníže český Břetislav mladší umřel; po něm následoval v panování Bořivoj. Téhož léta vešli do Čech se syny Kunratovými Němcí, aby staršího jejich bratra, Oldřicha totiž, dosadili na trůn a knížete Bořivoje ze země vyhnali. Ale z božího dopuštění a ne ze svého některí z nich jsou pobiti, jiní sotva že útěkem smrti unikli. Ale biskup frisinský, který též s nimi přišel ku pomocí, přišel o svou kapli a sám sotva vyvázl.

L. 1101. Tuto zabit jest kníže Břetislav, a bratr jeho Bořivoj následoval.

L. 1104 zvolen Jan za biskupa moravského.

L. 1105. Toho léta přišel na pomoc císaři Jindřichovi kníže Bořivoj, a když se vracel z výpravy, již byl podnikl proti svému synovi, přijal jej ve své zemi co nejlépe. A doprovázel jej sám se svým lidem skrze svou zemi a opatřoval svými věcmi co nejpočestněji až na

¹⁾ Toho léta bylo zatmění slunce 9 Května. — ²⁾ To zatmění slunce bylo 23 Září. — ³⁾ Kosmas klade zprávu tu k r. 1094. — ⁴⁾ 29 Července. — ⁵⁾ 22 Května. — ⁶⁾ Zatmění měsíce bylo r. 1096 dne 11 Února a 6 Srpna. — ⁷⁾ Bezpochyby Svatopluk, kníže olomoucký, který snad se stal později opatem třebišským. — ⁸⁾ Srovn. Kosmův letopis III, 15. — ⁹⁾ Kosmas klade zprávu tu k létu 1106.

curavit donec in sumitate montis, qui boemice dicitur Wissechore, liberalissime donatum militi suo scilicet Wichberto conducendum commisit.

Anno 1106 cometa apparuit. Heinricus cesar obiit.

Anno 1107. Hic diabolo suadente expulsus est Borivoy de sede sua, et Zuatopluk intronizatus. Wacezlaus natus est. Ones abbas obiit.

Anno 1108. Isto anno populavit Borivoy provinciam fere totam Gradec. Eodem vero anno Zuatopluk rediens de Ungaria interfecit Ursenses VI Kal. Novembbris¹⁾.

Anno 1109 Zuatopluk mense Februario oculo perdit XI Kal. Octobris interfectus est²⁾. Cui successit Vladizlaus.

Anno 1110. Hoc anno furtim intravit Borivoy urbes Pragam et Wisegrad et vix evasit. Dux Sobeslaus cum duce Poloniorum Bolezlao depopulaverunt partem Boemie ultra fluvium Labe, quibus Vladizlaus satis obstitit. Facta est autem hec strages VIII Idus Octobris, in qua Nozislav et Drisicray, filii Lubomir, ac alii quam plurimi cederunt.

Anno 1111 regina Zuatava inter natos suos satagente, et episcopo Hermanno mediante, atque Wacko palatino comite, licet contra suam salutem id favente, dux Vladizlaus fratrem suum Zobezaum revocavit de Polonia, et dedit ei civitatem Satc cum omni ad eam pertinente provincia. Eufemia ductrix obiit³⁾.

Anno 1112 Otto dux dimissus⁴⁾.

Anno 1113 Udalricus dux obiit⁵⁾.

Anno 1114 Otto duxit⁶⁾ uxorem⁷⁾. Luduicus⁸⁾ deceptus est et catenatus.

Anno 1115 Eufemia nata est⁹⁾.

Anno 1116 bellum fuit inter Boemos et Ungaros, sed Boemis terga vertentibus Moravienses maxima cede prostraverunt Ungaros. Ea tempestate obiit Colomannus rex. Eodem anno dimissus est Borivoy et recepit ducatum, fratre Boleslao bona voluntate sibi tradente, et prelium ortum est.

Anno 1117 terre motus factus est.

Anno 1118. Hoc anno duci Borivo regnum restitutum est domino adiuvante. Eodem vero anno maxima inundacio fluminum fuit in Boemia.

¹⁾ Necrolog. Boh. má V Kal. Nov. — ²⁾ Méně správným stažením událostí tu položených jest toto udání časové nesprávné. Srov. Kosm. let. III, 26, str. 152. — ³⁾ manželka Oty, knížete olomouckého. — ⁴⁾ Srov. Kosm. let. III, 39, str. 176, který smrt jeho klade k r. 1113. — ⁵⁾ Kosmas uvádí, že zemřel r. 1115. — ⁶⁾ dux ruk. — ⁷⁾ Žofia, dcera Jindřicha hraběte z Bergu. — ⁸⁾ Meinert myslí, že se tu má čisti Sobezlaus. Jahrb. der Lit. sv. 48, Auzgbl. 51. — ⁹⁾ dcera Oty II.

vrch hory, která česky se nazývá Vysoká hora, a obdařív jej hojně odevzdal jej k doprovázení manu jeho Wikbertovi.

L. 1106 ukázala se vlasatice. Císař Jindřich umřel.

L. 1107. Tuto z navedení ďábla vypuzen jest Bořivoj od vlády a Svatopluk dosazen na trůn. Václav narodil se. Opat Oneš zemřel jest.

L. 1108. Toho léta poplenil Bořivoj skoro celý kráj Hradecký. Toho roku dne 27 Října Svatopluk vraceje se z Uhří povraždil Vršovce.

L. 1109 Svatopluk ztratit v měsíci Únoru oko zastražen jest 21 dne měsíce Září. Po něm následoval Vladislav.

L. 1110. Toho roku vkradl se Bořivoj do hradů Prahy a Vyšehradu a sotva vyvázl. Kníže Soběslav s Boleslavem, knížetem polským, spustošili část země české za řekou Labem, jimž Vladislav dosti odporoval. Stala se však tato porážka 8 dne měsíce Října. V ní padli Nozislav a Držkraj, synové Lubomírovi, a velmi mnoho jiných.

L. 1111 působením královny Svatavy na syny své a prostředkováním biskupa Heřmana a že tomu Vacek přál, ač nebylo k jeho dobrému, povolal kníže Vladislav bratra svého Soběslava zpátky z Polska a dal mu hrad Žatec s celou krajinou k němu náležející. Kněžna Eufemie umřela jest.

L. 1112 kníže Soběslav propuštěn.

L. 1113 umřel kníže Oldřich.

L. 1114 Otto pojal manželku. Ludvík jest oklamán a do vazby uvržen.

L. 1115 Eufemie narodila se.

L. 1116 byla válka mezi Čechy a Uhry, ale když Češi obrátili záda, spůsobili Moravané velkou porážku Uhrům. Toho času zemřel Koloman král. Toho roku propuštěn jest Bořivoj a obdržel knížetství, jež mu kníže Vladislav z dobré vůle postoupil, a strhla se válka.

L. 1117 bylo zemětřesení.

L. 1118. Tohoto léta vrácena jest vláda s pomocí boží knížete Bořivojovi. A toho roku bylo veliké rozvodnění řek v Čechách.

Anno 1119 ingens ventus multas municiones subvertit.

Anno 1120 Borivoj tercio depulsus, locatus autem Vladislau.

Anno 1122 Hermannus, nonus episcopus Pragensis ecclesie, obiit. Et Meginardus electus est. Dethleb natus est.

Anno 1123 Zobezaus pulsus est de Moravia.

Anno 1124, III Non. Febr. dux Borivoj in Ungaria obiit. Vladislau cepit infirmari.

Anno 1125, II Idus Apr. obiit dux Vladislau pius et misericors ac humilis. Cui successit dux Soběslaus, vir strenuus, iunior estate, senior autem moribus et omnimoda probitate.

Anno 1126 abundancia niyis maxima fuit, in qua multi homines mortui sunt. Inundatio aque et glacies multis rebus nocuit. Hic Lutterus rex venit cum exercitu contra Boemenses iuxta oppidum nomine Hlumec, ubi Soběslaus dux cum suo comitatu dei adiutorio partem primatum interfecit, inter quos ruit Otto dux, Moraviensis princeps, interfectus est XIV Kal. Mar.¹⁾ Et sic domus Soběslaus et Boemenses cum magno honore et victoria redierunt. Bracizlaus captus est. Capella in monte Rip renovata est²⁾. Zuatava regina obiit. Eodem anno IX Kal. Mar.³⁾ obiit Johannes septimus episcopus. Item eodem anno electus est XI Kal. Aprilis.

Presul Heinricus vere pietatis amicus, Dextera pauperibus infirmis atque baculus.

Et eodem anno deo annuente honorifice Vormacie in ecclesia sancti Cyriaci martyris consecratus est V Non. Octobris. Wacezlaus dux introinizatus est⁴⁾.

Anno 1127 Soběslaus dux et Liuterus rex inierunt pacem in oppido Merseburc. Transactis sex septimanis obsederunt castrum Normberc, ibique decem ebdomadis expletis redierunt ad sua. Obiit Zulizlaus abbas⁵⁾.

Anno 1128 Liuterus rex in die pasche levavit in fonte baptismatis filium ducis Soběslai, factique sunt intimi amici; cui parvulo post confirmationem filius Wiberti post exitum vite sue promisit totum predium suum ibidem astantibus primatibus Saxorum. Expedicio facta est a Soběslao in auxilium compatri et regi contra

L. 1119 ohromný vítr vyvrátil mnoho tvrzí.

L. 1120 Bořivoj po třetí vypuzen, dosazen však Vladislav.

L. 1122 umřel Heřman, devátý biskup pražský, a Menhart zvolen jest. Dětěb narodil se.

L. 1123 Soběslav vyhnán jest z Moravy.

L. 1124, 3 dne měsíce Února umřel v Uhřích kníže Bořivoj. Vladislav začal churavěti.

L. 1125 dne 12 Dubna umřel kníže Vladislav, pobožný, milosrdný a pokorný. Po něm následoval kníže Soběslav, muž to udatný, mladší věkem ale dospělejší mravy a všelikou šlechetností.

L. 1126 bylo velké množství sněhu, v němž mnoho lidí zahynulo. Rozlití vod a ledy mnohým věcem škodily. Tuto krále Lotar přitáhl s vojskem proti Čechům až k hradu řečenému Chlumec, kde kníže Soběslav s pomocí boží a se svou družinou zbil dil šlechticů, mezi nimiž padl jest i Otto, kněz moravský, 16 dne měsíce Února. A tak pan Soběslav a Čechové s velkou ctí a vítězstvím vrátili se. Břetislav zajat jest. Kaple na kopci Řipu znova vystavena jest Králová Svatava umřela jest. Téhož roku 21 dne měsíce Února umřel jest Jan, sedmý biskup. Také toho léta dne 22 Března

Opravdu zbožný vyvolen je za biskupa Jindřich, Nuzných všech pravice, a nemocných podpora pevná, a téhož roku z připuštění božího ve Vormsu v kostele sv. Cyriaka mučenika slavně jest posvěcen dne 3 Října. Kníže Václav na trůn dosazen jest.

L. 1127 kníže Soběslav a král Lotar učinili mír v městě Merseburce. Po celých šest neděl obléhali hrad Norimberk a po uběhnutí deseti neděl vrátili se k domovu. Umřel opat Sulislav.

L. 1128 král Lotar zdyhl z vody křtu v den velkonoční syna knížete Soběslavova; a stali jsou se nejvroucnějšími přáteli. Kterémžto dítěti po břemování syn Wiprechtův po skončení života svého slibil jest všecko zboží své; a při tom byli velmožové saští. Učiněna jest výprava od Soběslava na pomoc kmotru

¹⁾ XII Kal. Mart. má pokrač. Vyšehr. — ²⁾ reuocata ruk. — ³⁾ Tak také Necrol. Boh., ale pokrač. Sázavský má XI Kal. Mart. — ⁴⁾ Václav, syn Svatoplukův v Olomouci posazen na stolec knížecí. — ⁵⁾ Opatovický.

falsum regem Conradum, sequenti vero die cum gratiarum accione rediit ad propria. Eodem vero anno Blasius¹⁾ gratia dei III Kal. Julii electus pridieque Idus Augusti ordinatus est. Non post multum vero temporis Cuonradus, filius Lutholdi, captus est a Sobezlao, et multi primates Boemiorum capti et catenati atque inclusi sunt in custodia. Eclipsis lune rubea. Trausactis decem diebus ad noctem rubea signa apparuerunt in celo ab aquilone.

Anno 1129 Wratizlaus, filius Odalrici²⁾ captus est a Sobezlao et post hec in exilium missus est.

Anno 1130 Wacezlau, dux Moravie, obiit. Eodem anno dominus Meinardus, episcopus Pragensis, causa oracionis Hierosolimam petit. Dux Sobezlaus castrum Kladsko renovavit. Mirozlaus, filius Johannis, cum quibusdam nefariis in mortem eiusdem ducis coniuravit. Qua pernitosia coniuratione evidenter patefacta tam ipse Mirozlaus quam sui fautores unanimi Boemiorum sententia dampnati, cecati et obtruncati interierunt. Krvosud quoque et Wacemil et Albrecht, super eadem coniuratione accusati, et ardentii ferro probati, divinoque iudicio dampnati, in Pragensi foro miserabiliter sunt decollati. Bosik eciam capellanus in coniuracione iam dicta deprehensus, et ipsam ipse confessus, in custodia usque ad redditum domni episcopi Meinardi est tentus. Eodem anno VIII Kal. Aprilis inauditum seculis miraculum in aere visum est, videlicet circulus ultra modum splendidus in modum magne civitatis, ab hora tercia diei usque ad horam quintam, in quo eciam ad similitudinem solaris splendoris quinque loca lucidissima visa sunt. Ea utique tempestate

Visu privatus bonus heros est Bracizlaus³⁾.

Item eodem anno signum ad similitudinem draconis vespertina hora per multas provincias in aere visum est.

Anno 1131 gloriosissima et famosissima dedicacio scilicet Sancti Wencezlae martyris⁴⁾ a reverentissimo provisore suo Heinrico episcopo II Kal. Julii facta est presente serenissimo principe Sobezlao et coniuge sua necnon et plurimis proceribus ac inequiparabili multitudine cleri et populi. Eodem anno dominus episcopus Meinardus Hierosolima rediit.

¹⁾ Taktež za opata v Opatovicích. — ²⁾ Nad O připsáno v. — ³⁾ Syn Břetislava II, vévody českého. — ⁴⁾ v Olomouci.

a králi proti nepravému králi Kunratovi; ale druhého dne vrátil se domů, děkuje za to bohu. Toho také roku dobrodiním božím zvolen 29 dne měsice Června Blažej a 21 Srpna posvěcen jest. Ne za dlouho potom Kunrat, syn Lutoldův, zajat jest od Soběslava a mnozí velmoži čestí jati a spoutáni a zavřeni jsou u vězení. Zatmění měsice červené bylo. Po deseti dnech na noc objevila se znamení na nebi od severu.

L. 1129 Vratislav, syn Oldřichův, jat jest od Soběslava a potom vypovězen ze země.

L. 1130 umřel Václav, kníže moravský. Toho roku putoval pan Menhart, biskup pražský, do Jeruzalema na modlení. Kníže Soběslav obnovil hrad Kladsko. Miroslav, syn Janův, spikl se s některými nešlechetníky, aby knížete toho zavraždili. Když pak bylo nebezpečné to spiknutí odhaleno, Miroslav a pomocnici jeho, jednomyslným usnešením Čechů byvše odsouzeni, oslepěni a zmrzačeni zahynuli. Také Krvosud, Vacemil a Albrecht byvše obžalováni z účastenství při tomto spiknutí a usvědčeni žhoucím železem a božím soudem odsouzeni, byli na tržišti Pražském bídňě sfati. Také Božík kaplan byl při spiknutí již zmíněném dostízen, a když se k tomu přiznal, až do návratu biskupa Menharta u vězení držán. Téhož léta 25 dne měsice Března div od věků neslychaný viděti bylo ve vzduchu, totiž kruh nad míru se skvoucí a jako na spůsob velikého města, od třetí hodiny denní až k hodině páté, v němž také viděti bylo pět míst přeskoucích podobných lesku slunečnímu. Také

Dobrý rek Břetislav tenkráte jest o zrak oloupen. Toho také roku v mnohých krajích viděti bylo ve vzduchu o hodině večerní znamení na spůsob draka.

L. 1131 stalo se slavné a velepočestné vysvěcení kostela sv. Václava od veledůstojného opatovníka jeho, biskupa Jindřicha, dne 30 Června u přítomnosti nejjasnějšího knížete Soběslava a manželky jeho, jakož i přemných velmožů a nevyrovnaného množství kněžstva a lidu. Toho roku vrátil se z Jeruzalema biskup Menhart.

Anno 1132 cometa apparuit. Inter principes Boemie et Polonie fides sacra et concordia est violata, utrimque dissensionis occasione interposita. Hinc dux Polonie Ungariam intravit, et discidium inter principes eius facere temptavit, nec, quod nequiter proposuit, ad effectum¹⁾ perducere valuit. At dux Boemie²⁾ Polonię intravit, et pro sua suique leviri³⁾ iniuria in magna parte eandem incendio multoque interitu vastavit. Hoc eciam anno elevate sunt reliquie sancti Gotheardi mire sanctitatis episcopi.

Anno 1133, IV Non. Aug. eclipsis solis X hora diei facta est⁴⁾. Eodem anno Boemienses cum Moraviensis quater Polonię nemine resistente depopulando invaserunt. Prefati vero Moravienses innata sibi probitate edificiis urbis, que vulgo dicitur Kosli, exustis et funditus dirutis infinitam multitudinem utriusque sexus cum multis spoliis in captivitatem duxerunt. Eodem anno dedicata est capella sancti Egidii.

Anno 1134 Chonradus dux⁵⁾ a vinculis solutus est. Hoc eodem anno Meinardus, decimus Pragensis ecclesie episcopus,

Vita privatus est celi sede locatus.

Cui Johannes successit

Inclitus atque probus virtutum matre repletus.

Anno 1135 Johannes, undecimus Pragensis ecclesie episcopus, deo annuente feliciter XIII⁶⁾ Kal. Mar. consecratus est. Lupoldus⁷⁾ dux introizatus est in Moravia.

Anno 1136 Heinricus marchio, filius Wiprechti, mortalibus exutus ritibus viam universe carnis est ingressus. Hic quia neminem de propinquitate sua superstitem habuit, predia ad se pertinencia Soběslao⁸⁾, duci Boemico, suisque posteris dedit, hereditario iure in sempiternum possidenda. Hoc eciam anno in regione australis marchionis plus solito facta Danubii inundatio, immo digna dei indignatio, XL villas cum rebus suis submersit.

Anno 1137 dominus Heinricus, huius terre reverentissimus antistes, Hierosolimam causa oracionis et ob remissionem facinorum suorum

L. 1132 ukázala se vlasatice. Mezi knížaty českými a polskými porušeny sliby svaté a svornost vlouděním se roznišek z obojí strany. Potom odebral se kníže polský do Uher a pokoušel se, aby různici spůsobil mezi tamními knížaty, ale nemohl přivésti ku konci, co si ničemně byl obmyslil. Ale kníže český vtrhl do Polska a za urážku svou a svého tchána poplenil je daleko široko ohněm a mnohým jiným zhubením. Toho také roku vyzdviženy jsou ostatky svatého Gottharda, muže zvláště svatého.

L. 1133 stalo se zatmění slunce o 10 hodině denni. Toho roku Češi s Moravany čtyrykráte do Polska vtrhli, a když se nikdo na odpornepostavil, je poplenili. Moravané pak zminěni z přirozené své špatnosti vypálivše a až do základů vyvrátivše stavění města, které obecně služí Kozel, s mnohými loupežemi nekonečné množství lidu obojího pohlaví uvedli v zajetí. Toho roku posvěcena jest kaple sv. Jilji.

L. 1134 kníže Kunrat z vazby propuštěn jest. Toho roku Menhart, desátý biskup pražský,

Života pozbavený usazen jest v sídle nebeském. Po něm následoval Jan, Proslavený, hodný a plný všech mateře enosti.

L. 1135 Jan, jedenáctý biskup kostela Pražského, z milosti boží dne 17. Února říšastně jest posvěcen. Lupold kníže dosazen jest na trůn moravský.

L. 1136 markrabě Jindřich, syn Wiprechti, vybaven z poměru lidí smrtelných odebral se na cestu všeho těla. A poněvadž neměl žádného dědice z přibuzenstva svého, dal panství svá Soběslavovi, knížeti českému, a jeho potomním právem dědičným k věčnému držení. Toho také roku v krajině východního markraběte stalo se větší než obyčejně rozvodnění Dunaje, — boží to spravedlivá nevole, — které 40 vsi i se zbožím jejich potopilo.

L. 1137 pan Jindřich, této země nejdůstojnější biskup, putoval do Jeruzalema z příčiny modlitby a pro odpustění svých hřichů. A toho

¹⁾ defectum ruk. — ²⁾ Soběslav I. — ³⁾ Bela II. král uherský. — ⁴⁾ Toho dne skutečně bylo zatmění slunce. — ⁵⁾ Kniže Znojemský, syn Lutoldův, který zajat byl r. 1128; srov. pokrač. kanov. Vyšehradského str. 206. — ⁶⁾ Kosm. pokr. mnicha Sázavského má III Kal. Mart. — ⁷⁾ syn Bořivoje II., kníže olomouckého. —

⁸⁾ Soběslavovi dostalo se toliko Budišinsko, markrabství Mišenské sle Konradovi z Vitina.

profectus est. Ea vero tempestate Lupoldus dux pulsus, est de Moravia. Wladizlaus, filius Sobezlai¹⁾ ducis, intronizatus est. In Boemia monasterium sancti Johannis baptiste incendio ruit²⁾. Eodem anno Lotarius, Romanorum imperator, pauperum et peregrinorum pius consolator, II Nonas Dec. migravit ab hoc mundo. Eodem anno dedicata est ecclesia in Segun³⁾.

Anno 1138 prefatus dominus episcopus visitato gloriosissimo domini sepulchro incolomis ad sedem suam rediit. Rex Cunradus electus est. Eodem anno VIII Kal. Sept. Cuno, abbas monasterii sancte Marie⁴⁾, migravit ex hac luce, cui in sequenti anno Adalbertus successit. Ea tempestate Bolezlaus, dux Poloniorum, est vita privatus. Eodem anno dominus Deocarus, nostri monasterii abbas⁵⁾ et rector in omnibus discretus⁶⁾, videns valde destructum⁷⁾ monasterium cepit originalem partem laciorem a fundamento construere: quam ut perficiat vitam et sanitatem ac omnem prosperitatem concedat ei omnipotens dominus.

Anno 1139 Johannes, undecimus Pragensis ecclesie episcopus, clericorum et monachorum verus amator, pauperum et peregrinorum pius consolator, VI Idus Aug. migravit ab hoc seculo. Cui eodem anno Silvester, Zazavensis ecclesie abbas, vir vere Israelita, in episcopatum successit; sed in sequenti anno deo, [a quo] omnia bona procedunt, inspirante eundem episcopatum cum bona voluntate dimisit, suamque abbatiam recepit.

Anno 1140 Sobezlaus, dux Boemicus, XVI Kal. Mar. mortalibus exutus, viam universe carnis est ingressus. Cui eodem anno Wladizlaus, filius Wladislai, successit. Qui eodem anno annuente deo revocavit fratrem suum, Ottonis principis Moravie filium, nomine Dethleb⁸⁾, de Ruzia et intronizavit eum in patria sua, scilicet in Moravia⁹⁾. Eademque tempestate renuente Silvestro episcopatu Boemico, Otto duodecimus, Pragensis ecclesie canonicus et prepositus, electus est in episcopatum et consecratus.

Anno 1141 Bela, rex Ungarorum, obiit. Cui filius eius¹⁰⁾ in regnum successit. Wladizlaus, filius Sobezlai principis Boemie, aufugit de Boe-

casu vypuzen jest kníže Lupold z Moravy. Vladislav, syn knížete Soběslava, dosazen jest na trůn. V Čechách zničen jest ohněm klášter sv. Jana Křtitele. Toho léta dne 4 Prosince sešel jest s tohoto světa císař římský Lotar, chudých a přespolních dobratí těšitel. Toho léta posvěcen jest kostel v Žehuni.

L. 1138 pan biskup výše zmiňný navštiviv přeslavný hrob pána vrátil se beze všeho úrazu k sídlu svému. Král Kunrat zvolen jest. Toho roku 25 dne měsice Srpnna Kuno, opat kláštera sv. Marie, odebral se s tohoto světa, po němž roku potomního Vojtěch následoval. Téhož času Boleslav, kníže polský, zbaven jest života. Toho také roku pan Bohumil, opat našeho kláštera a správce ve všem obezretný, vida, jak velmi klášter jest sešlý, počal stranu prvotní u širší míře od základů stavěti: aby ji dokončil, ráčíž mu všechnouci bůh život a zdraví a vše dobré dáti.

L. 1139 dne 8 Srpnna sešel jest s tohoto světa Jan, jedenáctý biskup kostela Pražského, duchovních a mnichů pravý milovník, chudých a přespolních laskavý těšitel. Po němž téhož roku Silvester, opat kláštera Sázavského, muž právě izraelský, nastoupil v biskupství; ale roku následujícího z vnuknutí boha, od něhož pochází všecko dobré, biskupství z dobré vůle vzdal se a navrátil se k svému opatství.

L. 1140 Soběslav, kníže český, dne 14 Února vybaven z oudů smrtelných odebral se na cestu všeho těla, po němž Vladislav, syn Vladislavův, nastoupil. Ten z vůle boží povolal z Ruska zpátek bratra svého, syna moravského knížete Oty, jmenem Dětleba, a dosadil jej na trůn ve vlasti jeho, totiž v Moravě. A téhož času, když se Silvestr odřekl biskupství českého, zvolen jest Ota, kanovník a probošt kostela Pražského, za 12 biskupa a posvěcen.

L. 1141 umřel Bela, král uherský, po němž následoval v království jeho syn. Vladislav, syn Soběslava, kníže český, utekl z Čech do Uher.

¹⁾ Vladislav žádný toho léta nenastoupil vlády; ale o 3 léta později, a byl syn Vladislava I. — ²⁾ Klášter Ostrovský. — ³⁾ Bezpochyby Žehuň v někdejším kraji Bydžovském na panství Chlumeckém, nyní v soudním okresu Králova Městce. — ⁴⁾ Nejspíše klášter v Třebiči. — ⁵⁾ v Hradišti na Moravě. — ⁶⁾ discreetus má ruk. —

⁷⁾ structum má ruk. — ⁸⁾ Ne Dětleb ale Ota III., bratr jeho. Také nebyli ani Dětleb ani Ota bratří Vladislavovi. Srov. Pal. děj. I, str. 341—343. — ⁹⁾ V Olomoucku. Srov. Palackého Dějiny nár. českého II, str. 26 a 27. —

¹⁰⁾ Gejsa II.

mia in Ungariam. Eodem anno dominus episcopus Heindricus ob amorem celestis patrie non veritus feritatem incredulorum convertit iter suum ad Pruzie terre gentem, dei celi ignorantem et creaturam pro creatore colementem, quatinus ex ea, quos deus ad eternam predestinavit vitam, ceu fluctuagostis pisces rete fidei comprehensos de erronea infidelitate ad indeficiens lumen perduceret.

Anno 1142¹⁾ eclipsis lune ante plenilunium facta est instantum, quod cornuta nobis esse videretur. Quam eclipsin quanta pericula partibus in nostris subsecuta sunt, non sine flebili gemitu perstringimus.

Cogimur effari sunt horrida que meditari.

Et nos erumnam²⁾ toleravimus heu triplicatam. Nam infandum et non tantum civile sed eciam plus quam civile bellum inter nostrates exortum est. Monasteria canonicon et monialium³⁾ Prague exusta sunt, et depredaciones populi in diversis locis extiterunt. Ast Wladizlaus, dux Boemicus, cum suis victus a Moravicis imperatorem Conradow adiit, quo in auxilium eius veniente prefatus dux principatum suum obtinuit. Episcopus vero Heinricus adhesit Boemico duci, favens parti eius consilio et actibus, quapropter a principibus Moravie, videlicet Conrado, Ottone, Wratizlao⁴⁾, pontificatus ei⁵⁾ est interdictus. Sed ipse vehementer inde dolens duces cum suis fautoribus excommunicavit, sepulturam et ecclesiasticum officium necnon et baptismi sacramentum per totam parochiam suam interdixit. Prefati vero principes facto conventu, habito consilio decreverunt iussa eius fieri irrita. At pontifex hac commotus controversia parochianos suos generaliter sub bannum trusit, et⁶⁾ qui paulo ante ignorantes deum a cultu idolorum satagebat eruere, nunc mediante tocius nequicie et necis auctore non est cunctatus gregem suum paganismo tradere.

Justicii tempus nobis anno sit eodem.

Regna sacerdocio contraria proh dolor extant. Quibus ita rite explicatis ultrix iusto dei iudicio fames invaluit.

¹⁾ Toho léta byla zatmění měsice 12 Února a 8 Srpnna. — ²⁾ cumeam má ruk. — ³⁾ monialium ruk. —

⁴⁾ Wladizlao má ruk. — ⁵⁾ eius má ruk. — ⁶⁾ ut ruk.

Téhož léta pan biskup Jindřich z lásky k nebeské vlasti, neboje se ukrutnosti nevěřicích, namířil cestu svou k lidu země Pruské, který boha nebes neznal a věci stvořené misto stvořitele vzýval, aby z tohoto lidu ty, jež bůh k životu věčnému ustanovil, jako ve vlnách bloudící siti víry polapil a je z bludné nevěry k věčnému světu přivedl.

L. 1142 stalo se zatmění měsice před úplníkem, a to takové, že se nám zdál být měsíc rohatý. Jaké strasti pak následovaly v krajích našich po tomto zatmění, ne bez žalostného vzdychání kratiče vypravujeme.

Jest nám vypravovat, nač jen si pomyslit brozno.

Ach trojnásobnou my utrpěli pohromu tenkrát. Nebo vypukla hanebná a nejen občanská ale více než občanská válka mezi našinci. Kláštery kanoniků a jeptišek v Praze jsou vypáleny a v rozličných krajích děly se loupeže. A Vladislav, kníže český, přemožen byv se svými od Moravanů utekl se k císaři Kunratovi, a když on mu ku pomoci přišel, obdržel řečený kníže své knížetství. Však biskup Jindřich přidržel se knížete českého, pomáhaje straně jeho radou i skutkem. Proto mu také od knížat moravských Kunrata, Oty a Vratislava biskupství jest zapovědano. Ale on velmi bolestně jsa tim dotknut, vyoboval z cirkve knížata a jejich pomocníky, zakázal pohřby, služby boží a udilení svátosti křtu po celé své diecesi. Jmenovaná pak knížata učinivše sjezd a poradivše se uzavřeli rozkazy jeho přivéstí v nivec. Ale biskup rozzloben touto při dal všecky osadníky své do klatby, a ten, jenž nedlouho před tim neznající boha z modlářství chtěl vytrhnouti, nyní z vnuknutí původce vši nepravosti a vraždy neváhal stádo své pohanství zanechatí.

Téměř soudný den nastával nám roku téhož.

Žel bohu, vláda bylaf jest nepřítelkyni kněžstva. Po těchto událostech, o nichž tuto jsme co patřilo vypravovali, rozšířil se ze spravedlivého soudu božího hlad co mstitel.

Anno d. i. 1143 favente nobis divina misericordia cardinalis ab apostolica sede ad nos usque pervenit, et nos omnes ab excommunicationis vinculo absolvit. Eodem anno isdem cardinalis nomine Guido pristinam electionem domni B[lasii] abbatis se ipsum accusantis et ab eo consilium potentis subtiliter examinavit et eam illegitimam et contra statuta canonum factam reperiens irritam omnimodis fecit. Deinde ipsius admonitione prior cum ceteris fratribus habito consilio prefatum B[lasium] presbiterum unanimiter et canonice in presentia domni cardinalis et huius terre antistitis¹⁾ sibi in abbatem elegerunt.

Anno 1144, II Idus Maii, videlicet in ipsa die pentecostes, nimis horribile et nostre etati inauditum apparuit monstrum iuxta castra ducis Ottonis, intuente et aliis quam pluribus proceribus necnon et innumerabili populi multitudine. Nam circa meridiem magna serenitate existente visa est a prefatis personis atra columna ascendere a terra usque ad sumitatem nubium, in cuius circuitu rotabatur impetus turbinis. Cumque niteretur ad prenotatum locum²⁾ pervenire, visum est a celi fastigio triangulum signum nimii candoris et miri acuminis sibi obviam venire, quod perculso infando monstro trasit id usque ad ima terre. Facto autem intervallo quasi unius hore iterum visa est alia columna tenebris densior et impetu turbinis validior eodem modo se a terra elevare, contra quam denuo etereum signum in modum splendidissime³⁾ zone, in cuius medietate signum sancte crucis videbatur apparen, mira celeritate eam pertusit et usque ad superficiem terre prescit. Cumque ex militibus quidam audacter causa contemplandi accessissent, obvolutis obtutibus discesserunt; non enim valebant materiem tanti monstri intueri, sabulo et minutis lapillis circa faciem eorum rotantibus et evulsis fruticibus aciem oculorum eorum prepeditibus.

Anno 1145⁴⁾ Otto dux provincie huius, relinquens temeritatem fratrum suorum, videlicet Conradi et Wratizlai, iure Boemico duci adesit. Eodem tempore presul Heinricus prefecturus Romam assumpsit secum Ottone ducem et alias

Léta páně 1143 z milosrdství božího, jež nám přálo, přišel od stolice papežské až k nám kardinál a osvobodil nás všecky od svazku kletby. Téhož roku tentýž kardinál jmenem Guido učinil důkladné vyšetření předešlé volby pana Blažeje, který na sebe sám žaloval a od něho rady žádal, a shledav ji být nezákonné a proti nařízením církevním učiněnou prohlásil ji za neplatnou. Potom k jeho napomenuti převor s ostatními bratřimi, učinivše poradu mezi sebou, vyvolili si zmíněného B(lažeje) kněze jednomyslně a zákoně za opata u přítomnosti pana kardinála a biskupa této země.

L. p. 1144 dne 14 Května, totíž v samý den letnic strašná a za našich časů neslychaná věc stala se nedaleko ležení knížete Oty, který sám jakož i mnoho jiných velmožů a nesčíslné množství lidu ji viděli. Nebo kolem poledne, když bylo velmi jasno, viděn jest od jmenovaných osob černý sloup, an vstupuje od země až nahoru k oblakům, a v jeho kruhu točil se prudký vír. A když měl přijít k dotčenému mistu, bylo viděti jiti mu naproti s vrcholu nebes znamení, na spůsob trifistranu velmi se skvoucího podivně příspícaténé, které přemohší nevyslovou obludu vrazilo ji až do vnitřku země. Po nějaké pak přestávce asi hodinu trvající viděti bylo jiný sloup temnější nežli tma a prudším ještě vírem na tentýž spůsob od země se zdvihat, proti němuž zase se objevilo ve vzduchu znamení na spůsob nejjasnějšího kruhu, v jehož prostředku bylo viděti obraz svatého Jiří, a to znamení s podivnou rychlostí obludu tří protklo a až k povrchu země přitlačilo. A když někteří z rytiřů zmužile blíže přistoupili, chtice to pozorovati, s pokrytýma očima odešli; nemohlif zirati na tuto obludu, když se jim písek a drobné kaminky kolem obličeje točily a vytrhané chrasti povrchu oči jejich obtížnosti činilo.

L. 1145 Ota, kníže kraje tohoto, opustiv svévolnost bratří svých, Kunrata totíž a Vratislava, přidržel se dle práva českého knížete. Téhož času biskup Jindřich chtěje cestovati do Říma vzal s sebou knížete Otu a mnoho jiných.

¹⁾ Biskupem pražským byl tenkráte Ota r. 1140 zvolený. — ²⁾ lucum ruk. — ³⁾ spendidissime ruk. —

⁴⁾ Podobnou zprávu klade k r. 1144 Vincencius.

quam plurimos. Cumque una venissent ad confinium istius terre prefati duces, videlicet Konradus et Wratizlaus, collecto exercitu ex improviso eos invaserunt, et omnia illa, cum quibus petituri erant limina apostolorum, eis abstulerunt; Heinrici vero episcopi, pii Moravie et Bohemie patris, malorum consilio absque dubio vitam finire voluerunt, sed deo, a quo non mala sed omnia bona procedunt, auxiliante omne periculum evasit. De cuius evasione et adepta salute omnis clerus et omnis qui vere dilexit eum populus, non modice gavisus est et gaudet. Quam ob rem querimoniam faciente domino episcopo, omnes illi predones ab apostolico excommunicati sunt. Eadem utique tempestate filius Ottonis ducis natus est nomine Vladimir.

Anno 1146 Blasius abbas obiit¹⁾.

Anno 1148 Mizloc²⁾ successit. Homo etate grandevus, in deliberatione consilii conciliator prudentissimus, in fratum exorbitationibus deliquentium corrector mansuetus, quietis et ocii impaciens, iniurie a quolibet illate impiger prosecutor, in cultu divino pronus et assiduus. Hic quarto electionis sue anno monasterii huius edificia pre vetustate antiquitatis videns partim corruisse partim casum minari, potissimum duxit reliquum edificii funditus destrui et ex integro reedificari, id ipsum quibusdam ex fratribus annuentibus, quibusdam pro parvitate sumptus renitentibus. Fretus tamen pietate dei omnipotentis fundamenta incoavit, et fidelium administratione circumquaque succurrentium prosperatus feliciter consummavit. Mira dicturi sumus. Quocescumque de tempore consecrandi monasterii inter fratres eo presente collocutionis disceptatio agebatur, beate memorie pater iam dictus quasi quodam presagio inter cetera non sine gemitibus hoc a deo summo opifice obtineri desideranter deprecabatur, ut circiter festum beati Laurencii ipsa dedicatio templi continget; maxime propter apparatus, qui eo tempore magnificentissime fit, tum propter amicorum eiusdem temporis confluentiam. Cuius desiderio et meritis deus haut defuit³⁾.

Když pak dohromady se dostali až na pomezí oné země, jmenovani knížata, Kunrat totíž a Vratislav, sebravše ozbrojeného lidu co mohli, z nenadání na ně udeřili, a pobrali jim vše, s čím se odebrati chtěli ku prahům apoštolův. Však biskupa Jindřicha, zbožného otce Moravy a Čech, byli by z návodu zlých lidí bezpochyby zavraždili, ale pomoci boha, od něhož ne zlo nýbrž vše dobré pochází, vyvázl ze všeho nebezpečí. A z jeho vyváznutí a zachování potěšeno bylo a raduje se veškeré duchovenstvo a lid, jenž si ho skutečně vážil. A když pro tuto věc pan biskup učinil žalobu, byli jsou všichni titu loupežníci od papeže vyobecováni. Také toho času narodil se knížeti Otovi syn, jmenem Vladimír.

L. 1146 opat Blažej zemřel jest.

L. 1148 Myslok následoval. Muž stáří vysokého, při poradách udělovatel rady velemoudrý, poklesků chybujících bratří karatel shovívavý, pokoje a zahálky nesnášenlivý, bezpráví kýmkoli učiněného nelenivý pronásledovník, k službě boží náhylný a v ní horlivý. On vida, že stavení tohoto kláštera velikým stářím částečně se sesula, částečně pak že sesutím hrozí, měl v čtvrtém roce po zvolení svém za nejprospěšnější, zbytek až do základů dátí zbořiti a znova vystaviti, čemuž někteří z bratří přisvědčovali, jiní však tomu z příčiny skrovného majetku odpováděli. Důvěruje však v laskavost boha všemohoucího začal základy, a pomocí věřících se všech stran přispívajících dařilo se a šťastně dokonáno (dilo). Divné nám jest vypravovati. Kdykoliv u přítomnosti jeho mezi bratřími promlouváno o tom, kdy by se vysvěcení kláštera mělo státi, s jakousi předtuchou ne bez vzdychání toužebně si přával blahoslavené paměti otec již řečený od boha všemohoucího obdržeti, aby se kolem svátku sv. Vavřince toto posvěcení stalo; a to hlavně z příčiny příprav, které toho času nejvznešeněji se vykonati daji, a pak že toho času nejvice přátel se sejde. Jeho toužení a zásluhám bůh také nebyl nepřízniv.

¹⁾ Odtud psán rukopis jinou rukou. — ²⁾ Myslok, opat Opatovický, jmenuje se ještě r. 1160 co svědek jedné listiny, která vydaná byla králem Vladislavem klášteru Hradištskému. V. Erben, Regesta I, str. 134 a Cod. dipl. Mor. I, 272. — ³⁾ Ostatní až do konce psáno jinou rukou ale současnou.

1163. Monasterium sancti Laurencii a Daniele episcopo est consecratum et duo altaria, principale videlicet inferius altare et aliud superius sub titulo sancti Michaelis archangeli, presente rege Wladislao et compluribus eiusdem regis primatibus, et hec encenia in ipso festo ipsius sanctissimi patroni sunt celebrata.

1157. Dux Wladislaus regia vocatione appellatus ad curiam Ratisbonensem simul cum episcopo Daniele et plurimo suorum nobilium comitatu est profectus, ibique suorum ministeriis secretorum publice ad libitum celebratis, cum iam dux predictus accepta licentia repatriare disponeret, imperator devotionem ipsius erga se per omnia promtissimam expertus, condignam familiaritati sue remunerationem recompensavit, quia mox regale decus id est diadema ad id ipsum episcopo Daniele speciali ministerio suffragante, innumerabilium principum choris astantibus capitì eius superposuit, et eum deinceps regem predicari ubique mandavit et terram Boemie non iam provinciam sed regnum fieri constituit.

1158. Imperator Federicus non ferens consummatam arrogantie Mediolanensium per omnia Romana auctoritate renitentium debitamque obedientiam contradicentium, in proximo indicta curia cunctis regni sui principibus, statuit destructionem fieri civitatis illius, id ipsum omnibus assentientibus. Unde eodem anno collectis totius regni virtutibus cum rege Boemico et fratre eius Thebaldo Mediolanum obsidionibus invaserunt, et quantum liquit munitiones ipsius inpugnantes debilitaverunt; sed econtra innumera fortium ex menibus collectione diversis in locis occurstante et se iaculis gladiisque adversariorum opponente, murorum suorum propugnacula defensaverunt, et ad nutum sue voluntatis obtinuerunt. Et sic imperator imperfecta circa Mediolanum intentione communicato consilio exinde procedens, in proximis eiusdem regni castellis eo anno hiemavit et exercitum ad propria remeare monuit.

1163. Klášter sv. Vavřince za přítomnosti krále Vladislava a mnohých velmožů tohoto království od biskupa Daniele byl jest posvěcen a dva oltáře, hlavní totiž dolejší oltář a jiný hořejší k poctě sv. Mikuláše; a toto vysvěcení slaveno jest v ten den svátku téhož přesvatého patrona.

1157. Povolán byv od krále odebral se kníže Vladislav ke dvoru do Řezna zároveň s biskupem Danielem a přečetným průvodem svých velmožů, a tam, oč se bylo tajně jednalo, u veřejnost přišlo. Když dotčený kníže obdržev odpuštění, k návratu do vlasti se chystal, císař shledav oddanost jeho k sobě ve všem nejochotnější, odmínil přichylnost jeho přiměřenou odplatou; neboť u přítomnosti nesčíslného počtu knížat položil na hlavu jeho ozdobu královskou t. j. korunu, při čemž biskup Daniel zvláštním přisluhováním byl nápomocen — a rozkázal, aby potom všude králem byl jmenován a země Česká aby více nebyla krajem ale královstvím.

1158. Císař Fridrich nemoha snášeti svévolnost a zpupnost Mediolanských, kteří ve všem císařské moci se opirali a povinnému poslušenství se bránili, určil všem knížatům své říše sjezd, a ustavil, aby se město toto zničilo, s čímž i oni se srovnávali. I sebrav téhož roku sily celého království, s králem českým a bratrem jeho Děpoltem Mediolanské obležením sevřeli a jak dalece mohli na opevnění jejich dorázejice je seslabovali: ale na druhé straně sebrán velký počet udatných, kteří z opevnění svých na rozličných místech výpady činili, proti kopím a mečům nepřátel se stavěli, opevnění hradeb hájili a jak si přáli, toho i dosáhli. A tak císař nevykonav u Mediolanu, co byl obmyšlen, odtud dle společného uradění odtáhl, v nejbližších hradech tohoto království přezimoval a vojsku domů vrátiti se radil.

III.

LETOPISY VINCENCIA, KANOVNÍKA KOSTELA PRAŽSKÉHO, A JARLOCHA, OPATA KLÁŠTERA MILEVSKÉHO.

dočílalni dříve v oblasti od řeky Odry až po řeku Ostravu, když ho měl
mezi jinými i s rukopisem z Milevského kláštera. V knihovně postoloprtského byl náležet
jako jedna z nejdůležitějších a nejstarších dřívek v oblasti Moravy a Šumavy. Po dočílení po
řeky Ostravu a řeky Olše měl rukopis mnohem větší význam pro Litoměřickou diecézi. Už v roce
1737 byl rukopis vydán v knize „Monumenta historica Bohemiae“ pod názvem „Rukopis
z kláštera Milevského“. Tento rukopis byl vydán v roce 1737 v knize „Monumenta historica Bohemiae“ pod názvem „Rukopis z kláštera Milevského“.

V knihovně kláštera Strahovského jest rukopis, který není méně osudem svým zajímavý
než obsahem důležitý. Rukopis ten na počátku věku XIII v klášteře Milevském psaný náležel
i klášteru tomu asi až do bouří husitských, později dostal se do knihovny kapituly pražské, kde
se s ním obeznámil Jan Tom. Vojt. Berghauer, děkan kapituly vyšehradské, a r. 1737 na něj upo-
zornil. Po něm měl jej v rukou světicí biskup Václ. Ant. Vokoun, který z něho část obsahující leto-
pis Vincencia a Jarlocha opsal a pak biskupovi litoměřickému Eman. Arnoštovi hraběti z Vald-
šteina přenechal. Později dal si shotoviti přepis tohoto rukopisu také Bonaventura Pitter, a sice
části výše zmíněných a Ansbertovo vypravování o výpravě císaře Fridricha I. Když r. 1764 Dobner
svá „Monumenta hist. Boh.“ vydávali si obmyslil, nenalezl ho již v knihovně kapitulní, neb
byl mezi tím přišel v držení spůsobem nyní již neznámým Jana Aug. Kneysla, po jehož smrti
se prý dostal do rukou židovských obchodníků a od nich koupí k nějakému ranhojiči blíže
Postoloprt, který z rukopisu toho více listů k nějaké potřebě svého umění vyrezal. U něho nalezl
Josef Dietrich, tenkráte kaplan v Postoloprech, později ředitel škol v Lipsku, náš rukopis, jenž
na něj upozornil slavného Dobrovského, který jej koupil a později klášteru Strahovskému, nyněj-
šímu držiteli zboží někdy kláštera Milevského, daroval a tak jaksi pravému dědici navrátil.

Rukopis ten čítá nyní 112 pergaménových listů, na prvních 76 jsou Bedovy církevní dějiny
Anglů, které v 11 složkách a čtyřech dvoulistech činí zvláštní celek od ostatního rukopisu i co
do písma se lišící. Listy do plného počtu všech 11 složek scházející jsou vyříznuty. Na listech
nynějších 77—93 jsou letopisy Vincenciův a Jarlochův, kterýžto poslední ještě i na posledních
dvou listech oddělení třetího jde a ještě i dále šel na složku následující, které již od nepamětných
dob není. Třetí oddělení rukopisu, začínající nyní listem 94 a jdoucí až ku konci, obsahuje An-
sbertovo vypravování o křížáckém tažení císaře Fridricha I na východ, jen na dvou právě zmíněných
posledních listech jest pokračování letopisu Jarlochova. Také tato část rukopisu činila samostatný
celek, jehož kvaternony byly zvláště znamenány; a i v té části byly listy vyříznuty. Poněvadž
nám nyní především jde o letopisy Vincenciův a Jarlochův, obrátíme k nim svou pozornost.

Vincencius byl, jak z některých míst jeho letopisu souditi se dá, rodem Čech. Jsa kaplanem
Daniele, biskupa pražského, doprovázel jej r. 1158 do Italie, kam tento s králem Vladislavem I táhl
ku pomoci císaři Fridrichovi I proti Mediolanským. Vincencius byl svědkem, jak sám vypravuje,
událostí, které se sběhly ještě před obléhnutím Mediolanu, byl svědkem obležení toho, a když
císař římský Mediolanské přijal na milost dne 8 Září r. 1158, sepsal o tom sám listinu Medio-
lanským od císaře v příčině té vydanou. Po šťastném ukončení výpravy proti Mediolanským vrátil
se král Vladislav I do své země, Vincencius zůstal ale s biskupem Danielem ve Vlaších, dopro-
vázeje jej po cestách, když od císaře byl vyslán, aby přijímal od měst místo císaře přísluhu věr-
nosti a rukojmě. Později cestoval s Danielem usazujícím v městech italských jmenem císařovým
podesty, a když v této záležitosti přišli do Mediolana (1159), unikli sotva nebezpečí zabití, jež

jim od luzy rozsápané hrozilo. Když léta 1160 biskup Daniel po sjezdu v polích Ronkalských vyslán byl císařem Fridrichem I ku králi uherskému v příčině uznání Viktora IV za papeže, doprovázel jej Vincencius i tam, a vrátil se po mnohých svízelích a útrapách, jak sám praví, zase do vlasti. R. 1166 odebral se opět s řečeným biskupem pražským do Vlach, s nímž opět velkou část krajů těchto protáhl. Když však Daniel morem zahynul, odebral se Vincencius do své vlasti, a tu jal se sepisovati zprávy o udalostech, jimž na mnoze byl přítomen. Dílo své připsal králi Vladislavovi, ale zároveň v jiném připsání ke králově Jitce prosí, aby práci jeho králi podala, milostivě k němu se naklonila a po takových útrapách a namáháních nějakou útěchu mu propůjčila. V předmluvě své nazývá se Vincencius kanovníkem kostela Pražského a notářem.

Kdy Vincencius letopis svůj spisoval, nedá se docela určiti, zdá se však, že se to stalo r. 1273 anebo nedlouho před tím. Toho totiž léta vzdav se vlády Vladislav v prospěch syna svého Fridricha vstoupil do kláštera Strahovského, a když domácí bouře a boje rostly, odešel do Durynku na statky své manželky, kde i po dvou letech zemřel. Uvážíme-li, že dílo své připsal Vincencius králi Vladislavovi, a přihlížíme-li k tomu, že nám dostalo se v spůsobě poměrně nedokonalé, kusé, není pravdě nepodobno, že když Vladislav ušel ze země, nezdálo se býti rádno vypisovati, jak si byl předsevzal, dále skutky toho, jenž byl nového knížete Soběslava tak trpce pronásledoval. Ale možno si i mysliti, že Vincencius spisuje letopis svůj, smrtí byl uchvácen, tak že dílo jeho jen v prvním svém složení nedokonáno nám se zachovalo. V případě tomto by doba spisování jeho ohraničiti se dala lety 1168 a 1173, a je-li pravda, co Dobrovský a Pelcel praví, že královna Jitka starý kamenný most Pražský r. 1171 dokonala, připadlo by spisování letopisu Vincencia do l. 1171—1173.

Vincencius zamýšlel vypravovati události, které se sběhly od nastoupení vlády Vladislava I r. 1140, jak v přípisu k Vladislavovi praví: „Excellentie itaque vestre gesta regalia, — ut eterna potiantur memoria, scriptis mandare dignum duximus“; a vypravoval od řečeného léta dosti obšírně, co se pamětiho stalo, ale jak se zdá více z paměti, poněvadž ne dosti přesně. Ještě úplnější a zároveň velmi spolehlivé jest vypravování o udalostech italských od r. 1158—1160; k těm se druzí zprávy dějin českých se týkající z let 1161—1165 a o věcech italských z roků 1161, 1162, 1166 a 1167, v kterémžto posledním létě se slovy „virum honestum preponit“ končí, nedokonav ani celé věty. Slova „Deest require“, která tu položena, ukazují nejen, že tady mezera ale také že tu již původně byla. Také slova, jež na tomto místě Jarloch připsal: „Hucusque Vincen-tius, Pragensis ecclesie canonicus, historiam suam deducit, videlicet ab anno dominice incarnationis MCXL usque ad annum MCLXVII“ dosvědčují, že více již ani Jarloch neměl před sebou. Přihlížíme-li též k té okolnosti, že slova „Deest require“ přicházejí při konci vypravování o bězích r. 1159, 1162 a 1164, možno souditi tím určitěji o tom, že Jarloch dávaje si přepsati letopis Vincenciův měl jen nedokonalou práci před sebou, snad jen na jednotlivých listech napsanou. Uvážíme-li dále, že největší poklesy a že nejvíce se jich v chronologické stránce díla Vincenciova vyskytuje, nebudeme váhati přidati se k náhledu Palackého, že jednotlivé kusy letopisu Vincenciova nebyly ani chronologicky všeude označeny, a že práci tu učinil sběratel aneb přepisovatel jich, ovšem ne vždy správně. Později užili letopisu Vincenciova pokračovatelové Kosmy, Neplach, opat opatovický, a Pulkava, prvnější, jak se zdá, původního sepsání na jednotlivých listech ještě roztroušeného, druzí exempláře, kde jest původní složení letopisu Jarlochova, t. j. nynějšího rukopisu Strahovského.

Ačkoli v prvních letech letopisu svého není Vincencius všeude spolehlivý ano místy i poněkud povrchním, nemůže se předce popírat, že zprávy o věcech, jež sám viděl, jsou nade vši pochybnost dobré a spolehlivé, spůsobem jasným a dosti uhlazeně podané, které o zvláštním vzdělání spisovatelově svědectví dívají. K dějinám českým v letech 1140—1167 jest letopis Vincenciův nejen nejpřednějším ale namnoze i skoro jediným pramenem. Neméně vzácným jest letopis jeho i k poznání tehdejších běhů věcí italských, což zasluguje tím většího uznání, poněvadž Vincenc jsa po straně císařově dovedl zachovati objektivnost v skutku nevšední.

Jarloch jinak Gerlach (Gerlacus), opat milevský, vzav zápisky Vincenciovy dal je nejen přepisati, ale pokračoval v nich i dale. Jarloch pocházel jak se zdá ze šlechtické rodiny, jsa snad přibuzným Jiřího pána Milevského, zakladatele kláštera Milevského, a narodil se r. 1165. Strýcem svým jmenuje jakéhosi pana Gerharda. L. 1174 v měsíci Listopadu dán do školy do nějakého kláštera u Würzburgu, odkud jej asi po třech letech s sebou vzal Gotšalk, opat kláštera Želivského, vraceje se ze shromáždění kapitulního rádu svého pro jeho strýce Gerharda (qui capitulo rediens me propter avunculum meum domum Gerhardum recollegit). U Gotšalka zůstal pak Jarloch sedm let až do jeho smrti (18 Února 1184), doprovázeje jej na všech cestách a ošetruje jej v jeho chorobě. Týden po smrti Gotšalkově (25 Února 1184) posvěcen byl Jarloch za jahna a četl v kostele Želivském evangelium před biskupem Jindřichem Břetislavem, jemuž byl milým a známým tenkráte i později jak dlouho on byl živ. R. 1186 v sobotu o suchých dnech letničních (7 Června) posvěcen byl na kněze, jsa 21 let stár, a již roku následujícího stal se opatem kláštera Milevského, Jiřím, pánum Milevským, nově založeného. Přízni zakladatelově a snad i biskupa Jindřicha Břetislava děkoval, jak se zdá, za to povýšení v takovém ještě mládí. Počátek opatování Jarlochova padl do zlých let, plných bouří a válek o knížetství České, tak že, jak sám praví, ničeho dobrého se nedočkal. R. 1193 byl toho svědkem, když panstvo české přese všecky své sliby knížete Přemysla opustilo a k biskupovi Jindřichu Břetislavovi přebehlo; r. 1197 doprovodil kardinála s Jiřím, pánum Milevským, do Prahy. Od té doby vyskytuje se ještě co svědek v listinách a sice až do 7 Čce r. 1221, kde byl svědkem narovnání mezi králem Přemyslem Otokarem I a biskupem Ondřejem. Možno-li víru dátí Hájkovi zemřel Jarloch r. 1228; že již r. 1234 opatem nebyl, toho jest důkazem, že se již jiný opat v Milevsku jmenuje.

Kdy Jarloch letopis Vincenciův pokračovati začal, nedá se docela určiti, jistě to bylo teprve r. 1190. Co k r. 1176 napsal o Jindřichovi, vévodě rakouském, jež nazývá dědem toho, který nyní jest, to mohl napsati teprve v l. 1195—1198, měli-li za tehdejšího vévodu rakouského Fridricha I, anebo ještě později, měli-li za něj Leopolda VI, který panoval od r. 1198—1230. Při roku 1184 praví Jarloch, že mu biskup Jindřich Břetislav zůstal dobrým až do smrti (1197), nemohla tedy zpráva o tomto létě dříve než r. 1197 být sepsána. Při tomtéž létě mluví o smrti Cypriana, biskupa Vratislavského, který r. 1207 zemřel, o králi Filipovi dotýká se při letě 1198 jeho poměru tak, že to nemohlo před jeho smrtí být napsáno.¹⁾ A poněvadž jednaje o ustanovení Daniele biskupem pražským v měsíci listopadu 1197 praví, že byl biskupem let sedmnácte a půl, mohl zprávu tuto napsati teprve po smrti biskupa Daniele (1214, 30 Bř.), a poněvadž se ukázati dá,

¹⁾ „Duravit autem hec quassatio non parvo tempore, sed fere undecim annis, donec mors Philippi item diremit, de cuius morte plenius dicemus.“

že události při r. 1197 psal ještě za živobytí Vladislava, knížete moravského, který r. 1222 zemřel, můžeme říci, že doba skládání letopisu Jarlochova padá asi do let 1215—1222, ovšem v části nám zachovalé. I není nemožné, že měl dříve hotovo sepsání své v jednotlivých kusích a že asi v té době, jak jsme právě podotkli, stalo se doplnění a složení zápisů, příležitostně učiněných. Tím se i vyložiti dá, že letopus Jarlochův v původním rukopisu několika rukami psán jest.

Letopus Jarlochův jde od r. 1167 až do r. 1198, ale šel zajisté dál, jen že se bohužel poslední jeden nebo dva kvaterniony již před dávnými časy ztratily. Od r. 1198 do r. 1206 nahrazují ztrátu tu poněkud výpisy, které se snad z Jarlocha v letopisu Pulkavově nalézají.

Jarloch vypsal nám události let 1167—1198 bud ze své paměti neb dle zpráv od starších lidí, mezi nimiž na prvním místě jmenuje opata Gotšalka; přemnohých věcí svědkem byl sám, jmenovitě když stav se prelatem zemským nejen právem ale i povinností mu bylo účastnit se záležitosti veřejných. Podání Jarlochovo jest poněkud nesouměrné ale svědomitě nestranné: i o přátelích a příznivcích svých neštítí se pověděti pravdu.

Letopus Vincenciův a Jarlochův zachoval se nám v rukopisu nyní Strahovském, o jehož osudech jsme se zmínili, a v opise Vokounově a Pitterově.

1. *Původní rukopus kláštera Strahovského.* V rukopisu tom jest letopus Vincenciův od druhé strany listu 77 (první strana nechána prázdná) a jde až na druhou stranu listu nyní 87, mezi nimi ovšem tři listy byly vyřezány. Na listu nyní 87 hned za letopisem Vincenciovým začíná letopus Jarlochův a jde, jak výše řečeno bylo, do listu 93 a končí se na listu nyní 111 a 112. V letopisu Jarlochově jest nyní vyříznuto 8 listů. Na jednom ze scházejících listů napsáno bylo, jak se z Pitterova přepisu dovdáme: Ego Jar., qui post Vincencium hec scipsi amen; a na též anebo na následujícím listu stálo: „Liber de Mileusk . . . abbatis de Mileusk . Gesta istorum annorum diligenter sunt annotata in IIII quaternis, qui sequuntur pariter cum profectione Friderici imperatoris. Requie et invenies.“

Rukopus náš jest dosti slušně psán. Celý letopus Vincenciův a počátek letopisu Jarlochova až do r. 1173 psala jedna ruka, ostatní pak psaly asi 4 rozličné ruky; mimo to opravována jsou mnohá místa a činěny dodatky, vesměs rukou jednou, jak se pravdě podobá, rukou Jarlochovou, který i k vypravování o výpravě křížácké císaře Fridricha I, jinou rukou psané, opravy a všeliké dodatky po krajích učinil, ano na některých místech i sám text do našeho rukopisu vpisoval. Vazba rukopisu jest zajisté ještě původní; desky tvořily dvě prkénka, listy pergamenu uvnitř i zevně polepená, z nichž přední nyní již schází. Zadní deska podlepena byla uvnitř listem pergamenu popsaným písmem 9 neb 10 století, který ale nyní jest odlepen; na listě tom jest mimo jiné připsáno rukou věku XIII: Liber de Mileusk, Liber Mileucensis. Zmíňujíce se o rukopise tom v textu vydání našeho, znamenáme jej jedničkou (1).

2. *Opis Vokounův,* který se dostal do knihovny biskupské v Litoměřicích, oplývá chybami, jež Dobner, vydávaje letopisy, o nichž jednáme, důmyslně a učeně opraviti se snažil. V přepisu tom není vypravování Ansbertovo o výpravě křížácké císaře Fridricha I. Při vydání našem znamenati budeme čtení rukopisu tohoto číslem 2.

3. *Opis Pitterův* není lepší; ten se nyní chová v Rajhradě, kde P. Bonaventura Pitter od r. 1756—1764 byl opatem a svou literární pozůstalost zanechal. Ve vydání našem znamenati budeme rukopus Pitterův číslem 3.

Co se vydání dosavadních letopisů našich týče, o tom sluší podotknouti, že část letopisu Jarlochova položenou k r. 1184 uveřejnil Pešina (*Phosphorus septicornis* na str. 558 a 559); on se ale domníval, že pisatel se jmenoval Jaroslav a že byl nejdříve kanovníkem kostela Pražského, potom ale mnichem kláštera Strahovského. R. 1764 začal P. Gelasius Dobner svou publikaci: *Monumenta historica Bohemiae* uveřejněním letopisu Vincenciova a Jarlochova, prvnějšího na straně 29—78, druhého na straně 79—129; tohoto vydal až po rok 1193 pod názvem „*Chronographus Silensis*“ a teprv od léta řečeného co letopus Jarlochův. Vydání jeho zakládá se na opisu Vokounově. Vypravování o výpravě křížácké císaře Fridricha I na východ vydal Dobrovský r. 1827 v Praze nazavav je: „*Historia de expeditione Friderici imperatoris edita a quodam Austriensi clericō, qui eidem interfuit, nomine Ansbertus*“ a zároveň s tím uveřejnil ty části Jarlocha, které v rukopisu jsou připsány za vypravováním Ansbertovým, tedy v celku asi to, co Dobner nazývá letopisem Jarlochovým. Výborné vydání jak Vincencia tak i Jarlocha spásobil r. 1861 V. Wattenbach v Pertzových: *Monumenta Germaniae hist. Script. XVII*, str. 658—683 (*Vincentii Pragensis annales*) a str. 683—710 (*Continuatio Gerlaci, abbatis Milovicensis*). Vydání Wattenbachovo založeno jest na všech třech rukopisech. Současně téměř a velmi věrně vydali ve sbírce *Fontes rerum Austriacarum* v II oddělení, V dílu H. Tauschinski a M. Pangerl jak letopus Vincenciův tak i Jarlochův, jakož i vypravování Ansbertovo o výpravě křížácké císaře Fridricha I, davše publikaci své název: „*Codex Strahoviensis*“. Při vydání svém drželi se rukopisu původního, jeho mezery vyplňujíce nejvíce opisem Pitterovým.

Vydání našeho základem jest ovšem rukopus kláštera Strahovského, mezery jeho jsme vyplnili dle obou opisů výše zmíněných. Vypravování Ansbertova o výpravě Fridricha I na východ nepřijali jsme, poněvadž s dějinami českými až na nepatrné zmínky, které v jiném oddělení našich Pramenů budou uveřejněny, není ve spojení.

A. LETOPIS VINCENCIA, KANOVNÍKA KOSTELA PRAŽSKÉHO.

Uvaladizlao, gloriosissimo et serenissimo regi Boemorum inclito et semper uictori, Vincentius licet indignus, dei tamen gratia et sua sancte Pragensis ecclesie canonicus et notarius, cum oratione et seruicio per longa tempora triumphare¹⁾ feliciter, et post tot regales triumphos in eterne beatitudinis coronari gloria. Plerumque ex negligentia scriptorum seu inopia regum et uirorum fortium gesta, quia scriptis non fuerunt mandata, sine memoria interiisse dubium non est. Multarum etenim urbium structuras, aliarum ruinas uidemus, sed quis earum constructor seu destructor extiterit, incertum

Vladislavovi, nejslavnějšímu a nejjasnějšímu králi českému, vzněsenému a vždy vítěznému Vincenciu, ačkoliv nehodný, ale z milosti boží a z milosti jeho svatého kostela Pražského kanovník a notář, při modlitbách a při službách svých přeje, aby dlouhá léta šťastně vítězil, a po mnohých vítězstvích aby v slávě věčné blaženosti korunován byl. Není možno o tom pochybovat, že přečasto z nedbalosti spisovatelů anebo z nedostatku jich skutky králů a statečných mužů bez upomínky zanikají, poněvadž písmem nebyly zaznamenány. Vidime stavby mnohých měst a zase zříceniny jiných, není však vědomo,

¹⁾ V ruk. 1 po straně připsáno.

est. Multorum autem fortium gesta virorum ex uenerabili scriptorum memoria in perpetuum durare, tamquam nuper sint facta, est certissimum. Abrahe namque fides, Loth liberatio, Moysi miracula, Josue bella, uirtus Samsonis, fortitudo David, sapientia Salemonis, pulchritudo Absalonis, uellus Gedeonis et aliorum fortium¹⁾ virorum gesta fortissima per omnia sopita essent, nisi scriptis commissa fuissent. Excellentiae itaque uestre gesta regalia scriptis digna, licet hoc opus supra nos esse sciamus, de gratia dei tam et de excellentiae uestre misericordia plurimum confidentes, ut eterna potiantur memoria, scriptis mandare dignum duximus; lectores autem beniuolos pios et huic operi propitios esse rogamus. Si qua etenim in eo sunt corrigenda, nouaculum, et si qua augenda, calamum uelociter scribentem presto tenemus. Inuocata itaque sancti spiritus gratia, qui nos post tot labores ad hec tempora perduxit, ad laudem et gloriam nominis uestri eia dicamus²⁾.

Iudite gloriosissime et serenissimae regine Boemorum, domine sue inclite, Vincentius clericorum suorum minimus, cum orationum instantia seruitum et karitatis habundare uisceribus. Ipsa serenitatis uestre opera gloria, ut ea aeternae committamus memorie, nos compellunt. Nec mirum quod per feminam talia exercentur opera. Per feminam etenim gloriissimam et sanctissimam, reginam coelorum, matrem domini nostri Mariam salus humano generi collata est. Legimus etiam per Hester pacem et per gloriosem feminam Judith uictoram populo Israel esse collatam; per Helenam etiam Constantini matrem lignum salutifere crucis toti seculo deus manifestari uoluit. Ecce secunda nostra Judith, gloriissima et serenissima regina Boemie, quante sitis prudentie, nobilitatis et industrie uestra indicant opera, monasteriorum uidelicet diuersi ornatus, clericorum et pauperum solatia, et ut alia, que innumerabilia sunt, omittamus, ad Aquas calidas in honore sancti Johannis Baptiste regalis monasterii constructio, et quod hec supereminet omnia, Pragensis pontis opus imperiale.

kdo je spůsobil anebo zničil. A opět velmi jisto jest, že slavné skutky mnohých mužů na věčné časy trvati budou eti hodnými spisy v paměti lidské, jakoby se nově byly sběhly. Abrahamova víra, osvobození Lotovo, divy Mojžíšovy, války Josue, sila Samsonova, Davidova udatnost, moudrost Šalomounova, krásna Absolonova a rouno Gedeonova a jiných slavných mužů veleslavné činy byly by přišly v zapomenutí, kdyby se byly nezaznamenaly. I ač to jest nade naše sily, umínili jsme si předče, spoléhajice se na vaši vznešenosť shovívavost, královské činy milosti vaši zaznamenání hodné v spisech uložiti, aby věčně žily v paměti; čtenáře však prosíme, aby dobrotni, laskavi a příznivci byli spisu tomuto; neboť, je-li v něm co opravit, máme přichystaný k tomu nůž, a má-li se co přidati, jest nám po ruce péro rychle pišici. Vzývajice tedy milost ducha svatého, jenž nás po tolka pracích až do té doby ráčil doprovoditi, cheeme již začítí ke cti a chvále jména vašeho vypravovati.

Juditě, nejslavnější a nejjasnější králově české, své vznešené paní, Vincencius, poslední z kleriků jejich, s úsilovnými modlitbami službu svou a nejoddanější úetu. Skutky jasnosti vaší samy nutkají nás k tomu, abychme je na věčnou pamět uchovali. Není také divu, že se od ženy takové činy konají: neboť skrz ženu nejslavnější a nejsvětější, královnu to nebes, matku pána našeho Marii, dostalo se spasení pokolení lidskému. Čtli jsme také, že Hesterou mří a slavnou ženou Juditou vítězství lidu Israelskému přišlo; že bůh skrze Helenu, matku Konstantinovu, dřevo spasonosného kříže celému světu ráčil dátí objeviti. A ejhle, skutky vaše, druhá naše Judith, nejslavnější a nejjasnější královna česká, ukazují, jak jste moudrá, šlechetná a horlivá, rozličné totiž klášterů ozdobování, kněží a chudých podporování, a af o jiném mlčíme v Teplici královského kláštera ke cti sv. Jana Křtitele založení, a co nade všecko jest císařské dilo mostu Pražského to hlásaji. Neboť co před tim až na vaše časy žádný z knížat, žádný z vévod, žádný z králů ani začítí

Quod etenim nullus principum, nullus ducum, nullus regum usque ad tempora uestra inchoare uel excogitare potuit, per uos gloriosam dominam nostram infra trium annorum spatium perficitur. Vestre itaque serenitatis inclita opera suo loco et tempore disponentes, quatinus hoc opus nostrum ad honorem et gloriam et ad perpetuam regalium gestorum uestrorum factum memoriam uult benigno respicere, et post tot cruciatus et labores huius scriptori operis aliqua exhibentes solatia, per serenitatis uestrae manum domino nostro regi semper triumphatori hoc ipsum opus uestra porrigeret dignetur clementia, excellentiam uestram suppliciter et obnixe depositimus.

Anno dominice incarnationis MCXL Sobezlaus, dux Boemie, pater patrie, XVI Kal. Martii uiam universae carnis feliciter ingreditur, pro quo consensu totius Boemie nobilium Waladizlaus, filius Uvaladizlai ducis, paterna sede intronizatus collocatur. Silvester, abbas de Zazaua, qui fuit uiuente duce Zobezlao in Pragensem episcopum II Nonas Octobris electus, tanto labori et oneri se non posse sufficere considerans et coram omnibus renuntians, ad priora reuertitur, pro quo eodam anno Otto, Pragensis prepositus, VII Kal. Martii eligitvr.

Anno dominice incarnationis millesimo CXLI dux Uvaladizlaus exulum¹⁾ experimento, quam res sit amara, non inmemor, cognatum suum principem Ottонem²⁾, qui post occisionem patris principis Ottonis in prelio Hilmec³⁾ inter regem Lotharium et ducem Zobezlaum habito usque ad annos iuueniles in Ruzia exulando peruererat, fraterna pietate commotus, maxime rogatu domni Henrici, Morauensis episcopi, qui alio nomine Sdico fuit dictus, et aliorum principum de exilio reuocat et Olomucensis prouinciae ducatu, quem pater suus male perdidera, inuestit. Qui Heinrichus quante religionis et quanti fuerit consilii, opera eius indicant. In ipsa etenim ciuitate Olo-muc monasterium in honore sancti Wenzlai martyris Christi in ipsa arce a primis eiusdem terre ducibus inceptum ad unguem honorifice perduxit et ibi duodecim canonicas locatis sedem episcopatus ab ecclesia sancti Petri nichil⁴⁾ inde ab-

ani vymysliti nemohl; to vámi, veleslavou paní naši, ve třech letech ku konci přivedeno jest. Chtějice vznešené skutky jasnosti vaši na svém mistě a při příslušném čase položiti, žádáme pro sebně a snažně milosti vaši, abyste na to naše dilo ke cti a chvále a pro věčnou pamět královských činů vašich složené ráčila dobrotně vzhlednouti a chtic písáři dila toho poskytnouti útěchy po tolka protivenstvích a namahání jeho, abyste je ráčila svou jasnou rukou králi a pánu našemu vždy vitěznému milostivě předložiti.

Léta po vtělení páně MCXL Soběslav kníže český, otec vlasti, odebral se 14 dne měsice Února šfastně cestou všeho těla, a na misto jeho se svolením panstva celé země České dosazen na trůn otcovský Vladislav, syn knížete Vladislava. Silvestr, opat sázavský, který byl za živobytí knížete Soběslava dne 6 Října za biskupa pražského zvolen, vida, že nemůže do stačiti takové práci a takovému břemenu, přede všemi odřekl se hodnosti té a vrátil se k předešlému postavení svému, a na mistě něho zvolen jest téhož léta dne 23 Února Ota, probošt pražský.

Léta po vtělení páně MCXLI kníže Vladislav nejsa nepamětliv zkušenosti, jak to věci trpkou, a hnút jsa láskou bratrskou, zvláště ale prosbou pana Jindřicha, biskupa moravského, jinak také Zdika zvaného, jakož i jiných knížat, přibuzného svého knížete Otu, který potom, když byl otec jeho kníže Ota padl v bitvě u Chlumce mezi králem Lotarem a knížetem Soběslavem svedené, v Rusich u vyhnání dospěl až k letům jinošským, z vyhnání toho povolal na zpátek a udělil mu knížetství Olomoucké, jež byl otec jeho nešfastně ztratil. Kterýžto Jindřich jakž byl zbožný a moudrý skutkové jeho ukazuje. Neboť v samém městě Olomouci klášter ku cti svatého Václava, mučenika Kristova, jež byli první knížata této země na hradě započali, vyvedl chvalně až do hřebenu, a usadil tam 12 kanovníků přenesl tam s přivolením papeže Innocence od kostela sv. Petra, ničeho tu neodejmuv,

¹⁾ fortia 1. — ²⁾ Tu nedopatřením opisovatele vložena a nechána státi slova: Anno dom. incarn. MCXL, což mělo teprv přijít po následující druhé předmluvě.

¹⁾ exilium 1. — ²⁾ Syn Oty padlého v bitvě u Chlumce r. 1126. — ³⁾ Chlumec něm. Kulm u Teplic. — ⁴⁾ Dobner má za to, že se tu má doplniti nichil canonicas.

latis licentia domini Innocentii pape transtulit¹⁾. De ligno etiam uictoriosissimae sancte crucis per eum de Hierosolimis apportato et plurimis ecclesiasticis indumentis preciosissimis et rationali aureo honestissime decorauit. Qui etiam, quis in seculo hoc sit sibi aptus modus uiuendi, subtiter inquirens, habitum et regulam sancti Augustini sub sanctis apostolis constitutam Hierosolimis assumpsit²⁾, et domno supra memorato duce una cum consorte sua felicis memorie domna Gerdrude, sorore regis Chvonradi, fauente et plurimam pecuniam subministrante, monasterium regalis operis in monte Ztragov, quem alio nomine montem Syon nominauit, et aliud quoque in introitu Boemie Lutomisl, ei nomen montem Oliueti imponens, construxit³⁾ et uiris religiosis, qui deo die ac noctu fañularentur, impleuit et plurimas ecclesias, quas enumerare longum est, uigilias, elemosinas et cetera bona opera, que sibi testimonium perhibent, post se heredes in hoc seculo reliquit.

Anno dominice incarnationis MCXLII a senioribus et nobilioribus Boemie plurimis, a quibus equitas oriri debuit, egressa est iniquitas. Cum etenim dux Waladizlaus⁴⁾ secundum potestatem a deo sibi collatam, licet etate adhuc sit iuuenis, moribus tamen et sensibus, qui cani sunt hominis, ualde maturus, secundum consilium sibi fidelium ducatus sui gubernacula disponeret, quidam nobiles in terra hac meliora beneficia obtinentes cuncta secundum uoluntatem eorum disponere uoluerunt. Et cum hec adipisci non possent, conuenticula tractantes reuera de sanguinibus, dicunt se male elegisse sibi dominum, qui tanti ducatus gubernacula regere non posset. Et quorundam prauorum inito consilio in Morauiam quidam ad principem Chonradum, quidam ad Ottonem, quidam ad Wratizlaum, ad hoc ipsum scelus Waldizlao, filio Zobezlai, Spitigne et Lúpoldo, filiis Borywoy ducis, adhibitum configuunt et deo aliter disponente principem Chonradum ipso ad hoc aspirante sibi in ducem eligunt. Hec itaque dux Waladizlaus considerans ex quorundam nobilium sibi fidelium, qui timorem dei pre oculis habentes secum remanserant, ad dominum Chonradum et ad dominum Wrat-

sidlo biskupské. Také je chvalně ozdobil dřevem ze svatého kříže, jež byl s sebou z Jerusalama přinesl, a mnohými přeskrostnými cirkvními rouchy a zlatým rationalem. On též zkoumaje důkladně, jaký spůsob žiti nejlépe by se pro něj na tomto světě hodil, přijal v Jerusalémě roucho a zákon sv. Augustina pod ochranou sv. apoštola postavený, a založil pomoci výše zmíněného pana knížete, jenž s manželkou svou blahoslavené paměti paní Kedrutou, sestrou krále Kunrata, tomu přál a mnoho peněz poskytl, klášter královského dila na hoře Strahově, jejž jiným jmenem na hoře Syonu nazval, a jiný také u vchodu do země České v Litomyšli, jemuž dal jmeno hora Olivetská, a naplnil je nábožnými muži, aby ve dne i v noci bohu sloužili; a přemnhohé kostely, které vyčítati dlouhé by bylo, hodinky, almužny a jiné dobré skutky, jež svědecvi o něm vydávají, na tomto světě co dědice po sobě zanechal.

Léta po vtělení páne MCXLII od přemných starších přednějších Čechů, od nichž mělo původ miti právo, vyšlo jest bezpráví. Neboť když kníže Vladislav dle moci od boha mu dané, jsa věkem sice mladý ale chováním a smysly, jak to shledáváme u lidí lysých, valně pokročilý, podle rady svých věrných správu knížetství svého vedl, chtěli někteří páni v zemi této, obdrževše přednější úřady, aby se všecko dle vůle jejich řídilo. A když toho dosáhnouti nemohli, jednali skutečně o tajných schůzích řkouce, že špatně sobě zvolili pána, který otěže takového knížetství řídit neumi. A když se někteří nešlechetníci byli uradili, utekli do Moravy, někteří ke knížeti Kunratovi, jiní k Otovi, jiní k Vratislavovi a užívajíce k té ohavnosti Vladislava, syna Soběslavova, Spytnéva a Lupolda, synů knížete Bořivoje, zvolili si, ač bůh jinak byl ustanovil, knížete Kunrata za vévodu, který s tím srozuměn byl. Vida to kníže Vladislav, poslal k radě některých pánů sobě věrných, kteří majice bázeň boží před očima při něm zůstali, posly k panu Kunratovi a k panu Vratislavovi a rozkázal napomenouti je, aby pamětli jsouce věrnosti přisahou mu slibené, země,

zlaum nuntios mittit precipiens, qui eos moneant, quatinus terras, quas ab eo habent, fidei ei sub iuramento promisse memores, in pace teneant, nec illorum exulum¹⁾ prauo consilio acquiescant. Domnum autem Heinricum, Morauiensem episcopum, in quo plurimum eius pendebat consilium, ad Ottonem, principem Olomucensis provincie, mittit, cuius consilio patrium ei principatum reddiderat et eum monet et fraterne rogat, quod tante gratie eius non sit inmemor, quod nullo eius preueniente merito, sed sola eius gratia ducem tanti ducatus eum constituit, et quod consilio domni Chonradi et eorum, qui ad eum de Boemia confugerant, nullomodo acquiescat, sed pro honore eius armis et uita tuendo, secundum quod debet, stet fideliter. Quod si facere uelit, ei promittit, quod quamdiu uiuet, pro honore suo tuendo gladius suus, si opus esset, ei non deerit. Ipse autem tanti presul, tantum patris et aliorum prudentum uirorum spreto consilio more Roboam iuuenum audiens consilium supradictis uiris adhesit nefariis. Quid plura? princeps Chonradus inuisibiles gunos, uidelicet ducatum Boemie, mente concipit et tantos aspirat obtainere honores. Fortissimi undique parantur exercitus; dux Waladizlaus ne tantum ducatum, uidelicet Boemie, amittat, Conradus, ut eundem ducatum obtineat, quod nec pater eius mente aspirare ausus est, sacrilego ausu contra dominum suum arma sumit. Eis introitus Boemie patuit, sed dum fere in medium Boemie peruenissent, eos dux Waladizlaus ultra procedere non patitur, sed in monte, qui Vizoca dicitur, eis cum exercitibus plurimis occurrit²⁾.

Aduenit itaque VII Kal. Mai dies illa, dies luctus et miserie, dies, in qua in Boemia plus quam ciuale bellum ortum est, dies, in qua dux Waldizlaus cribrauit sibi fideles sicut triticum. Cum etenim uexilla rosea, signa bellica, sibi inuicem iam de prope minarentur uictoram, quidam nobiles perfidi, quia nondum fex eorum erat exinanita, in ipso congressu de exercitu predicti ducis W[ladizlai] effugiunt, signa conducta dantes et sese alta ueoce esse iam per omnia uictos clamantes. Quid igitur? dux Wladizlaus et fra-

teré od něho mají, v pokoji drželi a zlé rady těch uprchliků nedbali. Pana Jindřicha, biskupa moravského, jehož rada velmi u něho vážila, poslal k Otovi, knížeti kraje Olomuckého, jemuž k radě jeho vrátil byl knížetství otcovské a napomínil jej a prosil bratrsky, aby nebyl takové milosti jeho nepamětliv a že ne pro nějakou jeho zásluhu ale z pouhé své milosti učinil jej knížetem takového knížetství, a aby se nijakž nedržel rady pana Kunrata a těch, kdo k němu z Čech utekli, nýbrž aby při něm stál věrně, zbraňmi a životem jej chráně, jak to býti má. A to kdyby učiniti chtěl, slibil mu, že jak dlouho bude žiti, k ochránění cti meč jeho nikdy mu nebude scházeti. Ten však opovrhnuv radou takového biskupa, takového otce a jiných mužů moudrých vyslechl jako Roboam radu mladých a přidržel se nešlechetných mužů napřed zminěných. Co vice? kníže Kunrat vštípil si do myslí neviditelné přeludy, totiž věvodství české, a snažil se dosíci takového hodnosti. Přeslná s obou stran vystrojovali vojska, kníže Vladislav aby takovéhoto knížetství t. j. Čech neztratil, Kunrat, aby knížetství toto obdržel, o něž ucházeli se ani otcí jeho v myslí nepřipadlo, chopil se zlopověstně zbrani proti pánu svému. Přichod do Čech stál jim otevřen, ale když skoro až do prostřed země přišli, nedal jim kníže Vladislav dále tahnouti, ale na hoře, která Vysoká služuje, postavil se jim s přečetnými voji svými naproti.

I přišel tedy den 25 Dubna, den to smutku a bědování, kterého vznikl v Čechách boj více než občanský, den, kterého kníže Vladislav přesil si své věrné jako pšenici. Neboť když mu růžové korouhve, znamení to jeho válečná, jižjiž blízké vítězství věstily, dali se někteří věrolomní pánové z vojska dotčeného knížete Vladislava v okamžiku útoku na útěk, dávajíce jistá umluvená znamení a volajíce velkým hlasem, že již jsou docela přemoženi; neboť nebyl z nich kvaz ještě docela vyčistěn. Co tedy? kníže Vla-

¹⁾ To se stalo r. 1130. — ²⁾ r. 1137. — ³⁾ constuxit 1. — ⁴⁾ Waldizlaus 1.

¹⁾ exilium 1. — ²⁾ V Časlavsku od Kutné Hory k západu mezi Suchdolem a Malešovem. Srov. Palackého Dějiny nář. Čes. I, 2, str. 29.

tres eius, quod inter tam perfidos homines facere possunt, faciunt; exercitus ipsius Conradi ut leones fortiter irruunt et sic per medium hostiles exercitus eos uiriliter cedentes transeunt et plurimis ex parte sua amissis et plurimis ex aduersa parte occisis cum suis, qui secum remanserant, et cum domino Heinrico, episcopo Moraviensi, sibi fidelissimo Pragam redeunt. Nec mirum, hoc etenim uarius belli euentus exposcit. Ibi quantam fidem erga ducem dominum suum comes Velzlaus habuerit et comes Casta et comes Smilo cum filiis suis et Ben[essius] ceterique nobiles, alii morte, alii autem sanguinis effusione pugnando pro patria ostenderunt. Dux itaque W[ladizlaus] firmata predicta ciuitate fratrem quoque suum Thebaldum in ea cum domna Gertrude, uxore sua, cui maxime in hoc articulo confidebat, cum quibusdam militibus ualde bellicosis pro tuenda ciuitate et principali throno, quodam saxo, quod etiam nunc in medio ciuitatis [est], pro quo non solum nunc, sed etiam ab antiquo multa millia militum bello corruerunt, Prage dimisit. Heinricum uero Būdisin pro colligendo exercitu misit, ipse autem ad regem Conradum cum comite Velzla, qui ei a puericia sua fidelis extiterat, et ibi pro honore suo fideliter uite sue non parcens pugnauerat, quibusdam sibi adiunctis et cum Heinrico, Morauensi episcopo, magni consiliu uiro, maxime tunc necessario, pro petendo contra hostes auxilio uiam arripit.

Interim Conradus ciuitatem Pragam obsidione, prout plus potest, cingit et eam habere desiderans diuersis bellicis machinis inuadit. Princeps uero Tebaldis, qui pro tuenda ciuitate remanserat, cum uiris fortissimis in eos diuersos insultus faciens more Catonis pugnando pro patria, plurimis hinc et inde morte cadentibus, eam ab hostibus, qui defensores eius esse debuerunt, uiriliter defendebat. Rex autem Conradus peticioni domni ducis W[ladizlai] satisfaciens ad eius expellendos hostes collectis regalibus plurimis exercitibus uersus Pragam castra mouet regalia. Hic rumor fama uolante, qua nulla res uelocior esse potest, ad aures Conradi Moravensis cito peruenit. Ipse uero, quod eum ultra facere oporteat inscius, sagittarios colligit et eis sagittas in ciuitatem mittentibus quidam nefarius, cui reuera melius erat, si natus non fuisset,

dislav a bratří jeho činili, co mezi takovými nevěrnými lidmi činiti se dalo: jako lvové vrhli se statně mezi voje Kunratovy a tak prostředkem řad neprátelských mužně je potírajice prošli a ztratitše mnohé na straně své a pobivše jiné na straně protivné se svými, kteří při nich zůstali a s panem Jindřichem, biskupem moravským, vždy jim věrným, do Prahy se vrátili. Není také divno! neboť toho vyžadoval nejistý výsledek války. Tam, jak knížeti a pánu svému oddáni byli, župan Velislav a župan Casta a župan Smil se svými syny a Beneš a ostatní pánové ukázali v boji pro vlast, jedni smrti, jiní prolitím krve. Kniže pak Vladislav opevnil zmíněný již hrad a zanechav v něm bratra svého Děpolda s paní Kedrutou, manželkou svou, již v přičině té nejvice důvěroval, jakož i s některými udatnějšími rytíři k obraně hradu a knížecího trůnu, jakého si to kusu kamene, který i nyní u prostřed hradu stojí a za nějž nejen nyní ale již v dávných dobách tisícové a tisícové vojinů v boji bylo padlo, a opustil Prahu. Jindřicha poslal do Budíšina sbírat vojsko, sám však přibrav k sobě některé věrné, odebral se ku králi Kunratovi prospiti o pomoc se županem Velislavem, jenž mu zachoval od dětinství věrnost a onde pro jeho čest nešetře života svého bojoval, jakož i s Jindřichem, biskupem moravským, mužem velemoudrým a tenkráte mu tuze potřebným.

Mezi tím skličil Kunrat hrad Pražský, jak jen mohl, obléžením a chtěje se v držení jeho dostatí, činil na něj útok rozličnými přístroji válečnými. Ale kníže Děpolt, který byl zůstal k ochraně hradu, bojuje jako Kato pro vlast činil proti nim s nejudatnějšími muži rozličné výpady, a ač s obou stran přemnoži smrti sešli, hájil jej mužně před těmi neprátely, kteří obhájci jeho měli být. A král Kunrat vyslyšev prosbu pana knížete Vladislava a chtěje vytisknouti jeho neprátely sebral četné voje královské a táhl s nimi ku Praze. Zpráva o tom letem zvěsti, nad nějž nic nemůže být rychlejšího, dostala se brzy k uším Kunrata moravského. Tento nevěda, co by mu daleké bylo činiti, sebral střelce, a když ti šípy do hradu metali, jistý nešlechetník — jemuž by lépe bylo bývalo, kdyby se byl nenarodil — připevniv uměle oheň k svému šípu,

sagitte sue igne per artem adjuncto eam uersus monasterium sancti Uiti dirigit, que tecto monasterii affixa predictum monasterium incendit. Et sic hoc malum antiquo hoste operante predictum monasterium cum maximo thesauro et plurimis ecclesiis combustum est. Monasterium autem sancti Georgii non solum combustum, sed et funditus euersum fuit.

Dum talia geruntur, rex Chonradus, duce Wladizlao armata manu ei uiam preparante Boemiam intrat. Quod Chonradus audiens ei armata manu parat occurrere, exploratores ad explorandum, eorum quanta sit multitudo et utrum eis possint occurrere, uersus Plzen castrum dirigit. Qui cum usque ad campestria ultra Plzen perueniunt, tantam multitudinem exercituum conspicunt, quod sole super clipeos eorum deauratos et super loricas eorum et galeas refulgente omnia montana adiacentia resplendere uidebantur. Quod cum domino suo referunt, Conradus exercitus suos ad pugnandum animat, tanquam contra regem Conradum bellaturus, verumtamen tuciori utens consilio in medio noctis silentio de Boemia fugam iniit. Nec mirum! mors etenim in tali articulo uel gladio uel pedibus uitanda est. Ceteri autem eius complices, qua quis potuit, de Boemia fugam iniit et sic desiderati honoris nichil inuenerunt in manibus suis. Rex autem Conradus Wissegard ueniens cum processione in die sancto pentecostes¹⁾ honeste suscipitur et honestissime a duce Wladizlao et domina Gertrude sua sorore, predicti ducis coniuge, Teuthoniam feliciter revertitur.

Anno dominice incarnationis MCXLIII dux Wladizlaus, illate sibi iniurie non immemor, collectis exercitibus prouinciam Conradi Morauensis, eius respondens meritis, ingreditur, ubi eius exercitus nimiam capientes predam cum his, que deuastare uel secum asportare non poterant, tam eius prouinciam, quam fratrī²⁾ eius Wratislai crudeliter comburunt. Videris autem dux Waldizlaus, quod hoc placeret Boemis, apposuit eisdem flagellis cedere Ottonem. Et sic tota Moravia deuastata cum nimia³⁾ preda Bohemiam

namířil jej naproti klášteru sv. Vita, kde na střeše uvázl a jmenovaný klášter zapálil. A tak zlo to dábilem spůsobeno, a řečený klášter s ne-smírnými poklady a více kostely shořel jest. Klášter však sv. Jiří nejen že jest shořel, ale i do základu byl jest vyvrácen.

Mezi tím, co se toto dalo, přitáhl král Kunrat do Čech, při čemž mu kníže Vladislav s ozbrojenou mocí cestu klestil. Uslyšev to (kníže) Kunrat, strojil se tahnouti s vojskem proti němu a vyslal vyzvědáče k hradu Plzenskému, aby vypátrali, mnoho-li je nepřátel a mohl-li by se s nimi setkat. Když ti přišli až na pláně za Plzeň, uželi tak četné voje, že od jejich štitů pozlacených, od jejich brnění a přilbic sluncem osvětlených sousední hory třptytiti se zdaly. A když to pánu svému oznámili, dodával Kunrat vojsku svému zmužlosti k boji, stavě se, jakoby proti králi Kunratovi do pole tahnouti chtěl, ale poradiv se s jistím u prostřed ticha nočního dal se na útek z Čech. Není divu! neboť v takovém případu ujdeme smrti buď mečem nebo nohami. Ostatni pak jeho souspičenci utekli z Čech, kam kdo mohl, a tak nedošli z rukou jeho žádné očekávané odměny. A král Kunrat přised na Vyšehrad byl v svatý den Letnic v průvodu od knížete Vladislava a paní Kedruty, své sestry, manželky řečeného knížete, co nejpočestněji přijat, a vrátil se pak šťastně do Němec.

Léta po vtělení páne MCXLIII kníže Vladislav nejsa nepamětliv urážky sobě učiněné sebral vojsko a chtěje oplatiti Kunratovi Moravskému, jak si byl zasloužil, vtrhl do území jeho, kde jeho voje nesmírnou učinili kořist a spálili ukrutně vše co zkaziti anebo s sebou vziti nemohli, jak v území Kunratově tak i bratra jeho Wratislava. A když viděl Vladislav, že se to libi Čechům, umínil si ještě i Otu téměř biči zmrskati. A zpustošiv tak celou Moravu vrátil se s nesčíslnou kořistí do Čech a odmínil

¹⁾ Sv. Ducha bylo r. 1142 dne 7 Června. — ²⁾ Wratislav nebyl bratr Kunratův, ale jen bratranc. O přibuzenství tom v. Palackého Děj. nár. Českého, I, 2, str. 341. — ³⁾ Tu v původním rukopisu schází list a musel se text vyplnit z opisu.

revertitur et post tot labores suos milites electos per arma probatos plurimis ditavit beneficiis.

Anno dominicae incarnationis MCXLIII princeps Otto cum¹⁾ fratre suo²⁾ Wratizlao³⁾ sese contra dominum suum ducem inique egisse recognoscentes⁴⁾, relicta temeritate Conradi fratris sui, per interventum domini Henrici, Moraviensis episcopi, gratiam⁵⁾ ducis Wladislai, colla sua eburnea gladio suo submittentes, acquirunt et provincias suas licet devastatas habere permittuntur. — Eodem anno Welizlaus⁶⁾ comes, Trojanum filium habens unicum optimae indolis, a duce Wladislao Wissegradensi⁷⁾ donatur⁸⁾ castro, quod⁹⁾ usque ad finem vitae suae obtinuit.

Anno dominicae incarnationis MCXLV dominus Henricus, Moraviensis episcopus, causa orationis una cum principe Ottone Romam iter arripuit, quem Conradus Moraviensis sub simulata pace et amicitia in exitu terrae illius convenit et, ut per eum gratiam domini ducis Wladislai obtainere valeat, suppliciter orat, et sic ad telonium Vzobren¹⁰⁾ ante ecclesiam eum dulcissima allocutione circumveniens, tanquam de omnibus, quae ad pacem sunt, secundum consilium ejus finem facturus, ad proprias sedes revertitur. In primo autem noctis silentio ipse cum suis nefariis complicibus, tanquam contra hostes loricis et ceteris bellicis armatur instrumentis, et sic ad praedictum pastorem suum vel occidendum vel capiendum progreditur. Et cum jam ad ipsam villam, in qua episcopus tanquam de pace securus dormiebat, processissent¹¹⁾, solo ibi rivulo satis diffici transitu eos impediente, quidam spiritum domini habens, quod praedictus episcopus posset evadere, signum dans, carmen bellicum incipit. Eo auditio primo Mukar, Grisii ordinis monachus, eum silentium tenentem excitat, et ut cito mortem evadat, clamat et solummodo¹²⁾ pelliculis, quibus tunc coopertus erat, vestitum et vilibus calceatum calceolis, quidam de suis viri timorati ultra¹³⁾ sepem do-

po tolika namahánich vyvolené a v zbrani osvědčené vojiny své přečetnými milostmi.

Léta po vtělení páně MCXLIV kníže Ota a bratr jeho Vratislav poznavše, že nešlechetně se měli k vévodovi, pánu svému, oddělivše se od zpupného Kunrata, bratra svého, obdrželi prostřednictvím pana Jindřicha, biskupa moravského, milost od vévody Vladislava, před jehož meči sklonili tvrdé své vazby; a dovoleno jim podržeti jich území, arcif popleněná. Téhož roku župan Velislav, který měl jediného syna jmenem Trojana velmi nadaného, obdarován od knížete Vladislava hradem Vyšehradem, jež až na konec svého života podržel.

Léta po vtělení páně MCXLV⁰ pan Jindřich, biskup moravský, dal se z příčiny pobožnosti na cestu do Říma s knížetem Otou; k němu přidružil se bliž hranic oné země Kunrat Moravský, ukazuje na oko mír a přátelství, a pokorně ho prosil, aby se zaň u knížete Vladislava přimluvil, aby u něho mohl dojít milosti. A tak u celnice Úsobrnské před kostelem sliboval biskupovi, klamaje ho lahodnými řečmi, že rád vše učini, co by dle rady jeho vedlo ke smíření, a odebiral se pak k svému domovu. Ale když nastalo první ticho noční, sebral se i se svými boháprázdnými pomocníky a ozbrojiv se brněním a jinými nástroji válečnými jako proti nepřítele, šel na biskupa, chtěje ho buď usmrtni nebo zajmouti. A když přiblížili se již ke vši, v niž biskup jakoby byl v bezpečí, v spánku byl pohroužen, a toliko potok, jež bylo nesnadno přebřísti, jim překážel při přejiti, tu jeden jako z vnuknutí božího, aby ušel řečený biskup nebezpečenství, jal se zpivati na znamení piseň válečnou. To uslyšev nejdřív Mukař, mnich rádu šedivého, vzbudil pokojně se chovajícího biskupa a volal na něj, aby rychle smrti bleděl utéci, a někteří ze zbožných průvodců jeho oděvše jej jen v kožešiny, jimiž byl ukryt, a v chartrné škorně pomohli mu přes plot u domu. A po-

¹⁾ unacum 2. — ²⁾ nemá 3. — ³⁾ Vratislav nebyl bratr Oty. O příbuzenství jejich srov. Palackého Dějiny nář. Čes. I, 2, str. 341. — ⁴⁾ recognoscere 3. — ⁵⁾ gratia 3. — ⁶⁾ Welizlaus 2. — ⁷⁾ Wissegrado 2. — ⁸⁾ donatus 2. — ⁹⁾ quo 3. — ¹⁰⁾ Úsobrno, někdy sídlo župní, nyní ves v soudním okresu Jevíčském; teloneum vel Zobrem čte opis 2. O útoku tom viz Šemberovo pojednání: O úkladném útoku, jež učinil Kunrat na Olom. biskupa Jindřicha Zdička v Časop. Mus. král. Českého r. 1875. — ¹¹⁾ processisset 3. — ¹²⁾ solum 2. — ¹³⁾ ultimum 3.

mus jaciunt, qui parum inde progrediens inter fruteta et algores nivium se in orationibus jacit. Illi autem gravi impetu thalamum eius ingrediuntur, eiusdem ordinis ibidem quosdam regulares canonicos inveniunt, ex quibus quendam Lucam nomine, ipsum putantes episcopum esse, gladiis caedunt, sed cum eum non esse comperiunt, ei colaphos et plurimas alapas superimponentes cum ceteris fratribus spoliatum semivivum relinquunt. Quidam¹⁾ autem curiam cum facibus, ne evadere posset, circumdecederant, equis brachia eius calcantes et ardentes carbones super eum²⁾ de facibus excutientes, eum angelo dei³⁾ bono coelitus protegente in dumetis videre non potuere. Dux autem scelesti exercitus domos comburi praecipit, ut si qua⁴⁾ absconditus lateat, comburatur. Sed postquam eum evasisse sciunt, pecuniam, cum qua Romam erat iturus, capellam, palefridos, militum dextrarios, pauperum jumenta, eorum possessores, prout quisque poterat, spoliantes diripiunt et tanquam fausta⁵⁾ victoria potiti maximo foco in medio curiae positio ducem suum circumstantes diversis poculis, quae ibi invenierant, post tantos sese labores reficiunt et admodum, quod votum suum non expleverant, tristes⁶⁾ inde recedunt.

Quod si pastor bonus manus ovium suarum sic non evassisset, quem affectum oves erga eum habeant, effectus ostenderet. Post has vero miseras, dum quidam rusticus boves suos media nocte quaerens ad locum, in quo praedictus episcopus latitabat, pervenisset, eum episcopus de familia sua esse cognoscens clanculo vocat⁷⁾ et ut patrem suum Guozdlam⁸⁾ nomine cum aliquo runcinulo⁹⁾ aut jumento, si fieri possit, ei adducat, rogat¹⁰⁾. Qui cum hoc patri referret, domini sui miserti et super eo misericordia moti jumentum, quod habebant, secum adducunt et ipso rogante, quod citius eum extra terram educant, pro ocreis pedes tanti principis faeno circumdantes et vesticulis¹¹⁾ suis rusticalibus eum vestientes super jumentum eum imponentes per devia et pessimos algores nivium usque Lutomis cum magno labore deducunt, et sic diversa peri-

odešed pak něco málo dále ukryl se mezi křovim a v návějích sněhových a jal se k bohu modliti; oni ale vrazivše hlučně do ložnice jeho, nalezli tam několik mnichů téhož rádu, z nichž jednoho jmenem Lukáše, jež měli za biskupa, meči posekali. Ale když viděli, že to není on, zřeckovali a zpoličkovali jej a polomrtvého a obraného a oloupeného zanechali s ostatními. Někteří obstoupili dvůr s hořicemi pochodněmi, aby nemohli výváznouti, koni po rukou mu řapali a z pochodní hořící jiskry na něj sypali; ale nemohli ho uviděti v rošti, neboť anděl páně chránil jej s nebes. A vůdce boháprázdného vojska rozkázel spáliti všecka stavení, aby biskup, byl-aby snad někde ukryt, uhořel. I znamenajíce, že jim biskup ušel, pobrali penize, jež měl na cestu do Říma, oloupili jeho kapli, vzali koně tažné, i jizdné rytiřův, dobytek poddaných a odejmuli majitelům včetně těch, co kdo mohl, a jakoby se byli dodělali šťastného vítězství, udělali velký oheň u prostřed dvora a stojice kolem svého vůdce připijeli si z číš tam nalezených, po takovémto namáhání se občerstvujice, a ovšem pak, poněvadž nedosáhli, čeho chtěli, s tváří smutnou odešli odtud.

Kdyby byl pastýř dobrý z rukou oveček svých takto nevyvázl, bylo by se ukázalo, jak mu jsou ovečky jeho příchylny. Když pak po takovémto nebezpečenství jistý sedlák hledal v prostřed noci své voly a až k tomu místu přišel, kde biskup uschován ležel, a biskup poznal, že jest to jeden z jeho lidí, zavolal jej potichu, prose ho, aby otce svého Hvozdlu s nějakým koníkem neb dobytčetem, ač může-li to být, přivedl. Ten jak to otcí řekl, smilovali se nad pánum svým a litujice ho přivedli s sebou dobytče, které měli, a poněvadž prosil, aby ho co nejrychleji ze země vyvedli, místo obuvi ovinuli senem nohy takového pána a oděvše jej v své šaty selské posadili jej na soumara a dopravili jej s velkým namáháním všelijakými nescestimi a závějemi sněžnými do Litomyšle. A tak ušel dobrý ten muž pomoci boží všelijakými

¹⁾ Eandem 3. — ²⁾ eam 3. — ³⁾ domini 2. — ⁴⁾ quo 3. — ⁵⁾ funesta 2. — ⁶⁾ testes 3. — ⁷⁾ vo-
cans 3. — ⁸⁾ Tak 3 v textě, po straně ale má Gvozdlus; Gvozdlam 3. — ⁹⁾ vehicula 2. — ¹⁰⁾ nemá 3. — ¹¹⁾ vestiunculus 2.

¹¹⁴⁵ cula mortis vir bonus, eum dextera dei protegente, evadit. Hi autem rumores¹⁾ cum ad aures domini ducis Bohemiae Waladizlai pervenient, de illatis tanto viro calumniis dolet et ad eum consolandum cum palefridis et aliis necessariis nuntios dirigit, ipse quoque ei cum militia pro tutela occurrens eum Pragam deduxit. Nec mirum! eum etenim tanquam virum bonum et patrem spiritualem diligebat.

¹¹⁴⁶ Anno dominicae incarnationis MCXLVI praedictus episcopus querelis de illatis sibi calumniis domino Waladizlao peractis Romam pro eadem causa movet et de eadem causa querimoniis domino papae Eugenio²⁾ delatis, de excommunicatione Conradi ab ipso apostolico facta³⁾ literas deportat et eum Pragae ex parte domini apostolici et sua cum suis complicibus excommunicat. Hoc facto⁴⁾ dux Waladizlaus collectis exercitibus suis terram Conradi intrat et eam⁵⁾ villas comburens miserabiliter devastat, castrum munitissimum Znogem obsidione circumdat et plurimis peremtis optata potitur victoria. Castrum etenim praedictum in manus ejus⁶⁾ traditur, ipse autem tam nobilium quam pauperum misertus⁷⁾, eos cum suis omnibus illaesos exire permittit⁸⁾. In tantis autem miseriis constitutus ad dominum regem Conradum se confert et⁹⁾ ut pro restitutione suae terrae ducem Bohemiae roget, eum suppliciter expostulat. Cuius precibus dux commotus¹⁰⁾ Conrado terram licet devastatam restituit. — Eodem anno felicis memoriae dominus Alexander¹¹⁾, frater domini Danielis, Pragensis praepositi, ad imperatorem Graeciae¹²⁾ a duce Waladizlao dirigitur, et ibi feliciter in bona confessione in festo sancti Lucae evangelistae¹³⁾ migravit a seculo.

¹¹⁴⁷ Anno dominicae incarnationis MCXLVII nimia commotio christianorum ad defendendam Hierosolitanam ecclesiam contra regem Babylonum facta est. Rex namque Franciae Ludovicus¹⁴⁾ prior omnibus per praedicationem domini Bernardi Clarevallensis abbatis, bonae conversationis viri, qui etiam¹⁵⁾, ut ejus praedicatio

kému nebezpečí smrti. Když pak se o tom do staly zprávy k uším knížete českého Vladislava, litoval ho, že se stalo takové pohanění takovému muži, a poslal mu pro útěchu naproti posly s koni a jinými potřebami, sám pak jel mu vstříc s vojskem pro ochranu a přivedl ho do Prahy. Není se také diviti; neb si ho vážil jako dobrého muže a co duchovního otce svého.

Léta po narození pána MCXLVI řečený biskup požalovav knížeti Vladislavovi pro křivdu sobě spůsobenou, obrátil se za touze přičinou do Říma, vedl tu stížnost u pana papeže Eugenia, a obdržev list o tom, že Kunrat od papeže sama dán byl do klatby, vrátil se s ním do Prahy a prohlásil tu se strany papeže i se strany své klatbu na něho i na jeho pomocníky. To když se stalo, kníže Vladislav sebrav vojsko vtrhl do země Kunratovy a spáliv tu mnoho vesnic a zhoubiv zemi nelitostně oblehl hrad přepevný Znojem a zbij mnohé dosábl žádoucího vítězství. Neboť jmenovaný hrad odevzdán do rukou jeho; on však slitovav se jak nad pány tak i nad oboecným lidem, dovolil jim bez polromy vytáhnouti. Kunrat pak odebral se v těchto trampotách ku králi Kunratovi prosit ho, aby se přimluvil u knížete českého za vrácení mu jeho země. I hnút jsa přimluvou jeho vrátil kníže Kunratovi zemi, ač velmi popleněnou. Toho roku poslan byl od knížete Vladislava k císaři řeckému blahoslavené paměti Alexander, bratr pana Daniele, probošta pražského, kde šfastně odebral se z tohoto světa v den sv. Lukáše evangelisty.

Léta po vtělení pána MCXLVII stalo se ohromné hnuti křesfanů za přičinou obhájení kostela Jerusalemského, kteří králi babylonskému. Neboť král francouzský Ludvík, hnút byv kázáním pana Bernarda, opata z Clerveaux, muže bohabojného, o kterém se vypravovalo, že modlitbami svými i mnoho nemocných uzdravil,

¹⁾ memores 3. — ²⁾ Eugen III byl papežem od r. 1143—1153. — ³⁾ To se stalo r. 1145, dne 5 Čna. Srov. Erben, Regesta I, str. 113. — ⁴⁾ pacto 3. — ⁵⁾ in ea 3. — ⁶⁾ eis 3. — ⁷⁾ miseretur 3. — ⁸⁾ permisit 3. — ⁹⁾ et pro rest. — rogat ac eum 2. — ¹⁰⁾ motus 2. — ¹¹⁾ Ten byl proboštem Vyšebrodským a kancléřem knížete Vladislava. Srov. Dobner, Mon. III, 18 Necrol. Boh. při 18 říj. — ¹²⁾ Manuel Comnenus. — ¹³⁾ 18 října. — ¹⁴⁾ Ederich 3. — ¹⁵⁾ et 3.

apud homines rata haberetur¹⁾, plurimos aegros orationibus suis sanare referebatur, commonitus crucem cum plurimis terrae suae ducibus, comitibus, primatibus et baronibus in nomine domini ultra mare assumpt²⁾). Cum autem ejusdem viri praedicatio tam literis quam viva voce ad dominum Conradum regem pervenit, ob amorem domini cum infinita regni sui militia contra paganos dimicaturus crucem ultra mare assumpsit. Cum haec itaque praedicatio supra memorati viri per epistolam transmissa ad³⁾ aures domini Vladislai ducis Bohemiae et ad ejus principes et primates pervenisset⁴⁾, et coram eo et episcopo⁵⁾ et clero et populo in publico lecta fuisse, supradictus dux intra cordis sui secretum compunctus, ob amorem domini in remissionem criminum⁶⁾ suorum cum fratre⁷⁾ suo germano domino Henrico et cum patre suo domino Spitegneo⁸⁾ et cum plurima procerum suorum⁹⁾ militia, fratri suo juniori domino Theobaldo, viro prudenti, et¹⁰⁾ in armis strenuo, ducatus sui gubernacula relinquens, ultra mare iturus et contra paganos pugnaturus crucem assumpsit. Dominus autem Henricus, Moraviensis episcopus, pro nomine Christi cruce assumpta cum plurimis Saxoniae episcopis et plurima Saxonum militia ad fidem christianam pro convertendis Pomeranis Pomerani adiit. Verum ubi ad metropolim eorum Stethin¹¹⁾ nomine pervenient, illud prout possunt armata militia circumdant. Pomerani autem crucis super castrum exponentes legatos suos una cum¹²⁾ episcopo suo nomine Alberto, quem dominus felicis memoriae Otto, Bambergensis ecclesiae episcopus, qui primo eos ad fidem christianam convertit, eis dederat, ad eos mittunt, quare sic armata manu venerint, causam exquirunt¹³⁾. Si pro confirmanda fide christiana venerunt, non armis sed praedicatione episcoporum hoc eos facere debuisse referunt. Sed quia Saxones potius pro auferenda eis terra quam pro fide christiana confirmanda tantam¹⁴⁾ moverant militiam, episcopi Saxoniae hoc audientes cum Ratibor¹⁵⁾ principe et cum Alberto

¹⁾ habeatur 2. — ²⁾ assumpt 2. — ³⁾ ad aures — Boh et nemá 3. — ⁴⁾ Srov. Erbenova Reg. I, 119. — ⁵⁾ episcopis 3. — ⁶⁾ omnium 3. — ⁷⁾ fr. suo — suo nemá 3. — ⁸⁾ syn Bořivojáv. — ⁹⁾ nemá 3. — ¹⁰⁾ nemá 3. — ¹¹⁾ Schetin 3; Stethin 2. — ¹²⁾ Misto una cum má 3 jen cum. — ¹³⁾ inquirunt 2. — ¹⁴⁾ tantum 3. — ¹⁵⁾ Kadibor 2.

¹¹⁴⁷ terrae illius episcopo consilio de his, quae ad pacem sunt, habito, plurimis amissis militibus, una cum principibus suis ad propria redeunt. Ubi etenim dominus non fuit in causa, bono fine terminari difficultimum fuit. Princeps autem Theobaldus terram a fratre suo sibi commissam, latrones, praedones, ecclesiarum vastatores, pauperum oppressores, quosdam suspendio, quosdam diversis poenis cruciando, interficiendo, feliciter gubernabat. Interea Zobezlau, filius Zobezlai ducis, qui exil in Thevthonicis manebat partibus, audiens fratrem¹⁾ suum, ducem Bohemiae, tam longam viam arripuisse, paternum ducatum affectans, Bohemiam cum suis, quos habebat, intrat et dulcibus verbis et promissionibus quos poterat sibi allicit. Quod cum domino Theobaldo fuisse relatum, diversas insidias, ut eum caperet, ponit, ad ultimum eum in quadam villa ultra Uzdic²⁾ cum magna militia³⁾ de nocte circumvenit et tandem in quadam curia captum Pragam deducit et in turri majori et⁴⁾ firmiori positum usque ad ducis Waladizlai adventum custodibus fidelibus tradit.

¹¹⁴⁸ Anno dominicae incarnationis MCXLVIII rex Conradus et Ludevicus, rex Franciae, de expeditione, quam contra Turcas habuerant⁵⁾, plura militia suorum ferro peremta, alia a Turcis captiuita⁶⁾, ad propria redeunt. Nec mirum! etenim frangit deus omne superbium. Predicti namque reges cum uxoribus suis, aliquae barones consortia muliercularum non repudiantes⁷⁾ talem uiam arripuerunt, ubi plurime deo abhominabiles oriebantur spurciciae. Non autem bene conueniunt, nec in una sede morantur arma bellica et muliercularum contubernia. Eodem anno dux Wlad[izlaus] de eadem expeditione reuertitur, in qua Juriik eius agaso, uir nobilis et strennus, filium nomine Juriik habens unicum optime indolis, cum aliis plurimis imperfectus est. Bartholomeus autem, predicti ducis cancellarius, cum plurimis aliis a Turcis captus est, de quo nichil plus certi scire potuimus. Predictus autem dux per Ruziam ad propria remeans dominum Spitigneum, fratrem suum patruellem, pro quibusdam

přivésti věc k dobrému konci, když se o boha nejedná. Kniže Děpolt spravoval statně zemi od bratra mu svěřenou vymiceje vražedníky, loupežníky, kostelů pustošitele a chudých utiskovatele, dávaje jedny věseti, jiné pak všeckými tresty trýzniti. Mezitím když Soběslav, syn knížete Soběslava, který žil u vyhnanství v Němech, uslyšel, že se bratr jeho, kníže český, dal na tak dalekou cestu, zatoužil po otcovském knížetství, vešel do Čech se svými, jež při sobě měl, snaže se sladkými slovy a sliby přilouditi k sobě koho mohl. To když bylo knížeti Děpoltovi oznámeno, učinil všeliké nástrahy, aby jej zajal; konečně jej v jedné vsi za Zdicemi v noci valným vojskem obkličil, v jednom dvoře jal a do Prahy odvedl. Zde jej uvrhl do velké a pevné věže a dal jej věrným strážcům opatrovati až do navrácení knížete Vladislava.

Léta po vtělení pána MCXLVIII⁰ král Kunrat a Ludvík, král francouzský, vrátili se domů z výpravy, již předsevzali proti Turkům; neb velká část vojska jejich padla mečem, jiní od Turků byli zajati. Není také divno; neb bůh počítuje vše, co jest pyšno. Neb napřed jmenovani králové vydali se na cestu s manželkami svými, jiní pak pánové neštítili se zacházeti s nevěstkami; a tak se rodily tam přemnohé neřády bohu zošklené; a nedobře se k sobě hodi a na jednom mistě snášeji zbraně válečné a obcování s nevěstkami. Téhož léta vrátil se kníže Vladislav z téže výpravy, na níž zahynul s mnohými jinými Jiřík, jeho maršálek, muž vzněšený a udatný, majici syna jediného velice schopného jménem Jiříka. Bartoloměj pak, kancléř řečeného knížete, byl s mnohými jinými od Turků zajat, a o něm nemohli sme se nic jistého více dovděti. Řečený však kníže vraceje se skrze Rusko domů, zajal bratrance svého Sptyhněva pro některé jeho výtržnosti a uvrhnuv jej do

¹⁾ patrum má Pulkava. Soběslav byl syn Soběslava I r. 1140 zemřelého. — ²⁾ Uzdic 2. — ³⁾ laetitia 3. — ⁴⁾ nemá 2. — ⁵⁾ habuerunt 2. — ⁶⁾ Slovem tímto začíná zase text rukopisu strahovského. — ⁷⁾ Tak nadepsáno nad řádkem nad slovem declinantes.

suis excessibus captum et uinculis astrictum, genero suo firmissime custodiendum tradidit. Qui cum maximo gaudio tam ab episcopis, quam ab nobilibus suis honestissime Prague susceptus filium Zobezlai in castrum Primda firmissime custodiendum transmittit. — Eodem anno Otto VI Idus Julii obiit, pro quo Daniel¹⁾ IV Kal. Augusti eligitur et II Kal. Februarii Mogontie magnifice susceptus in episcopum consecratur²⁾.

Anno dominice incarnationis MCXLVIII Waladizlaus, dux Polonie, collecta maxima³⁾ tam Sarracenorum quam Rutenorum multitudine, Poznan, fratris sui Bolezlai ciuitatem, obsidet. At Bolezlaus cum Meskone, fratre suo iuniore, plus in deo quam in numero hominum spem ponens, tantam multitudinem eorum militia ferro agreditur, et maxime Sarracenos et Rutenos cede crudeli prosternens⁴⁾ ciuitatem ab obsidione liberat, et maximam eorundem hostium cum suis rapiens predam⁵⁾ inopinata potitur uictoria. Vladislau autem ad ducem confugiens Boemie, eius consilio ad regem Conradum, cuius sororem sibi iunctam habebat matrimonio, se confert et pro restituenda sibi terra eius postulat auxilium. Rex autem Conradus militia collecta una cum duce Boemie intrauit Polonię. Poloni uero quorundam sapientum utentes consilio, regem Conradum pecunia leniunt et ad curiam eis indictam se uenturos et in eius stare mandato se promittunt. Nam quid promittere ledit? Et sic rex Conradus lenitus cum suo exule ad propria reuertitur.

Anno dominice incarnationis MCL filius Zobezlai, a suis quibusdam fautoribus castellano Bernardo de nocte imperfecto et in inferiore turris carcerem miserabiliter detruso, de carcere Prinda euasit.

Anno dominice incarnationis MCLI dominus Heinricus, Maraviensis episcopus, in senectute bona, plenus operibus bonis et elemosinis, circumstantibus fratribus plurimis et pro ipso deum orantibus, VII Kal. Julii reddit deo spiritum feliciter. Qui prout optauerat, in monasterio

želez dal jej přísně opatrovati zeti svému.¹¹⁴⁸ A když byl v Praze s velikou radostí a co nejslavněji jak od biskupa tak i od panstva svého přivítán, odesal syna Soběslavova na hrad Přimdu a dal jej přísně střežit. Téhož léta zemřel desátého dne měsice Července Ota, na jehož místo zvolen dne 29 Července Daniel, který byl 31 dne měsice Ledna v Mohuči slavně přijat a na biskupa posvěcen.

Anno dominice incarnationis MCXLVIII Vladislav,¹¹⁴⁶ kníže polský, sebrav valné množství jak Saracenů tak i Rusinů oblehl Poznaň, město bratra svého Boleslava. Avšak když Boleslav s mladším svým bratrem Meškem důvěruje více v boha než v počet svých bojovníků na toto množství nepřátelských vojů mečem udeřil a v kruté bitvě je potřel, zvláště Saraceny a Rusiny, osvobodil město od obležení a učiniv se svými na těchto nepřátelích nesmírnou kořisť dosáhl takto neočekávaného vítězství. Vladislav utekl ke knížeti českému, a k radě jeho odebral se ke králi Kunratovi, jehož sestru měl za manželku, a žádal ho o pomoc, aby mu země zase byla navrácena. Král Kunrat pak sebrav vojsko vtrhl zároveň s knížetem českým do Polska. Tu Poláci z rady některých moudrých lidí obměkčili krále Kunrata penězi a slibili dostavit se k soudu jim ustanovenému a uposlechnouti tu rozkazův jeho. Neb co škodi sliby? A král Kunrat takto byv obměkčen vrátil se i se svým uprchlikem domů.

Léta po vtělení pána MCL syn Soběslavův¹¹⁵⁰ vyvázl z vězení z Přimdy, když byli některí z přátel jeho v noci hradního Bernarda zabili a do dolejšího žaláře u věž bidně uvrhli.

Léta po vtělení pána MCLI, 25 dne měsice¹¹⁵¹ Června vrátil pan Jindřich, biskup moravský, v hodném již stáří, vykonav plno dobrých skutků a almužen, ducha svého bohu, a při tom mnozí bratří kolem něho stáli a k bohu se za něj modlili. On byl, jakož si přál, za konání vše-

¹⁾ Otec Daniele biskupa byl kanovník Magnus. Srov. Dobner Mon. III, 10. — ²⁾ Dle Jarlochova vypravování muselo se státi posvěcení Daniele dříve, a to jak se zdá due 31 Pros. 1148, což ovšem dle tehdejšího spůsobu počítání bylo na počátku r. 1149, tak že se zpráva ta dobře srovnati dá se zprávou letopisu mnicha Sázavského, který posvěcení Daniele klade k r. 1149. — ³⁾ Mezi maxima a tam položeno ještě slovo multitudine. — ⁴⁾ Původně bylo Rut cede prostravit, ale pak opraveno, jako jest výše položeno. — ⁵⁾ partem 2.

¹¹⁵¹ montis Syon, cuius maxime constructioni et tam religiosorum uirorum in ipso collocationi operam adhibuerat, sicut usque nunc rei probat exitus, cum diuersis deo precum exhibitionibus in pace sepelitur. Pro quo dominus Johannes, sanctissime uir conversationis, priusquam predictus episcopus sepeliretur, eiusdem monasterii canonicus¹⁾, in episcopum eligitur et eodem anno Maguncie consecratur. — Eodem anno domina Gertrudis ducissa ipsam suam regalem genealogiam morum honestate exsuperans, II Nonas Augusti uiam uniuersa carnis ingreditur et in eodem montis Syon monasterio, sicut optauerat, sepelitur, multa siquidem bona illi monasterio contulerat. Dux autem Wlad[izlaus], sicut diuine dispositioni placuit, sua orbatus coniuge, filium suum Adalbertum²⁾ in montem Syon et filiam suam Agnen³⁾ Doksan sacris litteris et sancte conuersationi ad erudiendvm tribuit, seniores autem filios, Fridericum et Suatopluk, militie et patrio ducatui deputat, qui utrique⁴⁾ deo id disponente unusquisque in suo ordine de die in diem melius et melius proficere ceperunt.

¹¹⁵² Anno dominice incarnationis MCLII comes Groznata, filius Ermanni comitis, bone et sanctae conuersationis uir, Jerosolimam proficiscitur⁵⁾ et casulam preciosissimam et multa donaria patriarchae et aliis sanctis patribus, archiepiscopis, episcopis, que dominus Heinricus, Moraviensis episcopus, moriens destinauerat, rogatv domni Johannis, Morauensis episcopi, fideliter deportat et eodem anno uoto, quod domino deo uouerat, fideliter expleto ad propria feliciter reuertitur.

¹¹⁵³ Anno dominice incarnationis MCLIII predictus dux Wlad[izlaus] consilio episcopi svi Danielis et aliorum terrae suaे primatum et principvm⁶⁾ domnam Juditam, specie et decore quodammodo quasi humanas formas superantem, tamquam diuinam sobolem, sororem domni Ludwici de Turinga langraui nobilissimam et honestissimam, litteris et latino optime eruditam eloquio, quod maxime domizellarum nobilium exornat decorem, sibi iungit matrimonio.

likých modliteb v pokoji pochován v klášteře Strahovském, k jehož založení a nadání vše-možně byl přispíval, jak to až podnes těcinek věci ukazuje. Na misto jeho, dříve ještě než byl řečený biskup pochován, zvolen byl za biskupa pan Jan kanovník téhož kostela, muž života velice bohabojného, který ještě téhož léta v Mohuči byl posvěcen. Téhož roku dne 4 Srpna nastoupila cestu všeho těla pani Kedruda knězna, která šlechetnosti mravů ještě nad svůj královský původ vynikala, a jest pochována jak si byla přála, v tomtéž klášteře Strahovském, jemuž byla mnoho statků darovala. Ale kníže Vladislav, ztrativ manželku, odevzdal, jakož boží prozřetelnosti se libilo, syna svého Vojtěcha na Strahov a dceru svou Anežku do Doksan, aby se naučili nábožnému životu; starší však syny určil k vojenství a k vládě, a oba, každý totiž v povolání svém, začali prospívat den ode dne vice a vice.

Léta po vtělení pána MCLII župan Hroznata, syn župana Heřmana, muž dobrého a svatého života, putoval do Jerusalema a donesl tam poctivě k prosbě pana Jana, biskupa moravského, skvostné roucho a mnohé dary patriarchovi a jiným svatým otcům, arcibiskupům a biskupům, jež jim byl umíráje odkázal pan Jim-řich, biskup moravský, a splnil rádně slib, jež byl bohu učinil, vrátil se téhož roku zase šťastně do vlasti.

Léta po vtělení pána MCLIII řečený kníže Vladislav k radě biskupa svého Daniele a jiných velmožů a pánu své země pojál za manželku Juditu, paní vzruštem a krásou takřka nad lidskou podobu vynikající a jakoby ratolest božskou, sestru to pana Ludvíka, landkraběte Durynského, vzněšenou a velmi počestnou, znalou velice umění literního a řeči latinské, což nejvíce povznáši krásu paní vysokých.

¹⁾ canonis 1. — ²⁾ Později probošt mělnický a arcibiskup salcburský. — ³⁾ Později abatyši u sv. Jiří na hradě Pražském. — ⁴⁾ utriusque 1. — ⁵⁾ proficiscitur 1. — ⁶⁾ et principvm nadepsáno nad rádkem.

Anno dominice incarnationis MCLIV rex Conradi debita carnis persoluit¹⁾, pro quo Fridericus frater suus patruelis, dux Sueue, armis strennuus, in regem eligitur²⁾, qui eodem anno plurimis suis principibus et duci Boemie Mersburk curiam³⁾ indicit, ad quam dominus dux Wladizlaus tamquam nouelle creature obaudire nolens ire rennuit, ex consilio tamen domum Danielem episcopum cum quibusdam terrae sue sapientibus ad ipsum dirigit. Interea Ovlricus, filius Zobezlai ducis, ex consilio quorundam ad nouellum regem se confert et plurimam ei promittens pecuniam, ut sibi ducatus tribuatur patrius rogit, ad quod amore pecunie facilis ei tribuitur missio. Uerumtamen dum dominus Daniel Pragensis hec animaduertit⁴⁾, ex consilio procerum, quos tunc secum habebat, eius lenit animum et eum a curia illa ad gratiam ducis Boemie secum adducit, cui castrum Gradek ultra Albim cum suis appenditiis in beneficium tribuitur.

Anno dominice incarnationis MCLV Ovlricus predictus domicellus in Polonię cum suis complicibus fugit⁵⁾. — Eodem anno Wladizlaus dux⁶⁾ a rege Friderico in maximam recipitur gratiam, filiam marchionis⁷⁾ Alberti de Saxonia, dominam honestissimam, optimis ornata mōribus, sibi iungit matrimonio.

Anno dominice incarnationis MCLVI rex Fridericus collecta plurima multitudine principum et aliorum militum, Heinrico duce Saxonie et Friderico filio regis Conradi aliisque principibus sibi adiunctis, Romam ad papam Adrianum, ut eum in cesarem iure debito consecret, iter cum forti manu militum arripit. Cum autem in exitu Alpium ante ipsam Veronam ciuitatem ad Guardum castellum inexpugnable perueniunt, Ueronenses tanquam ex suo iure transitum sibi et suis prohibent dicentes, eum esse nondum cesarem sed regem, propter hoc eum ex eorum iure eis debere pecuniam persoluere, si inde Romam transire uelit. Postquam uero eum in cesarem consecratum receperint, ei tunc honorem cesari debitum persoluent, non ante. Hec

Léta po vtělení pána MCLIV umřel král Kunrat, na jehož místo zvolen za krále bratovec jeho Fridrich, vévoda švábský, muž udatný, který téhož léta povolal mnoho knížat a také knížete českého k obecnému sněmu do Merseburku, k němuž však kníže Vladislav, nechtěje se nováčkovi poslušným ukazovati, nedostavil se; ale z opatrnosti poslal tam pana biskupa Daniele s některými kmety své země. Mezi tím odebral se k radě některých lidí k novému králi Oldřich, syn Soběslava knížete, a slibuje mu mnoho peněz prosil, aby mu knížetství otcovské bylo uděleno, a z lásky k penězům učiněno mu lehce přislíbeni. Ale když to pozoroval Daniel, biskup pražský, uradiv se s pány, jež měl tenkráte s sebou, přemluvil mysl Oldřichovu a přivedl jej od toho sjezdu s sebou ku knížeti českému, který mu dal v úděl hrad Hradec za Labem i s příslušenstvím.

Léta po vtělení pána MCLV zmiňný mládenec Oldřich utekl i se souspiklenci svými do Polska. Téhož roku kníže Vladislav přijat od krále Fridricha do největší milosti, vzav si za ženu dceru Alberta, markraběte saského, paní velice počestnou a nejpřednějšími ctnostmi ozdobenou.

Léta od narození pána MCLVI král Fridrich sebrav velmi velké množství knížat a jiných bojovníků, maje při sobě Jindřicha, vévodu saského, a Fridricha, syna krále Kurrata, vydal se s vojskem silným na cestu do Říma ku pa-peži Adriani, aby jej dle povinnosti své posvětil za cisaře. Když však při východu z Alp před městem Veronou přitáhli ke hradu nedobytnému Gvardě, Veronští jako z práva svého zapovídali jsou přechod jemu a jeho lidu, pravice, že není ještě cisařem ale jen králem, a proto že dle práva jejich jest povinen vyplatiti jím penize, když by tady chtěl tahnouti do Říma. Ale až posvěcen bude za cisaře a oni jej přijmati budou, že vykonají mu úctu povinnou jako cisaři, však prvé nie. To uslyšev

¹⁾ 15. Ún. 1152. — ²⁾ 5. Bř. r. 1152. — ³⁾ O sv. Duše, dne 18 Kv. 1152. — ⁴⁾ audiuit bylo v rukopisu 1 původně, ale opraveno tímž písárem v animadv. — ⁵⁾ Oldřich uchýlil se do Polska r. 1153. Srov. Palacký, Děj. nár. č. I, 2, str. 43. — ⁶⁾ kníže polský. — ⁷⁾ marchionis má 1.

¹¹⁵⁵ rex Fridericus audiens iram reprimit et eam dissimulans, verba dans bona, pecuniam, quam exquirunt, eis promittit et tamquam super hec securitate data, Veronam illesis exercitibus suis transit. Regalibus itaque ultra positis exercitibus mandat Veronensibus, ut pro debita pecunia ueniant, qui uerbis eius credentes duodecim meliores et nobiliores et aliis pluribus nobilibus adiunctis pro pecunia promissa ad regem dirigunt, quos ipse rex hilari uult suspiciens de promissa pecunia uerbis datis optimis eos capi precepit et plurimis ex eis trucidatis duodecim nobiliores suspendi precipit. Et cum quidam de propinquiori linea cognatum eius esse se diceret et hoc testimonio comprobaret, propter hec altius tanquam nobiliorem suspendi precepit, posteris suis hoc relinquens et ceteris timorem incutiens, ne talia contra dominos suos agere presumant¹⁾. Interea Papienses et Cremonenses ei tanquam domino suo karissimo cum multa electa militia occurrunt et in seruitium eius regiam uiam profiscuntur. Tandem rex opatam ingreditur Romanam et in constituto tempore a domino papa Adriano in imperatorem consecratur²⁾. Cumque consecratione peracta in stationibus regalibus in planicie pulcherrima ante regiam urbem Romam positis de eorum iure cibos sumerent, Lateranenses antiquum fastum somniantes de domini imperatoris consecratione, tamquam contra eorum uoluntatem facta, indignati fortis manu contra ipsum armantur. Quid plura? armate acies ultra Tyberim progrediuntur. Hec dum imperator audit, contra armat exercitus et nullum in eos insultum fieri precipit, quoad³⁾ usque in planum progrediantur. Lateranenses contra imperatoris exercitus in planos campos egrediuntur, a primis aciebus congregatur, fit pugna. Verumtamen cum imperator Fridericus cum filio regis Conradi et aliis principibus eos in fronte viriliter cederet, Heinricus, dux Saxonie, per fractos muros, quos quondam Heinricus imperator fregerat, Romam intrat et ab ipso ponte a tergo eos uir bellicosus inuidit. Et cum ad ferream portam, que in medio pontis est, fere peruenissent, Lateranenses hec consipientes et inter duo mala minus

král Fridrich, potlačil jest hněv svůj a přetvarařuje se dával dobrá slova, a penize, kterých žádali, jim slibil, a jakož dal na to ujištění prošel skrz Veronu beze škody na vojich svých. Když pak se opodál královské vojsko položilo, kázal jest Veronským, aby si přišli pro povinné penize. A ti věřice jeho slovům vypravili jsou ku králi pro slibené penize 12 přednějších a váženějších osob, k nimž i mnoho šlechticů připojili. Král pak přijav je s tváří veselou, mluvil nejpěknější slova o slibených penězích, ale kázal je zajmouti a usmrťiv přemnoho z nich, poručil těch dvanáct znamenitějších oběsiti. A když jeden pravil se být jeho přibuzným z blížšího přátelstva, kázal jej proto výše pověsiti jakožto znamenitějšího. Tak zanechal potomním svým přiklad a nahnal strach jiným, aby se neopovážovali takové věci činiti proti pánu svým. Mezi tím Pavijšti a Kremonští vyšli mu jakožto pánu svému nejmilejšímu s mnohým vybraným lidem vojenským vstříc a zůstali v službě jeho. Konečně král jak byl toužil vjel do Říma, a v ustanovený čas od pana papeže Adriana za cisaře jest posvěcen. Když pak po vykonaném posvěcení na stanovištích královských v rovině překrásné před Římem, městem královským, stáli a dle obyčeje svého pojídali, Řimané snice o starodávné chrabrosti své a rozmrzeni jsouce na posvěcení cisaře jakožto proti všem jejich předsevzeté, chystali se na něj s četným sborem. Což dále? Šiky jejich ozbrojené vytáhly za Tiberu. To když cisař uslyšel, nechal také vojsko vstoupit do zbrani, ale nedal na Řimanů žádného útoku učiniti, až by do roviny pokročili. Lateranští vytáhli proti vojsku cisařovu do planiny; první šiky jsou se srazily, přišlo k bitvě. Ale když cisař Fridrich se synem krále Konrada a s jinými knížaty s předu je mužně porážel, vešel Jindřich, vévoda saský, skrz prolomené zdě, jež někdy cisař Jindřich byl pobořil, do Říma a jakožto muž bojovný udeřil na ně se strany samého mostu. A když již přišli skoro k železným vrata, které jsou prostřed mostu, a Lateranští to znamenali, zvolivše ze dvou zlých věci zlo menší, zavřeli jsou železná vrata

malvū eligentes, tam ab hostibus quam a suis ferream portam claudunt, et sic miserabiliter prostrati quidam gladio, quidam naufragio interiorunt; reliqui capti domino imperatori numero trecenti sunt presentati. Quos imperator domino Petro, Romane urbis prefecto, qui ei fideliter adheserat, tradidit, cuius ipsi tam Rome palacia quam alias munitiones propter hoc destruxerant. Ex quibus prefectus urbis quosdam pro tanto ausu puniuit suspendio, a quibusdam uero plurimam accepit pecuniam. Et sic imperator in tam planissimis campis, quos nos ipsi nobis hec referentibus, qui huic uictorie aderant, uidimus, deo auxiliante optata potitus est uictoria. Post hanc itaque uictoram imperator cum domino papa Adriano federe et pacto inito, quod Romanos, qui hostes imperii se fecerant, nec ipsum regem Sicilie, qui imperio non obaudiebat, sine consilio et uoluntate domni pape, nec e conuerso domnus papa sine consilio et uoluntate domni imperatoris, in gratiam eos recipere, feliciter in Lombardiam revertitur. Mediolanensem itaque offensae non in memor Terdonam ciuitatem regiam, que contra imperatorem cum Mediolanensibus iurauerat, obsedit et fortis militia eam cingens, Papiensibus, Cremonensibus et aliis Lombardie ciuitatibus auxilium ei praestantibus, plurimis ex utraque parte peremptis, funditus destruit, uictis solam tribuens salutem⁴⁾. Nullus etenim tam episcoporum, quam aliorum multitudinem ab hoc retrahere potuit. Hec Hasta, regalis et fortissima ciuitas, Terdone uicina, quae cum ea iuramentis Mediolanensem assibilauerat, considerans ad domnum imperatorem confugit et omnes excessus suos pecunia placat, quae apud imperatores et principes plurimum ualet et plurima disponit, sic tamen, quod omnes turres tam paruas quam maximas ad laudem domni imperatoris eos destruere oportuit. Quorum ruinam ipsi uidimus, totam etenim fere Italiam in seruicio domni Danielis cum imperatore peragruimus. — His itaque peractis domnus imperator ex consilio suorum principum Veronenses in gratiam suam recipiens per Ueronam Teutoniam cum triumpho feliciter reuertitur.

jak před nepřátele tak i před svými, a ti byvše ¹¹⁵⁴ bidně poraženi jedni mečem jiní ve vodě zahynuli; ostatní v počtu tří set byli jsou zajati a cisaři pánu předvedeni. Cisař pán odevzdal je Petrovi, prefectovi města Římského, který se ho byl věrně přidržel, jemuž oni byli poboriли jak paláce v Římě tak i tvrze jinde. Prefekt městský pro takovou opovážlivost některé z nich potrestal oběsením a od jiných vzal mnoho peněz. A tak dosáhl cisař vitézství v této rovině, již jsme my sami viděli; a tak nám to vypravováno bylo od těch, kteří sami při tom byli. Tedy po tomto vitézství cisař zavřev s panem papežem Adrianem spolek a smlouvu, aby Řimanů, kteří se byli stali nepřátele říše, ani samého krále sicilského, který se říší nespravoval, bez rady a vůle pána papežovy, ani naopak pan papež bez rady a vůle pána cisařovy na milost nepřijimal, šťastně vrátil se do Lombardie. Nezapomenuv urážky Mediolanských oblehl Tortonu, město královské, které se bylo proti cisaři spiklo s Mediolanskými, a obklíčiv je silným vojskem, k čemuž Pavijšti, Kremonští a jiná města lombardská jemu poskytli pomoc, rozbořil je, když bylo mnoho lidu s obou stran padlo, až do základu, nezanechav přemoženým nic jiného než životy. To když spatřilo Hasta, město královské a velice pevné, s Tortonou sousedici, které bylo spolu s ní ku přisahám Mediolanských přizvukovalo, uteklo se jest k cisaři pánu a za všecky výtržnosti své učinilo za dost penězi, které u cisařů a knížat velice plati a nejvice vymohou, a našlo odpustění pod tou výminkou, že dá dle vůle cisaře pána poborit všecky věže, malé i největší. Jejich rozvaliny viděli jsme sami; nebo skoro celou Italii prošli jsme v službě pana Daniele s cisařem. Když se byly tyto věci staly, vrátil se cisař pán přijav k radě svých knížat Veronské na milost, vitézoslavně a šťastně přes Veronu do Němec.

¹⁾ Zpráva tato Vincenciem bezpochyby dle doslechu podaná neshoduje se docela s pravdou. Srov. o tom: Raumer, Gesch. der Hohenstaufen. — ²⁾ 18 Čna. 1155. — ³⁾ quod 1.

⁴⁾ To stalo se zase před korunováním za cisaře.

¹¹⁵⁶ Anno dominice incarnationis MCLVII imperator Fridericus generalem curiam Wirzburk in festo pentecostes [1156, 3 Jun.] conuocat, ubi dominam Beaticem, filiam ducis Burgundie, matrimonio sibi copulat. His nuptiis dux Wlad[izlaus] cum episcopo suo, domno Daniele, et domno Thebaldo, fratre suo, ex uocatione domini imperatoris adest. Quid igitur? sicut tanti imperatoris decent, nuptie celebrantur. In his nuptiis inter imperatorem et dominum Danielem, dominum Geruasium, prepositum Wisogradensem, ducis Boemie cancellarium, uirum magni consilii, talis oritur machinatio, quod si dux Wlad[izlaus] in persona sua cum militia sua, prout melius potest, ad obsidendum Mediolanum imperatori auxilium prebere promiserit, cum regio diadematate decorare et in augmentum honoris sui ei castrum Būdisin se reddere promittit. Tantam utilitatem ex hoc sibi fore dux considerans, quod imperator petit, se facturum promittit, et hoc nullis Boemorum scientibus preter supradictos duos uiros iuramento confirmat. Et hac fabricatione inter se sepulta post celebratas nuptias leti ad propria redeunt.

¹¹⁵⁷ Anno dominice incarnationis MCLVIII imperator Fridericus ducis Wlad[izlai] exulis Polonie et sororis suae¹⁾, quae ei matrimonio iuncta fuerat, misertus, eum ad restituendum in Poloniam parat exercitus, ad fratres eius Rolezlau et Meskam, qui eum expulerant, legatos mittit precipiens, ut ei ducatum reddant uel ei armis respondeant. Legati in precepto eius nichil proficiunt, ad introitum Polonie super flumen magnum et profundum, transitu difficile, quod Odra dicitur, ad castrum Glogov dictum ponunt exercitus. Ad hanc expeditionem Wlad[izlaus], dux Boemie, ab imperatore uocatus cum fratribus suis domno Heinrico et Thebaldo et principibus Moraie et aliorum baronum cum forti militia uenit, et primus cum omni militia sua supradictum flumen forti impetu transit. Hoc Poloni cernentes in defensionem contra eos et imperatorem ire non ualentes castrum suum Glogov fortissimum ipsimet comburunt. Post hec imperator cum omni militia flumen transiens progrederit inantea. Talia Po-

Léta od narození páně MCLVII položil jest císař Fridrich obecný sném do Wirepurku k hodu letničnímu, kdež paní Beatrici, dceru vévodky burgundského, přidružil jest sobě v manželství. Při této svatbě byl jest k pozvání císařova kníže Vladislav s biskupem svým Danielem a s p. Děpoltem, bratrem svým. Co dále? jak se na takového císaře sluší, svatba byla slavena. Při této svatbě začalo se jednat mezi císařem, panem Danielem, panem Gervasiem, proboštem vyšehradským a kancléřem knížete českého, mužem velice moudrým, o to, že když kníže Vladislav s vojskem svým k obležení Mediolanu císař dle největší možnosti své osobně poskytne pomoc, že on jej korunou královskou ozdobí a k rozmnožení cti jeho že mu hrad Buděšín zase navráti. Kníže vida, že mu z toho takový užitek vzejde, slibil že tak učiní a ztvrdil to přisahou, ač o tom nikdo z Čechů ničeho nevěděl kromě dvou mužů výše řečených. A toto ujednání u sebe zatajivše, vrátili se po svatební slavnosti vesele zase do vlasti.

Léta po vtělení páně 1158 císař Fridrich smiloval se nad knížetem Vladislavem z Polska vyhnánym a nad sestrou svou, která mu byla manželstvím spojena, chystal vojsko, aby jej zase do Polska uvedl nazpátek, a poslal posly své k bratrům jeho Boleslavovi a Meškovi, nařízuje jim, aby mu knížetství vrátili anebo mu zbraní odpověděli. Poslové nevyřídili nic v příčině daného rozkazu; ale rozložili na hranicích Polska u řeky velké a hluboké, k přejítí nesnadné, která Odra sluje, u hradu Hlohov zvaného vojska. K této výpravě byv Vladislav, kníže český, od císaře povolán, přitáhl s bratřimi svými Jindřichem a Děpoltem a s knížaty moravskými a s četnými voji jiných pánů a učiniv rázný útok první s celým vojskem svým přešel řeku výše jmenovanou. Vidouce to Polané a proti nim a císaři na obranu táhnouti nemohouce, spálili sami svůj přepevný hrad Hlohov. Potom přešel císař s celým svým vojskem řeku táhl dále. Poláci vidouce to tázali se svých kmetů, co by se mělo stát. Mezi tím jest vše, nač se

loni cernentes, quid facto opus sit, suos consulunt sapientes. Interea quecumque inueniuntur, ab exercitibus destruuntur. Sapientum itaque suorum inito consilio, ut eos Wlad[izlaus], dux Boemie, eorum consanguineus, conueniat, exquirunt. Dux autem uoluntati eorum satisfaciens pro securitate ex utraque parte datis obsidibus eos conuenit, et tanquam fratribus fidele dat consilium, ne imperatorem usque in campestria uenire paciantur, sed eius uoluntati satisfacientes quoquomodo possunt, eum placent, ut redeat. Huic consilio Poloni consentientes inter imperatorem et eos eum mediatorem pro bono pacis fieri expostulant. Dux itaque medium se inter eos conferens imperatorem pro eis, ut eis parcat iam subiectis, rogat. Imperator autem ex consilio suorum principum eis respondet, quod pro tali audacia, quod domino suo imperatori se opponere presumpserint, talem prius satisfactionem faciant: dux eorum discalciatis pedibus, nudum super se ferens gladium, in conspectu domni imperatoris publice ueniens, se pecasse confiteatur, condignam poenam suscepturnus, et quod fratrem suum exulem recipiat uel quare eum de ducatu suo eicerit, ad curiam conductam domni imperatoris ei respondeat. Dux Polonie tali necessitate cum suis astrictus hoc totum se facturum promittit, et ad curiam imperatoris se uenturum et fratri suo se responderum. Quid plura? imperator in conducta curia suis circumdatu principibus suo sedet pro tribunali, dux Polonie cum suis discalciatis pedibus nudum supra se ferens gladium, duce Boemie ei securitatem prebente, coram progreditur, imperiali maiestati presentatur, se contra imperiale dignitatem male fecisse confitetur. His ita expletis plurimam in gratiam imperatoris in osculo pacis recipitur, curia ei ad respondendum fratri de iniuria illata in natali domni Maidburg indicitur.

Eodem anno dominus Daniel, episcopus Pragensis, in legationem ad regem Ungarie Deucam¹⁾ dirigitur ad rogandum militiam ex parte eius contra Mediolanenses, qui in festo sancti Stephani regis eorum legatione peracta, impetratis uidelicet quingentis Saracenis, cum multis munieribus in Boemiam reuertitur.

prisko, od vojska ničeno. Poradivše se s kmety svými žádali, aby s nimi měl sjít Vladislav, kníže český, jejich přibuzný. A kníže vyplnil jejich vůli; z oboji strany dání jsou pro bezpečnost rukojmové, a on sešed se s nimi, dal jim jakoby bratřím věrnou radu, aby nedali císaři přijít až do pole, ale učinivše vůli jeho za dost, aby jej, jakýmkoli spůsobem mohou, udobřili a k odtáhnutí přiměli. Polané jsouce s radou tou srozuměni, prosili jej, aby mezi císařem a jimi byl prostředník. Kníže (český) prostředkuje mezi nimi prosil císaře, aby jich ušetřil, ani se již poddali; ale císař k radě svých knížat jim odpověděl, aby za smělost, že se císař, pánu svému, opříti opovážili, dříve takto učinili za dost: aby kníže jejich drže nad sebou obnažený meč přišel veřejně bosý před císaře pána, přiznal se, že chybí a že ochoten jest spravedlivému trestu se podrobit; aby bratra svého vypuzeného přijal anebo jemu před soudem císaře pána odpovídal z toho, proč jej z knížetství jeho vyhnal. Kníže polský jsa nezbytností donucen, slibil i se svými, že to vše učiní, a že ke dvoru císařskému přijde a bratu svému se zodpovídá. Co více? Císař na ustanoveném shromáždění obklopen svými knížaty seděl na svém trůnu, kníže polský maje obuv zutou a nesa nad sebou meč, přišel před císařskou velebnost a vyznal se, že proti císařské důstojnosti zle jednal. Kníže český mu při tom zabezpečil jistotu. A když tak se stalo, přijat v pokoji úplně na milost císařskou a ustanoveno mu, aby se o narození páně na sjezdu v Děvině zodpovídá z křivdy, kterou bratu svému učinil.

Téhož roku pan Daniel, biskup pražský, odebral se v poselství ke králi uherskému Gejsovi, aby vyžádal od něho pomoc proti Mediolanským, který vykonav poselství své v svátek sv. Štěpána, krále jejich — vymohl totiž 500 Saracénů — s velikými dary do Čech se vrátil.

¹⁾ suae nadepsáno; v rádku stojí eius.

¹¹⁵⁷ Eodem anno dominus Johannes, VIII Olomucensis ecclesiae episcopus, feliciter obiit¹⁾, pro quo Dragon, ducis Wlad[izlai] capellanus, electus fuit, sed supra se hoc onus esse considerans in breui per omnia publice recusauit. Ottone autem, duce Moravie, ex parte totius Olomucensis ecclesiae domnum Johannem, de Lvtomisl abbatem, uirum optimum et conuersationis bone, modestum, nominatim poscente secundum uoluntatem eorum in festo sancti Michaelis²⁾ in choro Pragensi in episcopum eligunt. Dominus autem Daniel, Pragensis episcopus, qui ad curiam domni imperatoris ad respondendam legationem Vngaricam Wirzburk ire debebat, religiosorum uirorum in hoc desiderium considerans, hanc electionem adiutorio dei ad effectum perducere desiderans, predictum electum ab imperatore more solito inuestiendum ad imperatorem secum honorifice adducere non distulit. Obsides quoque Polonorum, quos pro bono pacis domno imperatori per ducem Boemie Wlad[izlaum] se daturum promiserant, ex mandato predicti ducis ad curiam domni imperatoris Wirzburk adducit, ex quibus bone indolis puerulus, filius unicus principis Lakse³⁾, Prage obiit. Quid igitur? dominus Pragensis episcopus cum domino Moraviae electo ad curiam condictam peruenit, ubi quod uolebat, cito secundum uoluntatem eis occurrit. Nam dominus imperator secundum petitionem ducis Boemie et domni episcopi et aliorum domum Johannem electum regalibus inuestit et inuestitum ad domnum Arnoldum, Maguntie sedis⁴⁾ archiepiscopum, cum litteris suis et legato suo Alberto marchione ad consecrandum in episcopum dirigit. Archiepiscopus autem tam honeste petitioni annuens, eum Ebrffordie consecrat et consecratum una cum domno Pragensi episcopo gregi suo remittit. Qui a canonicis Olomucensis ecclesiae et omni clero et populo honorifice susceptus et in cathedra sua locatus, supercilia Phariseorum contempnens, episcopatus sui gubernacula feliciter regere cepit.

¹¹⁵⁸ Eodem anno Wlad[izlaus], dux Boemie, Ratisponam ad curiam imperatoris marchioni-

Téhož roku zemřel šfastně pan Jan, osmý biskup kostela Olomückého, na místo jehož Drahoň, kaplan knížete Vladislava, zvolen byl, ale poněvadž cítil, že to břímě jest nad jeho sily, brzy potom docela veřejně je odmitl. A poněvadž Ota, kníže moravský, jmenem celé církve olomücké zvláště si přál pana Jana, opata z Litomyšle, muže předobrého, zcela zachovalého, mírného, byl dle přání jejich o svátka sv. Michala v kůru pražském za biskupa zvolen. A pan Daniel, biskup pražský, který měl do Wirepurku jít k dvoru císaře pána z příčiny podání zprávy o vyslání svém do Uher, znaje v tom přání mužů zbožných, aby volba tato pomoci boží přivedena byla k platnosti a jmenovaný zvolenec dosáhl spůsobem obyčejným investitura od císaře, neváhal přivésti jej s sebou počestně k císaři. Také rukojmě Polanů, které byli skrze Vladislava, knížete českého, pro dobro míru císaři pánu dátí slíbili, dovedl z rozkazu knížete již řečeného do Wirepurku ke dvoru císaře pána, z nichž chlapeček, jediný to syn knížete Leška, v Praze umřel. Co tedy? Pražský pan biskup přišel s panem zvoleným moravským ke dvoru, kde se jim rychle po vůli stalo, jak žádal. Nebo císař pán podle žádosti knížete českého a pana biskupa a jiných udělil panu Janovi zvolenému královskou investitu a stvrzeného takto poslal s listy svými a s poslem svým, Albertem markrabím, k panu Arnoldovi, arcibiskupu mohučskému, aby jej posvětil na biskupa; a arcibiskup žádostí tak slušné přisvědčiv, posvětil jej v Ebrfordě a posvěceného zároveň s panem biskupem pražským poslal k stádu jeho. A on byv počestně přijat od kanovníků kostela Olomückého a ode všeho kněžstva a lidu a na stolec dosazen, opovrhuje pýchou Farisejských, jal se řídit šfastně otče biskupství svého.

Téhož roku Vladislav, kníže český přišel s velmoži svými do Řezna k sněmu císařskému,

¹⁾ Biskup Jan zemřel dne 19 měs. Ún. r. 1157. — ²⁾ 29 Září 1158. — ³⁾ Tak po straně, ale v textu Lasle. Mladík ten byl syn Leška, syna Boleslava IV Kadeřavého. — ⁴⁾ nadepsáno v 1.

¹¹⁵⁸ bus et aliis principibus indictam cum suis uenit principibus, ubi quod clanculo agebatur, in publicum producitur. Nam dominus imperator predictum ducem ob fidele eius seruicum coram omnibus suis principibus III Idus Januarii regio ornat diademate et de duce regem faciens tanto exornat decore. Pro tanta¹⁾ svi ducis exaltatione omnes principes et proceres letantur Boemie, canonici et totus clericalis ordo cum suo presule D[aniele] maximo tripudiant gaudio, omni populo applaudente tanto decori. Rex itaque Wlad[izlaus] tantis se decoratum uidens honoribus, quomodo tantis eius respondeat honoribus, in propria persona cum suis principibus et fortia militia ad obsidendum Mediolanum, regalem Lombardie ciuitatem antiquissimam, situ loci munitissimam et mirabili militia fortissimam, se iturum et contra eos, qui colla sua eius imperio subdere nolunt, armis suis se pugnaturum promittit. Tanto auditio adiutorio imperialis militia plurimum exhilaratur et ad suos hostes deuincendos diuersi pugne modi iam in eorum cordibus preparantur. Regi autem nouo Boemie in adiutorium tota Boemie fremit iuuentus.

His itaque peractis rex Wlad[izlaus] tanto honore decoratus, letus cum suis in regalem ciuitatem Pragam reuertitur, et ad hoc propositum, videlicet uersus Mediolanum iter mouendum, Boemie baronibus generalis curia Prague celebranda indicitur, in qua dominus uoluntatem suam in propria persona ad obsidendum Mediolanum se uelle ire omnibus ostendit. Quod quidam nobiles de senioribus Boemie audientes, non bene hoc esse factum dicunt, quod sine eorum consilio tale quid actum est, et eum, cuius hoc actum est consilio, uera dignum cruce referunt, hec omnia domino Danieli, Pragensi episcopo, qui ex maxima parte huius rei fabricator extiterat, inponentes et in eum crudeliter seuientes. Rex hec eos domno episcopo eorum obicere considerans: Nullius, inquit, consilio hoc domno imperatori promisi, sed sic eius honoribus mihi ab eo impensis propria uoluntate respondeo; qui me in hoc negotio iuuare intendit, hunc honore debito et pecunia ad hec necessaria, ut

markrabům a jiný knížatům určenému, kde při-¹¹⁵⁸ shlo u veřejnost, co tajně se bylo ujednalo; nebo císař pán ozdobil dne 11 ledna jmenovaného knížete pro jeho věrné služby přede všemi svými knížaty korunou královskou a z knížete učiniv krále takovou jej ozdobou okrášlil. Pro takové svého knížete povýšení radovali se všichni velmožové a pánové země České, kanovníci a veškeré duchovenstvo i s biskupem svým Danielem nesmírnou radostí jásali a veškerý lid se takovému povýšení těšil. Král Vladislav vida se takovou hodnosti poctěna a chtěje nějakým spůsobem za to se zavděčiti, slibil tahnouti sám osobně i se svými velmoži a s četným vojskem k obležení Mediolanu, přestarému královskému městu Lombardskému, polohou svou co nejpevnějšimu a obdivuhodným vojskem výborně hájenému, a slibil bojovati svou zbraní proti těm, kdo nechtěli šíji svých skloniti pod panství císařské. Když císařští bojovníci o takovéto pomoci uslyšeli, rozradovali se velice, v mysl své připravovali již rozličné spůsoby války, jak by nepřátele své měli potříti. Novému pak králi českému nedočkavě zamýšlela jít ku pomoci veškerá česká mládež.

Když se tak vše sběhlo, vrátil se král Vladislav takovýmto povýšením oslavěny se svými vesel do královského města Prahy, a z příčiny dotčeného předsevzetí, tahnuti totiž proti Milánu, svoláni pánové země České k valnému sněmu do Prahy, na němž vyjevil král všem tímy svý, že chce osobně vypraviti se k obležení Mediolanu. Což když někteří starší pánové češti slyšeli, pravili, že ne dobře se stalo, když se něco takového bez jejich rady předsevzalo, a mínili, že hoden ten skutečného kříže, z jehož rady se tak učinilo. To vše kladli na vrub pana Daniele, biskupa pražského, který se zdál větším dilem být původcem této věci, a proto také urputně proti němu zuřili. Král vida, že takové vyčítky panu biskupovi činí, pravil: Ne k radě něči jsem věc tu císaři pánu slíbil, ale takto z vlastní vůle oplácím za čest od něho mi propůjčenou; kdo mě při tomto dile podporovati chce, toho slušnou ozdobou a potřebnými k tomu penězi, jak se patří, vypravím, kdo však to za-

¹⁾ tanti 1.

1158 decet, exorno; qui uero negligit, mulierum ludis contentus et ocio, mea pace securus propria se deat in domo. Hec a rege suo Boemi audientes contra Mediolanum seuiunt in arma et maxime nobilium ad hoc strenua fremit iuuentus. In eorum cantibus et in eorum sermonibus Mediolani resonat obsessio, arma undique preparantur et reparantur arma, et non solum nobilium iuuentus, sed et de populo plerique ruris opera reicientes manus suas plus ligonibus et uomeri aptas scutis, lanceis et ceteris aptant armis militaribus. Hic rumor dum ad aures domicellarum, quae uiros suos tenero diligebant amore, peruenit, earum corda perturbabat et cum magno dolore et gemitu diem ad hoc iter mouendum expectant. Ad eligendam contra Mediolanum militiam curia Prage Boemis indicitur, ad hoc idonei eliguntur milites. Primo itaque ipsius domni Wladislai regis uxilla procedunt rosea, post leta militum iuuentus fremens in arma progreditur. Domnus autem Geruasius, Wisegradensis prepositus et cancellarius, in quo maxime domni regis pendebat consilium, cum domino suo rege magis labores eligens et exilium, quam oculum et delicias, eandem expeditionem et labores arripit. Plurime domicelle, quae uiros suos diligebant tenerrime, uiros suos iam Mediolani iam in corde habentes, et tamquam contra illud dextrarios suos urgentes eos cum fletu reuocant et eis quasi aliquid secrete locuture eis dulcia figunt oscula, eis filios suos salutandos offerentes, qui parentes suos flere uidentes, flere non cessant, causam fletus ignorantes¹⁾. Per medium Radisponam regii egrediuntur exercitus inde innumerabilem predam pecudum et aliarum rerum capientes gladiis suis sibi uiam parantes ad fauces Alpium perueniunt, et quia omnes incole regionis Alpium a conspectu tantorum exercituum fugerant, uictualium et potus nimia exercitus laborabant inopia. Tandem ad montem Pausanum, qui nostro uocabulo Pocyn dicitur, perueniunt, ubi optimi uiui maximam inueniunt habundantiam, qua defatigati exercitus recre-

¹⁾ Dle mnicha Sázavského (Pram. II, 266) vytáhl král Vladislav s bratrem svým Děpoltem v měsíci Květnu do Italie. Tomu však jest na odpor listina vydaná dne 30 Května r. 1158 biskupem Danielem, v níž se vysvědčuje uložení některých ostatků svatých v kostele v Bohnicích u Bubenče. Mezi přítomnými jmenují se: Vladislav král, Jitka královna a Gervasius, probošt vyšehradský, vystavitel řečeného kostela. Věc dá se vyložit tak, že asi vojsko táhlo napřed, král pak že snad právě po té slavnosti za ním se odebral.

nedbá, hraním s ženami a pohodlim jsa spokojen, nech bezpečen z mé strany ve vlastním domě zůstane sedět. To jak od svého krále slyšeli Čechové, hnali se k zbrani proti Mediolanským, zvláště však bouřila statná mládež panská. Z jejich zpěvů, z jejich řečí zaznivalo obležení Mediolanu, všude se zbraně chystaly a opravovaly, a nejen mládež panská ale i mnozí z lidu zanechavše práci venkovánů, ruce své vice k mocyce a rádu schopné zbrojili štíty, kopími a jinými náčinimi vojenskými. A když hřmot ten docházel uši dívek, které muže své něžnou milovaly láskou, zarmoutila se srdee jejich a s velikou bolestí a vzdýcháním očekávaly den, kdy se výprava na cestu dátí měla. K sebrání vojska proti Milanským ustanoven Čechům v Praze sném, při němž vybráni byli schopní vojínové. Nejdříve ubíraly se tedy růžové praporu pana Vladislava krále sama, za nimi kráčela pak veselá a zbraní chtivá mládež vojenská. Také pan Gervasius, probošt vyšehradský a kancléř, na němž nejvíce v radě si dal záležeti pan král, zvoliv si raději namahání a cizinu než pokoj a radovánky, odebral se se svým pánum a králem na výpravu a podnikl její obtíže. Přemnophé paní, které muže své vroucně milovaly, viděly muže své brzy v Miláně, brzy v srdeci, a když ti, jakoby si z toho nic nedělali, oře své poháněli, volaly je plačky nazpátek a jakoby jim tajně něco říci chtěly, sladká jim dávaly polibení, poroučejice jim syny své. A ti vidouce rodiče své plakati, nezdrželi se také pláče, neznajíce příčiny jeho. Skrz prostřed města Řezna ubíraly se voje královské; potom nešísnou kořist dobytka a jiných věcí učinivše a meči svými cestu si klestice přišli až k průsmykům Alp; ale protože všichni obyvatelé krajů alpských před tváří takového vojů na útek se dali, trpěla vojska veliký nedostatek potravy a nápoje. Konečně přišli k hoře Pausanum, v řeči naší Pocyn zvané, kde nalezen nejlepšího vína veliký nadbytek, jimž se umdleni vojové občerstvili a posilnili. Potom, když Brixenským antur et reficiuntur. Post hec infra montana, Brixensibus, Tridentinis per nuncios domni regis data securitate, forum uictualium et aliarum rerum necessariarum datur optimum. Inde ad preceptum domni imperatoris ponte super Attasim flumen nauibus facto ultra Ueronam regiam ciuitatem progrediuntur, et super lacum circa Wardam inter oliuas speciosissimas sua figunt tentoria, ubi oliuas pretiosissimas ad focum et ad equorum stabula, et malogramata tanquam salices cedi uidimus. Veronenses autem hec considerantes, domino regi plurimam offerentes pecuniam, eum exorant, ut in campestria Brixensium, qui contra imperatorem cum Mediolanensibus fuerant confederati, suos moueat exercitus. Qui eorum petitioni satisfaciens uersus Brixiam suos mouet exercitus, circa quam campos inuenit planissimos exercitibus aptissimos¹⁾. Volens itaque considerare, quantam exercituum habeant fortitudinem, armari suos exercitus precipit, qui armati ordine suo dispositi²⁾, in medio eorum ipsius domni regis exercitu fortissimo existente contra Brixiam progrediuntur, et fere usque ad portas eorum progredientes leta in armis iuuentus dextrariis insidens, Brixenses ad arma prouocat. Ipsi autem plus saluti sue consulentes extraire non presumunt, solummodo muros suos defendunt. Hec Boemi considerantes non longe a Brixia in mediis frugibus sua ponunt tentoria, et totam prouinciam illam penitus destruunt, maximam predam pecudum et aliarum rerum in sua castra ducentes³⁾. Brixenses dum hec considerant, domino Daniele, Pragensi episcopo, qui in seruicium domini sui regis Boemie cum militia sua et cum Dezao, Peregrino, Dethebo, Vincentio, Ottone et aliis capellanis comitatus in eandem expeditionem uenerat, mediante, per dominum Odonem⁴⁾ cardinalem et per consules suos dominum regem conueniunt, rogantes, ut per eius interuentum gratiam domni imperatoris obtinere possint, plurima ei offerentes munera, quod eis rex se facturum promittit.

¹⁾ Na počátku Čce. — ²⁾ Ruk. 1 měl původně disponuntur, ale opraveno v dispositi. — ³⁾ Příčinou tohoto pustošení bylo dle kroniky Morenovy, že Brescijští učinivše útok na štítare královny koně jim odvedli, mnohé zabili a jiné zranili. Popuzen tím dal král český celé okolí vojskem svým, jež velké bylo, pleniti. — ⁴⁾ Ota kardinal z Brescije.

a Tridentinským skrze posly pana krále zabezpečena jistota, možno bylo pod horami velmi dobře kupovati potraviny a jiné potřebné věci. Pak když k rozkazu pana cisaře sdělán přes řeku Adiži most lodní, ubírali se za Veronu město královské a na jezeře kolem Gardy mezi překrásnými stromy olivovými rozobili své stany, a tu jsme viděli drahocenné olivy a stromy granátové sekati jako vrby k palivu a stlani. Vidouce to Veronští nabízeli panu králi velké množství peněz a prosili, aby se hnul se svými voji do území Brescijských, kteří byli s Mediolanštími spojeni proti cisaři pánu. A on vyhověl prosbě jejich, obrátil vojsko své k Bresciji, kolem níž našel roviny rozsáhlé a vojsku velmi přihodné. I chtěje se dověděti, jak mají vojsko silné, poručil bojovníkům svým ozbrojiti se, kteří rozstavivše se v řady a majice ve středu svých přečetných vojů pana krále sama, hnuli se proti Brescijským, a když přišli až skoro k samým branám, vyzývala veselá ozbrojená mládež sedíc na svých ořích Brescijské k boji. Oni ale starajíce se tuze o svůj život, neodvážili se vyjít, ale hájili jen své zdi. Vidouce to Čechové udělali jsou nedaleko od města u prostřed úrody polní své stany a poplenivše docela celý tamní kraj, přihnali jsou nesčíslný počet dobytka a jiných věcí do svého ležení. Znamenajíce to Brescijští, sprostředkováním pana Daniele, biskupa pražského, který v službách pána svého, krále českého, s bojovníky svými provázen jsa Zdislavem, Pelhřimem, Dětlebem, Vincenciem a jinými svými kaplany, také byl při té výpravě, obrátili se skrze pana Odona kardinála a skrze konšely své k panu králi, prosíce, aby se jim dostalo jeho přimluvou milosti cisaře pána. A král, jemuž s sebou četné dary zároveň přinesli, slibil jim tak učiniti.

¹¹⁵⁸ Interea imperator cum exercitibus suis maximis aduenit¹⁾, duabus etenim septimanis, antequam imperator Lombardiam intrasset, Boemi prouinciam Brixensem totam destruxerant, cui rex Boemie cum suis occurrit exercitibus. De adventu domni imperatoris plurimo gaudio omnes tripudiant exercitus, qui super Oleam fluuum non longe a Brixia sua imperialia figi precipit tentoria. Brixenses autem tante fortitudini resistere non ualentes, per regem Boemie ad gratiam domni imperatoris adducuntur, domno imperatori et regi plurimis datis muneribus, obsidibus et iuramentis datis, quod ad obsidendum Mediolanum electam domno imperatori mittant militiam. His ita peractis uersus Mediolanum mouentur exercitus, uenit ad Aduam flumen rapidissimum, nullo uado transmeabile²⁾, vbi pontes destructos inuenimus³⁾, ad quos plurimam Mediolanensis prouincie hominum multitudinem reperimus, qui contra imperatoris exercitus sagittas mittentes, clamoribus suis exercitibus plurima inferebant obprobria; arcatores et balistarii plurimas contra eos pretemptant sagittas, sed propter latitudinem fluminis nichil proficiunt. Super ripam iuxta predictum pontem imperiales ponuntur stationes, quibus undique plurimi replentur campi. Infra autem has stationes per unum miliare domni regis W[ladislai] Boemie et domni Theobaldi fratris eius et domini Danielis, Pragensis episcopi, ponuntur tentoria. Post tot labores dulces capiuntur cibi. Interea [Berinnardus, filius Zobezlai], Odolen filius Ztris, miles strennuus, cum duobus militibus uadum inuenire pretemptat, quod non inueniens mediis fluctibus se committit uno tantum socio eum sequente, quos mediis fluctibus sic rotari uidimus, quod nunc ipsi super equos, nunc equi super eos rotari uidebantur; tandem deo eos adiuuante incolumes flumen transeunt, tercius uero eorum socius, uel quia equum uel quia cor debile habuit, ad ripam reuertitur. Hec dum regi referuntur, uidelicet duos milites uadum inuenisse et iam torrentes fluctus transisse, abiiciuntur tabule, tympanum bellicum percuditur, armantur milites. Ipso rege Wald[izlao], strennuo et illustri milite, eos precedente, inter medios

Mezi tim přitáhl císař se svými nesčislými voji; neb dvě neděle před tim než císař přišel, spustošili jsou Čechové celé okoli Brescijských. Jemu táhl naproti s bojovníky svými král český. Z příchodu císaře pána plesala všecka vojska jsou; on pak rozkázal nad řekou Ogliem nedaleko od Brescie rozbiti své stany císařské. Bresciané nemohouce takové sile odolati, přivedeni jsou králem českým na milost císaře pána, jemuž jakož i králi dali jsou mnohé dary, rukojmě postavili a přisahou zavázali se, že císaři pánu vybrané vojsko pošlou k obležení Mediolanu. Když se tak stalo, hnula se vojska k Mediolanu; přišlo se k řece Addě nad miru bystré, kde nebylo žádného brodu k přechodu, kdež jsme nalezli mosty stržené a převleké množství lidu z krajině Mediolanské, kteří proti vojsku císařskému šípy stříleli a pokřikováním na voje císařské mnoho potupy působili; lučštinci a střelci mnoho proti nim vyslali šípy, ale bez prospěchu; neb řeka byla široká. Na břehu vedle řečeného mostu postaveny jsou stany císařské, jimiž všude naplnila se pole; ale niž této stanovišti asi na mili postaveny byly stany pana Vladislava, krále českého, pana Děpolta bratra jeho a pana Daniele, biskupa pražského. Po tolíkém namáhání dali se v milé hodování. Mezi tim Odolen, syn Střížův, rytíř udatný, s dvěma bojovníky pokoušel se nalézt brod, a když ho nenalezl, vrhnul se do prostřed vln, ale jen jeden druh za ním následoval. Viděli jsme je uprostřed vln tak se kouleti, že tu chvíli zdálo se, jakoby se točili oni na koních, tu chvíli zase koně nad nimi. Konečně s pomocí boží zdrávi přes řeku se dostali; ale třetí jich druh buď že měl koně slabého buď slabé srdeční vrátil se na břeh. To když bylo králi oznámeno, totiž že dva bojovníci našli brod a již proudici vlny přešli, nechalo se hodování a na buben znamení válečné udeřilo se, a když král český Vladislav sám, co bojovník statečný a slavný šel před nimi, pobodli jsou své oře do prostřed prudkých vln a tak pod ochranou božího milosrdenství přemohli jsou tak náhlé vlny, ač při tom několik bojovníků zahynulo utonutím. Tak král český po překonání vln se svým

fluctus precipites suos impellit dextrarios, et sic diuina pietate eos conseruante, tam duros, tam precipites superant fluctus, nonnullis¹⁾ tamen militibus ibi naufragio²⁾ perditis. Sic rex Boemie superatis fluctibus sua forti armata militia suos irruit in hostes, eos ex omni parte circumdans militia; ceduntur, ligantur, capiuntur plurimi. Ex utraque parte ad coelum leuantur clamores, Boemorum leti de uictoria, Mediolanensium funesti de inopinata miseria.

Dvm hec geruntur, quidam sacerdos ruricola superpellicio pro lorica indutus, caluicio pro galea, canus, uentre rotundo, funda sua, qui capiebantur super ripam stans liberare uiriliter laborat; sed et ipse captus in superpellicio ante regem Boemie adducitur, quem dominus Daniel suis precibus, super hac pugna risu maximo facto, quod funda sua regales exercitus a transitu fluminis repellere nitebatur, pro remedio anime domni regis a captiuitate liberat. Imperatoris autem exercitus primo Mediolanenses putant suis in adiutorium uenisse, ueruntamen cum tympanum signum Boemorum audiunt, suos aduersarios eos uiriliter cedere considerant, leti de tanta uictoria letos ad coelum clamores³⁾ leuantes, quomodo uel qua arte tam precipites fluctus transierint, mirantur. Boemii uero reliqua parte hostium fugata plus de leta uictoria quam de preda curantes castella, uillas et que possunt, igni committunt. Rex interea ad pontem imperatoris se transfert pro reparando solicitus. Ex utraque parte, tam imperatoris quam regis, trabes comportantur ponti utiles. Interea tantum labore nox dirimit. Rex ex parte Mediolanensi tuciori posita custodia, cum suis illam noctem sub diuo peragit. His ita peractis dies aduenit inopinatam eis apportans uictoriā. Dum etenim summo diluculo ad reparandum pontem domno imperatori⁴⁾ instanter darent operam, nunciatur⁵⁾, quod exercitus Mediolanensium, qui ad defendendum eis transitum missi fuerant, iam super eos ueniant. Non fit mora: armatur militia, et quia exercitus maiores ex alia parte aque remanserant, ex con-

udatným branným lidem do svých nepřátel a ¹¹⁵⁸ se všech stran je branným lidem obklopil; zbiti, svázáni, zajati jsou přemnozi. S obou stran zdvihli jsou se hlasové k nebi, veseli Čechů z vítězství, smutni Mediolanských z nedádáho neštěsti.

Co se toto dalo, usiloval jeden kněz venkovský v kutnu misto v brněni oděný a majici lysinu a šediny místo přilby a okrouhlý břich stoje na břehu osvoboditi prakem svým ty, kteří byli zajati. Ale i on byl zajat a v kutně své před krále českého přiveden; ale pan Daniel osvobodil jej prosbami svými ze zajetí jakoby na odplatu duše pana krále, když se byl z toho velký smích proto strhl, že prakem svým chtěl vojsko královské od přejiti řeky zdržeti. Vojska pak císařova myslila zprvu, že Mediolanští svým přitáhli ku pomoci, však když slyšeli bubny, znamení to Čechů, a viděli, kterak tito mužně poráželi své protivníky, radujice se z takového vítězství, hlasy radostné zdvihli jsou k nebi a divili se, kterak a jakým spůsobem tak prudké vlny překonal. Čechové však přiměvše ostatní část nepřátel k útěku a dbajice více vitézství než kořisti, ničili tvrze, vsi a co mohli ohněm. Král mezitím odebral se jest k mostu císařovu maje péci o spravení jeho. Z obou stran, jak od císaře tak od krále, snášely se trámy na most potřebné. Zatím noc takovou práci přetrhla. Král rozestavil na stranu k Milanským silnější stráže, strávil se svými tu noc pod šírym nebem. To když se bylo sběhlo, nastal den, jenž jim přinesl neočekávané vítězství. Neb když při prvním svítání zase se namáhali, aby císaři pánu upravili most, zvěstováno jest, že vojsko Mediolanských, které vysláno bylo, aby jim překazilo přechod, již na ně přichází. I nemeškáno, ozbrojil se lid, a poněvadž větší část vojù zůstala na druhé straně řeky, vytáhlo vojsko daleko před ležení, aby s nimi svedlo rukopisy.

¹⁾ Po straně připísáno stejnou rukou. Dle pramenů jiných zahynulo při tomto přechodu na 200 mužů. — ²⁾ naufragio 1. — ³⁾ uoces měl ruk. 1, ale opraveno v clamores. — ⁴⁾ imimperatori 1. — ⁵⁾ nuntians rukopisy.

¹¹⁵⁸ silio, qui in hoc negotio periti fuerant ¹⁾, longe extra castra progreditur exercitus, ibi ²⁾ cum eis pugnaturus. Ad considerandum quanta sit eorum militia, electi mittuntur milites, qui majori et fortiori exercitui Mediolanensium ³⁾ occurrentes, eos fortiter ut milites fortes aggrediuntur, Mediolanenses victi fugam ineunt. Nec mirum! mors enim in tali re vel ferro vel pedibus vitanda est. Quos Bohemi insequi, quam diu possunt, non cessant. Ubi plurimis vulneratis Bohemis Zuezt ⁴⁾, castellanus Melnicensis, interficitur, Diva ⁵⁾ vero, miles honestus, mortale vulnus in fronte recipit ⁶⁾. Hoc Bernardus, filius sororis ejus, considerans de ⁷⁾ avunculo suo, ulcisci desiderans, eum insequitur et cum gladio suo ut leo fortis medium dividit. Bohemi vero plurimos ad terram ferro prosterentes et ibi neci relinquentes, septuaginta ex melioribus et nobilioribus militibus captis ad domnum regem suum ⁸⁾ cum triumpho laeti redeunt et eos regiae tradunt potestati, quos rex fortis tradens custodiae domni imperatoris pro ⁹⁾ perficiendo cum plurima militia insudat ¹⁰⁾ ponte. Quo perfecto dominus imperator cum electis militibus rapidissimum flumen superans in auxilium sicubi opus esset ¹¹⁾ domni regis advenit. Alii vero Bohemorum alium pontem ad opus sua militiae reparant, verum pro ¹²⁾ nimia ex utraque parte pressa magna parte pontis ruente, multi tam Boemi quam Ungari naufragio interierunt. Dominus autem Daniel, Pragensis episcopus, praedicta audita victoria etiam ¹³⁾ ibi domino suo regi debitum paratus exhibere servitium, in tanta se committens pericula, per pontem praedictum aquam transiens, in praedicto ponte vulneratis spiritualia praebet ¹⁴⁾ solatia. Rursus ¹⁵⁾ autem cum per reparatum pontem Boemi transirent, propter maximam multitudinem pressam ponte majorem ruanam faciente plures naufragio perierunt. Nullus etenim eorum vehementiam retrahere poterat. Ego autem Vincentius hoc malum considerans in tale periculum me praecipitare animum retraho, quid factu opus sit in tali negotio cogi-

¹⁾ Tu opět v původním rukopisu list vyříznut. — ²⁾ ubi 3. — ³⁾ exercitu Mediolanensibus 3. Setkání toto vojska českého s Mediolanskými stalo se u Gorgonzoly. — ⁴⁾ Zwart Pulkava u Dobnera, ale Zwozt v ruk. Pulkavy nejstarším. — ⁵⁾ Dina Pulkava; quia 3. — ⁶⁾ recipit 3. — ⁷⁾ de av. suo ulc. desid. nemá 3. — ⁸⁾ nemá 3. — ⁹⁾ de 3. — ¹⁰⁾ desudat 3. — ¹¹⁾ est 3. — ¹²⁾ per 2. — ¹³⁾ et 3. — ¹⁴⁾ prebens 2, 3. — ¹⁵⁾ rursum 3.

tans et potius saluti quam audaciae consulens, cum Papiensibus, qui forum exercitibus imperatoris adducebant, quibus viae et pontes noti erant, ad stationes ducis Karinthiae, qui in superiori parte fluminis quandam fortem munitiōnem contra castrum Trek ¹⁾ ceperat, me cum familia meorum contubernialium confero et sic illam noctem, sicut status illius temporis se offerebat, exegi. Crastina autem die, in festo videlicet sancti Jacobi, cum supradicta familia salvis omnibus nostris rebus existentibus, per pontem domini imperatoris secure flumen transivimus, et sic ad stationes domini nostri regis et domni episcopi venimus, ubi multos naufragio et Mladorkam scutarium ²⁾ episcopi nostri ³⁾ interiise reperimus.

Imperator vero praedicto flumine superato Trek, castrum Mediolanense, valde forte obsidet, quod infra paucos dies cepit ⁴⁾ et ad custodiendum illud ibi forti posita militia diu incepit iter progreditur. Venitur ad Laudam, civitatem quondam valde nobilem, quam Pompeius, sicut ab incolis civitatis eius audivimus, struxerat, locans in ea pyratas, quos navalii bello viceras, eam a Lauda principe illorum pyratarum Laudam vocans. Laudenses itaque magis ⁵⁾ domino imperatori et principibus eius miserias suas manifestare volentes, ut in medio civitatis desertae imperatoris et suorum principum figantur tentoria, exorant. Mediolanenses etenim tam Laudam quam Cumas regales civitates funditus destruxerant et incolas earum sibi in servitutem redegerant. Quod ad voluntatem eorum fit, in medio civitatis destructae figuruntur tentoria. Tantae civitatis imperator destructionem considerans, magis ⁶⁾ destructionem parat Mediolani. Interea domino imperatore cum rege Boemiae et aliis principibus, quid de tanta audacia Mediolanensium faciendum sit pertractante ⁷⁾, Laudenses ⁸⁾ episcopo, canonicis, monachis, clericis, monialibus, viduis et aliis pauperibus sibi adhibitis in conspectu domni imperatoris et suorum principum progrediuntur, et secundum consuetudinem eorum singuli singulas cruces portantes, ad pedes domni imperatoris prosteruntur, et ut civi-

novištím vévody korutanského, jenž na hořejší ¹¹⁵⁸ části řeky dobyl nějaké pevné tvrzi ležící naproti hradu Trezzu. A tak sem strávil onu noc, jak to poměry tehdejšího času s sebou přinesly. Zejtřejšího však dne, t. j. v svátek svatého Jakuba, dostali jsme se s řečeným služebnictvem se všemi věčmi dobré zachovalými bezpečně přes řeku po mostě císaře pána, a tak přišli jsme do ležení pana krále a pana biskupa, kde jsme se dověděli, že jich mnoho utopením zahynulo, a mezi nimi Mladorka, štítník biskupa našeho.

Císař však překonav zminěnou řeku oblehl jest Trezzo, hrad Mediolanských pevný velmi, a dobyl ho za málo dní a zanechav tam k obhájení silnou posádku, ubiral se dále po cestě dávno začaté. Přitáhli jsou k městu Lodi, někdy velmi pěknému, jež Pompejus založil, jak nám obyvatelé města vypravovali, usadiv tam mořské loupežníky, jež ve válce námořní přemohl, nazvav město to po Laudi, knížeti téhoto loupežníků, Laudou. Lodští chtějice vznešenému císaři a pánu a knížatům jeho strasti své okázati, prosili, aby u prostřed opuštěného města stany své a svých knížat rozbili. Mediolanští byli totiž jak Lodi tak i Como, královská to města, až do základů rozbořili a obyvatelé jejich do poddanství svého přivedli. Aby se přání jejich splnilo, postaveny jsou stany u prostřed zbořeného města; císař pak hledě na poboření města takového, usiloval tím více o rozboření Mediolana. A když mezi tím císař pán s králem českým a jinými knížaty o tom jednal, co by se za takovou smělost Mediolanským státi mělo, přitáhli Lodští s biskupem, kanovníky, mnichy, kleriky a jeptiškami, s vdovami i jinými ubohými před císaře pána a jeho knížata, nesouce dle spůsobu svého každý kříž a vrhli se k nohou císaře pána, prosice, aby vzezřel na pobořené město jejich a na jejich neštěsti a aby v tom nápravu učinil. I pohnuly k odpomožení nejen jejich slzy, ale

¹⁾ Trezzo. — ²⁾ secretarium 3. — ³⁾ nostri de stationibus 3. — ⁴⁾ captum 3. — ⁵⁾ magno 2. — ⁶⁾ magnam 2. — ⁷⁾ percunctante 3. — ⁸⁾ Laudensis episcopus . . . progreditur 2.

¹¹⁵³ tatis sua destructionem et eorum miserias aspiciat et emendare dignetur, exorant. Quem ad hoc emendandum non solum eorum movent lacrimae, sed etiam civitatis eorum destructio, ecclesiarum quoque¹⁾ desolatio. Imperiale etenim monasterium, sedes episcopalis, in quo²⁾ sanctus Bassianus, gloriosissimus confessor et illius loci episcopus, quiescebat, et alia plurima monasteria tam monachorum quam monialium semiruta³⁾ a divino officio vacabant. Dum hec geruntur, Mediolanenses ad curiam domni imperatoris cum eius conductu veniunt, de his omnibus domino imperatori satisfactionem⁴⁾ offerentes. Principes⁵⁾ eorum verba humilia et satisfactionis promissionem audientes, ut ea recepta eos in gratiam suam recipiat, citius ad propria redire cupientes, dant consilium. Surgens autem Anshalmus⁶⁾, Ravennatensis ecclesiae archiepiscopus, contra hoc respondit: Non est, inquiens, vobis nota astutia Mediolanensium, dulcia qui-dem vobis verba et humilia offerunt, sed astutam vulpem sub pectore servant. Mensura, qua aliis mensi sunt, remetiatur eis. Ecclesias dei, civitates liberas imperii⁷⁾ destruxerunt, destruantur⁸⁾ et ipsi, nullam in eis misericordiam fecerunt, nec eam consequantur. Haec dominus imperator cum suis principibus audiens, ejus acquiescit⁹⁾ consilio, et per sua objectionem cerotcae ex more antiquorum imperatorum eos publice in suum bannum mittit, per hoc ostendes esse manifestos hostes imperii. Haec considerans laeta iuventus, fremit in arma. Post haec proxima die¹⁰⁾ vix duabus milliaribus a Mediolano ponuntur exercitus in arma promptissimi, et cum positis stationibus plurima militia huc et illuc equitando tempus deduceret, Herkenbertus¹¹⁾, princeps de regia stirpe, ipsius imperatoris cognatus, assumptis plurimis militibus quasi indignans, quod Boemi tot et tanta fecerint, uersus Mediolanum progreditur. Verumtamen cum vult abbatiam Vallem Claram monachorum Clarevalensem lorica sua quoquomodo superposita dorso suo tanquam securus spatiando deambulare, Mediolanensis super eum irruit militia. Alii tam

¹⁾ nemá 3; qua 2. — ²⁾ Místo in quo má 2 qua. — ³⁾ se mirata 3. — ⁴⁾ congrua Pulk.; condignam výpis pokrač. Kosmy. — ⁵⁾ princeps ... audiens 2. — ⁶⁾ nemá 2. — ⁷⁾ imperatoris 2. — ⁸⁾ nemá 3. — ⁹⁾ acquiescens 2; acquieuit 2. — ¹⁰⁾ 5 Srp. — ¹¹⁾ Ekbert III, hrabě Püttenský a Formbašský.

i pobořené město jejich a opuštěné kostely. Neboť císařský klášter, sídlo to biskupské, kde sv. Bazian, přeslavný vyznavač a biskup tohoto místa odpočíval, a mnohé jiné kláštery jak mnichů tak i jeptišek byly na polo sesuty a zůstávaly beze služeb božích. Když se tak dalo, přišli jsou Mediolanští ke dvoru císaře pána s průvodem jeho, podávajice císaři pánu zadostiučení za všecky své činy. Knižata slyšee jejich ponížené prosby a sliby o učinění zadost, radili, aby je císař přijal na milost svou; přál si vrátiti se co nejdříve domů. Ale Anselm, kostela Ravenského arcibiskup, povstav učinil odpověď proti tomu, řka: Neznáte chyrosti Mediolanských; promluví k vám sice sladká slova a pokorná, ale chytrou lišku chovají v prsou; měrou, kterou jiným měřili, nechaf jim zase se měři. Chrámy boží, svobodná města říšská rozbořili jsou a sami žádného milosrdenství na nich nekonali jsou, af ho též nedosáhnou. Uslyšev to císař pán se svými knižaty, přijal jeho radu a dle spůsobu starých císařů odvržením rukavice veřejně je dal ve svou klatbu, ukaže tim, že jsou zjevnými nepřátele říše. Vidouc to veselá mládež, hřmotně hnala se do zbraně. Potom druhého dne položila se vojska zbraní chtivá sotva dvě mile od Mediolana; a když zaújala svá stanoviště, projízděly se četné řady sem a tam, aby si ukrátily čas. Tu namiřil si Ekbert, kníže z rodu královského, příbuzný samého císaře, s četným průvodem rytířstva na stranu k Mediolanu, jakoby z mrzutosti nad tim, že Čechové tolík a takové věci byli vyvedli. Ale když si chtěl opatství mnichů cisterciackých Vallis Clara zvané projiti, maje brnění své jako na bezpečné procházce nedbale na zádech přehozené, vyrojilo se na něho vojsko mediolanské. Někteří byvše touto náhlou a neočekávanou dállosti polekání dali se ihned na útek, ale vzeněný tento kníže Ekbert vida to sestoupil se svého koně, aby s nimi podstoupil boj. A že jini utekli a jen několik štítníků a jeho maršálek, muž vznešený a rytíř statečný, ku pomoci mu zůstali, byl řečený kníže od Mediolanských

subito et inopinato rei eventu perterriti, subterfugunt¹⁾, ipse vero nobilis princeps Herkenbertus hoc considerans, cum eis pugnaturus de suo descendit dextrario, alii subterfugientibus paucis scutiferis et suo agasone, viro nobili et strenuo milite, eum iuvante, supranominatus princeps a Mediolanensibus victus humili prosternitur, supradictus marscalcus eius, ne interficiatur, armis prohibet²⁾, qui cum ipso interficitur. Abbatae supradictae monachi, ne corpora tantorum virorum a bestiis consumantur, pietate ducti in monasterium deportant. Quorum carnes ibi sepulta fuerunt, ossa, miserabile obsequium, in terram eius sunt deportata³⁾. Ibidem Diva, miles strenuus, qui super Aduam flumen mortale vulnus acceperat, sepelitur⁴⁾.

Haec fama ad aures domini imperatoris pervenit, unde maximo dolore commotus, plus in Mediolanenses saevit, ut in⁵⁾ arma ad signum domni imperatoris tota sua militia sit⁶⁾ praeparata, indicitur. Dies oritur, multis mortem multis apportans victoram. In campis planissimis iam ante Mediolanum exercitibus aptissimis ad bellum imperiales armantur exercitus. In prima itaque fronte militiae⁷⁾ Ludovicus⁸⁾, frater domni imperatoris, palatinus comes de Rheno, in primo iuventutis sua flore, iuvenili decore et fortitudine praeflarus, ex antiqua antecessorum⁹⁾ suorum dignitate Svevororum armata militia, Papiensium et Cremonensium, qui huius expeditionis fabricatores extiterant, sibi militia adhibita in campestria progreditur. Secundum locum Fridericus, filius regis Conradi, in annis iuvenilibus, dux de Rotenburg cum forti militia possidet. Ad hunc exercitum augendum Hugo marchio Montisferrati, qui materteram imperatoris matrimonio sibi iunctam habebat, cum Veronensium, Brixensium, Mantuanensium forti militia accedit. Tertium locum Wladizlaus, rex Boemorum, cum suo exercitu, quem de tota militia sua in unum collecta collegerat, valde magno et forti sine Lombardorum additamento possidet. Quarto loco Henricus, dux Austriae, cum aliis principibus de Austria ponitur. Quinto

přemožen a k zemi povalen, a dotčený maršálek, ¹¹⁵⁸ jenž bránil, aby nebyl zabít, i s ním usmracen. Aby těla takových mužů nestala se potravou dravých šelem, odnesli je zbožní mnichové do kláštera, kde maso jejich bylo pochováno, kosti pak do země jejich — nefastná to služba — dopraveny. Tam jest také pochován Diva, statný rytíř, jenž na Addě smrtelné poranění obdržel.

Když o té věci přišla jest zpráva k uším ¹¹⁵⁸ císaře pána, hnut byl velkou bolestí a rozhněval se na Mediolanské ještě více; i provoláno, aby se na znamení císařské do zbrani všecko vojsko připravilo. Vzešel jest den, který přinášel mnohým smrt, mnohým vítězství. V polích nejrovnějších již před Mediolanem, pro vojska nejhodnějších hotovila se k boji vojska císařská. Tedy v prvním čele vojska Ludvík, bratr císaře pána, falckrabí Rýnský, v prvním květu mladosti své, mladickou krásou a statečnosti proslavený, dle důstojenství starých předků svých, maje pod sebou lid švábský, Pavíjských a Kremonských, kteří byli strážci této výpravy, vytáhl v před do rovin. Druhé místo měl Fridrich, syn krále Konrada, vévoda rotenburský, jsouci ještě v letech mladistvých, se svým vojskem udatným. K rozmnožení vojska toho přistoupil Hugo maršálek montferratský, který měl za manželku tetu císařovu, s udatným lidem Veronských, Brescijských, Mantuanských. Třetí místo obdržel Vladislav, král český, s vojskem svým, velkým a udatným, které ze všeho svého mužstva sebraného v jedno shromáždil, nemaje žádného přidavku lidu lombardského. Na čtvrtém mistě položil se Jindřich, vévoda rakouský, s jinými pány z Rakous. Na páté místo táhl císař Fridrich sám se svým vojskem velmi stra-

¹⁾ subito fugiunt 3. — ²⁾ prohibetur 3. — ³⁾ in terra eius deportata 3. — ⁴⁾ Ole Nekrologia Podlažického zemřel Diva dne 5 Srp. — ⁵⁾ ad 2. — ⁶⁾ sic 3. — ⁷⁾ militia 3. — ⁸⁾ Kunrat ne Ludvík. — ⁹⁾ successorum opisy oba i také výpisky pokr. Kosmova letop.

¹¹⁵⁸ loco ipse imperator Fridericus cum suo exercitu, cuius longitudinem et latitudinem comprehendere difficillimum erat, valde terribili progreditur. Sextus exercitus de Bavarorum militia et aliarum regionum Alamanniae constructus procedit, cui rector princeps Otto palatinus comes cum suis fratribus¹⁾ de Ratispona praeficitur. Septimus exercitus ex Teutonicorum et Lombardorum principum²⁾ militia collectus procedit³⁾. Sic tanti et tot exercitus candore⁴⁾ ferri horribiles uersus portam Mediolanensem, quae Romana porta dicitur, procedunt et sic nullo impediente ad urbem diu optatam perueniunt. Mediolanenses autem in campis contra tot et tantos imperatoris exercitus bello se committere non presumentes, fossata sua et munitiones, quas circa muros suos fecerant, armata manu custodiunt. Dominus autem imperator uidens extra munitiones suas eos non audere procedere, ante portam predictam, que Romana porta dicitur, nomine et re maior, sua figi precipit⁵⁾ tentoria forti pro cautela circumposita militia, et ut ad alias portas Mediolanenses aliorum principum figantur tentoria precipit. Et in breui fit, quod precipit. Ad diuersas portas diuersorum exercituum figuntur tentoria. Interea W[ladizlaus], rex Boemie, non longe a Mediolano sua figi precipit tentoria, expectans, que porta ad obsidendum ei ab ipso imperatore deputetur. Mediolanenses uero, ex qua parte eos inuadere possint, considerant. Et in prima militia exercitum Ludwici, fratris imperatoris, inuadendum, qui ad portam sancti Dionisii eorum episcopi fuerat positus, suum ponunt studium et circa horam uestimentam armata manu, ut fortius possunt, progrediuntur. Quibus predictus princeps in primo flore sue iuuentutis, ut strenuus miles cum sua occurrit militia. Fit pugna, ex utraque parte fortissimi ceduntur milites, nunc hii uincuntur, nunc illi. Videns autem predictus princeps, se eis sufficere non posse, ad regem Boemie plurimos mittit nuntios rogans, ut ei sua subueniat militia. Hec audiens rex Boemie tympanum signum bellicum percuti precipit. Non fit mora, armatur militia, pugnantibus in auxilium progre-

šným, jehož délku a šířku bylo velmi těžko přehlednouti. Na šesté město ubíralo se vojsko z Bavor a z jiných krajů Švábska, jež vedl kníže Ota, falckrabí, s bratry svými z Řezna. Na sedmé město vytáhlo vojsko z Němec a Lombardska sebrané. Tak tedy vojska tak veliká a tolkerá bleskem zbrani strašlivá, pokročila jsou k bráně mediolanské, která slove Římská; a tak nemajice překážky od nikoho, přišla jsou k městu žádoucímu. Mediolanští však, nemohouce se v polich dáti v boj s tolka a takovými vojsky, hájili jsou branným lidem příkopy a opevnění, které byli učinili okolo zdi. A císař pán, když viděl, že se neodvážují vytáhnouti ven z hradeb, jsa jmenem i skutkem mocnější, před řečenou branou, kteráž slove Římská, kázal jest zaraziti stany své, rozestaviv pro bezpečnost kolem silné vojsko, a kázal též, aby se u druhých bran mediolanských učinily stany jiných knížat. A brzy stalo se, co kázal: před rozličnými branami rozličných knížat stany jsou zaraženy. Zatím Vladislav, král český, rozkázal zaraziti nedaleko Mediolanu své stany, očekávaje, která brána mu bude od císaře sama ukázána, aby ji oblehl. Mediolanští pak pozorovali jsou, z které strany by na ně mohli udeřiti. A v prvním šiku pokusili jsou se udeřiti na vojsko Ludvíka, bratra císařova, který byl voje své postavil u brány sv. Diviše, jejich biskupa. A okolo hodiny nešporní vytáhli jsou k bitvě s branným zástupem, jak mohli nejsilněji. Jim řečený kníže, v prvním květu své mladosti stojici jako bojovník udatný se svým lidem naproti se postavil. Přišlo k boji; z obou stran zbiti jsou nejudatnější bojovníci, brzy ti vítězili, brzy druži. Vida však jmenovaný kníže, že jim odolati nemůže, poslal ku králi českému mnohé posly, aby mu vojskem pomohl. To když uslyšel král český, dal udeřiti na buben znamení k boji. Nemeškáno; ozbrojil se lid, vytáhl v před bojujícím na pomoc. Uslyšev to Ludvík usiloval tim udatněji Mediolanské od sebe odraziti. Zatím sám král český stkvoucí se ve svém odění s lidem svým udeřil na první šik Mediolských, vůdce jejich a korouhevnička Dacia probodl veskrz kopím, kterýžto smrtelně

ditur. Hec audiens Ludwicus Mediolanenses a se repellere armis fortius instat. Interea ipse rex Boemie in suis splendidis armis cum sua fortia militia primam militiam Mediolanensem aggreditur, ipsum principem eorum et uxilliferum Dacium¹⁾ medium lancea perfodit, qui ibi mortaliter perfossus occubuit. Ceteri uero milites Boemie, qua quis potest, irruunt in hostes; vmboni alliduntur, pes pede teritur, fortium uiorum fortissimi resonant ictus. Mediolanenses pro libertate aduersariis suis fortissime resistunt, ex utraque parte fortissimi ceduntur milites. A vespertina hora usque ad crepusculum durat prelium. Mediolanenses tandem plurimis amissis et captis Boemorum ictus plus non ualentest sustinere, inter muros se retrahunt, quos Boemi uictores usque ad ipsas portas cedentes insequuntur. Interea nox prelium dirimit, quod nisi diremisset²⁾. Boemi uictores una cum eis ciuitatis muros intrassent. Rex uero letus de uictoria cum suis uictoribus ad sua reuertitur tentoria. Plurimi autem milites plurima ad stationes suas reportauerunt uulnera. In hoc autem prelio in iuuenili aetatis suae flore Mikus, Otto, Zueztet, Gerardus, nepos magni Grabisse, ut leones fortes occubuerunt, quos cum domino nostro Daniele, Pragensi episcopo, in abbatis Vallis Clare non longe a Mediolano cum maximo planctu sepeliuimus. Mediolanenses tantam fortitudinem Boemorum considerantes extra has portas exire non presumunt, immo sese ab eis fortius munientes lapidibus eas omnino obruant sola ex hac parte contenti portula. In palatiis abbatis sancti Dionisii optimis ante ipsam portam rex Boemie suas ponit mansiones, militum suorum ex omni parte stationibus positis. Mediolanum ex omni parte forti circumdatur militia.

Huic itaque tante et tam forti obsidioni in seruicio domini imperatoris hi affuerunt principes: Wl[adizlaus], rex Boemorum, cum domino Thebaldo, inclito fratre suo, et aliis principibus et primatibus. De principibus autem Alamannie hii huic negotio affuerunt principes: Fridericus, filius Conradi dux de Rotenburk, Heinricus, dux de Austria, Ludwicus, frater imperatoris palati-

proboden byv podlehl jest. Druži pak bojovníci¹¹⁵⁸ z Čech, kde kdo mohl, vrazili jsou do nepřátel. Břicho břicha se dotýkalo, noha noha šlapala, udatných mužů rány přeudatné se rozléhaly. Mediolanští bojujice za svou svobodu odporovali svým nepřátelům velmi statečně; s obou stran padali nejudatnější bojovníci; od hodiny nešporní až do setmění trvala bitva. Konečně Mediolanští ztrativše mnoho lidí bud' smrti buď zajetim a nemohouce útoky Čechů více vydržeti, táhli nazpátek do svých zdi; a vítězni Čechové se kajice je, až k samým branám je pronásledovali. Zatím přetrhla noc další boj, ale kdyby ho byla nepřerušila, byli by vítězci Čechové zároveň s nimi do zdi městských se dostali. Král však raduje se z vítězství, vrátil se se svými vítězi do svých stanů. Přemnoži pak rytíři přinesli do ležení přečetná poranění. V této bitvě v květu svého jinošského věku podlehli jsou Mikůš, Ota, Zvěstek, Gerard, syn velkého Hrabiše, všichni bojujice jako lvi; a ty jsme s Danielem, pánum svým a biskupem pražským, za velkého hořekování v opatství Vallis Clara nedaleko Mediolanu pochovali. Mediolanští přesvědčivše se takto o takovém udatenství Čechů, neodvážili se více vyjít za tyto brány, nýbrž opevňovali se co nejvíce při nich, zazdívajice je úplně kamennim, spokojujice se tolko jedinou brankou. V paláci opata sv. Diviše před samou branou ubytoval se král český sám, rozloživ kolkolem své voje. Mediolan takto ze všech stran silným vojskem obklíčen jest.

Při takovémto a tak usilovném obležení byli jsou ve službě císaře pána tito knížata: Vladislav, král český, s panem Děpoltem, věhlasným bratrem svým, a s jinými pány a velmoži. Z knížat německých pak při tom byli tito knížata: Fridrich, syn Kunratův, vévoda rotenburský, Jindřich, vévoda z Rakous, Ludvík, bratr císařův, falckrabí ze Šváb, Ota falckrabí z Ba-

¹⁾ Výpis v pokrač. Kosmy jmenuje Fridricha a Otu. — ²⁾ nemá 2. — ³⁾ Výpis v pokr. Kosmy jmenuje tu Fridricha, arcibiskupa kolínského. — ⁴⁾ Slovem tímto začíná zase text originalu. — ⁵⁾ precepit 1.

¹⁾ O. Morena jmenuje Tassa z Mandella a mimo to ještě Girarda, co přední hejtmany Mediolanských. — ²⁾ dirimisset 1.

¹¹⁵⁸ nus comes de Suevia, Otto, palatinus comes de Bavaria, cum suis fratribus, duo filii marchionis Alberti et alii principes de Saxonia cum fortia militia, plurimi quoque totius Teutonie principes. Affuit quoque Peregrinus, patriarcha Aquilegensis, Fridericus, Coloniensis archiepiscopus, Wimannus, Maigburgensis archiepiscopus, Ansalmus, Rauennatensis archiepiscopus, Ermannus, Verdensis episcopus, Daniel, Pragensis episcopus, Ratisponensis ¹⁾, Wirzburgensis episcopus ²⁾, Cicensis episcopus ³⁾, Wormacensis episcopus ⁴⁾, Alexander, Laodicensis episcopus, Metensis episcopus ⁵⁾, Camaracensis episcopus ⁶⁾, Treuerensis episcopus ⁷⁾, Argentinensis episcopus ⁸⁾, Augustensis episcopus ⁹⁾, Curensis episcopus ¹⁰⁾ et alii Tevtonie episcopi. Lombardie etiam huic obsidioni hii affuerunt principes: Vgo, marchio de Monteferrato, Gvido comes Blandratensis cum filiis suis, Obico marchio Malaspina, Gerardus de Carpeneto, Gerardmus de Ferraria, Vgo, Albertus, Vgolinus, Albertinus et plurimi alii Lombardie principes. Maximum uero auxilium ad hoc negotium conferentes, tam fortia militia, quam aliis instrumentis et necessariis domno imperatori Papienses, Cremunenses, Laudenses, Kumaniani, qui maxime huius obsidionis fabricatores extiterant, accurrunt. Alie quoque Lombardie ciuitates cum sua fortia militia huic affuerunt operi, uidelicet Veroneses, Brixenses, Mantuanii, Bergenses, Parmenses, ¹¹⁾ Placentini, Genuenses, Terdonenses, Astenses, Albani, Vercellenses, Nouuarienses, Yporienses, Paduani ¹²⁾, Teruisiani, Aquilegenses, Ferrarienses, Reginenses, Mutinenses, Bolonienses quoque cum suis legistis et sapientibus, Immolenses. Maritime quoque ciuitates: de Cisena, de Seruia, de Foro Julii, Rauennates, de Foro Liui, Ariminenses, Fanenses, Anconitani, Firmenses, Senegonenses, Esculani, aliarum quoque Lombardie ciuitatum plurima militia. Plurime etiam ciuitates Tuscie et Romaniae, quedam cum militia, quaedam domno imperatori debitum offerentes affuerunt seruicium, Lucenses scilicet, Pisani, Lunenses, de Aquispendentibus, Senenses, Biterbienses, Florentini, Sutrienses, Nepenses, Flagentini, Anangientes,

vor s bratry svými, dva synové markrabího Alberta a jiní knižata ze Sas s četným lidem, a přemnozi knižata z celého Německa. Byl jest také při tom obležení Pelhřím, patriarcha akvilejský, Fridrich, arcibiskup kolínský, Wikman, děvinský arcibiskup, Anselm, arcibiskup z Ravenny, Hermann, biskup werdenský, Daniel, biskup pražský, biskupové řezenský, wirepurský, naumburský, wormský, Alexander, biskup lutišský, biskup metský, kambrejský biskup, biskup trevirský, biskup štrasburský, augšpurský biskup, biskup kurský a jiní biskupové z Německa. Také z Lombardie byli jsou při obležení tomto knižata: Hugo, markrabí montferratský, Guido, hrabě blanderský, Obik, markrabí malaspinský, Gerard z Carpeneta, Gerard z Ferrary, Hugo, Albertus, Hugolinus, Albertinus a přemnozi jiní náčelnici z Lombardie. Největší však pomoc k tomu podniknutí poskytli jsou jak státečným vojskem tak i nástroji a jinými potřebami Pavijšti, Kremonšti, Lodšti, Komšti, kteří byli hlavními strůjci této výpravy. Ale také jiná města lombardská byla s četným lidem při tomto podniknutí, jmenovitě Veronšti, Brescijšti, Mantovšti, Bergamšti, Parmšti, Placentinšti, Janované, Terdonšti, Astenšti, Albanšti, Vercellšti, Novaršti, Iporyšti, Padovšti, Trevisanšti, Akvilejšti, Ferraršti, Reginšti, Modenšti a Bononšti se svými zákoníky a mudrci, Imolšti. Také z pomořských měst: z Ceseny, z Cervie, z Furlanu, z Raveny, z Forli, z Rimini, z Fani, z Ankony, z Ferma, z Seny Galické a z Askula a jiných měst Lombardie bylo mnoho vojska. Též přemnohá města Tuscie a Romanie byla přítomna, některá s vojskem, jiná aby císaři pánu povinnou službu nabídla, totiž Lučti, Pisanšti, Lunšti, Akvijšti, Senenšti, Biterbšti, Florentinšti, Sutrijšti, Nepijšti, Flagentinšti, z Anagni, Tuskulanšti, Tiburtinšti; z Horty, z Perusia a též z jiných měst Tuscie v okoli římském přišla mnohá a silná pomoc. Jmena měst těchto, v nichž biskupství

¹⁾ Hartvík II. — ²⁾ Gebhard II. — ³⁾ Bertold. — ⁴⁾ Kunrat. — ⁵⁾ Štěpán. — ⁶⁾ Mikuláš. — ⁷⁾ Hillinus. — ⁸⁾ Burchard. — ⁹⁾ Konrad. — ¹⁰⁾ Adalgot. — ¹¹⁾ Parimenses 1. — ¹²⁾ Paduani 1.

Tusculani, Tiburtini, de Orto, de Perusio, aliarum quoque ciuitatum Tuscie circa Romam adiacentium plurima et fortis aduenit militia. Harum ciuitatum nomina, in quibus episcopatus sunt, ex quibus peragruimus et pedibus nostris triumus, quasdam ipsas, quarundam consules uidimus, describere non incongruum duximus. Ipsi quoque Romani harum ciuitatum commotionem in auxilium domni imperatoris uenire considerantes, dominum Petrum urbis prefectum cum suis senatoribus in seruicium domni imperatoris transmittunt.

Hac fortia militia dominus imperator fretus Mediolanenses obsidet. Ad portam, quae Romana dicitur, ad quam dominus imperator militiam suam posuerat, nullus Mediolanensium militiam pretemptare presumit, solummodo portas suas defendunt. Turris maxima de fortissimo opere marmoreo, quae arcus Romanus dicebatur, ad honorem antiquorum imperatorum facta, non longe a porta illa inter staciones domni imperatoris et portam illam stabat, in qua Mediolanenses milites suos posuerant ad defendendum ibi stationes imperatoris, homines stultissimi. Quos imperator militia sua circumdans turrim illam maximam cum eis ad terram deici precepit, qui solam uitam ab imperatore exorantes turrim predictam domno imperatori reddunt, in qua dominus imperator fortem locat militiam. Papienses, Cremonenses Lomellum, castrum fortissimum Moyce et plurima alia castra Mediolanensium et aliorum aduersariorum suorum destruunt. Boemi uero castra, uillas comburunt, mulieres quoque pulchras iuuenculas multas rapiunt, secum in castra deducunt, quas dominus Daniel, Pragensis episcopus, de manibus eorum, quasdam precibus, quasdam pecunia liberans domno Peregrino archidiacono suo custodiendas committebat, qui eas in tentorio suo fideliter custoditas, recreatas, consolatas in ciuitatem Mediolanensem fideliter deducebat. Heinricus autem dux Austriae ad portam suam facit insultum, a tercia hora diei usque ad noctem fit prelum, ex utraque parte percutiuntur plurimi, ignes ante ipsam portam iaciuntur, quos Mediolanenses se uiriliter defendantes extinguunt. Tali chorea et ioco Mediolanenses undique cinguntur, dominus autem imperator singulis diebus cum

¹¹⁵⁸ jsou, jež jsme prošli a nohama svýma se dotkli, z nichž některé samy, z jiných pak konšely viděli, nezdalo se nám nevhodno vypsat. I sami Římané vidouce takové hnuty těchto měst, pomoc císaři pánu činich, vyslali jsou pana Petra, prefecta města, se senatory v službu císaře pána.

Císař pán, spoléhaje se na toto silné vojsko, jal se Mediolanské obléhati. Před bránu, kteráž římská se nazývá a při níž císař pán řady své rozložil, neodvážil se nikdo z Mediolanských s vojskem; nýbrž hájili jen svou bránu. Nedaleko od brány této mezi stanovištěm císařovým a mezi ní stála převleká věž z přepevněho zdiva mramorového, zvaná oblouk římský, jež někdy ku poctě starých císařů římských vy stavěli; věž tu Mediolanští, ti zpozdili lidé, ob sadili lidem svým, jenž býti měl ku obraně proti stanovištěm císařovým. Císař však dal obehnati převlekou tu věž lidem svým a kázel ji k zemi povaliti i s obhájeci; ale ti vyprosivše na císaři, aby uchováni byli na holých životech, vzdali řečenou věž císaři pánu. Pavijšti a Kre monšti pobořili Lomello, přepevný hrad Monzù a mnohé jiné hrady Mediolanských a jiných nepřátel. Češi pak pálili hrady, vsi a unášeli také mnohé krásné a mladé ženy a přiváděli je do ležení, z nichž některé pan Daniel, biskup pražský, prosbami, jiné penězi z rukou jejich vysvobodil a panu Pelhřimovi, arcijáhnu svému k opatrování odevzdal; ten je v stanu svém věrně ošetřoval, občerstvením opatril, potěsil a poctivě do města Mediolana dovedl. Jindřich, vévoda rakouský, učinil útok na svou bránu, i strhla se z toho bitva od třetí hodiny denní až do noci trvajici; z obou stran přemnozi byli poraženi, ohně před bránu samu metány, jež Mediolanští, hájice se statně, uhasinali. Takovým tancem a rejdem byli Mediolanští se všech stran svíráni; císař pán pak neopomenul každého dne obcházeti s vojskem Mediolan, aby nikdo neunikl. Mezi tím připravovaly se stroje, pomoci jichž se měly zdi po

¹¹⁵⁸ exercitibus, ne aliqui inde exirent, Mediolanum circumire non cessat. Interea machine, per quas muros eius deicere intendebant, preparantur. Dum hec geruntur, Peregrinus, Aquilegensis patriarcha, Ebrehardus, Babenberensis episcopus, Daniel, Pragensis episcopus, Mediolanenses de his, quae eis ad pacem sunt, conueniunt, qui ex consilio suorum fidelium in consilio domni Wl[adislai], regis Boemie, se ponunt, et ut per eum ad gratiam imperatoris perueniant, exorant. Hanc eorum uoluntatem rex imperatori insinuat. Imperator his auditis principum suorum super hec communicat consilia. Ansalmus, Rauennensis ecclesiae archiepiscopus, interea moritur¹⁾. Per omnes exercitus sonat, quod deus ideo evm percosserit, quod Mediolanum obsidere imperatori dederat consilium. Principes de uictoria et de pace gaudentes talem uiam in gratiam eos recipiendi inueniunt, rege Boemie inter eos mediante, et hec iuramentis confirmant²⁾ et hec dictante: quod Laudam, Kumas et alias ciuitates imperatoris ita liberas esse permittant, sicut ipsum Mediolanum ab eis liberum est, et quod decem millia marcarum imperatori pro suis excessibus soluant, omnes captivos³⁾ tam Cremnenses quam Papienses per manum regis Boemie dimittant, fidelitatem domno imperatori iurent, omnem iusticiam ab antiquis imperatoribus constitutam imperatori soluant, pacem omnibus ciuitatibus iurent, coronam et honorem imperii gladio suo custodian, palatia imperialia secundum honorem imperatoris reedificant, et ut militiam, quo imperator uoluerit, tribuant; duodecim eorum consules, quos imperator elegerit, imperatore pro tribunali suo sedente nudipedes ad satisfactionem domno imperatori nudos gladios super colla sua portent; et ut hec et alia imperialia instituta rata et firma teneant, trecentos obsides filios nobilium et proborum uiorum in potestatem imperatoris tribuant. Dies, in qua hec fieri debeant, dies nativitatis sanctae Marie virginis instituitur. De pace futura ex utraque parte gaudent, Mediolanenses etenim foris uastabat gladius, intus pauor, estus autem, puluis, fetor cadaverum intollerabilis ex utra-

valiti. Zatím co se toto dalo, dali Pelhřim, patriarcha akvilejský, Eberhard, biskup bamberský, Daniel, biskup pražský, Mediolanským pokynuti, jak by k míru mohli přijiti, a ti k radě svých věrných na pana Vladislava, krále českého, se podali a jej prosili, aby na milost cisaře pána pomoci jeho byli přivedeni. To přání jejich oznámil král cisaři. Cisař uslyšev to, žádal knížat svých v té věci za radu. Anselm, arcibiskup kostela Ravenského, byl zatím zemřel. Po celém vojstě rozléhalo se jakoby jedním hlasem, že proto jej bůh zasáhl, že radil cisaři, aby oblehl Mediolan. Knížata radujice se i z vitézství i z počaje nalezli prostředkováním krále českého takovouto cestu, aby Mediolanští na milost přijati byli, i stvrzeno to přisahami, co on byl ustavovil, totiž aby Lodi, Komo a jiná města cisařská nechali při takové svobodě, jako od nich Mediolan svoboden jest, a aby cisaři za své provinění deset tisíc hřiven, všecky zajaté jak Kremonské tak i Pavijské skrze ruce krále českého propustili na svobodu, věrnost cisaři pánu přisahali, všecka práva od někdejších cisařů ustanovená aby plnili, pokoj všem městům přisahali, korunu a čest říše mečem svým aby hájili, zámky královské, jak toho čest cisařská vyžaduje, aby znova vystavěli, a aby dali vojsko, kamkoli by je cisař miti chtěl; dvanáct konšelů jejich, jež byl cisař určil, aby, nesouce obnažené meče nad šijemi svými, přišli bosí před cisaře na soudu sedicího učinit zadost, a k ujištění, že toto a jiná cisařská ustanovení splní a zachovávat budou, aby za rukojmě dali tři sta synů lidí urozených a počestných v moc cisařovu. Ustanovenlo, aby se tyto věci staly v den blahoslavené panny Marie. Budoucímu míru těšili se z obou stran; neboť Mediolanské nicíl z venku meč, a uvnitř města bázeň; vedro pak, prach, nesnesitelný puch z mrtvol soužil na obou stranách vojska, tak že již velmi mnozí četnými sužování byli nemoceni. Především dano jest v moc krále českého tři sta rukojmí, sto padesát urozených a sto padesát z lidu; také zajati Pavijští a z jiných měst, asi tisíc nebo přes to, z nichž někteří již na deset let byli

que parte omnes cruciabant exercitus, ita quod iam plurimi plurimis cruciabantur egritudinibus. Optata dies nativitatis beate Marie uirginis ad pacem faciendam aduenit. Ante omnia in potestatem regis Boemie trecenti dantur obsides, centum quinquaginta nobiles et centum quinquaginta de populo; captivi quoque Papiensium et aliarum ciuitatum mille et ultra, quorum quidam decem annis in captiuitate manserant, filios, quos paruos dimiserant, iam factos milites lacrimabiliter salutabant, qui in monasterio sancti Dionisii sub custodia domini regis Boemie militum ea conditione ponuntur, ut si ad gratiam imperatoris per regem Boemie reducerentur, captivi liberi dimitterentur¹⁾, quod si non fieret, Mediolanensibus remitterentur.

His ita dispositis ad adducendum in gratiam imperatoris archiepiscopum Mediolanensium²⁾ Ebrhardus, Bambergensis episcopus, et dominus Daniel, Pragensis episcopus, mittuntur. Primo itaque cum crucibus, cum plenariis et thuribulis bini et bini procedunt clerici, deinde canonici, monachi et abbates ordine disposito cappis ecclesiasticis, casulis et albis induiti progrediuntur, quorum tantam multitudinem uidimus, quod licet tentoria imperatoris a portis Mediolanensium satis fuerint remota, processio tamen illa a predictis portis usque ad tribunal imperatoris durabat. Predictus archiepiscopus a predictis episcopis adductus in osculo pacis recipitur et uerbo facto, quod erga Mediolanum, imperiale ciuitatem antiquissimam, agat misericorditer, inter alios archiepiscopos collocatur. Post hec duodecim Mediolanenses consules electi gladios suos super colla sua ferentes nudis pedibus, licet enim plurimam offerrent peccuniam, quod eis calciatis hanc satisfactionem facere liceret, nullo modo tamen obtinere potuerunt, suo ordine progrediuntur, coram tot et tantis principibus imperatori suo sedenti pro tribunali super colla sua nudos offerunt gladios. Ex quibus Obertus de Orto consul, uir sapiens et lingue tam lombardice quam latine eruditus, in hec uerba prorupit: Peccauimus, inique egimus, ueniam petimus, colla nostraque ditioni et gladiis uestris

¹¹⁵⁸ v zajeti a syny své, jež co chlapce opustili, již co vojiny pozdravovali, dáni jsou do kláštera sv. Diviše pod stráž vojska krále českého s tou výminkou, aby propuštěni byli na svobodu, když Mediolanští skrze krále českého přivedeni budou v milost cisaře, ale kdyby se to nestalo, aby jim zase byli vráceni.

¹⁾ Anselm zemřel r. 1158 dne 12 Srpna. — ²⁾ confirmante Wattenbach. — ³⁾ Ruk. měl milites, což opraveno v captivos.

¹⁾ dimittentur 1. — ²⁾ Huberta z Pirovana.

¹¹⁵⁸ subdimus omnium Mediolanensium, et in his gladiis omnia tela eorum imperiali potestati subdita esse.

Imperator uero singulorum recipiens gladios suis tradit ministris eos in gratiam suam recipiens. Eorum archiepiscopus ad celebranda diuina preparatur in ipso die nativitatis beate Marie modo extraneo, modo Ambrosiano, quo soli ex antiquorum concessione apostolicorum utuntur Mediolanenses. Vbi cantorem eorum, uirum statura procerum, canum, uetustissimum, in albis, cappam choralem de serico in humero portantem, baculum de aneto maximum rubricatum cum minis ferentem, mirabiles in circuitu canentium gyrationes et saltus facere uidimus, cuius gestus plus quam eorum cantus ab omnibus ammirabantur. Dominus autem imperator imperiali diademate exornatus in medio tentorio suo tribunali residens, ubi hec fiebant diuina, quod ei rex Anglie miserat maximum et de opere miribili, dominum Wl[adizlaum], regem Boemie, post tot labores et regales triumphos coram tot tam Alamanniae, quam Italiae principibus, regio donat et exornat diademate. Et sic finitis diuinis omnibus Mediolanenses ad edes proprias, alii ad sua redeunt tentoria. De pace facta tam Mediolanenses quam alii exercitus maximo triumphant gaudio.

Imperator Mediolanensis sua conlata gratia exercitus suos uersus preposituram Moyce, que ad imperiale spectat coronam, mouet et ibi ex iure antiquorum imperatorum regiam portat coronam, quanquam locus ille a Papiensibus esset combustus. Rex Boemie in infirmitate satis graui arreptus, in terram suam post tot labores cum suis exercitibus ab imperatore licentiam querit redeundi, quem ipse in persona sua uisitans ei per Brixiam dat licentiam redeundi. Preter alia munera eum mille donat marcis, quas a Mediolanensis acceperat; Mediolanenses enim eum decem millibus marcarum placauerant. Domino Danieli, Pragensi episcopo, imperator secum in Italia remanendi querit licentiam, qui eodem tempore acutis tenebatur febris; erat enim italice lingue peritus et in curia imperatoris acceptus et utilis. Quam quidem obtinet uerumtamen contra eius uoluntatem. Ea nocte media predictus rex in terram suam suas mouet

a cheeme, aby s těmito meči všecky zbraně jejich moci císařské byly poddány.

Císař však přijav od jednotlivých meče, odevzdal je svým služebníkům a přijal je na milost. Arcibiskup jejich připravoval se k službám božím, jež sloužil v ten den blahoslavené panny Marie spůsobem cizim, spůsobem Ambrosianským, jehož dle starých nadání papežů jen Mediolanští užívají. Při tom viděli jsme jejich zpěváka, muže postavy vysoké, lysého, velmi starého v albě, kapi kůrovou z hedbáví na plecích nesoucího, který velikou hůl olšovou červeně natřenou v rukou držel a v kole zpívajících všelijak se točil a rozličné skoky činil, tak že se všichni vice jeho pohybům než jeho zpěvu divili. A císař pán ozdoben jsa korunou císařskou a sedě na trůně u prostřed stanu, kde se služby boží konaly, obdaroval a ozdobil po tolka praciach a královských vitézstvích u přítomnosti tak mnohých knížat jak německých tak i vlašských pana Vladislava, krále českého, královskou korunu zvláště velkou a práce podivuhodně, již mu byl král anglický poslal. A po skončených službách božích vrátili se Mediolanští do svých přibytků, ostatní však k svým stanům. Z učiněného pak míru rádovali se velice jak Mediolanští tak i jiná vojska.

Císař přijav Mediolanské na milost hnul se s vojskem svým k Monze, probostství koruně císařské příslušejicimu, a tam, jak bylo právo starých císařů, posadil si korunu královskou na hlavu, ačkoli místo to bylo od Pavíských vypáleno. Král český jsa nemoci dosti těžkou postižen, žádal po takových namaháních na císaři dovolení, aby se mohl se svými řadami vrátiti domů, a on jej sám osobně navštívil a dovolení mu dal k návratu přes Bresciiju. Mimo jiné dary udělil mu tisíc hřiven, jež byl od Mediolanských obdržel; nebo Mediolanští byli jej udobřili deseti tisici hřiven. Panu Danielovi, biskupu pražskému, který byl toho času prudkou zimnicí zastižen, vyžádal císař dovolení, aby s ním směl v Italii zůstat: byl on řeči vlašské známý a při dvoře císařském rád viděný a velice užitečný. Dovoleni to dáno, ač proti jeho vůli. O polovici též noči hnul se řečený král se svým ležením, aby se vrátil do vlasti.

stationes. In curia imperatoris predictus episcopus remanet, conualescit, per ciuitates Italie pro recipiendis obsidibus et iuramentis eorum mittitur. Quantos et quales dolores et gemitus in remanendo cum episcopo et caros nostros in terram suam dimittendo habuerimus, deus nouit. Rex feliciter cum suis in terram suam reuertitur, qui Prage in ciuitate sancta a clero, principibus, nobilibus et populo receptus, laborum Italie non inmemor feliciter regnauit. Has autem ciuitates, earum iuramenta et obsides et plurimam domino nostro episcopo ab eis pro expensis et pro honorario recipientes pecuniam peragruimus: Brixiam, Mantuam, Ueronam, Cremonam, Papiam, Parmam, Placentiam, Regium, Mutinam, Bolonię. Alii domni imperatoris nuntii pro eodem negotio exequendo per alias ciuitates mittuntur. Imperator autem Mediolanensis sua conlata gratia generalem curiam omnibus urbibus Italie Runkalie supra Padum non ionge a Placentia in festo beati Martini indicit¹⁾, vbi antiquorum imperatorum confirmatis legibus et suis ascriptis²⁾ Mediolanenses in suum uocat consilium, quonodo urbes Italie sibi fideles habeat, querit. Qui ei tale dant consilium, quod eos, quos per ciuitates Italie sibi fideles habet, per suos nuntios eos ibi suas constituat potestates, quos ipsi consules nominant. Quod imperator laudans usque ad tempus huic rei competens in corde suo recondit. Ea finita curia principes Italie ad propria redeunt. Imperator uero nullo prohibente per Lombardiam, qua uolebat, ibat. Imperator denique Fridericus in ciuitate Alba, non in ea, quam Eneas construxit, sed in alia inter ciuitates Vercellas et Astam, natale domni cum suis principibus celebrat et ibi suum imperiale portat diadema feliciter.

His ita peractis consilii Mediolanensem non immemor pro ponendis suis potestatibus per ciuitates Lonbardie suos dirigit nuntios, uidelicet dominum Danielem, episcopum Pragensem, Regnaldum cancellarium, qui eodem anno Colonensis archiepiscopus factus fuit, Ermannum, Verdenensem episcopum, uirum sapientissimum, Ottone, palatinum comitem de Ratispona, Gidonem, Blandratensem comitem, uirum eloquen-

Biskup jmenovaný zůstal při dvoře císařském, ¹¹⁵⁸ pozdravil se, byl vyslan po městech italských, aby přijímal rukojmě a přísahy jejich. Jak velice nás to bolelo a jak jsme vzdýchali, jimž zůstati bylo s biskupem, když jsme své drahé do vlasti ubirati se viděli, bohu jen jest známo. Král šťastně se vrátil do své země, a byv v svaté Praze od kněžstva, knížat, panstva a lidu přijat, panoval šťastně, nejsa nepamětliv namáhání, jež měl v Italii. Tato pak města, od nichž jsme přijímalí přísahy a rukojmě a od nichž jsme pro našeho pana biskupa mnoho obdrželi peněz na útraty a v odměnu, prošli jsme: Bresciu, Mantovu, Veronu, Kremonu, Pavii, Parmu, Placencii, Regium, Modenu, Bononii. Jini poslové císaře pána za toutéž přičinou vysláni byli zase po jiných městech. Císař přijav Mediolanské na svou milost ustanovil všem městům vlašským obeený sjezd v polích Ronkalských na Padu bliže Placencie k svátku sv. Martina, kde ztvrdil zákony starých císařů a k nim své nové připojiv, Mediolanské k sobě povolal a jich se ptal, jak by města italská sobě věrnými udržel. A ti mu dali takovou radu, aby ty, jež jsou v městech jemu věrni, skrze posly své učinil tam svými podestami, jež oni sami konšely nazývají. Císař schváliv to, zachoval věc v mysli až k přihodné době. Po skončení tohoto sjezdu vrátili se knížata vlašští do svých domovů, císař pak táhl po Lombardii, kam se mu libilo; neboť nebylo žádné překážky. Konečně v městě Albě, ne v té, již založil Eneáš, ale v jiné, mezi městy Vercelli a Astem položené, slavil císař Friderich i se svými knížaty šťastně den narození pána, přičemž ukázal se v císařské koruně.

Mezitím nezapomněl rady Mediolanských a ¹¹⁵⁹ vyslal své posly, aby po městech lombardských sadili podesty, a to pana Daniele, biskupa pražského, Regnalta kancléře, který téhož léta stal se arcibiskupem kolinským, Hermanna, biskupa verdenského, muže velice moudrého, Otu falckrabího z Řezna, Guidona, hraběte Blanderského, muže velmi výmluvného, kteří v Kremoně, v Pavii, v Placencii a v jiných městech rozkazy

¹⁾ 11 Listopadu. — ²⁾ Srovnej v Pertzových Mon. Germ. hist. Leg. II, 110—114.

¹¹⁵⁹ tissimum, qui Cremone, Papie, Placentie et in aliis ciuitatibus iussa domni imperatoris exequentes, ueniunt nouam Laudam, quam predictus imperator non longe a ueteri Lauda super flumen Aduam paruo adhuc fossato circumderat. Vbi incolas paucos pauperes et casas eorum pauperrimas, et ubi monasterium eorum dispositum fuerat, altare eorum eratibus uilibus de frutice circumdatum et campanulam solam, que ad diuinum officium et ad consilia incolas illos conuocabat, et episcopellum eorum pauorem, inopem, contractum, sed uitiae¹⁾ sanctissimae, invenimus. Ibi Mediolanenses de potestibus iussa imperatoris nullo modo velle facere audivimus. Tandem Mediolanum venimus, consules eorum convocantur, eis voluntas domni imperatoris aperitur, pro consilio cum suis nobilibus et populo capiendo inducias quaerunt, quas obtinent, in dominico die responsuri. Dies responsionis advenit, nullo modo se hoc facere posse respondent, verumtamen sicut in privilegio imperatoris habebatur, quod ego Vincentius ex parte imperatoris et regis Boemiae scripseram, se per omnia facturos promittebant, scilicet quod ipsimet, quos vellent, consules eligerent et electos ad imperatorem vel ad eius nuntium ad hoc constitutum pro iuranda imperatori fidelitate adducerent²⁾. Contra hoc nuntii imperatoris respondent, quod ipsi Runkaliae³⁾ hoc imperatori dederint consilium, quod per suos nuntios in ciuitatibus Lombardiae ponat potestates, eo consilio utantur et ipsi, attamen quos velint eligant, sicut volunt consules vel potestates eos appellant⁴⁾, solummodo per nuntios imperatoris eos eligi permittant. Cum hanc voluntatem eorum tam populo quam aliis in summo monasterio sanctae Mariae virginis referunt⁵⁾, repente fit clamor: fora, mora! mora! quod in⁶⁾ vulgari eorum sonat: trahantur foras, moriantur. Firmiter curiae claudimus⁷⁾ portas, per fenes-tras in palatia nostra jaciuntur lapides, consules eorum accurrunt, sedatur⁸⁾ populus, tantus quiescit tumultus. Haec populum ebrium sine eorum consilio fecisse referunt, ne hoc usque

cisaře pána vykonavše přišli do nového Lodi, jež řečený cisař nedaleko od starého Lodi na řece Addě dosud jen malým příkopem byl obehnal. Tu jsme našli lidi málo a chudé a chaloupky jejich přebidné, a tam kde měl státi jejich klášter, viděli jsme oltář jejich vetchým pletivem a ratolesti pokrytý, a tu byl jediný toliko zvonek, kterým svolávali se lidé ke službám božím i do rady; a našli jsme biskupika jejich chudého, nuzného, sešlého, ale života velice svatého. Tu jsme slyšeli, že Mediolanští rozkazů cisařových o podestách na žádný spůsob nechtějí přjmouti. Konečně jsme přišli do Mediolanu. Konšelé jejich svoláni jsou, vůle cisaře pána se jim oznamila, oni pak žádali za odklad, aby se mohli o tom poraditi se šlechtou i s lidem. I dán jim odklad, a chtěli budoucí neděli odpověd dát. Den odpovědi přišel, ale oni odvětili, že na žádný spůsob tak učiniti nemohou, ale jak v privileji cisařském bylo, jež jsem já Vincencius k nařízení cisařovu a krále českého byl sepsal, slibili vše plnit, totiž že si sami zvoli za konšely takové osoby, jež budou chtiti, a zvolené že pošlou k cisaři anebo k jeho poslu k tomu ustanovenému, aby přisahali cisaři věrnost. Proti tomu odpověděli poslové cisařovi, že oni sami v Ronkalii dali cisaři radu, aby svými posly ustanovoval v městech lombardských podesty, takové rady nechť se užije také i při nich; avšak které by si přáli, ať si vyberou, nechť si je, jak sami chtějí, konšely nebo podesty jmenují, ale ať jen se spokojí, aby od poslu cisařových byli zvoleni. Když tuto žádost lidu a jiným v hlavním klášteře blahoslavené panny Marie oznamovali, křičeno pojednou fora, mora! mora! což znamená v obecné jejich mluvě, prýc s nimi, nechť zemřou. Pevně zavřeli jsme hned vrata dvoru, ale okny házeny jsou kameny do přibytků našich; konšelé přiběhli, lid se utíšil a shluknuti to se upokojilo. Opilý lid že to bez jejich vůle učinil pravili, prosíce, aby se to až k cisaři nedoneslo, slibujice zároveň mnoho peněz k zadostučení. Poslové cisařovi slibovali, že učiní, jak si toho přáli, každý se vrátil do své ho-

¹⁾ Tu opět v původním rukopisu jeden list vyříznut, tak že text od slova následujícího podán zase dle opisu. — ²⁾ adducerentur 3. — ³⁾ Kunk. 3. — ⁴⁾ compellant 3. — ⁵⁾ refertur 3. — ⁶⁾ nemá 3. — ⁷⁾ clausimus 3. — ⁸⁾ sedatus 3.

ad imperatorem perveniat rogant, plurimam eis pro satisfactione promittentes pecuniam. Nuntii imperatoris secundum voluntatem eorum bene respondent, ad sua quisque vadit hospitia, iniurias sibi illatas dissimulant et in medio noctis silentio, qua qui poterant, de supradicta civitate effugient, ad imperatorem veniunt, haec omnia ei referunt. Ex hoc tam modico fermento, tam modica scintilla excidium tantae urbis, tam antiquae, tam nobilis Mediolani ortum esse, quilibet lector sciat. Posita solemni principibus curia¹⁾ de illata nuntiis suis et imperatori iniuria conqueritur. Ex²⁾ consilio principum Mediolanenses ad curiam imperatoris de hoc responsuri vocantur, veniunt, de hoc se satisfacturos ad eius voluntatem humiliter promittunt. In octava³⁾ paschae huic⁴⁾ rei terminus ponitur. Mediolanenses hoc jurato, quod omnibus ciuitatibus imperatoris pacem habeant, ad sua redunt. Imperator de iuramentis eorum tanquam securus cum exercitibus versus maritima pergit⁵⁾, Mutinae pascha celebrandum disponitur. In sabbatho palmarum⁶⁾ non longe vix per unum milliare a Bolonia in burgo ad sanctam Helenam tentoria eorum figuntur. Ea nocte capella domini Danielis, Pragensis episcopi, et camera tota penitus comburitur, Dietlebus⁷⁾, eius fidelis cancellarius, per totum dorsum duriter combustus incendium vix evasit. Hoc autem strictum et durum deo id disponente convivium feliciter evasi; pro emendis enim decretis et aliis libris ab eodem episcopo Bolonię missus fueram. Rem gestam scribo, ipsum episcopum in solo mantello, quo coopertus fuerat, et cum solo cothurno incendium evasisse inveni. Imperator et sui principes hoc audito plurimum dolent et plurimae offerunt donaria. In ipsa ciuitate Mutina imperator pascha⁸⁾ solemniter celebrat, et cum tertia feria pasche⁹⁾ in media curia imperatoris principes eius¹⁰⁾ iuniores et alii milites more suo eos ipso imperatore de imperiali suo palatio prospectante choreas suas luderent, ad imperatorem venit nuntius referens, castrum imperatoris Trezzi, in quo Teutonicorum habebat magnum spody, stavěl se v příčině pohanění spůsobeného, jakoby se bylo nic nestalo, ale za ticha půlnociho utekl každý kam mohl z řečeného města, a když přišli k cisaři, vše mu vypravovali. Každý čtenář vězí, že z tohoto nepatrného kvasu, z této malé jiskry vzešlo vyvrácení takového, tak starého a vznešeného města Mediolanu. Cisař položiv slavný sněm knížatů, žaloval na křivdu poslům svým a sobě učiněnou. K radě knížat povolání Mediolanští ke dvoru cisařovu, aby se z toho odpovidali; přišli a slibili skroušeně, že učiní zadost dle jeho vůle; k tomu dán jim rok v ochtáb dne velikonočního. Mediolanští slibivše přisahou, že zachovají mir se všemi městy cisařskými, vrátili jsou se domů. Cisař jsa přisahami jejich ujistěn, namil s vojskem svým v stranu krajin mořských, a umínil si v Modeně velkonoce slavit. V sobotu před neděli květnou sotva asi mili cesty od Bononie v městysi u sv. Heleny zarazili své stany. Té noci shořela docela kaple pana Daniele, biskupa pražského, a celá komora jeho. Dětleb, věrný jeho kaplan, jest na celých zádech popálen a sotva ohni unikl. Tomuto přísnému a tvrdému navštívení bohem seslanému ušel jsem šťastně; neboť byl jsem od řečeného biskupa poslán do Bononie, abych dekrety a jiné knihy zakoupil. Piš o věci, která se skutečně stala, že jsem shledal, kterak biskup z ohně vyvázl pouze v pláštiku, jímž byl přikryt, a jen v střevicích. Cisař a knížata jeho uslyševše, co se stalo, litovali ho velmi a zaslali mu přemnoho darů. V městě Modeně samém slavil cisař slavně velkonoce, a když v úterý velkonoční u prostřed cisařského dvoru mladší knížata jeho a jiní rytíři dle spůsobu svého hry odbývali a cisař z paláce cisařského sám se na to díval, přišel posel, jenž zvěstoval, že hrad cisařský Trezzo, v němž byla silná posádka Němců, od Mediolanských jest obležen. Ihned přetrženy jsou hry, sáhnuto ke zbraním válečným a časně z rána tállo se na pomoc obleženým. Po několika dnech přišel jiný posel zvěstuje, že hrad Trezzo byl již až do základů vyvrácen, a kdo v něm byl, že jsou zajati

¹⁾ 2. Února 1159. — ²⁾ et 3. — ³⁾ octavum 2. Oktava velkonoční neděle připadla r. 1159 na 19 Duben. — ⁴⁾ huius 3. — ⁵⁾ progreditur 2. — ⁶⁾ 4. Dubna. — ⁷⁾ Vietlebus 3. — ⁸⁾ 12. Dubna. — ⁹⁾ 14. Dubna. — ¹⁰⁾ et 3.

1159 militiam, esse a Mediolanensibus obsessum¹⁾. Rumpuntur choreae, arma rapiuntur bellica, summo diluculo obsessis in adiutorium pergitur²⁾. Paucis transactis diebus alias nuntius venit dicens, castrum³⁾ Trek funditus esse deletum, et qui intus fuerant, captos et turpiter Mediolanum deductos. Hoc imperator audiens Laudam se confert, qualiter eis ad⁴⁾ hoc respondeat, disponens. Omnibus civitatibus Italiae⁵⁾ obsidio Mediolani indicitur; ad hoc innumeralis militia tam Teutonicorum, quam Italorum convocatur. In ipsa secunda⁶⁾ feria prima die rogationum⁷⁾ imperialia rosea vexilla et exercitus suo ordine dispositi ante ipsas portas Mediolanenses progrediuntur, fruges, vineas, oliveta, castaneas et alias arbores fructiferas nullo prohibente funditus destruunt, villas, castra, tures igne comburunt et destruunt. Sic provincia Mediolanensis tota in circuitu usque ad ipsum Ticinum destruitur. Imperator autem sic terra illa desolata et destructa, ex consilio Cremonensium et Papiensium Kremam, castrum natura et militia fortissimum, qui Mediolanensium amicissimi fuerant, cum multa militia obsidet⁸⁾, qui innata sibi probitate contra exercitus imperatoris egreditur⁹⁾, ex utraque parte pugnatur acriter, plurimi hinc et inde vulnerantur, capiuntur, occiduntur. Nox pugnam dirimit¹⁰⁾. Kremenses infamatos sese retrahunt, ex parte imperatoris marchione de Anchona¹¹⁾, milite honestissimo interfecto. Imperator Krema¹²⁾ obsessa Laudam revertitur, et assumpta sibi fideli militia nocte clanculo cum quibusdam Papiensibus versus Mediolanum progreditur. Papienses autem in quadam silva in quibusdam latibulis¹³⁾ imperatore cum sua militia posito pro rapiendis gregibus Mediolanum saliunt, plurimos greges rapiunt, fugam cum eis ineunt. Haec res Mediolanensibus innotescit, fit clamor undique, signa dantur bellica, pro gregibus suis eripiendis armata militia progradientur, cum Papiensibus ad hoc constitutis pugnant¹⁴⁾, nunc vineunt, nunc vincuntur. Papienses interdum fugam simulant, ubi imperatorem

a hanebně do Mediolanu odvedeni. Uslyšev to císař odebral se do Lodi, čině opatření, jakby Mediolanským na to odpověděl. I bylo všem městům vlašským oznámeno, že se Mediolan oblehne, a svoláváno k tomu nesčíslné vojsko jak Němců tak i Vlachů. V ponděli dny křížových objevily se růžové prapory a řady císařské ve svém rozložení před Mediolanem, a že nikdo nebránil, ničili obili, vinice, zahrady olivové, kaštanové a jiné ovocné stromy, páli vši, hrady, tvrze a kazili je. A tak jest popleňno kolkolem celé území Mediolanské až k samému Ticinu. Císař ale spustošiv a popleniv takto tu zemi jal se k radě Kremonských a Pavijských obléhati vojskem svým Kremu, hrad jak přirodu tak i vojskem velmi pevný a opatřený. Bylif Kremští největší spojenci Mediolanských; a jak již vrozenou měli špatnost, vytáhli proti vojsku císařovu: z obou stran prudee bojováno, přemnoži tu i onde byli raněni, zajati, zabiti. Noc přerušila boj. Kremští ucouvnuli mezi zdě; na straně císařově zabit markrabí Ankonský, rytíř velice na slovo vzatý. Císař oblehnul Kremu vrátil se do Lodi a přibrav si věrné vojsko, táhl v noci s některými Pavijskými tajně proti Mediolanu. Pavijšti však, když se byl císař se svým vojskem v nějakém úkrytu položil, vskočili do Mediolanska, zmocnili se velikých stád a dali se s nimi na útek. Když se o tom v Medioláně dověděli, učiněn všude pokřík, dána válečná znamení, a ozbrojené vojsko vytáhlo, aby si zase stád svých dobylo; s Pavijskými k tomu určenými dali se do boje a brzy vítězili, brzy zase byli přemáháni. Pavijšti dělajice, jakoby se dali na útek, uhnuli se v tu stranu, kde, jak věděli, císař s vojskem se skrýval. Zatím jich od Mediolanských přemnoho bylo poraněno a zajato, a když již byli blízko císaři, zazněly od Pavijských táhlé zvuky trouby, znamení to císaři velmi známé. Uslyšev to císař vyskočil s vojskem Pavijským na pomoc, i jsou Mediolanští nemilosrdně zbiti; někteři raněni, pobiti, zajati a do Lodi odvedeni. Císař jsa od

¹⁾ Otho Morena uvádí, že Milanští vytáhli 18 a 20 dne měsíce Dubna Trezza se zmocnili. — ²⁾ progradientur 2. — ³⁾ nemá 3. — ⁴⁾ de 3. — ⁵⁾ nemá 3. — ⁶⁾ vero 3. — ⁷⁾ 18 Května. — ⁸⁾ V měsíci Červenci. — ⁹⁾ expedientur 3. — ¹⁰⁾ diremit 3. — ¹¹⁾ Wernher. — ¹²⁾ Krena 3. — ¹³⁾ latebris 3. — ¹⁴⁾ pugnatur nec v. nec v. 2.

cum militia latere sciebant. Interdum a Mediolanensibus vulnerantur, capiuntur plurimi. Interea iam imperatore prope existente a Papiensibus tuba ductilis sonat, signum imperatori notissimum. Hoc audiens imperator cum militia in auxilium Papiensium prosilit, Mediolanenses sternuntur impie, nonnulli vulnerantur, occiduntur, capiuntur, Laudam deducuntur. Imperator cum triumpho ab episcopis suis susceptus eis et aliis principibus suis inquit: Eamus et¹⁾ videamus hodiernam venationem nostram, si tantis laboribus nostris sit competens. Ivimus, vidimus tantam multitudinem eorum, iuvenum, senum, adolescentum in longissimis chordis in carceres deduci, sicut greges albarum ovium.

Hoc itaque peracto ad obsidem Kremam revertitur, et ita eam exercitibus circumdant, quod nullus Mediolanensium ire intro²⁾, nec Kremensium extra ire poterat³⁾; arctantur undique, molendina⁴⁾, forum et currentes aquae auferuntur. Pergamenses fidelitatem suam imperatori ostendere volentes, cum eis proelium ineunt, a tertia hora usque crepusculum pugnatur acriter. Kremensium septem⁵⁾ optimi⁶⁾ capiuntur milites, quos imperator ante portas⁷⁾ eorum fecit suspendi, licet pro vita sua redimenda ei plurimam offerrent pecuniam. Propter hoc Kremenses quatuor imperatoris suspendunt homines, unde⁸⁾ imperator iratus pro sexaginta eorum mittit obsidibus, quos Papiae vinctos habebat, eos omnes suspendere volens. Interea Laudenses ei nepotem archiepiscopi Mediolanensis cum aliis tribus militibus electum iuvenem bello captum adducunt, quos imperator multorum principum preces spernens, ibidem suspendi praecepit. Plurima proelia inter eos excentur talia. Interea ad imperatorem advenit quidam de Hierosolimis⁹⁾, qui cum Hierosolitanis multa castra Saracenorum instrumentis suis destruxerat, qui promittebat turrim, quam ipse de lignis faceret, in medio castro cum militibus se positurum. Ad haec pecunia et omnia instrumenta ad hoc utilia ei promittuntur¹⁰⁾ a Cremonensibus, qui Kremam capere modis omnibus laborabant. Haec

biskupů a jiných knížat svých vítán, pravil: ¹¹⁾ Jděme a podivejme se na dnešní lov svůj, jeli přiměřený takovým našim namáháním! I šli jsme a viděli jsme jich veliké množství, mládiků, starců, jinochů, viděli jsme, jak je na dlouhých provazích do vězení vedli, jakoby stáda bílých ovcí.

To tedy když se vykonalo, vrátili se k obležení Kremy a obklíčili ji tak vojsky, že nikdo z Mediolanských nemohl vejiti do vnitř a nikdo z Kremských vyjiti ven; i byli sevřeni a se všechn stran se jim mlýny kazily, špiže a tekoucí vody odnímaly. Bergamští, chtějice císaři ukázati svou věrnost, podstoupili s Kremskými boj, i bojováno krutě od třetí hodiny až do stmívání. Sedm vznešených bojovníků Kremských zajato, jež císař před branami jejich dal pověsiti, ač nabizeli velmi mnoho peněz, chtějice život svůj vykoupiti. Z té příčiny pověsili Kremští čtyry z lidí císařských. Ale císař rozlobiv se, posal pro šedesát rukojmí, jež měl v zajetí v Paviji, chtěje je všecky dátí pověsiti. Mezi tim přivedli mu Lodští bratrovce arcibiskupa mediolanského, mládence to vybraného a jiné tři rytíře, jež byli v boji jali; ty tam kázel císař pověsiti, nedbaje proseb mnohých knížat svých. Takové boje velmi zhusta sváděny mezi nimi. Zatím přišel k císaři jakýsi člověk z Jerusalema, který svými stroji s Jerusalenskými mnoha pevná města Saracenů zničil, a ten sliboval věž s vojáky, již by ze dřeva sestrojil, dopraviti do pevnosti. Na to se mu slibily penize a všecky přístroje k tomu potřebné od Kremonských, kteří všemožným spůsobem o to usilovali, aby Krema byla dobyta. To vše se rychle stalo, a čeho potřebi bylo k dilustrující jeho, to se dopravilo, a tím spůsobem vy-

¹⁾ nemá 3. — ²⁾ intus 3. — ³⁾ poterant 3. — ⁴⁾ molendinum 3. — ⁵⁾ octo 2. — ⁶⁾ optime 3. — ⁷⁾ portam 2. — ⁸⁾ verum 3. — ⁹⁾ Dle Oty Moreny nazýval se Marchisius; utekl prý tajně od Kremských k císaři, od něhož byl rád přijat a obdarován. — ¹⁰⁾ appromittuntur 3.

¹¹⁵⁹ omnia in brevi fiunt, omnia necessaria huic rei utilia magistro operis adducuntur, in hunc modum maxima de maxinis lignis quernis erigitur turris. Primo duae ponuntur quadratae trabes querna in modum rhedae¹⁾, in primis eius latitudo et longitudo in terra disponitur, et quae²⁾ post mirabili ingenio, sicut in castrum deduci debebat, erigitur; in ipsa sex domicilia, in quibus milites pugnaturi debebant stare, disponuntur. Primum domicilium aequale castro, in quo pons magnus factus positus fuerat a magistro turris in castrum ponendus militibus pugnaturis et in castrum ituris; a terra, sicut trabes erant dispositae, lata, in altum strictior, aliis trabibus ad hoc dispositis et ferri lamini bus et firmissimis clavis firmatis ad decem milites in altum structa³⁾, infra ad mille per inferiora domicilia. Hoc instrumentum cratibus de illicibus factis a fronte a dextris et a sinistris circumdatum usque ad fossatum, quod circa castrum factum fuerat, maximum, aquis currentibus⁴⁾ plenum, obsidibus eorum de domiciliis illis circa turrim illam in sedilibus⁵⁾ positis, quod si velint, illos⁶⁾ interficiant. Ab his, qui in illo domicilio in terra⁷⁾ positi erant, circa quingentos, [qui]⁸⁾ per fustes trabibus eas impingentes turrim illam, quo volebant, ducebant et reducebant, in ripa fossati ponitur; illis enim duabus trabibus⁹⁾, quas supra in modum rhedae¹⁰⁾ positas diximus, totius turris illius fundamentum erat; aliae trabes in latum¹¹⁾ multis instrumentis et ferro firmissime affixa fuerant, per quas hanc turrim, quo volebant, deducebant per aequales traliculas¹²⁾ saepo pro leuitate unctas et reducebant. A superiori domicilio usque ad inferius sagittarii in castrum mittunt sagittas et multos vulnerant, plurimos interficiunt. Kremenses hoc sibi malum imminentes contra hanc turrim machinas, quas ad hoc fecerant, erigunt, maximos lapides molares et quos habere poterant contra predictam turrim mittunt, diabolo svadente cognatis amicis et fratribus suis circa turrim positis non parcunt. Obsides, viri nobiles, quidam iuvenes,

stavěna ohromná věž z největších dřev dubových. Nejdříve položila se dvě čtyrhranná břevna dubová jako při čtyrkolém voze; ale především určila se na zemi délka a šířka věže a potom vyvedla se podivuhodným důmyslem tak, jak se s ni k hradu hnouti mělo. V ní umístěno šest obydli, kde měli státi vojnové, kteří bojovati a do města vskočiti měli. Při zemi, jak trámy již byly upraveny, byla věž široká, výše užší, jinými trámy k tomu určenými a železným plechem a pevnými hřebíky připevněnými do výšky deseti mužů shotovena; v nižších obydliach bylo uvnitř místa na 1000 lidí. Tento přístroj byl z předu a po pravé a po levé straně dubovými fošnami pobit a až k příkopu, jenž byl kolem města, plnému tekoucí vody a velkému, velmi pošinut, když se byli kolem věže na sedátka posadili rukojmové z tamních míst, aby je usmrtili Kremští, ač kdyby chtěli. Od těch, kteří při zemi řečeného obydli byli, jichž se na 500 čítalo, a kteří věži tu, k trámům provazy přivázavše, kam chtěli pošinovali a zase nazpátek tálali, postavena jest věž na břehu příkopu. Neboť oněma dvěma trámy, o nichž jsme výše řekli, že byly jako při voze položeny, dán základ celé věži; ostatní trámy do šířky jdoucí přibity byly přepevně rozličnými přístroji a železem, a po těch pošinovali tuto věž, kam chtěli, pomocí stejných trámců lojem pro kluzkost namazaných. Od hořejšího až k dolejšímu oddělení střileli střelci šípy do hradu a ranili mnohé a přemnohé zabili. Kremonští vidouce, jaké zlo jim hrozí, postavili proti té věži stroje, jež si k tomu byli vystavili, a metali jimi na řečenou věž největší kameny mlýnské, a jiné, jež miti mohli, nešetřice z vnuknutí džábelského ani příbuzných ani přátele ani bratří, kteří byli kolem věže posazeni. Rukojmové, lidé to rodu šlechtického, někteří mládenci, jiní již dospělí, držice kříže

quidam aetate pleni, cruces et candelas, ut videantur de nocte, cognatos et amicos nominant, rogant, ut eis parcant...

Deest¹⁾, require gesta MCLIX et MCLX.

Anno dominice incarnationis MCLXI predictam turrim reparantes muros castrum frangunt, et quia aliam munitionem fecerant de lignis et propugnacula super eam fecerant, Kremenses ignem super turrim proiciunt, nostri quoque idem faciunt, sic ille cattus ex utraque parte comburitur, iam etenim officium suum exegerat. In loco cuius turris supradicta sic uestita ponitur, contra quam septem maximae eriguntur machinae, die et nocte percutitur nec leditur. In die sanctae Agnetis²⁾ militibus de predicta turri super Kremam pugnaturis bellum indicitur. Dies condicta aduenit. Magister turris de predicta turri arte pontem paulatim et paulatim producit, supra muros predicti castrum iacit, milites fratris imperatoris palatini comitis de Reno ad pugnandum procedunt. Primo uexillifer cum uexillo suo roseo, cum fratre suo germano ceteraque militia armata progreditur. Super pontem fit pugna, sagittariis tota cingitur Krema, super pontem ex utraque parte fortium militum crebrescunt ictus, iam decem milites initia malorum hic uiam sibi gladiis preparantes castrum concidunt. Interea Kremenses septem machinis turrim percutere non cessant et ex huiusmodi collisione lapidum maximo per pontem lapide cadente in medio pons rumpitur. Kremenses hec dum uident eos, qui per pontem in antea processerant, turpiter lanceis deorsum deiciunt, eos autem, qui iam castrum concenderant, alios capiunt, alios interficiunt. Tali alea, tali trocho inter imperatorem et Kremenses ludus exercetur; sic bellum dirimitur. Pro reparando ponte turris a muro remouetur, in breui pons reparatur, Kremenses malum mortale sibi imminentes uidentes misericordiam querunt, castrum reddunt³⁾. Imperator principum suorum audiens consilium, eos incolomes extra abire permittit, qui omnibus rebus ibi dimisis per diuersas ciuitates disperguntur. Sic Krema regale castrum funditus

a svíce v rukou, aby v noci byli viděni, jmenovali příbuzné a přátele, prosili aby jich ušetřili...

Schází, vyhledej události let MCLIX a MCLX.

Léta po narození páně MCLI opravovali řečenou věž a prorazili zeď hradu, a že učinili jiné opevnění ze dřeva a stěny ochranné na ně shotovili, házeli Kremští oheň na věž, a naši totéž činili a tak onen přístroj z obou stran byl spálen; neboť již své služby vykonal. Na místě jeho umístěna jest věž výše zmíněná; proti ni postaveno sedm strojů převelikých, jimiž na ni ve dne i v noci doráženo, avšak neuškozeno ji. Vojnům, kteří v té věži měli bojovati, oznámeno, že se v den svaté Anežky stane útok. Ustanovený den přišel. Strůjce věže vypravil zvolna z řečené věže most a vrhl jej na hradby zmíněné pevnosti a vojnové bratra cisařova, falckrabího Rýnského, kráčeli k boji. Nejdříve korouhevnik s růžovou korouhví se svým vlastním bratrem a za nimi jiné ozbrojené řady vytáhli. Mezi tím co se město se všech stran střelci obklíčilo, strhl se na mostě boj; z obou stran ozývají se rány statečných bojovníků, a již deset hrdinů cestu si mečem proklestivých zteklo hrad. Zatím neustali Kremští dorážeti sedmi stroji na věž, a když v takovém dešti kamenů převelký kámen na most padl, přeražen jest most na půli. A když to Kremští spozorovali, svrhli kopími ty, kteří se po mostu již ku předu dostali, dolů, a z těch, kteří již hrad slezli, některé zajali, některé pobili. Takovou kostkou, takovým tancem vedla se hra mezi cisařem a Kremskými, a takto se boj rozhodl. Aby se opravil most, pošinuta jest věž od hradeb nazpátek. Brzy byl most spraven, a Kremští vidouce, jaké zlo je očekává, prosili za smilování a vzdali hrad. Cisař vyslechnuv radu svých knížat, dovolil jim vytáhnouti bez pochromy; a oni opustivše všecky své věci rozprchlí se po rozličných městech. Tak do základu vyvrácen jest královský hrad Krema a na popel obrácen. A tak se vyplnila pravdivost starého propovědění Kremonských: Slyšim, že Krema si

¹⁾ rhedarum 3. — ²⁾ qui 3. — ³⁾ structura 3. — ⁴⁾ crescentibus 3. — ⁵⁾ sedentibus 2. — ⁶⁾ eos 2. — ⁷⁾ místo in terra má 3 extra. — ⁸⁾ Přidal Wattenbach, v žádném opisu není qui. — ⁹⁾ illis et trabibus 3. — ¹⁰⁾ rhedarum 3. — ¹¹⁾ altum 3. — ¹²⁾ vinculas 3.

¹⁾ Slovem tímto začíná zase text v původním rukopise; tu na listu 84 nahoře napsáno Deest require a rukou jinou ale současnou připsáno gesta MCLIX et MCLX. Potom asi půl strany necháno na prázdno, a teprv v dolejší části psán další text. — ²⁾ 21. Ledna. — ³⁾ To se stalo dne 27. Ledna.

1160 destruitur et in cineres redigitur. Sic ueritas antiquorum uersuum Kremonensium adimpletur: Audio, Kremonam cupiat quod Krema kremare; Sed uerum fateor, Kremam Kremona cremabit.¹⁾

Imperator tam fortí castro destructo funditus Papiam se confert, ubi ad determinandum Romane ecclesiae scisma archiepiscopis, episcopis et aliis principibus curiam posuerat. Ibi coram his principibus de predicto scismate querelas mouet. Hoc iudicium ab archiepiscopis, episcopis, abbatibus et clericis septem diebus celebratur^{2).} Cardinales, qui Octauianum elegant, consecrauerant et cum eo ad iudicium uenerant, actiones suas et testimonia et cetera instrumenta in medium proferunt ad hec utilia, quod Octauianum katholice electum et in papam Victorem canonice consecratum asserebant, et hec instrumentis suis et maxime sub stola iuramentis comprobabant, et sicut in huiusmodi re fieri solet, alii hunc, alii illum uerum papam et katholicum proferunt. Plurimi episcopi Lombardie in absentem Rolandum sententiam non debere mitti dicunt, trina uocatione eum uocare debere asserentes. Contra hec plurimi Alamannie episcopi respondent, episcopos Lombardie has omnes uocationes et curias cum quinque solidis posse celebrare dicunt. Verumtamen, quia quidam eorum ab oriente, quidam ab occidente, quidam a desertis montibus ad hoc determinandum uocati ueniant, hanc peremptoriā uocationem utriusque partis esse asserentes dicunt, qui ad hoc uenire neglexit, negligatur et ipse, qui hoc spernit, spernatur et ipse, et qui de trina uocatione in hoc articulo aliquid sompniant, dormierunt sompnum suum et nichil inuenierunt in manibus suis. Peregrinus, Aquilegensis patriarcha, Arnoldus, Maguntiensis archiepiscopus, Renaldus, Coloniensis archiepiscopus, et alii episcopi surgentes dicunt: Quia Rolandus uocationem imperatoris et iudicium ecclesiae spernit, spernatur et ipse, et quia Octauianus se humiliavit et eorum iudicio se obtulit, uerum esse papam et katholicum iudicio ecclesiae dei referunt. Hoc episcopi plurimi singillatim interrogati laudant, id ipsum imperator in ultimis interro-

přeje spáliti Kremonu, ale pravdu vyznávám, že Kremona Kremu spálí.

Cisař zbořiv až do základů hrad tak velice pevný, odebral se do Pavie, kde položil arcibiskupům, biskupům a jiným knížatům sjezd, aby se odstranilo schisma v církvi římské. Tu před knížaty již zmíněnými učinil žalobu v přičině řečeného rozkolu. Ten soud arcibiskupů, biskupů, opatů a kněží trval sedm dni. Kardinálové, kteří byli Oktaviana zvolili, posvětili a s ním k tomuto soudu přišli, předložili žaloby a svědecvi svá a jiné průvody k tomu potřebné, pravice, že Oktavian jest řádně zvolen a na papeže Viktora spůsobem kanonickým posvěcen. A toho se dokládali svými spisy a přisahami na štolu; a jak v takových věcech bývá, pravili jedni, že ten, a druzí, že onen jest pravý a katolický papež. Velmi mnozí biskupové lombardští pravili, že na nepřítomného Rolanda nemá se rozsudek učiniti, poněvadž má být dříve třikrát pohnán. K tomu odpověděli přemnozí biskupové němečtí, že biskupové lombardští mohou se této půhonu a sjezdů s 5 penízi účastnit. Ale poněvadž někteří z nich byvše zavoláni přišli od východu, jiní od západu a někteří od pustých hor, aby o tom učinili rozhodnutí, dokládali, že toto pohnání jest konečné pro obě strany, a kdo k němu opomenul přijíti, aby i sám byl opomenut, a ti, kdo v této záležitosti snějí o trojím pohnání, ti prý spali svůj spánek a nenašli ničeho ve svých rukou. Pelhřim, patriarcha aquilejský, Arnold, arcibiskup mohučský, Renald, arcibiskup kolinský, a jiní biskupové povstavše pravili: poněvadž Roland opovrhl vyzváním cisařovým a soudem církve, má být i on opovřen; a poněvadž Oktavian se ponižil a soudu jejich se podrobil, jest prý dle soudu církve boží pravým papežem. To schválili velmi mnozí biskupové, byvše jednotlivě tázáni, to schválil i cisař, byv o to sám naposledy tázán. I šlo volání Němců až k nebi a patriarcha a arcibiskupové byli posláni pro Oktaviana; neboť Viktor dlel mimo město

gatus laudat; it clamor ad astra Theutonicorum cantibus, patriarcha et archiepiscopi pro Octauiano mittuntur¹⁾; extra enim castrum iudicium ecclesie Victor in quodam clauстро morabatur expectans, qui multa tam cleri turba, quam militum, cum papalibus insigniis ad maius monasterium adducitur. Imperator de solio suo descendens ei debitam exhibit reuerentiam, deposita uidelicet ueste, equum eius albissimum ornatum usque ad gradus monasterii adducit, ei que descendantī strepam tenet, deinde per dexteram manum, patriarcha uero per sinistram usque ad altare adducunt et ibi laudibus deo solutis et Uictore iam papa supra cathedram suam residente, dominus imperator pedem eius salutat, munera offerunt, aliis principibus id ipsum facientibus. His ita perfectis per diuersa regna ad diuersos reges, qui hoc annuntient et confirmant, diuersi mittuntur nuntii. Coloniensis archiepiscopus in Franciam ad regem Francie, Mantuanus²⁾ in Angliam, Daniel, Pragensis episcopus, in Ungariam ad regem Ungarie mittitur, et alii nuntii in diuersas regiones mittuntur. In festo pasche³⁾ predictus episcopus Pragensis a Luca archiepiscopo et ab aliis Vngarie episcopis, sicut nuntius pape et imperatoris papalibus ornamenti insignitus cum processione suscipitur, deinde ad regem eum cruce precedente adducitur, a quo honeste suscipitur, salutatur, legationem profert, qua relata ad hospitium honeste deducitur, benigne tractatur. Tempus et dies responsionis advenit. Rex ipse met respondet, non posse se de tam arduo negotio tam cito respondere, nisi prius super hoc clerum suum consulat et principes; quod si hoc nolit expectare, per nuncios idoneos omne super hoc ei se dare responsum promittit. Hac response episcopus accepta, plurimis a rege munerebus acceptis, in terram suam progreditur. Tandem Pragam uenit eum cruce precedente papalibus ornatus insigniis, qui honestissime a presbyteris, canonicis et omni clero cum solempni processione suscipitur et ibi legatione imperatoris domino regi relata in gratiam domini sui regis recipitur; ualde etenim eum offensum habuerat, quia tamdiu contra uoluntatem eius in

v nějakém klášteře, očekávaje rozhodnutí církve.¹¹⁶⁰ I jsa oblečen v odznaky papežské, byl jest od velikého množství jak duchovenstva tak i lidu do většího kláštera přiveden. Cisař sestoupiv se svého trůnu, vzdal papeži povinnou ústu; odloživ totiž šat, vedl koně jeho bílého až k stupňům kláštera, a když papež sestupoval s něho, podržel mu třmen, a on po pravé a patriarcha po levé straně doprovodili jej až k oltáři; a když na stolci svém zasedal, polbil cisař pán jeho nohu. I přinášely se pak dary; a jiní knížata činili totéž. A když se to stalo, rozeslání jsou do rozličných království k rozličným králům poslové, aby to oznámili a vyžádali toho stvrzení. Kolinský arcibiskup poslán jest do Francie ke králi francouzskému, mantovský do Anglie, Daniel, biskup pražský, do Uher ke králi uherskému, a jiní poslové do jiných zemí. V den svatý velikonoční přivítán byl řečený biskup pražský jakožto posel papežský a cisařův s procesím od arcibiskupa Lukáše a od jiných biskupů uherských, a potom doprovázen ke králi a to tak, že před ním kříž nesli. Od krále byl počeštěn přijat, pozdraven, a když byl své poselství vykonal, do hospody počeštěn dopraven a tu dobrě chován. I přiblížil se den odpovědi. Král odpověděl sám, že v takové vážné záležitosti nemůže tak rychle dát odpověď, zvláště dokud by se byl se svým kněžstvem a se svými knížaty o tom neporadil; a jestli by se toho biskup pražský sám dočkati nemohl, slibil, že mu o všem tom dá po příhodných poslech potřebnou odpověď. Biskup obdržev od krále tuto odpověď a mnoho darů, odebral se do své země. Konečně přišel do Prahy; před ním nesen byl kříž, on sám jsa oděn v roucho s odznaky papežskými byl od kněží, kanovníků a ode všeho kněžstva v slavném processi co nejpočeštěněji přivítán, a vyřídil poselství cisařské panu králi, byl od něho v milosti přijat; domnival se totiž, že jest král velice uražen, že trval tak dlouho ve službách cisařových. My pak, kteří jsme v službě pana biskupa svého celou Italii až za Řím do Apulie protáhlí, byvše všelikými dobrodiními a dary potěšeni, děkovali jsme bohu a svým mučen-

¹⁾ O výpravách Čechů do Italie za panování císaře Fridricha I psal velmi dobře: Dr. Florenz Tourtual v publikaci: Böhmens Antheil an den Kämpfen Kaiser Friedrich I in Italien. Gött. 1865 a 1866. — ²⁾ Od 5—11 Února.

¹⁾ 11 Února. — ²⁾ Garsendonus (Grisandinus) jmenovaný. — ³⁾ 27 Března.

¹¹⁶⁰ seruitio imperatoris fuerat. Nos autem, qui in seruitio domini nostri episcopi totam Italiam ultra Romam usque in Apuliam peragrauimus, beneficiis et diuersis muneribus exhilarati deo et martyribus nostris, qui nos de tantis miseriis ad nostra reduxerunt, gratias agentes feliciter dies nostros exegimus ¹⁾.

¹¹⁶¹ Anno dominice incarnationis MCLXII in auxilium contra Mediolanenses domino imperatori Fridericu, filium suum, et Theobaldum, fratrem germanum, cum multa militia dirigit, et cum iam ad exitum terre sue cum militia educenda ueniret, nuntius de Moravia uenit referens, Zobezlum, filium Zobezlai, Olomuc nocte fraudulenter cepisse. Et licet regi tam aduersa accidissent, predictam tamen militiam ad dominum imperatorem dirigit, querelas de Zobezlao referens. Ipse autem alia collecta militia Morauiam intrat, Olomuc obsidet. Zobezlus uidens se domino regi non posse resistere, per Conradum et Ottone principes et per alias primates gratiam domni regis querit, ut ei tamdiu miseras in exilio passo ²⁾ aliqua portiuncula ³⁾ Boemie detur, rogat. Quod ei facile promittitur, in gratiam domni regis in osculo pacis recipitur, Olomuc in potestatem regis redditur. Rex cum Zobezlao Pragam reuertitur et post celebrata diuina in superiori palatio domni episcopi Zobezlao residente et beneficia expectante, que rex in inferiori caminata uidebatur disponere, capit et in maiorem ibi turrim ponitur, catenatur, sui, qua quis potest, effugiunt, inde in castellum Prindam deducitur, Conrado Stvrm, cuidam carnifici, custodiendus committitur. Imperator interea cum Boemis, Theutonicis ⁴⁾, Lombardis et aliarum nationum plurima militia Mediolanum circumire non desinit, fruges eorum, vineas et arbores fructiferas destruit, pecudes, armenta et quae potest eis aufert, castella, tures, quas potest, eis destruit, ex eis, quos capere potest, capit, suspendit, interficit. Tali militia Fridericus, filius regis Boemie, circa Mediolanum domino imperatori expleta in festo beati Venezlai Pragam feliciter reuertitvr et a patre

nikum, kteří nás z takových útrap do vlasti zase doprovodili, a trávili jsme šfastně dny své.

suo, domino nostro rege, et a Boemie primatibus honestissime suscipitvr.

Anno dominice incarnationis MCLXIII Fridericus et Thebaldus a domino rege imperatori rursus in auxilium mittuntur, Mediolanenses autem tante fortitudini iam resistere non ualent, crebris uastationibus, fame, siti, diuersis captionibus, fratribus quoque et amicorum suorum diuersis cruciatibus et interfectionibus defatigati, a principibus tam Lonbardie, quam Tevthonie inueniendi gratiam domni imperatoris modum querunt. Quibus sic a principibus respondet, quod nullo modo gratiam domni imperatoris obtinere ualeant, nisi prius Mediolanum in manum domni imperatoris reddant. Et ex consilio suorum fidelium Laudam ciuitatem uenient et imperatore pro tribunali suo cum suis principibus sedente, claves omnium portarum Mediolanensium ante ipsum portantes, coram eo et tantis principibus nudis ¹⁾ pedibus ad terram se prosternunt. Ex mandato imperatoris surgere iubentur, ex quibus Aluherus de Vimercato ²⁾ sic incipit: Peccauimus, iniuste egimus, quod ³⁾ contra Romanorum imperatorem, dominum nostrum naturalem, arma mouimus, culpam nostram recognoscimus, ueniam petimus, colla nostra imperiali maiestati uestrae subdimus, claves ciuitatis nostrarae urbis antiquae imperiali maiestati uestrae offerimus, et ut tante urbis, tam antiquorum imperatorum operi antiquissimo, pro dei et sancti Ambrosii amore et eorum, qui intus requiescunt, sanctorum misereri subditis, pacem dare subiectis imperialis dignetur pietas, uestigia pedum uestrorum adorantes, humili et supplici prece rogamus. His eorum imperator auditis precibus claves portarum Mediolanensium recipit et sic contra respondet: Quod sicut per quatuor partes orbis terrae innotuit, quod contra dominum imperatorem, orbis terrae dominum, arma mouere presumserunt, sic per quatuor partes orbis terrae eorum poena innotescat. Per quatuor partes circa Mediolanum ad orientem, ad occidentem, ad aquilonem et austrum, qua quis uult, sua ponant domicilia, pacem habeant et secure, quo quis uult, suam deportent pecvniam, Mediolanum, urbem imperatoris, in potestatem reddant

a pána našeho, a od velmožů českých co nej- ¹¹⁶¹ počestněji uvítán.

Léta po vtělení páne 1163 byli Fridrich ¹¹⁶² a Děpolt od pana krále cisaři zase ku pomoci posláni. Mediolanští však nemohouce takové sile odolati, a jsouce častými pleny, hladem, žizni, všelikými úskoky, jakož i rozličnými útrapami a zahynutím svých bratří a přátel překonáni, vyhledávali jak na knižatech lombardských tak i německých, jak by mohli dosici milosti cisaře pána. I odpovědno jím od knižat, že nemohou nijakž jinak milost od cisaře pána obdržeti, dokavad nedají Mediolanu v ruce jeho. A k radě svých věrných přišli do města Lodi, kde cisař s knižaty svými na soudě seděl, nesouce před něj kliče všech bran mediolanských. Přišedše o bosých nohou vrhli se před ním a témito knižaty na zem. Z rozkázání cisařova nařízeno jim vstáti, načež se z nich Alcherius z Vimercato ujal slova, řka: Zhřešili jsme, nepravě jednali jsme, že jsme pozvedli zbraně proti cisaři římskému, svému přirozenému pánu; uznáváme svou chybu, prosíme za odpuštění, šije své cisařské velebnosti vaši podáváme, kliče města svého, města starodávného, vaši velebnosti cisařské přinášíme, a šlepěje nohou vašich etice skroušeně a poníženě prosíme, aby dobrotvost cisařská ráčila se nad takovým městem, starožitným to dilem starých cisařů, z lásky k bohu a sv. Ambroži a z lásky k těm svatým, kteří tam odpočívají, smilovati a mir poskytnouti pokoreným poddaným. Cisař uslyšev tyto jejich prosby, přijal kliče bran mediolanských a ze své strany takto odpověděl, že jako na všecky čtyry strany světa vešlo v známost, že se odvážili proti cisaři pánu, pánu světa, pozvednouti zbraně, že i potrestání jich má přijiti v známost do všech čtyř uhlů světa. Na všech čtyrech stranách kolem Mediolanu, k východu, k západu, k severu nebo k jihu, že každý kde chce, může učiniti si přibytek a má pokoj miti a jist býti a každý kam chce penize své si dopravit, ale Mediolan, město cisařské, nechť odevzdají v moc cisaře. Mediolanští uslyševše to podrobili se jeho vůli, a ač neradi, uposlechli jeho rozkazu. V řečených čtyrech stranách světa, na východu,

¹⁾ 16 dne měsice Června přichází Daniel jakožto svědek v listině kláštera Hradištského, ač pravá-li ta listina jest. — ²⁾ V rukopise bylo původně passus, ale opraveno v passo. — ³⁾ Ruk. má aliquam portiunculam. — ⁴⁾ Thethonicis 1.

¹⁾ nidis 1. — ²⁾ Alcherius de Vimercato. — ³⁾ iniuste egimus. i. f., quod 1.

¹¹⁶² imperatoris. Hoc audito Mediolanenses eius assentient uoluntati et licet inuiti, eius obtemperant imperio. Per predictas quatuor partes sua ponunt domicilia: ad orientem, occidentem, aquilonem et austrum. Mediolanum in potestatem domni imperatoris redditur. Imperator autem Theutonicorum, Papiensium, Cremonensium et aliorum Lombardorum collecta militia, Mediolani¹⁾ suo residet pro tribunali, quid de tanta urbe faciendum sit, consilium querit. Ad quod a Papiensibus, Cremonensibus, Laudensibus, Cumanis et ab aliis ciuitatibus respondet: Qualia pocula aliis propinauerunt ciuitatibus, talia gustent et ipsi; Laudam, Cumam, imperiales destruxerunt ciuitates, et eorum destruatur Mediolanum. Hoc audito imperator ex eorum consilio tali in Mediolanum data sententia, extra progreditur in campestria. Primo dominus Thebaldus, frater domni regis W[ladislai], deinde Papienses, Cremonenses, Laudenses, Cumani et diuersi de diuersis ciuitatibus ocius dicto ignem ex omni parte in Mediolanum iaciunt, hoc ipso imperatore cum suis exercitibus spectante. Sic Mediolanum urbs antiqua, ciuitas imperialis, diuersis attrita miseriis destruitur.

Imperator autem Mediolano destructo in tota Italia imperiale exercebat potestatem, tota etenim in conspectu eius tremebat Italia; et in urbibus Italie suis positis potestatibus uersus Siciliam cum Siculo de ducatu Apulie rem acturus suos disponit exercitus. Rex autem Franciae de destructione Mediolani his auditis rumoribus, quia contra uoluntatem imperatoris partem tenebat domni Alexandri, legatos suos, generum uidelicet²⁾ . . . Deest, require.

¹¹⁶⁴ Anno dominice incarnationis MCLXIII Vngari filium regis Deuce paruulum sibi regem constituant³⁾ et regem Boemiae W[ladizlaum] rogan, ut eis ueniat auxilio, quod eis rex promittit fideliter et ad maiorem inter se confirmandam concordiam⁴⁾ alteram filiam⁵⁾ regiae filio suo Svatopluc sumit in coniugem, et plurimis suis inter se datis muneribus ad propria redunt. — Talia dum geruntur, imperator Greciae⁶⁾

na západu, na severu a na jihu umistili si své přibytky a Mediolan dán do moci cisařovy. Cisař pak shromáždil vojsko německé, Pavíjských, Kremonských a jiných měst lombardských, zasedl v Mediolanu k soudu a tázal se, co by s timto městem počít měl. Na to odpověděli Pavijšti, Kremonští, Lodští, Komští a z jiných měst: do jakých kalichů nalévali oni jiným městům, z takových nechť i oni pijí: Lodi, Komo, města říšská že pobořili, nechť se poboří i jejich Mediolan. Cisař vyslechnuv radu tu a vyřknutu nad Mediolanem takovýto rozsudek, vytáhl ven do polí. Nejdříve pan Děbold, bratr pana krále Vladislava, potom Pavijšti, Kremonští, Lodští a Komští a jiní z rozličných měst rychleji než to vyřknuto vrhali oheň se všech stran na Mediolan, a cisař s vojskem svým dívali se na to. A tak rozkotán jest Mediolan, staré to město cisařské, když bylo rozličné svizele utrpělo.

A cisař rozkotav Mediolan, vykonával moc cisařskou v celé Italii, neboť celá Italie se před nim trásla; a ustanoviv v městech vlašských své podesty, obrátil voje své k Sicilii, chtěje se Sicilským bojovati o vévodství Apulské. A král Francie uslyšev o rozboření Mediolanu, poněvadž proti vůli cisařově přidržoval se strany pana Alexandra, poslal vyslance, totiž zetě . . . Scházi, vyhledej.

Léta po vtělení pána MCLXIII učinili si Maďaři králem synáčka krále Gejsy a prosili krále českého Vladislava, aby jim přišel na pomoc, což jim král i slibil, a k většimu upevnění vzájemného přátelství přijal druhou deceru královny za manželku svého syna Svatopluka. A podělivše se vzájemně dary vrátili se domů. Co se toto dálo, přítáhl cisař řecký se Štěpánem a s chlapečkem, bratrem to nového krále,

¹⁾ in Mediolani 1. — ²⁾ Tu vynechána téměř celá stránka v rukopisu a po straně napsána slova dvě následující: Deest require. — ³⁾ Štěpána III. — ⁴⁾ nemá 1. — ⁵⁾ Helichu. — ⁶⁾ Manuel Comnenus.

cum Stephano¹⁾ et puerulo fratre regis nouelli²⁾ Ungariam intrat cum exercitibus plurimis et fortissimis. Regina cum filio rege nouello hoc audiens ad regem Boemiae nuntios mittit, ut in tanta necessitate ei et filio suo armis suis subueniat rogans, quod si non fit, regnum Ungariae se amisisse dicit. Hec rex audiens in persona sua se eis auxilium ferre promittit. Nuntii leti hoc reginae et Ungaris referunt. Non fit mora; expeditio et conuentus primatibus Prague indicitur, fit, rex uoluntatem suam eis aperit, uidebet quod contra imperatorem Greciae in adiutorium regi in Ungaria arma mouere uelit. Hoc quibusdam optimum, quibusdam uidetur absurdum, quidam etenim nobiles dicebant, a seculo se non audiuisse, quod rex Boemie regem constituat in Ungaria, nec quod rex Ungarie regem constituat in Boemia. Quibus rex respondit: Regem in Ungaria constituere non intendo, sed regem constitutum contra eius hostes iuuare uolo. Qui me ad hoc iuuare intendunt, laudo, qui uero negligunt, mulierum ludis et ocio intendant feliciter. Hec a rege suo Boemi audientes, quoquaque uoluerit, et ultra Sauromatas se cum eo esse paratos referunt. Contra Grecos in Ungariam mouentur exercitus, tam cum suis, quam cum filii sui Friderici, ducis Moravie, exercitibus plurimis et maximis intrat Vngariam. A dextris et a sinistris et ante per longissima terrae spacia nullus Ungarie incola inuenitur; omnes, quo quis poterat, fugerant, in conspectu enim eius tota tremebat Ungaria. Boemi plurimi, quibus hic amor erat, per Ungariam discurrunt, quae possunt rapiunt, innumerabilia armenta, iumenta abducunt, interficiunt, uillas cum suis rebus comburunt. Rex Vngariae, qui ultra flumen Tiza fortitudini Grecie contraire formidans cesserat, tanta multitudine Boemorum sibi in adiutorium uenientium audita, contra eos cum suis exercitibus progreditur, cum Grecis pugnat, obuiam regi Boemie principibus suis missis. Vngari leti cum suo rege de tanto adiutorio regi Boemie occurruunt et eum pro tantis laboribus sibi gratias agentes, in osculo pacis suscipiunt, et ut tantum regem decet, honestissime tractant. Imperator Grecorum aduentu re-

¹⁾ Štěpán IV, bratr Gejsy II, který měl v manželství Marii Comnenu. — ²⁾ Bela III.

gis Boemie et factis eius horribilibus auditis, si hoc uerum sit, scire uolens, quendam Morauum Bogutam nomine, qui pauper de familia Conradi, ducis Moraviae, Greciam intrauerat et per probitatem suam ad tantum honorem deueneras, quod apud imperatorem Grecum inter primos habebatur, castro quodam ditissimo donatus erat, ad regem Boemie mittit et eum monet, ut amiciciae antiquae, quam tempore Iherosolimanae expeditionis a rege Conrado facte inter se contraxerant, sit memor et quod nunc maxime¹⁾ eam intra se teneat, rogat et cetera tamquam secreta tractat negotia, maxime exercitus Boemie considerans. Qui imperatoris peracta legatione ad ipsum reuertitur, refert, ipsum regem Boemie in persona sua in auxilium regi Vngarie uenisse et huius moris esse, etiam in terra sua nullo modo de prelio cedere, in terra uero aliena nullo modo de uita curare, nisi de uictoria. Interea Wl[adizlaus], rex Boemiae, ante omnes exercitus Vngarie suos mouet exercitus et sua tentoria non longe ponit a Grecorum exercitibus, tanquam summo diluculo cum eis pugnaturus. Imperator Grecus relatione Bogute audita ipsam in corde suo firmiter retinet, et in medio noctis silentio de solio glorie descendens, sapientum suorum usus consilio, ultra Danubium, quem transierat, cum paucis exercitibus reuertitur, reliquos exercitus ibi cum Stephanu, cui in auxilium uenerat, dimittit. Stephanus autem plenus timore, uacuus fortitudine, nulla prelia faciebat in Vngaria, sed tante fortitudini Boemorum resistere non ualens, fugam cum suis init. Hic rumor ad aures Boemorum in ipso crepusculo peruenit, qui ocios dicto eorum castra irruunt, quos inueniunt uel insequi possunt, capiunt, interficiunt, uexillum eorum auferunt, predam innumerabilem rapiunt, plurimos Grecorum nobiles captos ad regem adducunt et eius tradunt potestati. Rex autem Boemorum de tanta letvs uictoria in mediis eorum castris figi precipit uexilla et poni tentoria. Grecorum imperator hec considerans, electos nuntios ad regem Boemie mittit, bona pace et antiqua amicicia eum salutans et refert, pro bono pacis se Vngariam intrasse, cum iuniorem fratrem re-

¹⁾ za maxime jest ještě jednou nunc v 1.

a o jeho neslychaných skutech, a chtěje věděti, je-li to pravda, posal jakého Moravana jmenem Bohutu, který v chudobě z družiny Konrada, knížete moravského, do Řecka se dostal a rozšafnosti svou k takové cti přišel, že u císaře řeckého za jednoho z předních platil a od něho jakýmsi drahocenným hradem byl obdarován, toho tedy posal ke králi českému a dal ho napominati, aby pamětliv byl starého přátelství, jež byli mezi sebou učinili za času výpravy krále Kunrata do Jerusalema a o jehož zachování mezi sebou nyní zvláště žádá, a aby jednal o jiných jakoby tajných záležitostech a zvláště aby si všimal vojska českého. A ten vykonav císařovo poselství, vrátil se k němu a oznámil, že král český sám osobně přišel ku pomoci králi uherskému a že zvykem jeho jest, ani ve vlastní zemi od bitvy neupouštěti, v cizi pak zemi že se nijakž o svůj život ne-stará, nýbrž jen o vitézství. Zatím Vladislav, král český, hnul se s voji svými přede všecky rady uherské a dal rozložiti stany nedaleko od vojska řeckého, jakoby časně za svitání s nimi chtěl bojovati. Císař řecký vyslyšev zprávu Bohuty, uchoval ji dobře ve své mysli, a od-táhl dle rady svých kmetů za ticha nočního z města slávy za Dunaj, jež byl jen s malým počtem vojska přešel, zanechav tam ostatní voje se Štěpánem, jemuž byl na pomoc přišel. Štěpán však pln jsa bázně a prázden vši statečnosti, nesvedl žádné bitvy v Uhřích, nýbrž dal se se svými také na útěk, nemoha se opřít takové sile Čechů. Hluk ten dostal se k uším Čechů za samého svitání, kteří rychleji než možno říci do ležení vpadli, koho nalezli neb dostihnuti mohli, zajali, zabili, korouhvě jejich se zmocnili, nesčíslnou kořist učinili a velké množství vznešených Řeků zajali, ke králi přivedli a do jeho moci odevzdali. Král český raduje se z takového vitézství, rozkázal v prostřed ležení jejich zaraziti korouhvě a rozstaviti stany. Císař řecký vida tyto véci, vyslal vybrané posly ke králi českému, pozdravuje jej pokojně a dle starého přátelství a zkázel, že pro mír do Uher vešel, poněvadž chráni mladšího bratra králova, a že není divu, když tak čini, neboť že

gis manuteneat, et non hoc esse mirum, si hoc facit, cum et ipse regem Vngarie rogatu patris eius manuteneat, laborans, ut paterni regni aliquam partem obtineat et ut ad hoc ipsum pari desiderio regio iure labore, eum monet et rogat. Interea dominus Daniel de suo rege sollicitus pro eo et exercituum eius incolomitate et prosperitate usque ad aduentum eius Prage manens, singulis septimanis sexta feria cum canonicis, clericis et populo celebrat ieunia, orationibus et obsecrationibus uacans. Domna etiam¹⁾ Jvdita, regina Boemie, de domno suo rege sollicita die et nocte orationibus uacans, de monasteriis non recedebat et pro domni regis domni sui dilectissimi salute²⁾ per omnia monasteria orationes fundi exorat. Uerba predictorum legatorum Greci imperatoris rex Boemie regi Vngarie et principibus refert, qui sese in eius ponunt consilio. Ipse autem ad ea, quae pacis sunt, laborans, electos principes et primates suos ad imperatorem mittit, ea quae pacis sunt, pertractans. Ex utraque parte crebromittuntur nuntii pacem fabricantes, vtraque pars de pace futura gaudet. Rege Boemorum mediante et consulente quaedam pars Vngariae fratri regis Vngarie datur, pax componitur et iuramenta ex utraque parte confirmantur. His ita peractis rex Boemie domnum Martinum, curiae suaे notarium³⁾, quem maxime fidelem sibi dilectum habebat, nepotem domni Geruasii, Visegradensis prepositi et regalis palatii cancellarii, uiri uenerabilis et coram deo et hominibus approbati, clericum honestum, eloquentem, cum plurimis et electis regalibus muneribus ad imperatorem Grecum in legationem mittit, quem imperator honorifice susceptum et optime tractatum imperialibus ei plurimis datis muneribus ad regem Boemie remittit feliciter. Imperator ampliorem amiciciam inter se et regem Boemie confirmare uolens, neptem eius, filiam domni Friderici, nepoti suo in matrimonium querit, quam rex ex consilio suorum ei se daturum promittit. Hec predictus imperator considerans preciosissima pallia diuersi generis et uestes operis mirabilis, auro et lapidibus i Vladislav sám chráni krále uherského k prosbě¹¹⁶⁴ otce jeho, a že jen si přeje, aby chráněnec jeho některou čásl říše otcovské obdržel, a napomínil a prosil ho, aby stejnou měrou k tomu pracoval. Zatím pan Daniel jsa znepokojován o svého krále, zůstával až do příchodu králova v Praze, a konal za něho a pro zachování jeho vojska každého pátku s kanovníky, kleriky a lidem posty, trvaje na modlitbách a prose boha za ně. Také paní Judita, královna česká, starostlivá jsouc o pána a krále svého, dlela ve dne v noci na modlitbách, neuchylovala se ani z klášteru a prosila ve všech klášteřích, aby za pana krále, pána jejího nejmilejšího, konány byly modlitby. Slova řečených poslů císaře řeckého oznámil král český králi uherskému a knížatum jeho, kteří se podali na radu Vladislava. Pracuje o vše, co mohlo posloužiti k zjednání míru, vyslal vybrané velmože a pány své k císaři, aby jednali o mir. Z obou stran vysilaji se často poslové vyjednávajici o mir; obě strany radují se již z budoucího pokoje. Prostředkováním a k radě krále českého dán jest kus Uher bratrů krále uherského; mir byl uzavřen a přisahami na obou stranách utvrzen. A když se tak vše vyjednalo, vyslal král český s mnohými vybranými královskými dary poselstvím k císaři řeckému panu Martina, notáře dvoru svého, jenž mu byl velice věrný a milý, vnuka to pana Gervasie, probošta vyšehradského a kanceléře dvoru královského, tohoto muže ctihodného a bohu i lidem milého, klerika počestného a výmluvného, jehož císař čestně přijal, výborně choval, pak dary císařskými obmyslil a ke králi českému zase nazpátek šfastně poslal. Císař chtěje mezi sebou a králem českým přátelství vice utužiti, žádal na něm, aby dal vnučku svou, dceru pana Fridricha, v manželství vnučku jeho, již mu král k radě svých věrných dáti slibil. Dověděv se o tom řečený císař, odeslal ku potřebě jak krále tak i paní královny přeskovstné pláště rozličného druhu a šaty podivuhodně pracované, zlatem a předrahými kameny ozdobené. A když byl tak prostředkováním pana krále českého

¹⁾ V ruk. bylo původně nostra, ale opraveno jest nadepsáním etiam. — ²⁾ nemá ruk. — ³⁾ V ruk. původně notarium, ale opraveno v notarium.

¹¹⁶⁴ preciosissimis ornatas, ad opus tam regis, quam domne regine, et alia munera diuersi generis transmittit. Sic inter imperatorem et regem Vngarie per domnum regem Boemie pace compo- sita Greci et Vngari ad propria reuertuntur.

His ita compositis rex Boemie cum rege Vngarie ad reginam matrem regis leti redeunt, ubi tam a rege quam a regina matre eius et Vngaris diuersis et innumerabilibus donatur muneribus. Quod et quales palefridi ei dati fuerunt, scribere superfluum duximus; etenim pauperis est numerare pecus; vasa namque auri et argenti pondera, uestes, pallia diuersi generis nonnisi in plaustris ducebantur. Tantis honora- tuis muneribus in terram suam feliciter reuer- titur et a domno Daniele, Pragensis ecclesiae episcopo, canonicis, abbatibus, presbyteris et omni clero, militibus et populo maximo tripu- diantibus gaudio post tot regales triumphos honorifice suscipitur, qui pro suo felici reditu monasterium sancti Venzelai et alias ecclesias plurimis palliis preciosissimis exornat. Domna uero Judita, regina Boemiae, gloriosissima et serenissima domna, tam Grecorum quam Vngarorum auro, argento, palliis et indumentis pre- ciosissimis ditata et ornata, domnum regem post tot labores in suis lenit amplexibus¹⁾.

¹¹⁶⁵ Anno dominice incarnationis MCLXV rex Wlad[izlaus] neptem suam, filiam domni Friderici filii sui, maximo Grecorum imperatoris ro- gatu, per comitem Zezemannem²⁾, domnae no- strae reginae summum camerarium, uirum nobil- em, uita et moribus honestum, nepoti eius in coniugem transmittit. Qui expletis feliciter nuptiis pluribus preciosis donatus muneribus incolmis gratia dei ad propria reuertitur, et pro tantis laboribus in maximam tam regis quam reginae gratiam recipitv.

Eodem anno Fridericus, imperator Roma- norum, offense et schismatis in Romana ecclesia per eos facti non inmemor, exercitus per totum imperium, prout plus potest, preparat et ad eius auxilium innumerabilis preparatur exercitus.

¹¹⁶⁶ Anno domni MCLXVI dominus Daniel, Pra- gensis episcopus, ex uocatione domni Friderici,

učiněn mir mezi cisařem a králem uherským, vrátili se Řekové i Uhři domů.

A po tomto ujednání odebral se král český s králem uherským radostně ke králově, matce králově, kde jak od krále tak i od královny, matky jeho, a od Uhrů rozličnými a nesčíslnými dary byl obdařen. Mnoho-li a jaké skvosty mu dány byly, zbytečno jest psati, neboť chudému náleží jen dobytek počítati; vždyť sudy zlata a spousty stříbra, šaty a pláště rozličného druhu jen na nákladních vozích se dopravovaly. Poctěn byv takovýmito dary, vrátil se šfastně do své země a byl po tolika královských vitézstvích od pana Daniele, biskupa pražského, od kanovníků, opatů, kněží a všeho duchovenstva, od rytířů a nesčíslného lidu radostně přivítán; a za to že šfastně se vrátil, ozdobil klášter sv. Václava a jiné kostely přemnohými a přeskostnými rouchy. Paní Judita pak, královna česká, paní nejvznešenější a nejjasnější, obdarována byvši jako od Řeků tak i od Uhrů zlatem, stříbrem, rouchy a oblyky přeskostnými, přijala pana krále po takovém namáhání v své objeti.

Léta páne MCLXV král Vladislav prošen byv snažně od cisaře řeckého, odeslal vnuku jeho v manželství vnučku svou, dceru pana Fridricha, syna svého, po županu Sezemovi, nejvyšším komorníku paní králové naši, muži to vznešenému, životem i mravy počestném. A ten vrátil se po šfastném odbytí svatby, obdarován byv mnohými skvostnými dary, s pomocí boží beze vši pochromy domů, a za takovéto namáhání dostalo se mu největší milosti jak od krále tak také i od královny.

Téhož roku Fridrich, cisař římský, pamětliv jsa urážky a roztržky v církvi římské, začal co nejvíce mohl sbírat vojska po celé říši; a nesčíslné voje připraveny mu ku pomoci.

Léta MCLXVI vypravil se na cestu pan Daniel, biskup pražský, povolán byv od pana

¹⁾ Slovo to psáno velkými písmeny, načež zbytek stránky prázden nechán. Následující na to list vyříznut, který bezpochyby byl také prázdný. — ²⁾ Zemzemman má rukopis

Romanorum imperatoris, qui ad sedandum schisma¹⁾ in Romana ecclesia, quod maxime eo tempore bulliebat, iter mouerat Romam, progreditur et ultra Augustam ad ipsum peruenit et cum maximo labore superatis Alpibus Laudam, regalem ciuitatem, quam ipse fundauerat et fortificauo circumdederat, cum suis exercitibus peruenit et eos ibi post tot labores recreat.

Anno dominice incarnationis MCLXVII imperator uidens Brixenses in sua persistere audacia, non enim uolebant secundum eius uoluntatem ei dare obsides pro pace exercitibus eius conseruanda, per unvm milliare a Brixia in parochia Banol²⁾ suos locat exercitus et ibi natale domni et epyphaniam celebrat. Brixenses uidentes sic ciuitatem suam destrui, sexaginta obsidibus et multa ei oblata pecunia eius inueniunt gratiam. Imperator ibi Kristanum³⁾ archiepiscopatu Maguntino et Philippum⁴⁾ cancellario inuestit, et sua expleta uoluntate uersus Placentiam progreditur, inde Bolonię cum suis sapientibus uisitat, Mediolanum etenim, Tordona et Cremam funditus euerterat. Brixiae autem, Placentie, Bolonie et in aliis ciuitatibus et castris muros firmissimos et turres altissimas funditus deleuerat et sic in Lombardia, quod uolebat, faciebat. A Boloniensibus centum ob- sidibus et plurima accepta pecunia Immolam progreditur. Quod scimus loquimur, et quod uidimus scriptis mandamus. Uerdensis episcopus predictum electum in presbyterum, et Rauennatensem⁵⁾ et Ratisponensem⁶⁾ et alios plurimos sabbato quatuor temporum quadragesimalium in diaconos consecrat. In proximo dominico die eundem Maguntinum electum dominus Daniel, Pragensis episcopus, cum aliis episcopis in archiepiscopum consecrat. In crastino Kristanus archiepiscopus a domno Daniele, Pragensi episcopo, consecratus predictum episcopum et suos plurimi et optimis donat muneribus.

His Imbole dei gratia expletis imperator Regnaldum Coloniensem, Kristannum Maguntinum, Philippum cancellarium, Heinricum notarium cum plurima militia et Brabantinis, quos mille quingentos habebat, uersus Romam ad

Fridricha, cisaře římského, jenž táhl do Říma,¹¹⁶⁶ aby odstranil rozdrojení v církvi římské, které toho času nejvíce hluku dělalo, a za Augšpurkem dorazil k němu. A přešed s ohromnými nesnázemi Alpy, přitáhl cisař s vojskem svým do Lodi, města královského, jež byl sám založil a pevným náspevem opatřil, a tu poprál mu po takových namáháních odpočinku.

Léta po vtělení páne MCLXVII vida cisař, že Brescijstí trvají ve své zpupnosti, — nechtěli mu totiž dát rukojmi, že s vojskem jeho zachovají mir — rozložil mili od Brescije ve farnosti Banolské své voje, slavil tam den narození páne a Tří králů. Brescijstí vidouce takto město své ničiti, dali mu 60 rukojmi a podanými penězi nalezli milostí u něho. Tam investováni byli od cisaře Křišťan arcibiskupstvím mohučským a Filip kancléřstvím. Vyplnív takto svou vůli, obrátil se cisař k Placenci, a odtud navštívil Bononii a její mudrcé. Mediolan, Tordonu a Kremu do základu byl vyvrátil; v Bresciji pak, v Placenci, v Bononii a v jiných městech a hradech dal vyvrátili až do základu pevné zdě a převysoké věže a tak konal v Lombardii, co se mu libilo. Co víme, to vypravujeme, co jsme viděli, to svěřujeme písmu. Biskup werdenský posvětil řečeného zvoleného na kněžství, a ravenatského a rezenského a mnoho jiných v sobotu o suchých dnech postních na jahenství. V nejbližší neděli posvětil pan Daniel, biskup pražský, s jinými biskupy zvoleného mohučského na arcibiskupství. A na zejtří obdařil Křišťan, arcibiskup mohučský, od pana Daniele, biskupa pražského, již posvěcený, řečeného biskupa a jeho družinu mnohými a vzácnými dary.

Když se tyto věci s pomocí boží v Imbole vyplnili, vyslal cisař Regnalda, arcibiskupa kolinského, Křišťana, arcibiskupa mohučského, kancléře Filipa, a notáře Jindřicha s četným vojskem a 1500 Brabantinci, jež ve vojstě svém

¹⁾ schisma quod in Romana ecclesia ruk. 1. — ²⁾ Bagnolo, snad jižně od Brescie. — ³⁾ V ruk. 1 bylo Kristianum, ale písmeno i vymazáno. — ⁴⁾ Philippum ruk. 1. — ⁵⁾ Quidona. — ⁶⁾ Eberharda.

¹¹⁶⁷ preparandam exercitibus suis viam dirigit. Qui tamquam piscatores optimi domini per Lombardiam rete suum extendentes, Maguntinus usque Genuam, Coloniensis usque Pisam, imperiales ciuitates maritimas, inde per totam Tusciam usque Romam innumerablem predam marcarum ad stipendia militum ceperunt. Inde Regnaldus Coloniensis precucurrit Kristanum Maguntinum, et prior cum suis exercitibus Tusculanum uenit, ciuitatem optimam per unam rastam ultra Romanam. Romani eos uenire audientes, bene habeat, inquit imperator, quod duos presbyteros suos et diaconos ad cantandum Romanis missam direxit; ueniant, ueniant, cantent, sed aliter eis ad cantandum transponemus ordinem. Hoc modo deridebant eos. In cena domni Daniel, Pragensis episcopus, in quadam monasterio ante Ariminon krisma consecrat¹⁾. Interea imperator Rauennam et alias ciuitates transiens, Anchonam, ciuitatem firmissimam supra mare sitam, obsidet. Imperator in altiori monte sua poni precipit tentoria et suorum exercituum decuria, a mari autem ad sinistram Fridericus dux de Rotenburk ponitur cum sua forti et honesta militia, inde Lombardi et Tusci, quorum innumerabilis erat multitudo, post hec Bawarorum et Ratisponensis episcopi militia ponitur; post hec dominus Daniel, Pragensis episcopus, cum sua militia sub stationibus imperatoris ponitur ad primum Anchonitarum insultum. Domni quoque Ermanni, Verdensis episcopi, militia, uiri uenerabilis et coram deo et hominibus approbati, qui semper in curia domni imperatoris, domni Danielis episcopi contubernialis et cum eo in ea expeditione imperialis curiae in tota Italia iudex extiterat, qui Papiam ab imperatore, ut eos consilio suo in fide erga imperatorem stabiles efficiat, missus fuerat, in contubernio domni D[anielis], Pragensis episcopi, dimissa militia, cui dominum Hvgonem, capellanum suum, uirum honestum, preponit . . . Deest require²⁾.

Hucusque Vincentius, Pragensis ecclesiae canonicus, historiam suam deducit, uidelicet ab anno dom. incarn. MCXL usque ad annum MCLXVII.

¹⁾ 6 Dubna. — ²⁾ Tato dvě slova jsou po straně v rukopisu.

měl, k Římu, aby upravovali cestu vojskům jeho. A ti co výborní rybáři pána svého roztáhli sif svou po Lombardsku, Mohučan až do Janova, Kolinský až k Pise, námořská to města císařská, a odtud po celém Toskánsku až k Římu, a schytali nesčíslou kořist hřiven na žold vojenský. Odtud předešel Regnald, arcibiskup kolinský, Křišťana, arcibiskupa mohučského, a přišel dříve s vojsky svými k Tuskulum, výbornému to městu, asi jeden pochod od Říma vzdálenému. Římané slyšice, že přicházejí, volali: dobré má císař, že vyslal dva kněze a jahny své, aby zpívali Římanům mše; necht si jen přijdou a zpívají, ale my jim jinak zanotujeme. Tak posmívali se jim. Na zelený čtvrtok světí biskup Daniel křížmo v nějakém klášteře před Riminim. Císař přešel zatím Ravenu a jiná města, jal se obléhati Ankonu, město přepevné a na moři ležící. Tu rozkázal císař zaraziti své stany na vyším pahorku a rozložiti tu své řady. Od moře ke straně levé položil se Fridrich, vévoda z Rotenburku, se svým silným a udatným vojskem, potom rozložili se Lombarové a Toskánskí, jichž bylo nesčíslé množství; potom umístěno vojsko bavorské a biskupa řezenského; dále pan Daniel, biskup pražský, položil se s vojskem svým pod stanovištěm císařovým, na první ráne Ankonských. Tu bylo také vojsko pana Heřmanna, biskupa werdenského, muže etihodného, bohu i lidem milého, který jsa stále při dvoře císaře pána s panem biskupem Danielem sdílel obydlí a s ním po čas výpravy této byl sudim dvoru císařova v Italii a který byl poslán od císaře k Pavíjským, aby je radou svou u věrnosti k císaři stálými učinil; a opouštěje v stanu pana Daniele, biskupa pražského, vojsko, jemuž dal v čelo pana Hungona, kaplana svého, muže počestného . . . Scházi, vyhledej.

Až potud dovedl Vincencius, kanovník kostela Pražského, svůj letopis, totiž od léta páně 1140 až do r. 1167.

B. LETOPIS JARLOCHA, OPATA KLÁŠTERA MILEVSKÉHO.

Eodem anno et eadem expeditione intrante Augusto, cum esset estus intolerabilis, nebulosa et pestilens aura, multi de primoribus regni obierunt, inter quos Renoldus, Coloniensis archiepiscopus, Daniel, Pragensis episcopus¹⁾, ibidem mortui sunt, cuius carnes ibi recondite, sed ossa sunt Pragam delata. [Fridericus etiam, filius Cunradi regis, et Theobaldus, frater W[ladislai] regis, et multi alii ibidem mortui sunt. Qui Theobaldus moriens reliquit post se magnae indolis puerum, nomine Theobaldum, patrem istorum, qui nunc sunt Dipoltici, quem nos in parte sua postea uidimus principantem.] Qui Daniel episcopus, quantae fuerit sapientiae et eloquentiae, quamque utilis ecclesiae dei et acceptus in curia imperatoris, ad enarrandum manet difficile, cuius memoria in benedictione est non solum apud eos, qui eum uiderunt, sed et apud eos, qui cunque de eo audierunt. Hic inter cetera bona, quibus pollebat, habebat et hanc gratiam diuinatus sibi collatam, quod quandocunque diuinis astabat altariibus, ex humillima sui consideratione uelud totus defluebat in lacrimas. Psalterium omni die compleuit usque ad finem, quod mirabile erat in homine sic occupato, quod ut facilius perficeret, euocauerat et assumpserat sibi in capellanum quendam Albertum, Syloensem canonicum, qui et psalterium et totum canone sacri officii optime nouerat cordetenus. Conciliabat quoque sibi per letanias intercessiones sanctorum et hoc frequenter, in quorum kathalogo non modo patres noui testamenti, sed et antiquos recitabat sanctos, qui sub lege fuerunt et ante legem. Sed homo tantis preditus uirtutibus in hoc maxime offendit, quod siue ob ignorantiam, cum tamen esset doctissimus, siue ob fauorem uel metum imperatoris, scismatis illius usque ad mortem particeps extitit. Unde et post obitum, quamvis sibi ecclesiastica non negaretur sepultura, memoria tamen illius ad altare domni in missis et ceteris huiusmodi non

Téhož roku a při též výpravě, když ¹¹⁶⁷ na počátku srpna bylo nesnesitelné vedro a mlhy morové naplňovaly povětrí, zemřeli mnozí z předních říše; mezi nimi byli též Regnald, arcibiskup kolinský, a Daniel, biskup pražský, jehož tělo bylo sice tamo pochováno, ale kosti přenešeny do Prahy. [Také Fridrich, syn krále Kunrata, a Děpold, bratr krále Vladislava, a mnozí jiní zemřeli tam. Kterýž Daniel biskup jaké byl moudrosti a výmluvnosti a jak užitečný církvi boží i vitaný na dvoře císařově, nesnadno dá se vyprávěti; památce jeho žehnají nejen ti, kdož jej znali, nýbrž i kdožkoliv o něm slychali. Ten mezi jinými etnostmi, jimiž se stkvěl, měl i tu zvláštní milost od boha sobě danou, že kdykoliv stál u oltáře páně, z nejskroušenějšího sebe zpytování takořka celý rozplýval se v slzích. Žaltář každého dne čítal až do konce, což s obdivem bylo u muže pracemi tak zanešeného; a aby to snadněji vykonati mohl, povolal a vzal si za kaplana jakéhosi Vojtěcha, kanovníka Želivského, který i žaltář i celý kanon mše svaté co nejlépe znal z paměti. Byl také toho pílen zjednat si letaniemi přímluvy svatých, a v seznamu jich jmenovával častěji nejen otce zákona nového, nýbrž i staré, kteří za času zákona byli i před ním. Ale muž takovými etnostmi nadaný v tom nejvíce pochybil, že buď z nevědomosti, ač byl velmi učený, anebo pro přízeň či snad z bázně před císařem v rozštěpeni onom církve až do smrti setrval. Proto také po smrti, ač mu církevní nebyl odepřen pohreb, přece památka jeho před oltářem páně mšemi a jinými podobnými službami božími nebyla zachovávána, až posléze po několika letech svatému muži Gotšalkovi, opatovi Želivskému, jehož sám z kostela Šteinfeldského

¹⁾ Biskup Daniel zemřel u Říma a ne jak dosud se za to mělo u Ankony.

¹¹⁶⁷ deferebatur, donec post annos aliquot sancto uiro Gothscalco, Syloensium abbatu, quem ipse de Steinveldensi ecclesia evocatum Syloe locauerat, per visionem apparuit, commemorans eum uerborum, que aliquando cum eo contulerat iens in expeditionem illam, quibus significauerat se uiam illam aggredi non sponte sed inuitum, corpore non corde, subiunxit autem obsecrans, ut per eum ecclesiae precibus redderetur, quod et factum est. Nam ex tunc memoria sui facta est in sacramentis Christi Prage et Syloe, nec non et in omnibus ecclesiis Boemiae. Narrauit autem idem sanctus uir abbas Gothscalculus ex relatione predicti Danielis episcopi quoddam memorabile factum contigisse in Francia, dum ipse studeret Parisius, quod hic inserere uolo ad edificationem legentium. Dicebat enim scire se claustrum ciuitati contiguum, in quo dum esset spiritualis abbas propheticum habens spiritum, ecce quadam die uenit puer de scolis, nepos prepositi maioris ecclesiae, querens suscipere religionis habitum, et quod deuote quesuit, ilico impetravit. Erat interim absens memoratus prepositus, reuersus quod factum est audiuit, sed cum indignatione irrisoria respondit: per sanctum abbatem et abbatissam ipse non manebit ibi! Misit ergo primo, misit secundo et tertio, ut puer sibi redderetur. Sed cum ab abbat responderetur, requirendam esse pueri uoluntatem, non esse sui iuris abstrahere inuitum, qui se ultro seruicio dei dicasset, tandem ipsem magni furoris zelo succensus, non timuit uiolenta manus loco sancto inferre et puerum inuitum ac renitentem abstrahere. Quod uidens abbas, homo dei, dixit ei libera uoce coram omnibus: Quia tu, inquit, locum sanctum temerasti et non nobis sed spiritui sancto contumeliam ingessisti, ecce ab hodie post octo dies appello te ante tribunal aeterni iudicis, ibi mihi responderabis super his ausibus tuis. Hec ille audiuit quidem, sed aure surda pertransiens discessit. Cum ecce septima die aduerseracente obiit ille bonus abbas, cui cum prepositus ille pulsari audiret omnibus campanis, sicut moris est, missio nuntio interrogauit, quidnam hoc esset. Sed cum de morte abbatis comperisset, uehementissime expauit et ilico correptus febribus, solam noctem illam superuixit, ut prophetia eius impleretur,

byl povolal a v Želivě usadil, ve snách se zjevil uváděje mu na mysl slova, jež stroje se k výpravě, kdysi k němu byl pravil, kteřími na jevo dal, že cesty té nenastupuje samochť nýbrž nuceně, tělem sice ale ne srdecem; zároveň podotkl zapřísahaje ho, aby modlitbami svými v lúno cirkve zase jej navrátil, což se i stalo. Nebof odtud památka jeho slavena jest v svátostech Kristových v Praze a Želivě, jakož i ve všech kostelích českých. Vypravoval týž svatý muž Gotšalk podle sdělení shora řečeného Daniele biskupa jistý památný přiběh, jenž se stal ve Francii, když byl na učení v Paříži, který zde uvésti chei k povzbuzení čtenářů. Nebof pravil, že zná klášter v sousedství města, v kterémž žil opat, majici zvláštního ducha prorockého. Ejhle jednoho dne přišel k němu mladý školák, synovec probošta většího kostela, žádaje aby oblečen byl v řeholní roucho, a oč pokorně prosil, toho ihned dosáhl. Tenkráte nebyl doma zmíněný probošt; ale když přišel domů a uslyšel co se bylo stalo, s rozhořením a úsklibavě odpověděl: pro svatého opata i abatyši ten nezůstane tam! Vzkázal tudiž po prvé, vzkázal po druhé i po třetí, aby mu chlapec navrácen byl. Ale když od opata odpovidáno, že třeba dbáti vůle chlapcovy, on že nemá práva odpuzovati bezděky, kdo samochť službě boží se byl zasvětil, tu tento velikého vzteku prudkosti rozpálen, nezhrozil se násilnou ruku na místo posvátné vztáhnouti a chlapce bezděky a vzpozejícího se odvléci. Vida to opat, muž boží, pravil mu povznešeným hlasem přede všemi: Poněadž jsi místo posvátné znectil a ne nás nýbrž ducha svatého jsi pohaněl, ejhle ode dneška za osm dni zavolám tě před stolicí věčného soudce, tam mi odpoviš za tento psych svůj. Ten to slyšel sice, ale uchem hluchým pomíjeje toho odešel jest. Však hle, když sedmý den schyloval se k večeru, zemřel onen dobrý opat, jemuž když probošt řečený vyzváněti slyšel všemi zvony, jak obyčej jest, dal se poslem ptati, co by to bylo? A když o smrti opatově zvěděl, převelice se zalekl a byv ihned napaden zimnicí pouze noc onu přežil, aby proroctví opatovo naplnilo se, jenž byl předpověděl, že osmého dne po smělosti své zemře a jemu odpovidati bude před soudnou stolicí Kristovou.

qui predixerat, eum octaua presumptionis sua die moriturum et sibi responsorum ante tribunal Christi. Narrauit et secundum simile huic, sed me piget, hoc litteris inserere. — Porro memoratus ac semper memorandus Daniel prefuit feliciter Pragensi ecclesiae ab anno verbi incarnationis MCXLVIII, quando uidelicet IIII Kal. Augusti electus est, usque in annum item MCLXVII, cum mortuus est in vigilia Laurentii ¹⁾, hoc est annis undeviginti et diebus undecim. Quo mortuo uacauit episcopalies sedes [usque in sequentem annum. Sic plauit ²⁾] regi Wladizlao et consiliariis eius, quod et filii eius, Fridericus [et ³⁾] Wladizlaus, recordantibus nobis fecerunt], cum quis episcoporum moreretur, differentes in longum noui episcopi electionem.

Anno dominice incarnationis MCLXVIII ⁴⁾.

Anno dominice incarnationis MCLXVIII ⁵⁾) Gotboldus, abbas de Zedletz grisei ordinis, uir ualde idoneus et religiosus, eligitur in Pragensem episcopum ⁶⁾, et hoc magis de instantia reginae, cuius cognatus erat, quam de iudicio ecclesiae. Cuius optima principia mors immatura diremit, nam mortuus est in electione, priusquam ordinaretur, [et electus solo uix mense superuixit] ⁷⁾.

[Anno dominice incarnationis MCLXX succedit ⁸⁾] nobilis homo et diues de Saxonia, Fridericus nomine, ignarus omnino boemicae lingue, cognatus et ipse reginae, cuius fauore potius quam iudicio ecclesie factum est hoc in eum; [nam sponte sua aduenam et linguae imperitum non eligerent, uigente adhuc et durante predicto schismate, cuius fermento tamen non est ipse maculatus] ⁹⁾. Require de scismate ¹⁰⁾.

[Anno dominicae incarnationis MCLXX. His diebus Zuatopulc, filius regis Wladizlai, frater Friderici, zelo ductus, quod pater suus comitem Woizlavm supra omnes primarios nimis in altum subleuasset, occasionem, quam sepe quesierat, nactus ex absentia patris, memoratum uirum inter manus reginae cultellis confossum inter-

Vypravoval i druhý přiběh podobný předešlému, ¹¹⁶⁷ ale nelibi se mi zapisovati jej. — Ostatně jmenovaný a vždy jmenování hodný Daniel spravoval řecky Pražský kostel od léta páně 1148, kdy totiž dne 29 Července byl zvolen, až do léta podobně 1167, kdy zemřel jest u vigilii sv. Vavřince, to jest po let devatenácte a dni jedenácte. Po jeho smrti uprzedně zůstala biskupská stolice až do následujícího léta. Tak zlabilo se králi Vladislavovi a radám jeho, což i synové jeho, Fridrich a Vladislav, za paměti naši činili jsou, když kdo z biskupů zemřel, odkládajice na dlouho nového biskupa volbu.

Léta páně 1168.

Léta páně 1169 Gotbold, opat ze Sedlce ¹¹⁶⁸ sedého rádu, muž velice schopný a bohabojný, zvolen jest pražským biskupem, a to více k nálehání králové, s niž spřízněn byl, nežli podle hlasu cirkve. Jeho nejlepší počátky smrť předčasná přervala, nebof zemřel co zvolený, prve než byl posvěcen, a po zvolení svém sotva jeden měsíc přečkal.

Léta páně 1170 násleoval muž urozený a bohatý ze Sas, Fridrich jmenem, neznaly naprostě českého jazyka; byl spřízněn i on s královou, jejiž přízni spiše než dle usouzení cizince a jazyku neználeho nebyli by zvolili. Tenkráte panovalo ještě a trvalo řečené rozštěpení, jehož kvazem však nebyl on poskyrněn. Vyhledej o rozštěpení.

Léta páně 1170. V těch dnech Svatopluk, ¹¹⁶⁹ syn krále Vladislava, bratr Fridrichův, hněvem jsa puzen, že otec jeho župana Vojslava nade všecky zemany přilišně byl jest povýšil, přiležitosti, již často byl hledal, nabýv z nepřitomnosti otcovy, zmíněného muže v rukou králové noži zbodal a zabil jest a ji na rukou, jak

¹⁾ 9 Srpna. — ²⁾ Co tu vloženo v rohaté závorky, připsáno jest v textu bezpochyby rukou Jarlochovou na místě, kde dřívější text se vyškrábal. — ³⁾ Totéž platí o tomto místě. — ⁴⁾ Toto místo jest psáno rukou Jarlochovou. — ⁵⁾ Rukopis měl MCLXVIII, ale připsána tu rukou bezpochyby Jarlochovou ještě I, tak že jest nyní MCLXVIII. — ⁶⁾ V únoru r. 1168. — ⁷⁾ Co do závorky položeno, připsáno jinou rukou, již máme za Jarlochovou. — ⁸⁾ Totéž. — ⁹⁾ Totéž. — ¹⁰⁾ Slova require de scismate připsána jsou po straně rukou spisovatele a další místo na té straně jest prázdro.

¹¹⁶⁹ fecit, et eam in manibus, sicut dicitur, cum ipsum defendere uellet, uulneravit. Unde pater eius grauiter indignatus, quem capere [non potuit] ¹⁾, patria pepulit et usque in Vngariam fugauit. Inde namque ambo germani, Fridericus scilicet et Zvatopulc, duas sorores, filias regis Vngariae duxerant, vnde et illuc potius, quam alias fugit. [Qui recuperata terra nec non et gratia patris, in Teutonia postmodum] ²⁾ peregre mortuus est. Narratum michi est de eodem Wozlao a senioribus meis, quia cum magnae esset potentiae, sed maioris heu superbiae, in ea nocte, quam uiuendi ultimam fecit, uidit somnium infaustum male presagum futurorum. Putabat namque se uidere scalam ad caelum usque erectam, seque innixum scalae peruenisse ad summitatem eius; cumque se putaret vertice pulsare caelum, ecce ruit scala et ipse pariter cum ea, et sic ruendo euigilans ipso die imperfectus est, cadens in foueam, de qua non exibit. ¹¹⁷⁰

[Anno dominicae incarnationis MCLXXI] ³⁾ Thomas, Canthuariensis archiepiscopus, martyrio coronatur ⁴⁾, cuius magna et stupenda miracula uniuerso mundo innotuerunt, de quibus in presentibus nichil dicimus, quia gesta ipsius per se apud nos habemus.

[Anno dominicae incarnationis MCLXXII] ⁵⁾.

Anno dominice incarnationis MCLXXIII. [His] ⁶⁾ diebus rex Wladizlaus senex iam et infirmus, uidens se non sufficere laboribus expeditionum et curis publicae rei, inuenit consilium interim, ut uidebatur bonum, quod sibi maioris postea laboris seminarium fuit. Nam filium suum Fridericum solempniter intronizatum prefecit dominio totius Boemie, solum Budim et alia nonnulla reseruans sibi ad usum uitae. Fecerat quoque in Stragy sibi caminatam, quae hodie dicitur abbatis, cum stuba et aliis appendiciis, in qua sibi manere et finem dierum suorum uolebat expectare. Sed Fridericus, licet carus esset imperatori, cuius cognatus erat, probatus etiam in multis expeditionibus Italiae, contigit tamen ei, quod inexperto aurigae contingere solet. Nam utrum Boemorum perfidia,

se pravi, když ho bránil chtěla, zranil. Nad tim otec jeho těžce se rozhoršil a nemoha ho jiti z domova jej vypověděl a až do Uher zahnal. Neboť odtud oba bratři, Fridrich totiž i Svatopluk, byli pojali za manželky dvě sestry, dcery krále uherského; a proto se tam spíše než jinam uchýlil. A došed pak opět země i přízně otcovy, v Němech napotom pravidně zemřel jest. Vyprávěno mi bylo od starších mých o též Vojslavovi, jenž měl velikou moc, ale větší ještě pýchu, kterak v oné noci, jež byla života jeho poslední, nešfastné měl snění, neblahou věstici budoucí. Zdalo se mu totiž, že vidí řebřík do oblak až čnici a že podpiraje se o něj dostal se až k vrcholu jeho; a když se domníval, že temenem hlavy dotyká se oblohy, tu hle spadl řebřík a on spolu s ním. A tak padaje probudil se, a téhož dne zavražděn jest, padnuv do jámy, z níž nevyjde více.

Léta páně 1171 Tomáš, kanthuarienský arcibiskup, smrt mučednickou podstoupil jest, jehož veliké a úžasné zázraky veškerému světu v známosť jsou příšly, o kterých tuto nic nepravime, poněvadž skutky jeho samy sebou u nás jsou známy.

Léta páně 1172.

Léta páně 1173. V těch dnech král Vladislav jsa již starý a chorý a vida, že nestáčejí pracím válečným a péčem o obecné dobré, připadl na myšlenku, jak se zdalo dobrou, která se mu však potom stala zdrojem větších ještě trudů. Nastoliv totiž slavně syna svého Fridricha svěřil mu správu celých Čech, zůstaviv sobě pouze Budyni a některá jiná zboží k požitku. Dal si vystavěti také na Strahově dům, jenž podnes slove opatský, s jizbou a jiným příslušenstvím, v němž samoten zůstávali a konec dni svých chtěl očekávat. Ale Fridrichovi, jenž milý byl cisaři, jemuž příbuzným byl, a známý též z mnohých výprav italských, přihodilo se přece, co nezkušenému vozotaji se stává. Stalo-li se to Čechův nevěrou, či jeho neumělosti, neumíme udati; to toliko víme, že za krátka od-

¹⁾ Ta dvě slova jsou připsána na místě, když vyškrábáno bylo, co tam dříve stálo. — ²⁾ Totéž. — ³⁾ Totéž. — ⁴⁾ 29 Pros. r. 1170. — ⁵⁾ Jako výše. — ⁶⁾ Tu stálo, jak se zdá illis, ale přeměněno bylo rukou druhou v his.

an ipsius inertia, nescimus, hoc solum scimus, quod in breui auersi sunt ab eo, querentes occasionem, quomodo eum euadere et alium domum possent habere. Quod diu inter se, sicut solent mussitantes, diu occultatum tandem tali ordine, sicut dicemus, processit in publicum. Erat Oalricus, filius antiqui Zobezlai, frater iunioris Z[obezlai], in curia imperatoris cum suis profugis, qui habens et in Boemia multos occulentes, satagebat omni conatu impetrare de gratia cesaris tum sibi panem, tum fratri suo Z[obezlao] liberationem, qui iam fere tredecim et prius tribus annis uinculatus tenebatur in Prinda. Qui Vdalricus, comperta regis infirmitate et substitutione Friderici, ratus perinde optimam opportunitatem, monuit imperatorem seruicii sui supplicans, ut accepto iam tempore misereretur et exilio sui et uinculorum fratris sui. Cui cesar tale fertur dedisse responsum: Cum rex Wladizlaus compos sui gubernaculis terre sufficeret, exaudire te noluius propter antiquam eius amiciciam, nec non et fidem nostram; modo uero, ex quo infirmatus ultro cessit, et filium suum ¹⁾ ad iniuriam nostram ²⁾ nobis inconsultis, substituit, salua in omnibus fide nostra inueniemus uiam, qua et tibi satisfiat et nobis.

Annus erat dominice incarnationis MCLXXIIII et imperator multa predicti Vdalrici ³⁾ flexus instantia, misit et indixit omnibus Boemis curiam in Nvrberk nec non et regi Wladizlao, si posset cum filio Friderico, precipiens, ut [et] ⁴⁾ Zobezlau dimitterent et sibi presentarent. Qua legatione perorata turbantur rex et F[ridericus], quid facto sit opvs, suos fideles consulunt. Vism est eis mittere Fridericum episcopum et [comitem] ⁵⁾ Witkonem, uirum urbane eloquentiae, cum quibusdam aliis in Nvrberk, qui et absentiam suam excusent et oblata ⁶⁾ pecunia imperatorem ab hac intentione auertant. Breviter dicam, eunt et inacte redeunt, secundo mittuntur et nihil proficiunt, imperator nec prece flectitur nec pretio, instat, ut dimittatur Zobezlau. Cuius voluntati non ausi resistere, faciunt tan-

¹⁾ Rukopis má jen s. Wattenbach čte tu scilicet; Pangerl a Tauschinski sed. — ²⁾ Připsáno rukou druhou. — ³⁾ Totéž. — ⁴⁾ Totéž. — ⁵⁾ Slovem timto končí list 15 původního rukopisu; následující list jest výříznut. Na něm končilo se i písmo první rukou psané, od počátku letopisu Vincenciova jdoucí.

1170 dem, quod iubet, dimittentes eum et Pragam deducentes¹⁾, ubi Fridericus eius praestolabatur adventum. Quo eminus veniente revelantur iam ex multis cordibus cogitationes; occursu enim et concursu multorum excipitur, ac primo ad limina sanctorum cum magna humilitate nudatus pedes procedit, gratias acturus, dein ad regem et Fridericum, a quibus in osculo pacis²⁾ excipitur, postremo ad hospitium progradientur.

1174 Cumque cubaret, sinistri ei rumores dicuntur, videlicet quod Fridericus eum de mane caecare velit. Quibus ille territus de nocte fugit et cum omnibus, quos habere potuit, peruenit ad curiam imperatoris, quae in Erndorff celebranda fuit, Friderico cum suis alia via subsequentibus³⁾. Dicitur etiam, quod rex Wladislaus eidem curiae affuerit. Acta curiae illius haec sunt: Friderico ducatus Bohemiae per sententiam ab iudicatur⁴⁾, quem non legitime, sicut dicebant⁵⁾, sed tantum tradente patre sine consensu Boemorum et non de manu imperatoris percepisset. Dein traditur dominium Boemiae Udalrico in vexillis quinque, sed ipse cessit sponte fratri suo Zobezlao tanquam seniori, iurantes⁶⁾ ambo, mittere imperatori exercitum in Lombardiam, unde postea suo loco plenus dicemus. Promittunt etiam regi panem honestum, sed ipse non credens eis trans tulit se, licet infirmum in praedium uxoris sua, quod habebat in Teutonia, valde bonum, nomine Mer[an]⁷⁾. Ubi cum ea et cum domna Elisabeth uxore Friderici consistens misericordiae dei expectavit eventum. Et Fridericus quidem quatuor integris annis, quibus deinceps principatur Zobezlaus, modo in Ungaria, modo in curia imperatoris, sive ubicunque potuit, molesto exercebat exilio. At pater eius tantum eo loci, ubi dictum est, spatio quatuor mensium demoratus, circa principium sequentis anni, hoc est XV Kal. Februarii, mortuus est in senectute bona, et in Missen honestissimae traditur sepulturae. Cuius ossa permittente duce Zobeslao Pragam sunt delata et in monasterio suo Strahow, quod a primis fundamentis exerat, sicut hodie cernitur, debito cum honore sunt posita. Computantur autem anni ducatus sui sive regni ab anno in-

sléze co kázal; i propustili jej a přivedli do Prahy, kdež Fridrich jeho příchod očekával. A když ze vzdáli již přicházel, jevilo se již, co myslili si někteří ve svých srdečích; neboť šli mu množí vstříc a vítání při sběhu četných lidí; on pak nejprv k prahům svatých u veliké pokore s bosýma nohami kráčel, aby díky bohu vzdál, pak ku králi a Fridrichovi se uchýlil, kteří ho poliběním přivítali, a posléze teprv do příbytku se odebral. A když ležel, neblahé mu zprávy donešeny, totiž že ho Fridrich z rána oslepiti mínil. Tím ustrašen utekl za tmy a se všemi, jež sebrati mohl, přišel ke sjezdu císařskému, jenž v Ehrendorfu drželi se měl. Fridrich se svými jinou cestou se za ním odebral. Praví se také, že král Vladislav na tom sjezdu byl. Následky tohoto sjezdu byly: Fridrich se knížetství Českého po nálezu odsoudil, poněvadž je nikoli dle práva, jakož tvrdili, nýbrž toliko odevzdáním od otce bez svolení Čechů a ne z rukou císařových byl přijal. Potom jest odevzdáno panství nad Čechy Oldřichovi pěti korouhvemi, ale ten postoupil je z dobré vůle bratrovi svému Soběslavovi jakožto staršímu; a oba učinili přísluhu, že pošlou císaři lid válečný do Lombardska, o čemž potom na svém místě šíře povíme. Slíbili také králi výživu poctivou, ale on nedůvěřuje jim, odebral se ač chorý na dvořec manželky své, jež měla v Němcích, valně dobrý jménem Meran, kdež s ní a s paní Alžbětou, manželkou Fridrichovou, zůstávaje, milosrdenství božího očekával konec. A Fridrich zajisté čtyry celá léta, v nichž potom panoval Soběslav, tu v Uhrách, tu na dvoře císařském, nebo kdežkoliv mohl, obtížné snášel vyhnanství. Ale otec jeho v též místě, jak řečeno jest, čtyři toliko měsice a pomeškav, okolo počátku následujícího léta, to jest 18. Ledna zemřel jest v stáří velkém a v Míšni poctivě byl pochován. Jeho kosti se svolením knížete Soběslava do Prahy jsou přenešeny a v klášteře jeho Strahovském, který od základu byl vy stavěl, jakož podnes se spatřuje, s povinnou poctivostí jsou složeny. Počítá se pak lét knížetství jeho čili kralování od léta páne 1140,

carnationis domini MCXL, cum mortuo Zobezlao XVI Kal. Martii ipse feliciter successit eidem, usque in annum dominicae incarnationis MCLXXV cum mortuus est Wladislaus rex die¹⁾ Priscae virginis, numero ferme triginta quinque. Sane rex Wladislaus, quoad vixit, decorem domus dei intime²⁾ dilexit et ampliavit, tum in personis religiosis, quas etiam de³⁾ exterris nationibus advexit, tum et⁴⁾ in domibus religiosis⁵⁾, quarum constructor claruit eximius. Eius prece et studio duo sancti ordines, Cisterciensis videlicet et Praemonstratensis, venerunt in terram istam, quibus tanquam sole et luna irradiata est Boemia. Ipse montem Ztrahow mutavit in montem Sion, et de⁶⁾ spelunca latronum faciens⁷⁾ domum orationis erexit ibi talem fabricam, cui vix similis invenitur in ordine nostro. Construxit et aliam ordinis nostro domum in Doxan, locans ibi religiosas feminas, quas de Dunewald, Coloniensis⁸⁾ diocesis, adduci fecerat, tertiam in Plaz griseo ordinis, quartam in Teplicz religiosis item feminis regulam beati Benedicti professis, cuius ecclesiae specialiter regina Juditha fundatrix exstitit, quintam in Lytomissl. Cuius exemplo succensi et alii primates Boemiae simili fervebant⁹⁾ ardore, fundantes et ipsi honestissimas ecclesias, quas brevitatis causa transeo, quarum omnium cooperator sicut suarum operator fidelissimus existebat. Pro his et aliis operibus misericordiae credimus eum invenisse misericordiam apud patrem misericordiarum, dominum deum nostrum. Cuius anima requiescat in pace amen. Nunc ad Zobezlaum reflectamus articulum, dicturi de ipso et de temporibus eius, quidquid de veritate constiterit¹⁰⁾, partim ex nostra recordatione, partim ex relatione seniorum nostrorum.

Anno igitur¹¹⁾ dominicae incarnationis MCLXXXIII mediante tali in loco, tali ordine, sicut supra dictum est, Zobezlaus paterno insignitus ducatu Pragam petit, ubi tam a clero, quam a populo magnifice susceptus iuxta morem patriae solemnitatem inthronizatur, ac deinceps regnat feliciter. Qui bene inchoata statim heu commaculat sanguinis effusione innocentis. Nam Sturmonem, castellanum de Primberg, me-

když po smrti Soběslavově dne 14. Února šfastně¹¹⁷⁵ následoval jeho, až do léta páne 1175, když zemřel jest Vladislav král v den Prišky panny, bez mála třicet pět. Zajisté král Vladislav, pokud žil, čest domu božího vrouceně miloval a ji zveleboval, tu osobami duchovními, jež i z cizích národů povolával, tu také domy řeholními, jichž stavitelem byl obzvláštnim. Jeho pomocí a snahou dva zbožní řádové, cisterciácký totiž a premonstrátský, přišli do této země, jimiž jako sluncem a lunou ozářeny jsou Čechy. On vrch Strahov změnil na horu Sion, a učiniv peleš lotrovskou domem modlitby postavil tam takové dílo, že mu sova podobné najde se v řádu našem. Vystavěl též jiný řádu našemu dům v Doksanech, usadiv tu řeholní panny, kteréž z Dünnewaldu, Kolínské dieceze, přivést dal, třetí v Plasích šedivému řádu, čtvrtý v Teplici též řeholnicím řád blahosl. Benedikta vyznávajicim, kteréhož kostela obzvláště králová Jitka zakladatelkou byla, pátý v Litomyšli. Jeho příkladem rozničení i jini zemané čeští podobnou pláli snahou, a zakládali veleďstojné kostely, o nichž pro krátkosť pomíjim; jich všech pomocníkem jakož svých původcem nejhorlivějším býti se ukázal. Pro tyto a jiné skutky milosrdenství věříme, že našel slitování u otce milosrdenství, pána boha našeho. Jehož duše odpočívěj v počoji. Amen. Nyní k Soběslavovi obrátíme zření své vypravujíce o něm a o dobách jeho, což kolivék pravdivo jest, jednak ze své paměti, jednak dle vypravování starých našich.

Léta páne 1174 v takovém místě a takovým¹¹⁷⁴ spůsobem, jakož shora řečeno jest, Soběslav otcovským ozdoben knížetstvím do Prahy se odebral, kdež jak od duchovenstva tak od lidu okázale byl přijat a podle spůsobu domácího slavně nastolen, načež panoval šfastně. On počátky své dobré ihned bohužel potřísnil prolitím krve nevinné. Neboť dal Šurma, purkrabí na Přimdě, pamětliv sice toho, že s ním ve vazbě

¹⁾ Nemají rukopisy. — ²⁾ in timore 3. — ³⁾ ex 2. — ⁴⁾ etiam 3. — ⁵⁾ religionis 3. — ⁶⁾ et speluncam 3. — ⁷⁾ fac. dom. orat. nemá 2. — ⁸⁾ Olomuc. 2. — ⁹⁾ ferebantur 2. — ¹⁰⁾ constituit 3. — ¹¹⁾ nemá 3.

¹⁾ adducentes 3. — ²⁾ nemá 3. — ³⁾ Fridericus . . . subsequitur. Acta 2. — ⁴⁾ ab iudicatur 3. — ⁵⁾ dicebatur 2. — ⁶⁾ judicantes 3. — ⁷⁾ Nemají opisy.

¹¹⁷⁴ mor, quod eum in vinculis durius tractasset, sed immemor fidei, qua¹⁾ ei postea gratiam suam et securitatem promiserat, capi fecit et Pragam deduci, dein manibus²⁾ truncatum crudeli morte necavit. Pro quo excessu publice postea poenituit et nudatus pedes laneis indutus carenam exegit. Verum quamvis in hoc scelere sibi praeripuerit inimicus, alias satis³⁾ bonus publicam rem Boemiae strenue administrabat. Tradunt⁴⁾ de eo, qui eum neverunt, quod optimus fuerit iudex, ecclesiis dei valde propitius, bonis bonus et terror eius super facientes mala. Curae sibi fuit semper liberare pauperem a potente et inopem, cui non erat adiutor, faciens iudicium omnibus iniuriam patientibus, omniq[ue] populo terrae sine personarum acceptione. Quibus defendendis ita tradiderat cor suum, ut propter pauperes non vereretur offendere nobiles, et appellabatur⁵⁾ vulgo princeps rusticorum. Quotiescumque imminaret ei expeditio, cum primates sui essent hi in curribus et hi in equis, non confidebat, nisi et⁶⁾ pauperes populi secum videret, alios super equis, alios pedestres, prout cuiusque facultas fuisset. Quid multis immoror, omnis eius intentio, tota mens erat tueri pauperes et conservare terrae suaे iura.

Hoc anno appositus sum literis in cella iuxta Würzburg et hoc in festo omnium sanctorum de gratia sanctissimi viri Godscalci, Syloensis abbatis, qui capitulo rediens me propter avunculum meum domnum Gerhardum recollegit⁷⁾.

Anno dominice incarnationis MCLXXV circa nativitatem beatae Mariae virginis Zobezaus dux mittit Udalricum fratrem suum cum exercitu in Lombardiam ad imperatorem, obsidentem vel potius obsidere⁸⁾ volentem tunc temporis Alexandriam civitatem et quasdam alias, quibus iratus fuerat. Et profectus cum eis ipse Zobezaus usque Domazlich⁹⁾, ibi praedictum Udalricum fratrem suum in osculo pacis et suos commilitones in pace dimittit, et sic eos de terra dimittit. Quorum via fuit per Chamb, tenentes a sinistris Ratisbonam, per ascensum Danubii usque ad civitatem Sveviae, quae appell-

tvrdě nakládal, ale nepamětliv viry, již mu napotom milost svou a bezpečnost byl slíbil, jiti a do Prahy dovésti a po té dav mu ruce utiti hroznou smrtí ho utratil. Za které provinění veřejně potom pykal a chodě bosýma noham a jsa v žinový šat oděn učinil pokání. K tomuto zločinu dal se uchvátiti zástim, ale jinak jsa dobrý vedl správu Čech statečně. Praví o něm, kdož ho znali, že prý byl soudcem velmi spravedlivým, kostelům božím velice milostivý, dobrým dobrý a postrachem činicim zlé. Pečliv byl vždy toho, osvoboditi chudého od mocného a opuštěného, jemuž nebyl pomocníkem, čině právo všem křivdu trpícim jakož i lidu obeenému bez rozdílu osob, k jichž ochraně s takovou přílnul vřelosti, že k vůli chudým nerozpakoval se uraziti urozené, a proto nazývan jest vůbec knížetem selským. Kdykolivěk bylo mu strojiti se k výpravě a velmoži jeho byli při tom, ti na vozích, oni na koních, býval nedůvěřivým, neviděl-li i chudý lid s sebou, jedny koňmo, druhé pěšky podle jednoho každého možnosti. Nač bych dlouho se zdržoval? Všecko jeho snažení, celá mysl jeho nesla se k tomu chrániti chudé a zachovati země své práva.

Téhož roku dán jsem na učení do kláštera u Wirepurku a to o svátku Všech svatých z milosti zbožného muže Gotšalka, Želivského opata, jenž napotom vraceje se z kapituly pro strýce mého pana Gerharda mě k sobě byl přijal.

Léta páne 1175 okolo svátku narození bl. Marie panny vypravil kníže Soběslav Oldřicha, bratra svého, s lidem válečným do Lombardska k císaři, obléhajícímu čili spíše obléhati zamýšlejícímu toho času město Alessandrii a některá jiná, na něž byl zanevřel. A Soběslav táhl s nimi sám až k Domažlicům, zde prvé řečeného Oldřicha, bratra svého, polibením míru i jeho spolu-bojovníky v pokoji opustil a tak je ze země vypravil. Ubírali se cestou na Chub a nechavše po levé straně Řezno táhli nahoru po Dunaji až k městu švábskému, které slove Ulm. Jef pak most přes zminěnou řeku. Zarazivše tam se

latur Hulme¹⁾. Est²⁾ ibi pons per praedictum flumen, ubi e regione civitatis metati castra multi ex iis abierunt ad forum, vendere pecudes aliasque manubias, quas per totam viam praediti fuerant. Factaque direptione, nescio quali, sic est gens nostra rapinis semper intenta, cives et populus terrae versi in seditionem alias occiderunt, alios male ceciderunt, nonnullos etiam vivos caeperunt et quosdam de ponte praecipitaverunt, nullusque evasit, nisi qui vel fugam maturavit, vel in palatium imperatoris transfugit. Mortui sunt in illo discrimine de Boemis fere ducenti quinquaginta, multique vulnerati, qui eis sequenti die sunt redditii. Qua iniuria permoti diversi diversa svadebant, alii domum redire, alii ulturum se ire³⁾, ast alii, quibus erat sanior mens, neutrum approbantes, persaserunt tandem caepto itinere sequi cesarem atque ab eo postulare vindictam, quod et factum est. Nam transalpinantes via nimis difficulti invenerunt imperatorem expugnantem Astam⁴⁾ et aliam civitatem, cuius nomen est boemice Sussine, cum quo simul euntes Alexandriam obsidione cinixerunt civitatem, sicut dicitur munitionem non murorum ambitu, sed positione loci et vallo incredibiliter magno, in quo vicinum derivaverunt fluvium. Viri quoque virtutis in ea plurimi fortiter ex adverso resistentes, quos imperator non tam cito, quam voluit, expugnavit, sed multo labore magnaque suorum caede, interiectis⁵⁾ etiam aliquot annis. Erat autem tunc temporis fames in terra et Boemis nusquam vel copia praedandi vel res ad praedandum, quando potius cum pro pabulo equis suis acquirendo, tota die discurrerent, vespere redeuntes non annonam referebant, sed stramen, aliquando etiam nihil. Unde deficientibus his, quae secum attulerant, et ipsi egeret et equi eorum caeperrunt deficere. Dicebant ergo duci suo Udalrico, ut impetrat eis a gratia caesaris uel stipendum⁶⁾ dari uel licentiam repatriandi. Qua exspectatione diu frustrati, cum iam durassent in terra illa spatio trium mensium uel paulo plus, multi ex eis clam duece suo V[dalrico] fugam ineunt, recedentes prima uigilia noctis illius, que luce-

¹⁾ Ulm 2. — ²⁾ Et 3. — ³⁾ ultra saevire 3. — ⁴⁾ Altam 3. — ⁵⁾ intraiectis 3. — ⁶⁾ Od slova tohoto jest zase text 17 listu původního rukopisu, ale již jinou rukou psaný.

¹⁾ quam 3. — ²⁾ nemá 3. — ³⁾ sane 3. — ⁴⁾ Traditur 3. — ⁵⁾ appellaretur vulgo pr. magis rusticorum quam superiorum. — ⁶⁾ ut 3. — ⁷⁾ To místo není v 2; zlá se, že bylo jen Jarlochem připsáno po straně. — ⁸⁾ obsides 3. — ⁹⁾ Domazlich 2; Domazlith 3.

strany města ležení odešli mnozí na trh prodat ¹¹⁷⁴ dobytek a jiné korišti, jichž po celou cestu byli naloupili. A když byli pustili se v drancování, nevím jaké — tak jest lid nás loupeženi vždy nakloněn — měštané a lid venkovský vzbouřivše se jedny povraždili, jiné zle zbili, některé i živé schytali a opět některé s mostu střemhlav svrhli, a nikdo neuniknul, leč kdo útekem sobě pospíšil anebo do paláce cisařova se uchýlil. Vzalof za své v onom zmatku Čechův téměř půl třetího sta a mnozí byli zraněni; a ti jim následujícího dne opět jsou, navráceni. Tímto násilím pobouřeni rozliční rozličně radili, jedni domů se navrátili, druzi pomstiti se chtěli; avšak kdo měli mouřejší mysl, nic z obého neschvalujece přemluvili všecky posléze, aby dále cestou šli za cisařem a od něho žádali dostiuchinění; což se také stalo. Dostavše se přes Alpy cestou nad míru obtížnou našli cisaře dobývajícího Asti a jiného města, jehož jméno jest po česku Sušina (Susa). Spojivše se s ním oblehli město Alessandrii, jak se praví velmi dobré opevněné ne tak zdi ochozem, jako spíše polohou místa a přikopem k neuvěření velikým, do něhož byli svedli sousední řeku. Mužové udatní přemnoži bránili se v městě tom statečně, jehož nepřemohl cisař tak rychle, jak sobě přál, nýbrž po tubé práci a po veliké lidu svého ztrátě, ano teprv po projití několika let. Byl však té doby hlad v té zemi a Čechům nebylo lze loupit aniž bylo co by loupiti se dalo, spíše když celý den těkali, aby pici koním svým opatřili, s večerem vrajejice se nepřinášeli obili, nýbrž jen slámu, někdy také nic. Proto když ubylo to, co s sebou byli přinesli, i sami nouzi mítí i koňové jejich počali hynouti. Pravili tudiž knížeti svému Oldřichovi, aby jim zjednal na milosti cisařově žold anebo dovolení navrátit se domů. Když byli již dlouho marně na to čekali a v zemi oné po celé tři měsíce nebo něco více se zdržovali, dali se mnozí z nich bez vědomí knížete svého Oldřicha na útek, odcházejice o první ponucce noci oné, která šla na vigilii narození páně, té doby středu, a jdouce po celou noc dorazili za prvního svitu do Pavie. Odšedše odtud druhého dne, v den naro-

¹¹⁷⁴ scebat in vigiliam dominice nativitatis, tunc temporis feria quarta, et pergentes tota nocte peruerunt primo diluculo Papyam. Inde profecti sequenti die natalis domni inciderunt custodias Mediolanensem, a quibus omnes quidem nostri in fugam conuersi, multi uero sunt capti atque in Mediolano tamdiu tenti, quamdiu speraretur, quod uitam suam possent pecunia redimere, quod ubi desperatum est, dimissi ad terram suam sunt redire permissi. Reliqui uero, qui tale discrimen euaserant, mercede nautica stagnum transfretantes Cumanum per aliam uiam et inmanissimam in Alpibus niuem reversi sunt in Ratisponam ac deinde in terram suam. Redditi uero suis delitescebant, ubi poterant, nec usquam audebant apparere curiae, quamdiu Zobezlao dominabatur Boemie. Proxima aestate Vdalricus et sui reuertuntur, honeste quidem licentianti ab imperatore, sed tam attenuati, ut assumpto peregrino habitu scutum et gladium commutauerint in peram et baculum. Hec autem sunt nomina nobilium, qui clam duce suo taliter, sicut dictum est, redierunt: [Zobezlao, Zbrasla, Michal, Dirsata, Orazza, Spera, ¹¹⁷⁵ Jetsubor et alii multi¹⁾]. Eodem anno mortuus est Erleboldus, abbas montis Syon, uir uenerabilis uite, cui successit prepositus de Doczan, Adalbertus nomine, uir ualde probus et ydoneus, qui prefuit illi domui annis triginta duobus, mensibus quinque.

¹¹⁷⁵ Anno dominice incarnationis MCLXXVI Zobezlao instinctu Boemorum missa legatione ad ducem tunc Austrie, Henricum nomine, auum eius, qui nunc est, questionem mouet de terris super magnam et finalem siluam cultis, quam mediam et interiacentem siluam Boemi dicunt esse totaliter suam, Austrisibus e contrario affirmantibus, quod ad eos pertineat ex parte sua, sicut ad nos ex nostra. Legatis itaque, qui iussi fuerant, perorantibus respondent ille et sui, quod super questione tam noua tam inaudita nichil sciant respondere, sed siue nemus siue terram cultam in nemore sic uelint in pace possidere, sicut ea patres eorum sine interpellatione possederunt. His et huiusmodi uerbis superbe utrinque prolati, tamquam de modica

zeni páne padli do rukou strážim milánských, od nichž všichni naši jsou k útoku donuceni, mnozí však i chyceni a v Miláně tak dlouho držáni, pokud čáka byla, že by život svůj mohli penězi vykoupiti. Což když se nevyplnilo, jsou propuštěni a dovoleno jim do země své se navráti. Ostatní však, kteří takovému nebezpečenství byli ušli, za mzdu plaveckou přeplavivše se přes jezero Komské jinou cestou a náramným v Alpách sněhem navrátili se do Řezna a potom do země své. Vrátili se domů skrývali se před svými, kde mohli, a nikdy neopovázili se ukázati se na dvoře, pokud Soběslav panoval Čechům. Když příštího léta Oldřich a lid jeho se vraceli, byli sice počestně propuštěni od cisaře, ale tak seřidi, že vzavše na se poutnický háv pavezu a meč zaměnili za ranec a hůl. Tato pak jsou jmena urozených, kteří bez vědomí knížete svého tak, jakož praveno jest, se navrátili: Soběslav, Zbraslav, Michal, Držata, Vracen (?), Vzpěra, Jesutbor a jini mnozí. Téhož roku zemřel jest Erlebold, opat hory Sionské, muž ctihodného života, jehož následoval probošt z Doksan, Vojtěch jménem, muž velice ctnostný a spůsobný, který spravoval onen dům léta dvě a třicet a měsíců pět.

Léta páně 1176 Soběslav z popudu Čechů vypraviv poselství k tehdejšímu vévodovi rakouskému Jindřichovi jmenem, dědu toho, jenž nyní jest, zvedl při o krajiny nad velikým a pomezním hvozdem vzdělané, kterýžto prostřední a mezilehly hvozd Čechové pravili býti docela svým, ani Rakušané naopak dokazovali, že jim náleží ze strany jejich, jako nám ze strany naši. Poslum tudiž, kteří k tomu nařízeni byli, přimluvu učinivším odpověděli onen i lid jeho, že ku při tak nové a neslychané ničeho neznaji odpověditi, než že jak les tak půdu vzdělanou v lese tak chtěji pokojně držeti, jakož to otecové jich bez přetržení drželi. Od téhoto a podobných slov pyšně z obou stran pronešených jako z drobné

¹⁾ Jmena připsána jsou později rukou Jarlochovou na vynechaném pro ně místě.

scintilla maximus nascitur ignis et tali fine, sicut postea dicemus.

Erat eo tempore inter [ducem]¹⁾ Zobezlao et Cvnradum, principem [Znoimensium], uirum ualde probum et sapientem, simultas oborta, nescio unde, in tantum, ut proponeret ille duci Austriae confederari et Zobezlao aduersari. Quod amici aduententes, scilicet socer eius palatinus imperatoris, et etiam mater, nec non et episcopus Die[t]lebus, ilico ipsum ab hac intentione auerterunt et Zobezlao ad integrum confederaerunt. Qui pacificati bonum pacis mox uertunt in arma furoris, et congregantes omnem populum ditioni sua subiectum, Boemos scilicet [et]²⁾ Morauos, nobiles et ignobiles, milites et rusticos cum his omnibus ingressi Austriae deustant, incendunt atque predantur, nec etiam ecclesiis dei parcunt. Factum est autem istud in messe. Vastata itaque Austria praeter urbes et castella nullo sibi resistente, illesi redeunt ad propria. Cum post discessum eorum egressi Austrisenses terram predicti Cvnradi, uidelicet Znoimensem prouintiam, inuadunt, deustant, ipsam etiam oppidum Znoim solo dumtaxat die obsident, sed non optinent, post haec ad propria redeunt. Quod postquam nuntiatum est duci Zobezlao, instigante Cvnrado, egrediuntur iterum yeme cum maiori multitudine, quam prius in estate, et quidquid fuerat residuum, flamma, cede, rapinis consumunt usque ad Danubium, cum prefatus dux Austriae magnam habens militiam, hec omnia, sicut dicitur, eminus prospiceret, nec tamen congredi auderet. Tradunt autem, quod in ponte quodam equo sub eo cadente pedem fregerit, unde post in breui uitam finierit³⁾. Dici non potest, quot greges animalium diuersi generis, quot persone diversi sexus et etatis abducte sint in Boemiam, quas redegerunt in famulos et famulas. Propter hoc factum tradunt ducem Z[obezlao] ab Alexandro papa excommunicatum et sine reconciliacione mortuum, quod utrum ita fuerit, non affirmo, quia non recordor. Dum hec gererentur in Austria, erat ea tempestate imperator in Lombardia, qui comperto excidiuo Austriae multum

jiskry převleký vyšlehl požár a s takovým koncem, jakož napotom povíme.

Bylof toho času mezi knížetem Soběslavem ¹¹⁷⁵ a Kunratem, knížetem Znojemských, mužem velmi spravedlivým a moudrým, nedorozumění vzniklo, nevím sice odkud, ale takové, že zamýšlen posledněji s věvodom rakouským spojiti se a Soběslavovi postaviti se na odpor. Což přátelé zpozorovavše, totiž tesf jeho, falckrabi cisařův, a také matka, jakož i biskup Dětleb, ihned jej od takového záměru odvrátili a se Soběslavem dokonale smířili. A ti obnovivše přátelství obrátili dobro míru záhy ve zbraně vztek u a shromáždivše všechn lid panství svému poddaný, Čechy totiž a Moravany, vznešené i prosté, vládyky i sedláky, s nimi se všemi vpadli do Rakous, kdež plenili, pálili a loupili, ano ani kostelův božich neštěrili; stalo pak se to v čas žni. A poplenivše takto Rakousy, kdež jim mimo města a hrady nikdo odporu nekladl, bez pohromy navrátili se domů. Ale po odchodu jich vytrhli Rakušané a vpadnuvše do země prvé řečeného Kunrata, totiž do Znojemské župy, poplenili ji; ano samo město Znojmo ovšem jen jeden den obléhali, avšak neobdrželi, a napotom domů se vrátili. Což když oznámeno bylo knížeti Soběslavovi, k návodu Kunratovu vytrhli do pole opět v zimě s větším množstvím než prvé v létě, a cožkolivék bylo zbylo, ohněm, mečem a loupením pohubili až k Dunaji, co zatím zminěný vévoda rakouský, ač veliké měl vojsko, na to vše, jak se praví, z pozdali pohlížel, srážky se neodvažuje. Vypravuji o něm, že na mostě jednom při pádu koně svého nohu sobě byl zlomil, a protože nedlouho potom život dokonal. Vypověditi se nedá, mnoho-li stád dobytka rozličného plemene, mnoho-li osob rozdílného pohlavi i věku odvedeno jest do Čech, které staly se sluby a děvečkami. Pro tento čin byl prý Soběslav od Alexandra papeže z církve vyobcován a bez usmíření prý zemřel, což bylo-li tak, netvrdim, poněvadž se nepamatují. Co se toto dálo v Rakousích, byl cisař v Lombardsku, jenž zvěděl o zkáze Rakous, velkou z toho bolest měl. — A tak tento skutek prvním byl počátkem a jaksi

¹⁾ Slovo toto jakož i slovo Znoimensium a níže tlebus ilico jsou na místě vystrohaném připsány rukou bezpochyby Gerlachovou. — ²⁾ nadepsáno v 1. — ³⁾ Jindřich Jasomirgott zemřel 13. Ledna 1177.

¹¹⁷⁷ dicitur doluisse. Et ita hoc factum primum fuit initium et quasi quoddam seminarium, unde Z[obezlaus] perdidit gratiam imperatoris. Secundum autem simile est huic, quod sequenti anno annotabimus.

Anno dominicae incarnationis MCLXXVII erat rex Ungariae, Bela¹⁾ nomine, disceptationem habens cum fratre suo²⁾ pro regno illius terrae, quem cum coniecerat in uincula, euasit ille, nescio quomodo, et ueniens in Boemiam spectrabat per manum ducis Z[obezlai] adire imperatorem, suspecturus ab eo coronam et subicere sibi Ungariam. Quem dux Z[obezlaus] fraudulentissime deceptum pessimo usus consilio cepit et fratri suo in Ungariam uinculandum remisit, derogans in hac parte tam fidei sua, quam etiam imperatori in magna quantitate. His et aliis causis exstantibus, quibus gratiam cesaris irrecuperabiliter amiserat, cum non auderet se praesentare curiis, quas ille sibi indixerat; tali ordine factum est, ut Fridericus, qui contra eum in curia laborauit, tandem obtineret, quod ¹¹⁷⁷ voluit. Nam donatur quidem uexillis de manu cesaris, sed multum temporis intercedit, antequam fiat huius rei finis, quia et imperatori non uocabat et Z[obezlaus] resistere parabat, de quibus in loco suo plenus dicemus. Interea uenatae linguae uirus discordiae seminant inter Zobezaum et Cunradum et ita inflammant hunc in odium illius, ut cui prius dederat terram Bernensem, nunc uelit non solum datam retrahere, sed etiam suam Znoymensem inuadere ipsumque, si possit, vita priuare. Congregatis itaque Boemis suis predictam prouinciam ingreditur deuastandam. Cui occurrens Cunradus non modo cum suis, sed etiam cum Austriensibus, quibus iam confederatus erat, citius eum in fugam conuertit et in Boemiam redire coegit. Quo facto Cunradus et Austrienses Watzlaum, fratrem Z[obezlai] cepto itinere in Olomvitz usque sequuntur, cuitatem obsident, sed non optinent, et uastata prouintia reuertuntur ad sua.

¹¹⁷⁸ Anno dominicae incarnationis MCLXXVIII Léta páně 1178 kníže Soběslav zpraven jsa

i přičinou, že Soběslav ztratil milost císařovu. Druhé pak podobné jest tomu, co následujichho léta zaznamenáme.

Léta páně 1177 byl v Uhřích král, Bela jmenem, jenž různici měl s bratrem svým o panství oné země, a když tohoto uvrhnul v okovy, unikl on, nevím kterak, a přišed do Čech doufal pomoci knížete Soběslava dostati se k císaři, aby přijal od něho korunu a podrobil mu Uhry. Toho kníže Soběslav obelstil a nejhnujsnější uživ rady, ošemetně jal a poslal bratrovi jeho do Uher do vazby nazpátek, ublíživ takto velice vře své, jakož i císaři. Z těchto a jiných příčin, pro něž milost císařovu nadobro byl ztratil, neodvážoval se ani objeviti se při sjezdech, jež mu císař byl oznámil. A tak stalo se, že Fridrich, který proti němu při dvoře pracoval, posléze dosáhl, co chtěl. Byl obdarován korouhvemi z rukou císařových, ale mnoho času uplynulo nežli ta věc se skoncovala, poněvadž netoliko císař chvíle neměl, nýbrž i Soběslav odporovati se chystal, o čemž na místě svém říše povíme. Zatím zlì jazykové jed nesvornosti jali se rossinati mezi Soběslavem a Kunratem a popudili do té míry zášf onoho proti tomuto, že zamýšlel odnítí mu nejen kraj Brněnský, jež mu prvé byl dal, nýbrž i vpadnouti do Znojemská a dalo-li by se jej života zbaviti. Shromáždiv tudiž své Čechy vkročil do zminěného kraje, aby jej poplenil. Ale Kunrat vytáhnuv mu vstříce nejen se svými, nýbrž i s Rakušany, s nimiž se byl již spojil, rychle jej na útěk obrátil a do Čech vrátili se přinutil. Potom Kunrat i Rakušané za Václavem, bratrem Soběslavovým, se pustili a k Olomouci až postoupili, město oblehali, ale neobdrželi a zpustošivše krajinu domů se navrátili.

Léta páně 1178 kníže Soběslav zpraven jsa

¹⁾ Bela III. — ²⁾ Geyss.

corum, quanta in uno loco diu stare non posset. Igitur post diutinam stationem dimissis singulis in domos suas et reddituris, sicut sperabatur, tempore opportuno, ecce subito uenit Fridericus cum copiis tam Bohemorum, qui ad eum transfugerant, sicut eis semper moris est, quam etiam Tevthonicorum, quos imperator addiderat, et tendit recto itinere Pragam. Quid ad hec faceret Zobezaus? Non habet tempus congregandi, quos dimiserat, occurrit tamen cum quibus potuit, sed cito uertitur in fugam et fugit uersus Zcalam¹⁾, quam munitionem amissa etiam Praga non amisit, faciens de ea contra Fridericum, quicquid potuit. Sane predictus Fridericus, sicut dictum est, tendens Pragam, diuertit in Stragov, quem fratres illius ecclesiae tanquam aduocatum et filium primi constructoris sui magnifice suscipiunt, occurrentes in sericis capis et cantantes: Aduenisti. Quod eis postmodum a Zobezau improperatum eos cantasse penituit, dum ipsis et aliis claustralibus ita propitius non fuit, sicut Z[obezlaus] fuerat, nedum sicut rex pater eius, qui omnium religiosorum pater extitit. Susceptus itaque eo loci, sicut dictum est, et Pragam ob-sidione cingens, in qua fuit et uxor Z[obezlai], optinuit eam in brevi non audentibus illis, qui intus erant, uitam suam ponere impendulo et eum offendere, cuius partem uidebant meliorem. Sic obtenta Praga nec non uxore Z[obezlai] optinuit et dominium totius Boemiae, nondum tamen cum securitate, quoniam et Zcalam, sicut dictum est, in manu Z[obezlai]²⁾ extitit³⁾ et ipse⁴⁾ parabat ei undique malum. Mittit tamen⁵⁾ Fridericus primarios quosdam in Altenburg pro uxore sua domna Elisabeth, quae ab episcopo Friderico et canonicis Pragensis ecclesiae honeste suscepta regnat deinde cum eo feliciter. His ita gestis in messe et in autumno, deinceps in nativitate Christi Fridericus vocatione imperatoris interest curiae ipsius celeberrimae tunc temporis in Svevia loco, qui dicitur⁶⁾. Et ita finis huius anni.

Anno dominicae incarnationis MCLXXIX inchoante Zobezaus diu quaesitam nactus occa-

mistě dlouho držeti se nedalo. Proto když po ¹¹⁷⁸ dlouhém čekání propustil jednotlivce domů v naději, že se vráti v čas příhodný, tu z nenadání objevil se Fridrich se zástupy jak Čechů, kteří k němu byli přešli, jakož vždy v obyčej bývá, tak i Němců, jež císař byl přidal, a bral se přímo ku Praze. Co tu činil Soběslav? Nemaje času shromážditi ty, které byl propustil, šel mu se zbytkem svých vstříce, ale rychle obrácen jest na útěk i utikal ke Skále, kterýto hrad si udržel i když samu Prahu ztratil, opíraje se z něho Fridrichovi, jak jen mohl. Zminěný Fridrich, jakož řečeno, bera se ku Praze obrátil se na Strahov, jež bratří onoho kostela jako přitele a syna prvního zakladatele svého slavně uvitali, vyšedše mu vstříce v hedbávných kápích, prozpívajice: Přišel jsi. Tohoto náhlého odchýlení se od Soběslava a zpívání bylo jím napotom litovati, neboť nebyl jím (Fridrich) a jiným klášterníkům tak milostiv, jako Soběslav býval, nerci-li jako královský otec jeho, jenž všech řeholníků otec byl. Přijat byv tudiž v též místě, jakož praveno jest, a oblehnuv Prahu, v niž byla též manželka Soběslavova, zmocnil se ji v brzku, neboť neodvážili se ti, kdož uvnitř byli, život svůj dátí v šanc a urážeti toho, jehož stranu viděli silnější. Tak zmocniv se Prahy jakož i manželky Soběslavovy dosáhl též panství nad celými Čechy, však ne ještě bezpečně, poněvadž nejen Skála, jakož praveno jest, byla v rukou Soběslavových, nýbrž i on sám mu odevšad škodil. Poslal však Fridrich předce některé zemány do Altenburku pro manželku svou paní Alžbětu, která od biskupa Fridricha a kanovníků Pražského kostela počestně byla přijata a panovala s nimi potom šťastně. Věci ty sběhly se takto o žnich a na podzim, nato o narození páne byl Fridrich k pozvání císařovu přítomen slavnému dvoru jeho toho času ve Švábsku v místě řečeném A tak skončil se tento rok.

Na počátku léta paně 1179 Soběslav nabyl ¹¹⁷⁹ hledané přiležitosti z nepřítomnosti Fridrichovy

¹⁾ Skála u Radkovic v někdejším kraji Klatovském. — ²⁾ Slovem tím končí l. 89 rukopisu, načež jsou dva listy vyříznuty. — ³⁾ nemá 3. — ⁴⁾ ipsi 3. — ⁵⁾ tum 3. — ⁶⁾ Jmeno místa vynecháno v obou přepisech, nebylo bezpochyby ani v rukopisu původním. Sjezd císařský odbýván této doby ve Wormsu v oktavě tří králů.

1179 sionem ex absentia Friderici collecto exercitu temptat irrumperem Pragam, sed frustratus est abs spe¹⁾ sua, quia hi, qui in castro erant, praemoniti fuerunt et viriliter resistebant. Deinde pergit obviam Friderico a curia revertenti, cogitans praeoccupare inparatum; sed uxor eius domna Elisabeth praemissa velociter nuntio facit eum scire, quaecunque geruntur domi²⁾. Quibus ille cognitis substitit statim in ipso introitu terrae mora fere decem dierum et mittens nuntios alios in Moraviam ad Kunradum, cui iam confoederatus erat, alios atque alios per Bohemiam nec non et in Teutoniam ad amicos, quibus bene confidebat, rogat, ut in tali articulo rerum ferant auxilium festinatum. Cumque iam multos haberet, plures expectaret, visum est eis versus Pragam procedere. Procedunt; ventum³⁾ erat ad fluvium, cui nomen Misa, ibique in loco, qui dicitur Brodt⁴⁾, figentes tentoria manserunt septem diebus. Erat tertia feria, hoc⁵⁾ est decimo Kal. Februarii, cum inde progressi pervenerant ad locum et rivulum, qui dicitur Lodenitze, et ecce insperate occurrit Zobezaus, et captis sive detentis his, qui custodias observantes propter immanitatem frigoris interim sese calefaciebant, his, inquam, detentis, nisi quod solus vix evaserat, qui factum ceteris nuntiaret, Zobezaus et sui agmen Friderici penetrant, irruunt, prosternunt; et pugna nimis cruenta conseritur. Mortui sunt in eo proelio Zezema comes, pater domni Hroznatae, et Aghna, et alii multi, comes Witko⁶⁾ captus, capti etiam Teutonici maiores natu ex his, qui in adiutorium Friderici venerunt⁷⁾, multi quoque ex eis occisi, residuique nasos praeclisi ludibrium mundo sunt effecti. Quid moror? vincit Zobezaus, vincitur Fridericus, omnesque sui ad fugam sunt conversi, ita ut non remanerent duo pariter. Nocte insequente pervenit Fridericus in Pirtsch⁸⁾, ubi Cunradum Moraviensem cum suis copiis invenit et cum eo ibidem per diem quievit. Sequenti die mane, hoc est quinta feria, proficiscentes et circa Zazow⁹⁾ loco, qui dicitur Widvazoda¹⁰⁾, noctantes, sexta feria dietare volentes, ecce nun-

sebral vojsko a pokusil se přepadnouti Prahu, ale zmýlil se v naději své, poněvadž ti, kdož v hradě byli, dostavše výstrahu statečně odporovali. Pak šel vstříc Fridrichovi ode dvora se vracejicimu, zamýšleje zmocnit se nepřipraveného, ale manželka jeho paní Alžběta předeslavši spěšně posla oznámila mu, co se doma děje. Tento zvěděv o tom zůstal státi ihned na samém pomezi země téměř za deset dni a vypraviv posly jedny na Moravu ke Kunratovi, s nímž již ve spolek byl vešel, druhé zase do Čech a do Němec k přátelům, jimž dobře důvěroval, prose, aby mu při takovém stavu věci rychle na pomoc pospíšili. A když jich již dosti měl a jiné ještě očekával, vidělo se mu tahnouti ku Praze. I hnuli se a přišli až k řece, jež jest jmeno Mže, a zde v místě řečeném Brod rozbívše stany zůstali sedm dní. Bylo to v úterý, to jest dne 23. Ledna, když odtud zvednul se dorazili k místu a potůčku nazvanému Loděnice; a tu z nenadání objevil se Soběslav a zjimav nebo zadržev ty, kdož na stráži jsouce pro tuhosf zimy zatím se břáli, těch, pravim, zmocniv se, tak že sotva jediný vyvázl, jenž by, co se bylo stalo, ostatním zvěstoval. Soběslav prodral se s lidem svým až k zástupům Fridrichovým, vrhli se na ně, poráželi je i strhla se bitva nad obyčej krvavá. I zahynuli jsou v tom boji Sezema župan, otec páne Hroznatův, též Ahník a jiní mnozí, župan Vítěk zajat, zjimáni též němečtí páni z těch, kdož na pomoc Fridrichovi byli přišli, mnozí také z nich pobiti a ostatním nosy uřezány, takže se stali posměchem světu. Proč meškám? Zvitězil Soběslav, poražen jest Fridrich a všechn lid jeho na útek obrácen, tak že nezůstali dva pospolu. Noci následující dorazil Fridrich do Prče, kdež Kunrata Moravského s lidem jeho nalezl a s ním tu přes den odpočinul. Druhého dne z rána, to jest ve čtvrtek, hnuli se dále a přenocovali u Sázovy v místě, které se nazývá Vidvazoda; když pak v pátek odpočinouti chtěli, ejhle posel paní Alžběty vyslaný z Prahy oznámil jim, že Soběslav se strojí v noci přepadnouti je. Což uslyševše ihned z le-

¹⁾ a specie 3. — ²⁾ domino 3. — ³⁾ deuentum 3. — ⁴⁾ Nyní Beroun. — ⁵⁾ hoc — Febr. nemá 2. — ⁶⁾ Witko 3. — ⁷⁾ venerant 3. — ⁸⁾ Pirtsch 3; Pirtschitz 2; Pricz Pulkava. — ⁹⁾ Zahow 3. — ¹⁰⁾ Widoahada 3; pravé jméno a poloha tohoto místa jest neznáma.

tius domiae Elisabeth missus de Praga narrat eis, quod Zobezaus de nocte paret irruere super eos. Quo auditio illico castra movent¹⁾ et tota nocte pergentes mane sabbathi orto iam sole Pragam perveniunt. Illa²⁾ nocte et pedes obrigerant prae nimio frigore, qui infirmitate languerunt, quoque vixerunt. Quod Zobezaus narratum verum constat fuisse, sed eos non inventit loco, quo putavit, et tandem comperto³⁾, quo⁴⁾ processerunt, e vestigio secutus est eos Pragam. Quem illi eminus venientem in campis Wissehrad loco, qui nunc dicitur Bogisstie⁵⁾, excipiunt et concrepantibus undique hinc tubis, inde campanis⁶⁾, Fridericus et sui primo agmine congregiuntur, sed ne iterum superentur⁷⁾, illico Cunradus, qui ex adverso stabat, impetum in hostes fecit et non sine suo suorumque periculo Zobezaum et suos in fugam coegit, quos fugientes longe ultra Prosek⁸⁾ persecuti sunt, quamdiu cum luce diei potuerunt. Commiserunt autem proelium, sicut dictum est, sabbatho, hoc est VI Kal. Februarii, in quo bello mortui sunt multi⁹⁾, plurimi vulnerati. Sane tanta¹⁰⁾ erat inclemencia frigoris, ut si quem forte vel leviter vulnerassent vel vestibus nudassent¹¹⁾, statim hunc vis algoris extinguaret. Porro domna Elisabeth voto se obligaverat ad domnum, ut si victoria donaret virum suum, ecclesiam sibi construeret in ipso loco certaminis, quod postmodum devota implevit, nam fundavit, dotavit et ditavit et ita cruciferis tradidit. — Ea tempestate mortuus est Fridericus, Pragensis episcopus, pridie Kal. Februarii anno uidelicet ordinationis sua decimo. — Interea Zobezaus, sicut supra tetigimus, amissa Praga, perdita Bohemia, in sola se Zkala refovebat, quam deinde Fridericus per totam obsidens aestatem, tandem in fine huius anni recepit. Qui quoniam imperatori pecuniam promiserat magnam, recordante me, de ipsa obsidione misit et a populo terrae collectam gravem¹²⁾ novorum denariorum exegit.

Anno dominicae incarnationis MCLXXX inchoante mortuus est Zobezaus peregre, cuius corpus Pragam est delatum et in Wissehrad

žení vytrhlí a celou noc jdouce v sobotu ráno,¹¹⁷⁹ když již slunce bylo vyšlo, do Prahy dorazili. Té noci jim pro velkou zimu i nohy omrzly, tak že mnozí churavěli, pokud žili. Co Soběslavovi bylo vyprávěno, pravdou objevilo se být, než nezastihnul jich tam, kdež myslil, a posléze zvěděv, kam se obrátili, po stopě následoval je ku Praze. Jehož oni zdáli přicházejícího viděli a na polích Vyšehradských v místě, jemuž nyní říkají Bojiště, očekávali a za obecného hlomozu tu trub onde zvonů srazili se Fridrich a lid jeho s předním vojem; a aby opět nebyli přemoženi, hnal Kunrat, jenž naproti stál, ihned útokem na nepřatele a ne bez vlastního i svých nebezpečenství Soběslava s lidem jeho k útku přinutil a přehající daleko za Prosík pronásledoval, jak jen za světla denního mohl. Svedena jest pak bitva, jakož praveno jest, v sobotu, to jest dne 27. Ledna. V tom boji mnoho jich zahynulo a přemnoho bylo zraněno. A byl tenkráte tak tuhý mráz, že ten, kdo náhodou buď lehce byl poraněn aneb nějak oděvu zbaven, ihned zmrzl. Paní Alžběta pak slibem zavázala se bohu, že, propůjčí-li vítězství muži jejímu, kostel postavi na též bojišti, což napotom zbožně vyplnila, neboť založila, nadala i obdařila jej a tak křížovníkům odevzdala. — Té doby zemřel jest Fridrich, pražský biskup, posledního dne měsice Ledna, léta totiž posvěcení svého desátého. — Zatím Soběslav, ztrativ Prahu a tim i Čechy, jakož shora jsme byli podotkli, opět na Skále se usadil, kterouž pak Fridrich po celé léto obléhaje posléze na sklonku téhož roku vzal. A poněvadž velkou sumu peněz císaři slibil, vyslal, jak se pamatuji, od toho obležení a výbral na lidu země těžkou berni nových peněz.

Na počátku léta páně 1180 zemřel jest Soběslav v cizině, jehož tělo do Prahy jest přivezeno a na Vyšehradě pocestně pochováno. Po-

¹⁾ moventur 2. — ²⁾ illa — vixerunt nemá 2. — ³⁾ cooperto 3. — ⁴⁾ quia 3. — ⁵⁾ Tak Pulkava; Woisse 3; Boisse 2. — ⁶⁾ hinc inde tubis modo camp. 2. — ⁷⁾ Místo sed — superentur má 3 se ne virum superent. — ⁸⁾ per hoc 3. — ⁹⁾ nemá 3. — ¹⁰⁾ tota 3. — ¹¹⁾ vel v. nud. nemá Dobner. — ¹²⁾ gratiae 3.

¹¹⁸⁰ honorifice sepultum. Verum quia Pragensis ecclesia pastore fuerat viduata, domna Elisabeth, quae publicam rem Bohemiae plus quam vir regebat, coacto in unum totius terrae clero et maxime abbatibus et canonicis, designat eis in episcopum capellanum suum nomine Wolis¹⁾ seu Walentinum, qui erat, sicut comperimus, ignarus latinae linguae, nec²⁾ de gremio Pragensis ecclesiae, sed degener, obscurus et tali officio prorsus indignus. Quod factum licet turbaret totum clerum, ipsa tamen scandalum ecclesiae non curans³⁾, mittit electum suum ad imperatorem regalibus investendum, dein in Wirzburg ad episcopos, quibus dominus Moguntinus transalpinans vices suas commiserat in consecrandis episcopis. Quo perveniens et episcopos inveniens, quamvis eius mantica bene fuerat farcita et multis multa daret, tamen contradicentibus canonicis Pragensibus⁴⁾ non erat, qui sibi manus imponeret. Quos sane canonicos nec non et abbatem de Strahow dominum A[dalbertum] domna Elisabeth secum ire coegerat, qui facientes ibi moram multi temporis, arctabantur enim⁵⁾ duobus, nolentes⁶⁾ eum promovere propter conscientiam, neque ausi redire infecto negotio propter ducissam. Erat inter eos dominus Pilgrimus, praepositus tunc Pragensis, qui circumstantiam rerum prudenti perpendens animo, postquam diu tacuit, tandem proposuit canonicis suis, quam sit durum resistere potestibus bonumque sibi videri, ut cedant temporis, nec pro incerto eventu certis se ipsos exponant periculis. Talia perorans persvasit consensum, ita tamen, si fratres eorum, qui domi remanserant, in hoc ipsum consentirent. Cumque inter se quaererent, quem pro suis exequendis Pragam mitterent, obtulit se ipsum laboribus, et quod de sene vix credi posset, quatuor diebus venit, quatuor rediit et omnia in pace confoederavit. Sicque factum est, ut dominus Valentinus de consensu canonorum ordinaretur, qui ordinatus duos vix annos⁷⁾ supervixit, in quibus nihil memorabile reliquit⁸⁾.

¹¹⁸¹ Anno dominice incarnationis MCLXXXI. Erat in Moravia quidam comes nomine Wilhal-

něvadž však Pražský kostel byl osířel, svolala paní Alžběta, která veřejnou správu Čech vice než muž řídila, duchovenstvo celé země k schůzi a obzvláště opaty a kanovníky, a ustanovila jim biskupem kaplana svého jmenem Vališe čili Valentina, jenž byl, jakož jsme zvěděli, neznalý jazyka latinského aniž z lůna Pražského kostela, ale rodu nízkého, neznámý a takového úřadu naprosto nehodný. A ač skutek ten pobouřil veškeré duchovenstvo, ona přece pohoršení v církvi nedbala, nýbrž poslala zvolence svého k císaři, aby přijal investitu, a potom do Wirepurka k biskupům, jimž mohučský pan arcibiskup odcházejí přes Alpy svěřil svěcení biskupův. Sem když přišel a biskupy zastíhl, ač jeho mošna dobré byla naplněna a mnohým mnoho rozdal, přece, poněvadž kanovníci pražští odpovolati se jali, nebylo nikoho, kdo by naň rukou svých vložil. A tyto kanovníky jakož i opata ze Strahova pana Vojtěcha paní Alžběta s ním jiti přinutila, kteří tam drahně časů promeškali, nalezajíce se v tisni dvojí; neboť jednak nechtěli ho povýšiti pro své svědomí, jednak zase netroufali sobě vrátiti se bez pořízení pro kněznu. Byltě mezi nimi pan Pelhřim, probošt tehdaž pražský, jenž stav věci obezřetnou uvažuje myslí, když byl dlouho mlčel, posléze kanovníkům svým představil, jak jest nesnadné vzdorovati mocem a dobrým že se mu vidi býti, ustoupiti poměrům a pro nejistý výsledek jistým nevydávat se nebezpečenstvím. To když byl domluvil, dosáhl svolení, ale jen tak, jestliže bratří jejich, kteří doma byli zůstali, k tomu přivoli. A když vespolek se dotazovali, koho by k vyřízení věci té do Prahy poslali, podvolil se tomu sám, a což o starci sotva uvěřiti by se dalo, ve čtyrech dnech přišel, ve čtyrech se navrátil a vše v míru spořádal. A tak se stalo, že pan Valentín se svolením kanovníků jest posvěcen, ale vysvěcení své sotva dvě léta přečkal, v nichž ne pamětihodného nezůstavil.

Léta páně 1181. Byltě na Moravě v milosti řečeného Kunrata jeden župan jmenem Vilém,

¹⁾ Wolis seu nemá 2; Wolist u Pulkavy. — ²⁾ non 3. — ³⁾ n. curavit sed m. 3. — ⁴⁾ nemá 2. — ⁵⁾ et cum 3. — ⁶⁾ volentes 3. — ⁷⁾ nemá 3. — ⁸⁾ Biskup Valentín zemřel 6 Února r. 1182.

¹¹⁸¹ mus de gratia praedicti Kunradi, qui cum in vastatione Austriae manus non continuerat ab incendiis ecclesiarum dei, pro his et aliis peccatis compunctus Romam adiit et secreta cordis sui domino papae aperuit, qui iussit, ut claustrum construeret et religiosas personas domino servituras adunaret. Quod ille diu licet dilatum tali, sicut dicemus, ordine isto in anno perduxit ad effectum. Non latuit eum opinio sanctissimi viri Gotsalki, Silensis abbatis, quem evocatum ad se videlicet in Cunic¹⁾ rogat valde humiliter, ut in tali rerum articulo adsit ei auxilio et consilio. Quod petit in domino, non valet negare homo dei, sed in continentि concedit ei honestos de claustro suo viros, scilicet istos: Mandruvinum, priorem suum, et Eberhardum subpriorē²⁾ cognatum eiusdem Wilhalmi et tertium puerum³⁾ nomine Richvinum, qui domos interim ordinent et mansionem conventui praeparent. Illis eo euntibus abiit eodem anno sanctus ille abbas Gotsalkus in Franciam ad capitulum Praemonstratense, habens in comitatu suo dominum Cipriani⁴⁾ cum cognato suo Joanne, nec non et dominum Petrum de Lonewitz cum literis praefati domni Wilealmi, quae dum recitarentur patribus, petitionem viri clementer exaudierunt et loci eius susceptionem praedicto abbati domino Gotsalko commiserunt. Sicut ergo positum est, hoc anno et tali ordine Cunicensis ecclesia inchoata, crescit usque hodie rebus et personis et crescat cum adiutorio dei usque in consumationem seculi.

Anno incarnationis dominicae MCLXXXII inchoante mortuus est Dietlebus, Olomucensis episcopus, cui successit Pilgrimus⁵⁾, Pragensis praepositus, assumptus tam de choro⁶⁾, quam electus in capitulo Pragensi per manum Friderici ducis, quo in loco solent assumi omnes ecclesiae illius episcopi, non quidem electione cleri, sed designatione principis, sicut oculata fide saepe iam vidimus fieri. Ea tempestate mortuus est etiam Wolis, Pragensis episcopus⁷⁾, de quo supra diximus, cui successit praepositus Wissegradensis, patruelis Friderici ducis, nomine Hen-

který, poněvadž při plenění Rakous nezdržel se páli kostely boží, těmito a jinými hřichy hněten do Říma se odebral a tajnosti srdce svého papeži pánu otevřel, jenž rozkázal, aby klášter vystavěl a řeholní osoby, které by pánu sloužily, do něho uvedl. Což onen, byť i dlouho byl odkládal, takovým pořádkem téhož roku uvedl ve skutek. Nebylo ho tajno minění svatého muže Gotšalka, želivského opata, jehož povolav k sobě, totiž do Kúnic, prosil velmi pokorně, aby v takovém věci stavu pomocen mu byl skutkem i radou. Oč žádal ve jménu pána, nemohl oslyšeti muž boží, než ihned povolil mu počestné muže z kláštera svého, totiž tyto: Mandruvina, převora svého, a Eberharda podpřevora, příbuzného téhož Viléma, a třetího mladíka jmenem Richvina, aby domy zatím sporádali a přibytky pro konvent připravili. A když tito tam šli, odebral se téhož roku zbožný onen opat Gotšalk do Francie ke kapitule praemonstratské, maje v průvodu svém pana Cypriana s příbuzným svým Janem jakož i pana Petra z Lúovic s listy řečeného pana Viléma, které když otcům byly přečteny, žádost muže milostivě vyslyšeli a mista toho přijeti řečenému opatovi panu Gotšalkovi uložili. Jakož tedy řečeno jest, téhož roku a takovým pořádkem Kúnický kostel počatý roste až podnes statky i osobami a bude vznášati s pomocí boží až do skonání věku.

¹¹⁸² Na počátku léta páně 1182 zemřel jest Dětleb, olomoucký biskup, jehož následoval Pelhřim, pražský probošt, přijatý jak z kůru tak zvolený v kapitule pražské k pokynutí Fridricha knížete, v kterémž místě bývají přijímani všichni biskupové kostela onoho, ne tedy volbou duchovenstva nýbrž ustanovením knížete, jakož na vlastní oči často již viděli jsme, že se stalo. Té doby zemřel též Vališ, pražský biskup, o němž výše jsme mluvili, po němž následoval probošt vyšehradský, bratranc Fridricha knížete, jmenem Jindřicha, syn Jindřicha,

¹⁾ Cunitz 2; Cunith 3. — ²⁾ presbyterum 2. — ³⁾ nemá 3. — ⁴⁾ Wattenbach se domnívá, že tento Cyprian stal se potom opatem u sv. Vincencia u Vratislaví a později biskupem lubenským (Lebus). — ⁵⁾ Pilgrimus 3; také tak nížeji. — ⁶⁾ clero 3. — ⁷⁾ Valentín zemřel 6 Února r. 1182.

¹¹⁸² ricus, filius Henrici, fratris Wladislai regis, qui Parisius nuper redierat, ubi profecerat in bonum clericum, bonae indolis adolescens, per quem sperarent omnes ecclesiam huius terrae in meliorem posse reformari statum. Hic cum esset subdiaconus, dominus Adalbertus, Salisburgensis archiepiscopus, germanus Friderici ducis, de quo suo loco plenius dicemus, ipse, inquam, promotionis eius cupidus, sabbatho medianae¹⁾ quadragesimae²⁾, quando canitur: Sitientes, in choro Pragensi ordines fecit et eum in diaconum consecravit. Dein in coena domni³⁾ electio ipsius celebrata est, in qua miro dei favore omnia convenerunt in unum, quae huiusmodi solemnitati noscuntur fore necessaria, videlicet electio cleri, principum assensus, votum universale populi. Abbates, qui electioni eius affuerunt, immidente die paschali⁴⁾ domum non potuerunt reverti, quorum unus et praecipuus memoratus abbas Gotsalkus sermones nobis fecit in Strahow, unum in coena domni praesente et audiente praedicto domno Adalberto, Salisburgensi archiepiscopo, alterum in pascha, cuius⁵⁾ thema fuit: Haec est dies etc., qui scriptus habetur. Post hoc instante festo pentecosten dominus electus proficiscitur Moguntiam ad consecrationem, ubi sabbatho quatuor temporum in presbyterum, ac sequenti dominica consecratur in episcopum. Dominus⁶⁾ quoque Pilgrimus, Olomucensis electus, abiit cum eo consecrandus et rediit consecratus, et quia imperator transalpinaverat, ambo electi praesentantur imperatrici; utrum ante vel post consecrationem, non satis recordor.

Jindřich na biskupa pražského posvěcený domů se navrátil a v Praze s plesáním celých Čech jest uvítán. A když takto co biskup byl uveden, nelze vypověditi, jak dobrotvý byl ke všem i milostivý, nikoho nezkracuje a nikomu nezávidí, nýbrž vůbec všem prokazuje co pravé bylo a slušné. A ač byl ke všem vlivný, nebyl přece s nikým snadno dívčerný, leč jen s nejznámějšími; on byl muž velmi střídmý, o němž jsme se dověděli, že málokdy hodoval, a nikdy se nepil, což arcí lidé nepřipisovali enoti, nýbrž skouposti jeho. Než jiný jest soud lidský, jiný božský,

¹⁾ mediante 3. — ²⁾ 13 Března. — ³⁾ 25 Března. — ⁴⁾ 28 Března. — ⁵⁾ et 3. — ⁶⁾ Dominus quoque — non satis recordor nemá 2. — ⁷⁾ Henricus — Pragensem nemá 2.

tem, sed ¹⁾ nunquam ebrium experti sumus, quod nimirum homines non virtuti adscribunt, sed parcitati. Sed aliud est iudicium hominum, aliud dei, attamen inter multas virtutes, quibus claruit, vitio parcitatis non caruit. Canonem servitii dei devote complebat, missarum vero solemnia raro licet, tamen devotissime et nonnunquam cum multo imbre lacrimarum, quibus nunquam se audebat ingerere, nisi facta prius confessione ad genua cuiuslibet familiarissimi sacerdotis. Sane de occultis ipsius hoc compertum habemus, quia coelibus vitae sicut professor ita fuit et sectator, omni quidem tempore sui pontificatus, sed maxime diebus Friderici ducis, in quibus multis angebatur adversis, sicut loco suo dicemus. Post cuius excessum pace iam ecclesiae reddita, si forte interdum cecidit, non miramur, scientes, quod virtus, quae in bello acquiritur, in pace quandoque amittitur. Rediit tamen in id ipsum timoris dei, quo fundatus erat et signatus in diem redemtionis aeternae, pertinens in eorum consortium, de quibus scriptum est: Quoniam, qui natus est ex deo, non peccat, hoc est, non permanet in peccato, sed generatio eius contra eum. Porro pauperibus defendendis ita tradiderat²⁾ cor suum, ut ³⁾ pro eorum defensione non vereretur incurrire offensam primatum terrae⁴⁾, abterrens⁵⁾ eos ab huiusmodi ausibus, modo⁶⁾ gladio spirituali, hoc est anathemate, modo gladio materiali, hoc est manu laica, quam⁷⁾ interdum tanquam potens et princeps pro tempore, causa et persona exercebat⁸⁾. Dux Theobaldus, patruelis et ipse tam episcopi quam Friderici ducis, de cuius gratia per quartam partem principabatur, sic laxaverat lora villicis suis, quibus licebat, quidquid libebat. Quod episcopus diu non ferens terram ditionis sua sub interdicto posuit et eum cum suis ad satisfactionem coegit. Similiter et dux Fridericus cum ducissa Elisabeth per officiales suos similia, imo peiora praesumebat in ecclesia dei, quibus episcopus resistere uolens, sed non valens, adiit imperatorem Fridericum et eius imploravit praesidium. A quo benigne quidem suscipitur, sed causa ipsius in

¹⁾ et 3. — ²⁾ tradebat 2. — ³⁾ et 3. — ⁴⁾ regni 3. — ⁵⁾ abstrahens 3. — ⁶⁾ etiam 3. — ⁷⁾ quae 3. — ⁸⁾ exerebat 3.

¹¹⁸² longum differtur, hoc est fere per dimidium annum, videlicet usque ad curiam, quae circa medium quadragesimae¹⁾ fuerat celebranda Ratisbonae cum principibus totius imperii. Qua expectatione suspensus demoratur in curia cum septuaginta equis, cuius expensas imperator miseratus praecepit ei dari ad quotidianum summum triginta quinque praebendas, tam equis quam hominibus, et hoc tam large, ut et reliqui, qui extra numerum erant, frequenter inde participarent. Saepius quoque ipsum imperator ad prandium invitavit, nec non et capellas²⁾ de licentia tamen diocesani episcopi consecrare fecit et in omnibus honeste tractavit. Post hoc instantे iam praefato termino cum legatis imperatoris episcopus Bohemiam ingreditur et assumptis secum abbatibus et canonicis Pragensibus³⁾ ad curiam progreditur. Quid moror? venit dies, in qua praesidente serenissimo imperatore Friderico causam intrat episcopus cum duce Friderico coram principibus totius imperii. Advocatus episcopi erat marchio nomine Dedo, vir eloquentissimus, qui pro episcopo agens contra ducem, dum multas ab eo expostulareret iniurias, fertur ille ita respondisse per procuratorem suum: Cum sit, inquit, omnibus notum, Pragensem episcopum meum fore capellatum, sicut omnes praedecessores sui patrum et avorum meorum fuerunt capellani, decernite quae so, si liceat ei agere contra dominum suum, vel si teneat ex aequo respondere capellano meo. Quod dictum statim et ab omnibus contradictum, maxime ab archiepiscopis et episcopis decernentibus, quod Pragensis episcopus more Teutonicorum episcoporum ab omni subiectione ducis debat esse liberrimus, soli tantum imperatori subiectus vel⁴⁾ obnoxius, cuius imperii est princeps, cuius visitat curias, a quo suscipit sceptrum et investituram. Super qua libertate petitivit episcopus et accepit sacrum pragmaticum, hoc est regale privilegium, aurea bulla munitionem, quod diebus illius episcopi multum valuit, postea vero nihil causis extantibus, quas modo legimus in libris experientiae, de quibus melius est tacere, quam inutiliter garrire. Talibus et

desati koni; nad jeho vydáním smilovav se císař poručil mu udileti k denní spotřebě třídecet pět dávek, jak lidem tak konim, a to tak štědře, že i ostatní, kteří přes ten počet byli, často z toho též měli podíl. Častěji jej také císař k hostině zvával, jakož i kaple s povolením však domácího biskupa světiti dovoloval a ve všem s ním počestně zacházel. Potom, ana se již bližila zminěná lhůta, vkročil biskup s poslanci císařovými do Čech a vzav s sebou opaty a kanovníky pražské ke dvoru se odebral. Což prodlévám? Nadešel den, v němž za předsednictví nejjasnéjšího císaře Fridricha v soud vešel biskup s knížetem Fridrichem před knížaty celé říše. Obhájem biskupa byl markrabí jménem Děd, muž velice výmluvný, kterému co zástupek biskupa proti knížeti, když pro mnohé na něho domloval se křivdy, ten takto prý odpověděl skrze zástupce svého: Jakož jest všem známo, že pražský biskup mým jest kaplanem, tak jako všichni předchůdečové jeho otců a dědů mých byli kaplany; rozhodněte prosím, je-li mu dovoleno poháněti pána svého, či jsém-li já povinen spravedlivě odpovidati kaplanovi svému. Této řeči jali se ihned všichni odporovati, zejména arcibiskupové a biskupové řkouče, že pražský biskup podobně německým biskupům vši poddanosti knížeti má být úplně prost, samému pouze císaři poddán neb podroben, jehož říše jest knížetem, jehož navštěvuje sjezdy, od něhož přijímá žezlo a investituru. Na kteroužto svobodu žádal biskup i obdržel jest královskou výsadou závazné ustanovení, zlatou pečeti zpevněné, které za dnů onoho biskupa mnoho platilo, později však nic z příčin naskytňujících se, o nichž nyní čteme v knihách zkušenosti, o kterýchž lépe jest mlčetí než zbytečně mluviti. Takové a podobné články když byly takto vyřízeny, byl kníže Fridrich z křivd církvi způsobených usvědčován, přede všemi viněn, a byv ode všech usvědčen slibil napraveni. A když byl na ně přisahu učinil a velikými rukojemstvími ztvrdil, jest sněm rozpuštěn a oni polibením míru usmířeni domů se navrátili. To se stalo léta posvěcení jeho pátého,

huiusmodi taliter decisus articulus¹⁾, deinceps de iniuriis ecclesiae illatis, Fridericus dux convincitur, coram omnibus arguitur et confunditur, ab omnibus argutus et confusus emendationem pollicetur. Qua iurata et per magnos fideiussores firmata concilium solvit et in osculo pacis confoederati ad propria revertuntur. Facta sunt haec anno ordinationis sua quinto²⁾, et dux Fridericus duobus postea supervixit annis, in quibus neque, quod promiserat, recte implevit, neque ab iniuriis ecclesiae dei suos officiales coercuit. Reliqua sermonum episcopi pauca quidem de multis, et quomodo postea ducatum assumpsit³⁾ cum episcopatu, ecce haec annotata sunt ultimo vitae sua anno. Verum haec omnia per anticipationem dicta locum suum desiderant.

Igitur post consecrationem episcopi Henrici eadem aestate Bohemi, nostri maiores natu, persecutionem diutinis odiis conflatam excitaverunt in ducem Fridericum et eiicientes eum extra terram mille persecutum opprobriis, Kunradum Moraviensem, qui et Otto, de quo supra multa diximus, sibi eligunt in principem, cum quo Pragam multo tempore obsident et tandem obtinent. Interea Fridericus dux adierat imperatorem praedictum Fridericum semper augustum, qui eius condolens iniuriis palatinum Bavariae⁴⁾, socerum praedicti Cunradi, Pragam mittit, et tam Kunradum, quam Boemos omnes cum eo ad curiam suam⁵⁾, quae Ratisbonae celebranda fuerat, venire praecepit. Qui accepto mandato imprimis recalcitrant, contradicunt, venire nolunt, postea usi meliori consilio eunt. Nobiles soli praesentantur imperatori, quos ille terrere⁶⁾ uolens dolabra multa nimis fecit afferri, tanquam uellet eos facere decollari. Cum illi pedibus eius se prouoluunt, ueniam petunt et necessitate mutata in uoluntatem Fridericum in dominum et ducem recipiunt et cum eo Pragam redeunt, magnum arbitrantes lucrum tam ipsi, quam Cunradus, quod criminis lesae maiestatis non sunt puniti. Sic sapiens imperator coniurationem rebellium sapienter repressit et isti quidem Boemiam reddidit, illum uero Morauia contentum esse precepit.

a kníže Fridrich potom přečkal ještě dvě léta, ¹¹⁸² v kterých náležitě nevyplnil ani co byl slibil, ani od bezpráví církvi boží činěných své tříduňky nezdržoval. Ostatní věci biskupovy, málo jen sice z mnohého, a jak potom knížetství dosáhl a s biskupstvím spojil, to poznamenáme při posledním létu života jeho. Ale to co tu vyprávěno, místa svého napřed již vyžadovalo.

Téhož léta po vysvěcení biskupa Jindřicha ¹¹⁸² jali se naši starší Čechové, dlouhým záštim popuzeni, pronásledovati knížete Fridricha a vypudili jej ze země tisiceré mu činice výčtky, a Kunrata Moravského jinak Otu, o kterémž shora mnohé jsme povíděli, sobě zvolili za knížete, s nímž Prahu drahně času obléhali až ji i vzali. Zatím se kníže Fridrich uchýlil k zminěnému císaři Fridrichovi povždy množiteli říše, který maje soustrast s bezprávím mu činěným falckrabího bavorského, švakra řečeného Kunrata, do Prahy poslal a jak Kunrata tak všecky Čechy s ním ke dvoru svému, který v Řezně odbyvati se měl, obeslal. Tito uslyševše o rozkazu vzpirali se z počátku, přijiti nechtěli, posléze uživše však lepší rady šli. Pouze šlechticové představeni jsou císaři, jež on postraší chtěje širočin veliké množství rozkázal přinést, jakoby je chtěl dát odpraviti. Když tito k nohoum jeho se uvrhli, za prominuti prosili a nutnosť změnit za vůli přijali Fridricha za pána a knížete opět a s ním do Prahy se vrátili, za veliký majice to zisk jak sami tak Kunrat, že z provinění uražené velebnosti nejsou pokutováni. Tak moudrý císař spiknuti odbojných moudře potlačil a onomu Čechy navrátil, tomuto však s Moravou za vděk vzítu poručil.

¹⁾ art. — illatis nemá 2. — ²⁾ 1187. — ³⁾ praesumpsit 3. — ⁴⁾ Otu, vévodou bavorského. — ⁵⁾ Ke konci Září 1182. — ⁶⁾ Tu začíná se zase text ruk. původního.

¹¹⁸² Eodem ¹⁾ anno Stragouiensis ecclesia secundarie dedicata est, uidelicet VI Kal. Maii a predicto Alberto, uenerabili Salzburgensis ecclesiae archiepiscopo, et hac de causa, quia maius altare motum et chorus fuerat subleuatus. Presentes erant canonici Pragensis ecclesiae fere omnes et abbates multi, quorum unus et precipuus, licet suo iudicio humillimus, abbas Godsalculus, tantam solempnitatem sermone suo adornans inter alia, que locutus est, hoc quoque dixit: Assum, inquit, o fratres karissimi, en alteri dedicationi uestrae, qui primae quoque interfui, et uideor mihi uidere statum domus huius ualde diuersum ab eo, qui tunc erat. Tunc enim rebus pauper et meritis fuit diues, modo uersa uice rebus creuit et disciplina deperiit, atque in hunc modum reprehendenda reprehendens et ad honesta prouocans monita salutis porrigebat eis. Porro memoratus Al[bertus], Salzburgensis archiepiscopus, tempore scismatis, sicut supra diximus ²⁾, faciente imperatore episcopatum suum perdidera et contentus prepositura Melnicensi in Boemia manebat, factitans ordines clericorum nec non et consecrationes basilicarum sine preiudicio tamen dioecesani episcopi. Et quamuis legatione fungeretur apostolica, nullum tamen ex hoc commodum sibi uel incommodum queritabat, utpote homo gravis et quietis appetens. Sic extra possessionem sui episcopatus multo tempore, et ut reor, fere quindecim annis deguit, donec isto primum anno uocatione imperatoris curias eius tercia uice uisitauit et tandem episcopatum recepit, in quo usque ad finem dierum suorum feliciter permansit. At dominus Cvnradus frater palatini, [qui palatinus socer erat Cunradi de Moraui] ³⁾, qui actenus in possessione fuerat predicti episcopatus, iubente imperatore legitimo possessori cessit, promisso sibi alio episcopatu, qui primus uacaret.

¹¹⁸³ Anno dominicae incarnationis MCLXXXIII Christianus, archiepiscopus Moguntinus, moritur in transalpinis partibus, prelator, sicut dicunt, opinatissimus, qui uicem gesserat plenam imperatoris siue in expeditiobus, siue in omnibus

Téhož léta Strahovský kostel podruhé byl vysvěcen, totiž dne 26 Dubna, od řečeného Vojtěcha, církevního Salepurského kostela arcibiskupa, a to z té příčiny, že větší oltář byl pošinut a kůr byl vyvýšen. Přítomni byli kanovníci Pražského kostela téměř všichni i opatové mnozí, z nichž jeden a přední, třebas po svém úsudku nejposlednější, opat totiž Gotšalk, tuto slavnost řeči svou ozdobuje mezi jiným, co mluvil, také toto pronesl: Jsem přítomen, o bratří nejdražší, hle druhému posvěcení vašemu, jenž jsem též prvnímu byl přítomen, a zdá se mi, že vidím stav domu tohoto valně rozdílný od onoho, jaký tehdáž byl. Tenkrát sice na statky byl chudý ale zásluhami bohatý, nyní naopak na statech vzrostl, ale kázeň potuchla, a tak, co hany hodno bylo káraje a k ctnostnému vyzývaje dával jim naučení spasitelná. Zminěný pak Vojtěch, salepurský arcibiskup, v době rozštěpení, jakož shora jsme povíděli, s dopuštěním císaře biskupství své byl ztratil a spokojen proboštstvím mělnickým v Čechách zůstával, udiče svěcení klerikům, jakož i vysvěcuje kostely bez ujmy však domácimu biskupovi. A ač byl legátem apoštolským, žádného přece z toho sobě zisku nebo škody nevyhledával, jakožto člověk vážný a pokoje milovný. Tak mimo panství svého biskupství dlouhý čas, a jak se pamatuji, téměř patnáct let trávil, až konečně onoho teprve léta k rozkazu císařova dvůr jeho potřeti navštívil a posléze biskupství nazpět obdržel, v němž až do konce dni svých šťastně zůstal. Pan Kunrat však, bratr falekražiho — kterýžto falekraži šváckem byl Kunrata Moravského — jenž až posud v držení byl řečeného biskupství, k rozkázání císařovu zákonnému držiteli ustoupil, když mu slibeno jiné biskupství, které by nejprve se uprázdnilo.

Léta páně 1183 Křišťan, arcibiskup mochušský, zemřel jest v zaalpských krajinách, bojovník, jakož se praví, velmi obezretný, který býval náměstkem císařovým jak na výpravách tak i v jakýchkoli jiných říšských potřebách. Po

regni negotiis. Cui successit O[unradus], qui preterito anno, sicut dictum est, de Salzburgensi archiepiscopatu, quem tenebat, iubente imperatore legitimo possessori domino Al[berto] cesserat.

Eodem anno memoratus et semper memorandum abbas Godscalcus conuentum sororum de Lonestitz mittit in Cunitz ad petitionem Wilhelmi comitis, de quo supra latius disseruimus. — Erat festum sancti Dionisii, tunc in dominica ¹⁾ cum post missarum solempnia emissae transmissae sunt, sicut dictum est, ad locum sibi destinatum cum ingenti fletu et rugitu omnium suam inuicem separationem ferre non ualentium. Abbas ipse omnibus circa se flentibus, siccis quidem oculis eas dimisit, sed post discessum earum sextam tecum cantando grauiter ingemuit, compatiens suis filiabus, tamquam propriis uisceribus, intimo karitatis affectu. Commisit autem tam eas, quam omnia, que fuerunt illius loci, domino Petro Lunwitzensi priori, quem de prioratu Lunwitzensi transtulerat in prioratum Cunitsensis ecclesiae, uirum sane ualde idoneum et litteratum, honestum et castum. Qui sub tali patre Lunwitzensi domui multis prefuerat annis ac deinde sub abate Ottone Cunitensem rexerat ecclesiam annis fere tribus, post quos e[um] depositus et praedictum] ²⁾ Eberhardum, cognatum fundatoris, ipsi substituit, causis exstantibus non aliis, nisi quod homo spiritualis in causis temporalibus non prosperabatur, sicut dicebant. Depositus uero uix annum et mensem superuixit, sortitus a domino sicut religiosam uitam ita et felicem transitum. Obiit autem XIII Kal. Maii.

Anno verbi incarnati MCLXXXIII, XII Kal. Martii memoratus ac semper memorandum abbas Godsalculus migravit a seculo, uicturus coelo cum perhenni premio. Hic Syloensis ecclesiae primus pater, celeberrimus et optimus abbatum Boemiae, honor magis extitit prelationis, quam prelatione honorificus. Qui in diebus suis placuit deo et inuentus est iustus ³⁾, cuius memoria in benedictione est, quamquam eo ipso non attingat eum lavis temporis, quo meruit monumentum eternitatis. Oleum effusum nomen ⁴⁾ eius, nomen

¹¹⁸³ něm následoval Kunrat, jenž minulého léta, jakož praveno jest, z Salepurského arcibiskupství, kteréž držel, na rozkaz císařův zákonnému držiteli panu Vojtěchovi ustoupil.

Téhož léta poslal zmíněný a vždy zmínky hodný opat Gotšalk konvent sester z Lúňovic do Kúnice k prosbě Viléma župana, o kterémž shora říše jsme promluvili. — Byl svátek svatého Diviše, tehdáž v neděli, když po mši slavné vyslané převáženy jsou, jakož řečeno jest, do místa jím určeného za velikého pláče a náruku všech, jež vespolek odloučení svého sněsti nemohly. Opat sám, any všecky vůkol něho plakaly, se suchým sice zrakem je propustil, ale po odcedu jich šestou se mnou zpívaje těžce vzdýchal, želes svých deer, jako vlastních útrob, z nejhlubšího lásky pohnutí. Svěřil pak je jakož i vše, co náleželo onomu místu, panu Petrovi, lúňovickému převorovi, jejž z převorství lúňovického přeložil na převorství Kúnického kostela, muže zajisté velice spůsobného i učeného, počestného i ctnostného. Ten pod takovým otcem Lúňovický dům mnoho spravoval let a potom za opata Oty řídil ještě Kúnický kostel téměř po tří léta. Po uplynutí jich složil jej opat ten a prvě řečeného Eberharda, přibuzného zakladatela, na jeho místo postavil, pouze z té příčiny, jakož pravili, že co člověk duchovní u věcech hospodářských neprospeval. Po sesazení svém však sotva rok a měsíc přečkal, obdržev v úděl od pána za nábožný život také i šťastné skonání. Zemřel těžko pak dne 19 Dubna.

¹¹⁸⁴ Léta páně 1184 dne 18 Února zmíněný a vždy zmínky hodný opat Gotšalk sešel jest se světa, aby žil v nebi u věčné odměně. Tento Želivského kostela první otec, nejslavnější a nejlepší z opatů českých, byl více na české prelatství, než prelatstvím ctěný. Ontě za dnů svých zalibil se pánu a shledán jest spravedlivým a památka jeho jest v požehnání, ač tím samým nedotkla se při něm chvála doby toho, čímž si zasloužil pomník nesmrtevnosti. Olej rozlitý jmeno, jeho jmeno vůbec známo po Čechách, Mo-

¹⁾ Tu začíná jiná ruka v rukopise. — ²⁾ O tom nestalo se žádné zmínky dříve. — ³⁾ V závorkách položená slova jsou po straně Jarlochem připsána.

¹⁾ 9 Října. — ²⁾ Co tu do závorek položeno, jest dle přepisu doplněno, poněvadž místo to v původním rukopisu jest vyříznuto. — ³⁾ Ecclesiæ. XLIV, 16. — ⁴⁾ Cant. I, 2.

notissimum per Boemiam, Morauiam et Austriam, immo per totum ordinem nostrum, quamuis suo iuditio humillimus omnium, non est inuentus sicut iste nostro in tempore, qui sic quereret dominum deum patrum nostrorum¹⁾ estu cordis tam infatigabili, desiderio tam inexplebili, ut ne ad horam quidem tepidior umquam deprehendi potuisse. Cuius ego uitam per singula non didici, sed pauca, que narro, partim relatione seniorum, qui eum ab initio nouerant, partim ex ore ipsius cognoui, quedam etiam oculata fide perspexi, qui eram capellanus eius licet ultimus, sicut tempore ita etiam et uitae merito. Pater eius Bernerus, mater dicebatur Herca, ambo Coloniensis diocesis ministeriales sancti Petri, clari satis genere, sed multo clariores religiosa conuersatione, qui talem filium diuinatus sortiti tradiderunt eum scolaribus disciplinis Coloniae imbuendum, in quibus studens et bene proficiens pueritiam suam sic innocenter agebat, ut iam tunc a collegis suis presago quodam cognomine modo abbas modo monachus appellaretur. Factus adolescens iamque nobiliter fundatus in grammatica, transmissione parentum Parisius deuenit ibique in artibus aliquot annis studuit, habens in proposito, sicut nobis postea dicebat, post epotatas artes accedere ad medicinam, nec umquam desinere a studio discendi, donec attingeret arcem humanorum studiorum. Interea cum esset annorum ferme uiginti domum reuersus pro reparandis sumptibus, disponentem redire febris inuasit grauissima, nec non et morbus fistulae in collo, quo flagello foris tactus sicut et intus uisitatus a domno, illico mutatus est in alterum uirum et uota eius facta sunt alia, atque despecto mundo despectis mundanis studiis deuotauit se ad portum monasterii. Quod deuoto conceptum affectu taliter peruenit ad effectum. Superuenit nutu dei desideratus hospes prepositus Steinweldensis nomine Euerwinus, uir consumatae religionis, habens secum quendam canonicum suum Heinricum nomine, literatum uirum medicumque peritum, qui postea sub eodem, de quo loquimur, abbate G[odscalco] Lüni-wicensis ecclesiae fundator extitit strennuus. Hii ergo tunc illo aduentantes, petitionem iuuenis

ravě i Rakousích, ba po celém řádu našem, a ač po svém úsudku byl nejnepatrnejším ze všech, nenalezeno podobného jemu v naší době, jenž by tak vyhledával pána boha otcův našich vřelosti srdce tak neunavnou, toužebností tak nesplnitelnou, že až do poslední chvíle vlažnějším nikdy nebyl nalezen. Životu jeho já podrobně neznám, ale to málo co vypravuji, buď dle vypravování starých, kteří jej od počátku znali, buď z úst jeho jsem slyšel, něco též na vlastní oči viděl, jenž jsem byl kaplánem jeho, ovšem že posledním jak co do času tak též i co do zásluh života. Otec jeho byl Verner, matka nazývala se Herka, oba Kolinské dioecese, nápravnici kostela svatého Petra, dosti vzněšeni rodem, ale mnohem vzněšenější zbožným životem, kteří takového syna od boha obdrževše dali jej na učení do škol v Kolíně, na nichž vzdělávaje se a dobře prospívaje dětinství své tak bez úhony trávil, že již tehdáž od spolužáků svých věšticim jakýmsi přijmím buď opatem tu zase kaplanem jest nazýván. Dospěv na jinocha a jsa již výborně vzdělán v grammatice, poslán jest od rodičů do Paříže a zde v uměních několik let se vzdělával, maje v úmyslu, jakož nám později pravil, po odbytých studiích svobodných umění věnovati se lékařství, aniž kdy ustati u vzdělávání se, dokud by nedosáhl vrcholu lidského vědění. Zatím když byl lét téměř dvaceti, vrátil se domů, aby opatřil se potřebami, a když zamýšlel zpět se vrátiti, napadla ho zimnice velmi těžká, a spolu hliza na krku, kterýmžto bičem vně dotknut jakož i uvnitř navštiven, ihned změněn jest v jiného člověka a vůle jeho učiněna jest jinou; i povrhnuv světem a světským věděním, uchýlil se v přístav klášterni. A což se zbožnou byl počal myslí, takto stalo se skutkem. Příself mimo nadání z pokynutí božího čekaný host probošt Steinfeldský jménem Ebrym, muž dokonale nábožnosti, maje s sebou jakéosi kanovníka svého jménem Jindřicha, učeného muže a lékaře zkušeného, který na potom pod týmž opatem Gotšalkem, o němž mluvíme, stal se horlivým zakladatelem Lüňovického kostela. Ti tenkráte tam při-

gratanter admiserunt et susceptionem ei compromiserunt. Verum quia erant in procinctu itineris tendentes Premonstratum et ille post tantam egritudinem satis adhuc debilis, uolebat eum prepositus domi dimittere, donec rediret. Sed domno Heinrico aliter uisum est, dixitque ad prepositum: Cum constet cor adolescentis esse tamquam nauem in fluctibus maris, nolite, ait, differre, sed desiderium sanctum statim perficite, quia quamvis sit bonae spei, quamvis honestae indolis, timendum est tamen lubricum etatis. Ad hanc uocem misit eum protinus in Steinwelt sancto habitu induendum. Quo [insignitus quantae humilitatis¹⁾], quante sanctitatis extiterit²⁾, qualiterque ascendendo virtutum scalam cantaverit canticum graduum, non est meae tenuitatis exponere. Vixit enim non solum sine criminе, sed etiam absque macula irreprehensibilis coram deo et hominibus, mansitans inter fratres suos non modo sine querela sed etiam cum³⁾ gratia. Sic vivendo continuavit tredecim annos, infra quod spatium sic virtutum, sic et honorum ecclesiasticorum gradus ascendit cum sacerdotio. In diebus illis⁴⁾ regnante in regno Romanorum rege Kvnrado, et in Boemia principante duce Zobezlao, Zdico qui et Heinricus, bonae memoriae Olomucensis episcopus, habitum nostrum, quem Hierosolymis viderat super sepulchrum vitae⁵⁾, suscepserat cum multo, sicut traditur, imbre lacrymarum, et abdicatis ibi tam esu carnium, quam ceteris vitae blandimentis, reportabat memorato duci et Bohemis sicut novum hominem ita et novum ordinem. Quo duce post in brevi defuncto successor ipsius illustris Wladizlaus nec non et uxor sua, nobilissima Gertrudis, soror praedicti regis Kunradi, succensi exemplo et exhortatione praefati episcopi novam ecclesiam novo condunt ordini, erigentes fabricam venustissimam in monte Ztragow, mutato nomine ipsius in montem Sion⁶⁾. Quibus optime cooperabatur idem episcopus, maxime in spiritualibus coadunando undecunq; posset religiosos fratres, quibus et praefecit imprimis quen-

¹⁾ insig. quan. humil. vyříznuto tu v rukopise původním. — ²⁾ Slovem tímto končí list 90 ruk. Mezi listem tím a 91 jsou dva listy vyříznuty v rukopise původním. — ³⁾ sine 2. — ⁴⁾ Odtud otiskl Pešina z Čechoru ve svém spisu Phosphorus septicornis na str. 558 a 559 částku Jarlocha dle původního textu. — ⁵⁾ 1137. — ⁶⁾ 1140.

¹¹⁸⁴ dam Blasium. Postquam vero liquido comperit de institutione Praemonstratensis ecclesiae, quod inde initium ordinis, quod inde esset magisterium vitae regularis, illico habita deliberatione cum ipsis fundatoribus unanimi voto miserunt et de Steinwaldensi domo conventum postularunt¹⁾. Et quidem tunc temporis ordo noster licet nondum dilatatus, magno fervebat zelo, tum in Praemonstrato, tum in omnibus ecclesiis nostri iuris et maxime in Steinwaldensi ecclesia, quae nullam habuit vel habet in religione secundam. Cuius tunc suavissimo tracti odore principes terrarum undique gaudebant ecclesias fundare novas, et personas ordinis evocare ad illustrationem provinciarum suarum, inter quos et isti fundatores, de quibus modo sermo est, porrigentes petitionem suam prius capitulo dein Steinwaldensi ecclesiae, quod pie postulant, pleno comprehendunt effectu; nam committitur Steinwaldensi praeposito, ut negotium eorum promoveat et desiderata concedat. Literas capituli ad memoratum episcopum require, si placet in fine libri, cuius est titulus: Epistolae Iponis, et invenies. Porro praepositus, vir deo plenus, non tardat in his, quae in mandatis acceperat, sed assumptis secum fratribus et domino Godscalco, pro cuius occasione ista inserimus, proficiscitur in Bohemiam, Pragam venit, devote suscipitur, obligat se susceptione loci, tandemque repatrians dimittit ibi a latere suo memoratum Godscalculum cum fratribus, qui conventui habitacula praeparent interim lignea. Quibus paratis iterum post anni circulum idem praepositus revertitur adducens secum conventum clericorum una cum abate, quem elegerant, cui nomen Gezo, qui dominum Godscalculum libenter apud se retinuisse, sed praepositus suus iubet eum redire in Steinwald ad id expectandum, quod ei divinitus fuerat praordinatum²⁾.

Nec absurdum puto, si paucis exprimam, qualiter idem Gezo, primus Strahovium abbas, primus in Steinwald ad conversionem venerit. In hoc enim confitebuntur domino misericordiae eius, qui miris modis praedestinatos suos vocat. Cum esset ipse in Colonia canonicus et custos maioris ecclesiae, vir dives et delicatus, quadam

že odtud pochází učení tohoto života řeholního, poradiv se s týmž zakladately po jednohlasém usnešení ihned tam poslal a z Steinwaldského domu konvent žádal. A ač toho času řád nás nebyl ještě rozšířen, velikým plál horlením jak v Praemonstratě, tak ve všech kostelích našeho řádu a zejména v Steinwaldském kostele, jenž neměl nebo nemá v řádu druhého. Jeho tehdy přelibeznou vůni vábeni jali se knižata zemí všudy zakládat kostely nové a osoby řádu povolávat k osvícení zemí svých. Mezi nimi byli i ti zakladatelé, o kterých nyní řeč jest; ti podavše žádost svou prvé kapitule, pak Steinwaldskému kostelu dosáhli toho úplně, oč zbožně žádali; neboť nařízeno steinwaldskému probostovi, aby vše jejich vyřídil a povolil, zač bylo žádano. Listy kapituly k zmíněnému biskupovi hledej, libo-li, na konci knihy, která má název listy Iponovy, a nalezneš je. — I neváhal tudy probost, muž zbožný, vyplniti, co mu bylo poručeno, nýbrž vzav s sebou bratry a pana Gotšalka, k vůli němuž toto zaznamenáváme, odesral se do Čech; přišel do Prahy, uctivě jest přijat, zavázel se přijmouti místo, a posléze domu se vraceje zůstavil tam se strany své zmíněného Gotšalka s bratry, aby konventu připravili prozatím přibytky dřevěné. A když tyto byly hotovy, opět po uplynutí roku týž probost se navrátil veda s sebou konvent kleriků spolu s opatem, kteréhož byli zvoleni a jemuž říkali Gezo, jenž by byl pana Gotšalka rád u sebe podržel, než probost jeho poručil mu vrátiti se do Steinweldu, aby očekával to, co mu bylo od boha napřed určeno.

Nemám za nemístné, jestliže krátečky vyložím, jak týž Gezo, první strahovský opat, nejprv v Steinwaldu k obrácení přišel. Neboť v tom bude zjevno milosrdství boží, které divnými způsoby vyvolené své povolává. Kdyžtě byl Gezo v Kolíně kanovníkem a strážcem většího kostela, muž bohatý a rozkoši milovný, zdálo se mu

nocte per somnium putabat fratres suos canonicos tanquam in gyro considere, seque in medio eorum, cum ecce astitit ante eos quidam horribilis aspectu, qui de virga, quam manu gerebat, percussit primum in capite, dein alterum, tertio tertium, et ita singillatim omnes hinc et inde a dextris eius¹⁾ et a sinistris; postrem cum vellet percutere et istum, declinavit ictum, et sic evigilavit. Quam visionem secuta est mors eorum et omnes in brevi ex hac luce sunt subtracti, eo videlicet ordine, quo in visione fuerunt percussi. Quod ille videns et mori timens fugit tanquam a facie unicornis et confugit in Steinwald ad portum monasterii, conversatus ibi iuste atque regulariter usque in diem, quo assumptus est in abbatiam²⁾. Sane idem Gezo erat vir totius probitatis et industriae, providus dispensator tam in temporalibus quam in spiritualibus, magnus zelator disciplinae, cuius institutione viget adhuc et regitur hodie Ztrahoviensis ecclesia. Ita memoria eius in benedictione est, cum post mortem non moritur, et opera eius rediviva semper eum loquuntur. Sed de his hactenus satis. Modo revertamur ad seriem narrationis, dicturi de abbatte Godscalco, quomodo in Bohemiam redierit et quali occasione adeptus sit Syloensem abbatiam.

Notum est omnibus in Bohemia communib[us], quod Silensis ecclesiae primus construc-
tor erat quidam abbas Reinardus nomine, nigri ordinis professor, qui condensam aggressus silvam et de nemore faciens campos, ecclesiam ibi construxit in honore beati Petri apostoli satis habilem, quam per manus domini Ottonis, Pragensis episcopi, dedicavit et debito fine perfecit, basilicam quoque in veneracione sanctae Mariae semper virginis cum duabus absidibus et quatuor altaribus erigens ad medium usque atrium deduxit et episcopali similiter benedictione dedicavit. Post haec et huiusmodi praeclaras opera cum iam multum temporis et laboris eo³⁾ loci exegisset, tandem Ottone, Pragensi episcopo, ex hac luce subtracto, quidam, nescio qua intentione, quosdam ex monachis eius coram Daniele, Pragensi tunc electo, multis et magnis criminibus infamaverunt, quorum ille

jedné noci, jakoby viděl bratry své spolukanovníky do kola seděti a sebe u prostřed nich; a ejhle, tu stanul před nimi jakýsi člověk hrozného vzezření, jenž metlou, kterou v ruce držel, udeřil prvního přes hlavu, po té druhého, po třetí třetího, a tak po sobě všecky tu i tam po pravici jeho i po levici; posléze když chtěl udeřiti i jeho, uhnul se ráně a tak se probudil. A po tomto vidění umírali oni a všichni v krátečce s tohoto světa sešli, a to takovým pořadem, jak u vidění byli ztepáni. I vida on věci ty a boje se, aby neumřel, utekl jako před tváří nepřitele i uchýlil se do Steinweldu v zátiší klášterní, a zde žil spravedlivě a řeholicky až do dne, kdy přijat jest na opatství. Byl zájisté týž Gezo muž dokonalé spravedlivosti a přičinlivosti, pečlivý správce jak u věcech časných tak i duchovních, veliký horlitel kázně, jehož ustanoveními květe až posud a spravuje se podnes klášter Strahovský. Taktéž památka jeho jest v požehnání, že po smrti nezemřel a skutkové jeho obžívajice stále, vždy o něm mluví. Než o tom již dosti. Nyni vrafme se k pořádku vypravování, a vypravujme o opatu Gotšalkovi, jak do Čech se navrátil a jakou náhodou dosáhl želivského opatství.

Známo jest všem obyvatelům Čech, že Želivského kostela prvním zakladatelem byl jakýsi opat, Reinard zvaný, černého řádu vyznavač, který v hustý přišel les a z hvozdu zdělav role kostel tam postavil ke cti bl. Petru apoštola dosti pohodlný, jež rukama pana Oty, pražského biskupa, vysvětil a náležitě dokončil, kapli též ku poctě svaté Marie vždy panny s dvěma absidami a čtyřmi oltáři vystaviv ji až do polovice lodi přivedl a biskupským požehnáním podobně posvětiti dal. — Po těch a takovýchto chvalných činech, když již mnoho času a práce témuž místu byl věnoval, očernili přece po smrti Oty, pražského biskupa, nevím z jakého úmyslu, někteří lidé některé z mnichů jeho před Daniellem, pražským tehdy zvoleným biskupem, z mnohých a velikých poklesků, jejichž on slovům přespříliš důvěřuje a věc ani vyšetřiti ani ji pominouti nechtěje, tak se rozpánil, že nad

¹⁾ miserit et postulaverit 3. — ²⁾ Až potud vytištěna zmíněná část Jarlocha v Pešinově spise Phosphorus sept.

¹⁾ nemá 2. — ²⁾ abbatem pokrač. Kosmy. — ³⁾ et 3.

¹¹⁸⁴ verbis nimium credulus et rem neque discutere nec praeterire volens, in tantam exarsit vehementiam, ut in abbatem pariter et monachos non confessos aut convictos sententiam iacularet electionis irrevocabilem. Et quia ordo noster in Ztrahow multum ei complacebat, cuius ad instar Syloensem domum informare gestiebat, missa legatione in Steinfeld petivit inde ¹⁾ conventum cum abbe in locum, quem haberet, sicut dicebat, amoenum, vacantem, religioni habilem, sed de personis eiiciendis omnino tacuit. Brevisiter dicam, quod petivit, obtinuit, et electis iam fratribus, cum de abbe eligendo ageretur, cecidit prima sors super priorem illius ecclesiae nomine Adolphum, virum sane maturum et sanctum, sed ipse nullo modo acquievit adiurans eos et contestans per nomen domini Jesu, ut cessarent ab eo. Cumque nec sic quiescerent, sed urgeretur obedientiae vinculis, ille inter duo contraria elegit, quod minus videbatur, et maluit ad horam esse inobediens, quam onus assumere, quod sibi videbatur importabile. Pro quo reatu postmodum nudatus ²⁾ humeros et pedes veniens in capitulum cum virga humiliiter satisfecit secundum disciplinam ordinis nostri, dans per hoc bonum exemplum iunioribus, ne quis refugiat poenam, cum inciderit in culpm. Ceterum desperantes de isto omnes in communi aggressi sunt domum Godscalcum, hunc fratres eligunt, inde obedientiae lora constringunt, quibus non erat fas resistere viro humili et manuserto et maxime ordinationi divinae. Qui tandem cum fratribus sibi ³⁾ designatis destinatum arripientes iter pervenerunt Moguntiam, ubi dominus Daniel consecrandus eos expectaverat, sed iam consecratus decesserat. Reliquerat autem in expectatione ipsorum quosdam alios cum equis sufficientibus, in quibus eum sequerentur. Quos prima nocte superventus sui videntes, contentionem inter se habuerunt, quis quem equitare deberet. Cum ecce fures de nocte contentionem diremerunt et sublatis equis fere omnibus contentionis simul et equitationis finem fecerunt. Mane facta nihil invenerunt in manibus suis et dici non potest, quanto labore et miseria pedestri itinere media hieme post natales dies per

opatem jakož i nad mnichy, nevyslechnuv jich aniž usvědčiv, rozsudek vynesl vypovězení ze země neodvolatelný. A poněvadž rád náš na Strahově velmi se mu libil, podle jehož vzoru Želivský dům zaříditi chtěl, vyslal poselství do Steinfeldu, žádaje odtud konvent s opatem na místo, které měl, jakož pravil, přijemné, uprázdněné, pro rád způsobilé, ale o obmyšleném vypuzení osob řečených vůbec pomlčel. Krátee povim vše: co žádal, obdržel; a když již bratři vybráni byli a o volbu opata se jednalo, padl první los na převora onoho kostela jmenem Adolfa, muže dospělejšího a bohabojného, ale ten žádným způsobem nechtěl toho přijíti, zapřísahaje je i zaklínaje pro jmeno pána Ježíše, aby upustili od něho. A když ani takto neustávali, nýbrž k závazku poslušnosti ukazujíce na něho nařízali, volil mezi dvojím nebezpečenstvím to, které menším se zdálo, a raději chtěl pro tu chvíli být neposlušným, než aby přijal břímě, jež se mu vidělo nesnesitelným. Chtěje za toto provinění učiniti zadost přišel napotom s obnaženými bedry a bosý do kapituly a metlou pokorně vytrpěl trestání podle kázně rádu našeho, dada tím dobrý příklad mladším, aby nikdo nevyhýbal se trestu, upadl-li u vinu. Vzdavše se naděje, že by se co pořiditi dalo, obrátili se všichni společně na pana Gotšalka; toho bratři zvolili, potom otěži poslušenství sevřeli; jim nemohl vzdorovati muž pokorný a tichý, zvláště když to bylo řízeni boží. Ten vydal se konečně s bratry sobě přidělenými na naznačenou cestu, a přišli do Mohuče, kde je pan Daniel, jenž tam k svěcení přibyl, očekával, ale zatím, jakmile vysvěcen byl, domu se odebral. Zůstavil však k očekávání jich některé jiné s dostatečnými koni, na nichž by ho následovali. Když je první noc po příchodu svém bratři viděli, počali se mezi sebou příti, kdo by na kterém jeti měl. A hle, zloději v noci při rozhodli; neboť odvedše tajně téměř všecky koně, učinili konec sporu, ale i jizdě. Když se rozeznalo, ničeho nenalezli v rukou svých, a vypověditi nelze, jak namahavě a bídně pěšky uprostřed zimy po Narození páně hroznými závějemi sněhovými do Prahy a na Strahov se dostali. Přichod

¹¹⁸⁴ immanissimas nives Pragam usque et in Strahow pervenerint. Adventus eorum circa festum sanctorum Fabiani et Sebastiani ¹⁾. Cum in crastino die, videlicet beatae Agnetis ²⁾, abbas Godscalcus rogatus dicere verbum dei, inter alia, quae intulit verba, quoque beati Ambrosii ad se traxit, et alludens materiae secundum tempus conversionis suae, ita locutus est dicens: Beata, inquit, virgo Agnes, cuius hodie solemnia colimus, decimo tertio aetatis anno mortem perdidit, et ³⁾ vitam invenit; ego autem eosdem vitae habens annos versa vice vitam perdi et mortem inveni. Annos vitae appellavit illos, ex quo cooperat vivere deo, non eos, quos in vanitate seculi consumperat; quorum tamen omnium summa poterat esse tunc ⁴⁾ circiter triginta tres anni. Itaque transacta in Strahow aliquanti ⁵⁾ temporis mora comperiunt ibi certa relatione, quod locus evocationis eorum non sit vacuus, quod ad introitum eorum oporteat eiici antiquos habitatores eius. Hoc illi aegre ferentes referunt ad episcopum Danielem, quibus ille tale fertur dedisse responsum: Non propter vos, inquit, eiiciuntur, sed propter excessus suos, cum etiam, si vos non essetis, mallem potius ibi lupos ullulare, quam tales habitare. Ita episcopo perseverante in sententia fit illorum exterminium et nostri succedunt eis usque in hodiernum diem. Sic contigit et tali ordine processit illorum electio et istorum introductio, utrum bene vel male, non est mei iudicium, sed episcopus viderit. Unde si quis ignorat, quid juris habeat Pragensis episcopus in Syloensi ecclesia, sciat, quod sicut in aliis ecclesiis ius dioecesanum, ita et in Syloensi vendicat sibi ius patronatus, quod accidisse creditur ratione concambii, ex eo videlicet, quando dominus Otto, Pragensis episcopus, duci antiquo Zobezlao dedit Podywin in concambio pro Syloensi circuitu. Porro fratres nostri Syloensem locum, sicut dictum est, sunt ingressi. Credi non potest, quantam deinceps famem, quantam penuriam omnium rerum pertulerint, quia et monachi, qui depulsi erant, tanquam ex industria, cuncta distraxerant ⁶⁾, omnia consumperant, nihil minus fecerant a vastitate hostili,

¹⁾ 20 Ledna. — ²⁾ 21 Ledna. — ³⁾ nemají opisy. — ⁴⁾ nemá 3. — ⁵⁾ aliquali. 3. — ⁶⁾ destruxerunt..., consumperunt... fecerunt 3.

¹¹⁸⁴ nisi hoc solum, quod ignem non miserunt in moenia. Episcopus quoque Daniel, qui eos introduxerat, nihil unquam misericordiae fecit in eos, quo illis eleemosinam impenderet, tanquam hoc solum satis esset, quod eos in vacuam miserat possessionem. Sed qui pascit volatilia coeli, non deseruit humiles servos suos, sed pavit eos primo per elemosinam pauperum, dehinc et quam maxime per dominum Heinricum, Olomucensem episcopum, cuius supra mentionem habui. Qui cum dominicum natale celebraturus esset in Ihenicow ¹⁾, intellecta ²⁾ patrum istorum paupertate per fratres, quos abbas Godscalce ad eum direxerat, illico misericordia motus, apparatum suum, quem ibi copiosum habebat, totaliter transmisit eosque abundantissime recreavit. Fecit hoc semel et saepius. Sed talem amicum tanquam fidum solatium mors inimica praeripuit, nam mortuus est proxima aestate VII Kal. Julii ³⁾, plenus operibus bonis et elemosinis. Qui agens in extremis binas ex ebore tabellulas ⁴⁾, alteram cum imaginulis ⁵⁾ pulcherrimis opere sculptorio, alteram vero cera impletam et tanquam ad scribendum paratam misit domino Godscalco in signum et memoriale sincerissimae amicitiae, commendans animam nec non et obitum suum in manus et orationes suas et suorum. Cum quibus et scripsit duo paria literarum, quae hic subiungere dignum duxi:

Godscalco, domino et fratri venerabili, de Syloa abbati, Henricus miser, infirmus. In manus vestras commendo spiritum meum. Quia iuxta voluntatem divinam vehementi infirmitate afflicti morti nos appropinquasse cognoscimus. Fraternitatem vestram, quam ⁶⁾ erga quosque humanitatis officia non segniter impenderet non ignoramus, humiliiter et obnixe petimus, ut etiam iugem nostrae peccataricis animae memoriam in orationibus vestris faciatis.

Domino Godscalco, Syloensi venerabili abbatи, ceterisque fratribus in Christo dilectis Henricus miser et infirmus, si quid valet miseri et infirmi oratio. Quoniam divinae maiestatis pietas secundum suam propitiationis clementiam carnem nostram sua visitationis flagello castigans

poskytl, jakoby pouze to dosti bylo, že je do prázdného poslal statku. Než ten, jenž krmí ptactvo nebeské, neopustil pokorných služebníků svých, nýbrž živil je nejprv almužnou chudiny, potom pak co nejštědřeji skrze pana Jindřicha, olomouckého biskupa, o němž shora jsem se byl zminil. Ten když narozeni páně slaviti se strojil v Jenikově, dozvěděv se o jejich chudobě od bratří, které opat Gotšalk k němu byl vypravil, ihned milosrdněstvím hnut jsa, zásobu svou, již tam přehojnou měl, celou jim poslal a velmi štědře je obmyslil. Učinil to jednou a častěji. Ale takového přítele, tuto jistou útěchu smrt nepřátelská jim odňala, neboť zemřel předchozího léta 25 dne měsice Června, plný skutků dobrých a almužen. Ten leže na smrtném loži poslal panu Gotšalkovi na znamení a na památku svého nejupřímnějšího přátelství dvě destičky ze slonové kosti, jednu s obrázky přezdobnými práce řezbářské, druhou pak voskem natřenou jako k psaní připravenou, poroučejše duši jakož i smrt svou v ruce a modlitby jeho i bratří jeho. S těmi též napsal dva stejně listy, které zde pripojiti za vhodné jsem uznal:

Gotšalkovi, pánu a bratu ctihodnému, opatu želivskému, Jindřich ubohý a nemocný. V ruce vaše poroučim ducha svého. Poněvadž podlé vůle boží prudkou nemoci stížení jsoucí smrti blízko se vidime, bratrské lásky vaši, o níž vime, že každému vlidnou úslužnost ochotně prokazuje, pokorně a snažně prosíme, abyste též naši hříšné duše v modlitbách svých stále vzpominali.

Panu Gotšalkovi, želivskému ctihodnému opatovi a ostatním bratřím v Kristu rozmilým Jindřich ubohý a nemocný, svou modlitbu, může-li co ubohého a nemocného modlitba. Že božské velebnosti lásky podle dobrotvosti smilování svého tělo naše navštiveni svého bičem mrskajíc ztre-

castigavit, nec tamen adhuc morti tradidit, vestrae sinceritati ¹⁾, in vobis prae ceteris mortaliibus animae nostrae plurimum spei habentes, significare non distulimus. Et quia ex apostolico eloquio, quem diligit pater, corripit, flagellat autem omnem hominem, quem recipit, humilitati nostrae ²⁾ non modicum solatii subintrat, sive pristinae incolumitati restituamur, sive secundum coelestis voluntatis, cui nemo resistere potest, placitum separare a corpore, ut in sanctitatis vestrae orationibus memoriam nostri, licet peccatoris, habere non abnuatis, suppliciter et obnixe deposcimus.

Hic est Henricus, qui et Zdico, septimus ecclesiae Olomucensis episcopus, flos episcoporum illius temporis, vir acceptissimus deo, et notissimus ³⁾ in ultraque curia, videlicet papae et imperatoris, columna et lucerna Boemiae atque Moraviae in diebus suis, cui merito religionis et honestatis sua Moravia similem ⁴⁾ non habuit episcopum, cuius auxilio et consilio, sicut supra dictum est, fundata est Strahoviensis ecclesia nec non et Lithomyssensis, quam appellavit montem Oliveti, insuper et Gradissensis in Olomucz restaurata per ordinem nostrum, quem illic introduxit, cuius elemosinas enarrabit non modo Syloensis, sed etiam omnis ecclesia sanctorum. Praefuit autem ecclesiae sanctae dei pastor et episcopus annis viginti quatuor et beato fine dormivit cum patribus suis sepultusque est in ecclesia montis Sion, sicut semper optaverat. Pro cuius felici commemoratione abbas Godscalculus solemne servitium instituit fratribus suis in anniversario eiusdem, non solum in his, quae sunt ad deum, sed etiam in carnalibus, verbi gratia medone, piscibus, albo pane et huiusmodi. Cuius anima requiescat in pace, amen.

Facta remembrance memorandi antistitis occasione Godscalci abbatis, revertor, unde dgressus sum, dicturus de vita ipsius nec non et de morte pretiosa, quod ille dedit, cui fideliter servivit. Parum est, quidquid de vita eius supra dixi, parum quidquid modo addidero. Qui ab utero matris sua baptismalem tunicam conservasse creditur immaculatam, qui, ex quo portum monasterii adiit, a prima devotione nun-

stala a však až posud smrti nevydala, neme- ¹¹⁸⁴ škali jsme to oznámiti vaši lásce; neboť máme k vám před ostatními smrtelníky nejvíce důvěry strany duše své. A poněvadž dle apoštolského propovědění: koho otec miluje, toho třese, běčeje pak každého člověka, jež přijímá, nemalé útěchy nabýváme, až již dřívějšimu zdraví navrácení budeme, nebo podle zálibení nebeské vůle, již nikdo vzdorovati nemůže, zemřeme, prosíme pokorně a snažně, aby zbožnost vaše v modlitbách svých na nás byť i hříšného vzpomínati si neopomijela.

Ten jest Jindřich, jinak Zdik, sedmý kostela Olomouckého biskup, květ biskupů oné doby, muž bohu milý a známý na obojím dvoře, totiž papežském i císařském, sloup a svitilna Čech i Moravy za dnů svých, kterému zajisté ve zbožnosti a počestnosti Morava podobného neměla biskupa, jehož pomocí a radou, jakož s hora pověděno jest, založen jest Strahovský kostel jakož i Litomyšlský, jež nazval horou Olivetskou, nad to i Hradištský u Olomouce opraven od řádu našeho, který tam uvedl; o jeho almužnách vypravovati bude ne toliko Želivský, nýbrž i každý kostel svatých. Spravoval pak kostel svatý boží pastýř a biskup let čtyřmetama a usnul šfastně s otcí svými a pohřben jest v kostele hory Sion, jakož vždycky sobě byl přál. Na jeho šfastnou upomínce ustanovil opat Gotšalk bratřím svým výroční přisluhování v den úmrti jeho, a to ne toliko službami božími, nýbrž i požitky světskými, na příklad medem, rybami, bílým chlebem a podobným. Jeho duše odpočívej v pokoji. Amen.

Učiniv připominku o pamětihoném biskupovi u příležitosti vypravování o opatovi Gotšalkovi, vrátim se zase tam, kde jsem byl přestály, i budu vypravovati o životě jeho jakož i o smrti drahé, kterou mu ten dal, jemuž byl věrně sloužil. Málotě toho, což o životě jeho s hora jsem pověděl, málo také, co nyui přidati mám. Neboť z života matky své křestné roucho zachoval prý neposkvrněné, a co v přístav klá-

¹⁾ Ienikow 2. — ²⁾ visa 3. — ³⁾ L. 1151 dne 25 Června. — ⁴⁾ tabellas 2. — ⁵⁾ imaginibus 2. — ⁶⁾ quia 3.

¹⁾ sanctitati 2. — ²⁾ vestrae 3. — ³⁾ novissimus 3. — ⁴⁾ sim. non hab. nemá 2.

¹¹⁸⁴ quam ¹⁾ refriguit, sicut heu multi faciunt, qui charitate Christi vulneratus et cantando canticum graduum ibat semper proficiendo de virtute in virtutem. Omnibus diebus vitae suae ad omnes horas diei et noctis primus fuit et ultimus in choro; non dormiendo vel dormitando sicut multi, sed vigilando et vigilanter cantando in psalmis domino. Qui praeter canonicum cantum horas sanctissimae trinitatis nec non et sancti spiritus nunquam omittebat, insuper poenitentiales psalmos cum letania et quindecim gradus cum vigiliis novem lectionum nec non et commendationem maiorem tanquam quotidianam synaxem usitabat, labori manuum nunquam se subtraxit ²⁾, in quo supra modum, supra virtutem miserum corpus affligens; nunquam acquievit vel sedere, cum fatigatus esset, vel bibere, cum exaestuatus esset ³⁾, etiam ⁴⁾ aliis bibentibus non, tantum in prandio et in coena, et hoc ipsum valde tenuiter. Post vesperas hiemales et collationem aestivalem non loquebatur alicui verbum, nisi forte magna esset necessitas, et tunc stando et breviter; verum a completorio usque post capitulum non vidimus eum aliquando locutum, nisi forte duabus de causis, quarum prima fuit in articulo alicuius morientis, altera in exhortatione confitentis, hoc est, cum quis sibi confiteretur peccata sua. Quam exhortationem dici ⁵⁾ non potest, quanta fecerit lenitate, uerborum mansuetudine, cordis pietate, misericordia ineffabili. Qui quemlibet prolapsum, sed penitentem non grauauit penitentia numero annorum computata secundum rigorem canonum, sed euangelicam poenitentiam: uade et amplius noli peccare ⁶⁾ semper in ore, semper tenuit in corde. Missarum sollempnia inpretermisso frequentabat et infra quadraginta annorum curricula numquam diem pretermisit ex industria, sicut ab ipso et ab aliis comperi, in quo non uictimaret filium patri. Huic operi diuino ita tradiderat cor suum, ut siue domi siue foris, nullo unquam commodo uel incommodo, negotio uel ocio reuocaretur ab hoc proposito, quin omni die introiret ad altare dei, qui letificabat iuuentutem eius, mactaturus ibi uetustatem suam. Quod in magnis itineribus socii eius non ex-

¹⁾ nequaquam 2. — ²⁾ abstraxit 2. — ³⁾ excessuaret 3. — ⁴⁾ etiam al. bibentibus nemá 2. — ⁵⁾ Slovem tinto začíná zase text původního rukopisu. — ⁶⁾ Jan VIII, 11.

spectantes quandoque precesserunt, quos ipse postmodum secutus e uestigio usque in hospitium domino dirigente uias eius, sepe precessit eos, qui eum precesserant. Cui erat iugis consuetudo semper in mane celebrare post primam, nisi tantum in summis festiuitatibus, et tunc in conuentu post terciam: at in itinere, ubiunque noctasset, ibi celerabat, uel si ecclesia defuisset, capellani eius precedebant et in proxima ecclesia, quae occurrisset, ei preparabant. Proinde ferebatur cum eo uiaticum altare cum omni apparatu ad missam pertinente, ut sicubi forte uel ecclesia non esset, uel ara consecrata defuisset, pro hoc tamen non careret deificis sacramentis, in quibus bene placitum erat deo et spiritui eius. Quod opus sanctum, si quandoque cogeretur omittere, cogente illusione nocturna tristabatur amodum et illa die inquietum erat cor eius, donec sequenti luce statim rediret in id ipsum. Inuenerat sane preciosam margaritam, quam uenditis omnibus compararat, cuius desiderio mundi huius desideria calcauerat tamquam stercora, pro hac retinenda uolebat habere corpus liberum non modo ab odio et inuidia, sed etiam ab ira et memoria iniuriarum. Verum complexio ipsius talis erat, quod facile mouebatur et in modum straminis incandescebat, sed ira eius fuit momentanea, non diurna, non occidit sol super eam, nec ¹⁾ apud eum pernoctauit. Norunt omnes, qui eum nouerunt, quod multus fuit ad ignoscendum, quod facile dimisit graues etiam excessus, dummodo ille, qui peccauerat, prostratus diceret: domine peccavi. Quam bene conualuerat apud eum sermo apostoli dicentis: Mortificate membra uestra, etc. Abdicata quippe omni carnis cura, ex quo ad conuersionem uenit, carnem non comedit, balneis non est lotus, pellicio et femoralibus non est indutus, sed neque usum habuit, aut moliorum aut lautorum escarum pre minimo quolibet fratrum suorum. Ad hec ieunabat bis aut ter in sabbatho ²⁾ in pane et aqua, nec non et in vigiliis sanctorum solemnibus. Quod sciens in uia se non posse implere, tum fatigatione corporis, tum etiam importunitate petentium, cum sciret imminere iter, preueniebat et cumu-

¹⁾ Ruk. sed. — ²⁾ Dle spůsobu židů co týden, docela tak jako naše neděle, znamená den nedělní a dobu od neděle k neděli.

cesty jeho, začasté předstihнул ty, kteří ho byli ¹¹⁸⁴ předešli. Bylo pak stálým jeho obyčejem, že vždy z rána po primě sloužival mši, vyjmouc tolíko největší svátky, o kterých sloužival v konventu po hodině třetí; ale na cestě, kdežkoliv přenocoval, tam sloužil, nebo nebylo-li kostela, šli kaplanové jeho napřed a v nejbližším kostele, jenž se naskytl, učinili mu k tomu potřebné přípravy. Protož nosíván s ním přenosný oltář se vši úpravou ke mši příslušnou, aby, jestli by náhodou někde buď kostela nebylo, aneb oltář vysvěcen nebyl, proto přece odříci se nemusel velebných svátostí, v nichž dobré založilo se bohu a duchu jeho. Kterýto obřad svatý, jestliže někdy nucen byl opomenouti, upomenut byv viděním nočním rmoutival se velice a toho dne nepokojně bylo srdece jeho, pokud následujícího dne ihned nevrátilo se zase k sobě. Byl tě našel zajisté drahocennou perlou, které, prodav všecko, byl nabyl, a z lásky k ní povrhoval žádostmi tohoto světa jako mrvou, tu aby zachoval, chtěl miti srdece své prosté nejen vši nenávisti a nepřízně, nýbrž též hněvu a mstivosti. Povaha pak jeho taková byla, že snadno se pobouřil a na spůsob slámy se roznítil, ale hněv jeho byl chvílkový, ne dlouhý, nezapadlof slunce nad ním, a nikdy u něho nepřenocoval. Věděl všichni, kdož jej znali, že rád odpouštěl, že snadno prounil i těžší poklesky, jakmile onen, jenž zhřešil, vrhnuv sebou pronesl: pane, zhřešil jsem. Nejvíce platila u něho slova apoštola řkoucího: Mrtvěte údy své a t. d. Nebot zreknuv se vši o tělo péče, od té doby co k obrácení příšel, masa nepožil, v lázních se nevykoupal, pláště a nohavic neoblekl, ba ani potřebí neměl jemnějších nebo úpravnějších pokrmů než nejmenší bratří jeho. K tomu postě se dvakrátnebo třikrátne v tém dnu jakož i o slavnějších vigiliích svatých zústával o chlebě a vodě. A věda, že na cestě nebude moci toho naplniti, jak pro zemljení těla, tak i nepřihodnosti žadajících, když věděl, že mu cesta nastává, předcházel tomu a zvětšenými posty tělo bidné seslaboval. Jsa na cestě nespával na poduškách, neužíval prostěradla, nejezdil v škapulíři nebo

¹¹⁸⁴ latis ieuniis corpus miserum attenuabat. Positus in itinere non dormiuit super culcitra, non est usus linteamine, non equitauit in scapulari uel cuculla ob reuelandum aliquando nimium calorem, sed semper in cappa; non soluit umquam ordinis ieunium aliqua necessitate uel alicuius instantia, nisi forte precipiente aliquo prelato, et tunc prandebat non in uicio gulae, sed in meritum obedientiae. Reuersus de uia domum, si hospitem secum haberet authenticum, comedebat in caminata, sed non dormiuit, recubans in eccllesia nobili illo suo strato, uidelicet super pelllem ursinam et mattam, super quibus non iacens, sed sedens aut stans, uel certe procumbens, in oratione sompnium capiebat, quantum naturae satis erat. Mansi apud eum puer septem fere annis ante obitum eius, quibus non uidi eum in alio stratu, quo et ante me multis annis usus fuit, sicut illi perhibent, qui eum ab inicio nuerunt. Et quia quod caret alterna requie, durable non est, pro hac assiduitate standi, sedendi, procumbendi, cum nulla requie corpus miserum refoueret, infirmata sunt genua eius, pedes etiam et crura grandi inflatione intumuerunt, quam plagam homo dei tamquam flagellum patris patienter sustinuit et omnia committens diuine prouidentiae, nullam umquam medicinam apposuit. Preter has et alias animi uirtutes fuit et aliud in eo insigne martyrii, mirabile quidem in oculis nostris, sed non imitabile. Aflixit se frigore spontaneo et uehementi, adeo ut nec yeme quamlibet aspera umquam se nocte calefaceret, uidelicet a completorio usque post capitulum uel certe post terciam continuatam cum capitulo, cum tamen esset tenuiter uestitus carens, sicut supra dixi, pellicio, femoralibus, nocturnalibus calceis, contentus diurnalibus, qui tamen erant sine corrigiis, et laneum pannum ferebat in capite pro pileo duplicatum. Quod nos uidentes merito mirabamur, qui habentes stubam tota nocte calidam, sicut est moris Syloe, insuper et melius uestiti nichilominus tamen nocte sicut die, quotiens libuit, calefactorium intrabamus.

Nec tacendum reor, quod inter alias spirituales gratiae dotes lectioni uocabat diuinorum librorum omnibus horis, quas a choro et a labore manuum uacuas habebat, a quo studio, si quis eum auocaret, dicebat, sibi fieri non mino-

kukli, aby si odlehčil někdy pro veliké vedro, nýbrž vždy v kápi, neporušil nikdy rádového postu nějakou potřebou nebo k něčemu naléhání, leda snad když poručil některý prelát, a tu jedl ne k vůli hrdu, nýbrž z poslunosti. Navrátil se z cesty domů, jestli hosta s sebou měl důvěrného, jidal v komnatě, ale nespal, uléhaje v kostele na pověstné ono lůžko své, totiž na koži medvědi a rohožku, na nichž neležel, nýbrž sedél, nebo stojí, nebo alespoň poléhaje v modlitbě usinal na tak dlouho, jak povaze jeho dostačovalo. Byl jsem u něho co chlapec po sedm téměř let před smrtí jeho, a po ten čas neviděl jsem ho na jiném loži, jehož již přede mnou po mnoha léta užival, jakož oni svědčí, kteří jej od počátku znali; a poněvadž co nemá střídavého odpočinku, trvalé není, z tohoto ustavičného stání, sedění, poléhání, jelikož žádného oddechu tělu bidnému nepoprál, oslabena jsou kolena jeho, a nohy též i hnáty velikým otokem naběhly, kteroužto ránu muž boží jako bič otce trpělivě snášel a vše zástavuje božské prozřetelnosti, žádného nikdy léku na ni nepřiložil. Mimo tyto a jiné duševní ctnosti měl ještě jiné znamení mučednické, podivně sice v očích našich, ale ani ne nápodobení možné. Trýznil se dobrovolně zimou tuhou, tak že v zimě i kruté nikdy se v noei neohříval, totiž od kompletoče až po kapitule nebo alespoň po třetí spojené s kapitulou; a při tom býval jednoduše oděn nemaje, jakož jsem shora pravil, pláště, nohavice, nočních střeviců, jsa spokojen s dennimi, které však byly bez řemínek, a vlněný šátek nosíval na hlavě místo klobouku přeložený. Což my vidouce všim právem jsme se divili, poněvadž majice jizbu po celou noc teplou, jakož zvykem jest v Želivě, nad to i lépe oděni jsouce předce v noci jako ve dne, kdykoliv se nám zlítalo, ke kamnům jsme přistupovali.

Aniž zamlčovati minim, že mezi jinými duchovními dary milosti zabýval se čtením nábožných kněh ve všech hodinách, které po kruhu a práci rukou prázdné měl, od kteréhožto potěšení, když jej někdo zdržoval, říkával, že se

¹¹⁸⁴ rem injuriam, quam fit famelico, cum aufertur ab eo panis. Lectioni diuine continuauerat meditationem sanctam, ex quibus edificabatur in timore dei, et consolatione spiritus sancti repletatur. Ex his profecerat in theologia supra multos, qui magistri uidebantur in litteratura, et multum sapiebat in diuina pagina, quamvis eius sapientia destituta eloquentia uerbis affluentibus non posset aperire se ipsum. Dicebat de ipso sepius dominus Cyprianus, bonae memoriae Wratzlauensis episcopus¹⁾: O si esset, inquit, dominus Godscalcus ita eloquens, sicut est sapiens! O si eloquentia suffragaretur eius sapientiae! Norunt omnes, qui sermones eius uel legerunt, uel audierunt, quam fundatus fuerit, subtilis et acutus, in tractatibus diuinorum eloquiorum plenus, sed minime planus, ita ut quandoque in Steinueld, quandoque in Stragou cum sermonem edidisset, auditores eius dicerent: Iste homo locutus est deo et sibi, nos eum non intelleximus. Proinde sicut beatus Gregorius inter fialam et cyatum distinguit, assignans fialam esse exuberantem doctrinam, cyatum uero paruam et interclusam; sic iste, de quo sermo est, fuit in domo domni uas sanctum, uas mundum, uas plenum sapientia, qui etsi non habuit fialam exuberantis eloquentiae, sed non caruit cyato salubris doctrine. Verbum enim dei usque ad ipsum suam egritudinem in pretermisse, alacriter et fortiter, siue domi Syloae, siue Lovneuvicii, aut ubique fuisse omnibus dominicis et celebribus diebus praedicavit²⁾ imitans in hoc beatum Augustinum, quem similem fecit dominus in gloria sanctorum. Porro de lectione hoc solum adhuc addo, quod, ex quo eum agnoui, semper studere uidi, quam maxime in canonibus euangeliorum, hoc est in libro, qui dicitur de quatuor unum; insuper et libros sancti Bernardi, Clareuallensis abbatis, frequenti lectione usitabat. Ex his et huiusmodi ortis colligebat flores morum, spicas bonorum operum, herbas salubres, inimicas serpentibus, spirantes odorem uitae et disciplinae.

Jam uero de disciplina eius quid dicam, in quo totum disciplinarum, totum insigne uirtutis

mu děje nemenší křivda, než se stává hladovému, když se odnáší od něho chléb. S čtením nábožným spojoval rozjímání svaté, odkudž vzdělával se v bázni boží a útěchou ducha svatého se posilňoval. Odtud byl prospěl v bohosloví nad mnohé, kteří mistry zdáli se v učenosti, a výborně vyznával se ve svatém písmě, ač jeho moudrost, již se nedostávalo výmluvnosti, slovy hojnými nemohla objeviti sebe samu. Říkával o něm častěji pan Cyprian, dobré paměti Vratislavský biskup: O kéž by byl pan Gotšalk tak výmluvný, jako jest moudrý! Kéž by výmluvnost jeho podřízovala se jeho moudrosti! Věděl všichni, kdož řeči jeho buď čli, buď slyšeli, jak vzdělaný byl, jemný i důmyslný, v pojednávání božských přípovědi plný, ale velmi málo zřetelný, tak že kdykoli buď v Steinfeldu neb na Strahově kázal, posluchači jeho říkali: Ten člověk mluvil bohu a sobě, my mu nerozuměli. Protož jako bl. Řehoř mezi miskou a číši rozdíl čini, pravě, že miska znamená přebohatou učenost, číše však malou a uzavřenou, tak ten, o němž řeč jest, byl v domu páne nádoba čistá, nádoba plná moudrosti; a byť i neměl mísku bohaté výmluvnosti, přece nebyl bez číše spasitelného učení. Neboť slovo boží až do samého ochuravění svého bez přestání čile a neohroženě až doma v Želivě, až v Louňovicích, až kdekoliv jinde hlásal, a to o všech nedělích a svátcích, následuje v tom bl. Augustina, kterého podobným učinil pán v slávě svatých. Dále o čitání jeho to pouze ještě přidávám, že, co jsem ho byl poznal, vždy jsem jej viděl obirati se co nejvíce s kanony evangelii, to jest s knihou, která se nazývá ze čtyř jedno. Mimo to též knihy svatého Bernarda, klarevalského opata, častěji čítával. Z těch a takových zahrad sbíral květy mravů, klasy dobrých skutků, biliny užitečné, protivné plazům, dýšici vůni života a kázně.

A co medle mám říci o kázni toho, jenž byl vtělená kázeň, soubor ctnosti a vzor

¹⁾ Byl biskupem ve Vratislavě od 1. Bř. r. 1201 do 16. List. 1207, kteréhožto dne i zemřel. — ²⁾ nemá ruk.

¹¹⁸⁴ et forma perfectionis? Sed ut taceam de interiore homine, cuius pulchritudinem et fortitudinem mores ipsius et uita loquuntur, suum exteriorem gessit uno modo et ipso decentissimo, ita ut nemo in eo reperiret, quod reprehendere posset, immo quid non edificans in eius incessu, aspectu, habitu, uultu. Etenim, qui non peccauit in uerbo, hic perfectus est uir. Sed quis umquam audiuist ab ore ipsius uerbum ociosum siue nutum, etiamsi diligenter aduerteret? Quis umquam uidit uel manum frustra mouentem? Proinde fuit omnino serius, sed non austerus, remissus interdum, nunquam dissolutus, quietus aliquando, nunquam ociosus; a die primo conuersonis suaے usque ad extremum uitae sine proprio uixit in ipsa etiam abbatia. Non portauit aliquando clauem, non habuit cistellam, non redditum, non censem sibi specialiter attinentem, sed contentus semper communi uita et mensa. Cum iturus aliquo longe uel prope indigeret sumptibus, officiales sui sibi prouidebant; non fuit in uictu, non fuit in uestitu, in quo potuisset inter certos fratres dinosci, taliter et in tantum, cum maior esset, humiliauit se in omnibus. His et huiusmodi studiis homo dei deditus gubernabat Syloensem et Luniuvitensem ecclesias magisterio sanctitatis, in quibus, quod predicauit uerbo, anticipauit exemplo et fecit multa opere, quae alii non attingerent imitatione. Sane a primordio aduentus sui huc in Boemiam secutae fuerant eum de Doneuvalt, Coloniensis diocesis, sorores bonae atque religiosae cum deputata custodia uirorum honorum, quas in Luneovic locauit, diligenter clausit et omni disciplina informauit. Quarum longum exilium, uoluntaria paupertas et religiosa conuersatio erat tunc presentibus bonus Christi odor, et odor uitae in uitam est hodie et erit usque in seculum secuturis pia recordatio antiquae uenustatis, ut sequantur eorum uestigia, quae uoluerint participari cum eis in gloria. Ex his sororibus auctore deo, cooperante abate Godsalcō, emanauit primus conuentus Bernicensis¹⁾ ecclesiae, sicut de Syloe Jarossensi¹⁾, quibus in locis sunt usque hodie, hic mulieres, ibi uiri, domno seruientes et primi pastoris sui uestigiis pro modulo suo inherentes.

¹⁾ Pernegg a Jeruš (Geras), kláštery v Dolních Rakousích.

Ceterum hec duo claustra inchoata sunt ab eo in dimidio dierum suorum, uerum Cunicensem ecclesiam circa finem dierum suorum, hoc est triennio ante mortem suscepit, sed ultimo uitae suaے anno conuentum sororum transmisit. Post quarum emissionem menses quatuor et dies decem superuixit, sicut hec supra in loco suo plenius digessi. Igitur ultimo uitae suaے anno cepit homo dei plus solito languescere, ambulando deficere, nunciisque precurrentibus uicinam mortem presentire. Cuius interior homo de exterioris ruina quodammodo fortior infirma membra cogebat seruire spiritui, exigens ab eis non minus quam antea in laboribus, in ieuniis, in uigiliis et ceteris huiusmodi. Ad hec probanda unum de multis insero argumentum. Aestate, quam Syloe fecit ultimam, noluit carere, quin iret ad messem post fratres suos, cumque in uia deficeret ac per hoc sepius resideret, conuersus ad me, qui eum more capellani sequebar, ita prorupit in uerba: Estimo, inquit, te fore ultimum capellanum nostrum. Cui cum responderem: Domine, quomodo ultimum, utrumne tempore, uel merito? Illico respondit: De tempore, inquit, loquor, quod te inueni ultimum resolutionis mee ministrum. Interea causa extitit, qua Cunicensem uisitaret ecclesiam, quia sorores illae nuper emissae presentiam illius lacrimabiliter expetebant, quam eis et ipse affectuose promiserat. Profecturus ergo in die beati Nicolai celebrauit mane ante lucem, non quidem sua uoluntate, sed meo nec non et fratri Amelungi errore, qui me a sompno excitauerat, cum putaret diescere. Peracta missa ualefaciens omnibus et tamquam ultimum ualedicens profectus est primo in Luneovic, deinde per Kynou et per Morauiam in Cunitz, vbi commoratus paucis diebus consolatur exilium fratrū suorum et sororum. Vnde mox progressus Jarossensi et Bernicensi ecclesiis filiabus suis gratiam suaے uisitationis similiter impendit. Deinde reuertendo domum diuertit in Betov ad nobiles quosdam, qui ei magnum honorem impendebant, cuius presentiam diu desiderauerant, diuertit etiam ad episcopum Olomucensem, nomine Pelegrimum, qui tunc morabatur circa marchionem Morauiae Cunradum, qui et Otto dicebatur, consecratus eidem ecclesiam in uilla, que uocatur Dassyce. Kúnický kostel ke konci jeho dni, to jest tří ¹¹⁸⁴ léta před smrtí přijal jest, a v posledním života svého létě konvent panen tam uvedl. Po jichž vysláni měsice čtyři a dni deset přečkal, jakož jsem to s hora na místě svém šíře postavil. A tak v posledním života svého létě počal muž boží nad obyčej churavěti, chodě scházeti a ze známkem napřed se objevujících blízkou smrt tušiti. Jeho vnitřní člověk nad chatnost vnějšího poněkud silnějším jsa, nestatečné údy nutil sloužiti duchu, vymáhaje na nich ne méně než předtím prací, postů, bdění a ostatního podobného. Abych to potvrdil, jeden z mnohých uvádim důkaz. V létě, jež v Želivě strávil poslední, nechtěl připustiti, aby nešel na žně za bratřimi svými, a když cestou umdléval a proto častěji odpočíval, obrácen ke mně, jenž jsem ho jako kaplan násleoval, takto jal se mluvit: Myslim, že jsi posledním kaplanem mým. A když jsem mu odpověděl: Pane, kterak poslední, časem snad, či zásluhou? Ihned odvětil: O čase mluvím, poněvadž jsem tě nalezl posledním služebníkem před odchodem svým. Zatím naskytla se příčina, aby navštivil Kúnický kostel, poněvadž sestry nedávno vyslané přítomnosti jeho plačky sobě přály, což jim také milerád přislíbil. Maje tudíž v úmyslu vydati se na cestu sloužil mši v den bl. Mikuláše ráno před svítáním, ne však ze své vlastní vůle, nýbrž mým jakož i bratra Amelunga omylem, který mne ze sna vzbudil, maje za to, že se dni. Po skončené mši rozloučiv se se všemi a dada i poslednímu s bohem, odebral se nejprvě do Lúněvie, poté přes Chýnov a Moravu do Kúnic, kdež zdržev se za málo dni potěšil odloučené bratry své a sestry. Odkudž brzo na to odesed, Jerušský a Pernecký kostely, dcery své, návštěvou svou podobně poctil. Potom vraceje se domů zabočil do Bitova k nějakým pánum, kteří mu velikou čest prokazovali a po něm dlouho již toužili; zašel též k biskupovi olomouckému, jmenem Pelhřimovi, jenž se tehdaž zdržoval u markrabí moravského Kunrata, který též Ota se nazýval, aby mu vysvětil kostel ve vsi řečené Dašice. Ti svatého muže jako anděla božího přijali a poctivě ošetřujice churavosti jeho náležitými léky uleviti se snažili, ale on žádným spůsobem toho nepřipustil. Tí oba kni-

¹¹⁸⁴ Hic sanctum uirum tamquam angelum dei excipientes et optime tractantes infirmitati eius debitibus fomentis subuenire gestiebant, sed ille nullo modo acquiescebat. Qui ambo principes, dudum ei noti, dudum deuoti extiterant, magis autem marchio, qui ubi copiam sui habere potuit, ex eius ore uerbum uitiae libenter audiuit. Similiter et in Boemia, quotquot erant duces, episcopi, barones in tempore suo, magna eum colebant reuerentia, ut ei quoque recte aptetur, quod de quolibet iusto legitur: Glorificauit eum deus in conspectu regum et magnificauit eum in timore inimicorum ¹⁾, etc.

Ceterum ut ad ordinem redeam narrationis. Postquam deuictus multa prece predictorum principum apud eos demorando natales dies egisset, tandem dimissus Luneovic deducitur et circa epyphaniam domini, hoc est post quintam egressionis suaे septimanam, eo regreditur, languens grauiter et magis infirmus, quam exierat.²⁾

Vbi morbo increcente quadam die subito deficiens cepit anhelitum trahere, tamquam iam moriturus, quod seniores Syloensis ecclesiae comperientes, scilicet prior Cunradus, Arnoldus, Christianus, me pariter assumentes uenerunt et inuenerunt eum paulisper refocillatum. Tunc illi uisitato eo et consolato, consolati et ipsi non mediocriter redierunt ab eo domum, me remanente ad preceptum eius, ad cooperandum ei tum in missis et horis, tum in omni obsequio temporali uel spirituali; quod et feci, quantum potui, usque in finem. Interea dominus Albertus, bone memoriae Stragouensis abbas, uir sane probus et ualde idoneus, audiens infirmari coabat suum Godsalcum, uenit ad eum in Luneovic et uidens hominem nimis exhaustum carere iam propemodum sicut edulio ita et appetitu edendi, multa elegantia uerborum suasit ei corpus reficere lauatoribus cibis, hoc est esu carnium. Sed cum non persuaderet, tunc precepit ei auctoritate dei et sanctorum patrum,

žata dávno mu známi, dávno oddáni byli, více však markrabí, který kde přiležitost se mu naskytla, z jeho úst slovo života rád slýchal. Podobně i v Čechách, cožkoli bylo knížat, biskupů, pánu času toho, u veliké ho měli uctivosti, tak že též na něho dobře by se hodilo, co o každém spravedlivém se čte: Slavným učinil jej hospodin před tváří králů a velikým učinil jej v bázni nepřátel a t. d.

Ostatně vrátim se již k pořadu vypravování. Překonán byv snažnými prosbami řečených knížat ztrávil u nich vánoční svátky, posléze propuštěn byv do Lúněvie jest dovezén a okolo zjevení pána, to jest po pátém témdni vyjiti svého tam se navrátil, churavý těžce a více schrably než byl vyšel.

A když zde nemoc se vzmáhati počala, jednoho dne z nenadání omdlévaje počal sténati jakoby již umíral; o čem když starší Želivského kostela zvěděli, totiž převor Kunrat, Arnold, Křišťan, mne spolu s sebou vzavše přišli tam a nalezli jej poněkud zotaveného. Tu oni navštivivše a potěšivše jej, sami též nemálo potěšeni vrátili se od něho domů, já pak zůstal k rozkazu jeho, abych mu vypomáhal jak při mšich a hodinkách, tak v každé povinnosti časné nebo duchovní; což jsem i činil, pokud jsem mohl, až do konce. Zatím pan Vojtěch, dobré paměti strahovský opat, muž zajisté spravedlivý a velmi hodný, uslyšev, že nemocen jest spoluopat jeho Gotšalk, přišel k němu do Lúněvie a vida, že člověk přiliš seslábl nedostatkem pokrmu a chuti k jidlu, výmluvnými slovy radil mu, aby tělo posilnil lepšími jídly, to jest požíváním masa. Ale když jej k tomu nepřemluvil, tu poručil mu ve jmenu božím a svatých otců; a pak teprvé přivolil. Když tedy takové krmě se mu předkládaly,

¹⁾ Eccl. XLV, 2, 3. — ²⁾ V opisu Vokounově (2) připsáno za slovem timto následující: *Summum aegritudinis suaē incommodum erat vomitus jugis et pene continuus, quo prius quidem alimenta ejecit, quamdiu aliquid comedit, deinde cessantibus cibis humores nigros evomebat, qui sibi grave martyrium et nobis intuentibus triste praestabant spectaculum. Dictum est superius, quod multis annis ante mortem suam inflatus esset pedes et crura, sed modo consumtis carnibus et exhaustis humoribus remanserat tantummodo pellis et ossa. Zpráva tato není v původním rukopisu, ale po straně jest křížek, tak že se zdá, že připsána byla na vedlejším nyní vyřizném listě.*

et sic primo acquieuit. Cum ergo huiusmodi escae sibi apponenter, primo quidem uisu abhorruit, deinde appositam sepius reuocans manum ostendebat, se se non gulæ satisfacere, sed obedientiae. Vnde et dicebat, se quandoque peccasse magis in pisa, quam modo in carne, significans vicium concupiscentie ibi aliquando affuisse, hic omnino defuisse. Qui paucissimis diebus tali usus esu, nou tam edendo, quam aut gustando, aut ius sorbendo, cum in nullo melius haberet, conuersus¹⁾ ad nos, qui ei ministrabamus, ita est locutus: Videlis, ait, quia nihil proficimus, en satisfeci charitati vestrae, non in concupiscentia gulæ, sed in²⁾ meritum obedientiae. Sed quia voluntate dei agitur, quod caro nostra inde³⁾ non juvatur, sinite me jam carnis curam transferre ad spiritum. Haec dixit et carnis epulum postmodum nec videre voluit. Verum inter haec quis putas fuerit affectus in nobis evidentibus aegrotare patrem nostrum, et talem patrem, qui per euangelium omnes nos genuerat⁴⁾. O quam dulce illum videre, quam dulce assistere et ministrare illi! O quam non darem pro aliquo emolumento temporali partem ministerii, quod sibi ultimum impendi!

Quis autem digne prosequatur ingentem luctum, miseriam et calamitatem sororum, quibus afficiebantur super dilecto patre suo, quem post dominum unicum habebant solatium? Inter has erant quaedam cognatae nec non et filiae sororum eius prae aliis sicut diligentes, ita et dolentes, quarum in numero quaedam Juditha, filia germanae sua, germanitate spiritus affinior, quam carnis, sicut viventi convixerat, ita morienti quodammodo commoriebatur. Quae omnes muris separatae ab eius aspectu pariter et affatu, pro magno habebant solatio, quod nos inter eum et eas medii deferebamus eis ab eo benedictionem et referebamus diversa medicamenta. Et adhibentes fomenta, rogabamus saepius, ut aliquid gustaret. Ad quod ille respondit: Sine causa, inquit, haec, sed facio charitati vestrae, quidquid injungitis. Sciebat enim imminere tempus migrationis suaē; nam in ipsa infirmitate sua per visum audivit vocem oraculi coelestis

¹⁾ Slovem timto končí v původním rukopisu list 92, který vyříznut jest. — ²⁾ nemá 2. — ³⁾ modo 3. — ⁴⁾ genuit 3.

prvního sice pohledu se hrozil, potom častěji ruku jídlo již podávající odstrkoval, dávaje na srozměnou, že ne hrdu dosti čini, nýbrž poslušnost. Odtud také říkával, že druhdy zhřešil více při hrachu, než nyní při mase, dávaje na jevo, že porušení žádostivosti tam někdy bylo, zde naprostě scházelo. A málo jen dní takové užívaje krmě, ne tak pojídaje, než buď okoušeje, buď polévkou srkaje, když se mu nijak neodelehčovalo, obrátil se k nám, kdož jsme mu přisluhovali, takto promluvil: Vidite, že se nic nepolepšilo; ble, dosti učinil jsem láseč vaši, ne v žádostivosti hrdla, nýbrž z poslušnosti. Ale poněvadž vůle božská jest, aby tělo naše odtud pomoci nevyhledávalo, nechtež mne již péci o tělo přenést na ducha. To pravil, a masitého jídla napotom ani viděti nechtěl. Než medle jaký to učinilo dojem na nás vidoucí chřadnouti otce našeho a takového otce, který skrze evangelium nás všecky zplodil. O jak slastné viděti jej, jak slastné býti u něho a sloužiti mu! O, jak bych nedal za žádný zisk časný část služby, již jsem mu posledně prokázel!

¹¹⁸⁴ ita dicentis: Venite, ascendamus ad montem domini et ad domum dei Jacob¹⁾. Et rursus in alia nocte sic: Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi, in domum dei ibimus²⁾. Alia quoque visione per revelationem domni ostensem est ei palatium, mirabile pulchritudine, altitudine incomparabile, in quod ascenderant distinctis gradibus, licet difficilibus, beatorum multitudo, secundum quod scriptum est in psalmo: Illuc enim ascenderunt tribus etc³⁾. Is autem, cui haec domus ostendebatur, ut ascenderet in eam, videns, quia gradus sunt difficiles et longe ab invicem positi, ascendere desperavit, diffisus suis viribus et meritis. Cum ecce sanctus Bernardus hilariter ei apparuit⁴⁾ et duos baculos, quos crucas vocant, exhibuit, quibus suffultus secutus est eum intra⁵⁾ jucundissimum palatium, ubi vox exultationis et salutis, ubi sonus euphantum sicut laetantium omnium. Porro in dextra parte huius palatii apertura ingens visa est ei in modum arcus testudinati, per quam, quotquot erant de ordine Cisterciensi, intraverunt in splendidissimum domicilium, aliis alias locatis, secundum diversitatem mansionum in domo patris. Vedit haec ille non oculo carnis, sed in spiritu, vedit in extrinseca domo, ubi et sermonem memorati abbatis audire gestiebat. Et ecce idem Bernardus per manum apprehendens eum secum duxit, secum collocavit⁶⁾ in medio Cisterciensium, ubi taliter cum talibus collocatus⁷⁾ putabat se frigus aliquantulum pati, sicut postmodum ab ipso audivi, sed unus assidentium pellibus valde bonis eum texit, sicque ab eo frigus fugavit⁸⁾.

Haec est visio abbatis Godscalci, quam ego credo esse authenticam et divinitus sibi ostensem. Hanc moriens literis inditam direxit ad capitulum Cisterciensium expetens fraternitatem eorum, quam et accepit. Et ecce hoc est exemplar epistolae: Sanctae Cisterciensis ordinis universitatí frater Godscalcus, vetustissimus veterum abbatum Boemiae et Moraviae, eorum sicut aquila⁹⁾ renovari meritis et precibus. Quod vivens¹⁰⁾ non praesumpsi, jam moriens appeto, vestro videlicet desideratissimo associari collegio.

jiné noči takto: Veselim se z toho, že mi říkáno bývá, pojďme do domu hospodinova. V jiném též vidění skrize zjevení boží okázán mu palác podivné leposti, výškou neporovnatelný, do něhož vstupovalo po ozdobných stupních, ač příkrých, blahoslavených množství, jakož psáno jest v zalmu: Do něho vstupovala pokolení a t. d. Ten však, jemuž tento dům ukazován, aby vstoupil do něho, vida, že stupně jsou příkré a daleko od sebe položené, nechtěl vstoupiti, nedůvěruje svým silám a zásluhám. A hle, svatý Bernard vesele se mu zjevil a dvě hole, kterýmž berle říkají, podal, o něž podepřen následoval ho do vnitř přeутěšeného paláce, kdež byl blas plesání a blaženosti, kde zpěv všech hodujících a veselících se. Dále v pravé části tohoto paláce spatřil otvor ohromný na způsob oblouku sklenutého, skrize který, cokoliv jich bylo z rádu Cisterciů, vstupovali do skvostné komnaty, stavice se jedni sem druzí tam podle rozdílnosti přibytka v domě otcovském. Viděl to ne zrakem tělesným, nýbrž v duchu, viděl v domě vnějším, kdež i řeč zmíněného opata slyšet si přál. A ejhle, týž Bernard za ruku jej ujav s sebou jej odvedl a vedle sebe posadil u prostřed Cisterciů, a byv takto s nimi usazen domníval se, že ho trochu mrzí, jakož napotom od něho jsem slyšel, ale jeden z přisedících kožemi velmi dobrými jej přikryl, a tak od něho zimu zapudil.

Tof jest vidění opata Gotšalka, o němž za to mám, že jest pravé a od boha jemu zjevené. Umíraje dal vepsati vidění to na list a poslal jej ke kapitule Cisterciů, žádaje sobě jejich bratrství, kterého se mu také dostalo. A hle, tof přepis listu: Velebné obci rádu Cisterciů bratr Gotšalk nejstarší starých opatů Čech a Moravy, jejich jako orel přeje si, aby okrál zásluhami a modlitbami vašimi. Čeho za živa jsem se neodvážil, toho již umíraje vyhledávám, abyh totíž přijat byl do vašeho

¹⁾ Isaiás II, 3. — ²⁾ Žalm CXXII, 1. — ³⁾ Žalm CXXI, 4. — ⁴⁾ apparebet 3. — ⁵⁾ inter 3. — ⁶⁾ collocatum 3. — ⁷⁾ locatus 3. — ⁸⁾ fugatum 3. — ⁹⁾ aquilam 3. — ¹⁰⁾ invenis 3.

¹¹⁸⁴ Ad hanc confidentiam quadam visione me animatum vestra scire dignetur sanctitas. In somnis enim nuper me videbam ductum ad quoddam magnum ac mirificae fabricae aedificium, in quod, quia gradus difficiles erant, eo quod longe ab invicem positi essent, ascendere desperavi. Cum ecce subito flos et gemma ordinis vestri, sanctus Bernardus, quem nunquam in carne videram, hilariter apparuit et instrumenta¹⁾ duorum baculorum, quos crucas vocant, ostendit, quibus suffultus, eum intra jucundissimum palatium secutus sum. Porro in dextra parte huius palatii ingens apertura in modum arcus testudinati visa est mihi, per quam, quotquot erant ordinis vestri, introiverunt²⁾ in splendidissimum domicilium. Mihi autem in extrinseca domo ista cernenti et sermonem venerabilis abbatis audire cupienti, ipse me homuncionem per manum suam apprehendens secum duxit, ac secum collocavit in medio conventus vestri. Per hoc, quid aliud intelligam, nescio, nisi³⁾ vestrae benignitatis benevolentiam, per quam in vestri ordinis consortium, quem semper dilexi, et quantum salva obedientia poteram, imitari conabar, admisceri exopto. Unde vestrae sanctitatis pedibus pro voluntus obnixe deprecor, ut non meae parvitatis merita, sed vestrae pietatis considerantes viscera, in vestrum me consortium admittere dignemini.

Haec de visionibus eius⁴⁾ breviter perstrixi, ut insinuarem eum suum quoque praesciisse obitum. Quibus id solum adiicio, quod ab ore ipsius audivi, cum adhuc sanus esset; dicebat enim, quia priusquam convalesceret in timore dei, priusquam virtutes duceret in habitum, si quando forte dormitaret animo, si quando lassesceret⁵⁾ in sancto studio, illico per visum aliquis defunctorum, quem nosset vitam suam bono fine terminasse, sibi apparebat et redargutum ad normam rectitudinis reformabat. Scio etiam ex multorum relatione, quia in diebus juventutis sua interior ille habitator pectoris sui postulabat ex ep gemitibus inenarrabilibus⁶⁾ et flebat vehementer tum in missis, tum in aliis orationibus, ac postquam senuit, siccatus est

¹⁾ instrumentum 2. — ²⁾ intrarunt 2. — ³⁾ non 3. — ⁴⁾ nemá 2. — ⁵⁾ lassesceret 2. — ⁶⁾ innumerabilibus 2.

přežádoucího shromáždění. K této důvěře jakýms viděním že jsem byl povzbuzen, věděti ráčíž vaše velebnost. Neboť ve snách nedávno viděl jsem se vedena k jakémusi velikému a divně vyvedenému stavení, do něhož, poněvadž stupně neschůdné byly tam, že daleko od sebe se nacházely, vstoupiti jsem sobě netroufal. A ejhle z nenadání květ a drahokam rádu vašeho, svatý Bernard, jehož jsem nikdy tělesně nespatril, vesele se zjevil a mně dvě hole, kterým berle říkají, okázel, a opiraje se o ně, následoval jsem jej do paláce přeutešeného. Na pravé pak straně toho paláce ohromný otvor na způsob oblouku sklenutého jsem spatřil, skrize který, cokoliv jich bylo z rádu vašeho, vcházel do skvostné komnaty. Mne však z venči domu na to hledícího a řeč etihodného opata slyšetí sobě žádajíciho, mne člověčka nepatrného rukou svou ujav s sebou odvedl a vedle sebe posadil u prostřed konventu vašeho. Tim co bych jiného vyrozumívat měl, nevím, leč vaši dobroty lásku, skrize kterou do společnosti vašeho rádu, jež jsem vždy miloval a jejž, pokud bez újmy poslušnosti jsem mohl, následovati jsem se snážil, přijatým býti si přeju. Pročež k vaši velebnosti nohoum se vrhaje úsilně prosím, abyste, nikoliv mé maličkosti zásluhy, nýbrž vaši lásky nitro na zreteli majice, do svého mne spolku připustiti ráčili.

To o viděních jeho krátce jsem podotknul, abych známo učinil, že i on předvidal svou smrt. K čemuž to toliko přidávám, eo jsem z úst jeho slyšel, když ještě zdrav byl; pravil zajiště, že prve než upěvní se v bázni boží, prve než přioděl se rouchem etnosti, když snad někdy ochaboval v duchu, když někdy umdlival v svatém horlení, že se mu ihned ve snu některý z mrtvých, o němž věděl, že život svůj dobře dokonal, ve snu zjevil a napomenuv jej na cestu pravou že jej zase přiváděl. Vím též z vypravování mnohých, že za dnů mladosti jeho vnitřní onen obyvatel hrudi jeho ozýval se z něho vzducháním nevyslovnlým a tecknil velice jak při mšich tak při jiných modlitbách, ale když byl sestárnul, vyschl pramen

¹¹⁸⁴ fons lacrymarum, manente tamen eadem devo-
tione. Sed his omissis revertar ad historiam
aegritudinis suae nec non et mortis pretiosae, qua
glorificavit eum dominus. Advenit festum purga-
tionis Mariae¹⁾, in quo languido nostro tantam
gratiam dominus contulit, ut praeter solam pro-
cessionem, quam sequi non potuit, missam, quam
eatenus ministro se sustentante difficultate le-
gendo celebraverat, tunc solemniter decantaret,
sorores propria manu communicaret²⁾, sermo-
nem faceret, licet heu ultimum in conventu fra-
trum et sororum, in quo magnam aedificationem
audientibus exhibuit. Thema sermonis fuit: Ho-
mo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon³⁾ etc.,
in quo fecit collationem quandam de sancto
Simeone ad suam personam, sicut legerat beatum
Gregorium fecisse in sanctum Job, dicens:
quod nemo posit magis intelligere affectum in-
firmi quam infirmus, senis quam senex, dolen-
tis quam is, cui⁴⁾ est in doloribus experientia
magistra, et multa in hunc modum, quae modo
non amplius⁵⁾ recolo. Exinde undecima die fuit
quinquagesima⁶⁾, et huius diei missa, videlicet
Esto mihi, sibi extitit ultima, quam celebravit
solito difficilis in magna defectione corporis
sui duobus hinc inde sustentantibus, quorum
unus ego, alter Marsilius, qui postmodum fuit
abbas Syloae. Hic nota lector, quanta fuerit in
eo vitae sanctitas⁷⁾, vivacitas fidei, animi⁸⁾
fortitudo, qui a festo beati Nicolai usque in
hanc quinquagesimam languens et deficiens, ne
uno quidem die pretermisit immolationem diuinę
sacrificii, seruans fortiter in infirmitate uirtutem,
quam sanus et incolumis diuino munere
obtinuerat. Sane peracta ultima et finali missa,
sicut dictum est, ter in via resedit, redeundo
ad stratum suum, de quo postea non surrexit,
nisi subleuatus alienis manibus. Deinde feria
secunda deinceps tote septimana usque in sab-
bathum mane superuixit, et qui missam cele-
brare non potuit, omni tamen die communicauit.
Eadem secunda feria sorores super incommodis
eius ualde dolentes supplicant ei per fratrem
Marsilium, quoad hostium claustrum accedat et

¹⁾ 2 Ún. 1184. — ²⁾ communicans 3. — ³⁾ Luk. II, 25. — ⁴⁾ quam hic, qui 2; quam is, qui 3. —
⁵⁾ nemá 2. — ⁶⁾ 12. Ún. 1184. — ⁷⁾ sinceritas 2. — ⁸⁾ Písmeny mi slova tohoto začíná list 93 původního
rukopisu.

eis ultimum uale dicat. Quod cum pie annuis-
set, deductus est inter manus nostras, per uiam
licet breuissimam, bis defecit et tociens pau-
sauit. Dehinc tertio conatu ueniens in claustrum,
postquam est in sede locatus, ilico fuit exani-
matus, trahens ultimum spiritum tamquam iam
moriturus. Quod cernentes hii, qui praeentes
erant, festinauerunt eum inungere per manus
domini Manduuij prioris, et hoc facto post pu-
sillum reuelatus est, confessionem publicam dixit,
sicut apud nos moris est, in audientia fratrum
et sororum amare flentium, et sic ad lectum re-
portatur. Quatuor adhuc dies restabant usque
ad obitum eius, in quibus diligentem habuit
tractatum cum senioribus suis de successore,
cuius erat consilium super domnum Petrum,
priorem prius in Lūnewiz, sed tunc in Kvniz,
uerum cum ille inexorabiliter recusaret, consenti-
vit in dominum Ottонem, non quidem ualde ydo-
neum, sed quia tunc in illa professione non esset
melior. Qui etiam, cum uenisset ad uisitandum
eum, recedenti fertur ita dixisse: Sicut fui cum
Moise etc.¹⁾ Literas quoque superiores a domno
Petro dictatas hoc spatio dierum fecit sibi prae-
sentari, uidit, legit, correxit et cum esset pre-
mortuus in ceteris membris, pollebat tamen in-
tegro aspectu atque auditu, insuper et expedita
loquela usque in horam obitus sui. Sexta feria²⁾,
que in hac luce sibi extitit ultima, ultimam
percepit communionem, filiis suis post finalem
sibi factam confessionem tunc ad se intrantibus,
propriis benedixit benedictionibus. Post hec
omnibus egressis, cum solus assisterem, michi
quoque benedixit sollicite suadens ea, que dei
sunt et que pertinent ad salutem animae, cum
tali fine uerborum, ut diceret: Dilige, inquit,
decorem domus dei et oppone murum pro domo
Israel³⁾. Moueor ad lacrimas, cum recordor la-
crimarum mearum, quas tunc fudi ad uerbum
exhortacionis eius. Quo facto sexta feria mane,
deinde circa horam nonam leuantes eum more
infirmitum super sellam, ilico in tantam uenit
mentis inopiam, ut eadem hora crederemus exspira-
tetur. Sed post breue refocillatus est et in se re-
uersus edidit hunc uersiculum: Nescio, quid me-
tuam, metuam tamen omnia merens. Sequentem

¹⁾ Jos. I, 5. — ²⁾ 17 Ún. 1184. — ³⁾ Ezech. XIII, 5.

¹¹⁸⁴ noctem duximus insomnem nos foris circa eum, sorores intus psalmis, ymnis, letaniis, que morientibus dici solent, cum fletu sepius et lacrimis repetitis deducentes et conduceentes patrem agonizantem et iam iamque repatriantem.

Facto itaque mane sabbati¹⁾, duo ex fratribus eius, Marsilius scilicet et Wilhelmus, missam pro eo in honorem sanctae Mariae semper virginis decantauerunt. Quod cum ei predictus Marsilius indicasset, inclinato capite gratias egit et ita respondit: Bene, inquit, fecistis. Cumque sorores misso nuncio instantent, ut etiam tunc communicaret, sicut eatenus fecerat, humiliter renuit ita dicens: O quam libenter, sed non presumo, scilicet pre nimia debilitate. Quem ego uidens iam in extremis agentem, affatus sum ita dicens: Domine, inquam, ecce hora, quam semper expectasti, modo leuate caput uestrum, ecce appropinquat redemptio uestra. Ad quod ita respondit: O utinam! Inter hec et huiusmodi, que breuitatis causa transeo, uenit hora tercia, et infra actionem missae duo priores, Manduinus Lvnewicensis, et Cunradus Syloensis, ceterique fratres nostri, qui mecum presentes fuerunt, uidentes eum iam itinere suo pergere ad dominum, leuauerunt eum de lecto super cilicium cinere aspersum, quo facto sancta illa anima carne soluta est. Cuius beatum spiritum carnis uinculis absolutum multi ex circumstantibus audierunt in modum auiculae dulci modulasse iubilo atque ab ore ipsius aeris alta penetrasse. Post hec parantur exequie solito quidem more, sed ei utpote patri ampliori deuotione, corpus etiam indutum non sacerdotalibus, sed sui habitus indumentis defertur in ecclesiam; missarum solemnia rite celebrantur. Quibus completis et post egressionem nostram clausis ianuis fit copia sororibus accedendi ad fereum, ubi quid egerint, quibusue lamentis dolori suo satisfecerint, manet inexplicabile. Ille manus osculantur, ille pedes, aliae maxillas, aliae oculos, et in huiusmodi studiis residuum illius diei spatium consumunt. Uespere uigilias solemnizauimus interpolatas tamen multis lacrimis, nocte uero psalterium tonaliter peregimus. Quo finito pariter cum matutinis laudibus

řikávaji, s naříkáním častěji a slzami opakovaly a otce se smrti zápasicího a již již skonávajícího takto doprovázeli.

A když v sobotu ráno se rozednilo, dva z bratří jeho, Marsil totiž a Vilém, zpívali za něho mše ke cti svaté Marie vždy panny. Což když mu řečený Marsil oznamil, nakloniv hlavu děkoval a takto odpověděl: Dobrě jste učinili. A když sestry vyslavše posla naléhaly, aby i tentokrát přijimal, jako až posud byl činil, pokorně to zamítl, takto řka: O jak rád, ale nemohu, totiž pro velikou slabost. I vida já, že již se smrti zápasí, oslovil jsem jej takto, řka: Pane, hle hodina, již jste vždy očekávali; pozvedněte maličko hlavu svou, ejhle blíží se vykoupení vaše. K čemuž takto odpověděl: O kék by! Mezi tím a podobným, jež k vůli stručnosti pomíjím, přiblížila se hodina třetí, a co mše se čtla, dva převorové, Mandvin lúnevický a Kunrad želivský, a ostatní bratří naši, kteří se mnou přítomni byli, vidouce že již cestou svou ubírá se k pánu, pozvedli jej z lůžka na houni popelem posypanou, načež zbožná ona duše s tělem se rozloučila. Jehožto blahoslaveného ducha tělesných pout zbaveného mnozí z vůkol stojících slyšeli na způsob ptáče sladce pěti a od rtů jeho vznášeti se k výšinám vzdušným. Po té strojil se pohřeb obvyklým sice spůsobem, ale jemu jakožto otcí s větší zbožnosti, tělo též oděno ne kněžským, nýbrž jeho obyčejným šatem a přenešeno do kostela a slavné mše se rádně sloužily. To když se skončilo a my odešli, zavřeny jsou dvěře a sestrám dovoleno přistoupiti k marám; ale jak tu sobě vedly a jakým naříkáním zármutku svému ulehčovaly, nedá se vysloviti. Jedny libaly ruce, jedny nohy, jiné lice, jiné oči, a v takovémto konání zbývajici onoho dne dobu strávily. Večer jsme vigilie slavně odbývali, prolévajice hojně slzy, v noci pak žaltář hlasitě jsme odzpěvovali. Po ukončení toho, zároveň s rannimi hodinkami, když ještě nesvítal den, mše slavné byly slouženy. Po mše modlení, po té pláč a lkání nevýslovné sester a všech tam přítom-

nondum illuxerat dies, et missarum solemnia sunt celebrata. Post missam commendatio, deinde luctus et rugitus ineffabilis sororum et omnium ibi remanentium, cum uiderent corpus sui cari auferri et Syloam deferri.

Erat tunc dominica Inuocauit me¹⁾, nosque sublato corpore descendimus in Nathseraz, ubi missam interim popularem cantabat quidam sacerdos nomine Radozlaus, qui animam eius populo commendans dicebat, quod ipsi magis indigerent ab eo commendari, quam ut eum commendarent domno. Postea profecti cepto itinere in media fere uia obuiam habuimus multitudinem copiosam clericorum et conuersorum Siloenium, extinctum patrem flentium, dolentium, deducentium usque ad illum locum, ubi communem resurrectionem expectat. Interea transitus eius domno Heinrico, venerabili Pragensi episcopo, nunciatur, quique mandauit, ut nequaquam eo absente sepeliretur, quod et factum est. Nam uenit feria quarta²⁾, et quinta eum sepeliuit, portans propriis humeris uenerabilem glebam cum Theobaldo, gloriose duce, collaborantibus quatuor abbatibus, quos tunc affuisse recordor. Affuit autem ibidem magna multitudo nobilium et ignobilium uirorum, pariter et mulierum, sanctum funus cum planctu prosequentium, cui planctui non uidi similem in diebus meis. His ita peractis reuersi sunt unusquisque in sua, spiritu eius et anima in sua receptis. — Dormiuit autem uenerabilis dei famulus abbas Gotscalcus anno etatis sua sexagesimo octauo, sacerdotii quadragesimo, cum rexisset Syloensem ecclesiam pastor et abbas triginta quinque annis et mense uno, sub Friderico, imperatore Romanorum, et Friderico, duce Boemorum, sub Heinrico Pragensi et Pilgerimo Olomucensi episcopis, anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi MCLXXXIII, cuius regni non erit finis in secula seculorum, amen. Successit autem eidem in regimine Syloensis ecclesie dominus Ottocustos, qui fauente sibi occasione temporis et adventu memorati antistitis statim in domo sua pastore suscepit uirgam, consecratus in abbatem VI Kal. Martii, hoc est in die Mathie apostoli³⁾.

ných, když viděli tělo svého miláčka zdvíhati¹¹⁸⁴ a do Želiva odnáseti.

Bylaf tehdáž neděle, o niž se zpívá: Invocavit me, a my vyzvednūše tělo kráčeli jsme do Načeradce, kdež mše zatím obeenou zpíval jakýs kněz jmenem Radoslav, který duši jeho lidu poroučuje pravil, že by oni spiše potřebovali, aby se za ně orodoval, než aby oni modlili se za něho k pánu. Poté jdouce dále cestou téměř u prostřed cesty potkali jsme zástup nepřehledný kleriků a konvrysů želivských, kteří pak mrtvého otce oplakávajice a litujice, provázeli až k onomu místu, kdež obeeného vzkříšeni očekává. Zatím úmrtí jeho panu Jindřichovi, ctihodnému pražskému biskupovi, jest oznámeno, a týž poručil, aby žádným spůsobem v jeho nepřítomnosti nebyl pohřben, což se také stalo. Neboť přišel ve středu a ve čtvrtek jej pohřbil, nesa na vlastních bedrach ctihodnou schránku s Děpoltem slavným knížetem za pomocí čtyř opatů, na něž že přítomni byli se pamatuji. Bylaf pak tam velké množství urozených i obeených mužů, jakož i žen, za velebným průvodem s naříkáním kráčejících, kterémuto náruku neviděl jsem podobného za dni svých. Po skončení toho vracel se každý domů, mysl jeho i ducha s sebou bera. — Usnulf pak ctihodný boží sluha opat Gotšalk v létě věku svého šedesátém osmém, kněžství čtyřicátém, spravovav Želivský kostel co paštrý a opat za třicet pět let a měsíc jeden, za Fridricha, císaře římského, a Fridricha, knížete českého, za Jindřicha pražského a Pehríma olomouckého biskupa, léta od vtělení pána našeho Ježíše Krista 1184, jehož království nebude konce na věky věkův. Amen. Následoval pak po něm ve správě Želivského kostela pan Ota, kustos, jenž uživ příhodné chvíle a přítomnosti zmíněného biskupa ihned v domě svém pastýřskou přijal hůl, vysvěcen byv na opata dne 25 Února, to jest v den Matěje apoštola.

¹⁾ 19 Ún. 1184. — ²⁾ 22 Ún. — ³⁾ 24 Ún. Dle toho slavíval se tenkrát sv. Matěje v přestupném létě dne 24 Ún. a ne jako později dne 25 Ún.

¹¹⁸⁴ Ita Sequenti crastino erat sabbatum quatuor temporum, in quo idem episcopus ordines clericorum celebrauit in Syloensi ecclesia, in quibus et ego promotus in diaconum legi ewangelium coram episcopo, notus existens et carus eidem episcopo extunc et deinceps, quamdiu uixit.

Eodem anno mediante dux Wathzlaus, filius antiqui Zobezlai, frater noui, leuauit clipeum contra ducem Fridericum et congregata multitudine perfidorum obsedit Pragam, sed non obtinuit, quia qui deintus erant, pariter cum domna Elisabeth, uxore Friderici, fortiter resistebant. Interea Fridericus in Teutonia exercitum colligebat per amicos suos, quorum unus et precipuus dux Austriae Lupoldus cum magnis copiis Boemiam intrare uolebat, uerum dominus Albertus, Salzburgensis archiepiscopus, germanus Friderici ducis, cum suis armatis iam intrauerat et transiens per Mylevzk non sine graui dispensio illius ecclesie Pragam usque peruererat. Quod cernentes Boemi maiores natu, simul et ex parte imperatoris peiora ¹⁾ verentes, post ²⁾ multas tergiversationes tandem ab illo resilierunt et ad Fridericum redierunt, sicque dux Fridericus victoria potitus revocavit peregrinum exercitum, ne intraret et patriam deleret.

¹¹⁸⁵ Anno domnicae incarnationis MCLXXXV Fridericus dux iratus Cunrado de Moravia, tum pro antiqua iniuria, qua eum ante tres annos ³⁾ regno pellere tentaverat ⁴⁾, tum etiam pro alienatione Moraviae, quam non ab eo, sed de manu imperatoris tenere gestiebat, ratus opportunitatem temporis de absentia imperatoris, qui transalpinaverat, mittit fratrem suum Przemyslonem cum exercitu valido in Moraviam, ut disperdant eam. Qui venientes in Betowensem et Znoymensem provincias, obvia quaeque metunt caede, rapinis, flammis omnia consumunt. Kunicz intrantes praeter ecclesiam et claustrum alias aedes comburunt ⁵⁾, Pulm ecclesiam similiter; soiores ante faciem eorum fugerunt in Betowe. Qui postquam omnia consumassent, quae sibi et diabolo placuerunt, nullo resistente absque bello reversi sunt in Boemiam.

Hned na zejtří byla sobota suchých dni postních, kteréhož dne týž biskup svěcení klerikům udilel v Želivském kostele, a mezi nimi i já vysvěcen byv na jáhna, četl jsem evangeliu před biskupem, jsa znám a milý témuž biskupovi od toho času i napotom, pokud žil. Asi u prostřed téhož léta kníže Václav, syn starého Soběslava, bratr mladého, pozdvihul štit proti knížeti Fridrichovi a shromáždiv množství nevěrných oblehl Prahu, ale nedostal ji, poněvadž kdo uvnitř byli, spolu s paní Alžbětou, manželkou Fridrichovou, státečně se bránili. Zatím Fridrich v Němezech vojsko sbíral skrze přátele své, z nichž jeden a obzvláštní vévoda rakouský Leopold s velikými zástupy do Čech vtrhnuti zamýšlel, a však pan Vojtěch, salepurský arcibiskup, bratr Fridricha knížete, se svými zbrojnoši jej předešel a postupuje přes Milevsko ne bez těžké škody onoho kostela až do Prahy se dostal. Což vidouce čeští pánové, spolu pak se strany cisařovy horšího se obávajice, po mnohem váhani posleze od onoho ustoupili a k Fridrichovi se navrátili, a tak kníže Fridrich dobyv vítězství odvolal cizi vojsko, aby do země nevkročilo a zemi nepoplenilo.

Léta páně 1185 Fridrich kníže zanevřev na Kunrata Moravského, jednak pro staré bezpráví, že jej před třemi léty ze země vyhnati se pokoušel, jednak též pro odcizení Moravy, neb tvářil se, jako by ji ne od něho, nýbrž z ruky cisařovy držel, uživ vhodné chvíle z nepřítomnosti cisařovy, kterýž za Alpy se byl odebral, poslal bratra svého Přemysla s vojskem silným na Moravu, aby ji pohubil. Ti přišedše do Bitovské a Znojemské župy vše, co jim v cestu přišlo, pobijeli, plenili a pálili. Do Kúnic vtrhnuše kromě kostela a kláštera všecka stavení vypálili, tak také kostel Pulmský (?); sestry před tváří jich uprchly do Bitova. A když byli spáchali, co se jim a d'áblu líbilo, bez boje navrátili se do Čech; nebof nikdo odporu nečinil.

¹⁾ Po slově tomto vyříznut zase list v původním rukopise. — ²⁾ per 2. — ³⁾ tak Dobner; Piter menses. — ⁴⁾ avertat. — ⁵⁾ Po slově comburunt jest v Pitrově opise ještě Pulm ecclesiam, ale poslední slovo jest podtečkováno.

Quo facto in aestate, hoc est anno mediente, rursus in hieme, scilicet post festum beati Clementis, memoratus dux Fridericus praedictum fratrem suum Przemyslonem cum maiori exercitu secundarie mittit contra eundem Cunradum in exterminium ¹⁾ Moraviae. Quorum adventu comperto Cunradus exceptit eos cum valida manu Teutonicorum et Moraviensium. Sicque in loco, qui dicitur Ludonicz ²⁾, commiserat bellum cruentum et diu anceps cum tanta feritate, ut clamor et vociferatio bellantium, strepitus hominum et equorum, et collisio armorum audirentur ³⁾ in Kunicz, quod ab inde distat plus quam magnum milliare. Wilhelmus, fundator eiusdem ⁴⁾ ecclesiae vulpinum pelliceum superinduerat loricae sua, quod concessum est plus quam in mille foramina. Ipse tamen evasit vivus et sanus pariter cum fratre suo Ulrico, meritis fratrum et sororum, qui pro eo in Kunicz domino supplicabant. Juro quoque dapifer Georgii de Milevsk in eodem bello exceptit lethale vulnus, unde reductus domum in brevi post obiit, delegans hereditates suas deo et sancto Aegidio ⁵⁾, quibus venditis inde comparatum est Ztancou a Witigone seniore. Item in eodem bello sub Georgio nostro equus occisus est, cui mox duo ex militibus eius, videlicet Mzton et Plausin alium providerunt et de proelio eduxerunt, alioquin ibidem diem clausisset extremum. Mortui sunt in eodem congressu ex proceribus Boemiae atque Moraviae multi numero et tanti, ut cum post a vivis sepelirentur, in unam foveam decem aut quindecim vel circiter ⁶⁾ viginti proiicerentur, et sic obruerentur terra et lapidibus. Boemiam tamen victores extiterunt ⁷⁾, et qui post victoriam credebantur ulterius progressuri et facturi, quidquid libuisset, contra spem omnium domum redierunt.

Anno domnicae incarnationis MCLXXXVI vexatio dedit intellectum saepe dicto Cunrado et videns, se non posse resistere duci Friderico et Boemis, mediante bonis viris venit ad eum in Knin, et facti sunt amici ex tunc et deinceps. — Eodem anno fuit ecclipsis solis ⁸⁾. —

Když se toto bylo sběhlo v létě, to jest ¹¹⁸⁵ uprostřed roku, zase v zimě, totiž po svátku bl. Klimenta zminěný kníže Fridrich řečeného bratra svého Přemysla s větším vojskem podruhé poslal proti témuž Kunratovi na záhubu Moravy. O jichž příchodu zvěděv Kunrat, uvítal je s mocným vojem Němců a Moravanů. A tak v místě, řečeném Loděnice, svedl bitvu krvavou a dlouho nerozhodnou s takovou zuřivostí, že křik a hluk bojujících, vřava lidí i koní a lotozm zbraní bylo slyšet v Kúnicích, které od tamtud vzdáleny jsou vice než dobrou milí. Vilém, zakladatel téhož kostela, liščí krvno oblekl přes krunýř svůj, kteréhož roztrháno bylo a mělo více než na tisíc děr; sám však vyvázl živ a zdráv spolu s bratrem svým Oldříchem, zásluhami bratří a sester, kteří se za něho v Kúnicích ku pánu bohu modlili. Jura též, čišník Jiřího z Milevská, v též boji obdržel smrtelnou ránu, odkudž domů přiveden byv v krátké potom zemřel, odkazav dědiny své bohu a svatému Jilji, z jejichž prodeje koupen jest Staňkov od Vitka staršího. Také v též boji pod Jiřím našim kůň jest zabit, kterému hned dva z bojovníků jeho, totiž Mstoň a Ploužin, jiného opatřili a jej z bitvy vyvedli, jinak by tam byl býval zhynul. Padlo jich v této srážce z panstva českého a moravského mnoho na počet a tolik, že když potom pohřbívání byli, do jedné jámy deset nebo patnáct až i nad dvacet jich vházeno, a tak zasypáno zemi a kamením. Čechové však zůstali vítězi, ale ač se zdálo, že po vítězství dále potáhnou a činiti budou, cožkoliv by se jim zlibil, mimo nadání všech domů se vrátili.

Léta páně 1186 zmoudřev ze škody často řečený Kunrat a vida, že nemůže odporu klásti knížeti Fridrichovi a Čechům, prostřednictvím dobrých lidí přišel ke knížeti do Knina a stali se přátely od té doby a byli jimi i potom. — Téhož léta bylo zatmění slunce. — V sobotu

¹⁾ exterminio 2. — ²⁾ Ludowitz 3. Jest to nynější osada Loděnice v okresu Krumlovském na Moravě. — ³⁾ audiretur 2. — ⁴⁾ illius 30. — ⁵⁾ t. j. klášteru Milevskému. — ⁶⁾ certe 2. — ⁷⁾ exiverunt 2. — ⁸⁾ Toto zatmění slunce bylo 21 Dubna.

¹¹⁸⁶ Sabbatho quatuor temporum in pentecoste¹⁾ promotus sum in sacerdotem, annos natus vi-ginti unum, ego Jar[loch], qui post Vinc[entium] haec scripsi, amen²⁾.

¹¹⁸⁷ [[Anno, quo hec facta sunt, hoc est dominicae incarnationis MCLXXXVII, ego G[erlacus] suscep[ti] locum istum³⁾ regendum et nomen abba-tis, in quo usque hodie labore inter multa aduersa et fere nulla prospera misericordiam dei expectans. — In quadragesima huius anni habita est contentio Heinrici episcopi contra Fridericu[m] ducem cominus in curia Ratisponensi coram imperatore F[riderico] et primoribus totius regni.

¹¹⁸⁸ De curia Christi habita Moguntiae anno verbi incarnati MCLXXXVIII. — Ad hanc curiam cum episcopus Heinricus uenire non posset, misit Ricolfum de Stragov, uirum litteratum, qui reuersus omnia, que ibi uidit et audiu[it], prius episcopo deinde omnibus nobis fideliter narrauit.

(MCLXXXIX.) Hoc anno mortuus est Fridericus, dux Boemiae, uidelicet VIII Kal. Aprilis et Pragae apud sanctum Vitum sepultus, cui successit Cunradus qui et Otto, de quo supra diximus, fauore interim dominae Elisabethae, que castrum Pragense sibi dedit in manus receptis ab eo sacramentis pro Olomutzensi, sed ipse adeptus, quod voluit, postea eam fecellit. Taliter ergo adeptus primo castrum deinde Boemiam nec non et fauorem Boemorum, Ratisponam adiit et de manu imperatoris in ultima eius curia, de qua supra agitur⁴⁾, uexilla percepit. Qui Cunradus vel Otto propter ducatum Boemiae nuper adeptum viam hanc Christi omisit et eadem aestate jussu Heinrici Zirbiām vasteavit, incendit et fere totam delevit.

(MCXCI.) Hac tempestate et hac quadragesima moritur Romae Clemens papa⁵⁾, cui successit Celestinus, qui et Jacinctus, electus circa hanc medium quadragesimam et sabbato: quo canitur: Sitientes, sacerdos factus, deinde in ipso

o suchých dnech letničních, byl jsem vysvěcen na kněze, lét čítaje jedenmezeitma, já Jarloch, jenž jsem po Vincenciovi toto psal. Amen.

Téhož léta, co se toto stalo, to jest léta páně 1187, já Jarloch přijal jsem místo toto ve správu a název opata, v němž až podnes praeju i mnohých protivenstvích a téměř v zádném zdaru smilování boží očekávaje. — V poště téhož léta jednáno o při Jindřicha biskupa proti Fridrichovi knížeti na sjezdu řezenském před císařem Fridrichem a předními celé říše.

O sném odbývaném v přičině výpravě křižácké v Mohuči léta páně 1188. — K tomuto dvořu an biskup Jindřich přijiti nemohl, poslal Rykolfa ze Strahova, muže učeného, který na vrátil se vše co tam viděl a slyšel, prvé biskupovi, potom všem nám věrně vypravoval.

(1189.) Toho léta zemřel jest Fridrich, kníže český, totiž dne 25 Března a v Praze u sv. Vita jest pochován. Po něm následoval Kunrat, jinak Ota, o němž s hora jsme mluvili, přizni paní Alžběty, která mu hrad Pražský v ruce vydala, přijavši od něho slib na Olomoucko; ale on dosáhnul, co chtěl, potom ji zklamal. Tak tedy dosáhnul nejprvě hradu, poté Čech, jakož i přizně Čechů, do Řezna odesel a z rukou císařových na posledním jeho dvoře, o němž s hora se jednalo, korouhvě přijal. Kterýžto Kunrat nebo Ota pro knížetství České nedávno nabyté cestu křižovou opustil a téhož léta na rozkaz Jindřichův Srbsko spustošil, vypálil a téměř celé poplenil.

(1191.) Touž dobou a v témž postě zemřel v Římě Kliment papež, po němž následoval Celestin, jinak Hiacint, zvolený byv okolo středo-posti, a v sobotu, kdy zpívá se Sitientes, knězem se stav poté o hodu velikonočním na papeže jest

¹⁾ 7 Čna. — ²⁾ Na tomto místě vložil Jarloch vypravování Ansbertovo o výpravě křižácké Fridricha císaře do letopisu svého, které jinou rukou psáno jest, než letopis jeho, a po straně textu Ansbertova položil na příhodných místech některé zprávy dějin českých se týkající, vlastní svou rukou. My přijavše řečené zprávy marginalní do tohoto vydání letopisu Jarlochova, naznačili jsme je dvojitými rohatými závorkami [[]]. — ³⁾ klášter Milevský. — ⁴⁾ Ve spisu Ansbertově jest o tomto dvořu (sjezdu) řeč. — ⁵⁾ Papež Klement zemř. 20 Bř. 1191 a pa-zí Celestin byv zvolen dne 30 Bř. 1191, nastoupil dne 14. Dub. téhož léta.

paschali die papa est consecratus. Qui mox sequenti die Heinricum regem et reginam augu-stali dignitate sublimavit, presentibus quos supra nominavimus principibus, hoc est duce Boemiae et archiepiscopo Coloniensi Philippo. — Hoc anno claustrum nostrum in Myl[evsk] cōbustum est.

Anno dominicae incarnationis MCLXXXI, V Idus Septembris mortuus est predictus dux Boemiae Cunradus in Apulia circa Neapolim, cuius carnes in Monte Cassino positae, sed ossa Pragam sunt deportata. Cui successit breui licet tempore Watzlaus, filius antiqui, frater noui Zobezlai, spatio trium uel quatuor mensium.

Facta sunt hec anno verbi incarnati MCXCII, quo inchoante predictus Henricus, Pragensis episcopus, contra Watzlaum ducem cesarem Heinricum adiit, et cognatis suis Premizlao et Wadizlao, illi ducatum Boemie, alteri vero Morauiam obtinuit, promittens et fide iubens pro eis sex millia marcarum.]

Anno¹⁾ dominicae incarnationis MCXCIII Heinricus, Pragensis episcopus, qui priore anno, sicut dictum est, cognatis suis Premyzlao et Wadizlao, isti Boemiam et illi Morauiam obtinuerat, pro quibus tali se sponsione obligauerat, ut si tempore statuto pecuniam non soluerent, ipse captiuitatem imperatoris intraret et mandatis eius staret usque ad solutionem debiti. Qua necessitate coactus est, dimidium preteriti et dimidium presentis anni, hoc est, fere integrum annum partim in Egra partim in curia imperatoris consistere, cum neque imperator ipsum ab hac fideiussione absolueret, neque illi persoluerent. Eo ibi degente domi domestici canes sibi oblatrant et ducem Premyzlaum in odium eius inflammant, ita ut iam non esset sibi tutum Boemiam intrare, sed domi uel pugne timores, foris curae. Accidit ea tempestate, ut quidam principes de Saxonia opponerent se imperatori, et quia sicut dicitur: nullus in regno sed quilibet in errore consortem sibi querit, hoc illi sequentes miserunt ad ducem Premyzlaum rogantes, ut id ipsum cum eis saperet, quod illico se facturum promisit.

¹⁾ Od tohoto slova vypravuje Jarloch zase samostatně dále. V rukopisu původním položena jest tato část letopisu Jarlochova, t. j. od tohoto slova až ku konci odstavce k slovu promisit, na prázdném místě listu 108 mezi vypravováním Ansbertovým, a teprv následující Non latuit atd. po ukončení vypravování Ansbertova na listě 111. Tím vykládají se i slova, která jsou položena za slovem promisit, t. j. slova: Quod sequitur uerte duo folia et inuenies.

posvěcen. Který hned nazejtří Jindřicha krále ¹¹⁹¹ a královou k císařské důstojnosti povznesl u přítomnosti s hora jmenovaných knížat, to jest knížete českého a arcibiskupa kolínského Filipa. — Toho roku klášter náš v Milevsku vyhořel jest.

Léta páně 1191 dne 9 Září zemřel řečený kníže český Kunrat v Apulii u Neapole, jehož tělo v Monte Cassinu pochováno, ale kosti do Prahy jsou přenešeny. Po něm následoval v krátkém sice času Václav, syn starého, bratra mladého Soběslava, na dobu tří neb čtyř měsíců.

To se stalo léta páně 1192, na jehožto začátku řečený Jindřich, pražský biskup, proti Václavovi knížeti k císaři Jindřichovi přišel a přibuzným svým Přemyslovi a Vladislavovi, onomu knížetství České, tomuto pak Moravu zjednal, slibiv a zavázav se věrou za ně k šesti tisícům hřiven.

Léta páně 1193 Jindřich, pražský biskup, ¹¹⁹³ který předešlého roku, jakož praveno jest, přibuzným svým Přemyslovi a Vladislavovi, onomu Čechy a tomuto Moravu zjednal, zavázal se za ně takovým slibem, jestliže v době určené peněz nesplatí, že on sám do zajetí císařova se vydá a rozkazy jeho vykonávati bude až do zaplacení dluhu. Touto potřebou přinucen jest polovici minulého a polovici přítomného léta, to jest téměř celý rok, buď v Chebu, buď na dvoře císařském zůstávati, poněvadž císař jej tohoto rukojemství nezbavil, a oni nezaplatali. A co tam trávil, doma domáci psi na něho štěkali a knížete Přemysla v zášti proti němu popouzeli, tak že mu již nebylo bezpečno do Čech vkorčiti; tak že doma na něj čekal strach války, venku starosti. Stalo se té doby, že některá knížata saská zprotivila se císaři, a poněvadž, jakož se dí: nikdo v právu, ale každý v poblouzení společnika sobě vyhledává, následovali toho i oni a poslali ke knížeti Přemyslovi s prosbou, aby téhož s nimi okusil, což ihned učiniti přislibil.

¹¹⁹³ Non latuit hoc episcopum, quod statim ad aures detulit imperatoris, cuius ille uerbis nimium credulus, prefatum ducem P[remyzla] tanquam lesae maiestatis et ledendae personae reum ducatu Boemiae abiudicauit, et pro eo episcopum cum uexillis, sicuti mos est, solempniter inuestitum in Boemiam remisit, insuper et omne debitum dimisit. Fama huius facti aduentum eius longe ante precesserat, cum ecce Boemi nostri maiores natu, ut ipsi oculata fide perspeximus, ducem suum uanis seducebant spebus iurantes et filios suos dantes obsides, quod eum nullo modo desererent, nulla necessitate dimitterent. Verum ubi nunciatus est aduentus episcopi, procedunt quidem cum duce suo facturi fidem uerbis suis. Sed cum uenissent ad locum na [Beron]¹⁾, in quo multorum reuelandae fuerant cogitationes, illico [cum episcopus esset na Zdice]²⁾, transfugint ad episcopum unus post unum, incipientes a senioribus. Et dux quidem P[remyzlaus] fugae presidio saluatus est, at episcopus magno precedentium ac comitantium tripudio deductus est Pragam. Quam post quatuor mensium obsidionem tandem in quinto recepit, scilicet imminentे festo dominicae natuitatis, et presente domno Kain, Olomucensi episcopo, pro quo hac de causa missum fuerat, ut castrenses uinculo anathematis innodatos absuleret, sicut et fecit. Qui etiam ordinationem fecit clericorum in choro Pragensi sabbatho quatuor temporum³⁾, sed melius fuerat, si non fecisset, quia ecclesiam Christi misit in errorem per sacerdotes et leuitas, quos omnes sine impositione manus ordinavit. Super hoc articulo magister Arnoldus legatione fungens predicti ducis et episcopi consuluit papam felicis memoriae Celestimum, qui precepit, sicut ille narravit, ordinatos non reordinari, sed solummodo inter ordinandos stare ad ordinem et solam manus impositionem recipere, quam minus acceperant. Retulit hec ex ore domni apostolici et quamvis auctenticum super his non haberet, nichilominus tamen creditum est ei, tamquam honesto uiro et fideli nuncio. Factumque est ita, sicut

To nebylo tajno biskupa; ihned k uším to donesl cisařovým, kterýž slovům jeho přilišně důvěruje, zmíněného knížete Přemysla jako pro uražení velebnosti a pro obmýšlené uražení osoby své knížetství Českého odsoudil, a za něho biskupa s korouhvemi, jakož obyčej jest, slavně obdařeného do Čech nazpět poslal, nadto též jemu celý dluh odpustil. Pověst o této události příchod jeho daleko byla předstihla, když tu české naše panstvo, jakož na vlastní oči jsme spatřili, knížete svého planými svedlo nadějemi přisahajíc a syny své dávajíc v rukojmi, že jej žádným spůsobem neopustí a v žádné potřebě neostaví. Však když oznámen jest příchod biskupův, šli sice s knížetem svým, aby dostali slovům daným. Ale když přišli k místu jednomu nad Berounkou, kde mnohých mělo být odkryto smýšlení jejich, přešli ihned k biskupovi, jenž byl ve Zdicích, a to jeden po druhém, začavše od starších. A však kníže Přemysl útekem spasil se, biskup pak s velikým napřed jdoucích i provázejicích jej plesáním přiveden jest do Prahy. Ji po čtyrměsíčním obléhání posléze v měsíci pátém dobyl, totiž krátce před svátkem narození pána, u přítomnosti pana Kaina, olomouckého biskupa, pro něhož z té příčiny posláno bylo, aby Hradčanům poutem klatby stíženým rozhřešení dal, což také i nečinil. Ten také světiti jal se kleriky v kůru Pražském v sobotu o suchých dnech, ale lépe by bylo bývalo, kdyby tak byl nečinil, póněvadž v církvi boží spůsobil zmatek skrze kněží a levity, které vesměs bez vložení rukou vysvětil. O tomto kuse mistr Arnold jako vyslanec řečeného knížete a biskupa radil se s papežem řastné paměti Celestinem, který poručil, jakož onen vypravoval, aby vysvěcení nebyli znova svěcení, nýbrž pouze aby mezi těmi, kteří být měli svěcení, stáli k svěcení a toliko ruky vložení aby přijali, jehož nebyli obdrželi. Přinesl to z úst pána apoštolského, a ač listu na to neměl, předce se mu uvěřilo, jako poctivému muži a věrnému poslu. Stalo se jakož byl pravil, rukou pana Englberta, olomouckého biskupa, který po řečeném Kainovi ne-

¹⁾ na Beron nadepsáno jest nad slovy multorum reuelandae. — ²⁾ cum — Zdice připsáno toutéž rukou po straně, ale se znaméním, jakoby se slova ta položiti měla za slovo locum, což se ovšem méně hodí. — ³⁾ 18 Pros.

dixerat, per manum domini Engelberti, Olomucensis episcopi, qui predicto Kayn in breui post mortuo successerat. Quo facto deinde post annos tres et semis dominus Petrus, diaconus cardinalis titulo ad sanctam Mariam in Uia lata, melior de mundo clericus, legatione functus apostolica in Bauvariam, Boemiam et Polonię, factum hoc uehementer corripuit et tam ordinatorem grauauit, quam ordinatos suspendit et reordinari fecit. Sed de his hactenus satis. — Ceterum epistolas summi pontificis predicto episcopo et duci missas hoc loco insererem, sed ad manus non habeo.

Anno dominicae incarnationis MCXCIII, sicut supra tetigimus, Heinricus dux et episcopus abiit cum exercitu in Morauiam et terram illam siue castra terrae suo dominio subiugauit. Dehinc eodem anno cum copiis utriusque terrae profectus est in Zirbiam iussu imperatoris Heinrichi, qui offensus fuerat marchioni illius terrae Adelberto, in qua profectione, qualia uel quanta facta sint mala, primo in populo christiano, dein in ecclesiis Christi, postremo etiam in claustris, ad enarrandum manet difficile. Pro quo reatu postea uidimus episcopum compunctum fleuisse in synodo et intercessiones omnium assidentium quesisse. — Hic obiit Witcho cemes.¹⁾

Reliqua huius anni require supra.²⁾
(MCXCV.) [[Hoc anno Heinricus dux et episcopus Morauiam obtinuit et Zirbiam precepto imperatoris deuastauit.]]

Anno dominicae incarnationis MCXCV, H[einrichus] dux et episcopus crucem accepit, et cetera huius anni require supra³⁾.

Anno dominicae incarnationis MCXCVI.
Anno dominicae [incarnationis] MCXCVII, sicut supra tetigimus, dominus Petrus, diaconus cardinalis tytulo ad sanctam Mariam in Uia lata, uenit in Boemiam et me cum Georgio⁴⁾ comite ipsum deducentibus susceptus est Pragae

dlohu potom zespolel, byl následoval. Půl ¹¹⁹³ čtvrtá léta po této události pan Petr, jahen kardinál titulu svaté Marie in Via lata, výtečný kněz, poselství vykonávaje apoštolské v Baňových, v Čechách a v Polsku, věci této rázně se uchopil, ztrestal toho, kdo světil, sesadil posvěcené a z novu je vysvětiti kázal. Ale o tom zatím dosti. — Také bych listy nejvyššího biskupa řečenému biskupovi a knížeti poslané na tomto mistě uvedl, ale po ruce jich nemám.

Léta páně 1194, jakož s hora jsme podokli, ¹¹⁹⁴ Jindřich kníže a biskup odešel s vojskem na Moravu a zemi onu čili hrady zemské panství svému podrobil. Potom téhož léta s vojsky obou zemí táhl do Srbska na rozkaz cisaře Jindřicha, jenž byl zanevřel na Alberta markrabího oné země; na kterémžto tažení jakých a co spácháno bylo zločinů, předně na lidu křesťanském, po té na kostelích páně, posléze pak na klášteřích, nedá se snadno vypověditi. Pro kterýžto zločin napotom viděli jsme biskupa usvědčeného plakati na synodě a přimluvy všech přisedicích vyhledávati. — Tu zemřel Vitek župan.

Ostatní toho roku hledej nahoře.

(1194.) Toho léta obdržel Jindřich, kníže a biskup, Moravu, a Srbsko z rozkazu cisařova poplenil.

Léta páně 1195 přijal kníže a biskup Jindřich kříž, a ostatní toho léta hledej nahoře.¹¹⁹⁵

Léta páně 1196.

Léta páně 1197, jakož shora jsme podokli, pan Petr, jahen kardinál titulu sv. Marie in Via lata, přišel do Čech a provázen jsa mnou a Jiřím županem přijat jest v Praze v den sv. Řehoře u slavném průvodu

¹⁾ Hic — comes jest v rukopisu po straně připsáno. — ²⁾ To jest ve vypravování Ansbertovu, kde po straně připsáno, co po slově tomto jsme položili. — ³⁾ Zase ve vypravování Ansbertově, kde čteme: Dux etiam Boemie Heinricus, qui etiam episcopus eiusdem terrae[erat], crucis signo cum suis pluribus insignitus ad eandem viam se preparabat et in desiderio erat veniendi, nisi quod dominus imperator intervenientibus et se interponentibus causis de parte Saxonie detentus fuit. Cum tamen a proposito suo nullatenus recederet, quamvis differet, in eadem dilatione mortuus est; et sic corum via, qui secum venire disposuerant, intermissa est. Po kraji vypravování Ansbertova napsáno: Hoc anno et hac occasione Henricus dux et episcopus Boemie crucem accepit in curia imperatoris et in festo s. Nicolai . . . — ⁴⁾ Bezpochyby zakladatele kláštera Milevského.

¹¹⁹⁷ in die sancti Gregorii solemni processione ab episcopo et duce iam infirmante et a canonicis Pragensis ecclesiae, ubi deinde diu demoratus sabbatho medianae quadragesimae, quando canitur Sintentes, ordines clericorum per manum domini Engelberti, Olomucensis episcopi, fieri precepit. In quibus ipse cardinalis a sacerdotibus plebanis ob uotum [castitatis, quod ab ordinandis exigebatur]¹⁾, uersis in seditionem fere fuerat occisus, et licet pro huiusmodi ausibus condigna sint pena coerciti, tamen ex hac occasione ordines fuerunt impediti. Qui postmodum synodum celebrans elegantissimos nobis edidit sermones et depositis Brevnoense et Procopense abbatibus, consummatisque omnibus, quae officii sui fuerant, profectus est in Polonię, transactis in Boemia octo fere septimanis. — Eodem anno memoratus Heinricus dux et episcopus correptus est languore, quo diu detentus et tandem est mortuus, scilicet XVII Kal. Julii, nocte sancti Viti, quae tune fuit in dominica. Factique sunt omnes dies eius, quibus Pragensem rexit ecclesiam sub Friderico duce septem anni, sub Cunrado duo anni et semis, sub Waczlao tres soli menses, sub Premizlao duce annus et dimidius, quo depulso, sicut dictum est, presumpsit ipse ducatum pariter cum episcopatu, et regnauit in eo usque ad mortem suam feliciter per annos fere quatuor. Summa horum quindecim anni et duo menses, uidelicet ab eo tempore, quo electus est, usque ad diem obitus sui. Causam suscepti ducatus loco suo plenius diximus, hoc modo subiungentes, quod magnum honorem non absque magno animae suae detrimento tenere potuit, quia qui prius didicerat bonus esse bonis, dux factus cogebatur malus esse malis et non tolerare, sed ferire malos. Qui cum adhuc egrotaret, dux Premyzl eius comperta infirmitate temptat cum suis irrumpere Pragam, sed conatus eius fuit inutilis, quia primates, qui erant cum episcopo, aciem ex aduerso direxerunt et multis hinc inde carentibus eum et suos in fugam conuerterunt. Porro episcopus, quamuis in morte positus triumphasset, ueritus tamen dubios euentus fecit

od biskupa a knížete již postonávajícího i kanovníků Pražského kostela, kdež potom dlouho se zdržev v sobotu středopostni, když zpívá se Sintentes, poručil světiti duchovní rukou pana Engelberta, olomouckého biskupa. Při tom byl by býval téměř ubit týž kardinál od kněží farářů, kteří se proti němu vzbouřili, že na svěcencích žádal sám slab čistoty, a ačkoliv pro takový pych náležitým trestem byli pokutováni, přece z té přihody svěcení bylo přerušeno. On odbývaje potom synodu výborné k nám měl řeči, a sesadiv břevnovského a prokopského opata a vykonav vše, co povinnosti jeho bylo, odešel jest do Polska, pobýv v Čechách osm téměř neděl. — Těhož léta zmíněný Jindřich kníže a biskup schvácen jest nemoci, kterouž dlouho byl upoután; zemřel posléze dne 15 Června, v noci svatovítské, kteráž tehdy byla v neděli. A všech dni jeho, v nichž pražský spravoval kostel, bylo za Fridricha knížete let sedm, za Kunrata půltřetího léta, za Václava pouze tři měsice, za Přemysla knížete půldruhého léta, po jehož vypuzení, jakož praveno jest, spojil sám knížetství spolu s biskupstvím, a panoval v něm až do smrti své šfastně téměř za čtyři léta. Suma toho patnácte lét a dva měsíce totiž od té doby, kdy zvolen jest, až do dne smrti jeho. O přijeti knížetství na svém místě, šíře jsme mluvili, zde tolíko připomínáme, že vysoké důstojenství jen s velikou duše své škodou mohl držeti, poněvadž jsa prvé zvyklý dobrým býti dobrým, nyni jako kníže nucen jest zlým býti zlým a nehvětě jim, nýbrž trestávat zlé. A když ještě stonal, kníže Přemysl zvěděv o jeho chorobě, pokusil se přepadnouti se svými Prahu, ale pokus jeho se nezdařil, poněvadž šlechta, která byla s biskupem, vojsko proti němu vyslala a po veliké obapolné ztrátě jej i lid jeho na útek obrátila. Biskup pak, ač zápasil se smrti, byl by se z vítězství měl radovati, obávaje se však nejistého výsledku, dal se přenést do Chebu, jako aby tam měl lepší klid. Zde za málo dni, ana nemoc se zhoršovala, byl v posledním tažení a vyzpovídav se za hojných slz a přijav vykoupeni našeho dobrodinci,

se transferri in Egram, tanquam habiturus ibi meliorem requiem. Ubi non post multos dies morbo ingrauescente ad extrema peruenit, factaque confessione cum multis lacrimis sumptisque redemptionis nostraræ muneribus, nec non et sacri olei liquore perunctus, multis coram astantibus, flentibus et orantibus dormiuit cum patribus suis, sicut supra dictum est XVII Kal. Julii. Cuius corpus Doczan est deportatum et iuxta matrem suam officiosissime sepultum. Sic cecidit aureus flos Boemiae, monumentum populi, decus cleri, religiosorum uirorum propagator eximius, cui post beatum Adalbertum nullus exstitit in ista terra secundus. Cuius anima requiescat in pace, amen.

Ea¹⁾ tempestate, qua hec gerebantur, erat Prage in captiuitate dominus Wladizlaus captus ab episcopo in infirmitate sua propter germanum ipsius Primizl. Uerum postquam mortuus est episcopus, Boemi maiores natu exemptum de uinculis domum ac principem terrae constituant, non ausi uota sua transferre in fratre eius sepe dictum Primizl duabus de causis, quarum prima fuit, quia contra eum pugnauerant, secunda, quia gratiam imperatoris non habebat. Tali ordine nec non et tempore, hoc est in octauis beati Viti²⁾, dominus Wladizlaus sublimatus in ducem, deinde in Kal. Nouembris misit et conuocauit clerum et populum in Pragam, abbates, etiam prepositos et canonicos omnes iussit adesse, tanquam tractaturus cum eis de pontificali electione. Itaque conuenimus et inuenimus iam sibi persuasum a suis familiaribus, ne talem poneret, qui posset aliquando recalcitrare. Quod et factum est. Nam quendam ex cappellaniis suis, nomine Miliconem cognomento Daniele, nobis eatenus incognitum, designauit in episcopum, negata omni electione clero, quem in odium defuncti episcopi non multum diligebat. Ibi uidimus, unde satis doluimus, quod idem Daniel episcopatu inuestitus flexo poplite fecit omnium prefato duci Wladizlao in preiudicium antique libertatis et in derogationem priuilegiorum imperialium, que inuestitram Pragensis et Olomucensis episcoporum ad imperatorem pertinere, sed et Pragensem epi-

¹⁾ Od slova tohoto psán rukopis původní jinou rukou, ale ovšem současnou. — ²⁾ 22 Června.

¹⁾ Po straně připsáno a nyní vyškrábáno, co v závorkách tu položeno.

¹¹⁹⁷ scopum principem fore testantur imperii, quod usque ad istum episcopum antiquitas transmisit, sed in isto deperiit. Sane dominus Daniel adeptus episcopatum multas inuenit contradictiones, maxime a quadam Arnoldo, preposito tunc Sacense et canonico Pragense, qui contra eum Rome agens compulit subire peregrina iudicia et diuersa, primo quidem Magdeburgensis et Salzburgensis archiepiscoporum, illius in Halla, alterius in diuersis locis, postea Patauiensis et Ratisponensis episcoporum, similiter et sui metropolitani Magunciae archiepiscopi, deinde multarum mediocrum personarum, quas breuitatis causa pretero. Postremo coegit eum ire Romanum, in quo itinere et in quibus itineribus, quantam expenderit pecuniam, pro qua conquirenda, quae uel qualia episcopatui fecerit dispendia, manet inexplicabile¹⁾. Taceo de canonicis Bononie mortuis, qui ob fauorem eius se ipsos obligarunt pro pecunia, quae statim concepit et peperit usuram, lucrum et fenus usque in inmensum. Durauit autem hec quassatio fere per quinquennium inter episcopum et memoratum Arnoldum, cui postquam satisfactum est, tum de prepositura, tum etiam de rebus ablatis, deinceps ambo confederati sunt et ecclesia dei quieuit. Reliqua operum eius et dierum non fuit necesse scribere. Tantum parcat ei deus et requiescat in pace, amen. — Computantur autem ab electione ipsius usque ad diem mortis sue anni sedicim et semis. Sed de his hactenus satis. Porro, sicut supra dictum est, Wlad[izlaus] subleuatus in ducem regnauit ab octauis sancti Viti²⁾ usque ad festum sancti Nicolai³⁾. Interea mortuo imperatore in Apulia Henrico⁴⁾, dominus Primisl et sui fautores, uidelicet Scirnin et alii multi eius morte comperta procedunt⁵⁾ uersus Pragam armati, parati aut mori, aut obtainere panem sibi, et domino suo Primisl principatum. Quorum in occursum progressus Wladizlaus dux cum episcopo suo, cum abbatibus et aliis boni consilii uiris, licet haberet incomparabilem miliciam, cessit tamen hinc propter bonum pacis, inde propter affectum germanitatis, et confederatus est germano suo sub tali forma compositionis, ut ambo pariter, ille in Moraia, iste in

co s tímto za své vzalo. Zajisté pan Daniel dosáhnuv biskupství s mnohým potkal se odporem, zejmena od jistého Arnolda, probošta tehdaž sadského a kanovníka pražského, který na něho v Římě žaloval a jej přinutil, že stavěti se musil k soudům cizím a různým, nejprve totiž magdeburského a salepurského arcibiskupů, onoho v Halách, druhého na rozličných místech, poté biskupů pasovského a řezenského, podobně také svého metropolitana mohučského arcibiskupa, pak mnohých prostředních osob, kterých pro stručnost pomijím. Posléze přinutil jej jiti do Říma, na kteréto cestě a na kterýchto cestách jaké vydal penize, na jichž uhražení které nebo jaké biskupství spůsobil útraty, nelze vypověditi. Mlčim o kanovnicích v Bononii zemřelých, kteří pro přizeň jeho sebe samy dali v rukojemství za penize, které hned spůsobily a v zápetí měly nesmírný úrok, zisk a lichu až do nekonečna. Trval pak tento rozkol téměř po pět let mezi biskupem a zmíněným Arnoldem, jemuž když bylo se dostalo zadostučinění, jak za proboštství, tak též za věci odnaté, posléze oba jsou usmířeni a církev boží si ulehčila. Ostatní skutky jeho a dni nebylo potřebi zapisovati. Leč ušetř ho bůh a odpočívej v pokoji. Amen. — Počítá se pak od volby jeho až do dne smrti jeho lét sedmnácte a půl. Než o tom zatím dosti. Dále, jakož shora praveno jest, Vladislav povyšený na knížete panoval od ochtábu sv. Vita až do svátku sv. Mikuláše. Zatím zemřel jest císař Jindřich v Apulii, a pan Přemysl a přívřenci jeho, totiž Černín a jiní mnozí zvěděvše o jeho smrti, tálku Praze ozbrojeni, připraveni jsouce buď zemřiti, buď zjednat sobě chleba a pánu svému Přemyslovi knížetství. Jim naproti vytáhl Vladislav kníže s biskupem svým, s opaty a jinými muži dobré rady, a ač měl nevýrovnané vojsko, přece ustoupil jednak pro dobro miru, jednak z bratrské lásky, a smířil se s bratrem svým v ten spůsob, že oba zároveň onen na Moravě, tento v Čechách panovati budou, a aby, majice oba jednu mysl,

¹⁾ Srovn. Erben Reg. I, 198 a 209. — ²⁾ 22. Čna. — ³⁾ 6 Pros. — ⁴⁾ 28 Září. — ⁵⁾ procedut 1.

Boemia principarentur et esset ambobus, sicut unus spiritus, ita et unus principatus; quod usque hodie inter eos illibatum manet.¹⁾

Anno ab incarnatione domini MCXCVIII Philippus, dux Suevie, frater imperatoris Henrici defuncti, nec non et Otto, filius Henrici ducis quondam Saxonie, per contencionem sibi usurpat imperium et imponentes sibi singuli coronas, Otto Aquisgrani per Coloniensem²⁾, Philippus Maguntie per Maguntinum³⁾ archiepiscopos consecrantur, et quilibet eorum adiacentes sibi prouintias sue subicit ditioni. Sed Renus eos distinguit. Initia malorum hec; nec potest uerbis exprimi, quanta ex hoc mala euenerint ecclesiae dei et omnibus religiosis domibus in imperio constitutis. Nam quotquot ecclesiae habent possessiones in alterius dicione, toto tempore discidii census earum non ecclesiasticis personis ad utilitatem, sed diripientibus cedebat ad rapinam. Scio ecclesiam quandam in parte Ottonis, habentem uineta et lata predia in parte Philippi, quam hac occasione constat dampnificatam plus quam ad tria millia marcarum, quod idēo insero, ut ex unius ecclesiae dampno pensentur aliquomodo cunctarum ecclesiarum dispendia.

Sic mortuo imperatore mortua est simul iustitia et pax imperii. Cuius mortem secuta est breui mors Celestini pape⁴⁾, cui successit in Romana sede dominus Innocentius, uir sicut iuuenis et in utroque iure doctissimus, ita et immobiliter tenax sui propositi. Qui ad cumulum tanti mali offensus Philippo, nescimus quibus de causis, partem tuebatur Ottonis in tantum, ut archiepiscopos, episcopos sibi fauentes foueret et contradicentes deprimeret, quorum plures corruisse ab honore suo et inter duos reges, tanquam inter duas sedes medio cecidisse recordamur. Pars tamen Philippi, aduersante licet papa, semper melior erat, tum in numero et ualore prouinciarum, tum etiam in robore militum, quorum fultus auxilio sepius transiuit Renum, penetrauit regnum Ottonis, Coloniam obsedit, Nusiam⁵⁾ cepit, castrum firmissimum,

měli též i jedno knížetství, což až podnes mezi ¹¹⁹⁷ nimi nedotknuto zůstává.

Léta páně 1198 Filip, vévoda švábský, bratr ¹¹⁹⁸ nebožtíka císaře Jindřicha, jakož i Ota, syn Jindřicha vévody druhý saského, ve při zmocnili se vlády a vsadivše sobě oba korunu, Ota v Cáchách od kolinského, Filip v Mohuči od mohučského arcibiskupa jsou posvěceni, a každý z nich přilehlé sobě země svému podmanil panování. Než Rýn je od sebe dělí. To byl počátek utrap. Nedá se slovy vyličiti, jaké z toho bidy vzešly církvi boží a všem klášterům rádu v říši se nacházejicim. Neboť cožkoli kostely měly státků pod panstvím druhého, po celou dobu roztržky úroky jejich nepřicházely duchovním osobám k užitku, nýbrž dráčům padaly za lup. Znám jistý kostel v části Otově, mající vinice a rozsáhlé statky v části Filipově, který při té přiležitosti utrpěl škodu více než okolo tří tisic hřiven, což proto poznamenávám, že dle škody jednoho kostela dají se poněkud porovnat ztráty všech kostelů.

Tak s mrtvým císařem zemřela jest spolu spravedlnost a mír říše. Po jeho smrti následovala jest v krátké smrt Celestina papeže, po němž dosedl na Římskou stolici pan Innocenc, muž jak mladý a v obojím právě velmi učený, tak též nezvratně držící se svého úmyslu. Který k dovršení takového zla uražen od Filipa, nevíme z jakých příčin, přidržel se strany Otovy do té míry, že arcibiskupy a biskupy jemu nakloněné podporoval a vzpirajici se utlačoval, a pamatuji se, že mnozí z nich přišli o důstojenství své a mezi dvěma králi jako mezi dvěma židlemi uprostřed jsou upadli. Strana však Filipova, ač papež proti ni byl, vždy byla lepší jak co do počtu a hodnoty zemi, tak též co do sily vojsk, s jichž pomocí častěji překročil Rýn, vnikl do říše Otovy, obsadil Kolín, Nusii vzal, hrad přepevný, řečený Landskrone uprostřed

¹⁾ Ze slov těchto viděti, že tato letopis Jarlochova psána ještě za živobytí markraběte Vladislava, který zemřel r. 1222 dne 12. Srpna. — ²⁾ Arcib. ten nazýval se Adolf; korunování to stalo se 12. Če. — ³⁾ Filip korunován od biskupa Tarantaisského 8. Září 1198. — ⁴⁾ Celestiu zemř. 8. Led. 1198, Innocenc III zvolen téhož dne a posvěcen 22. Ún. — ⁵⁾ 1205 v měs. Říjnu.

¹¹⁹⁸ quod dicitur Lantscrone¹⁾, in medio regni sui edificauit, solium suum Aquisgrani posuit, cum ille contra eum nec cominus pugnare, nec eminus aduersari sufficeret. Durauit autem hec quassatio non paruo tempore, sed fere undecim annis, donec mors Philippi²⁾ litem diremit, de cuius morte loco suo plenius dicemus. Sane imperator H[einricus] frater Philippi moriens relinquerat filiolum nomine Fridericum, heredem imperii, quod Philippus patruus eius non ei seruare, sed sibi usurpare intendens, mox in ipso exordio discidii pepigit fedus amitiae cum rege nostro Primizl tunc duce, nec non et cum Boemis suis. Quos euocans de terra sua cum infinito exercitu transiuit Renum, transfretauit et Mosellam, uolens Aquisgrani concendere solium regni, simul et pugnare contra Ottонem, qui regnum inuaserat in partibus illis, sicut supra dictum est. Itaque Boemi Teutoniam ingressi mox circa Wirtzbure uersi sunt in sedicionem, et orta inter eos graui similitate, militares uiri fere omnes relictis domnis suis baronibus abierunt retro et redierunt in Boemiam. Vnde satis debilitatus est exercitus, nichilominus tamen barones amissis licet satellitibus suis fideliter perstiterunt cum duce suo. Accessit ibi ad magnam gloriam comiti nostro Georgio, quod pares sui uel etiam maiores carebant militibus, et ipse ne unum quidem perdiderait ex suis. Et uenientes Maguntiam, ibi Philippus consecratur in regem Romanorum, simul et ducem nostrum consecratum creat regem Bo.....

říše své vystavěl, sídlo své do Čách přeložil, kdežto onen proti němu ani zblízka bojovati, ani zdáli na odpor jemu se stavěti nestačoval. Trvaloš pak toto sužování ne malou dobu, nýbrž téměř jedenáct let, až úmrtí Filipovo při konec učinilo, o jehož smrti na svém místě šíře povíme. Zajisté cisař Jindřich bratr Filipův umíraje byl zůstavil synáčka, jmenem Fridricha, dědicem říše, kterou Filip strýc jeho ne jemu zachovati, než sobě přisvojiti obmýšleje, ihned na samém počátku roztržky uzavřel svazek přátelství s králem našim Přemyslem, tehdaž knížetem, jakož i s Čechy jeho. Kteréž povolav k sobě ze země jejich s nesmírným vojskem překročil Rýn, přebrodil i Moselu, chtěje v Čáchách dosednouti na trůn královský a spolu bojovati proti Otovi, který do říše byl vpadl v stranách oněch, jakož shora řečeno jest. A tak Čechové do Němec vkorivše ihned okolo Würzburgu se vzbouřili a mezi sebou povážlivě se znesvářili, tak že bojovné mužstvo téměř všecko opustivši pány své nazpět se obrátilo a do Čech se navrátilo. Odtud dosti jest se slabeno vojsko, páni však předce, třebas byli ztratili oděnce své, věrně stáli s knížetem svým. Posloužilo jest tam k veliké cti županu našemu Jiřímu, že druhové jeho ano i vznešenější neměli bojovníků, on pak ani jediného neztratil z lidi svých. A když přišli do Mohuče, posvěcen tam Filip za krále římského a při tom i kníže náš učiněn od něho králem českým.

IV.

LETOPISY ŽDÁRSKÉ.

¹⁾ na řece Abru. — ²⁾ r. 1208, 21 Čna.

Až do r. 1853 byl znám jen jeden starší spisek, který se zanáší s osudy někdy kláštera Ždárského a ještě více s osudy slavné rodiny, která klášter ten založila a po staletí vrchní ochranu nad ním měla. Spisek ten připojen jest ku konci obou dílů biblí české psané ve věku XV, která náležela rodu právě dotčenému, totiž pánu z Kunštatu, jmenovitě r. 1442 Bočkovi, synu později krále Jiřího, od něhož se dostala do kostela sv. Matěje v Bechyni, odtud do knihovny Petra Voka z Rosenberka a s knihovnou tou do Štokholmu, kde se až potud v král. knihovně chová. R. 1751 uveřejnil spisek ten Olaf Celse v publikaci své: *Bibliotheca regiae Stockholmensis historia*, nazvav jej *Breve chronicon Zdiarense*; odtud dal tento letopis ždárský otisknouti Otto Steinbach ve své práci: *Diplomatiche Sammlung historischer Merkwürdigkeiten aus dem Archive des graefl. Cisterzienserstiftes Saar in Mähren*, a to v II dílu na str. 1—8. Po třetí vydal tento krátký letopis ždárský dr. Beda Dudík dle rukopisu štokholmského ve své publikaci: *Forschungen in Schweden für Mährrens Geschichte*, na str. 381—388. V té spůsobě, jak se nám tento krátký letopis ždárský zachoval v řečené biblí, sepsán byl asi r. 1511 neb 1512 a obsahuje kratičké zprávy o založení kláštera ždárského a o pozdějších jeho osudech, ale zvláště genealogii rodu pánu z Kunštatu, a to hlavní větve jejich. Zápisky letopisu toho začínají r. 1251 a končí se rokem 1511.

R. 1853 koupen byl od universitní knihovny vratislavské roztomilý rukopis, který má titulní nápis: *Chronicon domus Sarensis*, takto také za letopis kláštera ždárského se vydává. I dosti povrchní probrání rukopisu toho přesvědčí nás, že obsah jeho skládá se ze dvou částí, menší činící konec rukopisu od lístku 68 až do 71, a větší naplňující prvních 67 lístků. Menší částka srovnává se dosti i co do slov s *kratším letopisem ždárským*, jde však jen do r. 1312. Nám se zdá, že skladatel kratšího letopisu ždárského při práci své užil nějakého staršího složení jeho, jehož část až do r. 1312 i v našem rukopisu se zachovala.

Větší přední část našeho rukopisu podává nám skoro v 1200 hexametrů osudy kláštera od příprav k jeho založení r. 1252 až ku konci XIII věku. Spisovatelem tohoto *většího letopisu ždárského* byl Jindřich, mnich kláštera ždárského, který, jak na několika místech praví, letopis náš r. 1300 psal. Praví zřejmě, že píše v 48 létě od založení kláštera, on sám že jest 58 let stár a již od 43 let v klášteře Ždárském. Dle toho narodil se r. 1242 a jsa stár asi 15 let přišel do kláštera ve Ždáru. Otec jeho nazýval se Ekhard, byl kamenníkem, a když se kostel ždárský stavěl, přišel s manželkou i dítky do Ždáru, kde za 40 hřiven stříbra a za stravu a oděv menší kapli vystavěl. Kronista náš učil se bezpochyby také kamennictví, ale asi v 15 roce vstoupiv za opatování Walthelma do kláštera stal se tam jedním z prvních noviců, r. 1263 byl na jahenství posvěcen, ale r. 1268 ušel z kláštera. Tak to učinili ještě někteří jiní mladší druhotové jeho, z nichž se tam více žádný nevrátil než on sám, ale teprv po r. 1294. Kde se mezi tím zdržoval, o tom nečiní žádné zmínky. Přijetí jeho bylo asi trpí než očekával, poněvadž si stěžuje, že se mu tak dobře nevedlo jako ztracenému synovi. Za to těší se tomu, že mu bůh dal dočkat se střídání století, jak si toho byl právě již

od let chlapeckých. Když se byl do Ždáru vrátil, zanášel se řezáním a malováním stolic, v nichž mladé panstvo bohu chválu zpívalo, a psal tento letopis. O jeho dalších osudech po r. 1300 není nám nic více známo.

Letopis Jindřicha, mnicha ždárského, jež větším letopisem ždárským jmenovati budeme, dává nám svědectví o tom, že původce jeho nebyl beze všeho vzdělání, že však vzdělání klassického docela se mu nedostávalo. Verše jeho jsou místy poněkud nesprávné, sloh jeho, jak sám praví, jest jednoduchý a prostý a není docela bez chyb mluvnických. Co do formy jest sepsání toto ve verších, ale beze všeho poetického přídechu; verše jsou zevním tvarem, a neměly žádného vlivu na spořádání látky, leda že se vypravování místy stalo trochu nejasným, jinde zase že zbytečnými slovy protkáno.

Skladatel letopisu ždárského většího zamýšlel mladším a potomním bratřím kláštera zachovati zprávy, od koho byl klášter založen, kdo byli jeho dobrodinci, kdo jeho opatové a jiní představení, kteří bratří až do skladání letopisu v něm žili a jaké jiné osudy klášter ten potkaly. Zprávy ve směrech těchto podávané jsou hojně a docela spolehlivé, jak možno jest souditi dle zpráv odjinud zejména z listin čerpaných. Z větší kroniky ždárské možno poopravit dosavadní zprávy o založení kláštera a jeho prvních opatech, z ní se dá doplniti rodopis několika rodin panských tenkráte v popředí stojících, z ní konečně možno poučiti se o strastných poměrech po smrti krále Přemysla Otakara I v Čechách i na Moravě a poněkud i o spůsobu živobytí v okolí Ždáru za tehdejší doby.

Větší kronika ždárská zachovala se jen v jednom rukopise, který, jak na počátku bylo pověděno, zakoupen byl r. 1853 pro knihovnu universitní vratislavskou, odkud se nám ho dostalo prostřednictvím správy Musea českého k užití. Rukopis skládá se ze silného pergamenu 6·2" dlouhého a 5" širokého. Vždy 10 listů čili 5 dvojlistů činí jednu složku. Složek všech jest osm; z poslední zůstal jen list druhý, ale ostatní jsou nyní vystřízeny. První složce jest list jeden předložen, na němž napsán název spisku: *Cronica domus Sarensis*. Listy jednotlivé jsou nahoře na pravé straně běžicími čísly od 1 do 71 poznamenány červeně, jen list 23 zeleně. Výše zmíněný list předložený není v to číslování pojat. Mimo to byl na dolejším kraji každý z prvních pěti listů každé složky čili každý dvojlist poznamenán číslem od 1 do 5 a písmenou složky a, b, c; na př. 1a, 2a, 3a při první složce; 1c, 2c, 3c při třetí složce a t. d.

Písmo rukopisu má patrný ráz první polovice věku XV; nápisu jednotlivých kusů, jež my kursivou podáváme ve vydání svém, jsou psány červeně, taktéž i některé postranní přípisy (mariginalie). Začáteční písmeny odstavců jsou větší červené nebo zelené, začáteční písmeny veršů jsou také o něco větší než ostatní písmo a kolmou červenou čárkou profaty; každý verš není na zvláštní řádce, nýbrž kde se ukončil jeden, psáno dále. Písmo rukopisu pochází od ruky jedny, jest zřetelné a dosti úhledné.

Vydán byl větší letopis ždárský teprv jednou, a to dr. Rich. Röpellem r. 1854 ve Vratislavě pod názvem *Chronica domus Sarensis*, ovšem že dle jediného rukopisu nám zachovalého. Vydání jest velmi bedlivé a opatřeno důkladným úvodem; jen některá čtení zvláště jmen vlastních mohla vypadnouti lepší. My jsme vydání své spůsobili diplomaticky věrně dle rukopisu vratislavského, jen jmena vlastní jsme veskrz začátečními písmeny velkými podali, kdežto v rukopisu velmi zhusta jsou jen písmenou malou psána. Překlad opatřil p. Jos. Truhlář.

Kratší letopis ždárský náleží časem složení svého do doby pozdější, ale pro souvislost věcnou pramenů obou přijali jsme jej již nyní k uveřejnění. On byl, jak na počátku řečeno jest, již třikráte vydán; my jsme vydání své spůsobili tak, že do r. 1312 vzali jsme za základ rukopis vratislavský co starší a odchýlky jeho že jsme dle vydání Dudíkova podali v poznámkách, naznačujíce je písmenou D, od r. 1312 užili jsme výborného vydání Dudíkova.

A. LETOPIS ŽDÁRSKÝ VĚTŠÍ.

De fundacione domus ecclesie Sarensis et cetera.

ANNO quo dominus est incarnatus in ipso
Milleno nec non ducenteno subeunte
Heinrici modici modicus fit prologus iste
Ad monachos in Sar maiores atque minores,
Ad juuenes et grandeos, pueros et adultos,
Quomodo fundatus in primis sit locus iste.
Hinc rogo te lector non inspice simplicitatem
Metri, sed sensus adtendas integritatem;
Quamuis sit stilus simplex et rudibus aptus,
Sunt tamen hec verba mea vera fide quoque digna,
Nunc vobis scribo presentibus atque futuris,
Qui fratres estis eritisque perhenniter istic,
Omnes prelatos hic in Sar scribere conor,
Ecclesiam qui rexerunt hanc, atque fuerunt
Hic prouisores abbates siue priores,
Qualiter electus fuit iste vel ille uel vnde,
Que sub temporibus ipsorum contigerintque,
Quomodo sit domus hec fundata per omnia dicam,
Et fundatores tam natos quam genidores,
Qui fundauerunt hanc, et nobis tribuerunt
Predia larga satis, hos saluet fons pietatis,
Omnes narrabo cum fundatricibus usque
Tempus ad Arnoldi, qui post decimum fuit abbas,
Tempore sub cuius hec omnia facta notaui,
Atque meis scriptis ut cernitis insinuaui,
Ac fundatoris Zmilonis tempore nostri,
Sit licet ille puer et adhuc puerilibus annis,
Est tamen acceptus regi claustroque fidelis.
Sic est Heinricus dydasculus ac pedagogus
Ipsi pueri, cuius pater ipse Gerhardus;
Sub patre predicto presencia carmina scripsi,
Ipsi abbatis cum sextus iam foret annus,
Et sexti regis cum sedecimus foret annus,
Post positamque domum fuit annus XL et octo,
Quo natus fueram fuit annus tunc L et octo,

O založení kláštera Ždárského a tak dále.

Na sklonku let od vtělení božího tisících dvoustých počiná se nepatrného Jindřicha nepatrna tato předmluva k mnichům ždárským vyšším i nižším, k jinochům i starcům, mládencům i odrostlým o tom, kterak založen byl klášter tento. Pročež, čtenáři, prosím tebe, ne-přihlízej k prostoduchosti skládání, ale pozoruj opravdivost smyslu; jakkoli prostý jest sloh a nevzdělaným přispůsobený, jsou přec tato slova má hodnověra. Zaznamenávám nyní vám přítomným i budoucim, již jste zde bratřimi a budeste po letech, všechny představené ždárské a pokusím se zaznamenati, kteří z nich klášter tento spravovali, a byli tuto správci opaty aneb převory, kterak zvolen byl ten neb onen neb odkud, a co se za jejich správy udalo; vůbec vyprávěti budu, kterak klášter tento založen byl, a zakladatele i jejich syny, kteří udělovali nám statků dosti hojně (kéž blahoslavenství čerpají ze zdroje nábožnosti své!) všechny jmenovati budu i se zakladatelkyněmi až do času Arnolda, který stal se opatem jedenáctým; za jehož času všechno toto jsem zaznamenal, a jak vidíte, sepsal, a za času zakladatele našeho Smila. Ten ač jest teprv mládeneček, přec milý jest králi a vřen klášteru. Tak jest Jindřich učitel a vychovatelem mládenečka toho, jehož otec jest Gerhard. Za času jmenovaného opata složil jsem tyto verše, v šestnáctém roce opatství jeho, v šestnáctém roce panování šestého krále, v 48 roce po založení kláštera, v 58 roce věku svého, i jsem takto o 10 let starší než tento klášter; od příchodu mého do Ždára v 43 roce, léta páně 1300. Co jsem si hoch nemoudrý a voditka moudrého nemajici častěji přál, abych

Annis sicque decem senior sum quam domus ista.
In Sar quod veni fuit XL duo atque unus,
Tunc anni domini fuerant et mille trecenti.
Ceu puer insipiens nec habens normam sapientis
Sepius optauit, quod ad ipsum viuere possem
Annum, quod dominus Christus michi prestitit ipse;
Sed nunc de reliquo faciat michi quod placet ipsi.
Ista sub Arnoldi, ceu dixi, tempore scripsi,
Et sedilia que cernis presencia sculpsi,
Pinxi diuersisque coloribus illa decenter,
In quibus eterno domino psallunt domicelli¹⁾.
Et credo quod ad hoc me²⁾ conseruauerit ille
Rex deus omnipotens, qui cuncta creata gubernat.
Nam nullas sedes nec post nec ante paraui,
Nec sciui nec presumpsi, sed nec reputauit.
Ipsius ad laudem tamen hec sedilia sculpsi,
Nec non ipsius sancte genitricis honore,
Postquam me saluum reuocauit matris ad aluum.
Ergo sum dictus indignus postea sculptor,
Indignus dico, quoniam non sum generalis.
Hinc me pro meritis ditet manus omnipotentis,
Namque meum precium deus est et erit mea
merces;
Cetera nunc dicam breuiter quoque prosequar illa.

Quomodo Sybilla venit ad terras istas.

CVm dominus Wentzeslaus rex nomine quartus
Duceret vxorem, fueratque filia regis
Phyllippi quondam, qui natus erat Friderici,
Ipsa etiam virgo Chunigundis erat vocitata,
Que secum multas mulieres atque puellas
Duxit diuersas res cum magno comitatu,
Inter quas eciam felix fuit illa Sybilla,
Per quam fundata est domus hec et per Prsi-
bizlauum,
Qui dominus tandem Sibillam duxit eandem;
Nam primum dicto Bohucho³⁾ nupserat ipsa,
Post mortem cuius domino nupsit Pribislao⁴⁾.
Hii duo coniuncti tres formosas genuere
Natas, que multas laudes post hec meruere,
Atque duos alios pueros eciam genuerunt,
Quorum nomina sunt mas Petrus⁵⁾ femina Libisca
Quarum prima tamen fuerat Stislawa vocata,
Eufemia bona fuit et uocitata⁶⁾ secunda

¹⁾ domelli ruk. — ²⁾ nemá ruk. — ³⁾ Kdo Bohuše ten byl, nedá se určitě říci. — ⁴⁾ Přibislav nejdříve purkrabi ve Veveřím (1238), pak v Brně (1239 a 1240), kteréhožto léta bezpochyby zemřel. — ⁵⁾ Tyto dvě děti Petr a Libuše zemřeli bezpochyby v mládí, poněvadž se o nich neděje více zmínka. — ⁶⁾ uocita ruk.

tohoto roku se dožil, Kristus pán udělil mně;
nyní učiníš se mnou, co se libí jemu. Jak jsem
řekl, toto jsem napsal za času Arnolda, i vy-
řezal jsem tato sedadla, která vidiš, a maloval
jsem je slušně rozličnými barvami, v nichž vě-
čnému pánu žalmy prozpívají páni. I myslím, že
proto uchoval mne pán bůh všemohoucí, jenž
vládne všemu stvoření; nebo potom ani prve
žádných sedadel jsem nedělal, ani dělati ne-
uměl ani si netroufal, ba ani na to nepomý-
šel. Přec ku slávě jeho sedadla tato jsem vy-
řezal a ke cti svaté jeho rodičky, když zdra-
vého mne do lůna matky povolala nazpět. Protož já nehodný nazván jsem potom řebář, ne-
hodný pravim, poněvadž neznám umění celého.
I obohatíš mne ruka všemohoucího vedle zá-
sluh mých, nebo mzda má jest bůh a on bude
odplatou mou. Ostatní nyní krátee vypravovati
budu.

Kterak Sibylla přišla v krajiny tyto.

Když čtvrtý král jmenem Václav se ženil,
stala se manželkou jeho dcera krále Filipa,
syna Bedřichova, jmenem Kunhuta. Tato při-
vedla s sebou mnoho paní a dívek, i přišla
s rozličnými věcmi u velkém průvodu. Mezi
těmito byla také šfastná Sibylla, od níž zalo-
žen jest klášter tento a od Přibislava, který
pán potom za manželku pojal tu Sibyllu. Ne-
bof prve vdána byla za Bohuslava, a po jeho
smrti vdala se za pana Přibislava. Z tohoto man-
želství pošly tři krásné dcery, jež potom mnohé
chvály došly, a mimo to splodili ještě dvě děti,
chlapce jmenem Petra a dívku Libuši. První jme-
novala se Zdislava, druhá Eufemie, třetí a nej-
mladší Eliška. Je měli za manželky Havel,
Boček a Smil. Havel z Jablonné pojal Zdislavu,
která bez úhony s ním živa byla a děti mu
porodila, totiž Havla, který jen krátka byl živ,

Elyzabeth iunior et tercia nomen habebat.
Has desponsarunt¹⁾ Gallus²⁾, Botscho³⁾ quoque
Zmilo⁴⁾.

Gallus de Jablon Stizlawam nomine duxit,
Que pariens natos sibi post sine criminе vixit:
Gallum — Gallus breuiter quoque vixit, —
Et Margaretham pulchram satis et generosam.
Bothsconi⁵⁾ domino felix Eufemia nupsit,
Que cito concipiens genuit natam speciosam
Atque duos natos Zmilonem sicque Gerhardum.
Elyzabeth Zmilo de Luchtenburc postea duxit,
Que sibi Zmilonem genuit reliquos quoque fratres,
De quibus hic iam non, sed postea dicere conor.

De Johanne de Polna et eius claustrō.

NObilis interea vir quidam nomine (Jenisch vel)
Jentzo
In Polna residens⁶⁾, prudens et religiosus,
Diues erat satis ac habuit nullos quoque natos;
Huius erat nota multis hec siluula tota,
Et sibi deuota mens swaserat optima vota,
Scilicet, ut Christo uellet conponere claustrum
Ordinis illius, qui griseus wlgo vocatur.
Vnde laborare bonus hic vbi cepit in Ozzec,
Vt sibi destinarentur quidam monachorum.
Vt breuiter dicam, tunc abbas nomine Zlauco⁷⁾
Misit ei monachos aliquos, qui quinque fuerunt
Hic annis, et eum uirtutē locum coluerunt.
Hic in vicino prope nos situs est locus ille
Sicut adhuc locus esse videtur amenus ibidem,
Et vineam quandam plantauerat ars meliorum,
Bernhardi cella fuerat locus ipse vocatus,
Qui uero tunc degentes dicti fuerant monachelli.
Et prouidit eis in cunctis vir bonus ille,
Atque ministrabat sua queque fideliter ipsis
In quantum potuit; tandem venit pater illuc,
Quomodo se regerent cupiens invisere fratres,
Et cum perspiceret, videt hic, quod non placet ipsi;
Et quia pompose mentis fuerat pater idem,

¹⁾ desponsant ruk. — ²⁾ Byl to bezpochyby Havel z Lemberka také z Jablonné zvaný, syn Markvarta;
ale že jmeno Havel mezi Markvartici často přichází, těžko udati čas úmrtí jeho. — ³⁾ Boček, syn Gerharda
z Ohře, komorník olomouckého, zastával rozličné úřady zemské na Moravě; byl maršálem markrabího podkomořím
brněnským, purkrabi znojemským a jmenuje se také hrabětem z Bernecku. Zemřel 20. Pros. 1255. — ⁴⁾ Smil
z Lichtenburka, syn Jindřicha ze Žitavy, přichází v listinách v letech 1243—1269. — ⁵⁾ Botschconem ruk. —

⁶⁾ O rodu osoby té nedá se nic určitého říci. — ⁷⁾ Ač v ruk. jasné Zlauco jest, přeměnil to Röpell chyběně na
Zlancu. Tento Slávek byl syn Bohuslava, zakladatele kláštera Osekého, a bratr mocného Borše z Osek a čili
z Riesenburka, odpůrce a nepřitele krále Přemysla Otakara II. Opatem osekým jmenuje se v listinách z r. 1238–1240,
později stal se biskupem. R. 1250 byl již mrtev. Srv. Erben, Reg. I, 578.

a krásnou a vznešenou Marketu. Za pana Bočka
vdala se šfastná Eufemie, jež brzy porodila
krásnou deeru a dva syny, Smila a Gerarda.
Eliška provdala se potom za Smila z Lichten-
burka a porodila mu Smila a ostatní bratry.
o nichž nyní nebudu vyprávěti, nýbrž později.

O Janu z Polné a jeho klášteře.

Urozený muž jakýs, jmenem Jan čili Jenee,
seděl na Polné; byl moudrý, nábožný a bohatý do-
sti, ale neměl žádných dětí. Jeho byl tento celý
mnohým známý les. I přiměla jej nábožná mysl
jeho k překrásnému slibu, že totiž založiti chce
Kristu klášter rádu onoho, který vůbec sluje
režný. Pročež jal se tento dobrý muž usilovati
v Oseku, aby mu ustanoveni byli někteři z mni-
chů. Zkrátka tehdejší opat jmenem Slávek po-
slal mu některé mnichy, kteří pět let tu po-
byli a ctnostně v místě tom přebývali. Misto
to leží v blízkém od nás sousedství a zdá se
být přijemno až posud; i založili tam také
jakous vinici. Misto samo nazváno cela sv. Bern-
harda, a ti kdo tam obývali, byli mnichy. I staral
se o ně ve všem dobrý onen muž a poskyto-
val jim věrně ze svého, pokud mohl. Konečně
přišel tam otec (opat), chtěje dohlednouti k bra-
třím, jak se chovají: i shledal tu něco, co se
mu nelibilo, a že byl ducha vysokomyšlného,
nebof z urozeného stavu pocházel, řekl, že nemohou
snášeti lidé jeho takového nedostatku, předstíraje
nevím jaký. Později dověděl jsem se, že po-
vstal mezi některými jakýs rozkol pro pomluvy.

Hic siquidem generis gaudebat nobilitate,
Iratus dixit non posse suos tollerare
Defectum talem, pretendens nescio qualem,
Postea percepit, quod pro blantibus¹⁾ esset
Inter eos quosdam talis dissensio facta.
Vnde superba sua mens ipsos tunc reuocauit,
Atque suos monachos secum dicens remeauit.
De quo vir bonus hic doluit multumque gemitat,
Quod sua ceu voluit virtus non proficiebat.
Et sic cessauit subito construccio talis.
Sed tamen ecclesia Nicolai mansit ibidem,
Per longum tempus [in] Mnyscow²⁾ postea dicta.
Est verum dictum, nunquam fiet quoque fictum,
Hoc quod scriptura narrat nobis generalis:
Quam pater e celis fundat, fundacio durat,
Sed quam non fundat, talis fundacio transyt.
Sic domini manus illam non fundasse uidetur:
Nescio iudicio domini, quo sit locus ille
Tam cito deletus sic a domino reprobatus.
Ille tamen miles et vere nobilis ipse
Non ideo cessat Christo sua soluere vota,
Ast hoc, quod potuit, fecit, sua predia tradens
Fratribus et viduis aliis quoque religiosis;
In Drowowicz³⁾ locat ipse crucem gestantibus
amplam
Ecclesiam satis et pulchram, que cernitur ecce,
Et bona plura dat hiis super aram virginis alme.
Cetera conseruat hac cum silua sibi soli,
Et sic cottidie Christo domino famulatur,
Quem precibus sic assiduis de corde precatur.

Quomodo Prsibizlaus acquisivit siluam.

Nobilis interea vir strenuus ac venerandus,
De quo narraui vobis, dominus Prsibizlaus,
In Crisans mansit, quod tunc fundauerat ipse,
Sed nondum fuit hoc castrum, quod cernitur ecce.
Exterius miles, monachus fuit hic tamen intus,
Deuotus namque⁴⁾ fieri claustrum monachorum
Cogitat, assidue tractans hoc nocte dieque,
Qualiter incipiat et quomodo compleat illud.
Congregat ergo sibi summam quantilibet⁵⁾ auri
Ac eris multi, tractans cum coniuge fida,
Sybilla dicta, que semper sit benedicta.
Cumque simul meditarentur, non est locus illis,

Prochez ve vysoké myslí své povolal tenkrát mnichy nazpátek a hned s nimi domů se navrtil. Toho bylo lito dobrému muži tomu, i náříkal mnoho, že úmysl jeho nedošel konce, jak si byl přál. Takto náhle zrušen založený klášter, ale chrám sv. Mikuláše tam zůstal, jmenovaný dlouhý čas potom na Mnišku. Pravda jest a nikoli výmysl, co pravi pismo obeené: co založil otec nebeský, trvá, co nezaložil, zachází. Zdá se, že ruka pána nezaložila klášteru onoho, i nevím, jakým soudem páne tak brzy zrušen a odsouzen byl od boha. Nicméně onen opravdu urozený rytíř neprestával Kristu plniti sliby své; činil, co mohl, dávaje statky své bratřím a vdovám a jiným řeholníkům; i vystavěl v Drobovicích sám křížovníkům chrám velmi velebný a krásný, který posud jest vidět, a dal jim mnoho statků na oltář svaté panny. Ostatní s timto lesem ponechal sobě; a tak sloužil po všechny dny pánu Kristu, k němuž neustále srdečně se modlil.

Kterak Přibislav získal les.

Zatím urozený a etihoodný muž, o němž jsem vám vypravoval, pan Přibislav zůstával v Křížanově, který tenkrát sám byl založil, ale nebyla to ještě tvrz, kterou vidime nyní. Světu byl rytířem, ale v duchu svém mnichem, i zamýšlel v nábožnosti své založiti klášter, přemítaje dnem i nocí, kterak by to začal a provedl. I shromážďoval značnou část zlata a stříbra pojednávaje o tom s věrnou manželkou, jmenovanou Sibyllou, jež blahoslavena budiž povždy. Když tak spolu o tom přemýšleli, shledávali, že nemají místa, kde by mnichům založili klá-

¹⁾ Tak rukopis. Röpell myslí, nemá-li se čísti pro bladantibus; bladare prý tolík co sítí. — ²⁾ in nyscow Röpell. — ³⁾ Drobovice ves v okresu Čáslavském na někdejším panství Žlebském mající asi 450 obyv. Býval to klášter rytířů řádu Německého. — ⁴⁾ manque ruk. — ⁵⁾ quantilibet ruk.

Quo monachis ipsis valeant conponere claustrum. Contigit interea vice quadam, quod Prsibizlaus Predictus miles ad Ientzonem properaret, De silua cupiens secum tractare, quod et fit. Nam cum colloquium miscerent insimul ambo, Contigit, vt dominus Prsibizlaus quereret illum, Quomodo de claustro staret, quod ceperat ipse Ponere, uel quali modulo cessasset ab ipso. Ille refert subito sibi singula facta reuelans, Qualiter egisset secum Zlauco pater abbas, Et quod adhuc talis et siluula tanta maneret. De quo gauisus dixit iterum Prsibizlaus: O deus, o Christe, meus esset si locus iste Cum silua tota, tunc possem soluere vota, Et tibi soluisse, tunc letus, lecior essem, Nam voui Christi fundare domum genitrici Ordinis illius, griseus qui vulgo vocatur; Hoc eciam compleuisse bene, si potuisse, Nam mihi non locus est, quamuis sit summula tanta Argenti nec non auri et sint predia tanta; Si tua gracia vel mea munera iungere posset, Quod mihi totalem uel partem vendere velles Istius silue, uel Christo tradere gratis, — Sed non est gratis, quod ob eius honoris amorem Confertur, qui nos plasmauit, sanguine lauit; — Virginis ac alme Christi genitricis honore Et confessoris et pontificis Nycolai, Quorum proposui, si possum ponere templum. Talibus auditis vir prudens atque beatus, Namque deo gratus fuit exaudire paratus, Hecque dixisse fertur uel talia verba: Sicut dixisti, si ponere dispositisti Et fundare domum domini genitricis honore Et confessoris domini nostri Nycolai, Accipe, construe, fac, ut vis cum siluula tota; Coram te poteris tua nunc bene soluere vota, Vt tibi sic mihi fac claustrum genitricis honore Christi, fecissem quia dudum, si potuisse; Vt bene scis, forsitan placuit non omnipotenti. Sim licet indignus, siluam tibi trado libenter, In quantum valeo simul adiuuabo frequenter. De quo non modicas grates retulit Prsibizlaus, Et fore se spondet sibi fidum semper amicum, Atque cifum pulchrum sibi porrigit hic ad honorem Huius amicicie, marcas ter quinque valentem Argenti, quem suscepit tunc Ienczo libenter, Et sibi fert grates magnas seruatque decenter. Tunc quasi vir prudens dictus dominus Prsibizlaus šter. I stalo se jednou, že nadřečený rytíř Přibislav k Jencovi přišel, chtěje s ním jednat o lese, což se také stalo. Nebo když spolu rozmlouvali, stalo se, že pan Přibislav otázal se ho, jak se to má s klášterem, který zakládati byl počal, a jakým spůsobem od toho upustil. Ten vypravoval mu hned vše zevrubně, kterak jednal s ním opat Slavek, a že posud úmyslu nezměnil, a les ostal v témže stavu. I zaradoval se Přibislav a řekl: O bože! o Kriste! kdyby ono místo bylo moje s lesem celým, mohl bych vyplnit slib svůj, a kdybych jej vyplnil, byl bych veselý. Neboť přislíbil jsem, že založím rodiče Kristově klášter onoho rádu, který vůbec slove režný: i byl bych vyplnil slib, kdybych byl mohl. Nemám místa, ačkoli mám něco stříbra a zlata a statků nemovitých. Kdyby milost tvá a štědrost má spojiti se mohly, že bys chtěl mi prodati celý onen les neb nějaký díl, aneb dáti ho Kristu darmo — však není darmo, co se dává z lásky k uctění onoho, který nás stvořil a krvi svou umyl, — a k poctě svaté panny a rodičky Kristovy a sv. Mikuláše, biskupa a vyznavače, jimž ustanovil jsem založiti chrám. To uslyšev muž moudrý a blahořezený (neboť milý byl bohu a hotov poslouchati jeho) as takto prý odpověděl: Jakož jsi pravil, ustanovil-lis založiti klášter k poctě rodičky páne a sv. Mikuláše vyznavače, vezmi, stav, nalož, jak chceš, s lesem celým; nyní budeš s to slib svůj vyplnit. Svým i mým jménem vystav klášter k poctě rodičky Kristovy, neboť já sám dávno byl bych stavěl, kdybych byl mohl, jak dobře věděl; ale snad nelibilo se tak všemohoucímu. Jakkoli jsem nehodný, rád ti odevzdávám les, i pomáhati ti budu, pokud stačím. Přibislav děkoval mu velmi a sliboval, že mu bude vždy přitelem věrným; i dal mu krásnou čiši na poctu přátelství tohoto v ceně 15 hřiven stříbra. Rád přijal ji tenkrát Jan, děkoval mu mnoho a uschoval ji s vážností. Jako moudrý muž prosil jej pan Přibislav, aby mu o tom dal zápis aneb aby smlouva tato u přítomnosti mnohých opakována byla. I učinil tak Jan, poněvadž byl muž dobrý a věrný, a jako činí lidé dobrí, snadně a lehce povolil k takové prosbě; nebo všecko byl prvek odevzdal pánu, zakládaje jemu nábožně klášter.

Hunc rogat, ut super hoc facto sibi litera detur,
Vel coram multis hec pactio sic recitetur.
Et facit hoc Ienczo, quia vir bonus atque fidelis,
Vt faciunt recti, permisit se prece flecti.
Omnia quippe sua domino conmiserat ante,
Cum sibi deuote claustrum fundauerat ipse.
Fructibus ex eius queuis cognoscitur arbor,
Qui bonus ante fuit, potuit leue post bonus esse.
Sic bonus iste bonis cognoscitur actibus eius,
Vnde fuit facilis sibi consensus Prsibizlao.
Cum sic complessent hec omnia, que voluisse,
Ambo gaudentes simul ad sua redierunt.
Est Ienisch letus, letissimus est Prsibizlaus,
Quod domino vota poterat sua reddere tota.
Hic, precor, attente debes attendere lector,
Sicque notare potes hiis in verbis manifeste,
Quod¹⁾ sit fundatus eciam per eum locus iste,
Qui talem siluam gratis dedit et nichil²⁾ inde
Abstulit³⁾, excepto tantummodo calice solo.
Sed non est gratis, quod pro Christo datur vlli;
Nam dominus propria persona taliter inquit,
Qui dat aque modicum sicuti nomine Christi,
Retribuetur ei, nec merces deperit eius.
Ergo civos multos valeat cum siluula tanta,
Non manet inmerito, si saluetur dator eius;
Sicut sum certus, quod nullum transit invltum
Peccatum, sic et elemosina nulla peribit;
Sed dominus, qui cuncta videt, discernit vtrumque,
Nam bona pro meritis, pro demeritis mala confert.
Hic in Sar primus est fundator Pribizlaus,
Vivere quem credo cum Christo pro benefactis.
Est tamen in celis comes illi Ienczo fidelis,
Qui sua sponte dedit Christo nichil inde reposcens,
Namque civos multos, vt dixi, silua valeret,
Hanc qui deberet uel digne soluere vellet.
Ergo deus celi precamur corde fideli:
Omnis, qui nobis faciunt bene, ceu bonus iste
Fecit, qui siluam tribuit, pie suscipe Christe!
Vir tamen iste bonus posthec vixit breue tempus,
Nec non in Drowowitz per amicos fit tumulatus⁴⁾.
Wichardus⁵⁾ dominus propior fuit eius amicus,
Qui iacet in Drowowitz eciam tumulatus ibidem,
Dictus de Tyrna, vir strenuus atque famosus,
Ac auus istorum fuit in Polna puerorum,
Quorum mortuus est vhus, sed et alter adhuc est.

¹⁾ quot ruk. — ²⁾ nichil ruk. — ³⁾ abutit ruk. — ⁴⁾ tumulatus ruk. — ⁵⁾ Wikard z Trnavy přichází v listinách od r. 1244—1262; l. 1265 byl již mrtev. Srv. Reg. Boh. dil I a II.

Každý strom poznáváme podle ovoce; kdo prvé byl dobrý, také potom lehko mohl být dobrým: tak také tohoto dobrého muže poznáváme po dobrých jeho skutečích. Proto byla shoda mezi ním a Přibislavem lehká. A když tak vyplnili vše, co zamýšleli, oba radostně domů se navrátili. Radoval se Jenec, velmi se radoval Přibislav, že mohl nyní vyplnit plně slib pánu. Buď pozorliv tuto, čtenáři, z těchto slov zřejmě vychází na jevo, že založen jest klášter tento také skrze toho, jenž takový les dal darmo a ničeho za to nevzal než čiši. Však není darmo, co komu dáno pro Krista; neboť pán sám praví: kdo podá vody napít živnivému jmenem Kristovým, tomu bude odplaceno i nezáhyne mzda jeho. Ač tedy les tak velký mnohých čiši cenu má, nezůstane bez odplaty, spasen-li bude dárce jeho. Jakož jistotu mám, že žádný hřich nezůstane bez trestu, tak žádná almužna nepřijde na zmar, nýbrž pán, který vše vidi, rozsuzuje obě i udili za zásluhy dobré a zlé za hřichy. Jest tedy tuto ve Žďáre prvním zakladatelem Přibislav, jenž za zásluhy své, jak věřim, žije s Kristem; však jemu průvodcem jest na nebesích věrný Jan, který darmo Kristu dal a ničeho nepožádal; nebo jak jsem řekl, byl by měl les cenu čiši mnohých, kdyby byl měl slušně platiti ten, jemuž náleželo. Proto, bože nebeský, prosime se srdečem důvěrným: všecky, kteří dobře čini, jako onen dobrý učinil, který les dal, přijmí v náležitou odplatu, Kriste! Onen dobrý muž žil potom jen krátký čas, i pochován jest od přátel v Drobovicih. Nejbližší přítel jeho byl pan Wichard, který také leží pohřben v Drobovicih, příjmim z Trnavy muž statečný a proslulý; byl tě on děd oněch v Polné, z nichž jeden zemřel, druhý posud živ jest. Také pan Zdeněk byl jeho přítel, od něhož pocházejí oni synové na Přibislavi, z nichž jeden zemřel, druhý posud žije. I myslím, že také byl jeho přítel pan Zdeněk, od něhož pocházejí oni sy-

Et Scenko¹⁾ dominus eciam fuit eius amicus, Qui fuit istorum nunc in Prsblza puerorum, Quorum nunc vhus est mortuus, alter adhuc est. Credoque quod dominus Jenco²⁾ fuit eius amicus, Istorum, qui nunc sunt in Mesirisch, puerorum, Domini Jesconis³⁾ Buzonis⁴⁾ sicque Thobie⁵⁾. Sum quia digressus, sed nunc ad prima reuertor. Et sic obtinuit siluam dominus Prsibizlaus, In qua postea Sar, domus hec, est edificata, Atque deo dante melior fit, quam fuit ante.

Quod Prsibizlaus commisit Boschoni fundacionem. PReditus dominus Pribislaus cum senuisset Atque suas natas ex more viris sociasset, De quibus hic iam non ad presens dicere possum, Sed tamen, ut potero, vobis ego postea dicam, Vt pote vir prudens cepit pensare futura, Scilicet eternam vitam, mortemque perhennem. Vt prius audistis, voluit quoque ponere claustrum Ordinis illius, qui Bernhardi vocatur, Sed quia non potuit, sicut voluit, cito tale Claustrum fundare, cepit tamen hec meditari, Vt saltem quidquam faceret pro nomine Christi; Vnde Minoribus in Brunna dedit hic bona plura, In quorum iacet ecclesia Brunne tumulatus, Nam dilexit eos, alias quoque religiosos, Sed tamen in corde nunquam dimisit amorem, Quo fuit astrictus griseorum religioni, Quorum rigorem nimio dilexit amore. Hinc conabatur ipsorum ponere claustrum, Et summam, quantam⁶⁾ potuit simul eris et auri Cum silua iam predicta conseruat ad ipsum Claustrum fundandum, tempus cum venerit aptum. Cum iam complessset et cuncta parata fuissent Inpromptuque forent ea, que debebat habere, Heu dictu venit subito⁷⁾ mors illa molesta, Que semper solita est prestare funebria mesta, Et tulit e medio dignum dominum Prsibizlaum, Nec datur in propria persona ponere claustrum. Sed tamen antequam moreretur, nunccius eius Mittitur ad generum Botschonem nomine, Znoyme Castellanus vbi tunc dicitur ipse fuisse; Nuncciat ergo sibi prefatus nunccius ille,

nové z Meziříčí, pan Jan, Beneš a Tobiáš. Uchyli se od svého vypravování chei se nyní vrátil tam, kde jsem přestal. Tak obdržel pan Přibislav les, v němž potom vystaven byl klášter Ždárský, i stal se tak pomoci boží lepším než býval prvé.

Kterak Přibislav svěřil založení Bočkovi.

Nadřečený pan Přibislav, když byl sestárnul a dcery své jak v obyčeju bývá, vyvdal za muže, o nichž nyní nemohu vypravovati, ale, jak budu moci, potom vám povím, jako muž moudrý počal přemýšleti o budoucnosti, totiž o životě věčném a věčné smrti. Jak prvé slyšeli jste, chtěl také založiti klášter onoho rádu, který slove sv. Bernarda, než nemoha tak rychle, jak zamýšlel, klášter takový založiti, počal pomysleti, aby aspoň něco učinil pro jmeno Kristovo. Protož dal bratřím Menším v Brně mnohé statky, v jejichž chrámě v Brně odpočívá pohřben; neboť miloval je a vedle nich také jiné řeholníky; ale v srdeci svém nikdy neupustil od lásky, s kterouž lnil k řeholi bratří režných, jejichž přísnost obzvláště mu byla milá. Pročež zamýšlel založiti jim klášter, i uschovával stříbra a zlata, jak mohl, k založení kláštera toho v nadřečeném lese, až by k tomu nadešel vhodný čas. Když již vyplněno a přichystáno bylo všechno a pohotově, čeho měl zapotřebí, ach nenadále přišla nevhodná ona smrt, jež vždy přinášíva smutek mnohý, i uchvátila hodného pana Přibislava a nedopřála založiti klášter jemu samému. Ale prvé než zemřel, poslán posel k zeti jeho jmenem Bočkovi do Znojma, kdež prý on tenkrát byl purkrabím, aby mu zvěstoval, že tchán jeho Přibislav jest nemocen, a požádal jej, aby rychle k němu pospísil, ač chce-li živého jej spatřiti. I nemeškal dobrý onen Boček vydati se na cestu a dostavit se rychle

¹⁾ Stenko Röpell. Jest to Čeněk syn Jindřicha ze Žitavy, který měl syny Hynka z Přibislavi, jenž přichází v letech 1283—1314, a Čenka, jenž se jmenuje r. 1288. Tento byl již mrtev, když se tato kronika skládala, první ještě živ. — ²⁾ Zenco ruk. a Röpell. — ³⁾ — ⁵⁾ Ješek z Meziříčí, Bušek z Lomnice a Tobiáš Tasova byli synové Jana z Meziříčí, komorníka údy Brněnské. — ⁶⁾ quam tam ruk. a Röpell. — ⁷⁾ nemá ruk.

Quod socer ipsius egrotaret Prsibizlaus
Atque rogaret eum, quod ad hunc¹⁾ subito pro-
peraret,
Si dignaretur tamen illum cernere viuum.
Vnde vbi ille bonus Botscho non tardat²⁾ abire
Atque suum socerum curat properanter adire;
Et cum venisset, suscepit eum socer eius
Gaudenter dicens³⁾, o Botscho venis⁴⁾ bene filij,
Ecce vocante deo vadam iam iam moriturus,
Tu scis, quod volui fundare domum genitrici
Christi, nec possum, forsan dignus quia non sum,
Sim licet indignus, fidei tamen hoc gero pignus,
Quod sunt in prompto⁵⁾ michi pecunia, silua,
Cetera quam plura, quibus hoc fundare volebam,
Si Christo domino de me misero placuisse.
Es quia tu dignus forsan, pater ille benignus
Hec tibi seruauit Christus, qui cuncta creauit;
Ergo viriliter incipe, prospere perfice Christi
Atque dei genitricis honore domum monachorum,
Qui precibus sanctis pro nobis iugiter orient,
Et mea tu vota pro me rogo soluito tota,
Vt michi sic tibi fac, et sint communia nostra,
Omnia, que mea sunt, tua sint, tantummodo fac
nunc;
Hec tibi committo, scio te fore namque fidelem.
Tunc iubet afferri sibi pondus eris et auri,
Ponderat ergo sibi tunc aurum, ponderat ac es,
Auri quatuor X, argenti quatuor et C.
Siluam cum fundo sibi contulit omnia, dicens:
Fili mi care, tibi que dixi, memorare,
Noli tardare quantocius⁶⁾ hec operare.
Boscho suo socero respondit talia flendo:
Que modo dixisti, tu, que fieri voluisti,
Ipsa libens faciam pater optime, si deus ipse
Est mihi propicius, si wlt iuuare volentem
Atque dei genitrix me iuuerit hec operantem.
Non solum tua, sed mea do bona cuncta libenter,
Vt possim Christi fundare domum genitrici
Nec non pontifici confessori Nycolao.
Ergo securus pater esto licet moriturus,
Si sum victurus, non est labor mihi durus.
Hec cum dixisset, vale fecit ei socer eius
Et de promissis magnas grates referebat.
Tunc est Bothschoni factum sicut Salomoni,
Cui pater ipsius vniuersa parauerat ante,

ku tchánu svému; a když přišel, přijal jej tchán radostně řka: Bočku, synu, přicházíš vhod, ejhle dle vůle boží jižjiž umíram. Ty vís, kterak jsem chtěl založiti klášter rodiče Kristově, ale nemohu, snad nezasloužil jsem toho; než, třeba nehoden, předee naděje k tomu jest tim, že mám pohotově penize, les a jiného dosti mnoho, z čehož založiti jsem jej chtěl, kdyby se Kristu pánu ve mně bídém bylo zalibilo. Jelikož snad tys hoden, a onen dobrativý otec Kristus, jenž vše stvořil, pro tebe to ponechal: protož mužně počni, šfastně dokonej k poctě Krista a rodičky boží klášter mnichů, kteří modlitby svaté za nás neustále by vysílali; i vyplň za mne všecky sliby mé, učiň tak pro mne i pro sebe a budiž to dilo oběma nám společné; všecko, co mám, budiž tvé, jen to nyní učiň. Toto svěřuju tobě, neboť vím, že vykonáš přání mé. Potom dal si přinesti všechno stříbro a zlato, i zvážil mu napřed zlato, potom stříbro, a bylo zlata liber 14, stříbra 104. Les s půdou a to všechno mu odevzdal řka: Milý synu můj, buď pamětliv toho, co jsem ti řekl, nemešej vykonati to co nejdříve. I odpověděl Boček s pláčem tchánu svému takto: Co jsi právě řekl a sám učiniti chtěl, já rád vykonám, nejdražší otče, propůjčí-li mi bůh milost svou a pomoc chtějicimu a pomůže-li mi v práci této rodička boží. Nejen tvé ale i své statky rád všecky dávám, abych založiti mohl klášter rodiče Kristově a biskupu a sv. Mikuláši vyznavači; proto budiž bezpečen, otče, ač umíráš, budu-li živ, nebudete mi obtížna práce tato. To když byl řekl, rozloučil se s ním tchán jeho a za učiněný slib mnoho mu děkoval. I stalo se Bočkovi jako Šalamounovi, jemuž otec vše byl připravil, aby mohl chrám slavně vystavěti pánu: tak tchán jeho vše mu byl připravil, aby mohl založiti klášter rodiče boží. A když vše byl připravil, co chtěl, pořídil o všem umřel pan Přibislav za obecného pláče služebnictva léta 1251 v den sv. panny Juliany mučenice. Tělo jeho není však tuto pohřbeno, poněvadž tento klášter ještě nebyl vystaven, nýbrž leží v Brně u bratří Menších. Po smrti Přibislavově vdova

Vt posset clare templum domino preparare;
Sic socer istius sibi cuncta parauerat ante,
Vt posset domini fundare domum genitrici.
Et cum complessent hec omnia, que voluissent,
Dispositis cunctis moritur dominus Prsibizlaus
Seruis, ancillis lacrimantibus omnibus illis
Anno Mille. duo. C. quinquagintaque primo,
Martiris in festo Iuliane virginis alme.
Ipsius corpus non est tamen hic tumulatum,
Hoc claustrum quando nondum fuit edificatum,
Sed iacet in Brunna fratres apud ipse Minores.
Post mortem tamen ipsius coniunx Prsibislai
Heinrico de Sitauia Sibilla nupsit,
Domini Zmilonis de Luchtenburg genitor,
Sicque pater matrem natam quoque natus habebat.
Hic tamen Heinricus non longo tempore vixit;
Eius post mortem mansit viduata Sibilla,
Et iuxta claustrum iam fundatum manet illa
Et fit fundatrix venerabilis et veneranda.

Quod Botscho fundavit Sar.

TVnc dominus Botscho, vir strenuus et probus ille,
Non segnis fundator erat sed protinus ipso,
Quo socer ipsius obiit, mox aduocat anno
De Pomuk monachos huc in Sar, quos recitabo,
Cum tempus fuerit, et eorum nomina dicam.
Et tunc in Pomuk Perchtoldus erat pater abbas,
Qui monachos misit cum libris omnia tradens,
Ac hiis prouidit Botscho vir nobilis ille
Atque ministrabat ipsis dans omnia large;
Et tunc degebant, vbi nunc est curia nostra,
Ante fores claustru fuerat tunc villula parua,
Illic degebant, donec loca grata pararent;
Et datus est ipsis procurator Fridericus.
Tunc dominus Botscho cum fratribus atque mi-
nistris
Per siluam vadens loculum dum quereret aptum,
Quo possent melius ipsum componere claustrum,
Repperit ipse locum talem, quem cernitis ecce.
Tunc extirpare siluam precepit ibidem,
Vt fieret campus, ubi claustrum ponere posset.
Iste locus placet inter aquas Sasam¹⁾ quoque
Polnam
In metis ipsis, vbi conueniunt sibi terre
Arta Moravia, lata Bohemia, sed tamen ambe
Sunt domini terre, quicunque est rex Bohemorum.

jeho Sibylla vdala se za Jindřicha z Žitavy, otce pana Smila z Lichtenburka, a tak měl otec matku a syn dceru. Než tento Jindřich nebyl dlouho živ; po jeho smrti zůstala Sibylla vdovou a bydlela nedaleko kláštera tohoto již založeného, i stala se jeho ctihodnou zakladatelkou.

Kterak Boček založil Ždár.

Potom pan Boček, ten řádný a hodný muž, o založení dbal, a téhož ještě roku, jehož tchán jeho zemřel, povolal sem do Ždáru z Pomuku mnichy, které jmenovati budu, až bude k tomu příhodný čas. Tenkrát byl v Pomuku opatem Perchtold, který sem mnichy poslal dada jim vše potřebné i knihy. I staral se o ně muž onen urozený Boček a poskytoval jim všechno hojně; bydleli tenkrát, kde nyní jest náš dvůr; před branou kláštera býval tenkrát malý domek, tam bydleli, až připraveny jim místnosti přijemnější; i dán jest jim za správce Fridrich. Tenkrát pan Boček s bratřimi a sluhami po lese obcházejí místo vhodné hledal, na němž by mohli slušně vystavěti klášter, i našel sám to místo, které zde vidite. Poručil tu vymýtit les, aby byla pláň, kde by mohl vystavěti klášter. Místo toto se mu zalibilo mezi řekami Sázavou a Polnou, na samém pozemí, kde sbíhají se země úzká Morava a široké Čechy, ale obě náleží pánu jednomu a tomu, který jest králem Čechů. Klášter tento náleží k právu pražskému, čemuž biskup Bruno, muž opatrny a proslulý i ozdobený etnostmi všelikými, hrubě se netěsil, spíše litoval v srdeci svém, že nenáležel k právu

¹⁾ huane a čárku nad rádkem mezi u a a má ruk. — ²⁾ tradat ruk. — ³⁾ dicans ruk. — ⁴⁾ venias ruk. — ⁵⁾ promptu Röpell. — ⁶⁾ quantocius ruk.

¹⁾ Ždár leží na Sázavě.

Ad ius pragense¹⁾ claustrum sed pertinet illud,
Quo presul Bruno²⁾ vir prouidus atque famosus
Omnibus ornatus virtutibus et decoratus,
Non bene gaudebat³⁾, pocius sed corde dolebat,
Quod non pertinuit in Cremsyr ad sua iura,
Nam sibi dilectus multum fuerat locus iste,
Quod tamen hiis monachis aptum rectumque
fuisse.

Sed presul quidam monachus tunc mansit in Ozzec,
Iste vocatus adest, semper loca consecrat ista,
Sic Petri sic et Iacobi sic atque⁴⁾ Johannis.
Ast ibi tunc, vbi nunc piscina parata videtur,
Edificant stupas⁵⁾ et ibidem commoda fiunt
De lignis facta peregrinis fratribus illis.
Tunc abbas primus fuit hic dictus Fridericus,
Tunc Botscho fundum precepit fodere templi,
Aduocat et tunc pontificem⁶⁾, veniunt quoque multi,
Et magnus factus est concursus populorum,
Teutunici veniunt, accurrunt atque Moraui,
Montani multi⁷⁾ veniuntque senes et adulti,
Cum pueris iuuenes, cum virginibus mulieres,
Omnes adueniunt, et fundamenta sacrantur,
Seruitur Christo, datur indulgencia multa,
Cum qua discedunt letantes ad sua quique.
Assunt angelici, fit fugaque demoniorum,
Que cum conspicerent laudes accrescere Christi,
Abscedunt tristes laudes non ferre valentes
Christi. Tunc cecidit per eos pars maxima silue
Funditus ex terra, quod circumquaque videtur,
Precipue prope nos, vbi nunc piscina videtur
Siluula tota cadit, sed ibi nunc altera creuit.

TVnc eciam Zmilo de Leuchtenburg homo diues,
Nobilis et largus, magnus re, corpore, fama,
Strennuus et miles cepit fundare capellam
Hic et perfecit Christi genitrici honore.
Quando conuentus venit in Sar, tunc fuit annus
Millenus duo. C. quinquagenusque secundus,
Cumque sacaretur fundus templi fuit annus
Millenus duo. C. ac. L. et tertius ille⁸⁾,
Qua fuit inventa, fuit illa dies crucis alme.
Hoc anno moritur rex quartus nomine Watzlaw;
Tempore sub tali deponitur hic Fridericus,
Post mortem patris fit quintus rex Bohemorum,
Tempore cuius erat pax et concordia terris:

¹⁾ t. j. u diecesi pražské. — ²⁾ p̄mo ruk.; primo Röpell. — ³⁾ gadebat ruk. — ⁴⁾ sic que Röpell. — ⁵⁾ scupas Röpell. — ⁶⁾ potificem ruk. — ⁷⁾ militi ruk. — ⁸⁾ Tu po straně připsáno ě. Anni fundacionis.

jeho do Kroměříže, nebo milé mu bylo velmi město toto; a to bylo by bývalo mnichům témtoto také vhod. Jakýs biskup mnich bydlí tenkrát v Oseku, ten povolán byv přišel a posvětil místo ke cti jak sv. Petra, tak Jakuba, tak i Jana. Pak tam, kde nyní vidíme vyhloubený rybník, vystaveny siné a udělány dřevěné přibytky příchozím bratřím. Tenkrát prvním opatem byl zde jmenovaný Fridrich. Potom kopati dal Boček základy chrámu a zavolal biskupa: i přišli mnozí a sešlo se velké množství lidu, přišli Němcii, přišli také Moravané, mnoho též horníků, přišli starci a muži, hoši a mládenci, panny a ženy, všichni přišli oslavit založení kláštera. Slouženo Kristu, rozdávány odpustky mnohé, s nimiž každý plesaje domů se vracej. Přišli kůrové andělští a stal se útěk zlých dušchů, kteří spátrivše, kterak přibývá slávy Kristovy, smutně odcházeli nemohouce snášeti oslavování jeho. Potom zporážena jest přičiněním jich převeliká část lesa do kořene, jak všady jest vidět, zvlášť blízko nás, kde jest nyní vidět rybník, zporázen celý les; tam ale nyní zase vyrostl jiný.

Potom také Smil z Lichtenburka, muž bohatý, urozený a štědrý, znamenitý jménem, sílou tělesnou a slávou, statný také vojín, počal stavěti a dokonal zde kapli k poctě rodičky Kristovy. Když se sešel konvent ve Žďáře, tenkrát byl rok 1252, když pak byly posvěceny základy chrámu, byl rok 1253 a den nalezeni sv. kříže. Toho roku zemřel čtvrtý král jmenem Václav, okolo téhož času sesazen zde Friderich (opat). Po smrti otcově dostoupil vlády pátý král Čechů, za jehož času byl mír a svornost v zemích.

QVI wlt scire tamen, fuerit quis Botscho beatus,
Eius progeniem narrabo scire volenti.

Vt verum fatear, est felix atque beatus,
Qui Christo credens sua dat pro nomine Christi
Et cuius panis elemosina pascit egenos,
Sed tamen ipsius panis non¹⁾ pascit egenos
Tantum, sed multi barones ac meliores
Terrarum comedunt hunc panem cottidie nunc.
Ergo saluati viuent per secula beati,
Qui sua largiti bona sunt pro nomine Christi,
Vt pascantur ibi pariter locuplex et egenus.
Illustris baro [Botscho] fuit hic et strennuus
armis²⁾,
Fortis statura, bene conseruans sua iura.
Huius erat genitor Gerhardus nomine, quodam
De castro dictus, Obersen quod erat vocitatum,
Nobile castellum satis hoc fuit et modo ruptum.
Hoc in latino resonat quasi castra gigantum,
Ober enim sclauice latine sonat quasi gygas,
Teutunici castrum tamen hoc Oberzez modo
dicunt³⁾,

Hoc in latino resonat quasi sessio maior;
Sed prudens lector animo perpendere⁴⁾ debet,
Quod non deutunice sed de sclauico trahit ortum.
Sic Sar est sclauicum, sonat hoc plantacio recens,
Quamuis Teutunici Sar dicant grama grossa,
Sar non [de] tentunico sed de sclauico trahit ortum.
Botscho eciam fertur tres germanos habuisse⁵⁾,
Quorum nomina sunt, Zmilo, Cvno⁶⁾, Nicolaus⁷⁾;
Qui Cuno genuit Botschonem nomine quendam,
Temporibus nostris et adhuc qui prouidus extat,
Atque duas natas, Yngramus duxerat vnam
De Viztricz dominus, generans pueros per eandem;
Altera sed manet hic in Tuschnawitz monialis.
Hospitale tamen hic Cuno postea fundat,
Hoc dico, solum uidi natum Nicolai,
Si fuerint plures nulli bene dicere possum.
Tercius et fratum de Strsilicz nomine Zmilo⁸⁾,
Hic bona multa satis habuit nullos quoque natos,
Ergo proposuit Christo componere claustrum,

¹⁾ non solum pascit ruk. — ²⁾ Po straně připsáno čer. Boczko. — ³⁾ Po straně čer. p. Obrzez — ⁴⁾ pro pendere ruk. — ⁵⁾ Po straně připsáno čer. Nomina fratrum eius. — ⁶⁾ Cono ruk. Praotec pánu z Kunštatu a z Poděbrad, přichází v listinách v letech 1233 — 1286. — ⁷⁾ Mikuláš vyskytuje se v letech 1234 — 1253. — ⁸⁾ Smil purkrabí brumovský (1254 — 1272) založiv r. 1261 klášter Smilenheim nebo Vyšovický zvaný, zemřel bez dědiců.

* H. Jireček ve článku „Místní jmena v Čechách“ (Pam. III. 227) vykládá Ždáry = hory rudné, železonošné (podle řeckého σιδηρον). Ale etymologie kronikářova bude as pravdivější; dle toho bylo by d jen eufonicky vsuto a jmeno zní tedy vlastně Žáry, t. j. místo, kde po vyvrácení lesů kořeny se vypálily, aby se půda vzdělavati mohla.

Než chce-li kdo věděti, kdo byl onen blaho-slavený Boček, tomu vypravovati budu o rodu jeho. Abych pravdu vyznal, šfasten a blažen jest, kdo maje viru v Krista statky své rozdá pro jmeno Kristovo a jehož chlebem a almužnou krmi se chudi; ale chlebem jeho nekrmi se pouze nuzní, nýbrž mnozí páni a zemané pojídaji nyní chleb tento každého dne. Kéž tedy blahoslaveni žijí na věky, kdo uštědřili statky své pro jmeno Kristovo, aby živi byli zároveň bohatý i nuzný. Byl ten věhlasný pán statečný ve válce, udatný osobně a dobře uměl hájit práva svá. Otec jeho byl Gerhard maje příjmi podle hradu, který slul Obřany. Dosti znamenitý býval to hrad, nyní právě jest zbořen. Jmeno znamená po latinskú jakoby „hrad gigantů“, nebo slovanské „obr“ znamená latinsky „gigas“. Němcii nazývají hrad ten Oberzez, což znamená po latinskú as „vyšší sídlo“; ale soudný čtenář musí povážiti, že nikoli v jazyku německém původu nemá, nýbrž ve slovanském. Jest také Ždář jmeno slovanské a znamená kraj nově osedlý^{*)}; ač Němcii jmenují rákosí Sar, nepochází Ždář (Saar) z německého nýbrž ze slovanského. Boček měl prý tři bratry, jichž jmena jsou Smil, Kuno a Mikuláš. Kuno měl syna jmenem Bočka, který posud žije, pak dvě dcery; jednu si vzal za manželku pan Ingram z Bystřice a měl s ni syny; druhá jest jeptiškou v Tišnovicích. Tento Kuno založil zde potom špitál. Z dětí Mikulášových viděl jsem pouze jednoho syna; bylo-li jich více, nemohu říci. Třetí z bratrů byl Smil ze Střelic; ten maje dosti mnoho statků, ale nemaje žádných dětí ustanovil se na tom založiti Kristu klášter, což později nábožně počal za našich časů, i jmenuje klášter ten po sobě Smilenheim; prvé místo to slulo Vyšovice. Čtvrtý z bratrů byl sám pan Boček; jeho manželka byla paní Eufemie, ctnostmi všelikými zdobená, krásná na pohled, při-

Quod post deuotus incepit tempore nostro
Et vocat hoc claustrum proprio sub nomine
Zmilnheim,
Nunc Zmilnheim dictum, quod Wisowicz fuit ante.
Sed quartus fratum dominus Botscho fuit ipse,
Ipsa eciam domina fuit Eufemia vocata,
Omnibus ornata virtutibus et decorata,
Aspectu blanda, clemens, affabilis illa.
Antea ceu dixi genuit natam generosam¹⁾
Atque duos natos, Zmilonem²⁾ sique Gerhardum³⁾.
Tunc dominus Botscho iussit fundare capellam
De lignis paruam, quod possent psallere Christo,
Tunc vbi nunc presens piscina parata videtur;
Nam muratores iam cottidie fabricabant,
Cedentes lapides et eos melius resecabant,
Vt cicius claustrum posset fieri bene structum.
Hiis dominus Botscho mercedem dat lapicidis,
Atque laborabant multi fortis lapicide.
Nam genus hoc lapidum durum fuit atque superbum,
Vt nullus tale leuiter contundere posset,
Non nisi per duros ictus homo proficiebat.
Ergo remunerat hos magnis mercedibus omnes,
Hoc opus ut cicius per eos sic perficeretur.
Fratribus et dominus est omnibus ut pater ipse,
Sic probus ipse fuit, quam longo tempore vixit
Vtpote vir prudens omni virtuteque pollens.
Sed cito subtrahitur teneri domui dominus alme,
Et teneris pueris rapitur prudens pater ille,
Post mortem socii quinto defungitur anno,
Fundataque domo solum vixit tribus annis;
Hoc est mille duo. C. quinquagintaque quinto.
Hic dominus moritur temploque nouo tumulatur,
Tunc vbi nunc chorus est medius ponitur mo-
nachorum;
Et quia iam templum modice fuit edificatum,
Nulla columpna fuit, nec erat testudo parata,
Vnde domicilium faciunt corpus super eius,
Et pro defunctis ibi fit⁴⁾ celebratio semper.
Eufemia bona, felix ac illa Sibilla,
Filia cum matre simul ambe tunc viduate
Sic permanerunt Christo domino famulantes
Atque domum pulchram faciunt, prope nos re-
sidentes,
Tunc vbi nunc domus est infirmorum monachorum.

¹⁾ Anežku, manželku Vítka ze Švabenic čili z Úpy, která zemřela r. 1296. — ²⁾ Zemřel r. 1268. — ³⁾ Gerhard z Obřan měl za manželku Jitku z Felsperku († 1295) a zemřel r. 1291. S manželkou tou měl dvě dcery Eufemii († 1297) a Anežku († 1300) a dva syny, Bočka, který zemř. r. 1296, a Smila, jenž zemřel r. 1312. Tento měl za manželku Annu z Jindřichova Hradce. — ⁴⁾ sit Röpell.

větivá a vlivná. Jak jsem dříve povíděl, porodila deeru a dva syny Smila a Gerharda. Tenkrát dal pan Boček vystavěti kapli malou dřevěnou, aby v ni mohli bratři žalmy zpívati Kristu, tam, kde nyní vidět jest vyhloubený rybník. A zedníci pracovali každého dne lámajice kámen a otesávajice, aby rychleji a dobře vystaven byl klášter. Kameníkům vyplácel mzdu Boček, i pracovalo tam mnoho silných kameníků. Nebo druh tento kameni byl velmi tvrdý, že jen stěží kdo je mohl roztlouci, jen pádnými ranami lze bylo něčeho pořídit. Proto platil jim velkou mzdu, aby rychleji dilo dodělali. K bratřím a všem choval se pán tento jako otec, tak dobrý byl, pokud žil, jako muž moudrý a vše-likou ctnosti zdobený. Ale brzy odňat jest novému domu posvátnému pán ten a útlým dětem moudrý otec; umřel pátého roku po smrti tchánově (žiltě po založení kláštera jen tři léta), to jest roku 1255. Po smrti pochován jest pán tento v novém chrámě tam, kde nyní jest prostřední kůr mnichů; a poněvadž stavba chrámu málo ještě byla pokročila, nebyložádného sloupu ani klenuti; proto udělali nad tělem jeho schránku; i odbývány tam vždy obřady za zemřelé. Dobrá Eufemie a šfastná ona Sibylla, deera s matkou, obě tenkrát vdovy, bydly pospolu sloužice pánu Kristu, i vystavěly na blízku nás pěkný dům, tam kde jest nyní dům pro nemocné mnichy, a sidly v něm.

De primis huc missis.

NVnc me dixisse de fundatoribus illa
Vobis sufficient, post hec tamen amplius addam;
Sed de transmissis monachis huc nunc¹⁾ recitabo,
A quibus iste locus fit fundatus memorabo.

Quod duo monachi et duo conuersi mittuntur.

Illis temporibus, quando domini fuit annus
Millenus duo C quinquagenusque secundus,
Tempore sub quarti Watslay nomine regis,
Cum Pertholdus²⁾ erat in Nepomuk pater abbas,
Virginis in festo³⁾ sancte quoque mater Ayte⁴⁾,
Conuentus primus de Pomuk mittitur in Sar.
Hys dispensator primus datus est Fridericus;
Primo mittuntur monachi duo sic duo fratres,
Wiricus monachus primus, Symonque secundus,
Conuersus primus Stizlaus, Odikque secundus.
Sed Wiricus statim redit in Pomuk, ubi⁵⁾ manet
Per tempus, sed post cum Wigando redit ipse,
Ac ibi persists moriturque secundus ibidem.
Postea mittuntur Arnoldus cum Friderico,
Heinricus celle de Welhrad atque Iohannes,
Qui prior est primus, Hermannus dyaconusque,
Hic in Sar primus est defunctus monachorum.
Tunc brabantinus Iohan hic, alterque Iohannes,
Tercius atque Iohan, Heinricus gallicus, ille
Wigandus cum Wirico uelut antea dixi,
Cunradus de Welhrad, Andreas postea custos,
Et de Waltsachsen⁶⁾ Helyas, de Cruce⁷⁾ Salmon.
Tunc aliqui discedebant, aliqui redibant,
Ad propriasque domus aliqui monachi redeuntes,
Ast ibant aliqui seculi vomitum repetentes,
Ast aliqui seculo de predicto redierunt,
Vt pater Albertus et Conradus, pater Allec.

Primus abbas Fridericus de Pomuk. De stabilito conuentu.

ERgo fit hic primus conuentus iam stabilitus,
Abbas est primus, qui dictus erat Fridericus,
Et brabantinus senior prior iste secundus,
Arnold, Wigandus, Iohannes subprior iste,
Qui prior est post hec, et postea sumitur abbas,
Gallicus Heinricus, Helyas, de Cruce Salmon,

O prvních sem poslaných.

Zatím postačí vám, co jsem o zakladatelích povíděl, později přidám vice: nyní vyprávěti budu o poslaných sem mniších a pojmenován ty, od nichž místo toto jest obsazeno.

O poslání dvou mnichů a dvou bratří.

Léta páně 1252 za času čtvrtého krále jménem Václava, když byl otec Pertold opatem v Nepomuku, ve svátek svaté panny Háty, poslán byl první konvent z Pomuka do Žďára. Za správce prvního dán jim Fridrich; i poslání dva mnichové a dva bratří, první mnich byl Wirik a druhý Šimon, z konversů první Zdislav, druhý Odik. Ale Wirik ihned se vrátil do Pomuka, kdež zůstal po nějaký čas; ale později vrátil se s Wigandem zase, a zůstával zde a druhý zemřel. Potom poslán Arnold s Fridrichem, Jindřich z kláštera Velehradského, a Jan, jenž první byl převorem, a jahen Herman; tento první z mnichů pochován ve Žďáře. Potom Jan z Brabantu, druhý Jan, třetí Jan, Jindřich z Francouz, onen Wigand s Wirikem, jak jsem prvé povíděl, Kunrat z Velehradu, Ondřej potom kustos, Eliáš z Waltsas a Šalamoun ze Sv. Kříže. Potom někteří odešli, jiní se vrátili, někteří mniši odcházeli domů, jedni odcházeli do bláta světského, jiní se z něho opět vraceli, jako otec Albert, Kunrat a otec Allek.

První opat Fridrich z Pomuka. O ustavení konventu.

I ustavil se zde první konvent. Prvním opatem byl jmenovaný Fridrich, dále převorem byl senior (Jan) z Brabantu, pak tu byli Arnold, Wigand, podpřevor Jan, který potom byl převorem, později opatem, Jindřich z Francouz, Eliáš, Šalamoun ze Sv. Kříže, Ondřej, Albert, Kunrat, otec Allek, Her-

¹⁾ modo ruk. — ²⁾ Přichází co opat v listinách již r. 1250. — ³⁾ sancto ruk. — ⁴⁾ Po straně připsáno Agath. — ⁵⁾ nemá ruk. — ⁶⁾ Cisterciácký klášter na pomezí Chebska nyní v Bavorově. — ⁷⁾ Bezpochyby Sv. Kříž v Dolních Rakousích, kde jest posud klášter Cisterciákův.

Andreas ac Albertus, Cunradus, pater Allec, Herbort, Chunradus, Nycolaus, et ipse Rudolfus. Abbas sed primus, qui dictus erat Fridericus, Ecclesie fundus consecratur sub eodem, Hic annum solum fuit abbas, et sub eodem Anno deponitur, post cellararius in Sar Est multis annis, posthec lapidumque magister, Hic eciam post hec rector fuit hospitalensis. Hic tamen instituit fieri fora tunc prope ripam Destructa villa, vbi tunc monachi residebant, Hec primus fundat Ditwinus, postea iudex, Atque manebat ibi genitor meus et mea mater Cum reliquis multis, sed nunc nichil¹⁾ est nisi²⁾ campus; Ipsum namque forum Winricus postea rumpens, Transferri iussit, vbi nunc fora stare videntur. Est tamen ecclesia de lignis atque vetusta, Que fuit ante diu quam claustrum tempore longo, Fertur, quod sanctus Albertus sanxerit illam. Primo deposito tunc abbas sumitur alter, Nam post Chunradus de Pomuk mittitur abbas, Hic fuit hic in Sar anno tantummodo solo, Nec non dimidio, post hec deponitur ipse, Et reddit in Pomuk, monachus vbi manserat ante³⁾.

Tercius abbas Walthelmus de Zedlicz.

Post quem Walthelmus de Zedlitz sumitur abbas, Qui paruum claustrum posuit cito fratribus suis De lignis illuc, vbi nunc piscina videtur. Atque nouem post hec annis claustrum stetit illud, In quo cum reliquis mansi bene quatuor annis. Eius temporibus Botschco defungitur ipse Noster fundator, eciam fit byblia scripta, Quam monachus quidam Ruderus scripsit ab

Ozzec,

Quam felix domina precio conscribere fecit De proprio, prima fundatrix dicta Sibilla; Ipsius et nata fuit Eufemie vocata, Que Botschonis erat domini, dum viueret, vxor; Sed viduata viro cum matre manebat⁴⁾; Filia cum matre permanerunt viduate, Vna degentes, Christo domino famulantes. Hiis fuit ancilla Leukart, fuit hec operatrix, In stolis, manipulis faciendis docta magistra. Hee tunc fundantes domine loca nostra fuerunt, Et multas res preclares domui tribuerunt,

¹⁾ michi ruk. — ²⁾ nec ruk. — ³⁾ nemá ruk. Tu po straně připsáno: Secundus abbas Chunradus de Pomuk. — ⁴⁾ tu dokládá Röpell ještě ibidem.

bort, Kunrat, Mikuláš a Rudolf. První opat, jmenovaný Fridrich, pod nímž zasvěceny byly základy chrámu, jen jeden rok byl opatem, k u konci téhož roku byl sesazen, potom po mnoha léta byl dozorcem nad spíži a sklepem ve Žďáře, potom nad stavbou, později byl také rektorem špitálu. Týž stavěti dal městys nedaleko břehu, když se byla zborila ves, kde tenkrát mnichové bydleli. Nejprv stavěl jej Ditwin, který později byl rychtářem; i zůstával tam otec můj a matka má s mnohými jinými; ale nyní není tam než prázne pole, neboť Winrich dal osadu později strhnouti a přenést tam, kde ji nyní vidíme státi. Ale jest tam starý dřevěný kostelik, který stál dávno před založením kláštera, vysvětil prý jej svatý Vojtěch. Po sesazeni prvního přijat jest opat druhý, neboť potom poslan jest z Pomuka za opata Konrad. Tento byl jen půl druhého roku ve Žďáře, byv potom sesazen vrátil se do Pomuka, kde býval druhý mnichem.

Třetí opat Walthelm ze Sedlce.

Po něm přijat jest za opata Walthelm ze Sedlce, jenž rychle vystavěl bratřím malý klášter ze dřeva tam, kde nyní vidíme rybník. I stál klášter ten potom devět let, já sám zůstával jsem v něm s ostatními po čtyry léta. Za jeho času zemřel Boček, zakladatel náš, také napsána byla bible, kterou psal jistý mnich Ruderus z Oseka; psáti ji dala nákladem vlastním blažené paměti paní, první zakladatelka jmenovaná Sibylla. Její dcera byla Eufemie, manželka Bočkova, pokud živ byl; ovdověvši bydlela s matkou; obě jsouce vdovy žily pospolu sloužice pánu Kristu. Měly služku Leogardu, a ta uměla vyšívati roucha kostelní. Tyto paní byly zakladatelky kláštera našeho, i darovaly mu mnoho skvostných věcí, hedbavná roucha a pěkné stříbrné nádoby; také kameníkům, kteří klášter stavěli, vyplácely mzdu vedle zásluhy jejich. Zde byl dům jejich, ale bydlely také na Křížanově, i přicházel a odcházel dle libosti. Urozená

Sericeras uestes, argentea vasa, decora, Atque monasterium murantibus hee lapicidis Dant precium dignum, veluti quique meruerunt, Hic domus illarum fuit, in Crisans residebant Dum placet hiis, veniunt, quando placet, atque recedunt.

Eufemia tamen fundatrix nobilis illa, Ista duos secum teneros habuit domicellos, Quorum primus erat Zmilo, Gerhardus et alter, Huic erat et nata Rutoni¹⁾ tunc sociata, Agnes pulchra satis, inerat sibi dos pietatis, Namque locum nostrum pre cunctis diligit ipsa. Hoc bene demonstrat in morte sua, sed et ante, Quamvis iuncta viro cum matribus illa manebat, Qui cognouit eam, et tres genuit domicellas. Postea Ruth moritur, fuerat quia debilis ipse. Prima puer moritur, fuit altera iuncta marito, Bonka tamen superest²⁾, hodie felix monialis. Tunc Leupoldus erat hic carpentarius in Sar, Qui nunc viuus adhuc superest multumque la-

borat, Qui facit claustrum, de quo prius aio vobis; Atque domum primam facit abbatis speciosam, Quam post Winricus destruxit, stat tamen illa, Quam posuit, camera, Walthelmus primitus illuc, Hic abbas eciam monachis fundat capitellum. Tunc erat Ewardus quidam lapicida magister, Quem pro mercede conuenit tunc pater idem, Et cepit murare domum nec non opus ipsum Pro XL marcis et pro benefactis, Ut sunt frumenta, breue, vestes, alie res. Ac tamen Ewardus, genitor meus, extruit idem, Cum quo tunc mansi, post hec et in ordine sumptus.

Tercius hic abbas affabilis atque modestus, Hic cum mansisset tribus annis dimidioque, Et bene rexisset, cunctis carusque fuisse, Hic proprio motu redit in Zedlitz, et ibidem Mansit, nec rediit, sed equos seruosque remisit. Et tunc in Zedlitz Cristanus erat pater abbas; Sub quo professus fueram, qui me monachauit. Post hunc Cristanum Walthelmus fit pater abbas, Post hec requieuit in pace spiritus eius.

¹⁾ Ratoni má rukopis, ale že v 6 řádku níže stojí Ruth psáno, máme za to, že i tu tak položiti by se mělo. Ruto; Rutho, Rvoth, pán moravský, přichází té doby v listinách. — ²⁾ super ruk

zakladatelka Eufemie měla s sebou dva mladé synáčky, z nichž první byl Smil, druhý Gerhard; měla také dceru Anežku, provdanou tenkrát za Hruta. Ta byla krásna dosti a nábožna, i milovala klášter náš nade vše. To skvěle dokázala umrajíce, než i dříve, neboť ač vdaná bydlivala u matek. Manželi svému porodila tři dcery; potom zemřel Hrut, poněvadž byl chuvavý. První dcera zemřela, druhá se vdala, Bohunka posud žije co šťastná jeptiška. Tenkrát byl zde ve Žďáře tesař Leopold, který posud žije a těžce stůně; ten stavěl onen klášter, o kterém jsem vám prvé vypravoval; také vystavěl první pěkný dům pro opata, který potom Winrich strhl; ale ona siř, kterou vystavěti dal tam z počátku Walthelm, stoji ještě. Opat tento založil také kapitolu pro mnichy. Byl tenkrát jistý mistr kamenický Eward, kterého najal týž opat; i počal stavěti za 40 hřiven a za jiné dávky, jako obili, obrok, šat a t. d. Eward, otec můj, to stavěl; i zůstával jsem s nim, až přijat jsem byl do rádu. Tento třetí opat, vlivný a mírný, pobýv zde tři a půl roku a vše dobře spravovav, všem jsa milý z vlastního popudu navrátil se do Sedlce; i zůstal tam a nevrátil se, ale koně a sluhy odesal zpět. Tenkrát byl v Sedlci opatem Křišfan, pod nímž jsem složil sliby a který ze mne učinil mnicha. Po tomto Křišfanovi stal se opatem Walthelm; potom odpočala duše jeho v pokoji.

De quarto abate, de Pomuk scilicet Heinrico.

Post hunc Waltherum Heinricus sumitur abbas, Anno dimidio qui prefuit atque duobus. Hic venit huc in Sar, quando domini fuit annus Milenus duo C quinquagenus quoque nonus. Ara Petri cuius sùb tempore sanctificatur, Ac pro defunctis decantabant ibi missas. Atque sub Heinrico conuentus fit stabilitus, Mittitur et sub eo conuentus ultimus istuc. Me iam suscepto mittuntur Wernher¹⁾ et Otto, Mittitur Albertus, Iohannes atque Iohannes. Sed domus istius pueri primi fuimus nos, Hiomet quartus ego, Chunrad, Gerhardque Ru-

pertus,
Qui sumus hic primi professi nouiorum.
Sub dominis nostris eciam fuimus iuniores,
Illis subiecti fuimus et eos venerantes:
Namque fide pleni fuerantque viri reuerendi,
Prudentes, humiles, pacientes atque modesti,
Crimina spernentes, fratresque suos adamantes.
Namque fui puer insipiens, hii me docuerunt,
Stulticiamque meam pacienter sustinuerunt.
Suntque defuncti dicti fratres modo cuncti²⁾,
Preter³⁾ Wygandum nunc cecum sed venerandum.
De quibus ecce loquor, ad eos quantocius ibo,
Debilis atque senex ad terram terra redibo.
Ergo sincere rogo te deus, hiis miserere,
Dans hiis eternam requiem, vitamque supernam,
Omnibus impensis ab eis mihi pro benefactis,
Atque sue sorti me iungas siue cohorti.
O quante virtutis erat Salomon et Helyas,
Subprior atque prior Iohannes atque Iohannes⁴⁾,
Gallicus Heinricus, Chunradus sic Friedericus,
Albrecht, Wigandus, ac Andreas venerandus.
O bone Wernhere, de te bene possum ftere;
Me quia sincere dilexisti, scio vere:

De capella sancte Marie.

Tunc erat illa capella sacrata Marie,
Quam dominus Zmilo de Brot⁵⁾ fundauerat ante,
Et cantabatur ibi semper missa Maria,
Que post est fracta, altaria binaque facta.
Si nix, si pluua ruit, hoc totum fuit vnum,
Nos oportebat iuuenes ascendere semper,

Čtvrtý opat Jindřich z Pomuka.

Po Waltherovi přijat za opata Jindřich, který jim byl 2½ roku. Sem do Ždára přišel léta páně 1259. Za jeho času posvěcen oltář sv. Petra, i zpívány tam mše za mrtvě. Za tohoto Jindřicha ustálen konvent, i poslání sem do konventu odjinud naposled. Když již já jsem byl přijat, poslání sem byli ještě Wernher, Otto, Albert a dva Janové. Kláštera tohoto první novicové byli jsme my čtyři, Konrad, Gerhard, Rupert a já. Byli jsme také mladší pod pány svými, jim podrobeni jsouce a etice je; nebo byli mužové plní viry a etihodní, moudří, pokorní, trpěliví a skromní, ne-náviděli hřichů a milovali bratry své. Já byl nemoudrý hoch: oni vyučovali mne a trpělivě snášeli pošetilosť mou. Všichni jmenovaní bratři již zemřeli kromě Wiganda, nyní slepého ale etihodného. Brzy již odejdu sám k těm, o nichž tuto mluvím, a chorý stařec v zem, z které jsem pošel, se navrátim. Pročež vroueně prosím tebe, bože, smiluj se nad nimi, dejž jim pokoj a život věčný za všechna mně od nich prokázaná dobrodiny, mne pak připoj k zástupu jejich. O jak byli etnostni, Šalamoun a Eliáš, podpřevor a převor, oba Janové, Jindřich z Francie, Konrad a Fridrich, Albrecht, Wigand a etihodný Ondřej! Dobrý Wernhere, zpomenuv na tebe ihned pláču, nebo dobré vím, že mne upřimně miloval.

O kapli sv. Marie.

Tenkrát vysvěcena byla ona kaple panny Marie, kterou pan Smil z Brodu prý byl založil; i zpívána tam vždy mše k panně Marii; ta později jest sbořena a udělány dva oltáře. Af padal sníh, af pršelo, to vše bylo jedno, my mladici musili jsme vždy nahoru oheň nosit a pilně na

Ignem portare, missas audire frequenter.

Et quia vicine nobis domine residebant,
Tunc vbi nunc domus est infirmorum aedificata¹⁾),
Ibant quo poterant missas audire libenter,
Et claustrum nostrum sic intrauere frequenter.
Nam fuerant²⁾ nostre fundatrices generose,
Nam domini nostri fuerant parui domicelli,
Et precium templum murantibus hee tribuebant,
Atque capitellum murantibus hoc dedit abbas.
Eius temporibus MC duo sic simul LX.

Aduersus Belam pugnauit Ottakarus ille,
Hunorum regem, hunc vicit rex quoque noster,
Estque coronatus anno statim sub eodem³⁾),
Ac duxit dominam, Margarethamque reliquit,
Que Friderici germana fuit, ducis Austrie,
Per quam rex fuerat dux factus Ottakarus ipse.
Sed tamen hec moritur post hec Margaretha

veneno.

Illis temporibus ceperunt ire flagellis,
Ac incedentes nudi se percuentes.
Tunc est susceptus Heinricus Sweuicus ille,
Qui grauis est monachus, et habetur pro seniore.
Eius temporibus felix defungitur illa
Nobilis ancilla Christi, deuota Sibilla⁴⁾),
Vltimus atque dies eius fit cisio circum
Hoc est mille duo C sexaginta secundo;
Tunc eciam pater Heinricus deponitur abbas.

EVfemia bona tunc nobis sola relicta,
Cum pueris propriis, tunc paruis atque tenellis,
Nescit, quid faciat, quid agat, paupercula tractat.
Postremo pensat ad fratres ire Minores
Brunnam, quod fecerat, si non pater ille veniret⁵⁾),
Qui post advenit, sub quo domus ipsa prouecta est.
Abbas Heinricus cum depositus foret ipse
In Pomuk rediit, et ibi defungitur⁶⁾ abbas,
Et tunc in Pomuk Gebhardus erat pater abbas.
Tunc deus omnipotens, qui secula cuncta gubernat,
Noluit hanc dominam tristem derelinquere solam,
Ydoneum prouisorem sed tradidit illi,
Nam de Waltsachsen tunc eligitur pater vnum,
Vir prudens, discretus et⁷⁾ tractabilis ipse,
Dictus Winricus, semper amicus...
Hic abbas quintus, fidei munimine cinctus.
Retribuat deus hoc ipsi, mihi quod bene fecit,

mši chodit. A že paní bydlely nám na blízku, tam kde nyní jest dům pro nemocné, přicházely rády na mši, a tak navštěvovaly často klášter náš. Neboť byly zakladatelky naše urozené a páni naši (tenkrát) mladi panáčkové; ony platiily zedníkům při chrámě, zedníkům při kapi-tole platil opat. Za jeho času roku 1260 bojoval Otakar proti Belovi, i porazil krále náš krále Hunů; a korunován jest ihned na konec toho roku. Oženil se znova zapudiv Marketu, sestru Fridricha, vévodky rakouského, skrze kterou král Otakar sám se stal vévodou. Ale Marketa tato umřela potom jedem. Za oněch časů počali chodići s metlami a chodice obnaženi se mrskali. Tenkrát přijat jest Jindřich ze Šváb, který vážný jest mnich a považuje se za seniora. Za času téhož opata zemřela urozená dívka páne, šťastná a nábožná Sibylla; poslední den života jejího byl den obřezání páne roku 1262. Tenkrát sesazen také otec Jindřich s opatství.

Dobrá Eufemie tenkrát zcela opuštěná se synáčky malými a útlými nevěděla co činit a rozvažovala ubohá co počítí. Konečně rozhodla, že půjde k bratřím Menším do Brna, i byla by to učinila, kdyby byl nepříšel onen otec, který potom přišel a pod nímž klášter velice prospěl. Opat Jindřich byv totiž sesazen navrátíl se do Pomuka a tam zemřel. Tenkrát byl opatem v Pomuku otec Gebhard. A bůh všemohoucí, jenž vládne na věky, nechtěl paní tuto osiřelou nechatati, i dal jí způsobilého ochrance; neboť zvolen jest jistý otec z Waltsas, muž moudrý, povážlivý a vlivný, jmenem Winrich, povždy přítel...; ten stal se pátým opatem, opásán jsa zbraní viry. Odplatíž mu bůh, co mně dobrého učinil; jeho sluhou byl jsem tuším čtyři léta. On byl oné nábožné paní rádecem a pomocníkem jako

¹⁾ nemá ruk. — ²⁾ fuerat ruk. — ³⁾ Věci následující sběhly se teprv r. 1261 a ne r. 1260. — ⁴⁾ Po straně čer. Quod Sybilla moritur. — ⁵⁾ viueret ruk. — ⁶⁾ defringitur ruk. — ⁷⁾ discretur tract. ruk.

Ipsius seruitor eram puto quatuor annis;
Hic in consiliis aut auxiliis fuit illi
Deuote domine sicut pater atque patronus.
Anno domini M duo C sexaginta secundo
Huc venit, ac annis bis septem postea mansit.
Ipse nouum claustrum mox incipit edificare¹⁾,
Inchoat hic fundare domum, loca cuncta parare;
Omnia de claustro veteri tunc transtulit istuc,
Destructo veteri piscinam²⁾ preparat illic,
Ordina[ui]t hec digne, disponens queque benigne,
Vtpote vir prudens, omni virtuteque pollens.

De caro anno. Tunc ascendimus ad lapideum claustrum.

Illis temporibus quando domini fuit annus
Mille duo C L X et tercius, annus
Ipse fuit durus, miseris nec non grauis annus;
Nam pro dimidio data est metreta talento;
Et tunc capitulo fuit abbas in generali,
Tunc ascendimus huc et fit translacio claustrum.
Idcirco loquor hic ascendere, nam locus iste
Monticulus fuerat, vbi nunc claustrum iacet ipsum.
Tunc febres paciebar ego, subdiaconusque
Factus cum Sweuo cum Gerhardoque Ruberto.
Tunc aliam fundare domum felix iubet illa
Eufemia sibi, veterem mittens monachellis,
Ac hospitale facit hec aliud prope claustrum,
In quo Gerdrudis rectrix fuit hospitalis;
Hec fuit antiqua mulier nimis atque rugosa.
Agnes iam viduata viro cum matre manebat,
Et quia deuota, deuotas ipsa puellas
Secum degentes habuit, quas nunc recitabo:
Hoc fuit Alheidis iuuenis, Bonka³⁾, Katherina,
Istas Winricus abbas facit esse biginas,
Altera tunc eciam Alheidis clauditur in Sar,
Hec tamen inclusam sibi sola parauerat illuc
Ex prece domine, cui iam seruuerat ac ante.
Quam pater inclausit abbas sollempniter illuc,
Et manet inclusa bis X annis quoque septem.
Tunc Leucardis erat operatrix atque magistra⁴⁾,
Nam parat omnes, quas modo cernis, sericeas res
Ex auro, fuit hec procuratrix dominarum;
Et tunc sculpebam sibi, qualia ligna valebant
Hoc ad opus, facere quid quid consueuerat illa.
Elyzabeth sepe soror eius visitat illam,

otec a ochrance. Léta páně 1262 přišel sem a zůstával zde 14 let. Brzy počal on stavěti nový klášter, zakládati zde dům a všechny místnosti připravovati; ze starého kláštera přenesl vše sem, i rozbouřav jej udělal tam rybník, a vše zařídil důstojně a slušně jako muž moudrý a ozdobený všelikou ctností.

O drahém roku. Tenkrát dostali jsme se do kláštera kamenného nahoru.

Za onoho času, když bylo léto páně 1263, byl těžký a ubohým trpký rok; nebo mírka obili prodávána za půl hřívny. Tenkrát byl opat při generální kapitole, tenkrát jsme přišli sem nahoru a stalo se přeložení kláštera. Nahoru pravím proto, že místo toto býval vršek, kde nyní stojí klášter. Tenkrát jsem měl zimici, a stal jsem se podjáhnem zároveň se Švábským (Konradem), s Gerhardem a Rupertem. Tenkrát dala sobě nebožka ona Eufemie stavěti jiný dům, svůj starý přenechala mnichům; také vystavěla nedaleko kláštera jiný špitál, v němž byla Kedruta ředitelkou; byla to žena stará a plná vrásků. Anežka ovdověvši zůstávala s matkou a jsouc nábožna nábožné měla při sobě decerušky, jež nyní vyjmenuju: byly to mladá Adelheida, Bohunka a Kateřina. Z těchto udělal opat Winrich „bekyně“; také jiná Adelheida zavřena ve Ždáře, ale ta byla si sama připravila poustevnu k prosbám pani, již byla sloužila již dříve. I zavřena jest slavně od opata, a zůstala zavřena 27 let. Tenkrát byla Leukardis hospodyní a mistrní, nebo hotovila všechny hedbávné zlatem vyšivané vřeci, jež tuto vidiš; i byla ona opatovatelkou u pani. Já jí vyzával potřebná dřeva k těm pracím, jež dělávala. Sestra její Alžběta často ji navštěvovala, i přicházelo sem mnoho pani navštíviti jmenovanou pani, nebo velká milost byla v ni,

Et multe domine veniunt huc¹⁾ sepe videre
Prefatam dominam, nam gracia magna in illa;
Et confortantes illam sermonibus aptis
Discedunt iterum per eam simul edificate.

TEmpore predicto fit perfectum capitellum,
Atque domus qua conuentus pausat monachorum,
Atque chorum jussit²⁾ abbas bene mundicare,
Ac altare dei tunc incipit edificare;
Illis temporibus altaria biina parantur
Sancti Baptiste Iacobique, sanctificantur³⁾
Anno Mille. duo C sexagintaque quarto.
Tunc eciam dominus transffertur Botscho decenter,
De medioque chori deportatur monachorum
Hac ipsaque die, qua consecratio facta est.
Et tunc officium pro defunctis celebratur⁴⁾,
Ac si in presenti tunc mortuus ipse fuisset,
Et decantatur multis cernentibus illud
Ponitur et tumulo prius exstructo manifeste
Quo nunc cum pueris et coniunge pulsat honeste.
Anno Mille duo C sexagintaque quinto
Aduenint Mizner Vlrich, Petrus atque Iohannes;
Hii tunc suscepti fuerant cunctis iuniores,
Defunctis senibus nunc ipsi⁵⁾ sunt seniores.
Postea Chunradus parvus venit, hic prior est nunc.
Sub patre Winrico moritur Zmilo domicellus,
Post mortem patris hic duo deno transiit anno.
Cuius morte sua genitrix est tacta⁶⁾ dolore,
Namque suum natum nimio dilexit amore.
Zmilo puer pulcher fuit infirmusque frequenter,
Idcirco moritur in adhuc puerilibus annis.
Desponsata tamen fuerat sibi virgo decora,
Filia Ienczonis domini quondam venerandi,
Hec fuit hic in morte viri, multum quoque flebat,
Ac in remedii anime marcam dedit auri,
Quo bene vestitur et fulgida capsula paratur,
Que super altare nec clauditur nec aperitur.
Agnes Witgoni Botschonis filia nupsit
Dicto de Swabitz, fueratque vir iste secundus,
Quae post Witgoni natos genuit generosos,
Quorum nomina sunt Botscho cum fratribus ipse.
Sic eciam virgo sit desponsata Gerhardo
Filia dapiferi de Veldesperg reuerendi,
Mribus imbuta laudandis, nomine Juta,
Quam cum crevisset Gerhardus postea duxit.

a potvrzujice ji v předsevzetí vhodnými řečmi odcházel samy poučeny od ní.

Za času svrchu udaného dostavena jest kapitola a dům, v němž bydlí konvent mnichů; kůr dal opat dobrě vyčistiti a počal tenkrát stavěti oltář boží; dva oltáře se tenkrát stavěly, sv. Jana Křtitele a sv. Jakuba, i posvěceny jsou roku 1264. Tenkrát také mrtvola páně Bočkova poctivě přenesena jest, a pochována ve středu kůru mnišského téhož dne, kdy se stalo vysvěcení. I odbýváu slavné obřady za mrtvé, a zpíváno, jako kdyby byl právě tenkrát umřel, při sběhu mnoha lidi pochován pak v hrobce prvé sdělané, kde nyní s dětmi a manželkou čestně odpočívá. Léta 1265 přišel sem z Mišně Oldřich, dále Petr a Jan; ti přijati jsou a byli tenkrát ze všech nejmladší, nyní, kdy starci vymřeli, sami náležejí k starším. Potom přišel Konrad malý, ten jest nyní převorem. Za opata Winricha zemřel mladý pán Smil, ve dvanáctém roce po smrti otcově. Smrti jeho želela matka, neboť milovala syna svého velmi. Smil byl hezký hoch, ale často stonával a proto také zemřel v mladém ještě věku. Zasnoubena mu byla krásná panna, dcera druhého pana Jence ctihodného; ta byla při smrti jeho zde a plakala mnoho, i dala na vykoupení duše jeho hřivnu zlata, začež dobře ozdobena a pořízena jest lesklá skříň, jež na oltáři jest a ani se nezavírá ani neotvírá. Anežka, dcera Bočkova, vdala se za Vítka příjmim ze Švábenic; byl to druhý její muž; i porodila Vítkovi urozené syny, z nichž jeden jmenoval se Boček. Také Gerhardovi zasnoubena byla panna, dcera truksasa z Feldsperku, jmenem Jitka, zdomábená chvalitebnými mravy, kterou, když vyrostl, pojal potom za manželku Gerhard.

¹⁾ incepit ediffare ruk. — ²⁾ piscina ruk. — ³⁾ Bousla ruk., tedy asi skrácené Bohuslava. — ⁴⁾ mḡr ruk.

¹⁾ viunt hec ruk. — ²⁾ misit ruk. — ³⁾ sanctificant ruk. — ⁴⁾ celebrat ruk. — ⁵⁾ ipse ruk. — ⁶⁾ dacta ruk.

Tempore Winrici moritur Zmilo venerandus Luchtenburgensis domus; tumulatur in illa Quam Christi matri fundauerat ipse capella, Quam bene perfecit, canitur quoque missa Marie. Hec est post fracta duo sunt altari facta. Hoc ad opus piushic marcas dedit x tria centum, Iste Kapelborow¹⁾, et Slauckwicz²⁾ contulit in Sar. Dum moritur dictus Zmilo domini fuit annus Millenus ducentenus sexagenus quoque nonus. Ipsius et coniux Rewisscho postea nupsit. Tempore Winrici presens fuit archa parata, Atque capella bona, nec non custodia grata, Cetera quam plura, que non possum recitare, Omne, quod ex lapide modo cernitur, ipse parauit, Excepta parte templi nec non capitello. Que tamen ipse facit, liniri post facit alba, Et facit, vt templum cum lateribus tegeretur. Tempore Winrici, quando domini fuit annus Mille duo C septuagenus quoque primus, Fuit in Vngariam rex noster Ottakarus, illis Et mala plura facit in terra partibus illis, Nam rex magnificus fuit atque potens nimis ipse. Tempore Winrici, quando domini fuit annus Mille ducentenus septuagenus quoque quartus, A domino sedis est concilium celebratum, Nec non a multis prelatis ecclesie tunc. Postea Gregorius decimus defungitur idem³⁾, Ac est romanus factus rex ipse Rudolfus⁴⁾. Tempore Winrici, quando domini fuit annus M. CC. LXXVI⁰.... Tunc inceperunt mala plurima multiplicari, Quidam se regi barones opposuerunt, De quo iam nichil hic ad presens dicere possum.

Quod Winricus acceptus est in Elbracensem.

Postquam Winricus pius ac laudabilis ille Hic quintum decimum iam peruenisset ad annum, Et bene rexisset ac omnibus hic placuissest, Adueniunt fortis, rapiunt et eum⁵⁾ violenter, Ac Albracensis fit, nolit vel velit ipse. Sic pius atque bonus abbas defungitur illic, Quo tamen domus tulit irreuocabile dampnum, Nam tunc defecit domus hec, ut cernitis ecce, Nisi pater Arnoldus, qui nunc est, possit reuocare.

Za času Winricha zemřel poctivý Smil z Lichtenburka; i pochován jest v oné kapli, již byl matce Kristově založil a pěkně vystavěl, a čítána tam mše k panně Marii. Ta později jest stržena a udělány dva oltáře. K tomuto nábožnému účelu věnoval on 113 hřiven, také Bobrovou Dolejší a Slavkovice daroval Žďáru. Když zemřel jmenovaný Smil, byl rok páně 1269. Jeho manželka vdala se potom za Reviše. Za času Winricha pořízena nynější schránka, pěkné náčiní, vzácná schránka a mnoho jiného, co jmenovati nemohu; vše co vidíme kamenného, sám zřídil kromě části chrámu a kapitoly, a dal chrám ciblami pokrýti. Za času Winricha léta páně 1271 byl král náš Otakar v Uhrách, i učinil tam mnoho škod, nebo byl král velký a velmi mocný. Za času Winricha léta páně 1274 přičiněním papeže odbýván sněm cirkevní, i bylo mnoho prelatů cirkevních na něm. Potom tento Řehoř X zemřel; i stal se Rudolf králem Římským. Za času Winricha léta páně 1276 nastávalo mnohonásobné зло, byly se někteří páni pozdvihli proti králi, o čemž ale nyní nic vypravovati nemohu.

Kterak Winrich přijat jest za opata v Ebrachu.

Když byl Winrich nábožně a chvalitebně patnáct let zde ztrávil dobře vše řídě a všem jsa milý, přišli silni a odvedli jej násilně, i stal se chtěje nechtěje opatem v Ebrachu. Nábožný a dobrý opat ten zemřel tam. Z odchodu jeho měl klášter škodu nenahraditelnou; nebo tenkrát stal se úpadek kláštera, který dosud by trval, kdyby nynější opat Arnold neposkytoval nápravy. Tenkrát nebožka paní, jež navždy budíž

¹⁾ Bobrová Dolejší na někdejším panství Hradešinském, nyní v okresu Novoměstském. — ²⁾ V okresu Ždářském. — ³⁾ Řehoř zemřel 10. Led. 1276. — ⁴⁾ Rudolf zvolen za krále římského 29. Září 1273. — ⁵⁾ nemá ruk.

Tunc felix domina, que semper sit benedicta, Amisso pastore suo dolet ut derelicta, Femina deuota, que Christo dedita tota Inque timore dei corpus non dat requiei. Ad matutinas surrexit cum monachis hiis, Horas cantando, semper Christum meditando, Atque ieunando, vigilando se macerando, Hec roseo wltu semper, sed vilibus ipsa Vestibus induita, viuens veluti monialis, Pauperibus Christi seruit, quasi serua ministrans Nasum detergit, os purgat, pocula tradit, Erit¹⁾ egrotos, deponit, contegit ipsos. Hospitale sibi vicinum fecerat illa, Ut cicius posset omnes egros visitare. Visitat hec una²⁾ infirmos atque coquinam, Conventus, si non bene fit, tunc huc³⁾ sua mittit. Tandem fit fragilis, consumpta laboribus istis, Jeuniis fracta, post est paralitica facta. O felix domina, patris, matrisque, mariti, Ac nati festis seruit sollemniter illa, Dans pisces, vinum monachis, missas quoque⁴⁾ soluit. Hoc vidi posthec bene bis, quod eidem Ipsius in festo non vnica missa dabatur; De quo turbatus ego pauper corde gemebam, Nam fuit inmeritum sic et hoc tibi Christe molestum. Postea Gerhardus duxit sponsam domicellus, Que fuerat quondam sibi desponsata, puellam, Filia dapiferi de Veldesperg venerandi, Et per eam genuit domicellos ac domicellas, Botscho fuit primus natorum, Zmilo secundus, Nunc obiit Botscho, sed viuat Zmilo beatus, Primaque natarum fuit Eufemia vocata, Altera sed dicta fuit Agnes, iam sociate Coniugibus propriis ambe, sed nunc obierunt.

De sexto abbat. Johannes primus.

Sed post Winricum pater hic fit weia Iohannes, Tercius iste prior fuit, annis pluribus istic Hic si mansisset, quid nobis tunc nocuisset, Ex quo Winricum nos non poteramus habere. Sciuit quippe sequi patris precepta timore, Atque suos fratres vero dilexit amore. Cum pater hic sextus abbas sex mensibus esset, Adueniunt monachi de Pomuk hunc rapientes,

žehnána, ztratitvě pastýře svého naříkala jako osirelá; žena ta nábožná, která zeela bohu jsouc oddána v bázni boží tělu svému nedopřávala odpocíinku. K motlitbám ranním vstávala s mnichy našemi, hodinky odzpívávala, o Kristu vždy rozjímalala, postila se, bděla, tělo své trýznila; a majíc lice vždy růžové v chatrný šat se oblékala, a žijíc jako klášternice sloužila chudým Kristovým, jako služka nos jim utírala, ústa čistila, pit dávala, nemocné zdvihala, překládala, pokrývala. Špitál si zřídila na blízku, aby mohla rychleji všechny nemocné navštěvovati. I navštěvovala nemocné, ale zároveň také kuchyni klášterní, a nebylo-li něco dobré připraveno, posilala tam své. Konečně počala postonávati přemožena timto namáháním, vysilena posty, i raněna jest na jednu stranu mrtvici. O blahoslavená ta paní světila slavně svátky otcův, matčin, manželův a synův, i dávala ryby a víno mnichům a platala na mše. Za to potom zajisté dvakrát jsem viděl, kterak za ni v její svátek ani jedinká mše nečtena; tím pohněván já ubohý srdečně jsem vzdýchal, nebo byl to nevděk a jistě nemilo tobě, Kriste. Potom pojal mladý pan Gerhard snoubenou sobě druhý divku za manželku, deeru pocestného truksasa z Feldsperka, i měl s ní syny a dcery; první syn byl Boček, druhý Smil, Boček nedávno zemřel, Smil kěž blaženě žije; první dcera jmenovala se Eufemie, druhá Anežka; obě se vdaly, ale nyní již jsou mrtvý.

O šestém opatu, jímž byl Jan první.

Po Winrichovi stal se zde opatem Jan, bývalý třetí převor. Kdyby on zde býval po více let zůstal, nic by nám bylo neškodilo, že jsme ztratili Winricha; uměl on vykonávat úzkostlivě rozkazy předešlého opata a miloval opravdu bratry své. Když šestý tento opat šest měsíců zde pobyl, přišli mnichové z Pomuka a odvedli

¹⁾ Erige má ruk. — ²⁾ nemá ruk. — ³⁾ hoc ruk. — ⁴⁾ nemá ruk.

Et deducentes patrem sibi constituentes:
Sic nostri fratres iterum sunt patre carentes.

Johannes secundus.

Post hunc eligitur abbas Cayphasque Iohannes,
Filius ecclesie fuit hic, et septimus abbas,
Cuius temporibus est occisus dominus rex;
Tempore sub Cayphe moritur pia nobilis illa,
Sancta fundatrix hic Eufemia beata,
In qua perdidimus, que non rehabere valemus,
Et bene si sapimus minus¹⁾ est quod inde dolemus.
Postea Gerhardus fundator tertius ipse
Cepit proficere re, corpore, mente, honore,
Et sic defensor noster laudabilis esse.
Et cum cepisset pulchram fundare capellam
Virginibus sacris vndenis milibus in Sar,
Contigit interea, quod magnus Ottakarus ille
Occiditur princeps et rex quintus Bohemorum.
Tunc bona calcantur, et mala plurima multi-
plicantur,

Tunc vox in graibus resonat iam nunc in acutis,
Dant voces mille dum vapulat illa vel ille,
Dum depredantur miseri, vestes rapiuntur,
Quando ceduntur baculis et post capiuntur.
O deus omnipotens, ego quanta pericula sensi,
Post eius mortem, quot ego discrimina vidi;
Qui tunc vixerunt, hiis in terrisque fuerunt,
Hii bene nouerunt, que, qualia sustinuerunt.
Ergo deus noster, qui terras pacificasti,
Et nos saluasti, per secula sis benedictus.
Postea prefatus alras loca nostra resignans,
Transit in Welherau et ibi pro tempore mansit.

De abate octauo, qui Johannes tertius.

INterea pater hic fuit tertius ipse Iohannes,
Qui cum Werhero de Pomuk venerat istuc.
Tunc dux Saxonie fore cepit marchio terre²⁾,
Tempore sub tali capitur tunc ipse Gerhardus³⁾,
Noster fundator, sed iam fundauerat illam
Virginibus⁴⁾ sacris vndenis ille capellam.
Sed precedenti [anno] Bruno defungitur anno⁵⁾,
Qui presul terre fuerat, summusque sacerdos,
Defensor cleri, sapiens, venerabilis ille.
Post hec depositus est tertius ille Iohannes,

jej ustanovivše jej sobě opatem: tak bratří naši
podruhé zbaveni jsou otce.

Jan druhý.

Po něm zvolen jest opatem Jan Kaifáš.
Byl on synem cirkve a sedmý opat, za jehož
času zabit byl král náš. Za času Kaifáše
zemřela také nábožná ona, urozená a svatá
zakladatelka, blahoslavená Eufemie. Smrti její
ztratili jsme, čeho nabýti více nemůžeme; než
povážíme-li vše dobře, méně jest nám toho
želeti, nebo zakladatel třetí Gerhard sám počal
prospívat bohatstvím, tělem, duchem, hodnosti,
a tak být ochrancem našim chvály hodným.
Když počal stavět krásnou kapli 11.000 svatých
panen ve Ždáře, stalo se zatím, že velký
onen Otakar, pátý král český, zabit jest. Ten-
krát pošlapáno dobro a povstalo mnohonásobné
zlo, tenkrát ozýval se hlas v trpkých proti-
venstvích, tenkrát slýchány tisiceré výkřiky trý-
zněných, když loupeni byli chudí, pobíráno jim
šatstvo, oni sami biti byli holemi a potom jimáni.
Všemohoucí bože, jak velkých nebezpečí zaku-
sil já po jeho smrti a kolika jsem byl svědkem
očítym! Kdo tenkrát žili a v těchto zemích
přebývali, dobře vědi, co jim bylo přestáti.
Protož bože náš, jenž v země tyto mír jsi uvedl
a nás vysvobodil, požehnán budíz na věky.
Potom nadřečený opat místa toho u nás se
vzdav odešel na Velehrad i bydlel tam po ně-
jaký čas.

O opatu osmém, jenž byl Jan třetí.

Zatím stal se zde opatem Jan třetí, jenž
byl sem přišel s Wernherem z Pomuka. Ten-
krát počal být vévoda saský markrabím země;
toho času zajat byl Gerhard náš zakladatel;
ale již byl vystavěl onu kapli 11.000 svatých
panen. Roku předcházejícího zemřel Bruno,
biskup země, ochrance kněžstva, muž moudrý
a ctihodný. Potom sesazen jest onen Jan třetí,
jenž po dvě léta byl opatem našim ve Ždáře;
i navrátil se do Pomuka, kdež nyní jest do-

¹⁾ mi ruk. — ²⁾ Albert, vévoda saský, zet Rudolfa I., stal se na Moravě místodržitelem jeho r. 1281 a za-
stával úřad ten i r. 1282 a 1283. — ³⁾ Srovnej o tom Dudík: Maehrens allgemeine Geschichte VII, str. 60
a násl. — ⁴⁾ virgineis ruk. — ⁵⁾ Bruno zemř. r. 1281, dne 17. Ún

Qui binis annis fuerat noster pater in Sar,
Et reddit in Pomuk, vbi nunc est hospitalinus¹⁾.
Eius temporibus fit magna fames, moriuntur
Quam plures, ut non possent omnes tumulari.
Tunc iterum Cayphas assumitur istuc,
Qui bis sic abbas, hic sempiter prefuit annis,
Postea depositus est in Welheradque reuersus,
Qui tunc mansit ibi, prior et nunc exstat ibidem.
Anno domini M CC Lxxxij⁰ sub Iohanne fuit fa-
mes²⁾.

Anno domini M CC Lxxxij⁰ sub eodem rediit rex
de Brandenburg³⁾.

Anno domini M CC Lxxxij⁰ sub Caypha quidam
fecit se imperatorem Fridricum.

Anno domini M CC Lxxxv⁰ Tartari intrauerunt
in Vngariam⁴⁾.

Anno domini M CC Lxxxvi⁰ sub eodem rex occi-
dit sceleratos⁵⁾.

Anno domini M CC Lxxxvij⁰ traduxit vxorem suam
filiam R[udolfi]⁶⁾.

De abate nono, silicet Adam.

Postquam depositus Cayphas est atque reuersus
In Welhrad, tunc de Zedlitz assumitur Adam,
Vir pius, atque bonus abbas et in ordine nonus,
Qui binis annis tantummodo prefuit abbas.
Eius temporibus predones inualuerunt,
Et destruxerunt loca nostra, que sic perierunt,
Quam plures ville, loca plurima, milia mille
Clamores fiunt, dum leditur illa uel ille;
Sicque locis nostris excreuit liuor eorum
In tantum, quod conuentus est tunc monachorum
Dispersus, nimia pre paupertate grauatus.
Postque duos annos est abbas mortuus idem,
Hic tamen est primus abbas, qui mortuus est hic.

De abate x⁰. Johannes my^{tus}.

Post hunc eligitur hic quidam Saxo Iohannes;
Hic homo maturus de Pomuk venerat istuc,
Qui per sex annos hunc conuentum bene rexit.
Anno domini M CC Lxxxvij⁰ sub Adam bonus
Wernhardus occiditur.

zorcem špitálnim. Za jeho času byl velký hlad,
mnoho lidi mřelo, tak že nemohli být všichni
pochováni. Potom opět přijat jest Kaifáš za
opata, který jsa po dvakrát opatem sedm let
zde vládl. Pak sesazen byv navrátil se na
Velehrad; i zůstával tam a jest tam nyní
převorem.

Léta páně 1282 za opata Jana byl hlad.

Léta páně 1283 za téhož vrátil se král
z Braniborska.

Léta páně 1284 za Kaifáše vydával se
kdos za cisaře Fridricha.

Léta páně 1285 Tataři vrazili do Uher.

Léta páně 1286 za téhož popraviti dal
král vinníky.

Léta páně 1287 přivedl manželku svou,
deeru Rudolfa.

O opatu devátém Adamovi.

Když sesazen byl Kaifáš a na Velehrad
se navrátil, přijat jest Adam ze Sedce, muž
nábožný a dobrý, za opata. Ten jsa v řadě
opatem devátým zastával hodnost takovou jen
dvě léta. Za jeho času rozmohli se loupežníci
a poplenili místa naše, jež takto zašla, mnoho to
vsí a míst, i slýcháno na tisice nářků odevšad.
Zpupnost jejich v kraji našem vzrostla tak, že
se sbor mnichů rozprchl byv stížen přílišnou
chudobou. Po dvou létech zemřel týž opat; jest
to první opat, který zde zemřel.

O opatu desátém Janu IV.

Po tomto zvolen zde opatem Sasik Jan,
který již ve starším věku přišel sem z Pomuka,
i řídil dobré sbor po šest let.

Léta páně 1288 za opata Adama zabit
jest dobrý Wernhard.

¹⁾ hospital' n ruk. — ²⁾ Srovnej o tom Palackého Děj. nár. č. II, 1, str 138 a násl., a Dudík: Allg. Gesch.
v. Maehren str. 66. — ³⁾ 24. Kv. r. 1283 přišel do Prahy Václav II. — ⁴⁾ R. 1285 dostali se Tataři až k samé
Pešti. — ⁵⁾ Srov. Palacký, Děj. národa českého II, 2, str. 247 a násl.; Dudík, Maehrens allg. Gesch. VII, 94
a násl. a str. 106 a násl. — ⁶⁾ filiam R. má ruk. zřejmě; není tedy potřeba čísti Gutam, jako to shledáváme
u Röpella. Jitka, dcera římského krále Rudolfa, přišla do Prahy 4 Čce r. 1287. Co při letech těchto připsáno,
jest snad přípisek pozdější.

Anno M CC Lxxxx primo obiit Gerhardus fundator noster. Sub sexto rege moritur pius et bonus ipse¹⁾, Dum bene viueret et foret in statu meliori; Post mortem matris anno moritur duodeno. Sic nostri subito fundatores obierunt, Dum iuuenes essent, nobis vtilesque²⁾ fuissent. Dimidiam ville partem nobis dedit ille In Suratkn³⁾, media quando fuit antea nostra. Post hec in Pomuk decimus tunc sumitur abbas, Postque resignato sine officio manet illie, Et tunc in Pomuk... erat pater abbas⁴⁾.

De abbatu XI, scilicet Arnoldus.

Post hunc vndecimus Arnoldus fit pater in Sar. Filius ipse domus est, edificansque libenter, Incipit hic fundare domum, nam tempore longo Nil fuit exstructum, nil et fuit edificatum. Campanile nouum facit hic, reparat quoque fons, Piscinam reparat, conuentus atque coquinam, Atque domos aliquas de lignis struxit et ipse. Sub patre predicto sunt hec sedilia facta, In quibus ecce solet conuentus psallere Christo; Hic faciet plura domui, si vixerit ipse, Et si manserit hic, nam fortis adhuc satis est hic, Si modo⁵⁾ denarios quam plures posset habere, Vel tamen argentum quia non⁶⁾ iam quereret aurum.

NVnc et presentem conuentum scribere conor, Qui manet hic, degens hoc sub patre tempore tali. Nam de conuentu primo nullus superest nunc Preter Wigandum, fragilem nimis est miserandum, Preter me solum, qui sum minimus monachorum. Sunt tamen hic aliqui, qui Winrici veniebant Tempore, qui nunc sunt hys omnibus et seniores, Primus Conradus prior est, Sweuusque secundus Cunradus, Petrus, alter Petrus atque Wigandus, Herbert, Gotfridus, Heinricus et Nicolaus, Heinrich de Grediz, Cunradus, Bartolomeus, Heinricus de Luban, subcellarius ipse, Volkmarus cantor, Arnoldus et Nicolaus, Andreas, Heinrich, Cunradus, Muslo, Iohannes, Perchtoldus, Leupold, Heintzelinus atque Iohannes,

Leta 1291 zemřel Gerhardus zakladatel naš. Za šestého krále zemřel nábožný a dobrý muž tento, právě když dobře žil a v nejlepším věku se nacházel; po smrti matčině zemřel v roce dvanáctém. Tak brzy umírali zakladatelé naši v mladém věku, když nám byli by užiteční. On nám dal polovici vši ve Svrace; neboť polovice již před tím byla naše. Potom desátý opat tento přijat jest do Pomuku; i vzdav se hodnosti zůstával tam bez úřadu. V Pomuku byl tenkrát opatem....

O opatu jedenáctém Arnoldovi.

Po něm stal se Arnold jedenáctým opatem ve Žďáru. Jest ón sám syn kláštera a rád staví; i počiná stavěti, nebo po dlouhý čas nic nebylo řízeno, nic stavěno. On staví novou zvonici, opravuje studnu, zřizuje rybník, kuchyni klášterní, také některá stavení vystavěl ze dřeva. Za tohoto opata udělána jsou sedadla, na nichž nyní sbor pěje žalmy Kristu. On učiní ještě více pro klášter, bude-li živ a zůstane-li zde, neboť jest dosti podnikavý. Jen kdyby měl hodně peněz aneb aspoň stříbra, zlata by třeba ani nehledal.

Nyní vypsatí chci také nynější sbor, který zde pod tímto opatem žije. Nebo ze sboru prvního nikdo nežije kromě ubohého starčíckého Wiganda a mne, který jsem z mnichů nejslednější. Ale jsou někteří, kteří za opata Winricha sem přišli, ti jsou mezi všemi těmito starší. Prvni jest Kourad převor, druhý Konrad Švábský, dále dva Petrové, Wigand, Herbert, Gotfrid, Jindřich, Mikuláš, Jindřich z Hradiště, Konrad, Bartoloměj, Jindřich z Luban podsklepni, Volkmar kantor, Arnold, Mikuláš, Ondřej, Jindřich, Konrad, Musil, Jan, Perchtold, Leopold, Hencelein, Jan, a dva novicové, hoch Šídlo a Jan, a my dva starci, jež jsem svrchu jmenoval, totiž Wigand a já chudák. Tento jest

Et duo nouicii, Šídlo puer atque Iohannes, Et duo nos eciā fragiles, quos antea dixi, Hoc est Wigandus et ego pauperrimus ille. Hic est conuentus noster presensque modernus, Exceptis paucis hii sunt geniti domus huius, Et pater Arnoldus hic filius est domus ipse. Hos domini pietas custodiat et benedicat, Ac benedicantur, viuant et multiplicentur. Hoc ego gaudebo semper, quod iam domus ista Tantum profecit, quod non solum peregrinos, Sed proprios eciā genitos creat hec sibi patres. Sit deus ergo meus in secula rex benedictus, Quod domus ista modo se natorum genitricem Gaudet tantorum, que ceu sterilis fuit ante. Nam fuit iste locus¹⁾ prius horridus et male cultus, Ut pauci possent hic neophiti remanere; Idecirco quidam monachi post hec abierunt, Ad vomitum seculi, qui postea non redierunt, Preter me solum, qui sum miser atque pusillus; Sed nouit dominus, quod ego domus huius honorem Semper dilexi, sic de dampnoque dolebam, Vtpote qui verus fueram domus huius alumpnus: Quamuis defuerim tunc corpore, menteque nunquam.

Hinc aliquos versus ego conposui mihi soli, Quos nullos posset sine me cognoscere lector: Ut possem melius hoc Sar in corde tenere: Ars arces arces, artis pater astruis²⁾ artes, Ars arces curas, facis artibus arteque puras³⁾. Inminet hys annus, tractans hos⁴⁾ nocte dieque Quamuis sim minimus, mihi praestant gaudia queque, Nunc discessurus cito sum, sed non redditurus, Nec plus scripturus, quia iam cito sum moriturus. Et qui wlt scribat, a me non impeditur, Sed deus omnipotens misero mihi propicietur. Ast tamen hos fundatores ego conmemorabo, Qui nuper sunt defuncti, quos et recitabo. Ista sub Arnaldo contingunt tempore tali: Anno domini M cc xc. v.^o domina Juta, vxor Gerhardi obiit⁵⁾.

Anno M cc xcv^o Botscho, filius Gerhardi obiit.

¹⁾ nemá ruk. — ²⁾ astius má ruk. — ³⁾ Verše tyto mající patrně hlavní účel ten, aby jmeno Žďár (Sar) na pamět uváděly (dář se jmeno Sar z písmen v jednotlivých slovech přicházejících 11krát složit), těžko jest přeložiti. Zpomeneme-li, že skladatel byl v mládí kamenník, v staré řezbář, můžeme podložiti veršům smysl tento: Umění neb řemeslo odvrátilo jej od oltáře a přistrojilo mu úklady, zbavilo jej starosti, ale také mu jich nadešlo. — ⁴⁾ has ruk. — ⁵⁾ Slovo to naznačeno, jak se to v nekrologiích dalo, na místě tomto a také níže velkou písmenou O, která přetržena jest.

sbor náš nynější; kromě několika málo odrostlí všichni v klášteře tomto, také opat Arnold jest syn kláštera tohoto. Milost boží kěž je opatruje a zehná jim, kěž žiji a množi se! Tomu se budu vždy těšiti, že klášter náš tak daleko dospěl, že již ne cizi, ale již vlastní syny za opaty si voli. Budíž tedy pán bůh pochválen na věky, že tak velké syny odchoval klášter tento, který býval druhdy jakoby neúrodný. Bývalof prvé místo toto málo vzdělané a podnebi zde drsné, že málo nováčků zde vydrželi mohlo; proto některí mniši později odešli do kalu světského, kteří potom nevrátili se vice mimo mne sama, jenž jsem nepatrný ubožák; ale bůh ví, že jsem čest kláštera tohoto vždy miloval a pohromy jeho vždy želel jsa pravý jeho odchovanec: jakkoli tělem jsem tu scházel, duchem předce nikdy. Proto složil jsem sobě samu veršiky, jimž čtenář beze mne rozuměti nemůže, aby snáze Žďár tento v paměti podržel:

Ars arces arces, artis pater astruis artes,
Ars arces curas, facis artibus arteque puras.

Jíž tomu hnedle rok, co ve dne v noci je odříkávám; působí mi radost leccos nepatrného. Nyní brzy odejdu a nevrátim se vice, nebudu dale psati, neboť již brzy zemru. Komu libo, nechť piše, já mu nebráním; než mně ubohému budíž milostiv bůh všemohoucí. Přec ještě poznamenám zakladatele, kteří nedávno zemřeli; stalo se to za Arnolda v této časové řadě. Léta páně 1295 zemřela paní Jitka, chof Gerhardova. Léta 1296 Boček, syn Gerhardův, zemřel. Téhož léta paní Anežka, sestra Gerhardova, dcera Bočkova, chof Vitkova, zemřula. Tato odkázala nám některé statky, jež nám nebyly dány. O Kriste bože! jak velké jest protivenství a bolest, kterou my všichni smrtelnici obtížení jsme. Bývalaf ona druhdy krásná, výmluvná, roztomilá; než při pohřbu vycházel z ní puch a hrůza tak velká, že nikdo nevydržel státi při ni. Nebo byla nemocna a ležela

¹⁾ Po straně připsáno čer. Vltimus fundator. — ²⁾ nobisque utiles ruk. — ³⁾ Po straně čer. připsáno Swratka.

⁴⁾ Patrně tu vynecháno jmeno opata. — ⁵⁾ nisi ruk. — ⁶⁾ nemá ruk.

Ipsa anno domina Agnes, soror Gerhardi, Filia Botschconis¹⁾ hec Witgonis quoque coniux, obiit.

Hec dare dispositum bona quedam, que data non sunt: O deus, Christe, quantus labor et dolor est²⁾ iste, Quo nos mortales circumplexi sumus omnes. Hec fuerat pulchra quondam, facunda, venusta, Inque sepultura fuit eius fetor et horror Tantus, quod nullus presens ibi stare valeret. Nam fuit infirma, decumbens tempore longo, Et fuit estiūm tempus, quando tumulatur.

Ast fratres iacunt terram, tandem sepellitur, Pre fetore tamen ibi mansit nostra securis In tumulo, quando tollere non poterant. Mundum florentem primo, post deficientem, Qui prius apparet quasi flos et protinus aret. Hinc bene dictauit hos versus versificator, Vnde superbimus cum fex uilissima simus, Cum simus limus ad terram terra redimus. Anno domini M cc xcv⁰ domina Elizabet, mater-

ter Gerhardi,

Vxor Rewisschi, fuit hec et nata Sibille ducissa. Luchtenburgensis Zmilonis filius Heyman, Illustris baro, moritur tunc temporis ipse.

Anno eodem Rewissch, frater Witkonis, obiit. Anno M cc xcv⁰ Jesko prepositus, frater regis, obiit³⁾.

Anno M cc xcv⁰ Eufemie, filia Gerhardi obiit. Ipso anno sepultus est rex Bohemorum quintus⁴⁾ et filia eius ducissa⁵⁾.

Anno eodem coronatus est rex Bohemorum VI Wencz[laus]⁶⁾ Anno eodem et tempore regina Guta coronata [est] obiit.

Anno M cc xcvij Albertus, dux Austrie, occidit Adolfum⁷⁾. Anno M cc xcix [rex]⁸⁾ Ruscie fuit in Brunna circa regem W[en]ceslaum.

Anno domini M ccc Agnes, filia Gerhardi, obiit Et est sepulta hic in Sar, hec etiam fuit filia domine Jute.

Ista sub Arnoldi contingunt tempore facta.

dlouhý čas, a byl čas letní, když byla pochovávána. Ale přec bratři naházeli na ni zemi, takže pohřbena jest; však zůstala tam v hrobě naše motyka, poněvadž pro přílišný puch vyndati ji nemohli. O kterak vše ve světě prvé květe, pak opadává: kdo prvé vypadal jako květ, potom usychá. Proto dobře pověděl básník:

Odkud pýcha ta nám jsoucí než bláto ohyzdné? Jsouce jenom zem a bláto zas obrátíme se v bláto.

Léta páně 1296 zemřela paní Alžběta, teta Gerhardova; bylaf ona chof Revišova a dcera Sibyllina. Toho času zemřel Heyman, syn Smila z Lichtenburka, proslulý pán. Téhož roku zemřel Reviš, bratr Vitkův.

Roku 1296 Jan probošt, králův bratr, zemřel. Roku 1297 Eufemie, dcera Gerhardova, umřela.

Téhož roku pohřben jest pátý král český a dcera jeho knězna.

Téhož roku korunován jest šestý král Čechů Václav.

Téhož roku králová Jitka, byvší korunována zemřela.

Roku 1298 Albert, vévoda Rakouský, zabil Adolfa.

Roku 1299 byl král ruský v Brně u krále Václava.

Léta páně 1300 (zemřela) Anežka, dcera Gerhardova, i pohřbena jest zde ve Žďáře. Také ona byla dcera paní Jitky. To vše udalo se za času Arnolda opata.

NVnc specta, lector, audi, que gloria nostra, Ecce videre potes in eis, quos iam recitauit, Quod quasi pictura mundi, perit ista figura. Mors, fera mors nequam, quia nulli parcit et equam
Dat cunctis legem, miscens cum paupere regem: Hoc quoque Bernhardus loquitur de morte superba, Mors pueris¹⁾, iuuenes rapit atque senes miseretur, Tam ducibus, quam principibus²⁾ communis ha- betur:

Sic mors cum falce dicens depingitur ipsa Falce seco, quia iura neco, libamine ceco. O deus omnipotens, hoc est, quod carmina promunt, Est populus vere fenum, credas mihi mere, Tristicia plenum sic est omnis caro fenum, Quod pulchrum paret prius et post protinus aret. Sic homo, dum viuit, floret, sed postea marcat, Ergo cum maneat mors certa³⁾ nimis timeatur, Et quasi serpentis virus vitium⁴⁾ fugiatur. Nuncque probare potes, que quanta tulit domus ista,

Que priuata suis cito fundatoribus est sic, Cum iuuenes essent, nobis vtilesque fuissent, Et bona fecissent nobis, sibi si placuisset, Omnia, qui bona dat et secula cuncta gubernat. Sic tamen veri fundatores obierunt, Cum bene florerent ac omni labe carerent; Et nota, quod domus hec sit facta bonis viduarum Atque pupillorum fundacio sacra piorum. Nam pater illorum subito defungitur ipsis, Dum iuuenes essent, pueri tenerique fuissent, Et matres vidue viduate sicque fuerunt, Que loca nostra bonis opibusque⁵⁾ suis coluerunt. Ergo meos dominos, qui seruant ecclesie res, Ammoneo, quod sint cauti, quod sint sapientes, Et sic dispensent omnes res et bona claustrum, Respondere queant ut caucius omnipotenti; Ut dulcem vocem valeant audire tonantis, Euge, serve bone, nunc intra gaudia⁶⁾ vera. Hec modo sufficient⁷⁾, et nunc ad prima reuertor. Sunt alii fundatores, qui sunt laterales, Non de progenie vera, sed sunt patrueles. De vera stirpe superest ramusculus vnus, Quem nobis Christe conserues trinus et vnus. Non cito sit funus, hoc nobis tradito munus,

¹⁾ nemá ruk. — ²⁾ p̄ntibibus ruk. — ³⁾ circa ruk. — ⁴⁾ vicitum ruk. — ⁵⁾ operibusque ruk. — ⁶⁾ gaudi ruk. — ⁷⁾ suffic. ruk.

Nyní viz, čtenáři, a slyš, jaká jest sláva naše; i můžeš viděti na těch, jež jsem již vymenoval, kterak jakoby malováno vše ve světě pochází. Smrt krutá a zlá, jelikož nikoho nesvetří, všem stejný připravuje osud, chudému tak jako králi. O pyšné smrti praví Bernhard: smrt uchvacuje mladíky a šetří starců, jest ona společným osudem vévod a knížat, i malována bývá s kosou řkouci: sekou kosou, práva ničím slepě, jak mi napadne. Bože všemohoucí, tak jest, jak se v básních praví: lidstvo jest svadlá tráva, věř mi opravdu, plno soužení, vše tělo jest tráva vadnoucí; co prvé jeví krásu, potom ihned usychá; tak člověk, pokud žije, květe, ale potom vadne. Protož ana nás očekává, bojme se hodně smrti, a chraňme se hřichu jako jedu hadiho. Nyní posouditi můžeš, co zkusal klášter náš, který takto zbaven jest zakladatelů svých, když byli mladí a nám byli by užiteční a prospěšni, kdyby bylo se libilo onomu, jenž jest dárcem všeho dobrého a říditelem všech věků. Než praví oni zakladatelé zemřeli v květu života neposkvrněného. I pamatuj si, že klášter tento ze statků vdov povstal, a že jest to svaté založení nábožných sirotků. Neboť otcové jejich náhle jim umírali, když bývali mladí a ještě v útlém věku, matky pak jejich, jež klášter náš statky nadaly, zůstávaly vdovy. Pročež napominám pány své, jež spravují statky cirkevní, aby byli opatrní a moudří a tak statky klášterní spravovali, aby mohli s dobrým svědomím odpověděti za to všemohoucímu a zaslechlí sladkého hlasu hromovládce: vejdiž, sluho dobrý, nyní do radosti pravé. Tolik postačiž: nyní vracím se k předešlému. Jsou ještě jiní zakladatelé postranní, nikoli z pravého kolena, nýbrž strýcové. Z pravého kmene zbývá jediná ratolest, kterou zachovejž nám Kriste, trojjediný bože! Kéž dlouho žije, toho daru popřejž nám, kéž zbude nám jediná tato jiskřička naděje, o bože! Neboť již zemřeli bratři a sestry jeho, otec Gerhard a matka Jitka; syn jejich mladý jmen-

Vnica scintilla maneat nobis, deus, illa,
Nam sunt defuncti fratres eiusque sorores,
Et pater et mater Jutlina... Gerhardus;
Ipsorum natus puer est et Zmilo vocatus,
Hic ter sit gratus, deus optime, sitque beatus;
Cui mea dictando, scribendo carmina pando,
Et laudes canto¹⁾ sibi, metraque versificando,
Te metri stilo laudo karissime Zmilo,
Es quia laudandus, venerandus, semper amandus,
Es pius atque bonus, noster quandoque patronus,
Et benefacturus nobis tutorque futurus.

Explicit expiceat.

VT sum pollicitus modo scripsi tempus ad istud,
Atque meis scriptis veluti potui memorauit,
Sed tamen hec mea mens dudum servaverat²⁾ ante,
Vtpote qui puer huc veni pueribus annis,
Quedam conspexi, quedam mihi sunt recitata,
Que non aspexi, dum non uicinus adessem,
Et scripsi, sicut dixi nunc tempus ad istud,
Est quando domini nunc annus C tria mille,
Abbatis ipsius est annus nunc quoque sextus,
Atque domus posite nunc annus XL et octo,
Atque mee vite nunc annus est L et octo;
Annos quippe decem senior sum quam domus ista.

Qui wlt scire tamen, quis sim vel quod mihi nomen,
Audiat et dicam sicut per³⁾ carmina pandam:
In scolis dictus Heinricus eram lapicida,
Filius Eckwardi lapicide, qui tamen istud
Capitolum fecit, struxit quoque cetera plura,
Sed nunc Heinricus pauper sculptor uolo dici,
Et merito sculptor, postquam sedilia sculpsi,
Sum sculptor modicus, modicum quia sculpere noui,
Nam non sum talis, quod sim sculptor generalis.
Sum pauper vere, re vel virtute vel ere,
Non mihi virtutes sunt, non es, nec mihi sunt res,
Hinc paupertatis gaudens uolo nomine fungi
Pauperis atque rei, sic miserere mei.
Est reus et nequam, qui rem non perpetravit equam,
Sic reus existo, fateor, quia noxius isto.
Sub patre Walthelmo cum patre que matre que veni,
Sed sub Winrici sexto sum mortuus anno,
Patre sub Arnaldo, fratres, iam iamque resurgo.
Nam moritur quisque, quando fit apostata Christi,
Vivere tunc discit, peccatis dum resipiscit.

nuje se Smil. Ten budíž třikrát blahoslaven,
dobrý bože; jemu básně tyto piši, jeho chválu
hlásám verši témito. Tebe veršem chválím, nej-
milejší Smile, neb jsi hodn chvály, pocty a lá-
sky, jseš nábožný a dobrý a budeš jednou
ochrancem našim a dobrodincem.

Závěrek.

Jak jsem přislíbil, všechno jsem vypsal
až po tento čas a poznamenal ve spise svém,
jak jsem mohl. Uchovával jsem to dávno v pa-
měti své, neboť přišel jsem sem co malý hoch.
Něco viděl jsem sám, něco jest mi vypravováno,
čeho jsem neviděl nejsa přítomen; i vypsal
jsem to, jak praveno, až po tento nynější čas,
totíž do léta páne 1300. Jest to rok nynějšího
opata šestý, od založení kláštera rok 48, věku
mého rok 58; jsem o deset let starší než klá-
šter tento.

Kdo věděti chce, kdo jsem a jak se jme-
nuji, nechť poslyši, i povím mu to témito slovy.
Ve školách nazýván jsem byl Jindřich kamen-
ník, syn Ekwarda kamenníka, který tuto kapi-
tolu stavěl a mnogo jiného; ale nyní slouti
chei chudý Jindřich řezbář, a to vedle zásluh, je-
likož jsem sedadla zminěná vyřezával; ovšem
jsem řezbář nepatrny, poněvadž jen nepatrne umím
vyřezávat, a nejsem řezbář všemu vyučený.
Jsem chudý opravdu statkem i ctností; nemám
ctnosti ani statků. Chudobě své se těše chei
slouti chudým a hřišníkem, i budíž milostiv mi
bůh. Vinník jest a nešlechetník, kdo páše ne-
šlechetnost: tak jsem i já vinník, přiznávám se,
dopustiv se hříchu. Za opata Walthelma přišel
jsem sem s otcem a matkou, ale na sklonku
šestého roku Winrichova jsem zemřel, pod opa-
tem Arnoldem, bratří, již již vstávám z mrtvých.
Umíráf, kdokoli odpadá od Krista; teprv ten-
krát uči se žiti, kdy moudře odřekne se hřichů.

Sic ego conuersus resipiscens sumque reuersus,
Et sic, ut dixi, sum mortuus atque reuixi.
Heu, tunc defunctos omnes reperi seniores,
Abbatem tunc defunctum dominum, dominamque,
Quo tamen ad maius dolui, quod fratris amorem
Secum detulerant, habeo quo mente dolorem.
Heu dormitat amor, dilectio langwet vbiique,
Est consolator nullus, manet vndique langwor.
Profugus ille tamen adolescens cum rediisset,
Et suscepisset ipsum gaudens pater eius,
Omnia prima sibi sunt redditā¹⁾, sed mihi sic non,
Quam bene sufficienter mihi, si postrema darentur,
Et quia sum pauper „miserere“ placet mihi semper,
Cum miseris miserere mei dicam tibi Christe,
Es pater alme deus meus et dominus dominorum.
Competit ergo mihi miserere, tibi misereri,
Es hylaris, largus, quia das cunctis miserando,
Tam miseris²⁾ quam diuitibus non improperando.
Sum miser et pauper miserere canam tibi semper,
Pauperis et norme, quia non est pauperior me,
Do miserere meum miserum tibi, sed misereri
In pertire tuum mihi dulce precor pater alme,
Jam tibi cum miseris dicam deus o miserere.
Pre cunctis psalmis hoc miserere canam,
Qui miserere mei docuit me, sit ille beatus,
Est miserere mei vita salusque mei.
Omnibus est miserere bonum, valet omnibus eque
Hinc miserere placet omnibus ens habile³⁾,
Tam viuis quam defunctis valet⁴⁾ hoc miserere,
Absolutique reos, saluificans animas;
Est miserere bonum cunctis, domini quoque
donum
Est miserere mei nam medicina dei,
Et miserere pium, quia gaudia dat paradisi,
Dat viuis veniam, dat miseris requiem;
Et miserere mei super omnia regna beatum,
Nam miserere facit scandere regna dei,
Per miserere datur spes lapsis gracia iustis,
Corrigit iniustos, iustificatque pios.
Per miserere mei loca dantur requie,
Defunctis requiem, datque reis veniam⁵⁾,
Nequicam pellit angelus adueniens,
Hoc miserere deum placat, sanctos et honorat
Justificans hominem, datque videre deum.
Non bene pro toto miserere tamen datur auro;
Nam miserere mei soluere nemo potest.

¹⁾ relictā ruk. — ²⁾ misereris ruk. — ³⁾ abile ruk. — ⁴⁾ velet ruk. — ⁵⁾ Zde schází bezpochyby verš.

¹⁾ cando ruk. — ²⁾ fuerauerat ruk. — ³⁾ dicam sic et carmina ruk.

Tak já mnich jsem zmoudřel a se navrátil,
a, jak pravím, umřel jsem a obživil opět. Ach
tenkrát já shledal, že všichni starší byli ze-
mřeli, opat zemřel, zemřel pán a paní; ale
toho vice mi bylo lito, že lásku k bratru s se-
bou vzali, i boli mne to. Ach usíná láska, všady
ochabuje láska, není útěchy žádné, všady ostává
ochablost. Uteklý onen jinoch když se navrátil,
přijat jest radostně od otce svého i dán mu
ode všeho dil první — ale mně nikoliv; mně
by postačil poslední, by mi jej dali. A protože
jsem chudý, libi se mi vždy žalm „miserere“;
s nuznými zpívati budu tobě, Kriste, „miserere“.
Tys, vznesený otče, bůh můj a pán pánů; proto
náleží mně prositi „smiluj se“, tobě smilovati
se. Tys přivětvý a štědrý, poněvadž uděluješ
milostivě všem, chudým jako bohatým, nevy-
tíkaje jim toho. Jsem nuzný a chudý, zpívati
budu tobě vždy „miserere“; jsem chudého po-
volání, neboť i není chudšho nade mne. Obětuji
tobě své chudičké „miserere“, ty uděliž mně,
prosim, své sladké smilování, otče vznesený.
Zpívati tobě budu s nuznými, bože, „smiluj se“,
přede všemi žalmy toto „miserere“ zpívati budu.
Kdo mne naučil tomuto „miserere mei“, budíž
blahoslaven, jestif to „miserere mei“ život a blaho
mě. Všem jest „smilování“ dobré, všem stejně
prospívá, proto všem se libi; živým jako mrt-
vým ono prospívá, rozhřešujíc hřišníky a spásu
poskytuje duším; ono jest dar páně všem do-
brý a lék boží. Nábožně odříkané „miserere“
poskytuje radosti rajské živým zjednává od-
puštění, ubohým pokoj. Ono oblažuje nade všechna
království poskytuje možnost vejiti do králov-
ství božího. Skrze ně dána naděje kleslým, mi-
lost spravedlivým, ono napravuje nespravedlivé
a spravedlivými čini nábožné. Skrze „miserere“
dáno odpočinutí mrtvým a odpuštění hřišníkům.
Nepravost zaháni přicházejici anděl. Toto „mis-
ererere“ s bohem smířuje a svaté uctivá, spra-
vedlivým čini člověka, poskytuje viděti boha. Za
všechno zlato „smilování“ koupiti nelze, nebo
zaplatiti nemůže je nikdo. Poněvadž tedy tak
velkou moc má toto svaté „miserere“, budíž
mi důležitější nade všechny věci. Vrouceně pro-
sim tebe, veliký bože, „smiluj se nade mnou“,

Ergo cum tantum valeat sanctum miserere,
Sic mihi precipuum sit super omne, quod est.
Te rogo sincere deus alme mei miserere,
Per miserere pium fer mihi subsidium,
Da mihi deflere mea crima per miserere,
Vt sit in extremis hoc miserere meis,
Ultimus ut fatus sit per miserere beatus,
Gracia summa dei sit miserere mei.

A—M—E—N¹⁾.

B. LETOPIS ŽDÁRSKÝ KRATŠÍ.

Genealogia fundatorum.

Anno domini MCCLI⁰ dominus Prsibizlaus in agone in magna deuocione commisit domino Botschoni, genero suo, fundacionem huius monasterii et quieuit in Christo²⁾.

Anno domini MCCLII³⁾ dominus Botsco comes dictus de Bernek⁴⁾ in⁵⁾ inuencione sancte crucis iecit fundamenta huius ecclesie, scilicet Sarenensis⁶⁾, et anno fundacionis quarto⁷⁾ obiit ipse summus⁸⁾ fundator⁹⁾ in vigilia sancti Thome circa annum domini MCCLV et reliquit cum consorte sua filia, Pribislai Eufemia¹⁰⁾, duos heredes mares Zmilonem et Gerhardum et vnam filiam¹¹⁾ Agnetem, quam¹²⁾ postea Witigo de Swabniz duxit.

Postea in sexto anno felix matrona Sibilla, relicta Prsibizlai, primi fundatoris, postquam omnia¹³⁾ sua monasterio¹⁴⁾ legasset preter vnam tunicam, in qua sepulta fuit in presbiterio¹⁵⁾, quieuit in Christo¹⁶⁾ circa annum domini MCCLXI⁰.

Postea¹⁷⁾ anno domini MCCLXVIII¹⁸⁾ obiit Zmilo, filius Botschonis¹⁹⁾, et tota cura funda-

skrže nábožné „miserere“ udělil mi své pomocí; dej mi oplakati hřichy mé skrže ně, aby bylo „miserere“ poslední modlitbou mou, aby poslední dech můj skrže ně oblažen byl; i buď mi nejvyšší milosti boží „miserere mei“. Amen.

A—M—E—N¹⁾.

Rodopis zakladatelův.

Léta páně 1251 pan Přibislav jsa v poslední tažení svěřil panu Bočkovi, zeti svému, založení tohoto kláštera a zesnul v pánu.

Léta páně 1252 položil pan Boček, hrabě z Berneku, v den nalezení sv. kříže základ tohoto kostela ždárskeho a léta čtvrtého po založení tomto zemřel sám, hlavní ten zakladatel v předvečer sv. Tomáše r. 1255, zanechav po sobě děti, jež měl s Eufemií, deerou Přibislava, totiž dva dědice mužské Smila a Gerharda a jednu deeru, Anežku jmenem, kterou potom pojal za ženu Vitek ze Švabenic.

Potom v šestém roce, t. j. léta páně 1261 zemřela zbožná paní Sibylla, vdova po Přibislavovi, prvním zakladateli našem, když byla odkázala vše, co měla, našemu klášteru kromě jednoho šatu, v němž byla pochována.

Potom léta páně 1268 zemřel Smil, syn Bočkův, a celá starost o založení (o klášter)

¹⁾ V rukopise připsáno potom ještě Iohannes de Augusta. — Na listu 68 ruk. vratislavského napsáno: Anno domini nonagesimo incepit ordo monasterii Cluniacensis. — M. LXXXIII incepit ordo Arroasiensis. — M. LXXXVI⁰ incepit ordo Kartnsiensis. — Anno domini M⁰. LXXXI incepit ordo Cisterciensis et fundata fuit abbatia Cisterci sub beato abbate Ruberto, qui post abbas exstitit Cistercy. Et anno etatis sue LXXXI⁰, xv Kalend. May migravit ad dominum. — Item M⁰. C⁰. ix incepit ordo Premonstratensis. — M⁰. C⁰. LXXXVII incepit ordo Trinitatis. — Item M⁰ CC⁰ incepit ordo Predicatorum. — Item M. cc. x incepit ordo Minorum fratrum. — ²⁾ Tento odstavec není v ruk. štokholmském. — ³⁾ Ruk. má MCCLI; takéž i Dudík. — ⁴⁾ comes Bernezensis et Nide D. — ⁵⁾ in die inventionis D. — ⁶⁾ fundamenta ecclesie monasterii fontis s. Marie ordinis Cisterciensis in Zdiary D. — ⁷⁾ videlicet a. 1255 in vigilia s. Thome D. — ⁸⁾ et primus D. — ⁹⁾ f. iam dicti monasterii D. — ¹⁰⁾ Qui ex coninge sua Eufemia, filia domini Przibislai, reliquit duos D. — ¹¹⁾ f. nomine A. D. — ¹²⁾ que postea dominus Witigoni de Sswabenitz nupta est. Coniux vero domi Przibislai antedicti, Sibilla nomine, felix matrona et mater Eufemie, postquam . . . — ¹³⁾ omnia, quae habebat, mon. D. — ¹⁴⁾ m. iam fato. — ¹⁵⁾ prespit. feliciter q. D. — ¹⁶⁾ domino D. — ¹⁷⁾ nemá D. — ¹⁸⁾ 1258 D. — ¹⁹⁾ Wotzkouis antedicti D.

cionis¹⁾ deuoluta est ad Eufemmiam, relicam Botsconis, quia Gerhardus²⁾ adhuc tenellus fuit³⁾. Que residens circa monasterium omnia, que habere potuit, edificando consumpsit et propriis manibus in ornatu⁴⁾, ut hodie appetat, multum laborauit et monachis contemporaneis suis infinita sollacia ministrauit. Tandem plena bonis operibus obiit circa annum domini MCCLXXIX⁰.

Postea filius eius Gerhardus intromisit se sicut⁵⁾ debebat, de fundacione⁶⁾ et duxit nobilem uirginem nomine⁷⁾ Gutam⁸⁾ de Velsperg⁹⁾, ex qua genuit duos filios Botsconem¹⁰⁾ et Zmilonem vltimum¹¹⁾ heredem¹²⁾ fundacionis et mortuus est circa annum domini MCCLXXXI⁰.

Tandem domina Guta, relicta domini Gerhardi, permanens uidua et tenens bona mariti et nutriens pueros in quarto anno post obitum mari-¹³⁾ descessit circa annum domini M.CC.XCV¹⁴⁾. Postea¹⁵⁾ ambe filie eius scilicet Eufemia et Agnes obierunt. Obiit¹⁶⁾ ecciam Botsco filius eius, et deuoluta est fundacio ad¹⁷⁾ Zmilonem, filium Gerhardi, qui intromisit se de fundacione¹⁸⁾ et¹⁹⁾ non tanta sollicitudine prefuit monasterio sicut predecessores sui²⁰⁾. Hic²¹⁾ duxit filiam domini Vlrici de Noua domo²²⁾ Annam nomine virginem et decessit iuuenis²³⁾ circa annum domini MCCCXII relicto herede domino Botzkone, ex prefata domina Anna, qui reliquit heredem similiter Botzkonom ex domina Agneta ex genere dominorum de Michalowitz. Et hic Botzko vltimus sepultus est in sepulchro dominorum fundatorum in antedicto monasterio fontis sancte Marie in Zdyary.

Et idem Botzko reliquit filium similiter Botzkonom cognomine antiquum genitum ex domina N. de Roszis, qui fuit primus dominus de Podiebrad, et sepultus est in monasterio canonicorum regularium in Satzka.

¹⁾ f. ad Ewf. relictam Betzkouis dev. est D. — ²⁾ G. filius eius adhuc D. — ³⁾ erat D. — ⁴⁾ orn. eiusdem, prout. hod. D. — ⁵⁾ sicut et D. — ⁶⁾ f. monasterii antedicti D. — ⁷⁾ nemá D. — ⁸⁾ 1 ruk. nás i štokholmský (D) mají Tutam. — ⁹⁾ Welschberg D. — ¹⁰⁾ Botzkonom D. — ¹¹⁾ nemá D. — ¹²⁾ h. seu prosecutorem fundacionis et duas filias Eufemiam videlicet et Agnetem. Mortuus est tamen Gerhardus jamfatus circa annum d. MCCXCI D. — ¹³⁾ marii ab hac luce d. D. — ¹⁴⁾ MCCCXV D. — ¹⁵⁾ Demum et ambae filie eius predice obierunt D. — ¹⁶⁾ Mortuus est itaque D. — ¹⁷⁾ ad ultimum heredem Zmilonem ruk. vratislavský D. — ¹⁸⁾ f. prefati monasterii D. — ¹⁹⁾ sed D. — ²⁰⁾ Tu vloženo v ruk. štokholmském: Hic omisso titulo comitatus primus se dominum de Cunstat nominavit. — ²¹⁾ Hic Smilo duxit D. — ²²⁾ domo virginem Annam. — ²³⁾ Až potud podali jsme nás text kratšího letopisu ždárskeho podle rukopisu vratislavského, ostatek podan dle Dudíkova vydání z rukopisu štokholmského. Rukopis vratislavský má po slově iuuenis ještě tato slova: sine herede relicto sexu femineo circa annum domini MCCCXII et cetera.

spadla na Eufemii, vdovu po Bočkovi, poněvadž byl tenkráte Gerhard ještě velmi mlad. Ta bydlí při klášteře vše, co měla, obrátila na vystavení jeho, a sama, jak podnes viděti, pracovala na jeho ozdobení a poskytovala nekonečná dobrodiní současným mnichům. Konečně naplnivši míru dobrých skutků zemřela kolem r. 1279.

Potom vešel v držení založení, jak náleželo, Gerhard a pojal za manželku šlechtici Jitku z Feldsberku, s níž zplodil dva syny, Bočka a Smila, posledního dědice založení nášeho, a zemřel kolem r. 1291.

Konečně zemřela čtvrtého léta po smrti svého muže asi r. 1295 paní Jitka, vdova po panu Gerhardovi, která zůstávajíc ve stavu vdovském držela zboží svého muže a odchovávala své dítky. Potom zemřely obě její dcery Eufemie a Anežka. Také zemřel Boček, syn její, a založení spadlo na Smila, syna Gerhardova, který uvázel se ve správu založení, ale nestaral se o ně jako předchůdcové jeho. Ten pojal za manželku Annu, deeru pana Oldřicha z Jindřichova Hradce, a zemřel r. 1312 v mládí, zanechav po sobě dědice Bočka z řečené pani Anny, a tento zanechal také dědice Bočka z pani Anežky z rodu pánů z Michalovic pocházející. A tento Boček byl poslední pochován v řečeném klášteře panny Marie ve Ždářích v hrobce pánů zakladatelův.

A ten Boček zanechal také syna Bočka, nazvaného Starý, z pani N. z Rosic, a ten byl prvním pámem z Poděbrad a pohřben jest v klášteře kanovníků v Sadské.

Hic Botzko genuit ex domina Anna de Lippa et Duba quatuor filios, Botzkonem, Iohannem dictum Kostsky, Hynckonem et Victorinum. Primitres decesserunt absque liberis, quartus videlicet Victorinus XXIIII annorum existens defunctus est relicto Georgio filio et duabus filiabus Elizabeth et Margaretha. Elizabeth nupta est domino Heinrico de Lippa et Duba, Margaretha vero domino Buschkoni de Zeebergk et Plana. Et iste Victorinus expulsit fratres antedicti monasterii in Zdiarii, et monasterium totaliter desolatum est.

Georgius vero genuit ex domina Kunegunde de Sternnberg Botzkonem, Victorinum, Heinricum seniorem, Katherinam, Zdenam et Barbaram. Dominus Botzko sine herede decessit, Katherina Mathie, Hungarie regi, nupta est, Zdena vero Alberti, duci Saxonie illustri, in matrimonium data, Barbara autem domino Heinrico de Lippa et Duba, marschalkoni regni Bohemie, copulata. Defuncta vero Khunegunde dominus Georgius predictus duxit Iohannam de Roszmittel in coniugem, ex qua genuit Heinricum iuniorum alias Hynckonem, et Ludimillam, que duci Friderico Legnitzensi nupta est, ex qua genuit tres filios, Iohannem, Fridericum et Georgium. Iohannes adhuc adolescens decessit, alii vero duo deo fauente usquemodo in huminis degunt.

Georgius vero antefatus primum communione omnium baronum, procerum, nobilium et ciuitatum et tocius regni consensu in gubernatorem¹⁾ regni electus, postea in regem Bohemie feliciter vinctus et coronatus est. Et hic Georgius nondum gubernator¹⁾ neque rex existens, monasterium predictum in Zdiarii, quod a tempore expulsionis fratrum eiusdem destructum et desolatum erat, denuo reedificauit et quasi de novo fundauit, introductis illuc fratibus nouis, qui iterum tempore ipsius expulsi et per filium eius Heinricum seniorem iterato introducti. Duci vero Heinrico seniori illustris domina Vrsula, illustrissimi domini Alberti, marchionis Brandenburgensis et principis electoris, filia, in matrimonium copulata est, ex qua genuit illustres principes, ducem Albertum, filium suum primo-

Ten Boček zplodil s paní Annou z Lipé a z Dubé čtyry syny: Bočka, Jana řečeného Kostský, Hynka a Viktorina. První tři zemřeli bez dědiců, čtvrtý Viktorin maje 24 léta zemřel zanechav syna Jiřího a dvě dcery Alžbětu a Marketu. Alžběta provdala se za pana Jindřicha z Lipé a Dubé, Marketa však za pana Buška ze Žeberka a z Plané. A řečený Viktorin vypudil bratrý jmenovaného kláštera ze Ždáru a klášter dokonce jest opuštěn.

Jiří zplodil s paní Kunhutou ze Šternberka Bočka, Viktorinu, Jindřicha staršího, Kateřinu, Zdeňku a Barborku. Pan Boček zemřel bez dědiců, Kateřina provdána jest za Matyáše, krále uherského, Zdeňka však Albertovi, vévodovi saskému, dána jest v manželství, ale Barbora panu Jindřichovi z Lipé a Dubé, marsálkovi království Českého. Když paní Kunhuta zemřela, pojal řečený pan Jiří za manželku Johannu z Rožmitála, s kterou zplodil Jindřicha mladšího jinak Hynka a Lidmilu, která dána jest za manželku Fridrichovi, knížeti lehnickému, který s ní měl tři syny Jana, Fridricha a Jiřího. Jan, jsa ještě mlad, zemřel, ostatní dva však s pomocí boží až podnes žijí.

Jmenovaný však Jiří byl z obecného usnesení všech pánů, rytířů, vládyk a měst a vši obce království Českého nejprvě za správce země zvolen, potom za krále českého šfastně pomazán a korunován. A ten Jiří nejsa ještě ani správcem ani králem vystavěl a takřka založil znovu řečený klášter ždárský, který od času vyhnání bratří z něho byl opuštěn a pobořen, a uvedl do něho bratrý nové, kteří za času jeho zase byli vyhnáni, ale od syna jeho Jindřicha staršího zase uvedeni.

Knížeti Jindřichovi staršímu dána jest v manželství paní Voršila, dcera pana Alberta, markraběte brandenburského a kurfirsta říšského, s níž zplodil knížete Alberta, syna svého prvorozzeného, potom Jiřího, Jana, který mlad jsa zemřel, Marketu, která se provdala za Šeb-

genitum, deinde Georgium, Iohannem, qui tenellus decessit, Margarethem, que preclaro domino Seuasto (sic) principi de Anhalt ac nupta, deinde Karolum, demum Ludwicum, qui similiter tenellus obiit, postea Magdalenum, postremo Zdenam, que domino Vdalrico comiti de Hardegk et Glacensi, in matrimonium tradita est.

Predictis vero tribus fratribus videlicet Alberto, Georgio et Karolo tres sorores illustris principis Iohannis, Saganie ducis, filie nupte sunt. Duci enim Alberto Salomea, ex qua genuit Vrsulam, filiam suam primogenitam, Georgio vero Hedwigis, ex qua genuit Heinricum, qui eciām tenellus obiit, duci autem Karolo Anna, ex qua genuit Annam, que tenella defuncta est, Katherinam, Margarethem, Ioachim, Kunegundim et Vrsulam (Heynricum, Hedwigim, Georgium I, et Georgium II, qui statim obiit). Quos omnes, qui vsque modo in humanis degunt, omnipotens in longeua sanitate, optimaque et secunda prosperitate ad diuturna tempora conseruare, defunctis vero per suam graciā et immensam pietatem requiem eternam tribuere dignetur. Amen.

Anno domini millesimo quadringentesimo vicesimo festiuitas sancti Georgii¹⁾ fuit die dominica, vicesima tercia mensis Aprilis, in qua natus est serenissimus princeps Georgius, rex Bohemie et dominus de Cunstadt etc., hora diei vndeclima, minuto tricesimo octauo.

Anno domini millesimo quadringentesimo vicesimo quinto in vigilia²⁾ sancte Elizabeth fuit feria quinta, in qua nata est nobilis et generosa domina Khunegundis de Sternnbergk hora die quarta minuto quadragesimo quinto.

Anno domini M quadringentesimo quadragesimo secundo fuit festiuitas sanctorum apostolorum diuisionis die dominica, decima quinta mensis Julii, in qua natus est nobilis et generosus dominus Botzko de Cunstat et Podiebradt.

Anno domini M quadringentesimo quadragesimo tertio feria quarta, in vigilia Ascensionis domini³⁾, natus est illustris princeps dominus Victorinus, dux Monnsterbergensis.

stiana, knížete anhaltského, dále Karla a Ludvíka, který také v útlém mládí zemřel, potom Magdalenu a konečně Zdeňku, která panu Oldřichovi, hraběti z Hardeku a kladskému dáná jest za manželku.

Řečeným třem bratřím, totiž Albertovi, Jiřímu a Karlovi dány jsou za manželky tři dcery Jana, knížete žahanského, totiž knížeti Albertovi Salomena, s níž zplodil Voršilu, dceru svou prvorozzenou; Jiřímu Hedviku, z níž se narodil Jindřich, který také v útlém mládí zemřel; knížeti Karlovi však Anna, s níž měl Annu, která v mládí zemřela, Kateřinu, Marketu, Jachyma, Kunhutu a Voršilu (Jindřicha, Hedwiku, Jiřího a Jiřího druhého, který ihned zemřel). A ty všecky, kteří až dosud žijí, ráčí všemohoucí v trvalém zdraví a při největším štěsti na dlouhé časy zachovati, zemřelým však vedle milosti a neskončené dobroty své věčný pokoj udělit. Amen.

Léta páně 1420 den svátka sv. Jiřího, t. j. dvacátého třetího dne měsice Dubna, byla neděle, v kterou narodil se nejjasnější kníže Jiří, král český a pán z Kunštatu atd., o hodině denní jedenácté a minutě 38.

Léta páně 1425 v předvečer svaté Alžběty byl čtvrtok, a toho dne narodila se urozená a vznešená paní Kunhuta ze Šternberka o hodině čtvrté a minutě 45.

Léta páně 1442 byl svátek rozeslání sv. apoštola, t. j. 15 den měsice Července v neděli, a tu narodil se urozený a vznešený pán Boček z Kunštatu a z Poděbrad.

Léta páně 1443 v předvečer na nebe vstoupení páně narodil se jasný kníže, pan Viktorin, vévoda minsterberský.

¹⁾ iubern. ruk.

¹⁾ Toho léta bylo sv. Jiřího v úterý. — ²⁾ Toho léta bylo sv. Alžběty v pondělí, tedy předvečer v neděli. —

³⁾ 29 Května.

Anno domini M quadringentesimo quadragesimo octauo feria quinta quatuor temporum Penthecosten, que fuit dies sancte Sophie¹⁾ natus est illustris princeps dux Heinricus senior Monsterbergensis hora diei decima octaua.

Anno domini M quadringentesimo quadragesimo nono feria tercia die sancti Martini nate sunt due gemelle Khatherina et Zdena, quarum senior Katherina in successu temporis fuit nupta Mathie, regi Hungarie, et altera iunior Zdena mansit Alberto, duci Saxonie. Filii et filie domine Khunegundis de Sternnberg ex rege Georgio.

Anno domini M quadringentesimo quinquagesimo secundo feria quarta in vigilia Ascensionis domini²⁾ natus est illustris princeps dominus Heinricus iunior dictus Hyncko, dux Monsterbergensis.

Anno domini M quadringentesimo quinquagesimo sexto nata est domina Ludmilla, ducissa Lignicensis, in die sancti Galli³⁾. Filius et filia ex rege Bohemie et regina Iohanna.

Anno domini M quadringentesimo sexagesimo octauo natus est Albertus, primogenitus filius Heinrici senioris, ducis Monnsterbergensis, nocte media feria tercia in die Steffani pape et martiris⁴⁾ in castro dicto⁵⁾ montis Cunietitz⁶⁾.

Anno domini M quadringentesimo septuagesimo feria tercia in crastino Remigii⁷⁾, natus est Georgius, filius supradicti ducis, hora vna post noctis medianam in castro dicto⁸⁾ Littitz.

Anno domini M quadringentesimo septuagesimo secundo in vigilia Iohannis Baptiste⁹⁾ natus est Iohannes, sepedicti ducis filius, hora secunda noctis in castro Glacensi feria tercia.

Anno domini M quadringentesimo septuagesimo tercio nata est ei[us]dem ducis primogenita filia nomine Margaretha in festo translationis sancti Adalberti¹⁰⁾ et sancte Hedwigis feria quarta hora vesperarum in castro Koselnsi.

Anno domini M quadringentesimo suptuagesimo sexto natus est eidem duci filius Karolus nomine die dominica Floriani¹¹⁾ hora vndecima in castro Glacensi.

Anno domini M quadringentesimo septuagesimo octauo natus est supradicto duci filius

Léta páně 1448 ve čtvrtek o suchých dnech letničních, kteréhož dne bylo sv. Žofie, narodil se jasný kníže, vévoda Jindřich starší minsterberský o hodině 18.

Léta páně 1449 v úterý den sv. Martina narodila se dvojčátka Kateřina a Zdeňka, z nichž starší Kateřina provdala se během času za Matiáše, krále uherského, a druhá mladší zůstala Albertovi, vévodovi saskému. To jsou synové a dcery paní Kunhuty z Šternberka s králem Jiřím.

Léta páně 1452 ve středu v předvečer na nebe vstoupení páně narodil se jasný kníže, pan Jindřich mladší Hynek zvaný, vévoda minsterberský.

Léta páně 1456 narodila se paní Lidmila, knězna Lehnická, v den sv. Havla. Syn a dcera z krále českého a králové Anny.

Léta páně 1458 narodil se v úterý den sv. Štěpána papeže a mučeníka Albert prvorovený syn Jindřicha staršího, vévody minsterberského, na hradě zvaném Hora Kunětická.

Léta páně 1470 v úterý na ještřáv sv. Remigia v hodinu po půl noci narodil se na hradě Litickém řečenému knížeti syn Jiří.

Léta páně 1472 v předvečer sv. Jana Křítele v úterý o druhé hodině noční narodil se na hradě Kladském Jan, syn často jmenovaného knížete.

Léta páně 1473 ve středu den přenesení sv. Vojtěcha a sv. Hedviky o hodině nešporní narodila se na hradě Kozelském Marketa, prvorovená dcera téhož knížete.

Léta páně 1476 v neděli den sv. Floriana o hodině jedenácté narodil se na hradě Kladském témuž knížeti syn jmenem Karel.

Léta páně 1478 v ponděli v předvečer deseti tisíc rytířů o hodině osmé narodil se re-

¹⁾ Sv. Žofie bylo toho léta v úterý. — ²⁾ 17 Května. — ³⁾ 16 Října. — ⁴⁾ 2 Srp. — ⁵⁾ dicte ruk. — ⁶⁾ Tumelitz ruk. — ⁷⁾ 2 Říj. — ⁸⁾ dicte ruk. — ⁹⁾ 23 Čna. — ¹⁰⁾ 25 Srp. — ¹¹⁾ 5 Května.

nomine Ludwicus feria secunda hora octaua in vigilia sanctorum decem milium martirum¹⁾ in castro Glacensi.

Anno domini M quadringentesimo octogesimo 2° nata est eidem duci filia nomine Magdalena feria sexta hora decima septima in die conuersione sancti Pauli²⁾ in castro Glacensi.

Anno domini M quadringentesimo 83° feria tercia in die sancti Erasmi³⁾ hora XX^{ma} nata est eidem filia nomine Zdena in castro Glacensi.

Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo in vigilia Philippi et Iacobi⁴⁾, que fuit feria sexta, natus est nepos primus ducis Heinrici senioris Heinricus nomine filius Georgii ducis in castro Glacensi hora vndecima.

Anno domini M quadringentesimo nonagesimo octauo nata est illustri principi domino Alberto, duci Monnsterbergensi etc., primogenita filia nomine Vrsula die Steffani prothomartiris hora vndecima, que fuit feria tercia⁵⁾, in castro Olsnensi, primogenita neptis Heinrici ducis senioris Monnsterbergensis, et confirmata est per venerabilem patrem, dominum, dominum Ioannem, episcopum Cisicensem, in monasterio monialium sancte Katherine Wratislauie M quingentesimo primo.

Anno domini M quadringentesimo nonagesimo nono feria sexta⁶⁾ ante nativitatem Marie, que fuit dies sexta mensis Septembri mane post horam vndecimam nata est primogenita filia illustris principis, domini Karoli, ducis Monnsterbergensis, nomine Anna et anno domini M quingentesimo secundo confirmata est per venerabilem patrem, dominum Ioannem, episcopum Cisicensem, in capella castri Olsnensis feria sexta in die Erasmi⁷⁾.

Anno domini M quingentesimo jubileo in crastino sancti Mauricii⁸⁾, feria quarta nata est secunda filia nomine Katherina eiusdem ducis Karoli in arce Glacensi infra horam septimam et octauam, et anno domini millesimo quingentesimo secundo confirmata est per venerabilem patrem, dominum episcopum Cisicensem, in capella Olsnensis castri feria sexta in die sancti Erasmi.

¹⁾ R. 1478 připadlo 10 tisic rytířů na ponděli, vigilie tedy na neděli. — ²⁾ 25 Led. — ³⁾ 3 Čee. — ⁴⁾ 30 Dub. — ⁵⁾ Počítán tu rok od vánoc, a stala se věc tedy r. 1297 dne 26 Prosince. — ⁶⁾ 6 Září. — ⁷⁾ 3 Čna. — ⁸⁾ 23 Září.

čenému knížeti na hradě Kladském syn jmenem Ludvík.

Léta páně 1482 v pátek den obrácení sv. Pavla na víru o hodině sedmnácté narodila se témuž knížeti na hradě Kladském dcera jmenem Magdalena.

Léta páně 1483 v úterý den sv. Erasma o hodině dvacáté narodila se témuž na hradě Kladském dcera jmenem Zdeňka.

Léta páně 1490 u večer sv. Filipa a Jakuba, což bylo v pátek, narodil se na hradě Kladském o hodině 11 první vnuk knížete Jindřicha staršího jmenem Jindřich, syn knížete Jiřího.

Léta páně 1498 v úterý den sv. Štěpána prvního mučeníka o hodině jedenácté narodila se jasnému knížeti, panu Albertovi, knížeti minsterberskému, na hradě Olešnickém prvorovená dcera Voršila, prvorovená vnučka Jindřicha staršího, knížete minsterberského, a byla od děstojného otce a pána, pana Jana, biskupa naumburského, r. 1501 v klášteře jeptišek sv. Kateřiny biřmována.

Léta páně 1499, v pátek před narozením p. Marie, což bylo šestého dne měsice Září, ráno po hodině 11 narodila se prvorovená dcera jasného knížete, pana Karla, knížete minsterberského, jmenem Anna, a léta 1502 byla biřmována v pátek den sv. Erasma v kapli hradu Olešnického od děstojného otce, pana Jana, biskupa naumburského.

Léta páně 1500 jubilejního ve středu na ještřáv sv. Mauricia mezi hodinou sedmou a osmou narodila se na hradě Kladském druhá dcera téhož knížete Karla jmenem Kateřina a roku 1502 v pátek den sv. Erasma biřmována jest v kapli hradu Olešnického od děstojného otce, pana biskupa naumburského.

Anno domini millesimo quingentesimo se-
cundo in die Iohannis Evangeliste, que fuit fe-
ria secunda¹⁾, nata est tercia filia eidem duci
Karolo nomine Margaretha in castro Olsnensi
infra horam octauam et nonam mane.

Anno domini millesimo quingentesimo ter-
cio infra horam vicesimam primam et vicesimam
secundam natus est illustri principi, domino Ka-
rolo, duci Monsterbergensi, Sleszie, Olsnensi,
comiti Glacensi primogenitus filius nomine Io-
achim, decima octaua die mensis Ianuarii, que
fuit feria quarta, ipso die sancte Prisce virginis
in castro Olsnensi.

Anno domini M quingentesimo quarto feria
quarta mane ante Michaelis²⁾ post horam deci-
nam, nata est eidem duci Karolo filia quarta
nomine Khunegundis in castro Olsnensi; festum
autem sancti Michaelis erat die dominico.

Anno domini millesimo quingentesimo quinto
feria quarta in vigilia sancte Barbare³⁾ virginis
ante horam tredecimam nata est eidem duci
Karolo filia quinta nomine Vrsula in castro
Olsnensi.

Anno millesimo quingentesimo septimo se-
cunda feria post palmarum⁴⁾, que fuit vicesima
nona dies Marcy, natus duci Karolo secundus
filius nomine Heinricus hora decima in castro
Olsnensi.

Anno domini millesimo quingentesimo octauo
in crastino sancti Barnabe⁵⁾, que fuit feria
secunda Penthecosten, infra vicesimam secun-
dam et vicesimam terciam nata et eidem duci
Karolo filia nomine Hedwigis in castro Olsnensi.

Anno domini millesimo quingentesimo nono
die dominica post omnium sanctorum, que fuit
dies quarta Nouembris, hora tercia noctis se-
quentis, natus est prenominato duci Karolo ter-
cios filius nomine Iohannes in castro Olsnensi,
quod festum omnium sanctorum fuit feria quinta.

Anno domini millesimo quingentesimo un-
decimo feria tercia, in profesto sancte Agate⁶⁾,
hora quinta noctis sequentis, nata est eidem
duci Karolo septima filia nomine Barbara in
castro Olsnensi et per reverendissimum in Cri-

Léta páně 1502, v ponděli den sv. Jana
evangelisty mezi hodinou osmou a devátou z rána
narodila se na hradě Olešnickém knížeti Kar-
lovi třetí dcera jmenem Marketa.

Léta páně 1503, osmnáctého dne měsice
Ledna, což bylo ve středu den sv. Prišky panny,
narodil se mezi hodinou 21 a 22 na hradě
Olešnickém jasnemu knížeti, panu Karlovi, kní-
žeti minsterberskému, slezskému, olešnickému,
hraběti kladskému prvorodený syn, jmenem
Jachym.

Léta páně 1504 ve středu před sv. Mi-
chalem po desáté hodině ranní narodila se na
hradě Olešnickém témuž knížeti Karlovi čtvrtá
dcera jmenem Kunhuta; a svátek sv. Michala
byl tenkráte v neděli.

Léta páně 1505 ve středu v předvečer sv.
Barbory před hodinou třináctou narodila se té-
muž knížeti Karlovi pátá dcera jmenem Voršila.

Léta páně 1507 v pondělí po Květech, což
bylo 29 dne měsice Března, o hodině desáté na-
rodil se knížeti Karlovi v Olešnici druhý syn
jmenem Jindřich.

Léta páně 1508 na zejtří sv. Barnabáše,
což bylo v ponděli o Letnicích, o hodině 22
neb 23 narodila se témuž knížeti Karlovi v Oleš-
nici dcera jmenem Hedvika.

Léta páně 1509 v neděli po všech svatých,
což bylo čtvrtého dne měsice Listopadu, o třetí
hodině noční narodil se v hradě Olešnickém
dříve řečenému knížeti Karlovi syn, jmenem Jan,
a svátku všech svatých bylo tenkráte ve čtvrtek.

Léta páně 1511 v úterý ten den před sva-
tu Hátou o páté hodině noční narodila se té-
muž knížeti Karlovi v hradu Olešnickém sedmá
dcera jmenem Barbora a pokřtěna jest ve Vrati-
slavi v neděli v den sv. Apollonie panny od nej-

¹⁾ I toto datum ukazuje k začínání roku o vánocích; neboť sv. Jana evangelisty (27 Pros.) bylo v pon-
děli r. 1501 a ne 1502. — ²⁾ 25 Září. — ³⁾ 3 Prosince. — ⁴⁾ Neděle květná byla r. 1507 dne 28 Bř. —
⁵⁾ 12 Června. — ⁶⁾ 4 Ún.

sto patrem, dominum Iohannem Thurszo, tunc
temporis episcopum Wratislawensem, dominico
die festo sancte Appollonie¹⁾ Wratislauie bapti-
sata, et ab illustrissima principe, domina Anna,
serenissimi domini Wladislai, Hungarie et Bohe-
mie regis, filia, demum et [per?] generosum do-
minum Zdenkonem dictum Leo de Roszmital,
supremum burggrabium Pragensem, et Moysen,
antefati regis Wladislai magistrum curie Hun-
garicalis²⁾, necnon prefate domine Anne magi-
stram curie et per dominam Cristinam de Mer-
holdt, Iohannis Borzitha de Bistrize conjugem,
e sacro fonte leuata.

¹⁾ 9 Ún. — ²⁾ Tu za slovem tím položeno v ruk. ještě jednou slovo magistrum.

důstojnějšího v Kristu otce, pana Jana Thury, toho času biskupa vratislavského. Při tom byli kmotry: nejjasnéjší kněžna pani Anna, dcera nejjasnéjšího pána, Vladislava, uherského a českého krále, urozený pan Zdeněk Lev z Rožmitála, nejvyšší purkrabi pražský, Mojžíš, hofmistr uher-ský řečeného krále Vladislava, jmenované pani Anny hofmistrině a pani Kristina z Merholtu, manželka Jana Bořity z Bystrice.

SEZNAM JMEN OSOBNÍCH A MÍSTNÍCH.

(Číslo znamená stranu.)

Adalbert, arcibiskup magdeburský, 39.
 — arcibiskup mohučský, 185, 186, 204.
 Adaldag, biskup saský, 239.
 Adalgot, biskup kurský, 438.
 Adam (ze Sedlce), opat kl. Ždárského, 543.
 Adda, řeka, 275, 430, 435, 444.
 Adelhaida, Adléta, vnučka Eufemie, manželky Bočka z Bernecku, 538.
 Adléta (Adelhaida), manželka Soběslava I, 227, 232, 234, 261.
 — dcera Ondřeje, krále uherského, manželka Vladislava II, 90, 94.
 Adolf, převor kl. Steinfeldského, 488.
 — (Nassavský), král římský, 546.
 Adrian (Hadrian) IV, papež, 273, 274, 421—423.
 Ahník 474.
 Alba, město italské, 438, 443.
 Albert, markrabí saský, 421, 426, 438, 511.
 — mark. brandenburgský, 552; dcera jeho Voršila, manželka Jindřicha starší z Poděbrad; v. Poděbrady.
 — vévoda saský, 552; man. Zdeněka z Poděbrad, 552.
 — syn Jindřicha z Poděbrad; v. Poděbrady.
 — hrabě, bratr Lukardy, manželky knížete Břetislava II, 138.
 — hrabě, 181.
 — arcibiskup mohučský, 234.
 — biskup Pomořanů, 417.
 Albert I, vévoda rak., 546.
 Albert, mnich kl. Ždárského, 533, 536.
 Albertus, náčelník lombardský, 438.
 Albertinus, náčelník lombardský, 438.
 Albin, kaplan Jaromíra, bisk. pražského, 118.
 Albrecht, spikleneck proti Soběslavovi I, 394.
 Alessandria, město italské, 468, 469.
 Aleš, župan, 99, 119, 120.
 — probošt olomoucký, kanovník pražský, 336, 337, 338.
 Alexander, biskup lutíšský, 438.
 Alexander II, papež, 206.
 Alexander III, papež, 266, 471.
 Alexander IV, papež, 294, 315.
 Alexander, bratr Daniela, probošta pražského, 416.
 Alcherius z Vimercato, v. Vimercato.
 Allek, mnich kl. Ždárského, 533.
 Almoš, bratr krále Kolomana uherského, 180, 184, 227.
 Alpy 273, 275, 421, 428, 459, 469, 470, 476, 478, 506.

Alpy bavorské 174.
 Altenburk, město německé, 473.
 Alžběta Uherká, manželka Fridricha, knížete č., 466, 473—476, 479, 506, 508.
 Amberk, ves, 138.
 Amelung, mnich kl. Želivského, 497.
 Anagni, město italské, 438.
 Anaklet II (Petr), syn Lva, papež, 212, 217.
 Anastasius IV, papež, 263, 266.
 Anežka, dcera Přemysla Otakara I, 284, 287.
 — dcera Vladislava II, kn. českého, 420.
 Anežka z Bernecku, v. Berneck.
 Anežka z Michalovic, v. Michalovice.
 Anhalt, kníže A.; v. Šebestián.
 Ankona, město italské, 438, 446, 460.
 Anna, dcera Vladislava II, krále čes. a uher, 557.
 Anselm, arcibiskup ravenský, 277, 434, 438, 440.
 Antiochie 281, 379.
 Apulie 281, 379.
 Aquileja, město, 438.
 — patriarcha Aq. Pelhřim, 438, 440, 450.
 Arnold, arcibiskup mohučský, 426, 450.
 — starší kl. Želivského, 498.
 — opat kl. Ždárského, 521, 522, 540, 544—546, 548.
 — mnich kl. Ždárského, 533, 544.
 — mistr, vyslanec Jindřicha Břetislava, biskupa praž. v Římě, 510.
 — probošt v Sadské a kanovník pražský, 514.
 Arnulf (mylně Alfons), císař, 18, 27, 376, 380, 386, 387.
 — vévoda bavorský, 33.
 Arsenius, mnich sázavský, 263.
 Asculum, město italské, 438.
 Asinus (Osel), 133.
 Asti, město italské, 438, 443, 469.
 Augsburg 459.
 Augsburg, biskup augsb.: sv. Oldřich 179, 239; Konrad 438.
 Babylon, B. zoldán, 285.
 Bagno, město italské, 459.
 Bamberk, hrad B., 54, 168.
 — biskup b., 213, 262, 290, 299.
 — biskup b. Ota, 156, 193, 417.
 — biskup b. Eberhard 440, 441.
 — chrám p. Marie a sv. Jiří, 54, 56.
 — město německé, 187, 214, 228, 233.
 — kostel Bamb., 60.

mor, pak Vítka ze Švábenic, 535, 538—540, 545, 550.
 Smil, syn Bočka, 523, 532, 535, 539, 550.
 Gerhard, syn Bočka, 523, 532, 535, 539, 541, 542, 544, 545, 547, 550, 551; manž. jeho Jitka z Feldsperku 539, 541, 545, 547, 551; synové: Smil, 541, 543, 551; Boček 541, 545, 551; dcery: Eufemie 541, 546, 551; Anežka 541, 546, 551.
 Smil, syn Gerharda; manželka Anna, dcera Oldřicha z Jindř. Hradce, 551; syn Boček 551.
 Boček, vnuk Gerharda, 551; manželka Anežka z Michalovic 551; syn Boček 551; manželka N. z Rošic 551.
 Bero, děkan kláštera Sázavského, pak opat kl. Postoloprtského, 262, 263.
 Berounka, řeka, 510.
 Berthold, biskup pasovský, 288.
 Bertold, biskup naumburský, 438.
 Berth Pavel 346.
 Běstvina, ves v Čáslavsku, 225.
 Bezděz, hrad, 346, 347, 348, 366.
 — purk. hradu B. Hermaň, 348.
 Bílina, řeka, 12, 83, 369.
 — hrad župní v Čechách, 84, 94; župan: Prkoš 84; Mstiš 94.
 Bílinská, župa, 19.
 Bitov, město mor., 497, 506.
 — župa Bílovská, 506.
 Bláha, otec Zdeslava župana, 208.
 Blansko, ves, 223.
 Blažej, představený kl. Strahovského, 271, 485.
 — opat opatovický, 394, 398, 399.
 Bobořané, kmen slovanský, 116.
 Bobra, řeka, 189.
 Bobrová Dolejší, ves kl. Ždárského, 540.
 Boček z Bernecku, v. Berneck.
 — ze Švábenic, v. Švábenice.
 Bodrci, kmen slovanský, 31.
 Bogen, Friderich hr. z B., 190; manželka Svatava, dcera Vladislava I, 190.
 Bohudar, mnich č. snad dobrodinec kláš. Sázavského, 259.
 Bohumil, zákl. Klimenta, op. Břevn., 68.
 — opat kláštera v Hradišti, 396.
 Bohumír, probošt pražský, 338, 349.
 Bohunka, vnučka Eufemie, manželka Bočka z Bernecku, 538.
 Bohuslav, manžel Sibilly, zakladatel kl. Ždárského, 522.
 Bohuta, Moravan, 456.
 Bolesla, bojovník Břetislava, syna Břetislava II, 210.
 Boleslav I, kníže č., 28, 29, 30, 31, 34, 370, 376, 380, 381, 387.
 Boleslav II, kníže č., 35, 38, 44, 46, 47, 87, 370, 381, 387.
 Boleslav III, kníže č., 47, 49, 50, 52, 65, 370, 377, 388.
 Boleslav (Olomoucký), syn Vratislava II, 95, 124.
 Boleslav podpůrce kost. Vyšehradského, 227.
 Boleslav I Chrabrý, kníže a král polský, 60, 63, 240.
 Boleslav II Smělý, král polský, 70, 95.

Brixen, město, 428.
 Brno, město, 330, 338, 546.
 Brný (Brnen), hrad, 125, 143.
 Brno, purkráb Přibislav, 522.
 — klášter Menších bratří v Brně, 527, 528, 537.
 — kraj Brněnský, 215, 472.
 Brocnice, bystřina v Žatecku, 18.
 Brod (nyní Beroun), 474.
 — Smil z Brodu, 536.
 Bruno z Holšteina, biskup olomoucký; v. Holštein.
 Bruno, zakladatel řádu kartusianského, 381.
 — jinak Řehoř V, papež; v. Řehoř, Brunonova dcera, abatyše u sv. Jiří, 88.
 Brunsík, hrad, 228.
 Brusnice (Bruska), potok u Prahy, 15, 88, 167, 302, 303, 342.
 Budišín, město a hrad v Lužici, 412, 424.
 Budivoj, syn Chřenův, 153.
 Budyně, město v Čechách, 464.
 Buh, řeka, 116.
 Burchard, biskup štrasburský, 438.
 Bušek ze Žeberka a z Plané; v. Žeberk.
 Buz, otec Předy, župana, 105.
 — otec Dětřicha, 164, 167, 173.
 Bykoš, ves, 322.
 Bystřice, Ingram z B., 531.
 — Jan Bořita z B., 557; m. Kristina z Merholtu 557.
 Bztnata, v. Vznata.
 Cáchy, město německé, 41, 515, 516.
 Cambrai, biskup, 438.
 Carpentet, Gerard z C., 438.
 Cavallion, církev cavaillonská, 133.
 — Desiderius, biskup c., 133.
 Celestin III, papež, 508, 510, 515.
 Cervia, město italské, 438.
 Cesena, město italské, 438.
 Cidlina, řeka č., 41, 171.
 Cisterciun 382.
 Clerveaux, opat sv. Bernard, 262, 382, 416, 495, 500, 501.
 Como, město italské, 433, 438.
 de Crescentio Řehoř, kardinál římský, 284.
 Ctibor, sudi, 287.
 Cyprian, biskup vratislavský, 495.
 Cyrill sv. 386.
 Čáč, otec Božej, příbuzný Mutiny, 139.
 Čáslav, bratr sv. Vojtěcha, 44, 388.
 — město č., 217, 225, 320.
 Časta, župan, 412.
 Čech, praotec Čechů, 386.
 Češi, kmen Čechů, 18, 19, 22, 23.
 Černá, les v Čechách, 71.
 — páp. č. a komorník krále Přemysla Otakara I, 283, 514.
 Červenský farář 289.
 Čest, Vršovec, 169.
 Číč, sudi království Českého, 322.
 Dacius, vůdce Mediolánských, 278, 436.
 Damiata, město egyptské, 380.
 Daniel I, biskup pražský, 262—264, 266—268, 274, 276, 279, 378, 382, 400, 419, 427, 429—432, 439—443, 445, 451, 457—463, 487, 488.
 Daniel II (Milík), biskup pražský, 283, 513, 514.
 Daniel, probošt pražský, 416.

Daniel, král haličský, 315.
 Dašice, ves, 497.
 Děčané, kmen v Čechách, 116.
 Děčín, hrad, 206, 366.
 Děd (Jindř. II [ml.]), markrabí míšenský, 185.
 Děd IV, markrabí míšenský, 480.
 Dedalík, v. Oldřich.
 Dědošané, kmen slovanský, 116.
 Demetrius, kněz, 249.
 Děpolt (I), bratr knížete Vladislava II, 235, 264, 266, 279, 378, 382, 400, 412, 417, 418, 424, 430, 437, 452 — 454, 461.
 Děpolt (II), syn Děpolta I, 280, 281, 379, 461, 479, 505.
 Děpolt (III), syn Děpolta (II), 283.
 Děpolt, hrabě vojhurský, markrabí Marky severní, 152, 168.
 — sudi krále Česk., 353.
 Desiderius, biskup kavellonský, 133.
 Děhart, opat kláštera Sázavského, 252, 253, 258.
 — probošt kl. Břevnovského, 252.
 Dětlaeb, syn Oty II Olom., biskup olomoucký, 393, 396, 471, 477.
 — kaplan biskupa pražského, 429, 445.
 Dětmar, biskup pražský, 38, 63, 376, 381, 387.
 Dětřich, biskup virdunenský, 115.
 — kanovník pražský, 336—338.
 Dětříšek (Dětřich), syn Buzův, 164, 167, 173.
 Děvín, hrad u Prahy, 16.
 Děvín, v. též Magdeburk.
 Dityn, rychtář ve Žďáru, 534.
 Diva, rytíř, 432, 435.
 Diviš, župan, 208.
 — mistr, 292.
 Dluhomil, župan, 183, 184.
 Dobenina, místo u brány zemské, 97.
 Dobeš, syn Lstimirův, 145.
 Dobremil, otec Nemě, posla Oldřichova, 148.
 Dobrohost, syn Hynšův, 113.
 Doksaný, klášter praemonstrátek v D., 420, 467, 513.
 — probošt doks. Vojtěch, 470.
 Domaša, Vršovec, 159.
 Domažlice, město č., 389, 468.
 Donín, hrad, 155, 175, 181, 204, 228.
 — představený hradu Erkembert, 175.
 Doudleby, hrad 41.
 Dovora, sluha lovecký, 51, 388.
 Drahomíra, manželka Vratislava I, 28, 387.
 Drahoň, kaplan Vladislava II, 426.
 Drahouš, hrad český, 24.
 Dražice, Jan (III) z Dr., biskup pražský, 295, 297—302, 333, 335.
 Dražkov, ves, 294.
 Dřenov (jinak Zhořelec), hrad na Nise, 212.
 Dřevič, hrad český, 52.
 Drhov, ves, 322.
 Drobice, ves česká v Čáslavsku, v ní klášter něm. rytířů 524, 526.
 Drosendorf 328, 330.
 Držata, pán český, 470.
 Držimír, župan, 126.
 Držkraj, bratr Nožislava, syn Lutomíra, 126, 174, 392.

Dubá, Anna z D. a z Lipé, manželka Bočka z Poděbrad; v. Poděbrady.
 — Jindřich z D. a z Lipé; v. Lipé.
 Dubravka (Doubravka), manželka Mečislava I Polštého, 40, 388.
 Dunaj, řeka, 205, 317, 320, 328, 330, 342, 395, 456, 468, 471.
 Dünewald, klášter praemonstrátek v D., 467, 496.
 Durynk, Srb, vychovatel syna knížete Luckého, 24.
 Dyje, řeka mor., 111.
 Eberhard, učitel bonifantů a kanovník pražský, 294, 296, 324.
 Eberhard, biskup bamberský, 440, 441.
 — biskup řezenský, 459.
 — podpřevor kl. Želivského, 477, 483.
 Ebrach, opat kl. v Eb. Winrich, 540; mnich z Ebry, 380.
 Ebrford, město něm., 426.
 Ebrvin, probošt steinfeldský, 484.
 Edgida, dcera krále angl., manželka Oty I, císař římský, 31.
 Egilbert (Engelbert), arcibiskup trevírský, 114, 115, 118.
 Ehrendorf, sjedz v E., 466.
 Eistet, biskup eist. Oldřich, 115.
 Fridrich III, hrabě püttenský a formbašský, 285, 286.
 Fridrich, bratr Oty, fralckr. řezenského, 278.
 — svak Sigarda hraběte ze Sály, 149.
 Ekkard (Hekkart, Okkard), biskup pražský, 60, 63, 377, 381, 388.
 Eward, kameník ve Žďáře, 535, 543.
 Eliáš, mnich kl. Waldsasského, pak převor kl. Ždářského, 533, 536.
 — hr. z Bogen, v. Bogen.
 Eliška, dcera Přibislava, purkrabího brněnského, manželka Smila z Lichtenburku a Revišova, 522, 523, 546.
 Garda, jezero Gardské, 429.
 Gaudentius, v. Radim.
 Emmeram sv. 30.
 Emmeram, opat kl. Sázavského, 245, 247, 249.
 Englbert, biskup olomoucký, 510, 512.
 Erfurt, město něm., 426.
 Erkembert, představený hradu Donína, 175.
 Erlebold, opat strahovský, 470.
 Eufemie, manželka Oty I, knížete olom., 143, 390, 392.
 Eufemie, dcera Oty II. olom., 392.
 — dcera Přibislava, purkrabího brněnského, manželka Bočka z Bernekk.; v. Bernekk.
 Gerhard z Obřan, v. Obřany.
 Gerhard, mnich kl. kazatelského, 290.
 — novic kl. Ždářského, 536, 538.
 Gertrud, v. Kedruty.
 Eugenius III, papež, 263, 416.
 Falkenstein, hrad, 312.
 Fani, město italské, 438.
 Feldsperk, Jitka, dcera truksasa z F., manželka Gerardza z Bernekk.; v. Bernekk.
 Fermo, město italské, 438.
 Ferrara, město italské, 438.
 — Gerard z F., 438.
 Filip, syn Bernarda, bratr Oldřicha, vév. korutan., zvolenec salcburský, 310, 314.
 — arcibiskup kolínský, 509.
 — kancléř Fridricha I., císaře římského, 459.
 — vévoda švábský, císař římský, 282, 283, 515, 516, 522.
 Florentia, město italské, 438.
 Forli, město italské, 438.

Frank, učitel Kosmy, 194.
 Franky 33.
 Freistaat město rak., 348.
 Frisinky, Oldřich, bratr hrab. Sigarda, biskup f., 149.
 — biskup fr., 391.
 Fridrich, arcibiskup kolínský, 278, 438.
 — biskup pražský, 279, 282, 378, 379, 463, 465, 473, 475.
 — syn Vladislava II, kníže č., 264, 279, 280, 370, 379, 382, 452, 453, 457, 458, 463—466, 472—475, 477 — 481, 505—508, 512.
 Fridrich I, kníže lehnický, 552; manž. Lidmila z Poděbrad, 552; synové: Jan, Jiří 552, Fridrich 552.
 Fridrich I, císař římský, 264, 266, 272, 273, 275, 278, 379, 382, 400, 421, 422, 424, 435, 458, 459, 479—481, 505, 508 522.
 Fridrich II, císař římský, 283, 285, 516, 543.
 Fridrich, syn Konrada III, vévoda rotenburský, 272, 273, 277, 421, 422, 435, 437, 460, 461.
 Fridrich II Bojovný, vévoda rakouský, 285, 286.
 Fridrich, bratr Oty, fralckr. řezenského, 278.
 — svak Sigarda hraběte ze Sály, 149.
 — opat kl. Postoloprtského, 264.
 — opat kl. Ždářského, 529, 530, 533.
 — mnich kl. Ždářského, 533, 536.
 — hr. z Bogen, v. Bogen.
 Furlanum, město italské, 292, 438.
 Garda, jezero Gardské, 429.
 Gaudentius, v. Radim.
 Gebhard II, biskup würzburgský, 438.
 Gebhard, opat kl. Pomuckého, 537.
 Gebhardt, v. Jaromír.
 Gejza II, král uherský, 425, 454.
 Gerard z Carpeneta, v. Carpeneto.
 Gerard z Ferrary, v. Ferrara.
 Gerard, Gerhard, syn Hrabiše, 437.
 Gerard, Gerhard, syn Bočka z Bernekk.; viz Bernekk.
 Gerhard z Obřan, v. Obřany.
 Gerhard, mnich kl. kazatelského, 290.
 — novic kl. Ždářského, 536, 538.
 Gertrud, v. Kedruty.
 Gervasius, scholastik pražský, 1, 68.
 — probošt vyšehradský a kancléř Vladislava II, 237, 424, 428, 457.
 Gerpirka, vdova Gisalbertova, chof Ludvíka IV, krále francouzské, 33.
 Geto, biskup, 378.
 Gezo, první opat kl. Strahovského, 272, 486, 487.
 Gilbert 184.
 Gilbert (Silvestr II), papež, 377.
 Gisalbert, manžel Gerpirky, 33.
 Goliš, kněz, 249.
 Goslar, město něm., 215.
 Gotfrid 145, 146.
 — mnich kl. Ždářského, 544.
 — vévoda švábský, císař římský, 282, 283, 515, 516, 522.
 Gothard, biskup v Hildesheimu, 215.
 Gotpol, opat ze Sedce a biskup pražský, 463.

Godeskalk (Gotšalk), opat želivský, 271, 272, 280, 461, 462, 468, 477, 478, 482—484, 486—491, 495, 498, 500, 505.
 Gracian, mnich, 382.
 Guarda, hrad v Italii, 273, 421.
 Gunther, v. Vintíř.
 Habry, město české, 149.
 Hadrian, v. Adrian.
 Hagen, Němec, kaplan biskupa Jana I olomouckého, 104.
 Hainburk (Hemburk), město v Rakousích, 289, 316, 317.
 Halle, město německé, 514.
 Hardek, Konrad hrabě z H. a z Plaina, 312, 313.
 — Otto hr. z H. a z Plaina, 311, 312, 313.
 — Oldřich hr. z H. a Kladský, 553; manželka Zdeňka, dcera Jindř. star. z Poděbrad, 553, 555.
 Hartvík II, biskup řezenský, 438.
 Hasta, město italské, 423.
 Havei, sakrista Pražského kostela, 288.
 Havel z Jablonné, v. Jablonná.
 Havel, syn Havla z Jablonné; v. Jablonná.
 Hedeč, hrad v Polsku, 71.
 Hedčané, rod polský v Čechách, 71.
 Hedvika, dcera Jana kn. žahaňského, manž. Jiřího, syna Jindř. z Poděbrad; v. Poděbrady.
 Hekkard, v. Ekkard.
 Helena Ruská, m. Vratislava Brněnského, 215.
 Hemma, manželka knížete Boleslava II, 47, 60.
 Hencelin, mnich kl. Ždářského, 544.
 Herbert, mnich kl. Ždářského, 544.
 Heribert, mnich kl. Ždářského, 534.
 Herka, matka Gotšalka, opata želivského, 484.
 Hermann, biskup verdenský, 438, 443, 460.
 Hron, řeka, 27.
 Hroznata, župan, syn Heřmana župana, 420.
 Hrut, pán mor.; manželka jeho Anežka z Bernekk 535, 538.
 Hrušovská pole 89.
 Hubert z Orto, v. Orto.
 Hugo, kardinál a legát, 289, 290.
 — mnich kl. Ždářského, 533.
 Herold, kanovník pražský, kaplan biskupa bamberského a arcikněz plzeňský, 213.
 Hersburg 376.
 Heřman, kaplan knížete Břetislava II, probošt boleslavský a biskup pražský, 3, 141—144, 147, 151, 156, 164, 165, 168, 174, 180, 182, 194, 253, 378, 382, 391—393.
 — probošt litoměřický, kanovník pražský, 292.
 — bratr Vilémův, 186.
 — velmož český, 160.
 — župan, 168.
 — župan, otec Hroznatův, 420.
 — purkrabí hradu Bezděze, 348.
 Heymann z Lichtenburka, v. Lichtenburk.
 Hilbirga, sestra markrabí rakouského Leopolda III, manželka Bořivoje II, 145.
 Hilburga, chot Konráda Brněnského, 127, 128.
 Hildesheim, biskup Gothart, 215.
 Hillinus, biskup trevírský, 438.
 Hloboch, hrad slezský, 137, 163, 424; župan hl. Vojslav 189.

Hnězdno, hrad a sidelní město polské, 71, 205.
 — basilika P. Marie, 71.
 — arcibiskup hnězd. Radim (Gauden-tius), 49, 76, 77, 388, 389.
 Holštejn, Bruno z H., biskup olomoucký, 286, 295, 312, 336—338, 529, 542.
 Hněvin most na řece Bělině, 83.
 Holšovice, ves, 297.
 Honorius III, papež, 284.
 Hora Kunětická, hrad č., 554.
 Hořany, ves, 362.
 Hornětice, ves, 322.
 Horta, město italské, 438.
 Hostin Hradec, hrad, 231.
 Hostivá, ves č., 99, 258.
 Hostivit, kníže č., 17, 18, 369, 386.
 Hrabiš, župan, 166.
 Hrabiše, rádec knížete Bořivoje II, 150, 154.
 — syn Hrabišův Gerard, 437.
 Hradčany 510.
 Hradec nad Labem, hrad, 128, 166, 177, 217.
 — kraj Hr., 392.
 Hradec Jindřichův, Oldřich z J. H., 551; dcera Anna, manželka Smila z Bernekk; v. Bernekk.
 Hradiště n. Jizerou, klášter mnichů šedých, 348.
 Hradiště, klášter a kostel sv. Štěpána, 390, 491; opatové: Bermar 390, Bohumil 396, Jan 390; mnich: Jindřich 544.
 Hrdoň, syn Jankův, 113.
 Hron, řeka, 27.
 Hroznata, župan, syn Heřmana župana, 420.
 Hrut, pán mor.; manželka jeho Anežka z Bernekk 535, 538.
 Hrušovská pole 89.
 Jan z Brabantu, mnich a převor kl. Ždářského, 533.
 Jan, převor kl. Ždářského, 533.
 — mnich kl. Ždářského, 533, 536, 539, 544.
 — novic kl. Ždářského, 544.
 — župan, otec Miroslava, 208, 210, 213.
 Jan, syn Tistův z rodu Vršoviců, 163, 169.
 Jan, rytíř, syn Svojslavův, 318.
 — syn knížete lehnického Fridricha, 552.
 Jan II Zlý, kníže žahaňský, 533; dcery: Salomena, manželka Alberta, syna Jindřicha z Poděbrad, 533; Hedvika, manželka Jiřího, syna Jindřicha z Poděbrad, 533; Anna, manželka Karla, syna Jindřicha z Poděbrad, 553.
 Jan Bořita z Bystrice, v. Bystrice.
 Jan z Meziříčí, v. Meziříčí.
 Jan Kostský z Poděbrad, v. Poděbrady.
 Jan, syn Jindř. z Poděbrad; v. Poděbrady.
 Jan Polný, v. Polná.
 Janek, otec Hrdoňův, 113.
 Janov, město italské, 460.
 Jarloch, opat milevský, 508.
 Jaroměř, hrad, 205.
 Jaromír, kníže český, 49—51, 53, 65, 66, 67, 158, 370, 377, 388, 389.

Jaromír (Gebhardt), syn Břetislava I., biskup pražský, 70, 89, 93, 96, 98, 99, 100, 102–108, 114, 115, 118, 122–124, 187, 250, 377, 381, 390, 391.
 Jaromír (Jemnický), syn Bořivoje II., 215.
 Jaroš, syn Ctibora sudiho, 287.
 — purkrabí pražský, 319.
 Jeníkov, město české, 490.
 Jerusalém 131, 133, 138, 183, 184, 186, 207, 227, 257, 258, 260–262, 271, 280, 285, 378, 382, 394, 395, 410, 416, 420, 447, 456, 485, 502.
 Jeruš, kl. praemonstrátský v Dol. Rakousích, 496, 497.
 Jesutbor, pán český, 470.
 Ješek Jan, probošt vyšehradský, 546.
 Jihlava, město, 306, 307.
 Jindřich I., král německý, 33, 239, 376, 387.
 Jindřich II., císař římský, 31, 50, 54 — 56, 60, 63, 389.
 Jindřich III., císař římský, 80, 84.
 Jindřich IV., císař římský, 3, 52, 98, 99, 113–115, 117, 118, 124, 131, 137, 142, 152, 155, 157, 158, 378, 381, 391, 392, 422.
 Jindřich V., císař římský, 162, 162, 166, 168, 174, 185, 187, 196.
 Jindřich VI., císař římský, 508, 509, 511, 514–516.
 Jindřich, spikleneck proti Soběslavovi I., 211.
 — bratr Oty I., císař římský, 33.
 — notář císaře Fridricha I., 459.
 — syn Svatopluka, knížete českého, 157.
 — bratr knížete Vladislava II., 235, 264, 417, 424, 477.
 Jindřich II. Pobožný, kníže vratislavský, 285.
 Jindřich II., vévoda rakouský, 277, 435, 437, 439, 470.
 Jindřich Ukrutný z rodu Babenbergů, otec Gertrudy, 286.
 Jindřich III., kníže vratislavský, 312, 314.
 — syn Wiprechta, hr. grojského, markrabí mišenský, 206, 395.
 Jindřich Pyšný, vévoda bavorský a saský, 228, 229.
 Jindřich Lev, vévoda saský, 272, 274, 421, 422, 515.
 Jindřich Raspe, lantkrabí durynský, 285.
 Jindřich (II) Zdík, syn Kosmy kronikáře, biskup olomoucký, 184, 204, 205, 220, 223, 224, 227, 235–237, 257, 260–263, 271, 393–399, 409, 411, 412, 414, 416, 417, 419, 420, 490, 491.
 Jindřich Břetislav, syn Jindřicha, bratra Vladislava II., probošt vyšehradský, potom biskup pražský a kníže č., 280–282, 379, 477, 478, 481, 505, 508, 509, 511, 512.
 Jindřich, děkan pražský, 237, 262.
 — kanovník pražský, 302.
 — zakladatel kláštera Louňovického, 484, 485.
 — opat kl. Ždárského 536, 537.

Jindřich ze Šváb, senior kl. Ždárského, 537.
 Jindřich (z Luban), podsklepní kl. Ždárského, 544.
 Jindřich, spisovatel letopisů ždárských, mnich kl. Ždárského, 521, 536, 538, 548.
 — mnich kl. Velehradského, pak Ždárského, 533.
 — mnich kl. Hradišťského, pak Ždárského, 544.
 Jindřich z Francouz, mnich kl. Ždárského, 533, 536.
 Jindřich, mnich kl. Ždárského, 544.
 Jindřich z Lipé a z Dubé, v. Lipé.
 Jindřich z Poděbrad, v. Poděbrady.
 Jindřich, vnuk Jindř. st. z Poděbrad; v. Poděbrady.
 Jindřich ze Žitavy, v. Žitava.
 Jiří, syn knížete lehnického Fridricha, 552.
 Jiří z Milevska, v. Milevsko.
 Jiří, župan, v. z Milevska Jiří.
 Jiří z Poděbrad a z Kunštatu, v. Poděbrady.
 Jiřík, syn Stanislav, župan na hradě Žatci, 178.
 — maršálek Vladislava II., 418; syn jeho Jiřík 418.
 — syn Jiříka, maršálka Vladislava II., 418.
 Jitka, v. Judita.
 Johanna z Rožmitálu, v. Rožmitál.
 Jordan, řeka, 55.
 Konrad I., král něm., 376.
 Judita (Jitka), dcera Oty Svinibrodského, manželka Břetislava I., 61, 62, 88, 91, 389.
 Judita, dcera Vladislava II., manželka Vladislava Heřmana I., krále polského, 94, 113, 120, 150, 390.
 Judita (Jitka), dcera Rudolfa I., krále římského, manželka Václava II., 546.
 Judita, dcera Ludvíka, landkrabí durynského, manželka Vladislava II., 408, 420, 457, 458, 467.
 — abatyše sv. Jíří v Praze, 297.
 Jura, čišník Jiřího z Milevska, 507.
 Jurata, otec Benedvík, 120.
 Kadolt, rytíř, příjím Širotek, 313, 314.
 Kain, biskup olomoucký, 510.
 Kaker, hrad něm., 138.
 Kalixt II., papež, 3.
 Kamberk, ostrov v Dunaji, 328, 329.
 Kamenc, hrad na Nise, 139.
 Kanan, kněz, 249.
 Kapucius Petr, kardinál, 292.
 Karel Veliký, císař, 48, 80, 382.
 Karoloman, otec Arnulfa císaře, 380.
 Karel, syn Jindř. z Poděbrad; v. Poděbrady.
 Kateřina, vnučka Eufemie, manželky Bočka z Berneku, 538.
 Kási, dcera Krokova, 7, 369, 386.
 Kazimír I. Obrovitel, král polský 70, 95.
 Kedruta (Gertruda), manž. Vladisl. I., krále č., 263, 271, 410, 412, 413, 420, 485.
 Kedruta, ředitelka špitálu ve Ždáře, 538.
 Kerberka, chot knížete Bořivoje II., 261.
 Kileb, ves, 118.
 Kladruby, opatství Kl., 193.

Kladsko, hrad, 41, 140, 176, 206, 207, 217, 228, 394, 554, 555.
 — župa Kladská, 137, 333.
 — hrabě kl. Oldřich z Hardeku; v. Hardek.
 Kliment III., papež, 118, 122, 133, 134, 144, 508.
 Kliment I., opat kl. Břevnovského, 68, 257.
 Klínec 328.
 Knín, město české, 507.
 Kochan, Vršovec, 50, 67.
 Kojata, syn Všebořův, župan nádvorní, 94, 97–99.
 — 253.
 Kojetice, ves, 325.
 Kolín nad Rýnem 163, 272, 315, 486, 515.
 — arcibiskup k. Filip, 509.
 — arcibiskup k. Fridrich, 278, 438.
 — arcibiskup k. Konrad, 294.
 — arcibiskup k. Regnald, kněz Fridricha I., 443, 450, 451, 459–461.
 — arcibiskup Sigewin, 115.
 — arcibiskup k., 283, 326, 515.
 — dioceše K., 467, 484, 496.
 Koloman, král uheršský, 143, 161, 162, 178, 180, 215, 216, 227, 392.
 — (Kolman), bratr Bely IV., krále uheršského, 285.
 Komo, město italské, 440, 454.
 — jezero Komské, 470.
 Konrad I., král něm., 376.
 Konrad II., císař římský, 64.
 Konrad III., císař římský, 205, 212, 214, 228, 230, 233, 235, 236, 260, 271, 272, 382, 394, 396, 397, 410, 412 — 419, 421, 485.
 Konrad I., údělný kníže brněnský, pak kníže český, 70, 89, 93, 96, 98, 99, 111–113, 116, 124, 125, 127, 128, 130, 132, 140, 143, 145, 148, 177, 282, 370, 377, 379, 390, 391; manželka jeho, v. Hilburga.
 Konrad II. Znojemský, syn Lutolta, 184, 206, 219, 224, 235, 236, 394, 395, 397–399, 410–414, 416.
 Konrad (Kunrat) III., údělný kníže znojemský, 452, 456.
 Konrad Otto, markrabí mor. a kníže český, 280, 281, 370, 471, 472, 474–476, 481, 497, 506–509, 512.
 Konrad, rytíř, příjím Širotek, 313, 314.
 Konrad, vévoda mazovský, 283.
 — syn Vernherův, vévoda, 33.
 Konrad I. Veliký, hr. Vitimský, markrabí mišenský, 185.
 Konrad, syn císaře Fridricha I., 283.
 — (Kunrat), biskup wormský, 438.
 — opat kl. Ždárského, 534.
 — mnich a převor kl. Ždárského, 539.
 — převor kl. Ždárského, 544.
 — (Kunrat), převor kl. Želivského, 498, 504.
 — (Kunrat), mnich velehradský, pak ždárský, 533, 536.
 — iann kl. Ždárského, 544.
 — novic kl. Ždárského, 536, 538.
 — syn Řivinův, 176.
 Konrad Šturm, řezník, 452.
 Konrad hr. z Hardeku a z Plaina, v. Hardek.
 Konstance, manželka Přemysla Otakara I., 282, 285.
 Konstantin Veliký, císař, 206.
 Konstantin, císař řecký, 380.
 Konstantinopol, 55, 227.
 Konstantius, latinský, 133.
 Koruna Zlatá, klášter cistercienský, 332.
 Kosmas, biskup pražský, 124, 130–133, 137–140, 249, 251, 252, 377, 378, 381, 382, 391.
 — děkan pražský, 1, 68, 198.
 Kouba (Chub), hrad 81, 468.
 — řeka, 116.
 Kounice, klášter Praemonstrátek, 477, 483, 497, 506, 507.
 — (Kúnice), převor kláštera Petr, 483, 503.
 Kozel, město slezské, 395.
 — hrad Kozelský, 554.
 Krakov, hrad a sídlo knížat polských, 49, 50, 70, 111, 116, 292.
 — biskup k. sv. Stanislav, 581.
 Krásá, velmož český, 160.
 Krema, hrad italský, 446–450, 459.
 Kremona, město italské, 273, 274, 277, 422, 423, 435, 438–440, 443, 446 — 450, 454.
 Křesina, otec Boženy, manželky Oldřicha, knížete českého, 53.
 Křesomysl, kníže český, 17, 369, 386.
 Krok, kníže Čechů, 7, 386.
 Kristina z Merholtu, v. Merholt.
 Křištan, mnich a poustevník, 56, 59.
 — arcibiskup muhůvský, 459, 460, 482.
 — starší kl. Želivského, 498.
 — opat kl. Sedleckého, 535.
 Křivci, mosty na Labi, 172.
 Křivoklát, hrad český, 171.
 Křivous, strýc Miroslava, 211, 394.
 Sv. Kříž, mnich kl. Šalamoun, 533, 536.
 Křížanov, ves mor., 524, 534.
 Kroměříž, město mor., 530.
 Kukata 121.
 — lovec, 146.
 Kunigunda (Kunhuta), dcera Filippa Švábského, manželka Václava I., 283, 284, 286, 522.
 Kunigunda, dcera Rostislava, manž. Přemysla Otakara II., 297, 302, 349.
 — ze Šternberka, v. Šternberk.
 Kuno, opat kl. sv. Marie v Třebíči, 396.
 — syn Gerharda z Obřan, 531.
 Kunrat, v. Konrad.
 Kunstat, páni z Kunštatu a Poděbrad; v. Poděbrady.
 Lipolt, v. též Leopold.
 Lipolt (Lipold), syn Bořivoje II., kníže olomoucký, 395, 396, 410.
 Litice, hrad český, 554.
 Litobor, syn Martinův, 186.
 Litoměřici (Lutoměřici), kmen v Čechách, 116.
 Litoměřice, hrad a město české, 148, 211, 304, 305; župa Litoměřická 19.
 — I. probošt Heřman, kanovník pražský, 292.
 — probošt Lan 96–98, 390.
 Litomyšl, hrad a město české, 41, 158, 415.
 Magdeburk, arcibiskup magd., 514.
 — arcibiskup magd. Adalbert, 39.
 — (Děvín), arcibiskup magd. Wikman, 438.
 Machtilda, dcera Ludolfa, syna Oty I., 34.
 — dcera Bonifacia, kněžna longobardská a burgundská, 107–110.
 Malín, zámek, 149.

Mandruvin, Manduvin (?), převor kl. Želivského, 477.
Manduvin, převor kl. Louňovického, 503, 504.
Mantua, město italské, 131, 138, 277, 435, 438, 443.
— arcibiskup mant., 451.
Marek, probošt pražský, 100, 101, 390.
Marie, dcera knížete Soběslava, chot Leopolda IV., markrabí rak., 229.
Marie, v. též Mlada.
Markéta, dcera Leopolda VI., vév. rak., manželka Jindřicha VII., krále řím., pak Přemysla Otakara II., 289, 293, 297, 327, 537.
— dcera Havla z Jablonné; v. Jablonné.
— dcera Jindř. z Poděbrad; v. Poděbrady.
Markvart, župan. 99.
Markvart, otec Pavíka, vychovatele Vladislava I., 145.
Marsil, mnich, pak opat kl. Želivského, 502, 504.
Martin, opat břevnovský, 293.
— notář Vladislava II., 457.
— otec Litobora, 186.
— kněz z Bernartic; v. Bernartice.
Matouš, mnich poustevník, 56, 59.
Matyáš Corvinus, král uheršký, 552, 554; manželka Kateřina z Poděbrad 552, 554.
Mediolan, v. Milán.
Medvězí, vrch v Čechách, 19.
Meinhart, v. Menhart.
Mělník, město čes., 348, 350; purkrabi měln. Zvěst 432; probošt měln. Šebíř 1.
Menhart, biskup pražský, 183, 187, 193, 207, 210, 211, 213, 214, 216, 217, 219, 220, 257, 258, 260, 378, 382, 393–395.
— opat břevnovský 251.
Merholt, Kristina z M., manželka Jana Bořity Bystřice, 557.
Merseburk, město německé, 393, 421.
Messauer, rytíř, 330.
Měšek, kníže polské, 49, 50, 52, 53, 58, 65, 70, 77, 239, 240, 388.
Měšek (Mečislav II.), kníže opolský, 286.
Měšek (Mečislav III. Starý), kníže polský, 265, 382, 419, 424.
Methoděj sv., biskup moravský, 18, 369, 380, 387.
Mety, město franc., 269.
— biskup met. Štěpán, 438.
Meziříčí, pánové z M., 527.
— Jan z M., komorník cídy Brnenské, 527; synové: Ješek 527, Beneš (Bušek) z Lomnice a Tobiáš z Tásova 527.
Mežsko, krajina u Tachova, 212.
Michal, biskup řezenský, 30, 387.
— pán český, 470.
Michalovice, Anežka z M., manželka Bočka z Bernekku; v. Bernek.
Mikuláš, bojovník český, 437.
Mikuláš, biskup kambrejský, 438.
— syn Gerharda z Obřan, 531.
— mnich kl. Ždářského, 534, 544.
Mikuláš z Risenburka, v. Risenburk.

Milán, město italské, 266, 274–279, 378, 379, 382, 400, 423–437, 439–447, 452–454, 459, 470.
— arcibiskup milán., 441, 442, 447.
— brána sv. Diviše, 436.
— klášter sv. Diviše před branou M., 437, 441.
Milčané, kmen slovanský na ř. Nise, 116, 212.
Milejší, poutnice do Říma, 257.
Milevsko, Jiří z M., župan, 507, 511, 516.
— klášter sv. Jiljí, 506, 507, 509.
— opat milevský, 289.
— opat mil. Jarloch, 508.
Milobuz, město české, 244.
Miroslav, syn Jana župana, 208, 210, 213, 394.
— poutník do Jerusaléma, 261.
— posel Soběslava I k císaři Lotharu III., 255.
Míšeň, město a hrad, 118, 121, 186, 251.
— biskup mísenský, 290, 304.
— biskup mísenský Benno, 120.
Mlada (Marie), sestra Boleslava II., abatyše v klášteře sv. Jiří, 35, 36, 40, 387.
Mladorka, štítník bisk. pražského, 433.
Mladot, velmož český, 226.
Mnáta, kníže český, 17, 369, 386.
Mnichovice, ves česká, 259.
Mnislav, v. Unislav.
Modena, město italské, 438, 443, 445.
Mohuč, arcibiskup m., 44, 45, 47, 63, 65, 106, 137, 213, 222, 263, 283, 295, 336, 337, 514, 515.
— arcibiskup moh. Adalbert, 185, 204.
— arcibiskup Albert, 234.
— arcibiskup Arnold, 426, 450.
— arcibiskup mohuč. Konrad, 483.
— arcib. mohuč. Křištan, 459, 460, 482.
— arcibisk. mohuč., Ruthart 138, 144; Rudbert 239.
— arcibiskup Willigis, 39, 239.
— arcibiskup mohuč. Wernher, 297.
— arcibiskup mohuč. Wezel, 115, 118.
— arcibiskup mohuč. Žibřid, 284.
Mojžíš, hofmistr uheršký kr. Vladislava II., 557.
Monte Cassino, klášter italský, 509.
Monza, hrad italský, 439, 442.
Morava, řeka, 314–317, 330, 331.
Mosela, řeka, 516.
Most, město a hrad v Čechách, 286, 366.
Moure, les hraniční dioceese Pražské, 316.
Mstiš, župan na hradě Leštenu, 90.
— (syn Borův), župan bilinský, 94.
Mstouň, zbrojnoš Jiřího z Milevska, 507.
Münster, biskup münst. 131, 212.
Mukar, poutník do Jerusaléma, 261.
Mukař, mnich řádu šedivého, 414.
Muldava, řeka, 185.
Munici, rod český, 66.
Mutina, Vršovec, 139, 140, 147, 148, 154, 157, 158.
Musil, mnich kl. Ždářského, 544.
Myslok, opat opatovický, 399.

Mže, řeka česká, 8, 18, 41, 116, 171, 474.
Načeradec, místo v Čechách, 505.
— kněz v Nač. Radoslav, 505.
Načerat, syn Tasa župana, 119.
— velmož český, 232, 235, 261.
— posel Soběslava I k císaři římskemu Lotharovi 255.
Naumburg, biskup naumb. Bertold, 438.
— biskup naumb. Jan, 555.

Oldřich z Jindřichova Hradce, v. Hradec Jindřichův.
Oldříš, hrad český, 171.
Olen, otec Boršův, 126.
— syn Boršův, bojovník knížete Vladislava I., 181.
Olešnice, hrad ve Slezsku, 555, 556.
Olivetská hora, v. Litomyšl.
Olomouc, 89, 103, 124, 227, 228, 268, 291, 390, 452, 472, 491.
— krajina Olom., 229, 337, 508.
— biskup olom., 213, 290, 297, 299, 307, 309, 312, 313, 320.
— biskup olom. Bruno z Holšteina, 286, 295, 312, 336–338, 529, 542.
— biskup olomoučský Dětleb, syn Oty II. Olom., 393, 396, 471, 477.
— biskup olom. Engelbert, 510, 512.
— biskup olom. Jan I., 95, 96, 102–104, 106, 114, 390.
— biskup olom. Jan II., 150, 257, 391, 393.
— biskup olom. Jan III., 263, 264, 268, 420, 426.
— biskup olom. Jan IV. Lysý, 426.
— biskup olom. Jindřich II. Zdík, syn kronikáře Kosmy, 204, 205, 220, 223, 224, 227, 235–237, 257, 260, 263, 271, 393–399, 409, 411, 412, 414, 416, 417, 419, 420, 485, 490, 491.
— biskup olom. Kain, 510.
— biskupství olom. nápadník Konrad, 286.
— biskup olom. Ondřej I., 131, 137, 138, 391.
— biskup olom. Pelhřim, dříve probošt pražský, 477, 478, 497, 505.
— biskup olom. Vracen, 96.
— biskup olom. Vecel, 122.
— probošt olom. Aleš, kanovník pražský, 336, 337, 338.
— kanovníci olom., 426.
— kostel sv. Petra, 409.
— kostel a klášter sv. Václava, 394, 409.
Olšava, říčka, 178.
Omberk, město v Německu, 215.
Ondřej I., král uheršký, 89, 90.
Ondřej I., biskup olomoučský, 131, 137, 138, 391.
Ondřej, biskup pražský, 283, 284, 380.
— komorník království Českého, 326.
— sakristan a kanovník pražský, 341.
— kustos kl. Ždářského, 533, 536.
— mnich kl. Ždářského, 544.
Oneš, opat kl. Opatovického, 392.
Opatovice, klášter sv. Vavřince, 400.
— opatové: Blažej 394, 398, 399; Myšlák 399, Oneš 392, Sulislav 393.
Opava, město slezské, 309.
Opočno, hrad český, 99.
Opýš, hora u Prahy, 303.
Orto, Hubert z O., konšel milánský, 441.
Osek, vrch v Čechách, 8, 41.
— kláš. cistercienský, 332, 530; opat: Slávek 523, 525; mnich: Rudger 534.
Osel (Asinus) 133.
Ostrava, město moravské, 337.

Ostřihom, hrad a město uheršké, 64, 123, 389.
— arcibiskup o.: Lukáš 451, Serafin 143, Vavřinec 179.
Ostrovo, klášter benediktinský sv. Jana Křtitele, 332, 396.
Ota, Otto; Ota I., bratr Vratislava II., údělný kníže olomoučský, 70, 89, 93, 96–99, 111–113, 118, 124, 143, 377, 390.
Ota II. (Černý), údělný kníže olomoučský, 124, 143, 149, 155, 156, 164, 166, 169–171, 176–178, 184, 185, 191, 193, 195, 203, 254–257, 392, 393, 396, 409.
Ota III. (údělný kníže olomoučský), 396–398, 409–411, 413, 414, 452.
Ota I., císař římský, 31, 33, 34, 37, 115, 239, 376, 387.
Ota II., císař římský, 39, 41, 239, 376.
Ota III., císař římský, 46, 54, 56, 240.
Ota IV., císař římský, 282, 283, 380, 515, 516.
Ota, markrabí brandenburský, 293, 309, 312, 320, 332, 333, 340, 342, 343, 346–348, 353–355, 366.
— falckrabí řezenský, 277, 436, 437, 443; bratr jeho Ota 278.
— Svinibrodský, otec Jitky, manželky Břetislava I., 61, 389.
— biskup bamberský, 156, 193, 417.
— kanovník a probošt kostela Pražského, 261.
— probošt a pak biskup pražský, 234, 235, 237, 261, 262, 378, 382, 396, 409, 419, 487, 489.
— biskup řezenský, 116.
— kustos, pak opat klášter Želivského, 483, 503, 505.
— mnich kl. Ždářského, 536.
— hr. z Hardeka a z Plaina; v. Hardek.
Planá, Bušek z Plané a ze Žeberka; v. Žeberk.
Plasy, klášter šedivých bratří, 467.
Plzeň, hrad a město české, 166, 215, 218, 287, 413.
— kraj Plzeňský, 328.
— Herold, arcikněz plzeňský, kanonik pražský, 213.
Ploužník, zbrojnoš Jiřího z Milevska, 507.
Pobraslav (Probraslav), bratr sv. Vojtěcha, 44, 388.
Poděbrady, Boček Starý z P., 551, 552; manželka Anna z Lipé a z Dubé 552; synové: Boček 552, Jan Kostský 552, Hynek 552, Viktorin 552.
— Viktorin z P., 552; syn jeho Jiří král český 552; dcery: Alžběta, manž. Jindřicha z Lipé, v. Lipé; Markéta, manž. Buška z Žeberka, v. Žeberk.
— Jiří z P., král č., 552, 553, 554; manželka Kunhuta ze Šternberka 552, 553, 554; jejich synové: Boček 552, 553; Viktorin 552, 553; Jindřich st. 552, 554; dcery: Kateřina, manželka kr. Matyáše uher., 552, 554; Zdeňka, manželka Alberta, vévodkyňa saského, 552, 554; Barbora, manželka Jindřicha z Lipé a z Dubé, 552.
— Jiří z P., král český, 552, 553; manž. Johanna z Rožmitálu 552, 554; jejich syn: Jindřich (Hynek) ml. 552.

*
Perchtold, opat kláštera v Pomuku, 529, 533.
— mnich kl. Ždářského, 544.
Pernegg, kl. praemonstrátský v Dol. Rakousích, 496, 497.
Perusium, město italské, 438.
Pertolt, vévoda bavorský, 33.
Pertolt, služebník Jindřicha II. Zdika, biskupa olom., 184.
— rytíř český, 287.
Petr I., král uheršký, 91, 389.
Petr de Ponte Curvo, legat papežský, 293.
Petr Kapucius, kardinál, 292.
Petr, kardinál tit. sv. Marie in Via lata, legat papežský, 511.
— biskup bělehradský, 218.
— arcijahen kostela Pražského, 237.
— kanovník pražský, 338.
— mistr, 382.
— syn Podivý, kaplan knížecí, probošt u sv. Jiří v Praze, 105, 206.
— kaplan Judithy, dcery Vratislava II., manž. Vladislava Heřmana I. Polanského, 114.
— praefekt města Říma, 274, 423, 439.
— převor kláštera v Louňovicích, pak v Kounicích, 477, 483, 503.
— papež, v. Anaklet.
— mnich kl. Ždářského, 539, 544.
— syn Přibislava, purkrabího brněnského, 522.
Petřín, hora u Prahy, 15, 161, 236, 259, 287, 343.
Pipin, syn Karla Velikého, 48, 80.
Pisa, město italské, 280, 382, 438, 460.
Placentia, město italské, 438, 443, 459.
Plain, Otto hr. z Pl. a z Hardeka; v. Hardek.
Planá, Bušek z Plané a ze Žeberka; v. Žeberk.
Plasy, klášter šedivých bratří, 467.
Plzeň, hrad a město české, 166, 215, 218, 287, 413.
— kraj Plzeňský, 328.
— Herold, arcikněz plzeňský, kanonik pražský, 213.
Ploužník, zbrojnoš Jiřího z Milevska, 507.
Pobraslav (Probraslav), bratr sv. Vojtěcha, 44, 388.
Poděbrady, Boček Starý z P., 551, 552; manželka Anna z Lipé a z Dubé 552; synové: Boček 552, Jan Kostský 552, Hynek 552, Viktorin 552.
— Viktorin z P., 552; syn jeho Jiří král český 552; dcery: Alžběta, manž. Jindřicha z Lipé, v. Lipé; Markéta, manž. Buška z Žeberka, v. Žeberk.
— Jiří z P., král č., 552, 553, 554; manželka Kunhuta ze Šternberka 552, 553, 554; jejich synové: Boček 552, 553; Viktorin 552, 553; Jindřich st. 552, 554; dcery: Kateřina, manželka kr. Matyáše uher., 552, 554; Zdeňka, manželka Alberta, vévodkyňa saského, 552, 554; Barbora, manželka Jindřicha z Lipé a z Dubé, 552.
— Jiří z P., král český, 552, 553; manž. Johanna z Rožmitálu 552, 554; jejich syn: Jindřich (Hynek) ml. 552.

554; dcera: Lidmila, manž. Fridricha, kníže lehnického, 552, 554. Poděbrady, Jindřich st. z P., 552, 554; manž. Voršila, dcera Alberta, markrabí brandenbursk., 552; synové: Albert 552, 554, 555; Jiří 552, 554, 555; Jan 552, 554; Karel 552, 554; Ludvík 553, 555; dcery: Markéta, man. Šebestiána Anhaltského, 553, 554; Mandalena 553; Zdeňka, manž. Oldřicha z Hardeku hr. Kladského, 553, 555. — Albert, syn Jindř. st. z P., 553, 555; manž. Salomena, dcera Jana Žahaňského, 553; dcera Voršila 553, 555. — Jiří, syn Jindřicha st. z P., 553, 555. — Karel, syn Jindř. star. z P., 553, 555, 556; m. Anna, dcera Jana Žahaňského, 553; synové: Jachym 553, 556; Jindřich 553, 556; Jiří I 553; Jiří II 553; Jan 556; dcery: Anna 553, 555; Kateřina 553, 555; Marketa 553, 556; Kunhuta 553, 556; Voršila 553, 556; Hedvika 553; Barbora 556. Podiva, otec Petra, probošta u sv. Jiří v Praze, 105. Podiva Žid, zakladatel hradu Podivín zvaného, 95. Podivín, hrad moravský, 95, 143, 181. — ves česká, 489. Podivín svatý 187. Pohofelice, ves na Moravě, 312. Polná, řeka česká, 529. — Jan z P. 523, 525, 526; dcera jeho 539. Poměn, soud království Českého, 290. Pomuk, klášter cistercienský, 529, 533, 534, 541—544; opatové kl.: Perchtold 529, 533; Gebhard 537. — mnich kl. P. Jan, potomní opat ve Žďáře, 543. de Ponte Curvo Petr, legat papežský, 293. Porej, bratr sv. Vojtěcha, 44, 388. Poseň, v. Prešpurk. Postoloprty, klášter Benediktinů panny Marie, 24. — opat kláštora P.: Bero 263, Friedrich 264, Zdislav 262. — mnich postoloprtský, 293. Praha 16, 25, 31, 35, 38, 39, 51—53, 63, 65, 77, 84, 88, 92, 99, 100, 106, 114, 118, 123, 130, 132, 136, 151, 155, 156, 164—166, 168, 169, 191, 208, 221, 222, 234, 235, 240, 261, 271, 281—284, 286, 292—295, 297, 303, 305—307, 309, 310, 320, 332, 333, 336, 337, 339, 340, 342, 343, 346—349, 351, 356, 360—362, 365, 376, 379—381, 392, 412, 416, 418, 427, 428, 443, 451, 455, 457, 462, 468, 473—476, 478, 481, 486, 488, 506, 508—514. — hrad, místo vyvýšené uprostřed hradu Žiži zvané, 53. — brána hradu Pražského, 293. — věže hradu Pražského, 290. — zdi města Prahy, 293. — podhradí Pražské, 127, 261.

Praha, tržiště pražské, 257, 394. — most pražský, 301, 408; věže konc mostu 290; dvár biskupů konc mostu 290; veřejné vězení konc mostu 289. — Bojiště místo v Prahy, 475. — kopeck u Pr. Šibenec, 84, 234, 389. — pole Letná u Prahy, 297. — pole přede zdmi města Prahy na Skytině, 342. — ves Obora u Prahy 357. — kaplička pod mostem na Písku, 301. — špitál bratří s hvězdou u sv. Duša, 290. — kostel sv. Františka křížovníků, 287, 288. — kostel a klášter chudých panen u sv. Františka, 301, 304, 305, 307, 329. — kostel a klášter sv. Jakuba Menších bratří, 284, 285, 304, 366. — kostel sv. Jana v Oboře, 361; kostel sv. Jana na Rybníčku 361; kostel sv. Jiljí 301; kostel sv. Lazara u málomočných 304. — kostel klášter sv. Jiří na hradě Pražském, 35, 65, 88, 236, 261, 290, 291, 342, 382, 389, 413; hrob sv. Ludmily tamže 367. — probošt u sv. Jiří Petr 105, 206. — klášter sv. Jiří, abatyše: dcera Brunonova 88; Judita 297; Marie (mlad.), 35—37, 40, 387; Vindelmuth 144. — kostel, klášter, dům řeholní bratří kazatelů u sv. Klimenta 304. — rád kazatelů, 366. — kostel panny Marie před Týnem, 133, 310. — kostel p. Marie křížovníků (Maltézák), 291. — kostel sv. Mikuláše na Starém městě, 301. — kostel sv. Mikuláše v podhradí Pražském, 367. — kostel a dům řeholní špitálníků či ohvězděných u sv. Petra v ulici německé, 304, 342, 361. — dům řeholní Templářů u sv. Vavřince, 304. — kaple Všech Svatých na hradě Pražském, 298, 322. — kostel pražský (chrám sv. Václava, Vojtěcha etc.), 30, 31, 36, 37, 42, 47, 75, 91, 92, 124, 138, 187, 220, 261, 284, 286, 287, 290, 292—295, 297—303, 305, 309, 321—323, 336, 339—342, 362, 367, 370, 376, 387, 389, 391, 508. — kostel sv. Václava, hrob sv. Vojtěcha, 92. — kůj pražský kostela sv. Václava, 510. — kostel sv. Václava, krypta sv. Kosmy a Damiana, 111; kaple: sv. Gottharda 231, sv. Michala 289, sv. Tomáše 147. — kostel sv. Václava, věž kostela, 300. — kostel (diecéze, biskupství) pražský, 46, 49, 75, 116, 117, 131, 267, 290, 291, 292, 293, 295, 301, 304, 324, 333, 368, 370, 380, 381, 476.

Praha, biskup pražský, 293, 307, 319, 320, 426. — biskup pražský Bernard 284, 285. — biskup pražský Daniel I (dříve probošt pražský), 262—268, 274—276, 279, 378, 382, 400, 419—421, 423—427, 429—432, 438—443, 445, 451, 457—463, 487, 488. — biskup pražský Daniel II (Milík), 283, 513, 514. — biskup pražský Ditmar, 37, 63, 376, 381, 387. — biskup pražský Ekkard (Hekkart, Okkard), 60, 63, 377, 381, 388. — biskup pražský Fridrich, 279, 282, 378, 379, 463, 465, 473, 475. — biskup pražský Gotbold, 463. — biskup pražský Heřman, 3, 141—144, 146, 151, 156, 164, 165, 168, 174, 180, 182, 194, 253, 378, 382, 391—393. — biskup pražský Izzo, 63, 64, 377, 388, 389. — biskup pražský Jan I, 221, 222, 227, 231, 259, 260, 378, 382, 395, 396. — biskup pražský Jan II, 284. — biskup pražský Jan III z Dražice, 295, 297—302, 333, 335. — biskup pražský Jaromír (Gebhardt), syn Břetislava I, 70, 95, 98—100, 102—108, 114, 115, 118, 122, 123, 187, 250, 377, 381, 390, 391. — biskup pražský Jindřich Břetislav, dříve probošt vyšehradský, 280—282, 379, 477, 478, 481, 505, 508, 509, 511, 512. — biskup pražský Kosmas, 124, 130—133, 137—140, 249, 251, 252, 377, 378, 381, 382, 391. — biskup pražský Menhart, 183, 187, 193, 207, 210, 211, 213, 214, 216, 217, 219, 220, 257, 260, 378, 382, 393—395. — biskup pražský Mikuláš z Risenburka, 285, 286, 288, 289, 291, 294, 305. — biskup pražský Ondřej, 283, 284, 380. — biskup pražský Ota, 234, 235, 237, 261, 262, 378, 382, 396, 409, 419, 487, 489. — biskup pražský Pellřim, 284. — biskup pražský Sylvester, 231, 233, 260, 261, 396, 409. — biskup pražský Šebíř, 64, 65, 71—74, 84, 85, 90, 93, 95, 96, 98, 187, 246, 377, 381, 389, 390. — biskup pražský Tehdak (Thiddag), 46, 47, 60, 240, 377, 381, 388. — probošt, pak biskup pražský Tobiáš z Bechyně, 335, 337—441, 346, 353, 355, 366, 367. — biskup pražský Valentín, 279, 280, 379, 476. — biskup pražský sv. Vojtěch 38, 40—42, 46, 239, 240, 376, 377, 381, 387—389. — klášter kostela pražského (sv. Václava), 284, 285, 304, 377, 391, 413, 458.

Praha, kapitula (sbor kostela) pražská, 289, 292, 293, 319, 336—338. — proboštství pražské, 349; proboštové: Bohumír 338, 349; Daniel (potom biskup) 416; Marek 100, 101, 390; Ota 261; Pelhřim 476; Tobiáš 297; Tomáš 338. — děkan kostela pražského: Jindřich 237, 262; Kosmas 1, 68, 198; mistři Řehoř 336—338, 341, 349; Vít 285, 287, 322—325. — arcijáhen biskupství pražské. Pelhřim 439; Petr 237. — kanovníci pražští, 209, 233, 280, 293, 301, 340, 341, 343, 344, 349, 366, 390, 473, 476, 480, 482, 512. — kanovníci: Aleš, probošt olom. 336—338; Arnold, probošt v Sadské, 514; Bartoloměj 289; Beneš 338; Dětrich 336—338; Eberhart 324; Herold, kaplan biskupa bamberského, arcikněz plzeňský, 213; Heřman, probošt litoměřický, 292; Jan 292; Jindřich 302; Oldřich 338; Ondřej, sakrista, 341; Petr 338; Řehoř 292; Tutha 213; Verner 338; Vincencius, spisovatel letopisů, 407, 432, 444, 460, 508; Vít (pak děkan) 284; Zdešlav 338. — sakrista kostela pražského: Havel, 288; podsakrista Řehoř 341; kantor Chvalek 341. — purkrabí pražský, 339; Jaroš 319; Ždeněk Lev z Rožmitála 557. — měšťané pražští 294. — učení pražské 286. — Prachenský kraj 328. — Praemonstratum, klášter, 271, 382, 485, 486. — Prčice, místo v Čechách, 474. — Předa, syn Buzůw, župan, 105. — Přemysl, kníže český, 12, 15, 17, 368, 369, 386. — Přemysl Otakar I, král český, 281—284, 370, 379, 380, 506, 507, 509, 510, 512—514, 516. — Přemysl Otakar II, král český, 289, 291—294, 296—300, 304, 308, 309, 315, 319, 320, 326—332, 334, 343, 348, 355, 370, 537, 540, 542, 546. — Prešpurk (Poseň), hrad město uheršké, 157, 161, 163, 297, 320; župan prešp. Ruland 317. — Přibislav, páni z Přibislavi 526. — purkrabí ve Veveřím, pak v Brně, 522, 524—528, 550; děti v. Eufemie, Eliška, Libuše, Petr, Zdislava. — Přibislava, chot Hroznatova, 258, 378. — Přibor, ves česká, 322. — Přimda, hrad český, 205, 268, 419, 452, 465; hradní Bernard 419; (purkrabí) Šturm 467. — Připetí, vrch na pomezí župy Bilinské a Litoměřické, 19. — Přivitan, starší ve hradě Pražském, 169. — Prkoš, župan bilinský, 84. — Probraslav, v. Pobraslav. — Prokop sv., opat kláštora Sázavského, 86, 241, 242, 244, 246, 247, 250, 377, 381. — Prosík, ves česká, 475. — Prostěj, sudi, 171, 176.

Protiva (Protiven), rádce knížete Bořivoje II, 150, 154. — Prušenek, čišník a milostník Přemyšla Otakara, 343. — Psáře, ves u Prahy, 361. — Pšov, hrad český, 28, 387. — Pšován, kmen v Čechách, 116. — Ptuj, zámek 311. — Pud, kněz pražský, 237. — Pul, bratr Viléma, 154. — Pulm, kostel Pulmský 506. — Purkart, vyslanec krále německé, 164. — Quido (Wido), kardinál a legát papežský v Čechách, 261, 262, 382, 398. — kardinál, legát papežský v Čechách za Přemysla Otakara II, 300. — arcibiskup ravenský, 459. — kardinál, legát papežský v Čechách za Jiřího Otakara, 169. — Rokytnice, potok český, 76, 129, 166. — Roman, král ruský (halický), 283. — Ronkalská pole u Placencie 443, 444. — Ronov, hrad český, 366. — Rosice, paní N. z Rosic, manželka Bočka, pravnuka Gerharda z Bernekku; v. Bernekk. — Roudnice, hrad a město české, 346. — Routard, v. Ruthart. — Rožmitál, Zdeněk Lev z Rožmitálu, nejvyšší purkrabí pražský, 557. — Johanna z Rožmitálu, manželka Jiřího z Poděbrad; v. Poděbrady. — Rudbert, arcibiskup mohučský, 239. — Rudpert, lžibiskup, 133. — zakladatel rádu praemonstratského, 382. — Rudiger, mnich kláštora v Oseku, 534. — Rudolf I, král římský, 301, 327—333, 338, 540, 543. — Rudolf, legát pap. v Čechách, 106. — mnich kláštora Žďářského, 534. — Ruland, župan prešpurský, 317. — Rupert, kardinál, tajemník papeže Klimenta III, 144. — novic kláštora Žďářského, 536, 538. — Ruthart (Routard), arcibiskup mohučský, 138, 144. — Ruzín, poutník do Jerusalama, 260. — Rykolf, poutník z Strahova, v. Strahov. — Rýn, řeka něm., 100, 153, 163, 515. — Sadská, místo české, 170, 229, 305; klášter (kapitula) kanovníků v Sad., 551; kostel v Sad., 362; probošt v Sad. Arnold, 514. — Sála, zámek Sigarda, bratra Oldřicha, biskupa frisinského, 149. — Saladin, sultán, 280. — Salomena, dcera Jana kn. žahaňského, manželka Alberta, syna Jindřicha z Poděbrad, 553. — Salzburg, zvolenec salzb. Filipp, 310, 314. — arcibiskup salzb. Konrad 483; Vojtěch, syn Vladislava II, 280, 478, 482, 506. — Salzburg (Saleckburg), arcibiskup salzb., 514. — Sázava (Sazava), řeka česká, 33, 234, 474, 529. — klášter a kostel p. Marie a sv. Jana Křtitele, 60, 65, 234, 240, 242, 250, 251, 253, 258. — klášter, děkan Bero, 262. — opat sáz., 512; Božata 267; Božetěch 249—251; Děthart 252, 253,

258; Emmeran 245, 247—249; sv. Prokop 241, 242, 244, 246, 247, 250, 377; Regnard (dříve opat želivský) 268, 269; Silvester (pak bisk. pražský) 231, 233, 253, 258—262, 267, 378, 396, 409; Vít 246. Sázava, klášter sázav. mnich Arsenius 263; Radosta 263; Žižna 263. Sazema 343. Sedlec, Adam ze Sedlee, opat kláštera Ždárského, 543. — opat sedl., Gotpold 463; Křišťan 535; Valthelm 534—536, 548. Sedlecko (Sedlice), župa v Čechách, 116. Sekov, biskup sekovský, 338. Šekyř Kostel, ves biskupa pražského na Moravě, 95, 103, 169, 219. Šelefa, řeka v Palaestině, 379. Serafin, arcibiskup ostřihomský, 143. Sezema, župan, 168. — župan, nejvyš. komorník králové české, 458, 474. — župan, otec Hroznatív, 474. Siberk (Žeberk) 343. Sibylla, manželka Přibislava, purkráby brněnského a Jindřicha ze Žitavy, 522, 524, 529, 532, 534, 537, 546, 550. Sigard, hrabě ze zámku Sály, bratr Oldřicha, biskupa frisinského, 149. Sigewin, arcibiskup kolínský, 115. Silvester, opat sázavský (potom biskup pražský), 231, 233, 253, 258—262, 267, 378, 396, 409. Silvester II (Gilbert), papež římský, 377. Sinigaglia, město italské, 438. Sion, hora, v. Strahov. Skála, hrad český, 473, 475. Skramníky, ves česká, 244. Skrbimír, vychovatel Boleslava III Křivoústého, syna Vladislava, krále polského, 150. Slapy, ves česká, 226. Sláva, bratr Branišův, 120. Slávek, opat klášt. v Oseku, 523, 525. Slavibor, župan pšovský, otec sv. Ludmily, 28, 387. Slavkovice, ves kláštera Ždárského, 540. Slavník, vojvoda libický, otec sv. Vojtěcha, 40, 41, 376, 381. Slezané, kmén slávanský, 116. Slivnice, ves v Moravě, 95, 143. Sluhy, ves česká, 325. Smil, syn Bození, župan žatecký, 98, 99. — velmož český, 235. — posel Soběslava I k císaři Lotharovi Saskému, 255. — župan, 412. — syn Bočka hrab. z Bernekku; v. Bernek. — z Brodu, v. Brod. — z Lichtenburka, v. Lichtenburg. — ze Střelice, v. Střelice. Smilheim, v. Vyzovice. Soběbor, bratr sv. Vojtěcha, 44, 388. Soběslav I, syn Vratislava II, kníže český, 95, 155, 169, 171, 174—178, 184, 186—189, 191, 193, 195, 196, 198, 203—209, 212—224, 227—233, 235, 253—257, 259, 261, 271, 272, 370, 378, 392—396, 409, 485, 489, 506. Soběslav, syn Soběslava I, kníže český, 268, 279, 370, 379, 418, 419, 452, 465—468, 470—475. — páni český, 470. Sobor, hora, 27. Společnost, město italské, 274. Sptyihněv I, syn Bořivoje I, kníže český, 27, 28, 369, 380, 387. Sptyihněv II, syn knížete Břetislava I, kníže český, 65, 70, 87, 89—93, 95, 98, 245—247, 370, 377, 389. Sptyihněv, syn knížete Bořivoje II, 261, 263, 378, 410, 417, 418. — syn Vratislava Brněnského, údělný kníže brněnský, 281, 282, 380. Sptymír, bratr sv. Vojtěcha, 44, 388. Stadice, ves česká, 12, 13, 369. Stan, bratr Radimův, 113. — otec Jiříka, župana žateckého, 178. Stanislav sv., biskup krakovský, 381. Staňkov, ves česká, 507. Stibečno, v. Zbečno. Steinfeld, klášter Steinf. 271, 272, 461, 485—488, 495; převor klášt. Adolf 488; probošt klášt. Ebrvín 484. Stodorané, kmén slovanský, 28, 387. Stožec, místo v Rakousích, 312. Strahov (Sion), hora u Prahy, 263, 271, 292, 294, 467. Strahov, kostel a klášter Praemonstrátů, 272, 279, 280, 296, 304, 325, 330, 339, 366, 370, 410, 420, 464, 466, 473, 478, 482, 485, 488, 489, 491, 495. — klášter Strah., představený kláštera Blažej, 271, 485; opatové: Erlebold 470; Gezo 272, 486, 487; Jan 293, 294; Vojtěch 476, 498. — Rykolf ze Strahova, muž učený, 508. Strachkov, ves česká, 325. Strachkvas, syn Boleslava I, 30, 42, 45, 46. Střelice, Smil ze Střel., syn Gerharda z Obřan, 531. Střezimír, příbuzný Jana, župana, bratr Miroslavův, 208, 211. Střezislava, matka sv. Vojtěcha, 42, 377. Strnovník, les v Čechách, 244. Styry, řeka v Polsku, 116. Sulzbach, Berengar, markrabí ze Sule., 152, 168. Sulislav, opat opatovický, 393. Susa, město italské, 469. Sutrium, město italské, 438. Svatava, dcera Kazimíra I, krále polského, manželka Vratislava II, 95, 118, 174, 192, 257, 390, 392, 393. — dcera knížete Vladislava I, chot Fridricha z Bogen, 190. Svatopluk Veliký, kníže moravský, 18, 27, 380. Svatopluk, syn Oty I Olom., kníže český, 124, 143, 149—151, 153—155, 157, 158, 160—164, 166, 176, 184, 209, 370, 378, 386, 387, 392. — syn Svatopluka, kníže olomouckého, Naděj, 391. — syn Vladislava II, 454, 463, 464. Tista, otec Jana, z rodu Vršovců, 163. Svatopluk, syn Oty I Olom., kníže český, 124, 143, 149—151, 153—155, 157, 158, 160—164, 166, 176, 184, 209, 370, 378, 386, 387, 392. — syn Svatopluka, kníže olomouckého, Naděj, 391. — probošt pražský, 338.

Světec, klášter, 332. Svinibrod, klášter v Něm., 61. Svidnice, hrad v Slezsku, 159. Svratka, řeka morav., 95, 118. — ves kláštera Ždárského, 544. Šalamoun, mnich kláštera sv. Kříže, pak podpřevor kl. Ždárského, 533. Šebestián, kníže anhaltský, 553; manželka Margaretta, dcera Jindřicha star. z Poděbrad, 553. Šebíř, probošt mělnický, 1. — biskup pražský, 64, 65, 71—74, 84, 85, 90, 93, 95, 98, 187, 246, 377, 381, 389, 390. — župan, 99. — syn Přibislavy a Hroznaté, 258. Šibeneč, řeka v Praze, 84, 234, 389. Šibeničník, bratr sv. Vojtěcha, 44, 388. Štadice, ves česká, 12, 13, 369. Štěpán, bratr Radimův, 113. — otec Jiříka, župana žateckého, 178. Stanislav sv., biskup krakovský, 381. Staňkov, ves česká, 507. Štibečno, v. Zbečno. Steinfeld, klášter Steinf. 271, 272, 461, 485—488, 495; převor klášt. Adolf 488; probošt klášt. Ebrvín 484. Štěpán IV, král uherský, 454, 456. Štěpán V, král uherský, 310, 311, 315. Štěpán, biskup metský, 438. — župan, 188, 189. Šternberk, Kunhuta ze Šternb., manželka Jiřího z Poděbrad; v. Poděbrady. Štětín, město v Pomorí, 417. Strassburg, biskup štrassb. Burchard, 438. — klášter Strah., představený kláštera Blažej, 271, 485; opatové: Erlebold 470; Gezo 272, 486, 487; Jan 293, 294; Vojtěch 476, 498. — Rykolf ze Strahova, muž učený, 508. Strachkov, ves česká, 325. Strachkvas, syn Boleslava I, 30, 42, 45, 46. Střelice, Smil ze Střel., syn Gerharda z Obřan, 531. Střezimír, příbuzný Jana, župana, bratr Miroslavův, 208, 211. Střezislava, matka sv. Vojtěcha, 42, 377. Strnovník, les v Čechách, 244. Styry, řeka v Polsku, 116. Sulzbach, Berengar, markrabí ze Sule., 152, 168. Sulislav, opat opatovický, 393. Susa, město italské, 469. Sutrium, město italské, 438. Svatava, dcera Kazimíra I, krále polského, manželka Vratislava II, 95, 118, 174, 192, 257, 390, 392, 393. — dcera knížete Vladislava I, chot Fridricha z Bogen, 190. Svatopluk Veliký, kníže moravský, 18, 27, 380. Svatopluk, syn Oty I Olom., kníže český, 124, 143, 149—151, 153—155, 157, 158, 160—164, 166, 176, 184, 209, 370, 378, 386, 387, 392. — syn Svatopluka, kníže olomouckého, Naděj, 391. — syn Vladislava II, 454, 463, 464. Tista, otec Jana, z rodu Vršovců, 163. Svatopluk, syn Oty I Olom., kníže český, 124, 143, 149—151, 153—155, 157, 158, 160—164, 166, 176, 184, 209, 370, 378, 386, 387, 392. — syn Svatopluka, kníže olomouckého, Naděj, 391. — probošt pražský, 338.

Tomáš, příbuzný Krásy, velmože českého, 160. Traiectum, místo v Lotharingii, 182. Třebíč, klášter (Benediktinů) sv. Marie, opat: Kuno 396, Vojtěch 396. Třebované, kmén slovanský, 116. Trenčín, hrad a město v Uhrách, 130, 161. Treviso, město italské, 438. Trezzo, hrad v Italií, 277, 433, 445. Trident, město 429. Trier, arcibiskup trierský Engelbert (Egilbert), 114, 115, 118; Hillinus 438. Trnava, Wichard z Trnavy, 526. Trojan, syn župana Velislava, 414. Trutina, potok v Čechách, 173. Tuhoš (Domažlice), pohraniční místo české, 116. Tungdal 378. Tursko, pole Turské v Čechách, 18. Tuskulum, město italské, 438, 460; biskup tuskul., 206. Tuto, biskup řezenský, 239, 376. Tutha, kanovník pražský, 213. Týn, kostel sv. Křížtofa, 288. Týnec nad Sázavou, vesnice česká, 169. Tyr, junák český, 21—23. Týřov, hrad český, 287, 308. Ulm, město německé, 468. Unislav (Mnislav, Vneslav), kníže český, 17, 159, 369, 386. Urban II, papež, 382. Úsobrno, celnice úsobrnská, 414. Uzka, řeka v Žatecku, 18. Vacek, župan, 53, 152, 157, 158, 164, 166, 169, 171, 174—176, 392. Vacemil, otec Oldřichův, 181. — spikleneck proti Soběslavovi I, 211, 394. Vacena, župan, 167. Václav sv., kníže český, 28—31, 52, 370, 376, 380, 381, 387, 389. Václav II, syn Soběslava I, kníže český, 228, 280, 281, 379, 472, 506, 509, 512. Václav I, král český, 284—291, 303, 304, 370, 522, 530, 533. Václav II, král český, 333, 343, 346, 353, 355, 366, 370, 546. Václav, syn Svatoplukův, kníže olomoucký, 207, 257, 392—394. Václav, syn Wigberta Grojského, 167. Václav, syn Boleslava II, 47. Václav, řeka v Uhřicích, 116, 161, 179, 216. Vakula, velmož český, 160. Valentín, biskup pražský, 279, 280, 379, 476. Vallis Clara, opatství cistercienské, 434, 436. Valthelm, opat kláštera Ždárského pak Sedleckého, 534—536, 548. Valtsasy, mnich kláštera Valts. Eliáš, 533. — mnich valts. Vinrich, později opat kláštera Ždárského a v Ebrachu, 537—540, 544, 548. Vaskonie, země, 133. Vavřinec, arcibiskup ostřihomský, 179. — biskup vratislavský, 283. Vecel, kaplan krále Vratislava, biskup olomoucký, 122. Velehrad, klášter cistercienský, 542, 543; převor kláštera Kaiříš 543; mnichové: Jindřich 533; Kunrat 533, 536. Velf, vévoda švábský, 108—110. Veliká ves, ves česká, 324. Velislav, župan, 412, 414. Veliz (Veliš), hora a hrad český, 51, 159, 287, 388; vladař krále Václava I na Veliši: Nedvěd 287. Vercelli, město italské, 438, 443. Verdun, biskup verd. Dětřich 115. Verden, biskup Hermann 438, 443, 459, 460. Verner, otec Gotšalka, opata želivského, 484. Vernhard, mnich klášt. Ždárského, 543. Vernher, otec Konrada, vévody lothyrnského, 33. Vlastislav II (co král I), syn Vladislava I, knížete českého, 217, 224, 233—236, 261, 264—268, 271—279, 370, 378, 382, 396, 397, 400, 407, 409—414, 416—418, 420, 421, 424—430, 435—437, 440, 442, 452, 454—458, 463—467, 485. Vladislav III, markrabí morav. a kníže český, 282, 284, 370. Vladislav II, král český a uherský, 557. Vladislav, syn Soběslava I, knížete českého, 229, 234, 396, 410. — syn Přemysla Otakara I, 284. — syn Václava I, krále českého, 286. — (Ladislav) svatý, král uherský, 122, 130. Vladislav I, kníže ratiborský a opolský, 312, 314. Vladislav Heřman I, král polský, 70, 95, 120, 137, 143, 150. Vladislav II, syn Boleslava III, krále polského, 228, 275, 419, 421, 424. Vladislav Jindřich, syn Vladislava II, markrabí mor., 463, 509, 512—514. Vladivoj, kníže české, 370. Vlastislav, kníže Lucké, 18. — hrad český na pomezí župy Bílinské a Litoměřické, 19. Vltava, řeka, 5, 15, 119, 151, 180, 221, 234, 290, 295, 301, 303, 304, 342, 365, 368. Vohrburk, hrabě vohrburský Děpolt, markrabí marky Severní, 152, 168. Vojen, kníže český, 17, 369, 386. Vojislav, župan, 463, 464. — župan hradu Hlohova, 189. Vojtěch sv., biskup pražský, 38, 40—42, 44, 46, 72, 239, 240, 376, 377, 381, 387—389, 534; bratří jeho; v. Čáslav, Pobraslav, Pořej, Radim, Soběbor, Sptyímír. Vojtěch sv., syn Vladislava II, arcibiskup salzburský, 280, 420, 478, 482, 506. — opat strahovský, 476, 498. — opat kláštera sv. Marie v Třebiči, 396. — kanovník želivský, 461. Vok, župan, 38. Voklín, vyslanec kníž. Konrada Brněnského k císaři, 132. Wolfgang sv., biskup řezenský, 239. Volkmar, kantor kl. Ždárského, 544. Worms, kostel sv. Cyriaka ve Wormsu, 393. — biskup Kunrat, 438.

Voršila, dcera Alberta, syna Jindř. z Poděbrad; v. Poděbrady.
Vracen, biskup olomoucký, 96.
— pán český, 470.
Vranov, zámek, 145.
Vrbčané, ves v Čechách, 204.
Vršovici, rod český, 50, 56, 66, 139, 388, 392.
Vratislav I., kníže český, 27, 369, 376, 380, 387.
Vratislav II. (co král I.), kníže a král český, 68, 70, 89, 93, 95, 96, 99, 102, 104, 106, 111—114, 116, 118, 120, 122, 124, 131, 132, 141, 188, 206, 209, 244, 245, 247, 250, 370, 377, 381, 389—391.
Vratislav, syn Vratislava II., knížete českého, 95.
— syn Oldřicha, údělný kníže brněnský, 203, 206, 212, 215, 223, 224, 394, 397—399, 410, 413, 414.
— hrad a město slezské, 86, 158, 309, 556; biskup vrat. 309; biskupové vrat.: Cyprian 495, Thurna Jan 557, Tomáš 288, Vavřinec 283.
Všeboř, otec Kojaty, župana nádvorního, 94, 97.
Vysoká, hora v Čechách, 382, 392, 411.
Vysplíš, potůček, 149.
Vyšehrad, hrad český, 14, 16, 51, 52, 99, 132, 142, 151, 161, 165, 166, 168, 171, 175, 180, 191, 195, 208, 209, 212, 221, 227, 232, 234, 287, 304, 392, 413, 414, 475.
— ulice vyš., 127.
— kostel vyšehr., 122, 206, 286.
— župan vyšehradský Pabian, 164, 165.
— kanovníci vyšehr., 209, 233.
— probošt vyš. Gervasius, kanclér Vladislava II., knížete českého, 424, 428.
— probošt vyšehr. Jan (potom biskup) 221; Jan Ješek 546; Jindřich Břetislav (potom biskup praž.) 477.
— pole vyšehradská, 475.
Výšin, ves česká, 322.
Vyzovice, Smilnheim, klášter na Mor., 531.
Vznata, syn Tasa, župana, 119.
— (Bznata), župan, 183.
Vzpěra, pán český, 470.
Zákolnica, jeskyně v Čechách, 244.
Zbečno (Zibečno, Stbečno), ves česká s dvorem knížecím, 7, 8, 51, 146, 191.
Zbyňnev, syn krále polsk. Vladislava Heřmana I., 150, 170.
Zbraslav, pán český, 470.
Zdeněk Lev z Rožmitála, v. Rožmitál.

Zdeňka z Poděbrad, v. Poděbrady.
Zderad, vládař Vratislava II., 125, 126.
Zdeslav, syn Bláhův, župan, 208.
— kanovník pražský, 338.
Zdice, ves česká, 418, 510.
Zdislav, kaplan Daniela I., biskupa pražského, 429.
— opat kláštera Postoloprtského 262.
— konverš kl. Ždárského 533.
Zdislava, dcera Přibislava, purkrabího brněnského, manželka Havla z Jablonné, 522.
Zerčinoves, Zerčinves, ves biskupa pražského, 102, 203, 210.
Zhořelec, předtím Dřenov, hrad na Nise, 205, 212.
Znojmo, hrad a město mor., 145, 416, 471, 527; župa Znoj. 471, 472, 506.
Zoben, klášter v Pannoni, 387.
Zvěst, purkrabí mělnický, 432.
Zvěstek, bojovník český u Mediolánu, 437.
Žahaň, kníže ž.; v. Jan.
Žatec, hrad a město české, 18, 98, 143, 148, 174, 211, 304; župa Žat. 88; župan: Saul, syn Bozenáv, 98, 99; Jiřík 178.
Žatčané, kmen v Čechách, 18.
Ždár, městys mor., 534; rychtář Dietwin 534.
— ředitelka špitálu Kedruta, 538.
— tesař Leopold 535; kameník Ekward, otec Jindřicha, spisovatele letopisů, 535, 548.
— kaple 11.000 panen ve Ždáře, 542.
— klášter ve Ždáře, 521, 526, 527, 529, 530, 533, 534, 536, 540, 544, 545, 546, 552.
— opat kláštera Ždárského Adam (ze Sedlce) 543; Arnold 521, 522, 540, 544—546, 548; Fridrich 529, 530, 533; Jan I. (dříve převor) 541; Jan II. Kaifás 542, 543; Jan III 542, 543; Jan (Sasík) 543; Jindřich 536, 537; Konrad 534; Valthelm 534—536, 548; Winrich, dřív mnich waldsasský, 537—540, 544, 548.
— převorové klášter. Ždárského: Eliáš, 533, 536; Jan, 533; Jan z Brabantu 533; Konrad 539.
— převor kláštera Ždárského Konrad 544; mnich Konrad (Švábský) 544; Petr 544; Herbert 544; Gotfrid 544.
— podpřevor kláštera Ždárského Šalamoun 533, 536.
— kustos kláštera Ždárského Ondřej, 533, 536.
— senior kláštera Ždárského Jindřich ze Šváb, 537.

OB S A H.

Část 1.

	Strana
I. Kosmův letopis český	1
II. Kosmova letopisu českého pokračovatelé:	
I. Kanovník Vyšehradský	201
II. Mnich Sázavský	238
III. Výpisy z Vincencia, Gerlacha a jiných starších letopisů českých	270
IV. Letopisy české od r. 1196 do roku 1278	282
V. Příběhy krále Václava I.	303
VI. Příběhy krále Přemysla Otakara II	308
VII. Vypravování o zlých létech po smrti krále Přemysla Otakara II	335
VIII. Závěrek sběratele	368

Část 2.

I. Letopisy Pražské. Letopisy České	376, 380
II. Letopisy Hradištsko-Opatovické	385
III. Letopisy Vincencia a Jarlocha:	
A. Let. Vincencia	407
B. Let. Jarlocha	461
IV. Letopisy Ždárské:	
A. Letopis Ždárský větší	521
B. Letopis Ždárský kratší	550
V. Seznam jmen	558

Opravy. Na str. 381 řád. 6 místo Václava čti Vojtěcha. Na str. 474 na 5 řádku z dolejška místo Sázova čti Sázava.
Na str. 489 ř. 22 místo vili má být vyli.